

**SZENTEK
ÉLETE
AZÉV MINDEN NAPJÁRA**

SZENTEK ÉLETE

AZ ÉV MINDEN NAPJÁRA

SZERKESZTETTE

SCHÜTZ ANTAL

IRTÁK

BALANYI GYÖRGY, SCHÜTZ ANTAL, SEBES
FERENC, SZAMEK JÓZSEF és TOMEK VINCE

PIARISTÁK

IV. KÖTET

BUDAPEST

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

1933

A magyar piarista rendfőnök 1173/1933. sz. engedelmével.

Nihil obstat.

Dr. Michaël Marczell
censor dioecesanus.

Nr. 1646.

Inprimatur.

Strigonii, die 13. Junii 1933.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

Október 1.

Szent Bávó hitvalló † 653 körül.

Szent Bávó azok közé a szentek közé tartozik, akik csak hosszas tévelygés után találtak rá az égbe vezető ösvényre. Évtizedeken át taposta a bűnök széles országútját és csak akkor kezdett eszmélni, mikor az Úr sujtó keze ránehezedett és komolyabb gondolatokra hangolta lelkét. A gondolat aztán gyorsan tetté érett, és ő a bűnök gyermekéből bámulatosan rövid idő alatt a tökéletesség ormaít járó szentté nemesedett.

Allovin — mert ez volt eredeti neve — a mai Belgium területén, Lüttich vidékén született. Előkelő keresztény családból származott s ennek megfelelően gyermekkorában gondos nevelésben részesült. Előkelőségét mutatja, hogy kormányzófiatalon a haspengau kerület grófjává, vagyis kormányzójává választották. De magas állása csak annál szembetűnőbbé tette erkölcsének lazaságát. Mert Bávó kora ifjúságától fogva olyan életmódot folytatott, mely semmiképen sem állott összhangban keresztény nevelésével. Életírója főleg szívtelenséget és kicsapongást vet szemére. Nem javított erkölcsin házassága sem, melyet egy Aglettrude nevű előkelő nővel kötött. Azontúl is a kárhozat országútját járta.

Bűnös mámorából egy váratlanul rája szakadt csapás, fiatal hitvesének korai tragikus halála rázta fel. A halál leigázó hatalmának láttára egyszerre ráeszmélt a földi dolgok mulandóságának tudatára és rádöbbsent lelkének szomorú állapotára. Ez a felismerés elemi erővel hasított lelkébe és a pogány életöröm helyén mély megbánást ébresztett benne.

Kis lánya angyali ártatlanságával és okosságával nagy mértékben elősegítette üdvös elhatározásainak tetté érését. Végül a még hiányzó utolsó lökést megadta Szent Amandus püspökkel, Belgium apostolával való megismerkedése. A szent püspök ugyanis addig beszélt a lelkére, míg végre rászánta magát a döntő lépésre: életgyónásban tökéletesen leszámolt multjával és a kegyelemben újjászületve új életnek vágott neki.

Megtérése után minden igyekezetével azon volt, hogy előbbi életének botránnyait és mulasztásait jóvá tegye. Ezért kettőzött buzgósággal vetette magát az önsanyargatás és az alamizsnálkodás gyakorlására. Nagy vagyónának egy részét a szegényeknek osztotta, más részét pedig Amandus rendelkezésére bocsátotta kolostoralapítás céljából. Hogy jobban megismerje a keresztény tökéletesség eszközeit, sorra fölkereste a közeli kolostorokat és hosszabb-rövidebb ideig elidőzött bennök. Végül maga is szerzetessé lett; de kolostor helyett egyelőre egy magános remeteségben vonta meg magát. Úgy gondolta, hogy a magányban kizárólag az imádságnak és az önsanyargatásnak élhet majd. De hamarosan kiderült, hogy rosszul számított; mert szent életének hamar híre futott az egész tartományban és tömegesen vonzotta hozzá az embereket.

Mivel a kíváncsi tömegek odaözönlése napról-napra növekedett, nemsokára kényszerítve látta magát, hogy alkalmasabb búvóhely után nézzen. Választása Szent Amandus egyik alapítására, a római Castrum Gandavum (a mai Gent) romjain épült Szent Péter kolostorra esett. Évekig élt itt a legteljesebb visszavonultságban; sőt az utolsó években egészen megszakított a világgal minden összeköttetést és mint reklúzus egy befalazott cellában fejezte be életét. De hiába temetkezett el már életében. A közbenjárására történt csodák minduntalan rája terelték a figyelmet. Általános tisztelettől övezve valószínűleg 653 október 1-én hunyt el. Szűkebb értelemben vett honfitársai az egész középkoron át meleg szeretettel őrizték és őrzik ma is emlékét. A genti és a haarlemi egyházmegye és a genti székesegyház ma is ő benne tiszteli patrónusát, s kolostora közel ezer esztendőn át az ő nevét viselte (Saint-Bavon).

Ugyanerre a napra esik

Szent Remig püspök hitvalló † 533. Előkelő gall-római családból származott. Miután tanulmányait szülővárosában, Laonban

elvégezte, a közeli Ardennek sziklahasadékai közé vonult, hogy mint remete egészen Istennek szentelje életét. Szigorú vezeklésének hamar híre futott a környéken és csapatostul vonzotta hozzája a tanácsra és vigasztalásra szomjas embereket. A Bennadius püspök halálával árvaságra jutott reimsi hívek is őt kívánták főpásztoruknak. Hiába hivatkozott 22 éves fiatalóságára és tapasztalatlanságára; a nép sürgető szava előtt meg kellett hajolnia. 459-ben lépett a reimsi egyházmegye élére és közel 70 évig kormányozta azt. Ezalatt a hosszú idő alatt rengeteg jót tett: vigasztalt, tanácsokat osztott, viszályokat simított el és az új barbár urakkal szemben erélyesen védelmére kelt a bennszülött lakosság érdekeinek. Nem kevésbé fáradhatatlan volt Isten országának terjesztésében: a tévelygőket, bűnösöket és kicsapongókat magukbaszállásra, a pogányokat megtérésre sürgette. Ezen a téren legnagyobb eredménye, igazi világtörténeti tette Klodvig frank király megtérítése volt 496-ban. Klodvig megkeresztelkedésének döntő jelentőségét megéreztek annak a kornak hí krónikásai is. Mélyértelmű vonásokat, apróságokat jegyeztek föl róla, melyekben azonban egy egész nagy világ tükröződik: a középkori keresztény Európa hajnala. Följegyezték, hogy a keresztelőre a rheimsi székesegyház páratlan ünneplőbe öltözött: Drága, színes szőnyegek borították a falakat és oszlopokat, a templom fényárban úszott, tömjénillat áradt a levegőben, a hatalmas dóm visszhangozta a zsoltárokat, melyeket a papság hosszú menete zengett. Klodvigot ez a szent pompa megfogta. «Atyám, kérdezte a mellette haladó agg püspököt, nem ez-e az Isten országa, melyet kilátásba helyeztél nekem?» «Nem fiam, felelte a szent; ez nem az ország, hanem csak az odavezető út kapuja.» S hogy mi az az út, megmondta neki a kereszteléskor: «Hajtsd meg fejedet, büszke szígamber! Aki megalázza magát, fölmagasztaltatik». A reimsi keresztelővel Remig kitörülhetetlenül beleírta nevét a középkori kereszténység történetébe, mert megindítója lett annak a folyamatnak, mely néhány száz esztendő lefolyása alatt Európa új állami, társadalmi és kulturális rendjének kialakulására vezetett. Tünelmes sikereinek magyarázata fényes tudományán, ékesszólásán és nyájasságán kívül tiszteletet parancsoló fellépésében és csodaterő hatalmában is keresendő. Remig közel száz esztendőskorában halt meg. Tetemeit eredetileg a Szent Kristóf-templom kriptájában helyezték szent nyugalomra; innét azonban 1049-ben IX. Szent Leó pápa parancsára a tiszteletére épült bencés apátság templomába vitték át.

Október 2.

Kantilup Szent Tamás püspök hitvalló † 1282.

A 13. század negyvenes éveiben virágjában állt már az oxfordi egyetem is. S bár még nem volt ott tanár Duns Scotus s nem készült el az *Opus Oxoniense*, mégis elevenen pezsdült az Alma Mater falai közt az élet. Ekkor végezte itt tanulmányait Kantilup Tamás.

Atyja, Vilmos, előkelő nemes ember. Anyja Milicenta eureux-i grófnő. Származás és tehetség az elsők közé emelték Tamást. Más talán kihasználta volna az alkalmat, hogy minél vigabban élje világát. De az igazán tehetségeseket megfogta az egyetem falaiból, katedráiról áradó szellem, amit még Szent Anzelm hozott magával Angliába: az áhítat és tudomány lelke. Ezt a lelket szívta magába Szent Tamás. A jogot tanulta nagy ambícióval és tudta, hogy a jogot meg az igazságot szent komolysággal és áldozatokkal is kell szolgálni. Eleven kommentárként élt még akkor Becket Tamás (lásd dec. 29) alakja, aki megmutatta, hogyan kell a jogot szolgálni zsarnoki önkénnyel szemben: az előző században ontotta vérét.

Nem tartott a könnyelműekkel, a mulatozókkal, a csábítókkal. Széplőtelenül őrizte meg magát, és társai úgy néztek rá, mint akihez a gyanúnak árnyéka sem férhet. Maga is emlegette később: «Ha fiatalkoromban rámnézett volna egy leány, elszégyeltem volna magamat, és én nem néztem volna vissza rá. A mostani fiatalság azonban már másképp csinálja». Hát bizony az ő fiatalsága idején is voltak olyanok, akik másként csinálták. De olyanok is, akik nem tűrték a tisztességtelen beszédet, a kétértelmű tréfát. Tamás ezek közé tartozott. Voltak kocsmázó és szenvedélyes játékosok is. És nem egy diáknak pénze, becsülete, egész fiatalsága elgurult a kockán. De soknak jólesett az, ha az erős, tiszta társ melléjük állt és kiemelte őket a mocsárból.

Volt egy diáktársa Kantilup Tamásnak. Egésznapi kocsmában ült, nagyokat ivott és a kockát pörgette cimboráival. Ezt egyszer előfogta. Csináltatott neki vadonatúj ruhát, köpönyeget — lerongyolódott már a szerencsétlen a sok züllesztésben —, de megfogadtatta vele szent fogadással, hogy egy álló esztendeig be nem teszi a lábát semmiféle kocsmába és kockát sem vesz a kezébe.

Oxford után megjárta a párizsi egyetemet. Mint doctor juris utriusque jött haza. A régi Alma Mater szolgálatába állott. Nemsokára kancellárja lett az egyetemnek. Most már a hivatalos hatalom és tekintély is rendelkezésére volt, hogy minél jobban támogathassa a szegény diákokat és az egész ifjúság tisztességére ügyelhessen.

Különben is minden szegénynek gondviselő atyja volt. Magától vonta meg a falatot, hogy nekik adhassa. Már egyetemi hallgató korában kezdte azt a szokását, hogy alig evett valamit az étkezéseknél. Mikor később egyszer megkérdezték tőle, hogy talán nincs étvágya? rámutatott egy jókora darab kenyérre és azt mondta: «Biz én ezt az egész darabot meg tudnám még enni jó étvággyal». És még sem ette. Legkeményebben pénteki napokon meg a Mária-ünnepek előtt szokott böjtölni: kenyéren és vízen. Vendégeit azonban alkalomadtán szívesen kínálta a legjobb falatokkal, sörrel, borral. De maga nem ivott szeszes italt. Csak ép a szájához érintette a poharat, hogy ne tartsák udvariatiannak. S mikor ezért tréfásan rászóltak, hogy csal, azt mondta: ilyen csalás még meg van engedve.

Körülbelül harminchétéves volt, mikor III. Henrik király elszólitotta az egyetemtől és az ország kancellárjává tette (1265). Hét évig viselte ezt a méltóságot. Kancellári működését így jellemzi egyik kortársa: «Beszéde igazmondó, tanácsa előrelátó. A rábizott hivatallal hűségesen sáfárkodik. Minden ügyben tisztán tartotta a kezét az ajándékoktól és a megvesztegetéstől. A gőgös gazdagok kényét féken tartotta, az igazságból sohasem engedett, a szegényeket szívesen meghallgatta és irgalommal nyújtotta feléjük segítő kezét».

Királyával szemben is megőrizte függetlenségét. Tanácsülésben voltak egyszer. Henrik király rendeletet akart kiadni, hogy halállal bünhődjék, aki pénzt veret vagy épen hamisít. És egy kikeresztelkedett zsidóra akarta bízni a rendelet végrehajtását. A kancellár azonban felemelte tiltakozó szavát: Nem járja az, hogy egy volt zsidó ilyen hatalmat kapjon keresztények fölött! Ő semmi esetre sem egyezhet bele, inkább lemond hivataláról. A király erre visszavonta előterjesztését: nem akart kedves emberétől megválni.

III. Henrik halála után (1272) a negyvennégyéves kancellár visszavonult a közélettől s elment újból az oxfordi egyetemre tanulónak. A hittudományt tanulta. Két év múlva már a II. Lyon-i zsinat atyái közt látjuk (1274), a következő évben

pedig I. Eduard király kinevezi herefordi püspökké. Fölszentelése és az egyházmegye átvétele után még szigorubb életet folytat mint eddig. Püspöki ruhája alatt vezeklőinget hord, az éjtszaka legnagyobb részét virrasztva tölti: imádkozik, olvas, prédikációra készül. Misézés közben úgy átéli az Úr áldozatát, mintha a Kálvária hegyén állna, s annyira elfogja a részvét és szájalom, hogy gyakran heves zokogásba tör ki. A gazdagokkal szemben most is a szegényeket pártolja; még a gyóntatószékben is azokat hallgatja meg először.

Amint kancellár korában nem ijedt meg emberi tekintektől, úgy most sem. Egy Reginald nevű főnemest is kiközösített az egyházból parázna élete miatt. S csak akkor vette vissza, mikor a kiszabott penitenciát elvégezte. Máskor pedig a cliffordi Rogér báró akart kibékülni az egyházzal, de meg akarta váltani a személyes penitenciát. Ezerkétszáz aranyat ajánlott fel Szent Tamásnak. Hiába. Az volt a báró bűne, hogy az előző püspököt egyideig fogságban tartotta, hogy megszarolhassa. Most bizony saját személyében kellett megjelennie az egész nép színe előtt, vezeklőruhába öltözve és úgy elismernie bűnét.

Sok ellenséget szerzett magának a püspök azzal, hogy az igazságot pártatlanul érvényesítette. Volt része méltánytalanságban és üldözésben. A személyes sértéseket készségesen megbocsátotta, de jogaiból nem engedte magát kiforgatni. Még Rómába is elment, hogy a Szentszék támogatását kieszközölje. Hét éve volt már ekkor püspök. A sok gond, a szigorú élet nagyon megviselték. Az út fáradalmait már nem bírta ki. Rómából hazatérőben az itáliai Montefiascone-ban érte a halál 1282-ben.

1320-ban avatták szentté.

Ugyanerre a napra esik

Szent őrzőangyalok ünnepe. A trienti szentszsinat rendeletéből szerkesztett katekizmus azt mondja: «A gondos szülő megbízható őrzőt ad gyermeke mellé, ha bizonytalan, veszedelmes útra indul. Ugyanúgy a mennyei Atya nem hagyja megbízható őrzés és vezetés nélkül gyermekeit, kik a földi élet veszedelmes téerein vándorolnak, útban az örök haza felé». S mi jár ezért az őrző angyalnak? kérdi Szent Bernát. S azt feleli: «Tisztelet a jelenléteért, odaadás a jóakarataért, bizalom az őrségéért».

Szent Leodegár püspök vértanu † 678. Előkelő család ivadéka. Nagybátyja, Didó poitiersi püspök nevelte föl. Majd pappá szentelte és főesperesévé tette. Hat évig apát volt. Majd Autun

püspöke. Kegyetlen, erőszakos és bizonytalan idők jártak akkor. Ő apostoli buzgósággal és bátorsággal gondozta liveit és képviselte az evangéliumot, a nagyok túlkapasai és erkölcstelenségei ellen is. Ezért számúzték; majd Ebroin, III. Teodorik király majordómusa elfogatta, kegyetlenül megkínoztatta és végül lefejeztette. Ugyanezt tette a szent püspök öccsével, **Szent Gerínus** vértanúval is.

Október 3.

Liziói Szent Teréz szűz † 1897.

Az 1925-i jubileumi évben május 17-én iktatták a szentek közé. Szenttéavatása rendkívüli körülmények közt történt. A Szent Péter-bazilika olyan kivilágításban ragyogott, aminőben 1870 óta egyszer sem. A szertartáson ötvenezer ember vett részt, köztük Teréz rokonai, ismerősei és egyik legkedvesebb gyermekkori barátója. A lisieuxi karmelita-apácák templomában meg ugyanakkor egyik rokonának beszédjét a rács mögött hallgatta az is, aki megszentülésében annyira segítette: Jézusról nevezett Ágnes anya, vagyis a szentnek testvérnénje, Paulína. Az ünnepélyes nagy napot Teréz születésétől mindössze 52, halálától 28, boldoggáavásától pedig 2 év választotta el.

Huszonnégyéves életével fényes futócsillag volt, halála után a földre szórta rózsáit; ilyen szenttéavatás illett hozzá.

1873 január 2-án látta meg a napvilágot a normandiai Alençon-ban, Franciaországban. Két napra reá a keresztségben a Mária, Franciska, Teréz neveket kapta. Atyját Martin Szaniszlónak, anyját Guérin Mária-Zeliának hívták. Az atya valamikor a Nagy Szent Bernát-hegy szerzeteseinél kopogtatott fölvetelért, az anya pedig leánykorában Szent Vincenővér akart lenni. Istennek azonban más volt az akarata. Mindkettőjüknek egész életét a legmélyebb és leggyakorlatibb vallásosság jellemezte. Egy csipkegyárnak voltak tulajdonosai, s Isten anyagi jóléttel jutalmazta szorgalmukat. Teréz volt utolsó, kilencedik gyermekük. Az újszülöttnek négy testvérkéje akkor már jobb hazába költözött s életben volt a 13 éves Mária, a 11 és fél éves Paulína, a kilenc éves Leóna és a negyedfél éves Celine.

A leányka már az első évben halálos betegségen ment keresztül. Meggyógyulása után azonban igen szépen fejlődött s ritka lelki érettsége korán nyilvánult. Maga írja önéletrajzában: «Hároméves koromtól fogva Istennek semmiféle

indítását nem utasítottam el». Természeténél fogva élénk, sőt haragra hajló, büszke, függetlenséget kereső és igen érzékeny lélek volt. Ezért komoly önnevelés alá fogta magát s különösen arra ügyelt, hogy a játékban legyőzze természetét. Ritka szépségét már akkor mindenki bámulta. Különös részvétellel tudott lenni a szenvedők iránt. Határtalanul szeretete szüleit s naiv hittel azért imádkozott, hogy Isten minél előbb szólítsa őket magához. Csak akkor döbrent rá, mily nehéz dolgot kért és kapott a maga számára, amikor ötödik évében (1877) elvesztette édesanyját. A nagy csapás alatt az élénk kis Teréz félnékké és még érzékenyebbé vált.

Atyja a haláleset után Lisieux-be költözött. Ott lakott elhunyt feleségének bátyja, s annak jámbor feleségétől várta a segítséget öt leánya fölnevelésében. Teréz otthoni nevelője és első tanítója Paulína nénye volt. Ő maga választotta ezt a nényét második édesanyjául. A derék «kis-anya» azonban 1882 októberében kármelita apáca lett. Terézke akkor tizedik évében járt s a bencés apácáknál volt fél-bennlakó. A nényétől való válás valósággal beteggá tette. Átmenetileg meggyógyult, részt is vett Paulína beöltözésén, utána azonban súlyosan megbetegedett. Már halálát is várták. Ágya mellett ott térdelt harmadik anyja, Mária nénye a másik két nővérével. Mária egy anyának bizalmával fogott bele az imádságba s két fiatalabb testvérével együtt a Szent Szűz közbenjárását kérte. Az Istenanya szobra a beteg ágya mellett állott. Egyszer csak fölneszelt a beteg s követte testvérei példáját. Rövid idő múlva látja ám, hogy éled a szobor: a Szent Szűz kimondhatatlan szépségben mosolyog reá s boldogságot sugároz bele lelkébe. Teréz csodálatos módon talpraállott. Fölgyógyulása után nemsokára következett első szentáldozása. «Milyen édes volt az Úr Jézus első csókja lelkemben!» — írja erről később. Tizenhároméves korában harmadszor lett árva: 1886-ban Mária is a kármelitákhoz lépett. Ugyanakkor Leóna a klarisszákhoz, majd később betegsége miatt a vizitációs apácákhoz ment. Így Celine-nel ketten maradtak atyjuk mellett.

A boldogsággal és csapásokkal teljes gyermekkort a hivatásért való küzdelem váltotta föl. Szinte ki kellett verekednie a Kármelbe való belépést. Mikor Paulína közölte vele belépési szándékát, Teréz aznap este elmélkedni kezdett a kármelita szabályzat fölött s akkor meghallotta az Isten hívó szavát. El is ment nemsokára — kilencéves volt — a

főnöknőhöz s kérte fölvételét; természetesen hiába. Tizenötödik évében azonban annál határozottabban kezdett szembe szállni az eléje tornyosuló akadályokkal. Az első nehézség Celine nénje volt. Jól tudta, hogy az is a Kármel lakója akar lenni, s hogy kora miatt őt illeti az elsőbbség. Ezt az akadályt maga Celine, «lelkének ez édes visszhangja» hátrította el: átengedte hugának az elsőbbséget s vállalkozott, hogy atyjuk haláláig otthon marad. Ennél azonban súlyosabb akadályt jelentett az atya. Nem régen kisebb szélütés érte. Máriának és Leónának elvesztése is sebet ütött lelkén, s a seb még nem hegedhetett be. Mi lesz, ha becézett leánya, «kis királynéja» is bejelenti, hogy hívja az Úr? Pedig tizenöt éves korában okvetlenül be akart vonulni a Kármelbe! A Szentlélek különös erejére volt szüksége, hogy elmondja szándékát atyjának. 1887 pünkösdjén meg is tette. Az atya könnyek közt belátta, hogy Isten akaratával áll szemben, s hogy ellenkezésnek nincs helye.

De a legnehezebb még hátra volt. A Kármel elüljárói csak nagykorúságának elérése után akarták fölvenni. Nem használt itt a püspökhöz való föllebbezés sem. Édesatyja ekkor egy zarándoklattal Rómába vitte. A pápai kihallgatás végén a kis bátortalan teremtés minden tilalom ellenére odatértelt XIII. Leó trónusa elé s bátran kérte, engedje meg, hogy tizenötéves korában kármelita apáca lehessen. A pápa a szokatlan kérésre kitérő választ adott. Újabb vergődés következett. Ekkor fölajánlotta magát a kisded Jézusnak: játékszere akar lenni s elszenvet mindent, csak a kis Jézus örüljön neki. Hazatérése után tovább bátorította őt Paulína nénje. Végre is 1888 újév napján megtudta, hogy a püspök Aprószentek napján beleegyezett az azonnali fölvételbe. A főnöknő akaratából a beöltözés húsvétig toldott ki. Az atya új Ábrahámként a klauzúráig kísérte legkisebb lányát s nem is sejtette, hogy néhány hónap múlva ugyanoda vonul be Celine is. A kisded Jézusról nevezett Teréz 1890 szept. 8-án tette le fogadalmát.

Kilenc évi kolostori élete alatt rengeteg testi és lelki szenvedésben volt része. Atyját egymásután érték a szélütések s 1894-ben bekövetkezett haláláig élő halott volt. Állapota súlyos bánattal nehezedett leánya lelkére. Erről és egyéb szenvedéseiről azonban nem beszélt. «Lelkem történetének eme lapjairól sohasem olvashatnak a földön» — írja szenvedéseiről. Hogy a szenvedésben olyan nagy hősiességre

jutott, határtalan Isten-szeretésének köszönhetné. Ez a szeretet már tizenöt éves korában képessé tette arra, hogy teljesen megfélekedjék önmagáról; huszonhárom éves korában pedig (1895 Szentháromság napján) rávette, hogy égő áldozatul fölajánlja magát Isten irgalmas szeretetének. Isten elfogadta az áldozatot, s fölajánlása után néhány napra egy pillanatig úgy érezte, hogy valami égő tüzes ütés kettévágta szívét; azt hitte, hogy menten meghal.

Egész életén át a szentségre törekedett. «Mindig az volt a vágyam, írja, hogy szentté váljak. De ahányszor csak összehasonlítottam magam a szentekkel, megállapíthattam, hogy óriási különbség van köztem és köztük. Ők olyanok, mint a felhőkben elvesző hegycsúcsok, jómagam pedig olyan, mint az igénytelen kis homokszem a járókelők lába alatt. Nem estem kétségbe. Azt mondtam magamban, hogy a jó Isten nem ihlethet engem megvalósíthatatlan vágyakra s kicsiségemben is törekedhetem a szentségre. Magamat nem tehetem nagyobbá. El kell tehát viselnem magamat olyanoknak, amilyen vagyok; számtalan tökéletlenséggel együtt. Akarom keresni a módot, hogy az égbe jussak egy kicsinyke kis úton, igen egyenes és rövid úton, egészen új kis úton át.»

Többször hangoztatta, hogy küldetése van az emberekhez: meg kell tanítania őket erre a kis útra. Néhány héttel halála előtt a «kis út» lényegét így foglalta össze: «A kis út a lelki gyermekdedségnek, a bizalomnak és az Istenre való teljes ráhagyatkozásnak útja... Meg akarom mondani az embereknek, hogy csak egyet kell tenniük a földön: az apró áldozatok virágait kell dobálniok Jézus felé». A nagy szeretetnek és a kis dolgoknak ez a páratlan művésze így adott magyarázatot az Üdvözítő szavához: «Ha csak nem leszek mint a kisdetek, nem mentek be mennyeknek országába».

Valamivel halála előtt a testvérek néhány búzavirágot és néhány érett kalászt vittek neki. Kezébe vette a csokrot, sokáig nézegette, majd így szólt: «Ezek a kalászok az én életem jelképei. Az Úr engem is bőségesen megáldott kegyelmével a magam és mások javára. Mint a kalász meghajlok Isten akarata előtt s örömmel ismerem el, hogy minden áldás onnan felülről való». Az Úr szántóföldjének e szépséges kalásza csakugyan megérett a másvilágra s Isten 1897 szept. 30-án tépte le az örök csűrök számára. Tüdőbajban halt meg életének 25. évében. Arca földöntúli fényben ragyogott, amikor utolsó szavait mondotta: «Istenem, szeretlek».

Liziói Szent Teréz.

Halála után nemsokára a legszélesebb körökben olvasták költői lélekkel megírt önéletrajzát s érezték csodálatos közbenjárását. Valósult jóvendőlése: «Halálom után rózsasötöt bocsátok a földre». Bájos alakja a templomokba kíváncsított s nemsokára odakerült.

Nagy Szent Teréz halála († 1582) után három századra az Isten ősi szőlőhegye — ezt jelenti héberül a Kármel — kis Teréz személyében újra nagyszerű gyümölcsöt termett az ég és a föld számára. Bizonyos, hogy kettejük között nagy különbség van. Az egyik spanyol, a másik francia; az egyik korának vezető egyénisége, a másik a csendes kolostor kicsiny virága; az egyiknek szellemi mélysége a legnagyobb hittudósokéval vetekszik, a másik gyermekded költeményt ír; az egyik évtizedekig a megpróbáltatások kemény harcait vívja, a másikat valósággal dédelgeti Isten kegyelme... Azonban mindkettő szent és kármelita, s mindkettő tud nagy-lelkűen szenvedni, szeráfikus szeretettel Isten felé szárnyalni s lelkeket hódítani.

Ugyanerre a napra esik

A két Ewald testvér vértanuk † 695 k. Ir szerzetesek — hajuk színe után a «fehér» és «fekete» Ewald, kiket buzgóságuk a pogány szászok közé vitt a mai Németországba, hol a vad nép közepett vértanu halált haltak.

Október 4.

Assisi Szent Ferenc hitvalló † 1226.

A világon működő sokféle rend közt ma kétségteljesen Szent Ferenc negyedik rendje — a francia Gebhart Emil nevezte így először a Szent tisztelőinek egyre sokasodó táborát — a legelterjedtebb. Míg ugyanis a többi rendek tagjainak számát legfeljebb ha tízezrekben fejezhetjük ki, addig ez a legmodernebb szerzet milliókat és milliókat számlál. Mert a ferences kultusz valami utólérhetetlenül finom nemzetköziség szálaival fűzi egymáshoz az emberek millióit, akiket nyelv, világnézet és társadalmi állás dolgában ég és föld választanak el egymástól, de akik mind egyek abban, hogy áhítatos, lelkes csodálattal tekintenek fel a szegénység apostolának napsugaras alakjára. És ha okát keressük e ritka egyértelműségnek, mindjárt első tekintetre megtaláljuk azt a *poverello di Dio*-nak, Isten kis szegényének páratlanul kedves és vonzó egyéniségében és legendákkal dúsan átszőtt életében.

Szent Ferenc a nyájas spoletoi völgy egyik ősi városában, a Subasio-hegy meredek lejtőjéről alátéknit Assisiben született az Úr 1182. évében. Atyja, Bernardone Péter jómódú posztókereskedő volt, aki különösen a délfranciaországi Provence-szal állott élénk üzleti összeköttetésben. Provence-ban időzött akkor is, mikor nagyobbik fia született, és épen ez indította őt arra, hogy hazatérése után a gyermek eredeti János nevét a szebb hangzású Francesco (= kis francia) névvel cserélje fel.

Bernardone Péter igen nagy reményeket fűzött fia születéséhez; nem kevesebbet várt tőle, mint a már úgy is virágzó üzlet továbbfejlesztését és a családi vagyon megsokszorozását. Ezért mindjárt felcseperedése után maga mellé vette őt az üzletbe. Ferencnek azonban nem volt ínyére a kereskedői pálya; ő inkább fényes lovagi jövőről álmodozott. Dolgát megszületesen elvégezte ugyan, de a lelke másfelé járt. Mikor leszállt az est, a boltból egyenest hasonló gondolkodású cimborái vidám társaságába sietett; szinte nap-nap mellett dús lakomát ült velük, utána pedig hangos nótaszóval és lantpengetéssel végigjárta a városka utcáit. Ilyenkor valósággal sugárzott az életkedvtől és az örömtől. A legszebb dalok az ő ajkán fakadtak; a legszellemesebb tréfáknak és csínytevéseknek ő volt a kieszelő mestere. De bármily magasra csapott a kedve, közönséggé és frivollá sohasem vált; sikamlós vagy kétértelmű szó nem hagyta el ajkát. Amellett maga volt a megtettesült jóság. Szegényt sohasem bocsátott el alamizsna nélkül. És amikor egyszer mégis megtette, lelkiismerete azonnal megszólalt. Meg is fogadta szentül, hogy ezentúl senkit, aki Isten nevében fordul hozzája, el nem utasít.

De a vidám dínom-dánomnak hamar vége szakadt. Assisi ugyanis a 12. század végén észrevétlenül belesodródott a körötte dúló nagy harcba; majd mindjárt utána súlyos belső viszályok dúlták fel nyugalmát, melyek viszont ősi ellenségével, a gőgös Perugiával hozták összeütközésbe. A harc folyamán a gyakorlatlan assisi polgársereg Ponte San Gioanninál nagy vereséget szenvedett és részben a perugiaiak fogságába esett (1202). A foglyok közt volt az akkor húszéves Ferenc is, akit aranyos kedélye most sem hagyott el. A közel másfél évig tartó fogság ideje alatt jóformán kizárólag ő tartotta a lelket fogolytársaiban. De alig hogy visszanyerte szabadságát, máris újabb megpróbáltatás várt rája. Egy súlyos betegség hónapokra leverte lábáról és égé-

szen a halál küszöbéig sodorta. Ferencet szíve gyökeréig megrendítette a betegség, mert csak most eszmélt rá igazán a mulandóság félelmetes valóságára. Ez a felfedezés jóidőre megrontotta hangulatát. Gondolatai eddigi hívságos örömeiről önkénytelenül az örökkévalóság felé szálldostak. De végleges magábatérésének ideje még nem érkezett el. Amint egészsége helyreállott, fokonkint kedve is visszatért. Vidám cimborái társaságában tovább folytatta tehát korábbi szórakozásait és tovább szövögette lovagi terveit. Sőt most már nem elégedett meg a puszta tervezéssel, hanem cselekvéshez látott. 1205-ben felcsapott Briennei Walter tarentoi herceg seregébe és Nápolyba indult. De csak Spoletoig jutott. Itt álmában megjelent neki az Úr és visszatérítette őt szülővárosába.

A spoletoi látomás új korszakot nyitott Ferenc életében. Szórakozásaival egyszersmindenkorra felhagyott, s helyettök a templom csendjét, a magányt és a szegények társaságát kereste. Egy véletlen találkozás alkalmával hősiiesen leküzdötte magában a bélpoklosokkal szemben addig érzett borzalmát és undorát; azóta jóformán mindennap kilátogatott a középkori társadalom e szerencsétlen áldozatainak telepére, barátságosan elbeszélgetett velök, kimosta és bekötözte sebeiket, rendbehozta ruhájukat, gazdag alamizsnát osztott nekik, s a végén valamennyinek arcát és kezét megcsókolta.

Igy élt hónapokon át közlelbi cél és hivatás nélkül, mikor az Úr egy újabb ujjmutatással közelebb segítette őt hivatásához. Mikor ugyanis egy alkalommal az assisi határban fekvő kicsiny Szent Damján-templomban imádkozgatott, egyszer csak megcsendült fülében a keresztre feszített Úr Krisztus szava: «Ferenc, menj, építsd fel hajlékomat; hisz látod, csaknem romokban hever». Ferenc először megrettent a hang hallatára, de azután készségesen kijelentette: «Szívesen megteszem Uram». És azon melegében munkához is látott. Mivel a kijelentést szószerint vette, mindenekelőtt eszközöket keresett a romladozó templomocska rendbehozásához. Többek között atyja boltjából néhány vég posztót Folignoba vitt, és árát felajánlotta a kis templom gondnokának, bizonyos Péter nevű papnak. Bernardone, akit amúgy is nagyon bántott fia különös viselkedése, módfelett felindult ezen az eseten. Haragjában egy sötét oduba zárta Ferencet és előbb jószóval, majd keserű szemrehányásokkal és durva szitkokkal, végül ütlegekkel próbálta más belátásra bírni.

Mikor pedig látta, hogy semmire sem megy vele, a püspök elé hurcoltatta, hogy legalább a posztó árát visszaszerezze tőle. Ferenc, mikor megtudta, hogy miről van szó, lelkesedése szent hevében ruháit is levetette és a pénzzel együtt odatette atyja lábához; azután hangos szóval így kiáltott: «Halljátok és értsétek meg. Idáig Bernardone Pétert neveztem atyámnak, de ezentúl az Úrnak akarok szolgálni. Ezentúl már nem ezt mondom: Atyám, Bernardone Péter, hanem egyedül ezt: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben».

Igy jegyezte el magát a gazdag posztókereskedő fia a Szegénység úrnő hűséges lovagjául. Könnyű szívvel és dalos ajkkal vágott neki most már az új életnek. A kedves Szent Damján-templom helyreállítását tekintette legsürgősebb feladatának. Utána a Szent Péter-, majd az Angyalos Boldogasszony- vagy másnéven Porciunkula-kápolnára kerítette a sort.

Idáig jutott munkájában, mikor egy újabb isteni ösztönzés végre rásegítette igazi hivatására. Mikor ugyanis 1209 febr. 24-én, Szent Mátyás apostol ünnepén misét hallgatott, a napi evangélium szavai valósággal kinyilatkoztatásként hatottak rája. Úgy érezte, mintha egyenesen neki mondaná az Úr: «Elmenvén pedig hirdessétek, mondván, hogy elközelgett a mennyek országa. Gyógyítsatok betegeket, támaszszatok fel halottakat, poklosokat tisztítsatok meg, ördögöket üzzetek ki; ingyen kaptátok, ingyen adjátok. Ne legyen se aranyotok, se ezüstötök, se pénzetek övetekben, se táskátok az útra, se két köntöstök, se sarutok, se bototok; mert méltó a munkás az ő élelmére» (Máté 10, 7—10).

Ferenc szinte felujjongott e szavak hallatára. Saruít, botját azonnal eldobta magától, remeteöltönyét hamuszürke színű durva zubbonyal, derékövét pedig egy darab kötéllel cserélte fel és így felkészülve haladéktalanul hirdetni kezdte a bűnbánat és magábatérés evangéliumát. És szavának hamarosan visszhangja támadt. Sokan megtértek, mások egyenesen követőivé szegődtek. Ferencet kimondhatatlan örömmel töltötte el az új társak csatlakozása, mert most már Assisi, sőt Umbria határain túlra is kiterjeszthette működését. Fiai, mint a tavasz vándormadarai, gyors egymásutánban tünedeztek fel Romagnában, Anconában, Toscanában, majd egész Középeurópaországban, és a benső meggyőződés izzó erejével hirdették a bűnökboldól való kiemelkedés és az erények útjára való visszatérés parancsoló szükségességét. Igénytelenségök-

nél csak vidámságuk volt nagyobb. A legenda szavai szerint «sok volt az örömük, mert sokat hagytak el és sárszámba vették azokat, amik az embereket meg szokták szomorítani, és így mérhetetlen vala vigadozásuk, és fölötte nagy a lelki örömük».

Mikor számuk elérte a szent tizenkettőt, Ferenc néhány egyszerű mondatból és szentírási idézetből álló szabályzatot készített számukra s azután a pápai megerősítés kieszközlése céljából Rómába indult velök. A hatalmas III. Ince pápa eleinte tartózkodással fogadta a különös kolduscsoportot. De mikor álmában látta, hogy az ingadozó és összeomlani készülő lateráni templomot, az egész keresztény világ leg-tiszteletreméltóbb templomát, Ferenc fogja fel és vállalnak egyetlen nyomásával helyreigazítja, habozás nélkül megadta a kért megerősítést és a prédikálásra való felhatalmazást (1210). A «kisebb testvérek» — így nevezte a szent alázatosságból követőit — ezentúl mint egyházilag elismert szerzetesek folytathatták működésüket.

A megerősítésre az Assisi melletti Rivo Tortóban, majd később a Porciunkulában olyan élet pezsdült, melynek mását az apostoli idők letünzte óta nem látta a világ. A testvérek valósággal versenyre keltek egymással, és az volt a boldogabb, aki igénytelenebbnek és áldozatosabbnak bizonyult a másiknál. A legendák apró virágocskái, melyek később annyi bájt és költőiséget árasztottak erre a páratlanul termékeny korszakra, ekkor fogantak meg és ekkor hajtottak ki a szívek televény talajából. A mozgalom középpontja és életető lelke mindvégig Ferenc maradt. Az ő meleg szeretete és olvadó jósága aranyozta be a testvérek életét s az ő lángoló lelkesedése tört újabb és újabb ösvényeket az apostoli munka számára. Olaszország után hamarosan rákerítette a sort Franciaországra, Spanyolországra, Németországra, Angliára, sőt a mohamedán világra is. Ő maga a vértanuság szent vágyától üzetve először Marokkóban akart szerencsét próbálni; majd amikor ez a terve kudarcot vallott, a Szentföldre hajózott. Az egyiptomi Damiette előtt magát Melek-el-Kamel szultán is felkereste. De az emberséges szultán a várt kínok helyett tisztelettel fogadta és ajándékokkal halmozta el.

A sok örömhöz idővel keserű üröm is vegyült. Minél jobban terebélyesedett a rend, annál világosabban kitűnt, hogy a poverello nem emberekhez, hanem angyalokhoz szabta eszményét. Amíg csak néhány tucat, mesterét tűzön-vízen át követni kész lelkes tanítványról volt szó, minden fennakadás

Assisi Szent Ferenc.

nélkül ment a dolog. Mikor azonban a testvérek száma ezrekre, sőt tízezrekre nőtt, s mikor ennek megfelelően az alapító eleven példája helyébe a törvény, a regula holt betűje lépett mint a szerzetesi élet szabályozója, kiderült, hogy a magasra tűzött cél nagy tömegekkel csak engedmények és megalkuvások árán érhető el. Ferencnek is látnia kellett, hogy annyi kín és öröm, szenvedés és elragadtatás árán kiszórt eszménye meghaladja az átlagember teherbíró képességét.

Ő azonban nem volt a megalkuvások embere. Sajat személyére nézve a legkisebb könnyítés gondolatát is elutasította és inkább lemondott a rend vezetéséről, semhogy csak valamit is megtagadjon abból, amit a pályakezdés szent napjaiban önként vállalt. Mivel nem akart senkivel harcba szállni, mindjobban elhúzódott a világtól, s legszívesebben az erdők mélyén vagy meredek bérctetőkön remeteségekben vonta meg magát. Itt élte bizalmas barátai társaságában a maga külön gazdag misztikus és legendás életét. Gondolatai már inkább az égben, mint a földön időztek. A greccioi erdőben állított első betlehem-i jászol jelenete (1223) és a stigmatizáció lélekrendítő misztériuma (1224; lásd szept. 17) még közelebb vitték az éghez. A betegség is mindjobban elhatalmasodott rajta. De bármennyire eltávolodott a földtől, az Isten ügyéért való szent lángolásban mindvégig hű és következetes maradt önmagához. «Testvéreim — mondogatta még az utolsó időben is — kezdjünk már egyszer szolgálni az Úrnak, mivelhogy eddig nagyon keveset, úgyszólván semmit sem haladtunk előre.» Hasonló következetességet mutatott az emberszeretben. Testvéreihez, barátaihoz mindvégig olyan figyelmes, gyöngéd és leleményes maradt, aminőnek Rivo Tortóban és Porciunkulában mutatta magát.

Hosszú és kínos szenvedés után 1226 okt. 3-án szenderült jobblétre. A halála fölötti gyászból a természet is kivette részét. Nyomban a halál beállta után megjelentek a szent legkedvesebb madarai, a pacsirták és mondhatatlannul édesszavú dalokkal búcsúztatták el legjobb barátjukat. IX. Gergely pápa már egy és háromnegyed év mulva, 1228 júl. 16-án szentül nyilvánította a szegénység apostolát; Illés testvér pedig, a rend akkori főnöke hatalmas bazilikát emeltetett hamvai fölé. De minden templomnál, képnél és szobornál maradandóbban biztosítja emlékét a nyomában kelt nagy vallási, társadalmi és kulturális átalakulás, mely a középkor egyik legnagyobb korszaknyitó alakjává avatta őt.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kriszpus és Kájus hitvallók † 70 k., kikről Szent Pál megemlékezik Kor. I. 1, 14.

Szent Aranka (Aurea) szűz † 665 k. Párizsban apátnő, pestis alkalmával halt meg.

Szent Ámon apát hitvalló † 340 k. Gazdag egyiptomi család sarja volt. Mikor árvaságra jutott, szeretett volna a magányban egyedül Istennek szolgálni. Rokonai azonban házasságra kényszerítették. Könnyű volt rávennie jámbor feleségét, hogy testvérekként éljenek; csak azt kötötte ki, ne hagyja el. Ámon korán kelt, egész nap a mezőn dolgozott, keresett — a szegényekre. Este elköltötte feleségével az egyetlen napi étkezést: gyümölcsöt és salátát. Az éjszaka javát imádságban töltötte. Így élték 18 évig, míg felesége végre maga fölszólította férjét: menjen, ahová Isten hívja. Ámon a kietlen, szikes Nátion- (Nitria) pusztában húzódott meg. Magányt remélt, de szentsége rengeteg remetét vonzott oda, az ő élete és szava lett irányítójuk. Remete Szent Antal is nagyrabecsülte a tisztalelkű szent apátot: a nagy távolság dacára meglátogatta, és halálát csodálatosan meglátta.

Október 5.

Szent Placidus és társai vértanúk † 543.

Placidus 507 körül születhetett. Szülei patríciusok voltak. Alig lehetett hat-hétéves, amikor atyja, Tertullus elvitte őt Szubjákóba s átadta az ottani kolostorok vezetőjének, Szent Benedeknek (márc. 21). A kedves fiú ott nevelkedett oblátusként a nyugati szerzetesség patriarkájának oldala mellett egy másik patrícius-ifjúval, Maurussal (jan. 15). Az apát számára sok-sok gondja és munkája között fölüdülést jelentett a gyermek Placidus jelenléte és növekedése.

A szubjákói kolostorok közül három olyan sziklás hegyen épült, ahol nem volt forrás. A szerzeteseknek a tóhoz kellett járniok vizért. Ez azonban igen fáradságos dolog volt, főleg a nehéz leszállás miatt. Egy napon a három kolostor lakói azzal a kéréssel lepték meg atyjukat, hogy vízhiány miatt helyezze át máshová kolostoraikat. Benedek akkor nem adott nekik választ. Éjjel azonban magához vette a kis Placidust s titokban fölment a sziklás oromra. Egész éjjel imádkozott. Az ártatlan lelkű gyermek jelenlétével és imájával segítette. Az imádság után egy helyütt három követ rakott egymásra. Reggel újra jelentkeztek a szerzetesek. Anélkül, hogy szólt

volna éjjeli látogatásáról, kiadta nekik az intézkedést, hogy a három kő helyén ássanak. A szerzetesek visszatérésükkor már szivárgó vízre bukkantak s rövid ásás után bővizű forrást tártak föl. Isten meghallgatta Benedek és tanítványa imáját.

Egyszer meg az ifjú Placidus a szubjákói tóhoz ment vízért. Ugyanúgy meg kellett ezt tennie neki, a római patricius fiának, mint a barbár gótnak, vagy pedig a rabszolgának. Merítés közben vízbe ejtette a korsót. S a korsó után maga is beleesett a tóba. Benedek cellájában látomás útján észrevette a balesetet. Azonnal utasította Maurust, hogy siessen társa segítségére. Placidus már fuldokolt, s az ár már egy nyíllövésnyire elsodorta a parttól. Maurus azonmód vette atyjának áldását s gondolkozás nélkül vetette bele magát a tóba. Csodák csodája: nem merült el, hanem a víz színén jutott el társához. Hajánál fogva megragadta s kimentette. Placidus hálálkodott; de csodálkozása nem ismert határt. Szentül meg volt győződve, hogy megmentője maga Benedek: hisz fuldoklása közben az ő ruháját látta feje fölött.

A gyermekből ifjú s az ifjúból szerzetes lett. Amikor Benedek 529 táján elhagyta Szubjákót, Placidus követte őt az új letelepedés helyére is. Magát Montekasszinót, a bencésrend bölcsőjét is az ő atyja ajándékozta Benedeknek. Sőt maga az atyja, Tertullus is szerzetessé lett, és Montekasszinón élt 536-ban bekövetkezett haláláig. A patricius halála után Benedek Sziciliába küldötte Placidust. A derék szerzetes ott Messzína melletti családi birtokán, nem messze a tengertől új monostort alapított Keresztelő Szent János tiszteletére. Ő lett az apát. Mindenben Benedek nyomdokaiban igyekezett haladni s a monostort az anyamonostor mintájára rendezte be. Életszentsége és fáradságos munkája következtében rövid időn belül körülbelül harmincra növekedett föl a szerzetesek száma.

543 táján egyik éjjel tengeri rablók támadták meg a messzínai monostort. Akkor épen látogatóban voltak ott Rómából Placidus testvérei, Eutichus és Viktorínus, úgyszintén Flávia nevű huga. A kalózok a vendégeket és a szerzeteseket mind megkötözték. Mindent elvittek, mindent tönkre tettek. Fláviát csak csoda mentette meg, hogy százsége nem lett vad ösztönük martaléka. De mindez nem volt elég. Pogány vezérük, Mamuka az elvitt holmik mellé még hitük legnagyobb kincsét is el szeretne volna rabolni s a tönkretett

kolostoron kívül még a Szentlélek élő templomait is el akarta pusztítani: hittagadást követelt. De erre senki sem volt kapható. Most lábuknál fogva fölkötötték őket s alattuk tüzet gyújtottak, hogy az így támadt sűrű füstben fulladjanak meg. Majd kezüknél fogva akasztották föl őket s lábukra nehéz súlyokat kötöttek. Placidusnak még nyelvét is kivágták s fogait kövel tördelték ki. A végén azt tették velük, amit Heródes király tett patrónusukkal, Keresztelő Szent Jánossal: valamennyiüknek fejét vették. Így szenvedett vértanúságot Placidus és három testvére, aztán Donátus és Firmátus diákonusok, végül Fausztusz szerzetes és harminc társa.

A kolostor lakói közül csak Gordiánus szerzetesnek sikerült megmenekülnie. Ő takarította el a vértanuk földi maradványait s az ő buzgólkodására épült újjá a kolostor. Sőt gondoskodott arról is, hogy az egész vértanúság írásban is fennmaradjon az utókorra.

A Placidus gyermekkorára vonatkozó adatokat Nagy Szent Gergely pápa jegyezte föl 593-ban. Ami azonban ezen túl fennmaradt Placidusra vonatkozólag, az nem történelem, hanem a középkori vallásos költészetnek terméke. Történelmi alapja talán mindössze annak a régi hagyománynak van, hogy Montekasszinó Placidus atyjának ajándéka volt. Érdekes, hogy a Placidus vértanúságával kapcsolatban előforduló nevek az első keresztény századok olyan vértanuinak nevei, akiknek martíráktái elvesztek. A jámbor kegyelet így akarta őket megmenteni a feledéstől.

Ugyanerre a napra esik

Szent Galla özvegy † 550 k. Szimmachusnak, előkelő patriciusnak és konzulviselt embernek lánya. Fiatalon férjhez ment, azonban egy év múlva megözvegyült. Fiatalsága, előkelő származása és temperamentumossága dacára sem ment újra férjhez, hanem a Szent Péter templom mellett épült nőkolostorba vonult, és itt hosszú éveken keresztül imádságos, alamizsnás életet élt; s mikor mellrákba esett, hős lélekkel viselte. Élete és halála általános épülésre szolgált. Nagy Szent Gergely pápa, aki mint gyermek még látta, nagy tisztelettel szól róla. Szent Fulgencius (lásd jan. 1) pedig szép levelet írt neki, mikor hallotta, hogy özvegyiségre jutott és Istennek akarja szánni életét. Többek között ezeket a megszívlelni való szavakat mondja: «Mindkettő Isten adománya: a házasság szemérmessége és az özvegyi önmegtartóztatás. Amaz jó és dicséretes, emez különb. Boldog, aki a gyalázatot utálja és nem sóvárog meg nem engedett viszonyt, de boldogabb, aki a tisztaság szeretetétért megveti a megengedett viszonyt. Ezért lásd be, mikor Isten házasság után özvegyé

tett, nem fosztott meg valami jótól, hanem inkább adott. Az Úr fokozatosan akart a külön életre vezetni, amennyiben először férjeddél hű házasságban éltél, most pedig házasság érintkezés nélkül szent megtartóztatásban élsz».

Szent Meinolf hitvalló † 847. Nagy Károly volt a keresztatyja. Atyáinak büszke, nagyrakelő száz vére lüktetett ereiben. Ott ült püspöke lábánál mint paderborni székesegyházi tanuló, mikor az fölolvasta az Üdvözítő szavát: «A rókáknak vermük vagy on és a madaraknak fészük; az Emberfiának pedig nincsen, hová fejét lehajtsa» (Máté 8, 20). Az idősebbek közül valaki ezt arra magyarázta, hogy az Üdvözítő lakást akar venni a mi szívünkben, de gonoszságunk elűzi és engedi hontalanul járni. A fiatal diáknak ez a szó a szívébe nyilallott. Legalább ő nála ne kopogtasson hiába a Mester. Nem sajnál fáradságot, addig gyúrja és tágitja majd a lelkét, míg az Üdvözítő ott nyugodtan le nem hajthatja fejét. Meg is tette. Püspöke diakonussá szentelte a nagylelkű ifjút. Idővel az egyházmegye főesperesévé lett (archidiákonus), nagy áldozattal bencés nőkolostort alapított, hogy abban jámbor nők Szent Benedek regulája szerint «Krisztust mindenekfölött szeressék».

Hajlékot készített az Üdvözítőnek a maga szívében és sok-sok másnak szívében.

Október 6.

Szent Brúnó hitvalló † 1101.

Szent Brúnót ismerősei már életében az Egyház világhosszájának, százada díszének, a papság virágának s Németország és Franciaország dicsőségének nevezték. És méltán; mert szent életével, szilárd jellemével és nagy tudományával magasan kiemelkedett kortársai közül, rendalapításával pedig új fejezetet nyitott a középkori szerzetesség történetében.

Brúnó a sokteplomú Kölnben született 1032 táján. Mint az előkelő és gazdag Hartefaust-család sarja nagyon gondos és sokoldalú kiképzésben részesült. Tanulmányait szülővárosában a Szent Kunibert-templommal kapcsolatos káptalani iskolában kezdte, majd a híres reimsi székesegyházi iskolában folytatta, mely híven ápolta egykori büszkeségének, II. Szilveszter pápának tudós hagyományait. Később Párizsba távozott, hogy az ottani nagy hírű teológiai iskolán tegye rá tanulmányaira a koronát. Miután itt is becsülettel megállotta a helyét, hazatért. Első útja Hermann érsek palotájába vezetett; alázattal odaborult a fejedelmi származású főpap lába elé: fogadja be egyházmegyéje papjai közé. Az

érsek nagy örömmel hallotta a tudós ifjú ajánlkozását; megfelelő előkészület után feladta neki az egyházi rendet és mindjárt utána kinevezte a Szent Kunibert-egyház kanonokjának.

De Gerváz reimsi érsek már 1057-ben magához vette és rája bízta szemefényének, a székesegyházi iskolának vezetését. Brúnó új munkakörében nem ismert fáradságot. A klaszszikus nyelveket épen olyan buzgósággal tanította, mint a zenét vagy a teológiát és filozófiát. Jeles tanítványok egész raja hagyta el ezekben az években a rheimsi iskolát.

1069-ben a jeles Gerváz érsek meghalt. Örökébe bizonyos Manasszes nevű pap lépett, aki azonban nem egyéni rátermettségének, hanem megvesztegetésnek, mint akkoriban mondták, simonjának köszönhetette megválasztását. Brúnó lelkiismerete lázongott ugyan az égbekiáltó bűn ellen, de mivel az új érsek eleinte buzgósággal és hozzáértéssel intézte egyházmegyéje ügyeit, nem vonta meg tőle szolgálatát, sőt 1073-ban a kancellári tisztelet is elfogadta kezéből. Mikor azonban Manasszes jellemének alapvonásai, főleg mérhetetlen kapzsisága és könnyelműsége napról-napra szembetűnőbben ütözködtek ki, szentünk nyíltan szembefordult vele és erkölcsének megjobbítását követelte tőle. De jóakarátú igyekezetével épen az ellenkező hatást érte el. Manasszes nemcsak a kancellári tisztelet vonta el tőle, hanem ezenfelül még életére is tört. Brúnó kénytelen volt Radulf nagypréposttal és néhány hasonló gondolkodású kanonokkal idegenbe bujdosni. Egyidőre Ebal gróf kastélyában vonta meg magát; majd 1076-ban Clermontba ment, hogy az ott tartott zsinaton vádat emeljen érseke ellen. Egyelőre azonban eredménytelenül. Manasszes annyira biztosnak érezte magát, hogy vádlóinak házait leromboltatta, ingóságait elkótyavetyélte, egyházi javadalmaikat pedig eladományozta. De a megtorló igazság nem sokáig váratott magára. VII. Gergely pápa 1080-ban végleg letettnek nyilvánította az elbizakodott főpapot és elrendelte székének betöltését. Most végre Brúnó és társai is hazatérhettek. Sőt a választásnál komoly formában felmerült a gondolat, hogy a megüresedett érseki székét a szentéletű iskolamesterrel kellene betölteni. De mégsem így történt: I. Fülöp király nagy összeg ellenében Helinand laoni püspöknek adományozta az előkelő javadalmat.

Brúnót nagyon bántotta ez a dolog. Nem a mellőzés fájt neki, hanem az a tudat, hogy ime az új érsekkel megint a hivalkodó bűn vonult be az Úr szent csarnokába. Úgy

érezte, hogy a történetek után nem maradhat tovább Reimsben és nem folytathatja eddigi működését. Sőt megérlelődött régen csirázó szándéka: teljesen szakítani a világgal, melynek hiúságai mély undorral töltötték el becsületes lelkét; 1081-ben lemondott egyházi javadalmairól, elhagyta tanítói székét és egykori tanítványának, Szent Róbert molesmei bencés apátnak (lásd ápr. 29) kolostorába lépett; majd kevéssel utóbb hat hasonló gondolkodású társával a langresi egyházmegye Sêche Fontaine nevű remeteségébe vonult, hogy ott kizárólag Isten szolgálatának szentelje életét. Mivel azonban Sêche Fontaine nem felelt meg céljának, három évvel később Hugó grenoblei püspökhöz fordult alkalmas területért. A szentéletű főpap, aki valamikor maga is Brúnó lábainál szívta magába az isteni tudományokat, készörömost elvezette öreg mesterét hegyes-völgyes egyházmegyéje egyik kietlen és zordon vadonába, melyet a környék népe a környező hegyek után Cartusia, franciásan la Chartreuse néven emlegetett. Itt jelölt ki számára és társai, három avignoni kanonok, egy káplán és két világi férfi számára lakóhelyet.

Brúnót egészen elbűvölte a vidék vad magánossága. Mindjárt ott is maradt és társaival haladéktalanul hozzálátott az építő munkához. Néhány hét leforgása alatt közös erővel egy kis kápolnát és köréje mindegyikük számára egy-egy kunyhót rögtönöztek. Így vetették meg alapját a középkor legszigorúbb szerzetének, a kartauziaknak. Az új rendnek közel száz esztendőn keresztül nem volt írott szabálya. De nem is volt rá szükség, mert Brúnó példája, szigorú önsanyargatása, örök hallgatása és gazdag imádságos élete minden írott szónál hathatósabban világolt a rendtársak előtt; sőt bármennyire rejtőzött, fénye másokat is megigézett. Szent Hugó, a grenoble-i püspök annyi időt töltött Kartuziában, hogy Brúnó kénytelen volt lelki hatalmával hazairányítani. Nevers grófja hónapokig ott időzött megtanulni az Isten-szolgalat legjobb módját. Mikor hazatért, észbe vette a szerzetesek hihetetlen szegénységét és gazdag ajánlékokat és jóféle ételeket küldött. Brúnó nyomban visszaküldte: nem tudja ő hasznát venni az ilyennek. Erre a gróf nagymennyiségű pergamentet küldött és bőrt. Ezt elfogadták könyvmásolásra. Ezzel szerezték kenyerüket.

De a magány boldogságának hat év mulva vége szakadt. 11. Orbán pápa, szintén reimsi tanítvány, 1090-ben sürgősen magához rendelte Brúnót, hogy az Egyház igazáért vívott

nehéz harcai közepett vigasztalást és tanácsot találjon nála. A szent rendalapító csak nehéz lelki tusa után tudta rászánni magát kedves magányának elhagyására. Társai, minthogy nem tudtak tőle elválni, szintén vele mentek. Mivel azonban az Örökváros zaját nem tudták megszokni, néhány hét múlva visszatértek. Brúnó legszívesebben velük ment volna, de maradnia kellett. Magas tanítványa hiába próbálta őt felvidámitani. Hiába kínálta meg a reggioi érsekséggel is; ő mindig úgy érezte magát, mint a szárazra vetett hal; lelke állandóan ott időzött a Jura-Alpok fenyőzúgástól visszhangos völgyeiben. Végre Isten megelégette hű szolgájának szent sóvárgását, Orbán pápa 1090 őszen ellenségei elől kénytelen volt Délolaszországba menekülni. Brúnó vele ment. Így történt, hogy jártában-keltében több helyütt Kartauzra emlékeztető erdős és hegyes tájat talált. Azonnal engedélyt kért a Szentatyától a második kartauzi kolostor megalapítására. Apulia és Kalábria ura, Roger gróf pedig első szóra odaajándékozta neki a squillacei egyházmegye területén fekvő La Torre (Turris eremus) nevű terjedelmes vadont és a legmesszebbmenő módon kezére járt neki a kolostor- és a templomépítés munkájában. 1094 nyarára elkészült a nagyszabású templom. Felszentelését Roger gróf felkérésére Alcherius palermói érsek végezte országgraszoló fénnel. Ettől kezdve La Torróban is ugyanolyan keretek közt folyt az élet, mint Kartauzban. Az alapító ragyogó példája itt is fölöslegessé tett minden írott rendszabályt. De jöttek is jelentkezők olyan nagy számmal, hogy a meglévő remetek csakhamar elégteleneknek bizonyultak. Brúnó tehát már 1099-ben kénytelen volt új kolostor építéséről gondoskodni.

Ilyen serény és Istennek tetsző munkában gyorsan teltek az évek. Az állandó kemény böjt és önsanyargatás is megtették hatásukat. Brúnó erőinek fogytán felkészült a nagy útra: nyilvános életgyónást végzett, hangos szóval elmondotta az apostoli hitvallást s azután a boldogok halálával örök álomra hunyta szemét. (1101 okt. 6.) Fiai mindjárt halála után szentként kezdték tisztelni; XV. Gergely pápa 1623-ban az egész Egyházra kiterjesztette tiszteletét.

A nagy rendalapító kiválóságának legszebb bizonyága, hogy szellemét olyan gyökeresen és hiánytalanul át tudta plántálni rendjébe, hogy az immár több mint nyolcszáz esztendeje változatlanul meg tudott maradni az általa vetett alapon; az egyetlen szerzet, mely soha semmiféle reformra

nem szorult. («Carthusia nunquam reformata, quia nunquam deformata.»)

Ugyanerre a napra esik

Szent Fidesz szűz vértanu † 300 k. Francia, majd német földön nagy tisztelete volt a középkorban ennek a szentnek, aki gyöngye fiatal leány létére a kivallató bíró előtt öntudatos hitvallásával és a kínzások közepett tanúsított állhatatosságával becsületet szerzett nevének; Fidesz ugyanis annyi mint hűség.

Krisztus öt szent sebéről nevezett **Mária Franciska** szűz † 1791. Nápolyban született, Durva atyja, Gallo semmi megértéssel nem volt lányának korán jelentkező mélyebb hitéleti igénye iránt; sőt tizenötéves korában férjhez akarta kényszeríteni. A lány azonban teljes tűréssel és alázatossággal kitartott és végre is engedélyt kapott szüleitől, hogy fogadalmat tehessen mint harmadrendű nővér. Most fokozta előbbi ájtatossági és önsanyargatási gyakorlatait és törhetetlen hősiességgel viselte az üldözéseket és rágalmakat, amiket családja részéről kellett szenvednie, mikor előbb egy ismerős családnak, azután egy jámbor papnak házába költözött. Sok lelki testi szenvedései közepett sok lelki vigasztalásban és nagy rendkívüli kegyelmekben is volt része, 76 éves korában bekövetkezett jámbor haláláig. IX. Pius pápa avatta szentté Szent Péter és Pál vértanúságának 18 százados évfordulóján, 1869-ben.

Október 7.

Szent Pacifikus hitvalló † 1721.

A középítályiai San Severinóban született 1653 március 1-én. Korán árvaságra jutott. És bizony keserű az árvák kenyeré. Egy pap nagybátyja vette magához. De úgy látszik, csak azért, hogy elkerülje az emberek megszólását: ne mondassák, hogy nincs benne könyörület az árvával szemben. Egyébként tehernek érezte: egy kenyérpusztítóval több van a háznál. A cselédek hamar felismerték a helyzetet s követték gazdájuk példáját. Megvetették, bosszantották, csúfolták a fiút. Örültek, ha valami rosszat ráfoghattak s nézhették, hogyan kap ki érte. Jó szót alig kapott, szidást annál többet.

Mégis, mikor a többi rokonoknak tudomására jutott a helyzet s árva kis rokonukat el akarták vinni magukhoz, a fiú nem ment. Azt állította váltig, hogy nagyon jó sora van itten. És őszintén beszélt. Méltán elkeseredhetett volna, ha akar és ha nem lett volna már ekkor több, mint egy gondozásra, ápolásra, szeretetre váró kisgyerek. De több volt.

Az Úr kegyelme világított előtte már ekkor is. S e mellett a világítás mellett csodálatos öntudatossággal látja meg élete folyásában az Isten terveit. S mindjárt van értelme az árvák keserű kenyerének is. A béketűrés iskolájának nézte vigasztalan helyzetét, s volt kedve végigcsinálni ezt az iskolát.

Különben is hozzászózott már otthon a nélkülözésekhez. Nem kényszerűségből! Hiszen a szülei jómódban voltak, szerették a fiukat. Lehetett volna hát kényeskedő, lustálkodó, csak a játéknak élő, torkoskodó gyerek. De ő a maga kedvéből már akkor többre becsülte, ha segíthetett otthon egyben-másban, ha ministrálhatott a templomban, ha rongyos, durva ruhában járhatott. S nem azon törte a fejét, hogyan surranhatna be az éléskamrába megdézsmálni valamit, hanem amit elébe adtak, abból is keveset evett. Nem mintha finnyáskodott, válogatott volna, hanem, mert az Ur-isten kedvére akart cselekedni.

Otthon ugyancsak vigyáznia kellett, hogy el ne kényeztessék s nyugodtan csinálhassa kis önmegtagadásait. Most, árvaságában erre legalább már nem volt gondja. Úgyis megjött minden napnak a maga baja. Csak jó szív kellett hozzá, hogy elkészüljön vele. Az pedig megvolt. Hogyne mondta volna hát, hogy nagyon jó sora van a morcos nagybácsinál?!

Bár éreztették vele, hogy mások kegyelméből él, iskolába azért mégis járatták. Tanítói és társai egyaránt szerették, sőt megérezték, hogy más mint ők. Jelenlétében elhallgatott még az illetlen szó is, és megtorpant a bűnös akarás. Tizenhétéves korában aztán, gyóntatóatyjával folytatott megbeszélései alapján Szent Ferenc rendjébe lépett. A foranoi kolostorban végezte a noviciátust. Ez a kolostor magának Szent Ferencnek az alapítása volt még, és több szent került ki falai közül. A szerzetesi fegyelem, a szabályok szerint való újfajta élet, a régi szentek emléke sodorta magával az ifjú novíciust. Nagy léptekkel haladt az életszentség útján.

Sokan épültek rajta. Mások azonban nem szívesen látták nagy buzgóságát s szerették volna képmutatásnak minősíteni. Szemére is vetették: «Úgy látszik, azt tartod magad felől, hogy szent vagy. De nem hiszünk neked!» «Jól van, válaszolta Pacifikus, úgy ítélték felőlem igazán, amint megérdemlem».

A noviciátus meg a fogadalomtétel után bölcséletet és teológiát tanult és várta pappászentelését. Azt írják róla: «Nincs szó, ami eléggé kifejezné mélységes áhítatát, gon-

dosságát, azokat a szent érzéseket, amik eltöltötték, mikor az előtte álló méltóságra gondolt). Gyakran fohászzkodott magában: «Én Istenem, én mindenem! Csak tebenned tudok megnyugodni. Mert te vagy egyedül a legjobb, te a legmagasztosabb, te, a színtiszta Valóság vagy minden más számára a teljes vigasztalás. Te vagy egyedül a szépség és szeretet; Te a szentség és maga a fölség. Egyedül tebenned található fel minden jó tökéletesen».

Ez az áradozó, lelkendező odaadás kapott szentségi megpecsételést az 1677 június 4-i papszentelésén. Fölszentelése után egy ideig a filozófia lektora volt. Szíve azonban mindeztől a lelkipásztori munka felé vonzotta. Hamarosan teljesült a kívánsága. Az Apenninek hegyei közt élő, templomtól, paptól messze eső nép gondozását bízta rá. Egész lélekkel állt a munkába és a rengeteg nehézség dacára is nagy eredményeket ért el. Nem sajnálta a fáradságot. Csaknem állandóan prédikált vagy a gyóntatószékben ült. S itt a legelvetemültebb bűnösök is felkeresték.

Apostoli munkáját azonban nem sokáig folytathatta. Lábai felmondták a szolgálatot. Nem tudott már kimenni a rendházból, nem tudott hívei után járni. Most azok jöttek utána, s ő fáradhatatlanul gyóntatta őket. Közben gvárdián is volt. A szegénységet és alázatosságot, a ferences lelkület alappilléreit, példájával mutatta be rendtársainak. Új ruhában sohasem lehetett látni. De azért mindig tisztán járt és volt gondja rá, hogy az egész házban se ruhához, se lélekhez semmi piszok ne tapadjon.

Egészsége mindinkább romlott. Viselte türelemmel. Negyvenéves sem volt még, mikor elvesztette hallását. Most már nemcsak járni nem tudott, de a gyóntatással is fel kellett hagynia. Ezzel a sorssal is elkészült: hivatást látott a szenvedésben, a magányosságban. Föjlajánlotta engesztelésül, áldozatul az Istennek; s örült, hogy ilyen áldozati adománnyal járulhat elébe. Türeelmes szenvedéseért az Úr rendkívüli kegyelmekkel is megjutalmazta. A kontemplatív életnek magas fokára emelkedett. Gyakran esett elragadtatásba, leginkább misézés közben. S ilyenkor az arca úgy ragyogott mint egy szeráfé.

Később megvakult. Most már nem is misézhetett. Tóbiással mondogatta ekkor magában: «Legyen úgy, mint Isten akarja». De legalább Urának közelében akart lenni. Azért amíg csak mozdulni tudott, eltapogatózott mindennap a

templomba, az Oltáriszentség elé. Éjt, napot is ott tudott tölteni imádságban.

Utolsó éveiben szobájából sem mozdulhatott ki. Lélekben zarándokolt hát a tabernákulum elé. Testi ereje egyre fogyott. Élete, ha csak földi szemmel nézzük, alig volt már élet. De ő annál inkább vallhatta s vallotta is magáról az Apostol szavát: «Élek én, de nem én, hanem él bennem a Krisztus».

1721 szeptember 24-én érkezett el szenvedésének, földi várakozásának vége. A szentségeket magához vette s örömmel várta a halált. Rendtársai a gvárdiánnal az élükön a haldoklók imádságát mondták a beteg ágya mellett. Mikor odaértek: Költözzél el keresztény lélek — mosoly játszott a haldokló arcán. És a szent engedelmesség nevében útnak indult az örök haza felé.

.1784-ben boldoggá, 1839-ben szentté avatták. Ünnepe szept. 25-én van.

Pacifikus nem vitt végbe föltűnő nagy műveket, nem csinált történelmet, mint korának némely más szentje. Az ő szentsége abban állt, hogy mindig igyekezett tökéletesen végbevinni ép azt a munkát, mely eléje volt adva. Nagy, rendkívüli kegyelmeket kapott Istentől, mégis egyetlen biztos útjának a ferences szabályt tekintette. Meg is tartotta az utolsó betűig, még missziós útjában is. Másoknak is azt ajánlotta. Apostoli igehirdetésének, lelki irányításának ez volt a témája: aprólékos, pontos hűség a mindennapi kötelességek teljesítésében. Azt tartotta a Bölccsel (Péld. 4, 13): «Tartsd meg a fegyelmet és el ne hagyj; őrizd meg, mert ez a te életed».

Ugyanerre a napra esik

Szent Olvasó ünnepe. Ugyanerre a napra **Győzelmes Boldogasszony** emléke (commemoratio sanctae Mariae de Victoria). Ezt az ünnepet V. Szent Pius pápa rendelte annak a nagy győzelemnek emlékére, melyet a keresztények 1571-ben a Lepanto melletti tengeri ütközetben nyertek a törökök fölött. A pogány török hatalom ekkor kezdett hanyatlani.

* Chappuis **Boldog Mária Szalézia** † 1875. A svájci Bern közelében született 1793-ban. Szülői vendéglősök voltak. Mint kislány elkísérte anyját egy beteg, ismerős asszonyhoz. A halálra vált asszony jelenlétükben fölsikoltott: Ó, de keserves dolog csak akkor látni meg a világszűzességet, mikor már késő! A kislány nem értette ezeket a szavakat; de kitörölhetetlenül hordozta lelkében. Később aztán

anyjától megtudta, az a nő jóra való keresztény volt, de halálában Isten látni engedte, mennyit tehetett volna még, s most fájlalta, hogy ezt oly későn ismerte föl. Ettől az időtől kezdve a kislány sokszor imádkozott: Édes Istenem, adj nekem világosságot, amíg van még időm! Nem hiába imádkozott. Szaléziánus apáca lett, sokat tett a munkások érdekében, két jelentős kongregációt alapított, s igen sok előkelő személy is kérte tanácsát és imádságát a szelíd, okos asszonyok.

Október 8.

Szent Birgitta özvegy † 1373.

1303 körül született a svéd Finstadban Upsala mellett. Atyját Birgernek hívták, s királyi kormányzó volt az egyik tartományban. Anyjának, Ingeborgnak ereiben a tetterős gót királyok vére csörgedezett. A kis Birgitta (Brigitta, Brigida) csak hároméves korában tanult meg beszélni. De nyelve mindjárt annak dicsőítésére nyílt meg, akiről a zsolttáros írja: «A kisdedeknek és csecsszopóknak ajka hirdeti dicsőségedet» (8, 3). Szüleitől igen jámbor nevelésben részesült. A korán megkomolyodott leánynak már hétéves korban volt látomása. Ágyával szemben oltárt látott és rajta egy természetfölötti fényességben ragyogó nőt koronával a kezében. A túlvilági lény szólította őt: «Birgitta, jer ide!» Oda is ment az oltárhoz s a sugárzó ruhájú nő fejére tette a koronát. Birgitta még érezte is az érintését.

Tízéves volt, amikor egy megrázó erejű szentbeszédet hallott a kinszenvedésről. Egész életén át ennek a beszédnek hatása alatt állott. Nyomatékozta ugyanis egy látomás. A beszédet követő éjjel a kereszten függő, vérrel és sebekkel borított Üdvözítőt látta maga előtt. «Lányom, tekints reám!» szólt hozzá az Úr. «Oh! hát ki éktelenített így el?» kérdezte szent megdöbbenéssel. «Azok, felelte az Üdvözítő, akik engem megvetnek s irántuk való szeretetem ellenére sem tartják meg parancsolataimat.» Ettől a látomástól kezdve nem tudta felejteni a szenvedő Krisztust s nem tudott másról elmélkedni, csak az ő szenvedéséről. Még varrogatás közben is az ő sebeire gondolt s az egyszerű rá gondolás is könnyzáport fakasztott ki szeméből.

1314-ben elvesztette édesanyját s két évre reá, alig tizenhároméves korában már asszony lett. A kor szokása szerint atyja akaratából ment férjhez a tizennyolcéves Ulf (Ulfon) Gudmarssonhoz. Mindketten Szent Ferenc harmad-

rendjébe léptek. Boldog házasságukat Isten nyolc gyermekkel, négy fiúval és ugyanannyi leánnyal áldotta meg. Az egyik leány apáca lett, a legfiatalabb gyermeket pedig Svéd Katalin néven (márc. 22) a szentek közt tiszteljük.

Főúri származása, szent élete, szellemi képességei, nagy akaratereje és szelidsége vezető szerepre predesztinálták. Csakugyan 1335 óta Magnus Eriksson király udvarában udvarhölgy, illetve udvarmesternő volt. Hazájában óriási tekintélynek örvendett s politikai kérdésekben is igen nagy volt a befolyása. Emellett nagykiterjedésű birtokain mintaszertűen gazdálkodott s mindenfelé jótékonykodott. A jótékonyosság terén legnagyobb alkotása a férjével együtt alapított kórház volt. Legnagyobb örömét abban lelte, ha a betegek gondozásával magát a szenvedő Úr Jézust ápolhatta.

1341-ben urával és gyermekeivel a középkornak Róma és a szentföld mellett leglátogatottabb kegyhelyére, a spanyol Komposztellába zarándokolt id. Szent Jakab apostol (júl. 25) sírjához. Férje visszatérésükkor Arras francia városban súlyosan megbetegedett. Bevárta fölgógyulását, s 1343-ban haza térhettek. Ulf akkor felesége beleegyezésével az alestrai cisztercita kolostorba lépett s már 1344 februárjában meghalt. A cisztercitáknál boldogként tisztelik.

Birgitta férje halála után új életet kezdett. Férjes aszszony korában is szeretett félrevonulva imádkozni s a szentek életének olvasásába merülni. Akkor is nem egyszer megvont magától egy-egy ízletesebb falatot, különösen ha férje és mások nem látták. Gyakran járt gyónni s bűnösségének mélységes tudatában a legkisebb vétekért is keserűbb könnyeket ontott, mint mások a legnagyobbakért. Özvegységében azonban teljesen visszavonult s mindenben fokozta buzgóságát. Főúri ruhája helyett bűnbánati öltönyt vett föl, a legtöredelmesebb bánattal naponként gyónt, s hetenként négy napon át böjtölt, és pedig péntekenként kenyéren és vízen. A pénteki napon még külön kínos önsanyargatást is végzett: forró spanyolviaszt csepegtetett bőrére, hogy legalább ilyenmódon szenvedje az Úr sebeinek fájdalmát. Ugyanaznap a keresztfeszített Úr ételére és italára, az epére és az ecetre való tekintettel keserű fűvel tette keserűvé szája ízét. Azonkívül sokat virrasztott. E kemény vezeklés közben bőségesen volt része természetfölötti látomásokban.

A nagy önmegtágadásokkal távolról sem akarta megvetni a testet. Kinyilatkoztatásai szerint az Úr ezen a téren józan

bölcseségre nevelte. Az egyik nyilatkozata pl. így hangzik: «Mária, János és Magdolna nem vetették meg a testet s nem nyújtottak neki mérget étel helyett, sem tövist ruha helyett, s nem feküdtek hangyabolyba. Mérsékelt módon üdültek is az én tiszteletemre és lelkük hasznára; volt ruhájuk, nem hogy kevélykedjenek benne, hanem hogy betakarják vele testüket; aludtak, hogy kipihenjék magukat s volt ágyuk a nyugalomra. Engem igazságos és irgalmas Istennek néztek s azért igazságosak voltak testükkal szemben a rossz hajlamok megfékezésével, de ugyanakkor észszerű méltányossággal irgalmasan is bántak velem. Én magam is, Isten és ember, a világban ettem s másként is gondját viseltem testemnek».

Özvegységének elején kezdődtek s élete végéig folytatódtak a már idézett kinyilatkoztatásai. Ezeket maga írta, illetve diktálta svéd nyelven. A szenttéavatási bulla megállapítja Birgittáról, hogy még a fejét sem mert fölemelni gyóntatója engedelmé nélkül. Hogyan mert volna tehát kinyilatkoztatásaival előállani a világ elé lelkiatyja hozzájárulása nélkül! Bemutatta őket gyóntatóinak, s azok, Péter alvasztrai szubprior és Mátyás mester, latinra fordították. Ezt a szabad, de lényegben hű fordítást ismerte s nagyrabecsülte az egész középkori kereszténység. A kinyilatkoztatások természetéről hivatalosan sohasem nyilatkozott az Egyház. A bázeli zsinat (1431) foglalkozott velük, de döntést nem hozott. Ma is az az irányadó rájuk nézve, amit a nagy XIV. Benedek pápa († 1758) állapított meg róluk: nem ellenkeznek a hittel. Egyébként teljesen nyílt kérdés marad eredetük kérdése. Lehetséges tehát, hogy nagy részük a természetes lélektan körébe tartozik. Annyi bizonyos, hogy a legtanulságosabb aszketikus és misztikus írások közé tartoznak.

Ugyanebbe az időbe (1446 körül) esik egyik legnagyobb művének, a róla elnevezett szerzetesrendnek alapítása. A szerzetesházak úgynevezett kettős kolostorok voltak: az apácák klastromának szomszédságában állott a férfirendház. Az első ház Wadstenában 60 apáca, 13 szerzetespap, 4 diákonus és 8 dolgozó testvér számára épült. A 13 áldozópap a Szent Pállal kiegészített apostoli testület emlékére volt. A nem áldozópap tagoknak 72-es száma az Úr 72 tanítványának felelt meg. A 4 diákonus a nyugati nagy egyházatyákat (Ambrus, Ágoston, Jeromos, Gergely) jelképezte. Az apácák fejdíszé egy három fehér bőrdarabból készült

Szent Birgitta.

korona volt a szent sebekre emlékeztető öt piros folttal. Az alapítónő erős egyéniségére jellemző, hogy a szerzet férfi ága a női ág apátnőjének volt alárendelve. A Birgitta által írt szabályzatot V. Orbán pápa 1370-ben erősítette meg.

1349-ben elhagyta hazáját s a kereszténység fővárosába ment a jubileumi évre: a pápától elhagyott, az egyháznagyoktól elhanyagolt, a világ királynőjéből koldussá rongyolódott Rómába. Követte őt oda leánya, Katalin is. Ott maradt aztán élete végéig. A legelevenebben élt benne a meggyőződés, hogy eszköz az Isten kezében az egyház és a világ megreformálására. Érezte, hogy ez csak Rómából történhetik. Sokat imádkozott és vezekelt. Megalapította a svéd zarándokházat. Hadd jöjjön Rómába minél több honfitársa a messze északról s szeresse meg az Örökvárost! S onnan a világ középpontjából hallatta szavát Avignon, a királyi udvarok és az európai közvélemény felé. Ez a szó sokszor kemény és korholó volt. De ez természetes. Hisz ha olyan iszony élt lelkében a bűnnel szemben, hogy a legkisebb henye szava után keserű ízt érzett szájában s mások bűneinek hallatára kénköves füst fojtogatta: hogyan fájt volna neki a sok-sok visszaélés a szent kereszténységben. Hangja erőteljes volt, de sohasem tért le a katolikus kegyelet útjáról forradalmi útvesztőkre. Működése előkészítette a pápáknak Avignonból Rómába való visszaköltözését.

1372-ben leányával együtt a szentföldre zarándokolt. Komposztella és Róma után ennek is jönnie kellett. Érezte az Úr utasítását s 70 évvel a vállán elindult a nagy útra. Amiről egész életén át annyit elmélkedett, azt ott az Úr Jézus életének és szenvedésének színhelyén könnyhullatás közben a leghatásosabban végiggondolhatta. Amikor a következő évben Rómába tért, ágyának esett. Nem is kelt föl többé, csak amikor közvetlenül halála előtt kívánságának megfelelően kiemelték az ágyból s a földön kiterített zsákra fektették le.

Utolsó betegsége alatt a legutálatosabb kísértések ostromolták, s lelke nélkülözött minden örömet és vigaszt. Pedig addig valósággal dédelgette az isteni kegyelem! 1373 húsvétján, a legörvendetesebb Allelujának ünnepén mintha végleg kifogyott volna lelkéből minden öröm, s mintha Krisztus legnagyobb győzelmének napján lettek volna a kísértések a legerősebbek. Akkor végre a Szent Szűzet látta maga előtt s hallotta beszédjét: «Valamikor ezen a napon vigasztalt meg engem az én Fiam. Ezért akarom ma és ezentúl csök-

kenteni kísértéseidet... Te csodálkozol azon, hogy idős korodban olyan kísértések támadnak meg, amelyeneket nem tapasztaltál sem fiatalon, sem házasságban. Mindez azért történik, hogy megtudjad: Fiam nélkül semmi sem vagy és semmit sem tehetsz, s nincs az a bűn, amelybe nem estél volna, ha ő nem oltalmazott volna». A Szent Szűztől ajánlott fegyverrel, az imádság fegyverével védekezett. De nem-sokára az imádságot illetőleg is megrohanták a kísértések. «Akármennyire is erős a kísértés, biztatta akkor a Boldogságos Szűz, csak nyugodtan imádkozzál tovább.» Birgitta engedelmeskedett s győzött.

Halála előtt öt nappal a szobájában fölállított oltáron látta az Úr Jézust. «Azt tettem veled, mondta az Úr, amit a vőlegény szokott tenni: elrejtőzik, hogy választottja annál jobban áhítozzék utána... Most már készülj: itt a távozás ideje.»

Július 23-án hajnalban újra édes látomása volt. A szentmise után a legnagyobb nyugodtsággal vette a szentségeket, utána pedig belépett Ura örömébe.

Katalin Rómában temettette el, a következő évben pedig elvitte apácái közé Wadstenába. IX. Bonifác 1391 okt. 7-én avatta szentté. Erre való tekintettel először okt. 7-ére, majd 8-ára került az ünnepe.

A középkori svéd irodalomnak legnagyobb írónője, a 14. századbeli misztikának mélyen járó, alázatos, nagyerejű, józan képviselője és századának nagy reformálója volt. Az Egyház nagy szentjei s a világtörténelem legnagyobb női közé tartozik. S századokra kiható alkotásai mellett is megmaradt szelíd és jóságos nőnek. Gyermekének nevelője, Nils Hermansson püspök méltán mondhatta róla: Rosa rorans bonitatem. Valóban «jóságot harmatozó rózsza» is volt.

Ugyanerre a napra esik

Magyarok Nagyasszonyának ünnepe, melyet XIII. Leó pápa 1896-ban engedélyezett, mikor a magyarság ezer éves főnnállását ünnepelte s már közel 900 éve Mária országának vallotta magát, amióta Szent István az ő országát a Szűzanya oltalmába ajánlotta.

Az agg **Szent Simeon** hitvalló, akit Isten arra méltatott, hogy karjaira vehette az isteni kisdedet és jövendölhetett róla, amint megírta Luk. 2, 25—35.

Szent Pelágia hitvalló † 457 k. Régi legenda szerint szé-nésző volt Antiochiában; ott sokáig könnyelmű, sőt erkölcstelen

életet folytatott; Szent Nonnus odesszai püspök azonban megtértette és megkeresztelte. Azóta Jeruzsálemben, az Olajfák-hegyén mint inklúza férfiruhában (Pelágus néven) szigorú vezeklésben élt boldog haláláig. A 6. század közepén ott már templom is emelkedett tiszteletére.

Október 9.

Leonardi Boldog János † 1609.

1574 óta néhány pappal együtt a Madonna della Rosa kistemploma mellett lakott Lukka városában. A közös életet élő társaságnak ő volt a vezetője. A társak egymás között írott szabályok szükségességét kezdték emlegetni. A lelkipásztori munkától agyoncsigázott János azonban nem igen ért rá az írásra. De úgy látszik akkor még nem is látta annak értelmét. Egyszer azután nyíltan álltak elő társai s írott szabályzatot kértek tőle. Erre ő a kért törvénykönyvet megírta a legvelősebb rövidséggel. Elővett egy papírlapot s reá nagy betűkkel mindössze ennyit írt: «Engedelmeskedni». A meleg szívű, de nem gyöngé kezű Jánosnak ez a megnyilatkozása azt hangsúlyozza, hogy a közösség számára a legjelentősebb erény az engedelmesség. Élete viszont azt mutatja, hogy ő maga tudott alázatosan és alkudozás nélkül engedelmeskedni, bölcsen és elyszerűen parancsolni. Az ő vezérsege alatt az engedelmesség nem volt nehéz dolog.

1543-ban született egy kis olasz faluban, Diecimoban. Szülei jómódú polgáremberek voltak. Atyját Leonardi Jánosnak, anyját Lippi Jankának hívták. A vallásos és tehetséges fiú korán került a közeli Lukkába. Gyógyszerésznek készült. Lelkiügyeivel az új környezetben is komolyan törődött s belépett a Colombini Szent Jánostól (júl. 30) világiak számára alapított jámbor és karitatív egyesületbe. Amikor 16 éves korában kitanulta a gyógyszerészséget, az egyesület egyik vezetőjének szolgálatába állott. Gazdája egyszerű, jó lélek volt. Lakását kórházzá alakította át s azt kézimunkájával tartotta fenn. Ennél a kis kórháznál alkalmazta Jánost is. Az ifjú készítette az orvosságokat, emellett pedig teljes önfeláldozással ápolta a betegeket. Tíz éven át folytatta ezt az áldozatos munkát. Jutalmul megkapta Istentől a papi hivatás kegyelmét.

A hívásnak engedelmeskedett. Legelőször a ferencrendieknel kopogtatott fölvetelért. A 26 éves gyógyszerész

kérése azonban itt nem talált meghallgatásra. Erre nem átal-
lott a latin iskolát kezdő fiúkkal egy padba ülni, s két év
alatt megszerezte a papsághoz szükséges tudományt. Az
1571. esztendő végén pappá szentelték. Püspöke a lukkai
plébániára küldte káplánnak. A késői hivatás érett elszánt-
ságával fogott hozzá a lelkipásztori munkához. Felnőttek
számára nagyszabású beszédeket tartott, összegyűjtötte külö-
nösen a szegénysorsú gyermekeket és ifjakat keresztyén okta-
tásra, sokat gyóntatott s gyakran érintkezett a hívekkel.
A lukkai börtön lakói és a kórházak betegei is jól ismerték
irgalmas szeretetét. De minél jobban hatolt bele a lelkek
vezetésének művészetébe, annál jobban érezte a krisztusi ígék
igazságát: «Az aratni való ugyan sok, de a munkás kevés»
(Luk. 10, 2). Kérte is az aratás Urát, hogy küldjön mun-
kásokat az ő aratásába. Imája meghallgatásra talált. Elsőnek
egy jóra való varga, Arringhini György és egy Cioni János
nevű nemesember csatlakoztak hozzá. Azután jöttek mások
is; az egészen egyszerű embereken kívül nagyon előkelők is.

Csakhamar rákerült a sor a közös életre (1574). A tár-
sak ugyanazt tették, amit a vezetőjük: dolgoztak a maguk
megszentülésén és embertársaik üdvén. A lukkai püspök,
Giudiccioni Sándor nagyrabecsülte segítségüket. János mű-
ködése ezután még több területre terjeszkedett ki. Ügyes
katekizmust szerkesztett az ifjúság számára. A városban meg-
honosította a farsangvégi 40 órás szentségimádást, úgy amint
ezt megkezdte néhány évtized előtt Zaccaria Szent Antal
(júl. 5) Milánóban. Bevezette a karnevál tobzódásainak ellen-
súlyozásául a farsangkeddi általános szentáldozást. Keményen
küzdött a föl-fölbukkanó eretnekek ellen. Püspöke méltán
nevezhette egyházmegyéje apostolának. Azonban János ilyen
apostoli működés mellett sem tudta megszerezni a polgárság
egy részének rokonszenvét a maga és kis társasága számára.
Első lakásukból pl. valósággal kidobták őket. De a S. Maria
Corteorlandini templomának papja megkönyörült rajtuk, s
1580-ban meghúzódhattak az ő házában. Itt kapták meg há-
rom év múlva (1583) a lukkai püspöktől az első egyházi
megerősítést is. János kora gyermekségétől fogva nagy tiszte-
lettel volt az Isten anyja iránt s intézményét «Az Isten
anyjáról nevezett szabályozott papok» társaságának nevezte
el. ^A tagok igehirdetéssel s különösen a szegény gyermekek
lelkigondozásával akartak foglalkozni.

Az alapítás után néhány évre, a kezdet kezdetén álló

intézményeknél nem ritka csapás kopogtatott: magában a társaságban meghasonlás állott be. Amikor János a pápai megerősítés érdekében tett egyik római útja után haza akart térni, a hatalmas várfallal körülvett Lukka kapui lezárultak előtte. A régi ellenségekhez első munkatársainak hívei is csatlakoztak, s a lakosság mindenféle hamis ürügy alatt nem engedte be a városba. «Tulajdonába jött, de övéi őt be nem fogadták» (Ján. 1, 11). A keserves ügy egészen a nagy V. Szixtus pápáig (1585—90) jutott el. János egyideig a legnehezebb helyzetben volt: az ellene fölhozott vádak mintha eleinte hitelre találtak volna. Ártatlansága azonban csakhamar kiderült. De a reánézve kedvező ítélet ellenére sem tartotta alkalmasnak az időt a visszatérésre. Rómában maradt s ott a legbensőségesebb barátságban élt az Örökvárosnak akkor talán legnagyobb emberével, Néri Szent Fülöppel (máj. 26). Főtörékvése az volt, hogy lendítsen Róma kórház- és iskolaügyén.

VIII. Kelemen (1592—1605) személyében hatalmas pártfogóra talált. Az ifjúság lelki gondozását annyira szívéen viselő pápa igen megbecsülte őt. 1593-ban jóváhagyta szerzetének részletes szabályait s kongregációját kivette a püspöki joghatóság alól. Sőt a lukkai kedélyek lecsillapításával lehetővé tette számára a hazatérést. János 1596-ban csakugyan elment Lukkába, azonban ott rövidesen be kellett látnia, hogy másutt eredményesebben tud munkálkodni. A Szent-szék erre egymásután a legkényesebb föladatokat bízta rá. A bizalomnak teljesen megfelelt; a reábízott ügyeket nagy tapintattal és tetterővel intézte el. Így apostoli biztosként a nápolyi királyságba kellett mennie a Montevergine szerzet reformjának végrehajtására. Nagy sikerrel fáradozott a valumbrozaiak megújulásán. Ugyancsak őt bízták meg a szervitarend anyaházának, a Montesenarionak hivatalos látogatásával. Ilyen megbízásai egyházmegyékre vonatkozólag is voltak. Mint jó szervező szerzetén kívül több hasznos egyesületet hívott életbe. Sok-sok fáradozásának jutalmául végre 1601-ben VIII. Kelemen jóvoltából szerzete Rómában is megletelepedhetett.

Mint szerzetének legfőbb elüljárója rengeteget fáradozott annak terjesztése érdekében. 1603-ban a nagy oratoriánus-bíboros, Barónius Cézár († 1607) lett a kongregáció védője, ami igen nagy segítséget jelentett a szerzetnek. János Rómában különösen a nemesség köreiből örvendett nagy

népszerűségnek. Amikor pl. 1604 táján a római iskolamesterek az ingyen tanító Kalazanci Szent József (aug. 27) ellen a kegyes-iskolák demokratikus jellegének fölhánytorgatásával csináltak hangulatos nemesség között, VIII. Kelemen őt bízta meg a szülők megnyugtatóival. Ezt a feladatot a legnagyobb tapintattal végezte s szívesen fáradozott abban, hogy az ő szervezete és Kalazancius fiai közt barátság számai szövődjenek.

Sok viszontagság és sok siker után 1609 okt. 9-én a Szentvárosban dühöngő járvány áldozata lett. Boldoggá avatási pere halála után nemsokára megindult, de csak IX. Pius alatt 1861-ben ért véget. Olaszországban és Belgiumban élő rendi fiain kívül (ezek 1621 óta ünnepélyes fogadalmas szerzetesek) főleg a piaristarendben tisztelik. Ez nemcsak az említett megértésért van így, hanem elsősorban azért, mert halála után öt évre szervezete egyesült a kegyes-iskolákkal s fiai három éven át (1614—17) Kalazanciussal közösen dolgoztak a szegény ifjúság nevelésének szent ügyében.

Ugyanerre a napra esik.

Areopagíta Szent Dénes † 80 k. Egyike volt ama keveseknek, kik Szent Pál prédikálására megtértek Aténben (Ap. Csel. 17, 34). Többet nem tudni róla. — Későbbi legendák azt beszélik, hogy Atén első püspöke volt; aztán Rómába ment, majd I. Szent Kelemen pápa meghagyására Galliába, s több éven keresztül Párizs püspökeként működött s a neve alatt forgalomba került híres könyveket írta. Majd Rusztikus áldozóppal és Eleutérius diakonussal együtt dicső vértanuságot szenvedett, s lefejezeten is 2000 lépésnyire vitte a fejét. — Franciaország védőszentje és a 14 segítő szentek egyike.

Szent Ábrahám pátriárka, akinek történetét a Szentírásból (Móz. I. 11, 27—29, 11) ismerjük.

Bertrand Szent Lajos lásd okt. 11.

* **Szent Guntár** (Günter) hitvalló † 1045. Tübingiai grófok sarja, II. Henrik nagybátyja. Laikus testvérként tett bencés fogadalmat, majd néhány társával a bajor erdőbe vonult és ott remeteként élt. Cseh és német harcokban ismételten közvetítő és békítő volt. Tetemei Csehországban (Brzeznovban) nyugsznanak.

Október 10.

Borgia Szent Ferenc hitvalló † 1572.

Borgia Szent Ferenc a fejedelmi trón magasáról szállott alá, hogy egyszerű szerzetes lehessen. Mint egykoron Ábrahám, az Úr egyetlen szavára kiment rokonsága köréből és atyja házából, odahagyott rangot, vagyont, fényes pályát, és habozás nélkül követte a kegyelem hívó szózatát. S ezzel a lépésével nagyobb szolgálatot tett az Egyház ügyének, mintha vaskos köteteket írt volna a lemondás erényének szépségéről és érdemszerző erejéről. Mert főséges példájára az egész katolikus világ felfigyelt; sokan önként nyomába szegődtek, mások legalább magukba tértek és komolyabbra fordították életük irányát.

Borgia (Borja) Szent Ferenc a szó legigazibb értelmében királyi vérből eredt. Atyai részről ugyanis VI. Sándor pápának, anyai részről pedig Katolikus Ferdinánd spanyol királynak volt a dédunokája. 1510 okt. 28-án született, mint János gandiai herceg és Janka spanyol királyi hercegnő elsőszülött gyermeke. Mivel anyját már tízéves korában elvesztette, neveléséről nagyanyja, a jámbor Mária Henrika gondoskodott. Később nagybátyjának, a szaragosszai érseknek udvarába került, ahol különösen egy jeromosrendi híres hit szónok volt reá nagy hatással. Irodalmi és bölcséleti tanulmányok mellett nagy kedvvel foglalkozott lovagi gyakorlatokkal. Jámborsága és magábamélyedésre való hajlandósága szintén korán megnyilatkozott. Különösen nagy kedve telt a prédikációk hallgatásában. A szónoknak úgyszólván minden szavát elleste és utána családi körben szívesen elismételte a hallottakat. Így feljegyezve találjuk róla, hogy tízéves korában több apáca rokona beöltöztetése alkalmával olyan szívhezszólóan beszélt a mi Urunk keserves kinszenvedéséről, hogy egyetlen szem sem maradt szárazon.

Tanulmányai befejeztével a világbíró V. Károly császár udvarába került az ifjú herceg, akit nemcsak bizalmába fogadott, hanem barátságával is megajándékozott. Ugyanerre az időre esik házassága is (1529). Hitvesével, Castrói Eleonorával mindvégig a legteljesebb egyetértésben és harmóniában élt. Egyébként az udvari élet nem sokat változtatott megszokott életrendjén. Mindennap meghatározott időt fordított imádságra, olvasmányra: a Szentírást, szentek életét, lelki könyveket napon-

kint olvasta. Ha olyant talált, ami különösen megfogta, szokása volt a könyvet becsukni és az olvasmányt mintegy megemészteni. Mindennap hallgatott szentmisét, minden hónapban áldozott. Az akkor nagyon dívó kártyajátékot kerülte. Az volt a meggyőződése, hogy ott az ember négy drágakövet veszít el: időt, pénzt, áhítatot és sokszor a lelkiismeretességét. Annál jobban szeretett szabadidejében sólymászni és még inkább bölcs emberekkel társalogni. Irodalmi és művészi tanulmányokkal is szívesen foglalkozott; különösen a zenei komponálást űzte nagy kedvvel.

Egyes, véletlennek látszó események közbejötté még közelebb vitte Istenhez. Igy súlyos betegsége, melyben már beszélőképességét is elvesztette, először döbentette rá az élet mulandóságának tudatára és először villantotta fel lelkében a világtól való elszakadás gondolatát. Egy kényes megbízás, a halott Izabella császárné tetemeinek Toledóból Granadába való szállítása még jobban megerősítette őt e gondolatban. Mikor ugyanis Granadába érve hivatalból fölnyittatta a koporsót, hogy a hatóság előtt tanuságot tegyen a halottnak azonosságáról, látta, hogy az enyészet mennyire kikezdte a császárné hajdan világhíres szép arcát. Ekkor szentül feltette magában, hogy mihelyt csak teheti, teljesen szakít e romlandó világgal. De a császár semmiképen sem akart lemondani szolgálatairól; sőt épen ekkor (1539) nevezte ki a Szent Jakabrend lovagjának és a katalán tartomány alkirályának. Ferenc meghajolt a kényszerűség előtt. Nyájasságával, másrészt a gonoszok, rablók és útonállók iránt tanusított szigorúságával rövidesen megnyerte katalán alattvalóinak szívét. Egyidejűleg azonban fokozta önsanyargatásait és az Oltáriszentség iránti odaadását. Mindennap áldozott, deszkán hált, nagy lakomákon is csak kevés zöldséget evett és egy pohár vizet ivott, s így a valaha testes ember csakhamar aszkétává aszott. Éjnek idején is személyesen utánajárt, nem történik-e valami kereszténytelen dolog nagyszámú cselédségében; gyermekeit maga tanította elmélkedni, magával vitte kórházakba és szegényekhez. 1542-ben másodszer kérte elbocsátását, Károly azonban csak 1543-ban mentette fel.

Ekkor végre komolyan gondolhatott terve kivitelére. A különböző rendek közt való választás nem okozott neki gondot. Amióta Barcelonában megismerkedett Szent Ignác lelkigyakorlatainak szellemével, végérvényesen a jezsuitarendbe való belépés mellett döntött. Feleségének 1546 márc.

27-én bekövetkezett halála az utolsó akadályt is elhárította útjából. Levélben még abban az évben felvételét kérte tehát Szent Ignációl, ami okt. 9-én meg is történt. Mivel azonban családi ügyeinek rendezése és nyolc gyermeke jövőjének biztosítása hosszabb időt igényelt, III. Pál pápa engedélyével egyelőre a világban maradt, és titkon tette le szerzetesi fogadalmait (1548 febr. 2). Utána, még mindig titokban, szorgalmasan hozzálátott a teológiai ismeretek elsajátításához. Miután családi ügyeit nagyjából sikerült elrendeznie, 1550 őszén Rómába indult. Itt újabb küzdelem várt rája. III. Gyula pápa bíborossá akarta kinevezni. Az alázatos szent megdöbbsent. Ő nem azért mondott le világi rangjáról, hogy most újabb rangot vegyen magára. Szent Ignác a fenyegető veszedelem

elhárítására legjobbnak látta őt eltávolítani a kúria szeme elől. 1551 elején tehát visszaküldte Spanyolországba. Itt végre megkapta a császár beleegyezését lemondásába. Kevéssel utána (1551 máj. 24) megtörtént pappá szentelése is. Az egykori gandiai herceg és alkirály, pápák és királyok vérszerinti leszármazottja, most már mint szegény láthatott munkához. Bár ekkor már 42. évében járt, ifjú buzgalommal vetette magát új hivatása betöltésére. Néhány társával szegény kolostort alapított s itt a legteljesebb szegénységben és szigorú önmegtagadásban élt. Sokszor mezítláb és zsákkal a hátán ment végig azokon az utcákon, melyek alkirálynak látták. Apostoli útjain alázata és igénytelensége nem ismert határt. Egy régi barátja ki is fejezte csodálatát: hogyan bírja a szegényes szállásokat? «Nem olyan veszedelmes a dolog, felelte a szent; mindig előre küldöm kvártélymesteremet.» A barát meghökkenésére aztán megmondta: «Az önismeretem és érdemtelen-

ségem tudata, az az én szálláskészítóm és fullajtárom.» Szent sóvársággal kereste a megalázást. De minél inkább kereste, annál határozottabban az ellenkezőt érte el: «a szent herceg» lett a neve, és amerre megfordult, még az utcán is letérdeltek az emberek, hogy áldását vegyék. Prédikációja csodákat művelt. Vén bűnösök magukbaszálltak, egész községek bűnbánó társulatokká alakultak, előkelő ifjak és híres tudós férfiak tódultak a jézustársaságba. Sőt pusztá megjelenése és egyénisége volt a leghatásosabb prédikáció. Egyszer Evorában kellett neki a bőjti prédikációkat tartani. Egy reggel jelentik az érseknek, Ferenc annyira fáradt, hogy nem tud prédikálni. Az érsek erre azt üzenté: «Nem akarom én, hogy prédikáljon. Csak menjen föl a szószékre, hogy a hívők lássák azt, aki mindent elhagyott Isten szeretetéért.»

Nem csoda, ha rendi elüljárósága ezt a ritka kincset a szerzet érdekében kívánta kamatoztatni. Szent Ignác megbízta a négy spanyol, illetve portugál rendtartomány ügyeinek vezetésével (1555 nov. 13); Ferenc már ekkor komisszárius minőségben számos jelét adta ritka szervező képességének. Alattvalóihoz szerető, figyelmes és megértő volt; a regula betűjéből azonban soha egy hajszálynit nem engedett. Időnkint mégis nagy nehézségekkel kellett megküzdenie. Különösen az udvar bizalmatlansága és a családjában előfordult kínos esetek okoztak neki sok keserűséget. Később az inkvizícióval gyűlt meg a baja. Valdés Ferdinánd sevillai érsek, nagy-inkvizitor ugyanis egy a neve alatt megjelent, de csak részben tőle származó könyv alapján eretnekséggel gyanúsította. Ferenc a készülő vihar elől egyidőre Portugáliában húzódott meg, s onnét egy terjedelmes levélben igazolta II. Fülöp király előtt a maga és rendje igazhitűségét, 1561-ben pedig IV. Pius pápa egyenes meghívására Rómába ment, és a trienti zsinatra távozott Laynez generális helyett egyidőre átvette a rend vezetését. Majd amikor négy évre rá Laynez meghalt, az egyetemes káptalan bizalmából ő lett a generális (1565 júl).

Szent Ferenc mint generális nagyon sokat tett rendje felvirágoztatására. Új provinciákat állított; emellett Mexikóban, Floridában, Peruban, Braziliában, Afrikában és a Kanári-szigeteken hatalmas területeket nyitott meg a missziós munka számára. Különös gondot fordított a rend benső szellemének fejlesztésére. A regulák holt betűjét minden módon igyekezett átéltesíteni. A napirendben nagyobb teret biztosított az imádságnak és az eddiginél sokkal erőteljesebben hang-

súlyozta az elmélkedés alapvető fontosságát. Reformtörekvéseiben leghathatósabb eszköze egyéniségének ihlető ereje volt. Nyájasság, alázatosság, szerénység, engedelmesség, imádságos buzgóság, lemondás és a földiektől való teljes elszakadás tekintetében egyaránt előttük fényeskedett példával. Még komisszárius korában történt, hogy egyszer beszélni kellett volna rendtársaihoz. «Jobb a tett a szónál, mondotta és — végigcsókolta a lábukat.» Ez a szellem kísérte mint generálist is.

A kemény önsanyargatás és a megállást nem ismerő munka időnap előtt felőrölte a szentnek amúgy sem erős szervezetét. Már súlyos kórral küzdött, mikor 1571-ben V. Pius pápa kívánságára a törökellenes kereszties hadjárat ügyében Bonelli bíboros társaságában Spanyolországba, Portugáliába és Franciaországba utazott. Spanyolországi és portugáliai útja valóságos diadalmenetté alakult. Barcelonában, Valenciában, Madridban, Lisszabonban fejedelmet megillető fénynyel fogadták. II. Fülöp spanyol és Sebestyén portugál királyok készségesen megígérték a tervezett kereszties hadjáratban való közreműködésüket. Annál ridegebb magatartást tanúsított a francia udvar. Ez a kudarc elkedvetlenítette a szentet. Leverten és súlyos lázzal küzdve indult vissza Rómába, hová 1572 szept. 28-án érkezett meg. Három nappal rá már halott volt.

Rendtársai azonnal szorgalmazni kezdték szenttéavatását és serényen gyűjtögették a bizonyító anyagot. De ünnepélyes boldoggányilváníttása csak ötven évvel később, 1624-ben, szenttéavatása pedig újabb félszázadra rá, 1671-ben következett be. Tetemeit eredetileg Rómában helyezték örök nyugalomra, de unokája, Lerma Ferenc herceg 1617-ben a madridi jezsuita templomba szállíttatta át. A művészi tekintetben is nagy értéket képviselő templom 1931-ben áldozatul esett az egyházellenes forradalmárok vandalizmusának. Így dűlta föl a vadkan a nemesszólót (Iz. 5), melyet olyan szentek öntöztek, mint Loyola, Borgia, Szent Teréz és kortársaik.

«Kelj föl, Isten, véd meg ügyedet! Emlékezzél meg arról, hogy az oktan naponként gyalázattal illet! Ne engedd át a vadállatoknak a benned bízó lelkeket, ne feledd el végkép szegényeidet!» (Zsolt. 73, 22. 19).

Ugyanerre a napra esik

Szent Gereon vértanu † 304. Kölnben szenvedett vértanúságot sok társával; későbbi hagyomány szerint mind a tébaisi légió katonái voltak.

Szent Paulinus püspök hitvalló † 644. Egyike volt ama tizenkettőnek, kiket Nagy Szent Gergely pápa küldött Szent Ágostonnal (máj. 28) az élükön az angolok megtérítésére. Kentben elébe ment Szent Etelburga, Northumbria királyának, Edvinnek felesége. A buzgó, okos apostol megtérítette a királyt és nemeseit (lásd okt. 25), s műve kiállotta a nagy pogány betörés viharát: öreg emberek annak lezajlása után büszkén emlegették, hogy őket még a «szent püspök» keresztelte meg, ki fejedelmi volt alakjában, munkától és őnsanyargatástól törődött külsejű, de töretlen a szellemében.

Október 11.

Bertran Szent Lajos hitvalló † 1581.

A spanyol katolikus egyház a 16. században élte legdicsőbb és legtermékenyebb korszakát. Mintha csak ki akarta volna engesztelni Nyugat- és Északeurópa árulását, egymás után nevelte az ég számára a nagy szentek hosszú sorát. Loyolai Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Borgia Szent Ferenc, Villanovai Szent Tamás, Alcantarai Szent Péter, Istenes Szent János, Nagy Szent Teréz, Keresztes Szent János, Szolanói Szent Ferenc és Kalazanci Szent József mind ennek az áldott kornak szülöttei.

Bertran (Beltran, Bertrand) Szent Lajos szintén e korszaknyitó nagy szentek fényes gyülekezetébe tartozik. Apostol volt a javából, s amellet mint aszkéta és mint a lélekformálás művésze is kora legkiemelkedőbb egyéniségei közé tartozott. Szent Domonkos rendjének szellemét a 16. században ő képviselte legméltóbban.

1526 jan. 1-én született Valenciában. Atyja városi jegyző volt és anyagi viszonyaihoz képest igen gondosan neveltette fiát. Mindenekelőtt azonban a jámborság és istenfélelem magvait igyekezett elhinteni fogékony szívében. Ebben a törekvésében lelkes támogatóra talált a hú gyóntatójában, aki kis gyónója lelkében korán fölgyújtotta a magasabb élet vágyának lángját. Lajos szerény, alázatos, ájtatos ifjúvá növekedett, ki már akkor akárhányszor egész éjszakákat töltött kórházakban, betegek ápolásában. Sőt ezzel nem érte be. Még jóformán gyermekfővel feltette magában, hogy remeteségbe vonul és ott egészen az imádságnak és elmélykedésnek szenteli magát. Elhatározását hamaros kivitel is követte. Aggódó szülei azonban hátrahagyott leveléből hamar felfedezték tervét, nyomban utána iramodtak a kis szökevénynek és minden vonako-

dása ellenére visszavitték őt az elhagyott meleg családi fészekbe.

Ez a kis epizód mélyen bevilágított az erősakarátú ifjú lelkébe. Atyja is értett belőle. Látta, hogy fiát ellenállhatatlan vágy vonzza a szerzetesi élet felé. Mikor tehát tizen-nyolcadik életévébe fordult, készséggel megengedte neki, hogy Szent Domonkos fiai közé lépjen. A jámbor ifjú olyan hévvel vetette magát a szerzetesi kötelességek teljesítésére, hogy buzgóság, alázatosság, engedelmesség és önsanyargatás tekintetében csakhamar föléje került valamennyi társának. Elüljárói már huszonötéves korában (1551) novíciusmesterré tették. És ő kitűnően megállotta a helyét. Nagyszerűen értett hozzá, hogy növendékeit az erények követésére fellelkesítse. Egyetlen szava, intése elegendő volt, hogy felejtve minden testi fáradságot újból imádságba vagy elmélkedésbe temetkezzenek. Miként az anyasznak, neki is az volt a legfőbb gondja, hogy fiait biztos és merész szárnyaláshoz szoktassa.

Azonban nem elégedett meg az ujoncnevelő intézet szűk falai közt kínálgató munkaalkalmakkal, hanem mint népszónok ki-kiszállott a vidékre Isten ígését hirdetni. Prédikációit kenetesség és szívbemarkoló erő jellemezték. Aki egyszer hallotta őt, nem tudott a bűnbánat sürgetésének ellenállni. Mint igazi lelki ember éles szemével belelátott a szívek rejtett titkaiba is. Egyszer pl. egy juhással találkozott, aki az útszélen nyáját legeltette. Hirtelen odalépett hozzája és így szólt: «Kedves barátom, látom, hogy lelked nagyon rossz állapotban van; már három esztendeje nem gyóntál. Ha tehát adsz valamit lelked üdvösségére, térj magadba és alázatosan gyónd meg bűneidet, mert tudd meg, hogy a halál küszöbödön áll». A juhászt érthetőleg nagyon megrémítette ez a váratlan jóslat; komolyan magába szállott és ott mindjárt mély bánattal megvallotta bűneit. Es íme néhány napra rá hirtelen halállal magához szólította őt az Úr.

Már tizenegy éve működött így, mikor elüljárói többet magával a délamerikai Újgranadába, a mai Kolumbiába küldötték misszionáriusnak. Újjongó örömmel fogadta ezt a küldetést. Pedig akkor olyan gyöngé volt az amúgy is csaknem állandóan beteges ember, hogy alig birt járni; úgy kellett megtámaszkodnia falban, fában. Mégis nyomban neki-vágott az irdatlan útnak. De az újvilágban sokkal több akadállyal kellett megküzdenie, mint eredetileg gondolta. A bennszülöttek vadságán és a természet akadályain kívül úgyszól-

ván állandóan harcolnia kellett a spanyol gyarmatosok és hivatalnokok kapzsisága, embertelensége és kicsapongásai ellen. Ő azonban nem ismert meghátrálást; amit egyszer magára vállalt, azt emberül teljesítette is. Legfőbb fegyvere és legellenállhatatlanabb eszköze páratlanul kemény életmódja volt. Rendszerint élelmiszerkészlet és vezető, sőt akárhányszor kísérő nélkül, csak a Szentírással és zsolozsmáskönyvével a kezében vágott neki az őserdők úttalan rengetegeinek, a halálos lázt lehelő mocsarak zombékjainak vagy az izzó puszták homoktengerének. Neki azonban még ez sem volt elég; heroikus erőfeszítéseit és nélkülözéseit még szinte naponkinti szigorú böjttel és kemény önsanyargatással tetézte.

Munkájának meg is volt a látszatja. Ahol csak megfordult, a szegény agyonzaklatott indiánok ezerszámra tódultak hozzája és mohón szívták magukba mézédeseen folyó tanításait. Mert különös, bár a spanyolon és latinon kívül más nyelvet nem beszélt, hallgatói mégis olyan jól megértették szavát, mintha egyenesen az ő törzsük nyelvén szólt volna hozzájuk. És aki egyszer hallgatójává szegődött, az nem állott meg félúton, hanem hitvalló keresztényé lett. Csak Tuberában tízezerre, Santa-Marta környékén pedig tizenöt-ezerre tették a megtért indiánok számát. Hasonló eredmény kísérte a szent működését Cipacoában, Paluatoban, Tenerifében, Momposban és a Kis Antillák karib törzseinél.

Összesen hét esztendeig (1562—1569) tartott ez az áldásos apostoli tevékenység. Ekkor a bogotai kolostor élére állították. Ő azonban, nem tudni mi okból, a bogotai helyett inkább a Valencia melletti San-Onufrio kolostor perjelségét vállalta el. Innét néhány évvel később (1575) szeretett szülővárosába, Valenciába rendelte elüljárósága, ahol aztán holta napjáig meg is maradt.

A visszatérés azonban nem jelentette az apostoli munka abbahagyását. Mindössze annyi változás történt, hogy ezentúl nem a pogányok, hanem a lagymatag és rossz keresztények megtérítésén dolgozott. Mint novíciusmester korában, most is ki-kiszállt a közeli városokba és falvakba s fáradhatatlanul hirdette Isten igéjét. Mindig meztláb járt és szavát imádsággal, böjttel és véres önostorozással nyomatékozta. De volt is foganatja; varázsának a legmegátalkodottabb bűnösök sem tudtak ellenállni. És ez talán még nagyobb eredmény volt, mint a természet romlatlan gyermekeinek megtérítése. A gyakori csodák, melyek közbenjárására tör-

téntek, csak fokozták szent meggyőződéstől izzó prédikációinak és példaadásának hatását.

A pihenést nem ismerő munka és a szüntelen benső lán-golás időnap előtt felemésztették életerejét. Az utolsó két esztendőben csaknem mindig betegeskedett. Ő azonban türelemmel viselte a megpróbáltatást és kínzó fájdalmai közepett alázatosan ismételte Szent Ágoston szavait: «Itt égess, tépj, Uram, csak ott túl könyörülj rajtam». Általában jellemzi lelkiéletét az Isten ítéletétől való mélységes félelem. Elsősorban ez sarkalta egyre hősibb apostoli tettekre és egyre keményebb önsanyargatásokra. Betegségében legfőbb vigasztalása az imádság volt. Mikor halálát közeledni érezte, megáldatta magát a valenciai érsekkel, azután felolvastatta az aznapi evangéliumot s végül a jelenvoltakkal elmondatta a haldoklók imádságát. Mikor e szavakhoz érték: ... «hogy a test bilincséből kiszabadulva méltó legyen bejutni a mennyország dicsőségébe» — csendesen jobblétre szenderült (1581 okt. 10). Szelíd és derűs vonásait még a halálban is földöntúli gyógy-gás öntötte el. V. Pál pápa már 1608-ban boldoggá, X. Kelemen pedig 1671-ben szentté avatta. Ünnepe okt. 9.

Ugyanerre a napra esik

Szent Tarachus vértanu † 304 és társai, 65 éves volt; becsülettel kiszolgált a hosszú és fáradságos római katonaságot, mikor hazájában Kisázsziában a Dioklécian-féle üldözés során a bíró elé került — utolsó harcra, mely azonban súlyosabb volt, mint az eddigiek; fényesebb is volt a győzelme. Az öregember erős lélekkel állotta a keresett kínzásokat, állhatatosan vallotta és védte keresztény meggyőződését és kard által kapta meg nagy harcának nagy kitüntetését.

Sauli Szent Sándor püspök hitvalló † 1593. Milánóban született, tizenöt éves korában belépett az akkoriban alapított barnabiták (lásd júl. 5) kongregációjába. Páviában páratlan hatással prédikált és gyóntatott. V. Szent Pius Meria püspökévé nevezte ki Korzika szigetén, Borromeo Szent Károly szentelte föl. Hihetetlen nélkülözések és áldozatok árán itt rövid idő alatt helyreállította a teljesen tönkrement egyházi fegyelmet, és «Korzika védőangyala»-ként kezdték tisztelni. Mint Pávia püspöke halt meg. X. Pius pápa avatta szentté 1904-ben.

Október 12.

Szent Szerafin hitvalló † 1604.

Szenttéavatási bullájában azt írja XIII. Kelemen pápa: «Minden aranynál és ezüstről, országnál és királyi széknél értékesebb az a bölcsesség, ami a mulandó dolgok megvetésére tanít. . . Közli ez magát a legkülönbözőbb tehetségűekkel és gazdagon szórja mennyei kincseit mindenkire. Időnkint mégis bőségesebben árad ki a tudatlanokra, hogy a világ tudományától felfuvalkodott bölcseket megszégyenítse».

Szerafin igazán azok közül a tudatlanok közül való, akikre gazdagabban szórta kincseit a mennyei bölcsesség. Hogy tudatlan volt-e? Igen! És szent? De még mennyire! Nem kell azért tőle megjedni. Nem a tudatlansága volt a szentsége. Amint általában is: nem a tudatlanság a szentség. Csak végig kell néznünk szentjeink során, s mindjárt látjuk, hogy mennyien vannak közöttük olyanok, akik a profán világ mértékével mérve is óriások. Szerafin nem ilyenféle, de így annál inkább bizonyítja az életszentség értékét és hatalmát; azt, amit az Irás is mond: «A jámborság mindenre hasznos, mert bírja a jelen és jövő élet ígérését».

Egyszerű kapucínus fráter volt ez a szent. Egy leány tanácsára ment kapucínusnak. Munkában voltak bátyjával együtt egy, a szülőfalujával, Montegranaróval szomszédos városban. Holmi tatarozási munkát végeztek, mert a bátyja kőműves volt. A házigazda lánya valami jámbor könyvből olvasott fel ebédidő alatt a ház népének. Most, hogy a kőművesek is ott voltak, éppen az utolsó dolgokról szólt az olvasás. Hallgatta a kis kőművesinas — tizenhárom-tizennégyéves lehetett akkor — a halálról, ítéletről szóló kemény igazságokat és töprengeni kezdett magában: Mit tegyen hát az ember, ha mindent olyan nagy szigorúsággal ítél meg majd az Úr? Legjobb lenne itt hagyni ezt a világot és remeteként élni valahol a pusztában! Azután ki is mondta, amin töprengett. Erre odaszólt neki a lány, hogy miért menne remetének, mikor itt vannak a kapucínusok? Ismerte nagy szegénységüket, alázatosságukat, istenes életüket, mert az ő házukban is meg szokott fordulni egy-egy kolduló barát.

A munka befejeztével a kis inas meg a bátyja hazamentek Montegranaróba. De az ítélet szigorúságát és azokat a kapucínusokat nem tudta kiverni a fejéből a fiú. Hogyan

fog ő számot adni magáról és e világban való forgolódásáról azon a rettenetes napon? Mikor ott minden szóról elszámolást kérnek. Hát még ami nem szóbeszéd, hanem fontosabb annál: bizony, nem volt jó rágondolni.

Mert olyan nehezen állt a kezében a munka, hogy alig volt látszatja. Meg is szidták érte. Eleget hallotta: No, a semmiházi, mihaszna! Bánkódott ezen sokat, de nem tudott rajta segíteni. Az iparkodás meg lett volna benne, de mi haszna, ha minden visszajáról sikerült, amikor ő a kezébe vette. Legjobb lesz itthagyni ezt a világot és csendesen imádkozgatni valahol! Mint régebben tette. Amikor mezítlábas gyerek korában szolgált egy gazdánál. A barmokat legeltette. Ellegeltek azok maguktól is, és ő kedvére imádkozhatott, míg ott járt a nyomukban.

De mióta az apja meghalt és a bátyja hazahozatta, hogy befogja a mesterségbe: még a szabad idejében sem teheti. Megpróbált legalább félrevonulni s egy kicsit az Úrra gondolni. A bátyja azonban nem tűrte ezt. Meg a többiek is mindig csúfolták miatta. Megkeresi biz ő azokat a kapucínusokat!

Egyszer aztán rá is szánta magát. A kapufélfától sem búcsúzott el, csak útnak indult. Addig ment, míg egy kapucínus kolostorra nem talált, ott bezörgetett. Nem nagyon akartak vele szóbaállni, kivált mikor meghallották, hogy özvegy édesanyja van otthon. Ki fog arról gondoskodni? Végre kivették belőle, hogy ott van a bátyja, az vezeti a mesterséget. Akkor azután nagy kérésre-sírásra fölvettek. Tizenhatéves volt.

Komolyan fogott hozzá a szerzetességhez. Szinte féltékenyen vigyázott arra, hogy neki jusson a legőcskább ruha, a leghitványabb étel. Abból is alig evett pár falatot. Sokszor véresre ostorozta magát. Úgy gondolta, hogy legközelebbi s ezért legveszedelmesebb ellensége az embernek a saját teste, azt kell hát megtörni s a lélek igájába hajtani. Sikertült is neki. Hamar elnyerte az Úristentől azt a kegyelmet, hogy semmi tisztességtelen kísértés sem zaklatta a test részéről.

De annál több baj volt azzal, aminek a felelőssége elől menekülni szeretett volna: a munkával. Nem azért vették föl a rendbe, hogy csak ostorozza magát és böjtöljön. A házat rendben kellett tartani; a kertben kapálni, ültetni, öntözni. A konyhán is akadt tennivaló. Különbön felkopik az álluk.

De a dolog most is csak olyan nehezen ment mint otthon. Nem azért, mintha a fáradságtól húzódtott volna, hanem mert ügyesség nem volt hozzá. És Szerafin testvéren minden jámborsága mellett sem segített az Úristen valami csodával, hogy hirtelen hasznavehetővé tette volna. Nem. A páter gvardián azonban annál inkább elővette s egymásután szabta ki rá a penitenciákat. Fájt ez nagyon a szegény testvérnek. Leginkább azért, hogy nem is bír a bajon segíteni. Pedig mindent megpróbált.

Mit tesz ilyenkor az ember? Legtöbbnyire azt, hogy elkezd szidni magában a páter gvardiánt: Mit nem kívánna még az embertől?! És kezdi fölfedezni a saját rejtett kívánságait (aminek ugyan legtöbbször színét sem látni) és el-síratja magát: ennyire félreismernek engem! Aki csak ennek a világnak él, annak aztán itt meg is áll a bölcsesége, s legjobb esetben az életnek csak sopánkodó hajótöröttje lesz. Szerafint azonban a mennyei bölcsesség vezette. Elvitte őt fájdalomával együtt a templomba, az Oltáriszentség elé. Mást nem tudott ott tenni, csak kért: Segítsen rajta az Úr, mutassa meg szent akaratát. És imádsága közben világos lett előtte, hogy neki ezt a keresztutat kell járnia, nagy türelemmel, jó lélekkel, vidám szívvel.

Meg tudta tenni. Ezután, ha valami penitenciát kapott a gvardiántól újabb ügyetlenségeiért, leborult előtte, megcsókolta a lábát és hálálkodott: «Igy van rendjén. Áldjon meg az Isten az irántam való nagy jószágodért». Egy darabig még ezt is rossz néven vették tőle. Azt hitték, csak kép-mutató, csökönyös lélek, akit még a büntetés sem tör meg. És harminc esztendőn keresztül úgy emlegették, mint aki a legutolsó, a leghasználhatatlanabb az egész közösségben. Pedig közben talán mégis volt valami foganatja iparkodásának. Ha nem is volt olyan ügyes mint a többi testvér. Mert iparkodott erősen. Azért megesett vele ezután is, hogy néha ügyetlen volt az asztalnál fölszolgálás közben. Kinevették alaposan. Aluszékonynak is tartották, pedig virrasztásban töltötte az éjtszakát. S Szerafin testvér mindezt viselte mosolygós arccal.

Lassan mégis megbékéltek vele. A környék népe pedig rajongásig szerette. Mert az egyszerű, írástudatlan, rongyos barát rengeteget segített rajtuk, mikor a szent engedelmesség nevében koldulni járt köztük. Csodás gyógyulások történtek imádságára; úgy olvasott az emberi szívekben mint

nyitott könyvben, s el tudta igazítani őket legválságosabb ügyeikben.

A kolostorban még mindig az a régi benyomás élt róla. Jól megöregedett, a szakála is deresedett már, mire a társai is észrevették, hogy ez az alázatos, ügyetlen testvér hozza a legnagyobb becsületet a kolostorra. Meghódította őket is az az egyszerű, tiszta lélek, akinek az Úristen volt a legfontosabb ügye az egész életében. Hogy azt mennyire becsülte, látszik abból az esetéből, amikor valaki egy kis hazugsághoz akarta segítségét kérni. Szívesen segített mindig, de most azt válaszolta: «Te ezt kicsiségnek tartod? Bizony, ha nekem az egész világot ideadnák egy kis hazugságért, akkor is undorral utasítanám vissza magamtól. Kicsinynek tartod, mikor ez a kicsinység az Istent sérti, megszorítja a Szentlelket, gyöngíti a szeretetet, és lustává teszi a jó iránt a lelket?»

Mindig az Istent kereső, egyszerű lelkének bölcseségében egyházfejedelmek és előkelő világi urak is megbíztak s gyakran fordultak hozzá tanácsért.

Meghalt 1604 október 12-én hatvannégyéves korában az asculoi kolostorban.

Ugyanerre a napra esik:

Szent Maximilián (Miksa) püspök vértanu † 300 k. Noricumban, a mai Stájerországban apostolkodott, megalapította a lorchi egyházat és Dioklécian idejében vértanuságot szenvedett.

Szent Vilfrid püspök hitvalló † 709. «Szapora lépésű, jártas minden jó dologban, soha savanyú ábrázattal», így jellemzi őt a korabeli krónikás. Pedig másban van az igazi érdeme. Az ifjú angol kereszténységben akkor sok bajt okozott, hogy az ír szigetről jött kelta szerzetesek sok külön szokást honosítottak meg Rómával ellentétben, s ezeket makacsul védelmezték ők s velük sokan, mint «nemzeti» értékeket. Vilfrid, a híres lindesfarne-i kolostor lelkes tagja, nagyon fiatalon átlátta, hogy ezek végül is lazítják, sőt fenyegetik az Egyház szívével, Rómával való szoros egységet. Föltette magában, hogy megszabadítja tőlük az ő szeretett népét. Fölhasználta az első kínálkozó alkalmat, Rómába ment, s ott szerzett megbízással Riponban újonnan római előírást követő, bencés kolostort alapított. Nemsokára Lindisfarne, majd York püspöke lett. Kemény harcot kellett állnia gonosz királyokkal, világias prelátusok gyávaságával, szentéletű emberek tévedéseivel. Kétszer száműzték, egyszer fogságba vetették. De nem tágitott. S végre is győzött. 664-ben a Whitby-ben tartott nemzeti zsinaton kellett eldőlnie a kérdésnek: a húsvétet a római idő szerint, vagy kelta szokás szerint ünnepelejk-e az angolok.

Vilfrid Róma mellett fényes beszédet mondott, s többek között idézte az Úr szavait, melyeket Szent Péterhez intézett: «Neked adom a mennyek országának kulcsait». A király, Oswy, az ellenpárt vezére most kérdést tett: Meg tudja-e mutatni Vilfrid, hogy Columba (a kelta szokások hagyomány szerinti meghonosítója) is kapott ilyen hatalmat? Vilfrid erősítette, hogy nem,ilyent csak Péter kapott. «Akkor, úgymond a király, ő a kapuőr, és én nem fogok már ellene szólni. Különben, ha majd megjelenek a mennyország kapujánál, senki sem nyit majd nekem ajtót.» Vilfrid így megmentette a gyöngé angol kereszténységet egy álnacionalizmus élősdiéitől.

Október 13.

Szent Eduárd hitvalló † 1066.

Szent Eduárd a dicsőséges angolszász királyi családból eredt, mely a századok folyásában annyi kiváló szentet, hitvallót és vértanút nevelt az ég számára. Atyja a szép és könnyelmű Ethelréd király (978—1016), anyja pedig Emma, I. Richárd normandiai herceg leánya volt. Születése és gyermekora az angol történelem leggyászosabb idejére esik.

Angliát ugyanis akkoriban úgyszólván állandóan zaklatták a dánok. És ahol ezek a marcona pogány harcosok megjelentek, mindenütt halál és pusztulás járt nyomukban. Ethelréd eleinte pénzen próbált tőlük békét vásárolni; de csak azt érte el, hogy gazdagságának hírével mindig újabb és újabb csapatokat vonzott Skandináviából Angliába. Ekkor végső kétségbeesésében olyan lépésre szánta el magát, melyből még nagyobb bajok sarjadtak: 1002 nov. 13-án a Wessex tartományban megtelepedett összes dánokat legyilkoltatta. Svén dán király, mint előre látható volt, újabb és még kegyetlenebb háborúval felelt az esztelen kihívásra; megesküdtött, hogy addig nem nyugszik, míg Ethelréd trónját fenekestül fel nem forgatja. Esküjéhez híven négy éven át megállás nélkül dúlta, rabolta Wessexet. 1007-ben óriási összeg fejében egy időre elvonult ugyan, de csak azért, hogy hat év múlva még nagyobb készüllettel jelenjék meg. Véres harcok árán sorra hatalmába kerítette a városokat, köztük Londont, s utoljára arra kényszerítette Ethelrédet, hogy sógoránál, II. Richárd normandiai hercegnél keressen menedéket.

Ilyen szomorú viszonyok közt született Eduárd. Első emlékei hazájának pusztulása és családjának szétszóródása voltak. Még karon ülő gyermek volt, mikor anyja a vad ellen-

ség elől Normandiába futott vele. Később végigélte szerencsétlen atyjának első és második menekülését, két bátyjának, a vitéz «Vasoldalú» Ödönnek és Alfrédnak hősi halálát és Nagy Kanut dán királyságának megszilárdulását. Mert a dán betörés csakhamar a rendszeres hódítás alakját öltötte, s a szent királyok öröksége közel harminc esztendőre idegen bitorlók zsákmánya lett. Így a kis hercegnek nemcsak gyermek- és ifjúkorát, hanem kezdő férfikorát is idegen országban, idegen nyelvű és szokású emberek között kellett töltenie. Talán ez a nagy idegenség is hozzájárult, hogy korán megszokta a magánosságot és a lélek kincseinek keresését. A mélyebb ok más volt: anyja az újszülöttet az oltárra tette, és följajánlotta Istennek. Ennek az anyai gesztusnak áldása kíséerte végig az ifjúság sikamlós utain. Szelíd és szófogadó gyermekből mélyen vallásos és aszkétikus hajlamú ifjúvá fejlődött. Gyermeki hitét és ártatlanságát minden csábítással szemben meg tudta őrizni. Pedig kísértésben nem volt hiány. Hiszen a roueni hercegi udvar ép akkoriban, Ördög Róbert uralkodása idején valóságos melegágya volt a bűnöknek és durva erőszakosságoknak. Ő azonban diadalmaskodott minden akadályon és kísértésen. Úgy élt romlott környezetben, mint a tövises és bojtorjánok közül kiemelkedő virágszál. Kortársai nem ok nélkül nevezték őt az udvar angyalának.

Nagy Kanut halála után (1035) alattvalói egy része un-szolva kérte a jámbor herceget, hogy térjen vissza és a fegyver jogán vegye vissza atyáinak örökségét. Eduárd azonban, bár lelkét már régóta égette a honvágy, elutasította magától a kísértést. «Ha csak embervérrel szerezhetem meg, inkább sohase legyen enyém az ország», mondta. És valóban kisujját sem mozdította a feléje nyujtott koronáért. Nyugodtan várt tovább, míg vérontás nélkül érvényesítheti igényeit. Ez pedig hamarabb bekövetkezett, mint bárki gondolta volna. Nagy Kanut fiainak, Hardikanutnak és Haroldnak gyors egymásutánban történt elhalálózása után ugyanis a dán uralom magától összeomlott. Ekkor az angol urak egyhangú lelkesedéssel hazahívták bujdosó urukat és őt Winchesterben nagy fénnel királlyá koronázták (1042).

Eduárd mint király is hű maradt azokhoz az elvekhez, melyeket herceg korában olyan következetesen képviselt. Azt tartotta, hogy egy ország jólétének legbiztosabb mértéke az egyházi élet virágzása. Ezért legsürgősebb feladatának tekin-

tette a sok háború következtében elhanyaglott vallásos szellem fölfrissítését és az eldurvult erkölcsök megszelídítését. Rengeteg áldozattal újból felépítette az elpusztult templomokat és kolostorokat; sőt a régiék mellé újakat is létesített. Ezen a téren legnevezetesebb alkotása a londoni Westminster-apátság alapítása. A kolostorok celláit jámbor és tudós barátokkal népesítette be, akiket külföldről, főleg Franciaországból hívott. Ugyanígy gondoskodott róla, hogy a püspöki székekbe és a plébániai javadalmakba is méltó papok kerüljenek. Nagylelkűsége és bőkezűsége ebben nem ismert korlátokat. Odaadó munkásságával sikerült is elérnie, hogy az angol egyház meglepően rövid idő alatt felépült sebeitől és ismét mintaképe lett a bensőséges életnek és fegyelemnek.

A leghathatósabb indítást mégsem bőkezűségével, hanem főséges élete példájával adta. Mert ő a trón magasán is ugyanaz a szigorú aszkéta maradt, aki a roueni hercegi udvarban volt. Mikor hívei ösztönzésére egybekelt Godvin grófnak jámborsága, tudománya és művészi készsége révén egyaránt kitűnő lányával, Edithával, mindjárt az esküvő után megegyezett vele, hogy a házasságban is teljes megtartóztatásban élnek. És valóban a két jámbor lélek nem mint férj és feleség, hanem mint két szerető testvér élt egymással; mindegyik azon igyekezett, hogy minél többet tehessen a másik megszentelésére. Különösen az irtalmas szeretetben versenyeztek. Eduárd, hogy minél többet áldozhasson a szegények, árvák és betegek istápolására, lehetőleg szűkebbre szabta udvartartásának költségeit. Ugyanígy Editha is első-sorban saját személyén igyekezett megtakarítani az alamizsnára szánt összegeket. De alkalomadtán saját személyében is szívesen tett a szent király szolgálatát az arra szoruló betegeknek és szűkölködőknek. Egyszer pl. a saját hátán vitt egy inaszakadt embert a westminsteri Szent Péter-templom oltára elé és alázatos készségével kieszközölte annak csodálatos gyógyulását.

Az Oltáriszentség iránt kora gyermekségétől fogva különös áhítattal viseltetett s vételéhez mindig nagy bensőséggel és odaadással készült. Hasonlóan nagy tisztelettel volt az egyház feje, a pápa iránt is. IX. Szent Leó uralkodása idején (1049—1054) személyesen akart ellátogatni az Örökvárosba. Mivel azonban tanácsadói az ország fenyegetett helyzetére való tekintettel ellenezték szándékát, meg-

elégedett azzal, hogy fényes követség és gazdag ajándékok küldésével fejezte ki gyermeki ragaszkodását. II. Miklós pápával († 1061) viszont a westminsteri alapítás megerősítéséért lépett diplomáciai összeköttetésbe.

Alattvalói már életében a csodatevő szent nimbuszával övezték alakját. A legenda egész sereg vakról és bénáról tud, akik az ő közbenjárására kapták vissza testi épségüket. Azután részletesen elbeszéli azt is, hogyan látta meg és közölte környezetével ellenségének, az ifjabbik Svén királynak tengerbezuhanását és halálát éppen abban a pillanatban, mikor flottájával Anglia megtámadására akart indulni. Sőt azt is tudni vélik, hogy előre megérezte mindazokat a szomorú eseményeket, melyek halála után Angliára jövendők voltak. Bizonyos, hogy későbbi hányattatások és megpróbáltatások közt ugyancsak emlegették az angol honfiak «a jó Szent Eduárd törvényeit».

Népe szeretetétől és fejedelmi kortársai nagyrabecsülésétől övezve 1066 jan. 5-én húnyt el. Mivel halála után még több csodát művelt, mint életében, utóda, Hódító Vilmos drágamivű arany- és ezüstládába foglaltatta hamvait. Mikor e ládát 36 évvel később felnyitották, a drága tetemet éppen olyan frissnek és életteljesnek találták, mint a temetés napján volt. Ettől kezdve az egész angol nép nemzeti szentként kezdte tisztelni. III. Sándor pápa II. Henrik kérésére 1161 febr. 7-én kelt bullájával az egész Egyházra kiterjesztette tiszteletét. Ekkor Szent Tamás canterbury érsek kezdeményezésére újból fölemelték a szent hamvait és 1163 okt. 13-án világra szóló fénnel átvitték a westminsteri apátság templomába, melynek ő élete utolsó 16 évében minden szabad gondját és jövedelmét szánta, sőt még halálos ágyán is írta ajándékleveleit. Az átvitel óta az egyetemes Egyház okt. 13-án ünnepli emlékét.

Ugyanerre a napra esik

Szent Kolman (Kálmán) vértanu † 1012. Ir jámbor zarándok, akit Alsó-Ausztriában Stockerau mellett elfogtak a pogányok mint kémet és halálra kínoztak. Tetemeit három év múlva a melki apátságban helyezték el. Ausztria egyik védőszentjét tiszteli benne.

Szent Teofil, lásd okt. 29.

Október 14.

Szent Gál hitvalló † 630 körül.

Ki ne hallotta volna hírét a szentgalleni kolostornak, ahol kalandozó pogány őseink is megfordultak! S ahol a templomtorony aranyos keresztje annyira megtetszett az egyik vitéznek, hogy fölmászott érte. De lehozni nem bírta. Leesett a magasból, s halálát lelte. És: ahol a szegény vitéz fölött nagy tort ültek a többi bús magyarok. Addig-addig ülték, míg széles jókedvükben táncra nem perdültek s a lakomához megfőzött ló csontjaival dobálództak — csak úgy barátsággal.

Akkor már három századon át állt a kolostor. Látott máskor is ilyen veszedelmet. S állt még vagy kilencszáz esztendeig, egész a 19. század elejéig. S a rázúduló veszedelmek dacára is magvetője volt a kereszténységnek kezdetben, azután pedig erős vára; szentek nevelőiskolája, a tudomány és művészet fáklyahordozója. Ennek a híres kolostornak volt alapítója Szent Gál (Gallus) apátúr.

Az ő idejében még embertől nemjárt őserdő volt ezen a vidéken. Csak a Bódeni-tó mellett akadt a vándor egy-egy településre. Idáig még csak eljutott a Rajna völgyén, a népek és apostolok ezen az országútván át. De tovább, a tó déli oldalán már a nagy hegyek világa következett. Csak a pásztorok vagy egy-egy merész vadász mesélt erről a titokzatos világról, ami tele van veszedelmekkel: medvék, kígyók, farkasok tanyája.

Az Úrnak 610. esztendejében ért erre a vidékre Szent Gál. Félig keresztény, félig barbár-pogány népek közé. Királyok parancsára keresztvíz alá hajtották fejüket, de a régi germán istenek még ott kísértettek a rengetegben. Föl-föllobbantak még tiszteletükre az áldozati tüzek, s az egykori római birodalomból itt felejtett templomokat és kápolnákat is gyakran pogány szentélyekké alakították át.

Ide jött a szent. Már vagy hatvan esztendő nyomta a vállát, mégis fiatalos erő lobogott benne. Nem fáradt el a hosszú vándorlásban. Pedig messziről jött. Irországbán ringatták bölcsőjét. Ott is nevelkedett, a bangori kolostorban. Ide adták az előkelő nemes emberek a fiaikat iskolára. S az írek már akkor szívvel-lélekkel keresztények voltak; népek apostolai indultak útnak közülük.

Igy indult el Szent Gál is. Mert a kolostori iskola el-

végzése után tovább is ott maradt Bangorban. Ottfogta mes-
terének, Szent Kolumbánnak atyai szeretete, nagy tudománya,
a Krisztus evangéliumáért való lángoló buzgalma. S már akkor
összemelegedett a lelkük közös tervekre. Talán ki sem mon-
ták, mégis együtt gondolták. S amikor imádkoztak, böjtöltek,
virrasztottak vagy kódexeik fölé hajoltak: úgy tettek, mint
akik nagy harcra készülnek s most gyűjtik, gyakorolják
az erőket hozzá. Lelkük mélyén szent nyugtalanság vib-
rál: az evangéliumi kovász dolgozik bennük, s inspirálja
hosszú esztendők csendes, türelmes munkáját. S egyre jobban
érzik, hogy az egész világot akarja átjárni, új életre serkenteni
ez a kovász.

Lassan szó lesz a gondolatból. Alig mondják ki, mindjárt
határozott formát öltenek a tervek és a vágyak; s azután a
tettet már nem lehet elodázni. Egy napon ott állnak Szent
Kolumbán körül a tanítványok útrakészen. Tizenketten vannak.
Köztük Szent Gál. Negyvenesztendős már, de még mindig
a tanítvány lelkesedésével, hűséges odaadásával követi mes-
terét. 590-ben indultak. Húsz esztendőbe telt, míg a Bódeni-tó
partjára értek. Megjárták közben Angliát és a frank birodal-
mat. Mögöttük maradt egy és más veszedelem, de azokon is
csak átsegítette őket a fölséges Isten. Voltak Bretagneban,
és megszenvedték a burgund királynő, Brunhilda haragját:
örültek, hogy pusztá életüket menthették előle. De sikereik
is voltak. Álltak már Luxeuilben, Anegrayban, Fontaineban a
kolostorok; az ő alapításuk. Élt ott az a szellem, amit maguk-
kal hoztak, kiüzetésük után is. Ők ültettek, öntöztek — a
maguk munkáját elvégezték, a növekedést majd megadja a
kegyelemosztó Isten.

Mikor Brunhilda elől menekültek, akkor tértek a Rajna
völgyébe. Útjaikon Szent Gál volt a prédikátor. Ő értette
legjobban a barbárok nyelvét, s ő tudott leginkább a lelkük-
höz férközni. Prédikált nekik csengő hangon, szívet indító
szóval. Néha még meg is toldotta a szót: fogta a bálvány-
szobrokat s összetörte. Nem mindig ment simán. Tucconiá-
ból (Tuggen) is ezért kellett menekülniök. Halálra keresték
őket a felbőszült pogányok, s kettőt, aki a kezükbe került,
meg is öltek. Máshol azonban annyira felbuzdult a nép a
prédikálásra, hogy segített a szentnek. Így történt a dolog
Bregenzben is. Találtak itt a hithirdetők egy kápolnát. Vala-
mikor a római uralom idejében épült Szent Aurelia tisztele-
tére. Most pogány papok tartották hatalmukban. Szent Gál,

mikor már egy kicsit megpuhította a szíveket, nekilátott és hordta ki egy szép nap a pogány isteneket, egyenest a tóba. A nép is kedvet kapott: valamennyi bálványszobor a tóba került akkor, s Szent Aurélia kápolnájában az igaz Istent imádták azóta.

Különben is nagyon kedvezően alakult a helyzetük Brengenzben. Már kolostor alapításán törték a fejüket, földeket szántottak, kerteket ültettek, cellákat építettek. De egyszerre nyakukba szakadt a veszedelem. Ez a vidék is a burgund király hatalmába került, s a gyűlölködő Brunhilda királynő még nem felejtette el előbbi haragját. Újra kellett hát menekülni. Szent Kolumbán Itália felé vette útját. Így kerültek a Bódeni-tó déli oldalára, Arbonba. Szent Gál itt megbetegedett s nem tudott tovább menni. Kolumbán nem akarta hinni, hogy ez az erős ember még meg is tud betegedni. Azt gondolta, csak a további fáradalmaktól húzódik. Büntetést szabott hát reá: Nem szabad miséznie, míg a föloldozásra méltónak nem bizonyul. Szent Gálnak nagyon fájt, hogy így kellett megválnia mesterétől. De az Úr akaratát látta a dologban s megnyugodott.

Az arboni plébános, Villimár fogadta be a beteget s gondoskodott ápolásáról. A Szent egészsége a gondos ápolás alatt hamarosan rendbe jött. De mit kezdjen itt a vad idegenben, magára hagyatva, elszakítva a régi kedves társaktól? Egy magányos helyet akart keresni, ahol imádságban, vezeklésben élheti le földi zarándoklásának hátralévő idejét. Villimár káplánja említett neki egyet. Járt ő valamikor déli irányban, benn a rengetegben, a Steinach patak vízesése tájékán: az jó hely lenne. Csak eddig még nem tudott ott ember megmaradni a vadállatok miatt.

Szent Gál mégis nekivágott. Akáplán mutatta az utat. Kora reggel indultak. És estére hajlott már a nap, mikor még mindig mentek. Bizony nehéz út esett a rengetegben! S egész nap még egy falatot sem ettek. Végre a káplán kezdte emlegetni az evést, de a szent azt válaszolta neki: «Te csak egyél kedvedre, fiam, de én egy falatot sem eszem addig, míg azt a helyet meg nem találom». Erre a káplán sem evett; mentek tovább. Öreg este lett, mire nagy nehezen megtalálták a vízesést. Letelepedtek. Fogtak egy pár halat a patakban, a káplán azután tüzet rakott s hozzálátott a vacsora elkészítéséhez. A szent pedig félrevonult imádkozni. A sötétségben azonban beleesett egy tüskés bokorba s egészen belegaba-

lyodott. Mégsem engedte, hogy a társa segítsen rajta: «Látom már, mondta örömmel: ez a hely lesz az én lakásom».

Mikor végre kiszabadította magát a tüskék közül, két erős ágból keresztet csinált s letűzte a földre. A kereszt oltalma alatt telt el az éjszaka, s a vadállatok nem bántották őket. Három nap múlva mentek csak vissza Arbonba; Szent Gál el akart még búcsúzni a jó Villimár plébánostól. Mikor újra nekivágott a hegyeknek, két társ is csatlakozott hozzá: Mágus és Tódor nevűek. Fönn a Steinach patak mellett azután megépítették celláikat. Egy medve ezenközben ott ólálkodott körülöttük. A legenda szerint a Szent ráparancsolt, hogy segítsen a munkában. Mert nehéz dolog volt a fák kidöntése, szikladarabok görgetése. A mackó megfogadta a szót, szépen beállt a munkába, s nagy buzgósággal segített az építőknek. Mikor készen voltak, adott neki Szent Gál egy egész kenyeret, s Isten hírével útjára bocsátotta.

Ők hárman pedig kezdtek szolgálni az Úrnak: imádsággal, zoltározással, virrasztással, böjttel. Azután felkeresték az emberlakta helyeket és prédikáltak. Később már hozzájuk jöttek az emberek s vitték messze földre Szent Gál cellájának, Szanktgallennek hírét. Akadtak, akiknek annyira megtetszett a hírhirdetők élete, hogy maguk is ott maradtak. Leginkább azonban akkor lendült föl az új alapítás, mikor a szent apát csodálatosan meggyógyította Gunzó herceg leányát. A herceg hálából utat csináltatott Arbon és a cellák között, de még templomot is építtetett a buzgó szerzeteseknek.

Itt azután ismét megkezdte a misézést Szent Gál. Társai csodálkoztak rajta, mert tudtak Szent Kolumbán tilalmáról. Hírnököt jönni pedig nem láttak, aki a föloldozást hozta volna. A Szent azonban egy látomásból tudta, hogy mestere már meghalt (615), s halála előtt útnak indította a föloldozást hozó hírnököt. Meg is érkezett az nemsokára, s a bocsánat jeléül Szent Kolumbán apáti botját is hozta magával s átadta Szent Gálnak.

A kolostor alapítása után pár évre már alig volt pogány a vidéken. Igaz, hogy fáradhatatlanok voltak a szerzetesek az ige szolgálatában. S a buzgóság mellett Szent Gál nagy tapasztalata is sokat ért. Estéinkint maga köré gyűjtötte az apostoli munkából megtérő társait. Megbeszélték a nap sikereit és sikertelenségeit, s az apátúr megadta az útmutatást, hogyan kell jobban csinálni a következő napon.

Közben felajánlották a Szentnek a konstanci püspökséget,

majd pedig a luxeuili apátságot. Egyiket sem fogadta el. A luxeuili követségnek azt válaszolta: «Enyéimet elhagytam, a püspöki méltóságot visszautasítottam, hogy szabadabban szolgálhassak Istennek. Hogyan vállalnám hát ezt a sok gondal járó fényes méltóságot, mikor megfosztana a lelki békeségtől? Ha már az ekére rátettem a kezemet, nem akarok az elhagyottakra visszatekinteni».

Az evangélium hirdetésében csak a halál akasztotta meg. Az arboni templom búcsúján beszélt utójára. Cellájába már nem tudott visszamenni, ott halt meg Villimár plébánosnál. Társai érte jöttek, de már csak élettelen testét tudták visszavinni Szentgallenbe.

Ugyanerre a napra esik

I. Szent Kalixtus pápa hitvalló † 222. Egy Karpoforus nevű kereszténynek volt rabszolgája; gazdája azonban szabaddá tette. Most a zsidók bevádolták a római hatóságoknál; ezek Szardinia bányáiba küldték rabmunkára. I. Szent Viktor pápa († 197) alatt kiszabadult; Zefirin pápa († 217) első diakonusaként a temetőhelynek ő volt felügyelője. Innen van, hogy még most is az ő nevét viseli az a katakomba, melyet a Via Appián minden római zarándok felejthetetlen áhítattal meglátogat. Zefirin után ő lett a pápa, s öt évig nehéz viszonyok közt nagy bölcseséggel és szelídséggel kormányozta az Egyházat. Nevezetesen megengedte nemes keresztény nőknek, hogy rabszolgához menjenek feleségül, és ami jelentősebb: megengedte, hogy aki a testiség bűnébe esett, szigorú vezeklés után föloldozást kaphat. Eddig ugyanis az ilyent többnyire egyszerűen kirekesztették az Egyházból. Ezért a papi lelkületeért megnehezített néhány sötétlelkű rigorista, köztük *Hippolitus*, akit aztán pártja megtett ellenpápnak. Idővel azonban ez a különben szentéletű és tudós ember kibékült az Egyházzal, sőt vérével pecsételte meg hitét.

Szent Burkhart püspök hitvalló † 754. Angol bencés, Szent Bonifác (lásd jún. 5) munkatársa Németország megtérítésében, Würzburg első püspöke.

Szent Jusztus püspök hitvalló † 390 k. Lyonban volt diakonus, majd püspök. Nagy tekintélye volt már és szentség hírében állt, mikor lemondott püspöki méltóságáról és Viátor nevű diakonusával együtt Egyiptomba ment a pusztába remetének. Ott is halt meg.

* **Páncélos Szent Domonkos** hitvalló † 1060. Szülői hibájából simonias úton pappá szentelték. Mikor ezt észrevette, remetéskedni kezdett, majd Fonte Avellanában Damjáni Szent Péterhez (lásd jan. 30) csatlakozott. Rendkívül kemény önsanyargatásban élt. Többek közt állandóan vaspáncélinget hordott csupasz testén.

Október 15.

Nagy Szent Terézia szűz † 1582.

Spanyolország Szent Jakab apostol mellett védőszentjét tiszteli benne. Oltárain úgy ábrázolja, mint az egyházdoktorokat szokás: doktorkalapban és köpenyben, könyvvel és tollal a kezében; jobbján lebeg a Szentlélek galamb képében. Úgy is emlegetik ott, mint a misztikai élet mesterét: doctora mistica. Az Egyház pedig szeráfi szűznek ünnepli: virgo seraphica. Az egyháztörténet dicsóti mint az egyházi életnek és nevezetesen a sarutlan kármelitáknak nagy reformálóját, mint az Egyházban történeti szerephez jutott nők egyik legnagyobbját. Az irodalomtörténet megállapítja róla, hogy a spanyol irodalom virágkorának megindítója, aki klasszikus spanyol prózát írt már akkor, mikor Lope di Vega még kis gyermek volt, és a híres Cervantes, a Don Quijote írója még a szalamankai iskolát róttá.

S akit ennyi nagyság és dicsőség övez, egyszerű, tanulatlan nő volt, sok és súlyos betegségek sujtottja, igénytelen kármelita apáca, aki még élete vége felé is azt mondja: «Egészen zavarban vagyok. Mert ha látom is egyfelől Isten jóságát, másrésről ismerem rossz életemet, mellyel megérdemeltem volna a kárhozatot. Ő, az én leányaim ajánljanak Istennek, és áhitattal tiszteljék érettem Szent Józsefet, aki olyan sokat tud tenni».

Szent Terézia élete az isteni kegyelemnek remeklése, világító bizonyosság arra, mit művelhet a Szentlélek Úristen az olyan lélekkel, mely Isten-adta tehetségeit hűségesen átengedi alkotó kezének. Mert az iránt nem lehet kétség, hogy Terézia, a rendkívüli kegyelmek választott edénye, rendkívüli természeti adományoknak is boldog birtoklója. Ő maga mondja: «Az is Istennek egy kegyelme, hogy mindenütt, ahol megfordultam, tetszettem, és ezért mindenütt nagyon szerettek». Nagyon tudott hatni az emberekre, könnyen megnyert másokat a maga terveinek; s nagy dicsősége, hogy ezt a tehetségét mindig szent ügyekre fordította.

Kitűnt ez már gyermekkorában. Tíz testvére volt. Édesatyja, a jómodú, komoly, mélyhítű Cepeda Sanchez Alfonz valamennyi gyermekét szerette, de kedvence Teréz volt, aki 1515. márc. 28-án született Avilában, Ókasztília hajdani fővárosában, melynek ódon várfalaiba, várszerű, komor házaiba

és 13 kolostorába szinte bevette magát az ősi komor, tüzes, bensőséges spanyol katolikus lelkület. Ebben a környezetben Teréz korán megtanult olvasni, még korábban imádkozni és a hitért lelkesedni. Hétéves sem volt még, mikor négy évvel idősebb közvetlen bátyjával, Rodrigóval olvasták a szentek életét. A két gyermeklelket megigézte az az elszántság, mellyel azok hátat fordítottak minden földi gyönyörűségnek a mennyország örök örömeiért. «Örökre, örökre (para siempre)», ismételték, és úgy tűnt föl nekik, hogy a vértanuk a legokosabb emberek: rövid szenvedésért örök boldogságot kapnak cserébe. Gyermekfejjel nagyot gondoltak. Titkon elhagyták a szülői házat: mennek a mórok földjére, mert úgy olvasták a legendában, ott hitükért lefejezik a keresztényeket. A nagy vállalkozás természetesen dugába dőlt. A gyermekeket nagybátyjuk meglátta a város szélén és hazavitte. De jellemző, hogy a következő szigorú atyai kihallgatáskor a 11 éves Rodrigó a 7 éves Terézre vallott: ő volt a tervező és ösztökélő.

Nem kevésbé jellemző, hogy a «vértanu»-kudarc után a két gyermek, megint Teréz kezdeményezésére remete életre akarta adni fejét. Persze ez a terv is csütörtököt mondott. A gyermekész úgy gondolta, a remetességhez legszükségesebb dolog a remete-kunyhó. Nagybuzgón hozzá is láttak az építéshez, de az építmény ismételten bedőlt. Teréz kénytelen volt beérni azzal, hogy pajtásaival apácásdit játszogatót és sokat imádkozott, különösen az olvasót. Apáca akart lenni mindenáron. Az is lett — de milyen kerülővel!

Belejutott ő is abba a korba, mikor főként leányok előtt új színekben, káprázatos ígéretekkel jelenik meg a világ. Nagy csábítás ez, különösen ha valaki olyan okos, kedves és feltűnően szép, mint Teréztől a kortársak tanúsítják. Az is baj volt, hogy ép az időtájt halt meg édesanyja. A magára maradt élénk szellemű Teréznek bontakozó lelke más irányítás híján rákapott az akkor divatos lovagregényekre, minőket édesanyja, a jámbor Ahumada Beátrix néha szórakozásul olvasott. Az újfajta olvasmány rabul ejtette lelkét. Elválhatatlan Rodrigó bátyjával együtt ő maga is írt ilyent. De, ami aggasztóbb: észrevétlenül belélopódzott bizonyos világiasság: a társaságot amúgy is kedvelte. Most unokatestvérei észrevétették vele, hogy szép. Kezdte is magát cicomázni, kereste a hatást, sőt titkos levelezésbe bocsátkozott egy unokabátyjával. Mind ebben nem vesztette el egyáltalán gyermekkori ártatlanságát. Ettől visszatartotta már atyjától örökölt szilárd becsületér-

zése és kötelességtudása is. Sőt még szokott áhítatgyakorlatait sem hanyagolta el. De távolodott attól a bensőséges lelkeségtől, mellyel megindult — meg is siratta később; aztán veszedelembé került a hivatása — már nem gondolt többé apácáságra.

Idejében történt tehát, hogy édesatyja 16 éves korában nevelésre beadta az ágostonos apácákhoz. Itt főként szentéletű elüljárójának hatása alatt rövid néhány hét alatt szakított világias gondolataival és relációival s megint buzgó lelkiéletre adta magát. Mikor aztán vagy másfél év múlva súlyos betegen hazakerült, egy szentéletű nagybátyjának példája, szava és könyvei megérlelték elhatározását: belép a kármelitákhoz, a Megtestesülés-kolostorba. Tudta, hogy édesatyja leánya iránti határtalan szeretetből ezt majd ellenzi, és sokáig tusakodott öbenne is a gyermeki szeretet. Küszködésének végett vetett Szent Jeromosnak egy szava, melyet egy habozó szerzetesjelölthöz írt: «Még ha tulajdon édesatyád feküdnék is a küszöbre, lépd át és könnytelen szemmel siess a kereszt zászlaja alá. Ebben az ügyben az egyedüli kegyelet a kegyetlenség». Azzal az elszántsággal, mely nagy föladatokkal szemben mindig jellemezte és finoman nőies lelkébe olyan sajátságos férfias vonást vitt bele, 1533-ban egy őszi reggel Antal öccse kíséretében elhagyta az otthonot, bár jobban fájt a szíve, mintha meg kellene hálnia, s becsöngetett a Megtestesülésről nevezett karmelita nőkolostorba. Atyja utóbb meghajolt Isten akarata előtt, és Teréz 1533 nov. 2-án beöltözött.

A Megtestesülés-kolostor aránylag enyhe szabály szerint élt. Az apácák szabadon járhattak rokonaikhoz, nőket még a klauzúrán belül is fogadhattak, s mert Avila csaknem minden előkelő családjának volt valakije a népes kolostorban, meglehetősen sűrű vendéglátás járt. Terézia gyermekkorra óta kereste a magányt és az imádságot, de egyben élt-halt a barátkozásért és főként a szellemes társalgásért. Így tehát a Megtestesülés-kolostor egészen a lelkéhez állt. Ami a tisztességbe ütközött, attól már természetből fogva undorodott, a szerzetesi fegyelem és engedelmisség általában nem esett nehezére, soha senkiről rosszat nem mondott, a betegeket önfeláldozással gondozta. Nem csoda, ha testvérei és elüljárói mintaszerű apácának tartották és föltétlenül megbíztak benne.

Teréz azonban többre volt hivatva mint arra, hogy

átlag-apáca legyen. S Isten nem késett rendkívüli nevelésébe venni azt, akit rendívüli dolgokra hívott.

Huszoneygyéves korában súlyos betegségbe esett: sokszor eszméletét veszítette; idegei úgy fájtak, hogy alig bírta a fekvést; gyomra nem tűrt ételt, tagjait negyednapos láz gyötörte. Egy alkalommal négy napig tetszhalott volt. Már szemére csöpögtették a viaszt, a Megtestesülésben elkészítették a sírját. Őt virrasztó öccsének vigyázatlansága következtében hozzá még majdnem elégett ebben az állapotban. Az atyai szeretet mentette meg az élve-eltemetéstől, és Szent József közbenjárása háromévi szenvedés után visszaadta egészségét, legalább annyira, hogy megint szerzetesi fegyelemben tudott élni és nagyobb odaadással hódolhatott az imádságnak, melyre betegsége, édesatyjának istenes halála és jámbor gyóntatóinak biztatásai serkentették.

Ekkor kezdtek jelentkezni rendkívüli imádságos kegyelmei: a szóbeli és elmélkedő imádság helyett a szemlélődő imádság, melyben a lélek minden szó, gondolatfűzés, ésszerűltetés nélkül szent nyugvásban vagy egyenest elragadtatásban közvetlenül Istennel, az Úr Krisztussal vagy a szentjeivel van: szinte megérzi és megtapintja jelenlétüket, sokszor látja az Úr Krisztus alakját, hallja szavát, egészen fölolvad benne; viszont a környező világról és önmagáról teljesen elfeledkezik, sőt még testi élete is nagyrészt föl van függesztve. Teréziának ezek a kegyelmek, melyeket nem hajszolt, sőt nem is keresett, sok vigasztalást hoztak, de mondhatatlan szenvedést is. Eleinte megszenvedte, hogy még nem szakított gyökeresen világias szórakozásaival és a földi dolgokhoz való ragaszkodásával. Érezte, hogy nincs rendjén még mindig kicsinyes, hívságos emberi dolgokkal kacérkodni, ha az ember oly bizalmas barátságban van Istennel. De nem tudta magát rászanni a szabadító vagy-vagyra. Végül 1555 tájban ennek a kínzó kétlakiságnak véget vetett Szent Ágoston Vallomásainak (aug. 28) olvasása, és a megostorozott Jézus egy képének elmélyedő szemlélete.

Most szakított minden világiassággal és teljes lélekkel visszatért az időnkint abbanhagyott benső imádsághoz. Egyre sűrűbben jöttek az elragadtatások, még mások előtt is, a látomások és belső isteni szózatok. De kopogtattak az előzőknél rettenetesebb új kínok is. Egy apácának önleplezésesei gyanússá tettek akkoriban Spanyolországban mindenkit, aki elragadtatásokról, látomásokról tett vallomást. Terézia félt, hogy vele is a gonoszlélek úzi végzetes játékát, és jóakaró, de

értelmetlen gyóntatók ebben megerősítették. Most a rendkívüli kegyelmek elleni tusakodás és kishitűség keserves éveit követték, melyekben határtalan Isten-szeretése és alázata volt egyetlen támasza. Végre tudós és szent lelki emberek, Borgia Szent Ferenc, Bannez Domonkos, Alkantarai Szent Péter tüzetes vizsgálat után megnyugtatták: rendkívüli imádságos adományai Ientől vannak; nagy kegyelmek, de nagy szentségre is köteleznek.

Teréz a hívásnak nem is állott ellen. 1559-ben érte Isten-szeretét az a kegyelem, hogy gyermek képében egy szeráf aranyhegyű dárdával általverte szívét. Albában őrzött szívében ma is látható a szeráfi szeretetnek ez a sebe (ünnepe aug. 27). Egy évre rá pedig fogadalmat tett, hogy két dolog közül mindig a tökéletesebbet választja. Ebben az időben kezdte leírni, gyóntatói parancsára, imádságos élményeit. S itt kitűnt egy új tehetsége: páratlan részletességgel, pontossággal és szemléletességgel tudta leírni azokat a ritka és ezért nehezen hozzáférhető élményeket. Így lett a misztikai élet tanítója.

Most érettnak találta az Úr arra a munkára, mely az igénytelen apácát korának, sőt az Egyháznak nagy emberévé tette: megreformálni Kármel ősi szerzetét és a katolikus hitéletnek új bensőséget és melegséget adni akkor, mikor megcsípte a protestantizmus dere.

Teréz okos alázatosságától távol állt a szerzetreform gondolata. Ő jól érezte magát a Megtestesülésben. A körülötte folyó élet és emberek nem zökkentették ki lelki útjából. Ahhoz tartotta magát, amit később egy panaszkodó leányának írt: «Kegyednek úgy kell viselkednie, mintha ketten az Úristennel egyedül volnának a kolostorban... Végre is, nincs az a hely széles e világon, ahol nem volna módunkban szeretni a mi Urunkat, Istenünket; s hála az ő szent nevének, nincs az az ember, aki ebben meg tudna akadályozni minket». Azonban mikor egy beszélgetés alkalmával több apáca nehézményezte a Megtestesülés zajos életét és több magányt kívánt, egy világi, sőt világias fiatal leányrokona odaszólt: «Ha csak ez kell nektek, fogjatok össze ti, s kezdjétek valami elvonultabb életet.» Teréz elhárította a gondolatot, azonban másnap a szentáldozás után megjelent neki az Úr és megparancsolta, hogy azt a tervet mindenképpen valósítsa meg. Meg is tette: rendkívüli szívóssággal és bölcseséggel megalapította ugyancsak Avilában a kicsiny Szent József-kolostort (1562 aug. 24),

Nagy Szent Terézia.

s ott teljes szegénységben élte 12 társával az eredeti kármelita szabályt. Pedig elleneszegült rendjének főnöke, a városi hatóság, a lakosság és a régi szerzetesrendek.

A «sarutlan» kármeliták olyan eszményt valósítottak meg, melyért az Egyházban és Spanyolországban már akkor titokban sokan lelkesedtek. Nem csoda, ha ezek fölkarolták az új zárdát, és természetes, hogy a Szent József-kolostor szelleme kikíváncsozott Avila falai közül. Szent Terézia egyházi biztatásra és isteni meghagyásra megkezdte az «alapítások»-at. Élete hátralevő húsz évében 17 sarutlan női kolostort alapított és — ami nagyobb dolog: 13 férfi kolostort az eredeti szigorú szabály szerint.

Ezekben az alapításokban tűnt ki igazi nagysága. A legtöbb helyen le kellett győzni vagy a hatóságoknak, vagy a nagyoknak, egyháznagyoknak is, ellenállását. Ezt megtette személyének varázsa: aki egyszer érintkezésbe jutott vele, lángoló hívévé szegődött. Azután meg kellett küzdeni a nincstelenséggel. Legtöbb alapítását a szent pénz nélkül tette; az új alapítások teljesen alamizsnára voltak utalva. Terézia határtalanul bízott Isten segítségében, és egyéni vonzó ereje mindig előteremtette az utolsó percben a szükségést. Más baj is jelentkezett. Az új alapítások hirtelen népesedtek, különféle természetű és igényű, sokszor kiforratlan emberek nem egyszer veszélyeztették a még meg nem szilárdult közösségeket. Teréz korának legkiválóbb férjait is megszegyenítő éleslátással ismerte föl a helyzeteket és embereket, páratlan leleménységgel találta meg a legkényesebb helyzetekben is a kivézető utat. Legtöbb alapításában az ifjú közösséget az ő példája vezette be Kármel szigorú, szemlélődő, de derűs szellemébe. A fegyelemtől és a sarutlan eszménytől nem tágitott, de a túlzásoknak mindig ellenállt. Az elkerülhetetlen döccenőkön és súrlódásokon aranyos hümora, derűje, együgyű, őszinte testvérszeretete és alázatossága segítette át a testvéreket.

Mikor elüljárói több évi kinnlét után visszarendelték perjelnöknek a Megtestesülés-kolostorba, majdnem egyhangú fölzúdulás fogadta a «sarutlan reformálót». Ő még csitította az őt kísérő kármelita provinciálist: van okuk méltatlankodni, mikor ilyen haszontalan főnöknőt küldenek a nyakukra. A káptalanterembe a főnöknő helyére Szűz Mária szobrát tette: ő lesz a főnöknő. Maga kis zsámolyra ült a lábánál és kérte a testvéreket, hogy Isten szeretetéért tartsák meg

szabályaikat. Alig szólt néhány mondatot, hozzáállt a népes közösségnek nagyobb része, és nem telt bele félév, mindenki rajongott érte. Egykettőre helyreállította a meglazult fegyelmet, még pedig elsősorban azért, hogy rendbehozta a kolostor anyagi helyzetét, melyről éleslátó bölcsesége első tekintetre megállapította, hogy az minden bajnak gyökere.

Legnagyobbakkal akkor bizonyult, mikor a sarusak meszterkedései elnyomással fenyegették élete művét. Ez akkor volt, mikor Keresztes Szent János, a sarutlan férfikármel alapításában főmunkatársa szégyenletes börtönt szenvedett nyolc hónapig (lásd nov. 24), Teréz Toledóban volt internálva és új alapításoktól el volt tiltva, a régiéket pedig a sarusak joghatósága alá kerültek. Teréziát a nehézségek, üldözések és szenvedések nem verték le. Krisztussal egyesült lelke egyenestől örült nekik. Belső összeszedettség és rendkívüli imáélete most termette legszebb virágait, szeráfi Krisztus-szeretése készséggel ölelte a nagy testi szenvedéseket, melyek már alapításában is állandó kísérői voltak; egészséges rasszspanyol szellemét pedig hősi harcra villanyozta az ellenség támadása. Fáradhatatlanul tanakodott ügyének és lelkének barátaival, írt királynak és pápának, ostromolt Istent és embert. És megérte eszméinek teljes diadalát. Az Egyház úgy ünnepli, mint Kármel második alapítóját.

Akkor már egész Spanyolországban szent hírében állt. Útjaiban sokszor elég volt egy megjelenése idegen, nem kármelita kolostorokban is, hogy új szellem pezsdüljön föl; egynéhány szava, egy imádsága megtérített megrögzött bűnösöket. Persze támogatta jövendőlkő és csodatevő, nevezetesen gyógyító tehetsége. Fejedelmek és főpapok szerencséjüknek tekintették, ha érintkezésbe juthattak vele.

Alba hercegi családja is súlyos helyzetben kívánta jelenlétét. Ő nagybetegen, forró nyári időben, a hihetetlenül rossz spanyol utakon engedett a szeretet hívásának — mint annyiszor életében. Nagybetegen ért Albába. Itt jóval előre megmondotta halála pontos idejét. Alázatosan alávetette magát az orvosok fölösleges kínzó beavatkozásainak, derűjét és összeszedettségét végig megőrizte. Belsőleges oktatások és elragadtatások között szállt a lelke Istenéhez, kit már földi életében olyan odaadással szeretett, mint kevesen rajta kívül. Halálának napja 1582 okt. 4. csütörtök, ép az a nap, melyen életbe lépett XV. Gergely pápa új naptár-reformja;

ennek következtében a következő nap, péntek okt. 15-e lett. Ezért van ünnepe okt. 15-én.

Tetemei mindjárt csodálatos illatot árasztottak, sok csodás gyógyítást közvetítettek és mindmáig ép állapotban vannak Albában, a tiszteletére emelt díszes bazilikában. Boldoggáavatása már 1614-ben történt. Szentté XV. Gergely avatta 1622-ben Loyola Szent Ignáccal, Xavéri Szent Ferencsel és Néri Szent Fülöppel együtt. Azóta Spanyolország második védőszentje, Kármel anyja, írásaival pedig a nagy imádkozók mestere. Életét megírta és műveit magyarul kiadta Szent Teréziáról nevezett Ernő atya, sarutlan kármelita.

Ugyanerre a napra esik

Szent Brúnó püspök vértanu † 1009. Nemes ember, aki III. Ottó kíséretében Rómába ment, szerzetes, majd Szent Romuald vezetése alatt remete lett. Utóbb magdeburgi érsek és térítő a szlávok és poroszok között.

Október 16.

Szent Hedvig özvegy † 1243.

Szent Hedvig fejedelemasszony kitűnő példája a Salamon királytól magasztalt erős asszonynak (Péld. 31), mert egyrészt hűségesen megosztotta férjével az uralkodás minden gondját és örömét, másrészt igazi keresztény alázattal és béketűréssel viselte a rája nehezedett csapások és megpróbáltatások hosszú sorát. Áldása, öröme, mintaképe és tanítómestere volt családjának és népének egyaránt. Róla betű szerint áll az Irás szava: «Kezét kinyújtotta a szűkölködőknek és tenyerét megnyitotta a szegényeknek»... «a kegyesség törvénye volt az ő nyelvén és... szemmel tartotta házanépe ösvényeit és kenyerét hivalkodva nem ette». (Példab. 31).

1174 táján született a felsőbajorországi Andechs várában, mint IV. Berthold meráni herceg és Ágnes groitschi grófnő ötödik gyermeke. Szülei a kor szokásának megfelelően már kicsiny korában a majnamelletti híres kitzingeni apácázárdába adták nevelés céljából. Itt nevelőjének, a jó Petrusza nővérnek felügyelete alatt néhány esztendő alatt elsajátította mindazokat az ismereteket, melyeket kora a fejedelmi származású nőktől megkívánt. Többek közt jól megtanult latinul

úgy, hogy később is minden fennakadás nélkül tudta olvasni a szent könyveket. Ha csak rajta állott volna, legszívesebben egész életére ott maradt volna Kitzingenben. De nagyralátó szülei másként határoztak jövőjéről: már tizenkétéves korában eljegyezték I. Henrik sziléziai herceggel. Hedvig nem ellenkezett; még 1186-ban egybekelt vőlegényével, aki maga is német anyától született, német földön nevelkedett s a német kultúráért lelkesedett. Házasságuk mindvégig mintaképe maradt a meleg és bensőséges családi életnek. 1209-ben a férjével való közös megegyezés alapján megszüntette a házastársi együttélést és Lőrinc boroszlói püspök előtt örökös tartózkodást fogadott. Ugyanezen alkalommal férje felvette a tonzurát és fogadalmára való emlékeztetésül szakállat növesztett. Ekkor kapta a «Szakállas» melléknevet, melyen a történetírók ma is emlegetik.

De Hedvig nemcsak családjának, hanem országának is anyja volt. Mivel abban az időben a művelődés legfőbb tényezői a kolostorok voltak, férjével egyetértőleg a régebbi és újabb alapítású szerzetesrendeknek egész sorát telepítette meg új hazájában. Így pl. az ágostonrendű kanonokoknak Boroszlóban és Naumburgban, a ciszterciáknak Heinrichauban, a premontreieknek Boroszlóban, a templomos vitézeknek Klein-Oelsben, a domonkosoknak Bunzlauban, a ferenceseknek pedig Goldbergben, Krossenben és Neumarktban segített fészket verni. Különösen nagy szeretettel karolta fel a ciszterciarendű apácák trebnitzi kolostorának ügyét. Hogy az ezer személy befogadására szánt zárda megépítését siettesse, kieszközölte férjénél, hogy minden halálraítélt bűnös büntetését Trebnitzben leszolgáló kényszermunkára változtatta. De még így is tizenhat esztendő telt bele, míg a kész kolostort át lehetett adni rendeltetésének. Hedvig a bambergi egyházmegyéből hozott német apácákkal népesítette be kedves művét s élére egykori tanítóját, Petrusa nővért állította apátnőül, aki ekkor cisztercita öltönnel váltotta fel addig viselt bencés ruháját.

Másik nagy gondja volt a szegények és ügyefogyottak gyámolítása. Dús jövedelmének legfőlegbb ha századrészét költötte magára, a többi mind szamaritánus célokra fordította. Különösen nagy szeretettel karolta fel a szegény betegek ügyét. Személyesen felkereste és kiszolgálta őket, orvost hívott hozzájuk, orvosságokat készített számukra, és ha már mást nem tudott tenni érdekükben, odatérdelt ágyuk elé és

úgy vigasztalta őket. Hasonló szeretettel gondoskodott a börtönök szerencsétlen lakóiról; ruhát, gyertyát küldött nekik, közbenjárt érdekükben, kifizette tartozásukat, és ha kiszabadultak, igyekezett megkönnyíteni a polgári életbe való visszatérésüket. Az apátlan, anyátlan lányokat gondjába fogadta és vagy tisztességesen kiházasította vagy kolostorba küldötte; a birtokain dolgozó jobbágyok adójából és szolgáltatásaiból annyit elengedett, hogy írnokai tréfásan azt szokták volt mondani, hogy nekik egyetlen feljegyezni valójuk az, amit asszonyuk elenged. Azt is korán szokásba vette, hogy az alázatos Krisztusra és szent apostolaira való emlékezéssel mindennap tizenhárom szegényt látott vendégül asztalánál; ha véletlenül útban volt, szekéren vitte magával szegényeit, akiknek mindig személyesen és térdenállva szolgált fel a legjobb falatokat. Egyik-másik apródja nem is mulasztotta el megjegyezni, hogy szívesebben volna a fejelelemasszony szegénye, mint asztaltársa. Ezenfelül még külön konyhát tartott a palotába vetődő koldusok százainak megvendégelésére; ha pedig templomba ment, marokszámra vitte magával a pénzt alamizsnaosztás céljából.

De a milyen kegyes és irgalmasszívú volt másokhoz, épen olyan keménynek, sőt kegyetlennek mutatta magát önmagával szemben. Az önsanyargatásban ép úgy nem ismert határt, mint az irgalmas szeretetben. Menye, Anna hercegnő halála után ezt a kijelentést tette róla: «Sok szent életírását ismerem, de egyikben sem olvastam semmi olyan keménységről vagy szigorúságról, melyet Hedvigben hasonló vagy még nagyobb mértékben nem tapasztaltam és tulajdon szememmel nem láttam volna». Az éhség és szomjúság, hideg és meleg elviselésében époly hősnek mutatta magát, mint igényeinek lefokozásában. A templomba rendszerint mezítláb ment; de ha ismerőst látott közeledni, azonnal elővonta hóna alól cipőit és sebtében felrántotta őket, mert nem akarta, hogy valaki megbotránkozzék megjelenésén. Ha valahol keresztalakot látott heverni a földön, nagy alázattal leborult, egyideig buzgón imádkozott előtte, azután felvette és biztos helyre tette, nehogy durva lábak rátapossanak. Hasonló tisztelettel viseltetett az áldozópapok iránt; még lábuk nyomát is csókkal illette, mert mindegyikökből az áldott Krisztus megszemélyesítőjét látta. Ha csak tehetette, naponkint több szentmisét is hallgatott. Az Úr szent testének vételéhez mindig sűrű könnyhullatással járult. De ugyanígy környezetétől is megkívánta, hogy haj-

szálnyi pontossággal teljesítse Isten iránti kötelességeit. Udvarhölgyeit és szolgálóit nem győzte, eleget buzdítani, hogy legyenek kitartók az imádságban és serények az Úr szent testének és vérének vételében. Ha véletlenül hiányos vallási ismeretekkel rendelkező ember került az udvarhoz, nem nyugodott addig, míg a hiányok pótlására nem bírta. Egyszer pl. tíz teljes hétig vesződött, hogy egy nehéz fel-fogású, szegény öreg asszonyt megtanítsa az Úr imád-ságára.

Idővel annyira beleélte magát Istenbe, hogy egy pilla-natra sem jutott eszébe mást akarni, mint amit az Úr akar. Még a rája nehezedő súlyos csapásokban is Isten kifürkész-hetetlen jóságának megnyilatkozásait látta és zúgolódás he-lyett szent belenyugvással fogadta azokat. Pedig ugyancsak bőven kijutott neki belőlük. 1201-ben elvesztette szerencsétlen sorsú Ágnes hugát; 1208-ban Gertrud nevű leányának völe-génye, Wittelsbachi Ottó gyilkosságba keveredett; ugyanez alkalommal Ekbert és Henrik testvéreinek a gyilkosságban való részvétel gyanuja miatt idegenbe kellett bujdosniok; 1213-ban másik húga, Gertrud magyar királyné, II. Endre felesége, politikai bosszúnak esett áldozatul; 1214-ben Henrik és Konrád fiai gyilkos testvérharcba keveredtek egymással; 1229-ben férje súlyos sebbel Konrád mazovia herceg fog-ságába került, honnét csak hosszas utánjárásra lehetett kisza-badítani. De valamennyi csapásnál fájdalomtabban hatott rája szeretett fiának, Jámbor Henriknek gyászos vége: a vitéz herceg a vad mongol hordák ellen küzdve, a liegnitzi csatá-ban (1241 ápr. 9) hősi halált halt. Hedvig a szomorú hír hallatára, bár fájdalmában majd meghasadt a szíve, mind-össze ennyit mondott: «Ez volt Isten akarata, és nekünk nincs más választásunk, mint hogy megnyugodjunk benne».

A liegnitzi csata idején Hedvig már maga is a trebnitzi kolostor lakója volt. Mióta ugyanis férje 1238-ban jobb hazába költözött, végleg leszámolt a világgal, melynek sok-féle kötelékét úgyis nyűgnek érezte. Kedves kolostorába vonult tehát, melyet abban az időben már lánya, Boldog Gertrud kormányzott. Itt magára öltötte az apácák ruháját, lelkiismeretes pontossággal megtartotta szabályaikat és szo-kásaikat, de fogadalmat sohasem tett, mert nem akarta meg-fosztani magát az alamizsnálkodás örömeitől. Mikor lánya mindenáron rá akarta őt beszélni, ő ezzel háritotta el magá-tól unszolását: «Te nem tudod, gyermeke, milyen érdem-

szerző dolog az alamizsnaosztás». Években és érdemekben gazdagon 1243 okt. 15-én húnyt el; ünnepe okt. 17-én van. IV. Kelemen pápa már huszonnégy évre rá, 1267 március 26-án a szentek sorába iktatta őt. Azóta trebnitzi sírja a leglátogatottabb zarándokhelyek egyike. Szilézia és Lengyelország ma is egyik fővédőszentjét tiszteli benne.

Ugyanerre a napra esik

Szent Gál lásd okt. 14.

Majella Szent Gellért hitvalló † 1755. Szegény szülők szegény gyermeke Délolaszországban. Szabó mesterséget tanult, egyideig Lacedogna püspökének volt inasa. Hat évvel halála előtt redemptorista laikus testvér lett, s mintaképe volt a szigorú vezeklésnek és hősi engedelmességnek. Isten életében és halála után sok csodával tüntette ki. Püspökinas korában történt, hogy vízholdás közben a kapukulcs beleesett a város piacán levő nagy kútba. Nagy baj volt; gazdája beteges, ideges ember. Gellért nem sokat tanakodott. Szaladt a székesegyházba, és hozta a kis Jézust a karácsonyi jászolból: Ó Jézuskám, csak te segíthetsz rajtam, mondogatta útközben. Szerezd vissza a kulcsomat. Erre ráköti a kút ostorára, és leengedi, s még utána kiáltja: «Édes Jézuskám, hozd föl a kulcsot». Azután fölhúzza, és — a kis Jézus kezén ott a kulcs. Ez több mint történet. A mennyország kulcsát elnyelte a bűn mélysége. S jött a kised Jézus, jött a Szent és Igaz, akinél Dávid kulcsa vagyon; amit megnyit, azt senki sem zárja be; és amit bezár, azt senki sem nyitja ki». (Jel. 3. 7).

Október 17.

Alacoque Szent Margit szűz † 1690.

A francia Bourgogne-ban az ősi Clunytól nem messze egy körszínházszerű völgykatlanban fekszik Verosvres falucska. A tisztavízű patakokban gazdag völgyet köröskörül hatalmas gránitsziklák, fenyvesek és tölgyerdők övezik. Az erősen szétszórt község egyik tanyáját Leuthecourtnak hívják. Itt állott az Alacoque-család nemesi kúriája. Alacoque Kolos királyi jegyzőt és feleségét Lamyn Filibertát Isten hét gyermekkel, négy fiúval és három leánnyal áldotta meg. Ötödik gyermekük, Margit 1647. júl. 22-én született.

Élénk, pajzán és élvezeteket szerető lánykának indult. Azonban már két-hároméves korában is jobb belátásra tudták bírni, valahányszor arra hivatkoztak, hogy cselekedetével megbántja az Istent. Ötéves sem volt, amikor keresztanyja, a

szomszéd Corcheval úrnője, magához vette. A főúri kastély háromszázados gyertyánfái alatt szerette a magános zugokat. Itt vezették be az elemi ismeretekbe s itt tette le szüzességi fogadalmát egy Úrfölmutatás alkalmával — olyan korban, amikor mindössze csak azt tudta erről a fogadalomról, hogy az teljes önátadást jelent az édes Údvözítő számára. 1655-ben meghalt keresztanyja s újra a családi otthonba vitték. Még ugyanabban az évben elhunyt édesatyja, alig 41 éves korában. Anyja öt élő gyermekével igen nehéz anyagi helyzetbe került. Négy fiát részint a rokonoknál, részint intézetben helyezte el, Margitot pedig a közeli Charolles városkába adta a klarisz-szákhoz.

A kislány az apácák szigorú életének láttára úgy érezte, hogy Isten őt is a szerzetesi életre hívja. Itt járult kilencéves korában első szentáldozásához is. Lelkének ez a nagy eseménye eddigi apró gyerekeségeiből kigyógyította. Sajnos, csak két évig maradhatott a kolostorban. Súlyos betegsége miatt haza kellett vinni. A betegség alatt még közelebb jutott Istenhez. Akkor kezdődtek látomásai is. Pl. maga az Úr tanította őt a belső imádságra s olthatatlan vágyat oltott belé a szentáldozás és a szenvedés iránt. Betegségében a Szent Szűz szolgálatára ajánlotta föl magát s az ő közbenjárására kérte gyógyulását. Csakugyan nemsokára teljesen talpra állott.

16—17 éves koráig igen sokat kellett szenvednie. Anyjának nem sikerült rendbehoznia anyagi ügyeit, s a vagyónra egyik rokonuk volt kénytelen rátenni a kezét. Az anya és leánya valóságos rabszolgasorban éltek saját házukban. Engedély nélkül semmit sem tehettek. Kulccsal zártak elölük mindent: ruhát, ételt, szerszámot. Margitnak nem egyszer nagy megalázással idegenektől kellett kérnie kis tejet vagy gyümölcsöt. Ha nagynehezen sikerült engedélyt kapnia, hogy templomba mehessen, azzal gyanúsították, hogy találkákra megy. Legnagyobb kínja azonban az volt, hogy látnia kellett édesanyját szenvedni és nélkülözni. Elsősorban az eucharisztikus Úr Jézusnál keresett vigasztalást s azon volt, hogy a templomban egész közel férközzék az oltárhoz. Gyakran húzódot meg kertjük mögött egy gránittömb aljában s onnan fohászodott a közeli templom felé, vagy pedig esténként örömmel köszöntötte a templom ablakából kiszűrődő örökmécses világosságát. A legnagyobb vigasztalást a szenvedő alakban megmegjelenő Údvözítő hozta neki.

Amikor a férfikorba lépő bátyjai átvették a birtok veze-

tését, anyjával együtt újra elfoglalhatta az őt megillető helyet. A családi házban akkor élénk társadalmi élet indult meg. A fiúk házassággkötésre gondoltak. Margit is eladó lány számba ment. A tizenhétéves hajadont kezdték körülrajongani a fiatal emberek, s csakhamar jelentkeztek a kérők is. A megalázottságból hirtelen fölemelkedett leánynak megszedült kissé a feje, még ha egyáltalán nem gondolt is férjhezmenésre. Kezdtett tetszeni neki a világ, s ő is tetszeni akart a világnak. Csinosította magát, kereste a szórakozást, megrövidítette imádságait, halogatta gyónásait. Amikor azonban a lelkébe nézett, érezte az isteni szeretet tüzes nyilait s bánta viselkedését. De újra és újra visszatért a világi hiúságokhoz. Nem voltak ezek súlyos dolgok, de mégis hűtlenségek annak a lelkiismerete számára, ki idejében meghallotta az isteni szeretet magasbrahívását. Valamikor öt éves korában farsangkor a világerért sem akarta fölvenni egyik bátyjának kis katonaruháját és kardját, hogy megijessze a béreseket, mert hátha alakoskodásával megbántja az Istent. Most pedig egy farsangi mulatságra is elment álarcban. Igaz, hogy még aznap este, mikor letette «a sátán átkozott ruháit», az Úr dorgáló szavaira kínzó eszközeivel a legkegyetlenebbül összemarcangolta testét s a hiúsággal szemben ezzel nyert ügye volt. Azonban utána még nehezebb küzdelem indult meg benne. Az anyai szeretet kelt viaskodásra az Isten szeretetével. Anyja kezdte unszolni, hogy menjen férjhez. Egymásután három legidősebb fia meghalt, s unszolása még erősebb lett. Úgy látszott már, hogy három-négy évi vergődés után Margitban győz az anyja iránti gyöngédség. De mégsem! 1667 táján újra föléledt benne a szerzetesség vágya, s nemsokára egyik szentáldozása után ellenmondást nem író módon bejelentette hozzátartozóinak végső szándékát. Hiába próbálták lebeszélni, hiába küldték rokonokhoz, 1671 aug. 25-én Paray-le-Monial-ban fölvette Szalézi Szent Ferenc és Chantal Szent Franciska (lásd. aug. 21) leányainak ruháját.

Akkor 23 éves volt. Ismerte a klarisszákat, ismerte az orsolyitákat; választása mégis a Sárlos Boldogasszonynak előtte ismeretlen szerzetére esett. Teljesen el akarta hagyni a világot s azért olyan rendet keresett, ahol senkit sem ismer és senki sem ismeri. Nevét Mária-Margitra változtatta. Újonc-éve nagy boldogságban és feltűnő kegyelmekben telt el. Azonban az elüljárók és társak sehogysem értették rendkívüli útjait. Órák hosszat térdelt a szentségház előtt, arca közben lángolt,

szemei pedig könnyárban úsztak. Úgy járt, mintha nem a földön élne. Mindent elfelejtett, s a házi teendők végzésében nagyon ügyetlen volt. A novíciátusi év végén nem is engedték fogadalomra. Azt csak 1672 nov. 6-án tehette le. A fogadalom után saját vérével írta le, hogy teljesen az Üdvözítőnek szenteli életét. Az írást így fejezte be: «Istenben mindent, magamban semmit! Istennek mindent, magamnak semmit! Istenért mindent, magamért semmit!»

Ennek a programnak értelmében folyt további élete. Ez az életgazdag voltrendkívüli jelenségekben. Háromkinyilatkoztatása pedig az egész Egyházra nézve nagy jelentőségűvé lett.

Az első 1673-ban Szent János evangelistának ünnepén történt. Szentséglátogatása alkalmával Jánusként az Úr keblén pihenhetett. Aztán látta az isteni Szívet. «Minden oldalról ragyogott; tündöklőbb volt mint a nap, és átlátszó mint a kristály. A kereszten kapott seb tisztán látszott rajta. Töviskoszorú övezte, s fölötte kereszt állott.» S hallotta az Úr szavait: «Isteni Szívem olyan szenvedélyesen szereti az embereket, hogy nem bírja tovább visszafojtani hő szerelmének lángjait. Általad szétárasztja azokat az emberekre, hogy gazdagítsa őket drága kegyelmeivel. Ezekre szükségük van, hogy megmeneküljenek a kárhozat örvényéből. Mint a méltatlanság és tudatlanság megtestesülését téged választottalak nagy szándékom megvalósítására, hogy annál inkább nyilvánvaló legyen az én hatalmam». Aztán elvette Margit szívét, saját imádandó szívébe tette s mint valami égő lángot helyezte vissza. Ettől kezdve a gyenge szív az isteni Szív fájdalomát érezte szívében. Ez a sajgó fájdalom különösen első péntekenként jelentkezett. Akkor mindig azt hitte, hogy hamuvá ég.

A második nagy látomás 1674-ben volt. Margit a kitett Oltáriszentség előtt elmélkedett. Az Üdvözítő nagy dicsőségben jelent meg neki: teste lángokat lövelt, s öt szent sebe öt tündöklő napként ragyogott. Fölpanaszolta az emberek hálátlanságát. Ez az emberi hálátlanság még a kinszenvedésnél is jobban fáj neki. Legalább Margit szerezzé meg neki azt az örömet, hogy kárpótolja az általános hálátlansáért. Két dolgot kért tőle: minden első pénteken járuljon a szentáldozáshoz s minden csütörtök és péntek közötti éjjel, 11—12 egy óráig arcra borulva engesztelje az isteni Szívet azért az általános mellőzésért, amelyhez képest az apostolok álmodása az Olajfák kertjében semmi sem volt.

Ez a jelenés annyira megrendítette, hogy súlyos beteg-

ségbe esett. Már halálát várták. De amikor főnöknője parancsára egészségeért kezdett imádkozni, mindenkinek nagy ámulatára hirtelen meggyógyult. Főnöknője most már nem nézte különcnek, hanem haladék nélkül összeköttetésbe hozta a Szent Szív tisztelet későbbi nagy apostolával, De la Colombière Boldog Kolossal († 1682; ünnepe febr. 5.). A tapasztalt jezsuita atya megnyugtatta Margitot s arra biztatta, hogy mindenben a jelenések szerint járjon el.

Az utolsó jelenés 1675. jún. 16-án, az Úrnap utáni vasárnap történt. A szentségimádását végző Margitnak az oltáron megjelent az Úr, föltárta szívét s ezeket mondotta: «Ime a Szív, amely annyira szerette az embereket, hogy nem kímélt semmit. Kimerítette s fölemesztette magát, hogy szeretetét kimutassa. S viszonzásul legtöbbjüktől csak hálátlanságot kapok ama tiszteletlenségekben, szentségtörésekben, hidegségben és megvetésben, amellyel ebben a szentségben bántanak. A legjobban pedig az fáj, hogy ezt olyanok teszik, akik szolgálomra szentelték magukat. Azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcadára következő első péntek külön ünnepül Szívem tiszteletére legyen szentelve. Áldozzanak akkor s nyilvános megkövetéssel nyujtsanak neki kárpótlást az okozott bántalmakért. Igérem neked, hogy Szívem kitarul s bőven osztja majd szerelme árját mindazokra, akik neki ezt a tiszteletet megadják vagy megadatják».

A következő pénteken Margit lelkiatyja tanácsára följánlotta magát a Szent Szívnek. Ugyanazt tette Kolos atya is. Ez volt a Szent Szív ünnepének első megülése.

Kínos tíz esztendő következett ezután. Egészsége tönkrement. Ha nem is voltak látható stigmái, érezte a töviskoszorú, az Isteni Szív s a szent kereszt minden kínját. Egyszer meg, amikor a kútból vizet merített, a vödör kicsúszott kezéből s a kúttor vasnyele fejbe vágta: néhány fogs elvesztése árán megmenekült a haláltól. Ezekhez járult, hogy a környezet is gyanús szemmel nézte. Kinyilatkoztatásai csak 1684 után kezdtek először a kolostorban, aztán másutt is hitelre találni. Azután ujoncmesternő lett s megérte még a Szent Szív tiszteletének nagyarányú elterjedését.

1690. okt. 17-én 43 éves korában költözött isteni jegyesehez. Halála után arcán soha nem látott szépség ömlött el. Az ágya előtt a nővérek közt térdeplő orvos nagy meghatottságában csak ennyit tudott mondani: «Szeretettől élt, nem csoda, ha szeretettől halt meg».

1864 óta a boldogok, 1920 óta pedig a szentek közt foglal helyet.

Ugyanerre a napra esik

Szent Hedvig lásd okt. 16.

Modénai Boldog Márk hitvalló † 1498. Mint dominikánus fáradszatóatlanul járta Itália városait népmissziókban, sok jót tett és szentül halt meg.

Október 18.

Szent Lukács evangelista † 70 k.

A megbízható ókori keresztény hagyomány szerint a római birodalom Szíria nevű kisázsiai tartományának fővárosában, Antióchiában született. Ez a város nagyságban mindjárt Róma és Alexandria után következett. Félmilliónyi lakossága szírusokból, görögökből és zsidókból állott. Lukács pogány görög családból származott. Neve úgy látszik a Lukánus névnek rövidített alakja. Hivatására nézve orvos volt s széleskörű irodalmi műveltséggel rendelkezett. Egész életén át nőtlen maradt.

Szülvárosa a Szent István első vértanu megölésével kezdődő üldözés idején kapta az első keresztény hithirdetőket. De ezek «nem hirdették az ígét senki másnak, csak a zsidóknak». Később Ciprusból és Círénéből érkeztek mások, s ezek már «a görögökhöz is szólottak, hirdetvén az Úr Jézust» (Ap. Csel. 11, 19—20). Lukács sohasem látta az Urat, s biztosra vehető, hogy ezektől a ciprusi és círénei ígehirdetők-től ismerte meg a Keresztrefeszítettet. A kereszt ugyan a pogányok szemében oktalanság volt (1 Kor. 1, 23), mégis meghódította a tanult pogány orvost. Megkeresztelkedett. Ez 40 körül, tehát még Barnabásnak (jún. 11) és Pálnak (jún. 30) antióchiai működése előtt történhetett.

Az új keresztényre nem kis hivatás várt az Isten országában. Isten a pogány tévelygésből a pogányok megtérésére hívta; a testek gyógyítóját a lelki egészségre vágyó betegek orvosának tette meg; a művelt görögnek pedig azt a feladatot szánta, hogy megírja a harmadik evangéliumot és följegyezze az Apostolok Cselekedeteiben a kereszténység fölséges tavaszának első fakadását, közben pedig tanítvány- és munkatárs-ként kísérje a nemzetek apostolát. Lukács ennek a küldetésnek hűségesen megfelelt. Nagy kár azonban, hogy életéről

nem áll rendelkezésünkre elegendő részletes adat. Amennyire «gondosan végére járt» (Luk. 1, 3) írásaiban a másokra vonatkozó adatoknak, annyira hallgat önmagáról. De ezzel is megvilágítja egyik legnagyobb vonását, alázatos szerénységét.

Közötte és Pál között a tanítvány és mester bensőséges viszonya minden valószínűség szerint már Antióchiában kezdődött a nemzetek apostolának nagy missziós útjai előtt. Az is valószínű, hogy korán kapcsolódott bele az igehirdető munkába. Erre az első adatunk Szent Pál második útjával kapcsolatos. Az Apostolok Cselekedeteiben (16, 10 kk.) Lukács önkénytelenül is elárulja, hogy Troaszban Pálhoz csatlakozott s elkísérte őt a macedóniai Filippi városáig. Amikor Pál innen Tesszaloniki felé vette útját, nem ment vele. Úgy látszik, az apostolnak az volt az óhaja, hogy szeretett tanítványa maradjon ott azon a nagyjelentőségű helyen. Hisz Filippi volt az első keresztény hitközség, amelyet Pál Európában alapított és mindig annyira kedvelt. Ez 52 körül történt. Amit Pál elültetett, azt Lukács néhány éven át odaadó gonddal öntözte. Pált a harmadik út alkalmával (57 nyarán) megint Filippiben találjuk. Filippitől Jeruzsálemig Lukács újra Pál társaságában volt (Ap. Csel. 20, 5—21, 18). Sőt elkísérte őt Cezareától Rómáig (Ap. Csel. 27, 2) s ott maradt vele a két évig tartó első fogságnak majdnem a végéig. Az apostol erről a tartózkodásról két ízben is megemlékezik, nevezetesen a kolosszaiaknak (4, 14) nagy melegséggel írja, hogy köszönti őket «Lukács, a szeretett orvos».

Az apostol első fogságának idejére esik Lukács írói működése is.

Először az evangéliumot írta meg. Írását a római pogány-keresztényeknek készítette s egy előkelő ismerősének, Teofilnek ajánlotta. A szeretet és irgalom evangéliumának szokás nevezni. A legszorgosabban utána járt minden szükséges adatnak. Innen magyarázható nagy pontossága a részletekben s az, hogy sok olyat tudunk meg tőle, amiről a többi evangelista hallgat. Csak nála találjuk pl. az angyali köszöntést és Szűz Máriaának Erzsébetnél tett látogatását a Magnificattal. Csak ő értesít az Úr születésének olyan körülményeiről, amelyenek a római népszámlálás, a pásztorok imádása, a templomban való bemutatás és megtalálás. Amikor a naimi ifjú föltámasztásáról, az Úrnak Máriaánál és Mártánál tett látogatásáról, vagy a tíz poklos meggyógyításáról hallunk, akkor nagy hálával Lukácsra kell gondolnunk. Csak az ő tollából ismerjük az irgal-

mas szamaritánusról, a tékozló fiúról, a hamis sáfárról, a dúsgazdagról és Lázárról, a farizeusról és vámosról szóló örökértékű példabeszédeket. «S mily drága nekünk Szent Lukács 22 fejezete; gyöngyöket hint élénk, Krisztus könnyeit, fohászait, panaszait említi. Vércseppek gyöngyöznek az Úr arcán, leszívárognak ruháján, rengnek az áprilisi fűszálakon» (Prohászka); t. i. csak nála olvasható ez a sor: «és lőn az ő verejtéke mint a földre hulló vérnek cseppjei» (22, 44). A jobb latoz megterését is csak tőle ismerjük. Ezekkel a részletekkel Lukács nemcsak a legdrágább kincseket mentette meg az emberiség számára, hanem egyúttal saját lelkületét is jellemezte.

Az evangélium megírása után az első fogság vége felé készült második nagy műve: az Apostolok Cselekedetei. Benne a Szentlélek ihletésére a történetíró és szemtanu lelkiismeretességével megírta a kezdődő Egyház történetét a mennybemeneteltől Szent Pál első fogságának végéig. Munkáját Teofilnek ajánlotta, aki akkor már keresztény volt, és a római pogány-keresztényeknek írta. Elsősorban ki akarta mutatni, mennyire a Szentlélek műve az evangélium terjedése. De segíteni akart vele Szent Pálon is. Be akarta bizonyítani, hogy a kereszténység és Szent Pál nem ellenségei a római birodalomnak. Hogy Szent Pál az első fogságból kiszabadult, abban része volt Lukácsnak, a hűséges tanítványnak is.

Az első fogság legvégén már nem volt Pál mellett. Valószínűleg valami jelentősebb megbízásban utazott el Rómából. A spanyol úton sem kísérte az apostolt. Ellenben a második fogsága idején újra mestere mellett volt. «Egyedül Lukács van velem» írja az apostol Timoteusnak (II, 4, 11). Milyen nagy vigasztalás volt ez a hűség a szorongatásban lévő Pálra nézve! A vesztőhelyre is elkíserte.

Pál vértanúsága után Délgörögországba (Achája) ment s mint püspök ott működött élete végéig. Vértanuként halt meg, valószínűleg Patarában. Ez a város kisázsiai kikötő Ródus szigetével átellenben. Amikor Pállal együtt a harmadik apostoli út végén Filippitől Jeruzsálem felé tartott, megfordult ott is. Halála idején 74 éves vagy még idősebb aggastyán volt. 357-ben földi maradványai Konstantinápolyba kerültek.

Lukács nemcsak az orvosoknak, hanem a festőknek is védőszentje. Egy 6. századbéli hagyomány szerint t. i. festő is volt s megfestette a Szent Szűzet. Rómában és másutt (pl. a csensztochovai pálosoknál) máig mutatják az állítólag tőle eredő Mária-képeket. Ennek a legendás hagyománynak az az alapja, hogy az evangélisták közül ő rajzolta meg a legmelegebben és legszínesebben a Szent Szűz alakját. De nem ecsettel és festékkal, hanem tollal és szívvel.

Ugyanerre a napra esik

Szent Jusztus vértanu † 300 k. A későbbi legenda szerint a bátor kilencéves fiú atyjával útra kelt kiváltani annak fogságba került öccsét. Közben híre ment, hogy keresztények, és csodás dolgok történnék velük, nevezetesen, hogy a gyermek Jusztus álomlátásokban megtudja a jövőt és a rejtett dolgokat. Mikor ezért a császár megbízottja poroszlókat küldött utánuk, a kis fiú bátran eléjük állt, atya és nagybátyja rejtekhelyét el nem árulta, kereszténynek vallotta magát. Erre fejét vették, azonban hirtelen félelemtől űzve elmenekültek. Ez történt Beauvais mellett.

Október 19.

Alcantarai Szent Péter hitvalló † 1562.

A 16. század szentjei közül magaslik élénk döbbenetesen kemény aszkéta alakja. Igazán azok közül való, akik «küzdelmeket állítanak be a világba, megakasztják és föltorlasztják az energiákat. Megbolygatják a testiség kényelmes egyensúlyát, fölzavarják a lelkiismeretek temetői csendjét» (Prohászka). Nehezen érti meg az ilyeneket a gyalogjáró, kispolgári vallásosság.

Addig még csak érti valamennyire, hogy illedelmes, ártatlan szívű, engedelmes jó kishú; aki szépen tud imádkozni, jól tanul otthon az alcantarai kisiskolán és a salamancai egyetemen; nincsenek nagy igényei; hogy szívesebben ül a könyv mellett, mintsem a mulatság után járna. S talán föl is

sóhajt: Ha a mi fiunk ilyen lenne!... Még tán azt is megérti, hogy tizenhatéves korában beáll franciskánus barátnak. Bár arra már rosszalólag csóválja a fejét, hogy mikor útnak indult, el sem búcsúzott apjától, anyjától. Ilyenek ezek a gyerekek!... Hát még, ami azután jön! Azzal már igazán nem tud mit kezdeni.

Mert följegyezték Alcantarai Szent Péterről, hogy mikor beállított a manjaratesi franciskánusokhoz és befogadták: attól kezdve három évig még az arcába sem nézett senkinek, csak hangjuokról ismerte meg a testvéreket. Az asztalnál csukott szemmel, tapogatva kereste a villát, kanalat mint valami vak. A templomnak, a cellájának tetejére egy álló esztendőn keresztül pillantást sem vetett. A kolostor ajtajánál volt egy fa: hosszú ideig észre sem vette, pedig naponta eljárt mellette. A refektóriumba sem tudott volna magától eltalálni, mert csak ment a többiek után, de nem nézte merre, hová.

Mire való már ez? Bizony nehezen érti, aki a világban forgolódik. Csak azt érti, hogy itt van az ember körül ez a szép világ és hogy abból él, rajta épít; hogy ez hívja magához édesen, hangosan, követelődzve; hogy ezer és ezer benyomásával rátelepszik a szemére, fülére, minden érzékére, minden pórusára — a lélek kapuira — és dörömböl rajtuk bebocsátásért. És kinyílnak a kapuk, kinéz rajtuk, azután kisurran a lélek; szerelmese lesz ennek a világnak, excesszusba extázisba esik tőle, belebódul. Jön azután az aszkézis — a mindennapi, a gyalogjáró — és korlátokat állít: eddig és ne tovább! És egyensúlyba akarja hozni a lelket, a világot, az Istent. Miért ne lehetne megérteni, ha valaki itt esik excesszusba, extázisba? Ha semmit sem akar a lelkéből elveszteni? Ha mindent el akar zárni magától, ami szétszór és a mélységektől elvon, és ha radikális elszántsággal tereli vissza a természetbe kiöntött lelket önmagába — sivatag magányba? Mikor mégis csak ebben a sivatag magányban talál rá önmagára és az élet értelmére. Lecsukja a szemét, hogy kigyulladjon előtte egy magasabb világosság; a fülét, hogy meg tudja hallani a mennyei Jegyes hangját. «Aki Istent a szívében hordja, annak ne legyen szeme a világ számára», ez volt a mondása és ehhez tartotta magát.

Ezért kötött Szent Péter szövetséget a testével, hogy nem hagyja békében sohasem. Ezért állt be az érzékek sötét éjtszakájába. És bár arcról nem ismerte az embereket, még társait sem, mégis megtették húszéves korában gvardiánnak

a kis bandajosi kolostorban. Még pappá sem volt szentelve. És mégis megállotta a helyét: a lelkeket ismerte. Mikor pedig 1524-ben fölszentelték, nem volt nála különb prédikátor az egész országban. Nagyon jól tudta, milyen hangra figyel föl a világban élő, egyszer az Istent kereső, máskor az Isten elől menekülő ember.

Igazi eleme mégsem a szereplés és nyilvánosság, hanem a magányosság. Oda kívánczozott vissza. Elküldték hát elüljárói a lapa-i kolostorba, terméketlen, kihalt vidékre. Négy és fél láb hosszú volt a cellája. Lefeküdni, elnyujtózkodni nem lehetett benne. Itt aludt másfél órát naponta. Többet nem. Így aludt, hogy ült egy kövön s a fejét a falba erősített deszkadarabon nyugtatta. Az étele száraz, fekete kenyér. Néhanapján evett egy kis levest. Hideg vízzel annyira felhígította, hogy semmi íze sem volt. De megesett, hogy egy hétig is bőjtölt betevő falat nélkül.

1538—42-ben provinciális volt a Szent Gábor arkangyalról nevezett rendtartományban. Visszaállította benne a régi szigorú obszervanciát. 1542 után Portugáliában reformálta meg rendjét. 1555-ben Rómában járt. Egy szabályzatot mutatott be akkor a Szentatyának, ami még az eredeti franciskánus regulánál is szigorúbb volt. Jóváhagyták. Visszament hazájába és megalapította az új szabályok szerint a pedrosai kolostort (*fratres strictissimae observantiae*). A cellák akkorák voltak benne, hogy ha két testvér fölállt egymással szemben és hátukat a falnak támasztották, elérték egymást a kezükkel. Az ajtókon csak meghajolva és oldalogva lehetett becsúszni. De hát «szűk a kapu és keskeny az út, ami az életre visz»! A saját cellája sem volt különb. Legfeljebb abban, hogy még kisebb volt és a többiben meglevő, három szál deszkából összetákolt ágy is hiányzott belőle. De feszület volt benne. Meg egy ócska breviárium.

A keresztet nagyon szerette és mindenütt maga körül szerette látni. Azért ha egy vidéken hosszasabban időzött, ácsolt magának egy jó nagyot. Azután kiszemelt egy hegy-csúcsot, vállára vette a keresztet és vitte föl. A sziklák megverezték a lábát — mindig mezítláb járt és hajadonfővel, a legnagyobb télben is és semmi más ruhája nem volt mint csuhája és egy durva köpeny — elesett, összetörte magát: de nem törődött vele, csak vitte. És a csúcson fölállította.

A rengeteg szenvedésben és önmegettagadásban mintha elveszett volna a teste. A levitációs csodák (levegőbe emel-

kedések) egész sora történt vele. Egy útján a megáradt Guadiana folyóhoz ért. Komp nem volt. Keresztet vetett hát magára és hátraszólt társának: «Fiam, bízzál az Istenben, gyúrd föl egy kissé a ruhádat és jer utánam!» És nekivágtak a víznek. Át is mentek, csak bokáig süppedtek bele. Máskor meg Alcantarából Pedrosoba menet, ismét egy megáradt, egyébként is nagy folyó állt útjába. Könyv volt a szent kezében és annyira elmerült az olvasásban, hogy nem vette észre a vadul hullámozó folyót. Hiába kiabáltak neki a másik partról, azt sem hallotta. Rálépett a vízre és a hullámok lábai alatt folytak el. Átment, és csak mikor leborultak előtte az emberek, akkor nézett körül: társát még a másik parton látta. A Tayonál pedig — éjtszakai időben — elkápráztatta őt a révész lámpása, mely a túlsó parton világított. Most is száraz lábbal kelt át s a háznál fölzörgette a révészt, hogy vigye át, mert Algarabellesbe szeretne menni. Csodálkozott a révész és eleinte bolondnak tartotta, hiszen Algarabelles a folyó innenső partján van!

Alakján első pillantásra látszott a szigorú aszkéta. Nagy Szent Teréz — gyónóleánya — így jellemzi: «Nagyon koros volt már, mikor megismerkedtem vele. Teste annyira gyenge és kiaszott volt, hogy valami levelét hullatott, göcsörtös fatörzsnek nézhette volna az ember». De utána mindjárt hozzáteszi: «Nagyon barátságos tudott lenni. S bár keveset beszélt — csak akkor, ha kérdezték — mégis kedves volt a társasága, mert szellem lakott benne».

A kedvesség a szívében égő isteni szeretettől áradt ki egész lényére. Olyan erős volt benne ez a belső szeretetláng, hogy sokszor nem bírta miatta megmaradni szűk cellájában. Kiment éjfél tájt a szabadba egy kissé kifújni magát. Ha ilyenkor havas volt a föld, megolvadt a Szent körül a hó a kiáradó melegtől. Egyszer meg a kertbe futott tél idején, a befagyott tóhoz. És oly sokáig időzött benne, hogy más régen a halál fia lett volna. Neki nem esett baja; a jég megolvadt körülötte s a fagyos tó vize forrni kezdett érintésétől. Nem csoda, ha ennek a tüzes szeretetnek nem tudott ellenállni semmi fagyos, merev szív. Ha közeledett ilyenekhez, mintha a tavaszi nap sütött volna a hóra: ellágyultak előtte a legmegátalkodottabbak is.

Ettől a szeretet-tüztől néha szinte megmámorosodott. A vidámság és öröm úgy tört elő belőle ilyenkor, mint a hőforrások vize a nagy mélységekből. Szavai is égnek akkor,

mint a tűz. Elragadtatva kiáltja: «Gyujts fel Uram, járj át, eméssz el a szeretet tüzében! Ég, föld, angyalok, szentek: segítetek nekem dicsérni az Istent!... Elepedek a szeretettől... Mikor hívsz már?... Szerelmesem, szerelmesem, szerelmesem!» Nem érti ezt a világ, de azért ne merje örülségnak ócsárolni.

S amikor végre hívta az Úr halálos betegségében, csaknem minden éjtszakáját elragadtatásban töltötte. A testvérek hallották, amint Istennel, a Boldogságos Szűzzel vagy az angyalokkal beszélget. Utolsó áldozásakor is extázisba esett. Kis idő múlva magához tért és örömtől sugárzó arccal, nyugodtan feküdt. Föladták neki az utolsókenetet. Erre megint elragadtatott. De azért minden imádságra felelt. Azután lehúzta a csuháját s egy rosszabbat kért. De rosszabb nem volt az egész házban. Visszaadták hát neki a régit. Elfogadta hálás szívvel utolsó alamizsnaként.

Figyelmeztette még a testvéreket, hogy szabják életüket a Megváltó mintájára, az imádságban legyenek állhatatosak és regulát tartsanak. Mikor látta, mennyire sajnálják, vigasztalta és sorra megölelte őket. És várta a halált nagy lelki békességgel. A társak elkezdték imádkozni a Miserere-t. Közben a szent úgy feküdt, mintha meghalt volna. De ismét magához tért, barátságosan körülnézett és felkiáltott: «Fiaim, nem látjátok ott a Szentháromságot, a Szűzanyát és Szent János evangélistát?» És fölemelkedett fektéből, mintha java erejében lenne és rákezdet a 141. zsoltárra: Szólok az Úrhoz szózatommal, Könyörgök hozzá sóhajommal. Majd folytatta a 121-kel: Örvendeztem, mikor mondták nekem: Az Úristennek megyünk hajlékába! És ezzel be is fejezte: 1562-ben október 18-án Arenasban. Térdenállva, testvérei karjában, égre emelt szemmel. Úgy tündöklött a két szeme a halálban is, mint két ragyogó csillag.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ptolomeus vértanu † 150 k. Szent Jusztin (lásd ápr. 14) beszéli, hogy egy tisztességtelen nőt megnyert az evangéliumnak és tiszta életnek. Ezért az asszony férje följelentette a hatóságnál. Súlyos börtön után vértanuságra jutott.

Október 20.

Kenti Szent János hitvalló † 1473.

Az 1364-ben alapított krakói Jagello-egyetem régi épülete jelenleg könyvtár. Bejáratánál egy ékes márványtábláról ez a magyar fölírás köszönti a belépőt: «Emlékezzünk régiekről». Megtudjuk belőle, hogy a szép csúcsíves épületben valamikor sok magyar ifjú végezte egyetemi tanulmányait. Akadtak közöttük, akik a 15. században az egyetem egyik kiválóságának, Kenti Jánosnak lábainál is ültek.

Az emléktábla közelében látni egy kis cellát. Ez volt valamikor János lakása. Itt folyt le a tudós csöndes munkája s itt szállt az ég felé szent imádsága. Ennek a szobácskának falairól különféle fölírások óvták a látogatót a rágalmazástól és a megszólástól. Így például: Diffamare cave: revocare grave, ne bántsd mások hírnevét, mert nehéz a kárt helyrehozni! Itt van most is az a csodálatos Krisztus-kép, amely előtt János annyiszor térdelt, itt a birétuma és egyéb tárgyai, amelyeket az egyetem mai napig kegyelettel őriz. A bölcséleti fakultás nagy szeretettel öröködi doktori köpenye fölött. Dékánjának ma is ez a legünnepélyesebb díszruhája.

Az épülettel szemben van az egyetemi Szent Anna-templom. Itt misézett és prédikált János. Az egyik márványoltár alatt pihennek földi maradványai. Sírföli-rata az egyik mondása, amellyel tanítványait szerette buzdítani: «Elég di-csőség számomra, ha követsz engem».

Vacenga Szaniszlónak hívták atyját és Annának édesanyját. 1397 június 24-én született. Ez a nap Keresztelő Szent János születésének ünnepe, s ezért nyerte el a Jordán-parti nagy prófétának nevét. Születési helye a krakói egyházmegyében fekvő Kenti vagy Kanti volt. Jámbor szülei gondos nevelésben részesítették, s 16 éves korában a krakói egyetemre küldték. A nagytehetségű ifjú itt bölcséletet és hittudományt tanult. Négy év alatt mint az egyetem első tanulója elnyerte az elérhető összes fokozatokat, s a hallgatóból mindjárt az egyetem teológiai tanára lett. A fiatal doktort azután pappá szentelték, s megkezdte tudományos és nevelői működését.

Az egyetemi katedráról rövid időre elszólította a lelki-pásztorkodás. Krakó közelében, Olkusban lett plébános. De csakhamar visszatért az egyetemre: volt tanártársain kívül visszahívta a tudomány és az ifjúság szeretete. Ezután meg-

szakítás nélkül évtizedeken át tanította az Úr leendő szolgálta a hit igazságaira, s igyekezett lelkes Isten- és emberszeretetet oltani lelkükbe. Nevelő munkájában mindig emlékezetében tartotta Aranyszájú Szent János intelmét: «Az a tanár, aki példájával erősíti tanítását, Isten dicsőségét szolgálja; aki pedig másképen cselekszik, mint ahogyan tanít, gyalázza az Istent».

Krakóban is ugyanúgy, mint más középkori egyetemeken délutánonként és esténként folytak a skolasztikus vitatkozások. Csattogtak, villogtak a pallérozott ész fegyverei, az érvek és ellenérvek, s bizony nem egyszer különféle érzékenységeken mély sebeket ütöttek. János volt a főirányító. Lelkétől teljesen távolállott a bántó vitatkozás, s nem is igen valószínű, hogy ilyen alkalommal szándékosan megbántott valakit. S mégis egy-egy vita után reggel, mielőtt a szomszéd Annatemplomba szentmiséjére indult volna, a vele egy földél alatt lakó társakhoz és kollégistákhoz bekopogtatott, s alázatosan kérte bocsánatukat, ha a vita hevében netalán megbántotta volna őket.

Igen-igen szerette a szegényeket, akár diák volt, akár más. A kollégiumban, ahol a tanárok egy része közösen étkezett, meghonosított egy nagyon bensőséges szokást. Ha az étkezés alatt szegény kopogtatott be, a legelső tanár, aki észrevette, bejelentette: «Szegény jött közénk». A kollégium elüljárója pedig, miközben a jövevényt a vendéglátó asztalhoz ültette, ezt válaszolta: «Az Úr Krisztus jött közénk».

Egy fagyos nap egy aggastyánnal találkozott. A szegény ember meztelenség volt. János gondolkodás nélkül lehúzta cipőjét s odaadta neki. Aztán hazafelé indult, s az egész úton azon ügyeskedett, hogy papi öltönye egészen a földig érjen le, és senki se vegye észre meztelen lábát s ne vegyen tudomást hősi tettéről.

Egyszer télen hajnali misére sietett a hóval takart utcán át. Hirtelen elébe toppant egy lerongyolódott ember és segítséget kért. Azonmód odaajándékozta neki felső köpenyét, s egy szál reverendában elment misézni. Nagy volt a csodálkozás, amikor miséje után a sekrestyében találta az elajándékozott köpenyt. Senki sem tudta, honnan került oda. János azonban ismerte a Példabeszédek könyvének (19, 17) szavát: «Az Úrnak ad kölcsön, aki a szegényen könyörül». Hitte, hogy az Úr most is visszaadta a kölcsönt.

Mélységés áhíttal viseltetett az Úr kinszenvedése iránt.

A keresztáldozatra emlékeztető szentmisét nem tudta könnyek nélkül elmondani. Elmékedéseinek, szentbeszédeinek ez volt leggyakoribb tárgya. Elzarándokolt Jeruzsálembe is, hogy könnyeivel öntözze a keresztutat és a szentsírt. Az utat szárazföldön gyalog tette meg. Leghőbb vágya az volt, hogy az Úr halála helyének közelében lelje vértanui halálát. A megfeszített Krisztust bátran hirdette a mohamedán törökök közt, de az Úr megengedte, hogy épségben térjen haza.

Nagy kegyelet élt benne Szent Péter és Pál sírja iránt. Négyyszer zarándokolt el gyalogszerrel Rómába. Az ott tartózkodó honfitársai ezért nagyon megbámulták s kérdezték, miért fordul meg annyiszor az Örökvárosban, holott nem kér sem javadalmat, sem kitüntetést. A kérdezősködésekre ezt válaszolta: «Róma az én tisztítóhelyem: itt vezeklem le bűneimet, hogy aztán minél előbb beléphessek az Úr örömébe, melyet ígért jó és hű szolgálóknak».

Egyik római útja alkalmával történt vele ez a méltán híressé vált eset: Egy vadonban rablók támadták meg, megverték s elszedték mindenét. «Van még valami pénzed?» kérdezték. «Nincs már», válaszolta. Erre szabadon engedték. Azonban alig ocsúdott föl az első nagy ijedtségből, eszébe jutott, hogy ruhájába bevarrva van még néhány aranya. Azonnal a menekülő rablók után futott, messziről utánuk kiáltott és azután térdre ereszkedve bocsánatukat kérte, hogy az imént becsapta őket, s kijelentette nekik: «Nem akarok csálni, vegyétek el tőlem azt is, amit még magamnál felejtettem», s a bevarrt pénzre mutatott. Ez a páratlan igazlelkűség, egyenesség és a pénzzel szemben való teljes függetlenség annyira meglepte és meghatotta a gonosztevőket, hogy visszaadták mindenét s térdénállva kértek tőle bocsánatot. A szentek valóban «naiv óriások»!

Igen kemény volt önmagával szemben. Negyvenéves kora után, ebben a legerőteljesebb férfikorban megfogadta, hogy húshoz nem nyúl többé. A fogadást megtartotta haláláig. E 35 évnél hosszabb idő alatt egyszer nagy kísértése támadt. Látta, mint sült nyárson az ízletes peccsenye, s nagy vágy fogta el a hús után. A kísértéssel gyökeresen végzett. Fogta a sístergő húst s teljes erejével arcához szorította. «Testem húsa, húst kívánsz? Nesze, lakj hát jól vele!» — kiáltotta, s a kísértés nem ismétlődött többé.

Halála idejét előre megérezte, s csak egy vágy élt benne: Felozslani és Krisztussal lenni (Fil. 1, 23). Ez a vágy meg-

érzése szerint 1473 dec. 24-én, karácsony vigiliáján teljesedett be. Nagy csodatevő volt életében, s halála után sírjánál a csodák száma csak gyarapodott. Nemsokára Lengyelország és Litvánia patrónusa gyanánt kezdték tisztelni. 1603-ban nyitották föl sírját, s a király és az országnagyok kérésére Rómában megindult a szenttéavatási eljárás. Az Egyház először 1680-ban engedte meg, hogy Lengyelországban szentként tiszteljék, ünnepélyesen pedig 1767-ben iktatta a szentek sorába.

A zsolozsma himnusza méltán ünnepli őt mint Lengyelország dicsőségét, a papság büszkeségét s a krakói egyetem díszét és atyját.

Ugyanerre a napra esik

Krétai Szent András püspök hitvalló † 740. Damaszkusban született, Jeruzsálemben szerzetes lett s itt korán kivált jámborságával és tudományával. Tudományát főként arra használta, hogy megvédelmezte a katolikus igazságot a képrombolók és monofiziták ellen, s sokat tett nagyszerű beszédeivel és szép költeményeivel Szűz Mária tiszteletének terjesztésére, különösen majdnem félszázados krétai püspöksége alatt.

* **Szent Vendel** hitvalló † 617 k. Ir származású volt, a legenda szerint királyfi; ezért ábrázolják úgy, hogy korona fekszik a lábánál. Mint annyi honfitársa Rómába zarándokolt. Hazatértében Trier környékén remetéskedni kezdett. Átmenetileg szolgált egy környékbeli földbirtokosnál, s őrizte nyáját. 600 k. a remeték Tholeyban megválasztották apátjuknak, halála után kunyhójában temették el. Csakhamar kápolna, majd templom emelkedett tetemei fölött, s napjainkig rengeteg zarándok keresi föl. A pásztorok védőszentje; a földműves és pásztornép különösen állatvészből hívja segítségül. A trieri püspökségben ünnepe okt. 22-én van.

Október 21.

Szent Hilárion hitvalló † 372 k.

A kereszténység utolsó küzdelmeit vívta a pogány Rómával. Az arénák porondján még ömlött a gladiátorok vére. Talán még Dioklécián császár bocsátotta ki üldöző rendeleteit, de az is lehet, hogy Konstantin már megindult Britániából légioi élén Róma felé. Ebben az időben került a tiszteendő Szent Hilárion Alexandriába a palesztinai Tabatából, Gáza mellől.

Rosa de spinis, tövisbokron nyílt szépséges rózsa,

mondja róla életírója, Szent Jeromos. Mert pogány volt a fiú; de annyi természetes ártatlanság, kedvesség, finomság volt benne, hogy sok kereszténynek becsületére válnék. Hát még mikor keresztény lett belőle! Az lett nem sokára. Alexandriában nemcsak a grammatikusok leckéit tanulta meg kitűnően: nyitva tartotta a szemét és észrevette a Krisztus követőit is. Volt ott elég szent és tudós ember, régiek és újak, akikre érdemes volt fölfigyelni. Azután megismerkedett egy keresztény családdal. Könnyen megszerették a fiút, s őt is könnyen meghódította ez az élet, amit náluk látott.

A többiek, a pajtásai már vígan jártak a cirkuszba, izgultak az aréna véres, halálosan komoly küzdelmein, vihogtak a színházak trágárságain. Ő messze elkerülte ezeket a helyeket. Tizenhárom-, tizennégyéves kisdíák volt, de látta, milyen lélekrontás megy ottan. Megvilágosította már az Úr Krisztus.

Annál nagyobb érdeklődéssel figyelt föl a hírekre, amik a pusztából jöttek, Szkétisz, Nitria meg Tébaisz vidékéről. S jól megnézte, amint a puszta emberei meg-megjelentek s kölcsönként tevéiken hozták eladni kosaraikat. S egyszer utánuk indult. Tizennégyéves korában.

Remete Szent Antalt akarta látni, a puszták legendás híru hősét. Megtalálta. Végignézte, milyen serényen lát neki az imádságnak s milyen állhatatossággal folytatja. Látta, amint alázatosan fogadja ez a nagy szent a többi remetét vagy az idegeneket, mikor valami ügyes-bajos dolgukkal hozzá fordulnak. Hallotta szigorú feddő szavait, ha valaki hibázott; de azt is, ha biztatott, buzdított. Megcsodálta, hogy milyen kevéssel beéri ételben, ruhában, alvásban; hogy sem az időjárás szeszélyes váltakozása, sem testi gyöngékedései miatt nem enged önmeztagadásából.

Nézelődött, fülelt vagy két hónapig. Szóltak hozzá a remeték néhanapján egy-egy szót, adtak egy-egy falatot. Látta jönni a zarándokok seregét. Szent Antalt keresték. De azt is meghallotta, hogy a mester nem így kezdte. Nem tanítványok és zarándokok seregével, hanem egészen egyedül. Gondolta hát magában, ő is úgy kezdi majd, magányosan. Szent Antal a férfiu győzelmeinek gyümölcseit aratja az odasereglő, szavára figyelő népben. Neki, a gyermeknek, még nem jár ez ki.

Elindult hazafelé.

Szent Antal útravalónak a vállára terített egy köpönye-

get. Azzal indult. Otthon szüleinek halálhíre fogadta. Sírva mesélték a testvérei, hogy s mint volt utolsó órájuk. Hiláron nem síránkozott sokáig. Odaadta nekik öröksége felét. A másik felét pedig szétosztotta a szegények között. Magának semmit sem tartott meg.

S nekivágott a Majóma pusztaságnak. Ott volt ez Gáza vidékén, de utasember nem merete arra venni az útját, mert rablók tanyáztak benne. Hiláron nem sokat törődött a rablókkal. Egy szál zsákszövetből készült tunikája volt, meg a Szent Antaltól kapott köpönyege. Mit vehetnek el tőle? Eleinte ugyan gyakran változtatta tartózkodási helyét ép a

rablók miatt. Szánt-szándékkal mégsem akart a körmük közé kerülni. S könnyen változtathatta Mindenütt talált egy kis fakérget, egy-két nagyobb falevelet, s hamar összeütötte új hajlékát. De egyszer mégis rátaláltak a zsványok. És megkérdezték: Mit tenne, ha rablók jönnének?

— Mindenesetre: nem ijednék meg tőlük, mert semmim sincs.

— Hátha megölnének?

— Igaz, megtehetnék. De még akkor sem ijednék meg, mert készen vagyok a halálra!

Ez a beszéd annyira megindította a zsványokat, hogy fölhagytak eddigi életükkel és jó útra tértek.

Lehetett is abban valami megrendítő, amint ez a tizenöt éves fiú ott állt magában a vadon pusztaságban. Kitéve a déli nap égető hőségének, az éjszakai hidegnek, esőnek, szélnek. Pedig látszott rajta, hogy máshoz szoktatták. Finomak, gyengédek voltak a vonásai, törekeny egész teste. Úgy látszott, hogy az első vihar elijeszti vagy összetöri. De a

szemében csodálatos tűz és lelkesedés égett: a hit ragyogása. Ezt ugyan el nem ijeszti a maga választotta életútról senki! Megy rendületlenül a nagyok, a hősök után, akiket Egyiptomban látott. Csinálja utánuk a böjtöket, a virrasztást, a hosszú imádkozást, olvassa a Szentírást. S mikor lenyugodott már a nap, megeszik tizenöt aszalt fügét. Több nem kell neki. A sivatagi vihar nem ijeszti, a lélek viharain még nem ment át. De «már meggyőzte az ördögöt», mondja róla Szent Jeromos, «mielőtt vétkezni tudott volna».

Megjöttek azután a lélek viharai is: a serdülő kor veszedelmei. Kényszerült azt gondolni, amit nem ismert és nem is akart. Haragudott magára, verte a mellét, mintha ezzel elűzhetné magától a rosszat. De azután kemény parancsot ad testének: «Majd gondoskodom, te csacsi, mondja neki, hogy ne ficáncolj! Nem kapsz zabot, csak kórót! Éhséggel és szomjúsággal fárasztalak ki. Nagy terhet rakok rád. Kiteszlek hidegnek, melegnek. Majd nem jár akkor tisztátalanságon az eszed, hanem azon, hogy éhes vagy, fáradt vagy!»

Meg is tette, amit mondott. Ezután csak minden harmad-, negyednap evett egy keveset abból, amit a pusztá adott. Nekilátott ásni, kosarakat fonni, mert «aki nem dolgozik, ne is egyék»; még az a gyökér és pár szem aszalt füge sem jár neki!

Nem tetszett a Gonoszléleknek ez a hősies Isten-szolgalat. Próbálta hát elérníteni a szentet ijesztő látomásokkal, bántalmakkal, rettenetes kísértetekkel. Hiába erőlködött. Hiláron meggyőzte már saját magát, elbírta a Gonoszlélekkel is. Sőt nagy hatalmat nyert fölötte. Élete további során sok ördögöst szabadított meg. Többek közt egy császári főhivatalnokot, Oriont. Ez később meg akarta hálálni a szent jószágát és nagy összeg pénzt adott át neki, hogy ossza ki a szegények között. Hiláron azonban nem fogadta el. «Jobb lesz, ha magad osztoz ki, mondotta. Hiszen te a városban laksz és tudod, ki szorul rá. Miért terheljem én magam a más vagyonával, mikor a sajátomat elhagytam? Könnyen a kapzsiság veszedelmébe kerül az ember, mikor alamizsnaosztás címén akar gyűjteni.» Látva Orion szomorúságát, hozzátette még: «Ne szomorkodj, fiam! Magamnak is, neked is csak jót akarok, mikor így cselekszem. Magamnak: mert megsérteném Istent az 'ajándék elfogadásával. Neked: mert különben egy légió ördög szállna meg ismét és jobban kínozna mint előbb».

A kapzsiságot egyébként is szigorúan elítélte. És észre vette még akkor is, ha a szegénység vagy remeteség mögött bujt meg. Mikor már tanítványai voltak, s példájára Palesztinában is virárgáza szökkent a remeteélet, az egyik tanítványát épen kapzsi kuporgatás miatt kergette el magától. Ez tovább húzódott. De volt még elég hely a pusztában, letelepedett hát egy kissé odább. S ott tovább szorgalmatoskodott. Egyszer nagyon szép borsó termett a kertjében, s gondolta, megengeszteli a szentet, küld neki egy kosárával. Finom, gyöngye zöld borsó volt. Mégis mikor Hiláron elé hozták, az már messziről kiáltott: «Nem érzitek, hogy milyen büdös az a borsó? Fösvénység szagát érzem rajta! Ha az állatok elé teszitek, még azok sem bírják ki!» Pedig nem tudta, hogy honnan jön az ajándék. Szavára az ökrök elé tették. Azok sem bírták. Eltépték a köteleiket és világgá szaladtak.

Hiláron szentségének és csodáinak híre egész Palesztinát bejárta. Akinek csak valami baja, bánata, betegsége volt, aki tanácsot keresett, mind hozzá fordult. Annál is inkább, mert még Remete Szent Antal is visszaküldte az Egyiptomot járó zarándokokat: van otthon is szentjük, menjenek Hiláronhoz! Segített is a majómai remete szívesen, és sokan megtapasztalhatták benne az Isten erejét. Ötvenhatéves korára azonban megsokallotta a nagy dicsőséget s csendesebb vidékre akart költözni. Hívei nem engedték. «Addig pedig sem nem eszem, sem nem iszom, amíg el nem engedtek oda, ahová az Isten hív», mondta az akadákoskodóknak. Útnak indították hát nagy sírások közben.

Először régi mesteréhez ment. De Szent Antal már nem volt az élők sorában. Már csak azt mutogatták Hiláronnak: hogy ezen a helyen szokott zsoltárokat énekelni; ezt a kis tavat is ő ásta ki; amott meg azt a darab földet törte föl; az ásója még itt van, ezzel dolgozott hosszú éveken keresztül. Mikor mind végignézte, tovább ment az Oázisba. Remeteskedett még Sziciliában és Dalmáciában is. De alig tette be valahová a lábát, máris sereglettek köré az emberek. A legkietlenebb helyeken is fölkeresték. Kénytelen volt tovább menni.

Végre Ciprus szigetén talált egy csendes vidéket, ahol békében élhetett. Itt érte a halál. Utolsó betegségében aggodalmak gyötörték. De így bátorította magát: «Költözzél ki csak nyugodtan, lelkem! Miért csüggedsz és remegsz?

Hetven évig szolgáltam az Úrnak, miért félnék a haláltól?»
Meghalt a 372. esztendő táján. Testét tanítványa, Hesychius
Majómába vitte.

Ugyanerre a napra esik

Szent Orsolya és társai szűz vértanuk † 306 k. Régi írások, köre és pergamentre róva, beszélnek arról, hogy mikor Kölnben még római világ járta, több szűz ott vérével pecsételte meg hitét; tetemeik fölött templom emelkedett, idővel melléje apácakolostor, mely befogadta többek közt 922-ben a magyarok elől menekülő délnémet apácákat. Amint azonban a századok malmában porladtak a drága ereklyék és omladoztak a templomok, nőtt a jámbor képzeletben az egyébként ismeretlen vértanu szüzek emléke; 1000 körül a legenda úgy tudja, hogy élt Britanniában egy király, Deonotus, kinek egyetlen lányát, Orsolyát, feleségül kérte egy ifjú pogány herceg. Orsolya már régebben szüzességet fogadott, s mert kerekben nem utasíthatta el a herceget, föltételeket szabott: meg kell keresztelkednie és három évig várnia. Közben atyját megkérte, készíttessen neki tizenegy hajót, adjon melléje tíz nemes hajadont, s mindegyik mellé ezer kísértőt. A tizenegyezer hajadont hajókázás közben a vihar Tilébe vetette Németalföld partján. Most a Rajnán föl Kölnbe eveztek, innen angyali fölhívásra Rómába zárandokoltak. Bázelig hajón, onnan gyalog. Rómában pápa és nép nagy tisztelettel fogadták. A szent helyek meglátogatása után visszaindultak — Bázeltől megint hajóikon, és épen akkor értek Kölnbe, mikor azt a hunnok ostromolták. Mert nem akartak vad szenvedélyük eszköze lenni, mind kardélre kerültek. Orsolyát, kit a hunn fejedelem feleségül akart, nyíl járta át. A vértanúság azonban meghozta Köln szabadulását: megjelent tizenegyezer angyal és futásra kényszerítette a hunnokat. Ez Szent Orsolya és a tizenegyezer szűz legendája, melyet a középkor írásban és képben annyiszor élénk rajzol.

Október 22.

Szent Malkus hitvalló † 380 körül.

Földművelő szülőknek egyetlen gyermeke volt a Mezőpotámiában fekvő Nizibisben. Remete szeretett volna lenni. Atyja azonban fenyegetésekkel, anyja pedig kedveskedéssel mindenáron házasságra akarta rávenni. Minthogy sehogyszem tudta őket jobb belátásra bírni, elhagyta a szülői házat, elment messze idegenbe s a szír Antióchia mellett a Chalkisz pusztába vonult.

Hosszabb időt töltött ebben a szíriai Thébaisznak nevezett sivatagban. Keze munkájával kereste mindennapi kenyerét

s kemény önsanyargatással fékezte rossz kívánságait. Amikor azonban atyja haláláról értesült, erős honvágy fogta el: erőnek erejével haza akart menni, hogy megvigasztalja anyját s hogy örökségének egy részét kiossza a szegények közt, más részéből pedig kolostort alapítson. Az életet jól ismerő elüljárója ezt az egész vágyódást igen bölcsen kísértésnek minősítette s térdenállva marasztalta. Malkus azonban minden kérése ellenére makacsul kitartott gondolata mellett és eltávozott.

Egy körülbelül 70 emberből álló karavánnal igyekezett Edessza irányában. Útközben azonban egy portyázó szaracén csapat rajtuk ütött s legtöbbjüket rabul ejtette. A vad martalócok megosztottak a zsákmányon, s Malkus egy asszonykával együtt egyikük rabszolgája lett. Egy teve hátára dobták, ahol állandóan attól kellett tartania, hogy szabadságán kívül még életét is elveszti. A nem kellemes utazás alatt meg kellett szoknia a félig nyers húst és a tevetet. Végre megállapodtak a sivatag belsejében s a gazda juhnyája legeltetését bízta reá. Ennél a foglalkozásnál legalább megvolt az az öröme, hogy többnyire egyedül lehetett. Sokat gondolt az öszövétség nagy pásztoraira, Jákob patriarkára és Mózesre, s buzgón zengte a remetéknél tanult zoltárokat. Lehetetlen volt nem látnia sorsa ilyen szomorú alakulásában Isten büntető kezét: hogy tehát jóvátegye engedetlenségét, igyekezett legalább igen becsületesen végezni a reá bízott munkát.

A pogány gazda nagyon meg volt vele elégedve. Egy nap ki is jelentette neki, hogy jutalmul feleségül kapja a rablásba ejtett nőt. Hiába próbálta magyarázni Malkus, hogy ő keresztény s a kereszténynek nem szabad férjes asszonyt feleségül vennie. Gazdájának kivont kardja csakhamar meggyőzte őt arról, hogy csak a halál és a rabszolganő között van választása. Kénytelen volt belemenni az ajánlatba.

Amikor az egymáshoz kényszerített pár először volt egyedül kunyhójukban, nagy keserűség fogta el Malkust, a földre rogyott s ilyen kifakadásokra ragadtatta magát: «Hát ide vezettek bűneim? Hát öregedő fejjel férjnek kell lennem? Mit használ nekem, hogy elhagytam szüleimet, hazámat, vagyonomat, ha most olyat kell tennem, ami elől fiatal koromban elmenekültem a szülői háztól? Mit tegyek? Elkövessem a bűnt s aztán várjam Isten büntetését? Vagy pedig vessek véget életemnek? Karddal ölöm meg magamat: hadd pusztuljon inkább a test, mint a lélek! Van vértanuság a tisztaság

megóvásáért is!» Erre maga ellen fordította a kardját s odaszólt megrémült lakótársának: «Isten veled, szerencsétlen aszszony! Inkább leszek vértanu, mint férj!» E szavakra azonban a nő Malkus lábaihoz vetette magát s így könyörgött neki: «Az Úr Krisztusra kérlek, ne ontsad véredet! Vagy előbb inkább engem ölj meg! Mert inkább óhajtok meghalni, mint vétkezni! De mire is való itt a vérontás? Miért ne lehetnék úgy együtt, hogy gazdánk házastársaknak nézzen, Krisztus Urunk pedig testvéreknek lásson?» Malkus eddig a legnagyobb utálattal tekintett a nőre, most pedig hirtelen a legnagyobb tisztelettel nézett föl reá. A tőle ajánlott módon a lehető legbölcsebben oldódott meg a kényes kérdés.

Hosszabb idő eltelte után Malkus egész egyedül ült a nagy pusztaság közepén. Reáborult a végtelen égbolt, szeme előtt pedig a láthatatlan sivatag húzódott. Gondolatai újra a régi szerzetesi életre terelődtek. Tekintete hirtelen egy hangyabolyra tévedt. A hangyák egy része magvakat cipelt a föld alá, másik részük pedig földet hordott a lakások belsőjéből, hogy belőle gátat emeljen a víz ellen. Terhük tesztüknél is nagyobb volt. Némelyek a magvak csiráit rágták ki, hogy a föld alatt ki ne csirázzanak, mások meg halott társaikat cipelték a fölszínre. S ebben az állandóan nyüzsgő világban az volt a legcsodálatosabb, hogy egyik sem ütközött soha a másikba, s hogyha valamelyikük nem bírta nagy terhével, azonnal segítségére siettek mások. Még egyetlen egyszer sem érezte annyira Malkus, hogy a chalkiszi pusztaság élete mennyire hasonlít a hangyabolyhoz, s ellenállhatatlan vágy fogta el az elhagyott remeteség után.

Amikor hazaért, társnőjével együtt szökésre határozták el magukat. Malkus leölt két kövér kecskebakot: bőriükből tömlő, húsból útravaló került. A merész elhatározást csakhamar követte a bátor tett. Útjukban az első akadály egy nagy folyó volt. Tömlőik segítségével átjutottak a tulsó partra, élelmük nagy része persze odaveszett. A sivatag izmaelita lakóitól való félelmükben és a nagy forróság miatt többnyire csak éjjel menetelhettek. Előre igyekeztek, de közben-közben hátranztek. A negyedik nap egyszer csak két tevét pillantottak meg nyomukban. Mindjárt tisztában voltak, hogy üldözik őket. Szerencséjükre épen útjukba akadt egy barlang. Abba menekültek s a barlang szájától nem messze egy gödör-szerű szűk rejtékhelyet találtak.

Csakugyan uruk üldözte őket s látta is, hová rejtőztek.

A barlangnál termett, szolgáját azonnal beküldte a szökevényekért, ő maga pedig kinn várakozott. A szolgának nem volt nehéz rájuk bukkannia. Csak egy-két lépésnyire volt tőlük, rájuk akart rontani s vad lármában tört ki. De vesztére! Abban a pillanatban egy anyaoroszlán rohant elő a barlang belsejéből, torkon ragadta a szerencsétlen embert s azonnal végzett vele. A türelmetlen gazda közben arra gondolt, hogy szolgálja összejátszott a szökevényekkel s kivont karddal és nagybőszen maga sietett a barlangba. De a halál torkába rohant; szolgájának sorsára jutott.

A rejtőzők biztosra vették halálukat. Hiszen az orosz-lánnal szemben semmi más fegyver nem állt rendelkezésükre, mint bízó hitük. Istennek ajánlották lelküket s reszketve húzódtak a gödörbe. A nyugalmában megbolygatott fenevad azonban kölykével együtt azonnal elhagyta régi tanyáját. De még akkor sem mertek moccani. Csak amikor egy nap mulva sem tért vissza a veszedelmes lakó, óvakodtak elő. Isten mentette meg őket!

A barlang előtt ott állott gazdájuk két tevéje bőséges élelmiszerral. Rájuk ültek s tíz napi utazás után elérték a római tábort. A római birodalom területén voltak már. Elmondták kalandos történetüket a táborparancsnoknak, s az tovább engedte őket. Így került aztán vissza Malkus a chالكiszi pusztába, s így adhatta be társnőjét az egyik közeli női kolostorba.

Amikor Szent Jeromos (szept. 30) a szír Antióchiában járt, hallotta, hogy a várostól harminc mérföldnyire fekvő Marónia tanyának két érdekes lakója van: az előregedett Malkus és szomorú emlékü fogságának megosztója, aki akkor már szintén a sír szélén állott. Mindketten a templomnak majdnem állandó lakói voltak, s a környék népe két szentet látott bennük. Jeromos 374 táján el is látogatott Maróniába. Malkus a legteljesebb részletességgel elmondotta neki regényes élettörténetét. Az öreg remetével való beszélgetés és az egész lényen előmlő boldog derű olyan nagy hatással volt a fiatal Jeromosra, hogy utána öt éven át ő is a chالكiszi sivatag remetelakója lett.

A nagy egyházatya később meg is írta Malkus fogságának történetét (*Vita Malchi monachi captivi*) s így fejezte be: «Azért mondtam el nektek ezt a történetet, szüzek, hogy tartsátok meg a tisztaságot. Aztán mondjátok el ezt az életrajzot az utánaatok jövő nemzedéknek is. Halld tudják meg,

hogy a tisztaságnak sohasem szabad vereséget szenvednie: sem a fegyverek közt, sem a sivatagban, sem a vadállatok közelében; aki egyszer az Úr Krisztusnak adta át magát, annak inkább meg kell halnia, de nem szabad vereséget szenvednie». Szent Malkus ünnepe okt. 21-én van.

Ugyanerre a napra esik

Szent Mária Szalómé özvegy † 50 k. Ifjabb Szent Jakab és Evangélista Szent János apostoloknak, a «Zebedeusfiúk»-nak édesanyja. Azok közül a szent asszonyok közül való, kik Galileából követték az Úr Krisztust Jeruzsálembe és szolgáltak neki. Ott volt ama néhány bátor asszony között, kik húsvét hajnalán kimentek a sírhoz, hogy illatszerekkel megkenjék az Úr holttestét. Miközben aggódva tanakodtak: ki hengeríti majd el nekik a sírkövet, bátor buzgóságuk azt a jutalmat kapta, hogy elsőként hallhatták a nagy hírt: Feltámadott! (Márk 16, 1—8; 15, 40).

Szent Aberkiosz püspök hitvalló † 200 k. Hieropolisban, a kisázsiai Frígia tartományban megtalálták nem épen régen a sírfömliratát, melyet maga készítettett. Ez abban az időben történt, mikor a folytonos üldözések miatt veszedelmes volt nyiltan elárulni az embernek a keresztény titkokat. Így kifejlődött a keresztények között egy titkos nyelv, melyet a pogányok nem érthettek, a keresztények azonban jól tudták, miről van szó. A sírfömlirat ennek tanulságos példája. Azt mondja: Mint egy kiválasztott városnak (Isten országának) polgára állítottam ezt életemben. Nevem Aberkiosz. Tanítványa vagyok a szent pásztornak (lásd az Üdvözítő szavát: én vagyok a jó pásztor), aki legelteti nyáját hegyeken és síkságokon; nagy szeme van: mindenüvé ellát. Ő tanított engem megbízható tudásra. Elküldött Rómába, hogy lássak egy birodalmat és egy királynét arany ruhában; s láttam ott egy népet ragyogó bélyeggel (keresztység). Szíria síkságait is láttam és minden városát, Nizibiszt is... A hit vezérelt mindenütt, és mindenütt edelül elem tett egy nagy, fölötte tiszta halat (ichthüs = Krisztus), melyet a forrásból tiszta szűz (= Mária) fogott. Ezt adta a hit a barátainak lakomául mindenkor: kitűnő bort és kenyeret (= Oltáriszentiséget). Ezt irattam én, Aberkiosz, s ott álltam mellette; pedig már a 72. évemet élem. Akik ezt értik, a hitsorsosok mind, imádkozzanak Aberkioszéért. — Meghatódottan állunk az írás előtt, mely majdnem az apostoli időkre nyúlik vissza, és megilletődötten tanuljuk meg ettől a 72 éves aggastyántól, hogyan követték akkor a keresztények az Üdvözítő szavát: «Ne adjátok a szent dolgot ebeknek, s ne vessétek gyöngyeiteket a sertések elé» (Máté 7, 6).

Október 23.

Boldog Stefána szűz † 1659.

Az úrnapi körmenetet tartották a franciaországi Gex városkában. Megnézték a kálvinisták is. A házak ablakából, az utca széléről. Voltak egynéhányan. Nem messze van ide Genf, s alig kezdte Kálvin hirdetni az új hitet, ebbe a kis városkába is átszivárgott a tanítása. Most, a 17. század közepe felé már megállapodott, megcsontosodott követői is vannak. Beleszülettek a kálvinizmusba, s eleve elzárkóznak minden elől, ami «pápista». Legfeljebb megnézik messziről az ilyen fényes katolikus demonstrációt, amilyen az úrnapi körmenet.

Az egyik kálvinista ház ablakában ott áll egy leány, Stefána. Ő is nézi. Gúnyos mosolygás látszik az arcán: Megint parádéznak! Különben jókedélyű, romlatlan, őszinte lélek. A meggyőződéséből nem csinál titkot. Vannak barátnői a katolikus lányok közt is. De a barátság mellett szívesen csipkedi őket «babonáik» miatt. Mire jó az a sok processzió, tömjénezés, szenteltvíz-hintés? A multkor is bement a templomukba, s belemosta kezét a szenteltvíztartóba. És most azzal hányják magukra a keresztet! Nevetve, csúfolkodva mesélte ezt.

Most hát megnézi, hogy is tartják ezt az úrnapi körmenetet? Lesz egy hétre újabb anyag a csipkelődésre.

... Jönnék a kisiskolások, a zászló, a fáklyások, a ministráns fiúk. S azután hozzák a Szentséget a monstranciában. És egyszerre — maga sem tudja hogyan — vége a gúnyos mosolygásnak Stefána arcán. A Szentségből mintha egy sugár esett volna rá, és most már látta, hogy nem külső parádéről van itt szó, hanem a valóságos Krisztus, a köztünk jelenlevő tartja diadalmenetét. S ha így van, ha köztünk van, akkor jár neki mindaz a tisztelet, gyöngédség, ragaszkodás, ünneplés, amivel a hívó szeretet körülveszi. Milyen fölületes volt eddigi ítélete! Mennyire szélmalomharcot vívott, mikor ez ellen a Krisztust hordozó Anyaszentegyház ellen hadakozott!

Őszinte, igazságot szomjazó lelke nem tud elzárkózni a Szentségből áradó világosság elől. S a szívében kavargó érzésnek a próféta szavával keres kifejezést: «Fordíts magadhoz, Úram és hozzád térek; mert Úram, Istenem vagy» (Jer. 31, 18). Azután egy katolikus barátnőjének elmondja,

milyen változáson esett át. Érdeklődik, mi a teendője? Barát-
nője elküldi az orsolyitákhoz, azok majd úthaigazítják. El is
ment s megtanulta, hogy mi az igazi katolikus, az igazi evan-
géliumi hit. S kész volt rátenni az életét.

Anyjának szemet szúrt, hogy a lánya annyit jár az
orsolyitákhoz. Utána nézett a dolognak. Nem kellett sokat
faggatni Stefánát. Megvallotta bátran a szándékát: katolikus
akar lenni. Szemrehányás, fenyegetés nem tántorította el.
Pedig az anyja egyszer még azt is megtette nagy mérgében,
hogy egy konyhakéssel várt rá az utcaajtóban s azzal fenye-
gette. De hát: «Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint
az embereknek»!

A leány állhatatossága végül is győzött. Letehette a
katolikus hitvallást, sőt belépett az orsolyiták rendjébe.
A novíciátusban szigorú próbának vetették alá. Látni akarták,
nem gondolja-e meg a dolgot, nem csak pillanatnyi fölbuz-
dulásról van-e szó?

Még tartott a próbaidő, mikor Stefána anyja súlyosan
megbetegedett. Elüljárói hazaküldték, hadd ápolja a beteget.
Arra is gondoltak, hogy ha nem elég komoly a szándéka, akkor
bizonyára otthon fog maradni. De a novícia ezt a próbát is
megállotta. Pedig egész rokonsága, régi ismerősei mind föl-
használták az alkalmat, hogy visszatérítsék a kálvinizmusba.
Eredményt nem értek el. Stefána gondos szeretettel ápolta
anyját, de hitéből nem engedett. S azzal a szellemességgel,
amivel előbb a katolikus hitet támadta, most a vádaskodókat
némította el.

Anyja fölgyógyultával visszament az apácákhoz. Most
még inkább látta, mekkora kincset nyert az igaz hitben, és
hogy milyen nagy az a veszedelem, amibe az elfogultság, a
tévedés döntheti az embert. Örült, hogy kimenekült belőle.
Még nagyobb buzgósággal járt hát a maga életútján. Letette
a fogadalmat és mélységes alázattal, a legkisebb folt iránt is
érzékeny lelkiismerettel, örvendező lélekkel szolgált az Úrnak.

Ha a fogadószobában felkeresték régi ismerősei, a kál-
vinisták, azon volt, hogy velük is megláttassa azt a világos-
ságot, ami előtte fölragyogott. Sokan akadtak, akik vissza-
tértek szavára az Anyaszentegyházba. Ezek azután hálás
szívvel emlegették, hogy többet ér egy rövid beszélgetés
Stefánával, mint egy sereg prédikáció.

Huszonyolcéves korában megbetegedett. Utolsó beteg-
sége volt. A szüleit szerette volna még megtéríteni. Magá-

hoz kérette tehát őket. Azonban hiába beszélt lelkükre, nem akarták őt megérteni. Megtapasztalt most valamit az Úr Jézusnak abból a fájalmából, ami véres verejtékben áztatta arcát az Olajfák hegyén: a veszendőbe menő, szeretett lelkékért való fájalmat. De az Úrral azt is tudta mondani: Atyám, legyen meg a te akaratod!

Meghalt 1659 október 30-án; akkor is van ünnepe.

Sok imádsága, amit az eretnkségben megmaradó rokonaiért följajlott, mégsem volt egészen hiába. Testvéreinek gyermekei közül kettő később visszatért a katolikus hitre.

Ugyanerre a napra esik

Kapisztráni Szent János halála napja. Ünnepe márc. 28; lásd ott.

Szent Ignác pátriarka hitvalló † 878. I. Rhangabé Mihály bizánci császár fia. Mikor Örmény Leó elűzte atyját trónjáról, ő egy Konstantinápoly melletti kolostorba került. Csakhamar apát lett, majd konstantinápolyi pátriarka. Nagy jótékonyság, tudományos törekvés és kiváló életszentség jellemzik. Mikor a császár mindenható minisztere, Bardas Mihály, ki vérfertőzésben élt, megjelent vízkeresztkor a templomban, megtagadta tőle a szentáldozást. Bardas erre elűzte s Photiust ültette helyébe. Ignác a pápához föllebbezett, és végre a következő császár visszahívta pátriarkai székébe. Ebben a minőségében vett részt a 869-i IV. konstantinápolyi egyetemes zsinaton, mely ünnepélyesen megerősítette őt méltóságában.

Boldog Jó János hitvalló † 1249. Könnyelmű ifjúság után megtért és remetéskedni kezdett Cesena mellett. Lassan mások is csatlakoztak, s így alapítója lett a jamboniták (= Johannes Bonus) ágostonos remetéknek. Meghalt szülővárosában, Mantuában.

Október 24.

Boldog Armella szűz † 1671.

Nicolas Armella Campénéac falucskában, Bretagneban született 1606 szeptember 9-én. Amikor fölcseperedett, szüleinek juhait őrizte a mezőn. Már ekkor bensőséges áhítattal tisztelte az Úr Jézus szenvedését, és minden alkalmat megragadott, hogy a tisztítóvíz szenvedő lelkein segítsen. Mindennapi bajait türelmesen viselte, önkéntes szenvedésekre is vállalkozott, hogy a szenvedő Krisztus nyomdokain járjon és a szenvedő lelkek sorsán enyhítsen. De az élőkkel, a vele érintkezőkkel is így volt. Segített, ahol csak tudott. Emléke

úgy örökölt meg a bretagnei nép lelkében, hogy «a jó Armella» (la bonne Armelle).

Húszéves korában Ploërmel-be ment szolgálni. Több házban volt cseléd. Egyikben jól bántak vele, a másikban rosszul. Volt olyan helye, ahol még betegen is munkára hajszolták. A szenvedő Krisztusra gondolt ilyenkor, és — viselte a terhet.

Később Vannes-ba került. Az orsolyitáknál lett kapus. Nem apáca, csak cseléd az apácáknál. Többre nem is vágyott. Iskolába sohasem járt, a szentek tudományát mégis jól megtanulta. Minek kapaszkodnék hiábavalóságok, társadalmi emelkedés után, mikor egyszerű cseléd létére is szolgálhatja az Istent! És ez elég volt neki.

Érdemes eltanulni tőle, hogyan találta meg nagy alázatában, lelki szegénységében az Istenhez vezető utakat. Könyvből nem tanult róla, mégis mindenben észrevette az ő nyomait. Mindennapi cselédi foglalkozása, az Isten szép világának látása mind feléje terelték. S ebben még az apácák is tanulhattak tőle. Az egyik, Jeanne de la Nativité leírta, mit beszélgetett vele ez az egyszerű portásnő. Az Isten tiszta szeretetének iskolája c. könyvben írta meg. Ő még látta és épült rajta. Mennyi kedves gyöngédség, figyelem is volt a jó Armellában az Úr iránt! Ha egy szegény kis kutyát látott az utcán, még az is az Úrhoz irányította a lelkét. Arra gondolt ilyenkor, hogy az a kis kutya milyen hűséges a gazdájához, hízleleg neki — egy falatka kenyérért. A mennyei Atya pedig nemcsak egy falat kenyeret ad nekünk! Megszámlálhatatlan jótéteményével keltegeti bennünk ezt a hűséges ragaszkodást.

De így volt ezer más aprósággal is. Jeanne apáca egymás után hozza Armella szavait:

«Láttam a mezőn a bárányokat. Milyen szelídek, békések! Hagyják magukat nyírni, még leváogatni is, és nem nyitják föl szájukat! Erre az én Üdvözítőmre gondoltam, aki hagyta magát a vesztőhelyre, a halálra vinni, és nem nyitotta föl száját. Azután eszembe jutott, hogy nekem is így kell viselkednem mindenben, ami kedvem ellenére van».

«Elnéztem, amint a kis csirkék a kotló szárnya alá bújnak. És ráemlékeztem, hogy az Üdvözítő a kotlóshoz hasonlítja magát (Mt. 23, 37). Megtanultam ebből az ő gondviselő szárnya alá bújni.»

«Láttam, hogyan hajladoznak a fák a szél fúvására. És

mondtam magamnak: Istenem! miért nem hajlok én ilyen készségesen Szentlelked fuvalmára?»

«A tengerben úszkáló, vígan fickándozó halak tanítottak rá, hogy merüljek el az isteni szeretetben és gyönyörködjem benne.»

«Mikor a főzéshez húst vagdaltam a konyhán, az forgott eszemben, hogy az Üdvözítő elszenvedte a halált, csakhogy az én lelkem tápláléka lehessen.»

«Láttam, mint szántanak, vetnek a földeken. Ez is az Úrra emlékeztetett. Mennyi fáradságot, imádságot fordított egész életében arra, hogy fölszántsa a lelkünket és szeretetet vessen bele!»

«Mikor aratás idején a búzát megtisztították a pelyvától, eszembe jutott az utolsó ítélet. Ott majd az embereket rostálják meg.»

Igazán az isteni szeretet iskolája lett az élete, mert mindezt az apróságot meglátta és így látta. S annyira lobogott benne ennek a szeretetnek a lángja, hogy mindenki érezte körülötte a melegét. Ezért ápolta a betegeket, ezért tudott megbocsátani ellenségeinek. Még közben is járt értük Istennél és az embereknél. S mindkét helyen hathatós volt a közbenjárása. Egyik rágalmazójából idők folytán gazember lett és akasztófára került. Kiiimádkozta neki a megtérés kegyelmét. Mások elkergetett cselédekét könyörgött vissza.

Mikor meghalt, az orsolyiták vannes-i templomukban temették el. Sírjára pedig fölírták: «Itt nyugszik Nicolas Armella teste. Születése szerint parasztleány volt, foglalkozása szerint cseléd; Istennel való kimondhatatlanul bensőséges vonatkozásában pedig a szeretet leánya. 1671 október 24-én hatvanöt éves korában halt meg ezen a földön, hogy az égben kezdjen élni. Imádkozz érte, és lépj a nyomába: szeresd az Istent, amint ő szerette! Nyugodjék békében, amen.»

Ugyanerre a napra esik

Szent Ráfael arkangyal, aki az ifjabb Tóbiást kísérte és óvta útjaiban, amint az az ószövetségi Tóbiás könyvében megolvasható. Az utasok védőszentje.

Szent Félix püspök vértanu és társai † 306. Apuliában volt püspök. Néhány pap és diakonus társával Dioklécián üldözése idején börtönbe került, majd Afrikába és Sziciliába kényszermunkára. Végre, mikor Félix (Bódog) nem akarta kiszolgáltatni a szent könyveket, amint azt a császár meghagyta, társaival együtt lefejezték.

Október 25.

Beverley Szent János püspök hitvalló † 721.

Nagy Szent Gergely pápa vetése az angolszászoknál (lásd máj. 28) dús kalászbba szökkent. Már eddig is igen sok angolszász szenttel találkoztunk, még pedig minden rendből és rangból. Ezeket a szenteket és az angolszász hitéletet általában főként két dolog jellemzi: Bencés kolostorok ennek a hitéletnek fő szervei, az életszentségnek, apostoli buzgóságnak és lelkivezetésnek kútfői. Aztán: valami tiszteletreméltó szent tudnivágyás hevíti az angolszász egyház legjobbrait. Ugyanaz a lelki szomjúság az, mely először nyitott utat az evangéliumi világosságnak a még pogány nép között, amint fölséges jelenetben leírja Béda (lásd máj. 27). Ágostonnak egy munkatársa, Paulinus hirdeti az evangéliumot. Hallgatja a király, és körülveszik nemesei. Az apostol elhallgat, s a király fölhívja embereit, nyilatkozzanak. Erre megszólal egy öreg harcos: **Úgy fest előttem az emberélet, ó király, mintha veréb repül végig a termen, mikor télvíz idején ott ülsz vacsoránál; meleg tűz lobog a kandallóban, és kint jeges hóföregteteg dül. A veréb berepül az egyik ajtón, néhány percig ott időz a kandallótűz melegében és fényében, és azután kiröpül a másik ajtón, bele a sötét hideg éjtszakába, ahonnan jött. Így időz az ember egy pillanatra az élet melegében és fényében; de hogy mi van előtte, mi utána — nem tudjuk. Ha ez az új tanítás valami biztosat mond nekünk erről, gyerünk, kövessük!**

Az Üdvözítő evangéliuma út, igazság és élet. A világosságra szomjas angolszászok szemében elsősorban igazság volt, melyet tanulékony lélekkel kell keresni és ennek a szent tanulásnak iskolái elsősorban a bencés kolostorok voltak. Beverley Szent Jánosban tiszta fényvel fölragyog mindkettő: a szent szenvedelemmel tanuló és tanító igazságkereső s az odaadó bencés szerzetes — az angolszász katolikum belesűrítve egy ember szimpatikus egyéniségébe és szép életébe.

Mint gyermekifjú (született Harphamban, nemesi szülők-től) Szent Tódor, canterbury-i érsek keze alá kerül. Ezt a Tódort Vitalián pápa küldte az ő kedves angoljainak, mert nála tudósabbat és szentebbet nem talált. Értett az a szenttudományokhoz: tudott héberül, görögül és szírül, de értett korának minden tudományához, még az orvostudományhoz is. János a nagy mesternek legkiválóbb tanítványa lett, mohó

lélekkel eltanulta minden tudományát és nemsokára Oxfordban tündökölt mint annak a híres főiskolának első doktora.

Azonban Jánost nem az a tudomány vonzotta, mely fölfű, hanem amely épülésre szól. A szentek tudománya volt legmélyebb vágya. Ezért bekopogtatott Streaneshalch (Whitby) bencés kolostorába s ott járta a szerzetesség szigorú iskoláját Szent Hilda apátnő bölcs és szent vezetése alatt. Ez a ritka kiváló nő a northumbriai királyi családnak volt sarja, Szent Aidán püspök (lásd szept. 6) keze alatt belegyökerezett Szent Benedek regulájába, 657-ben kettős kolostort alapított, egyet férfiak, egyet nők számára és nagy bölcseséggel és szentséggel kormányozta mindkettőt.

Jánosba is úgy beléégette Szent Benedek szellemét és szerelmét, hogy ez többé el nem hagyta; elkísérte a püspöki, s utóbb az érseki székre. Mikor ugyanis 687-ben Hexham püspöke lett, egyik első dolga volt távol székhelyétől egy kis faluban Szent Mihály tiszteletére templomot emelni. A nagyböjttben ezután ide húzódott vissza, s imádságban, önsanyargatásban, böjtölésben és alamizsnálkodásban töltötte azt az időt, melyet az Üdvözítő oly emlékezetes módon örök időkre megszentelt tulajdon böjtölésével.

Azután pedig sietett Beverley-ben bencés kolostort alapítani és nem fáradt el folyton látogatni és főpásztori gondadal szemmeltartani egyházmegyéje kolostorait. Igehirdetése már régóta híressé tette, mint whitby-i szerzetest. S hogy most a gyertyatartóra készült, fénye messzire beragyogta az angol tájakat. Híre és tudománya csakhamar egy sereg nagylelkű ifjút vonzott köréje; s a volt kitűnő diák most keresett tanárrá lett. Híres tanítványok kerültek ki keze alól, mint Szent Béda egyházdoktor; s az egykorú írók külön kiemelik, hogy tanítványai nemcsak a tudományban váltak ki, hanem az életszentségben is. János ugyanis birtokában volt az igazán eredményes tanítás igazi titkának: semmi olyant nem tanított, amit maga is nem élt, és atyai szívvel szerette tanítványait. Aztán pedig volt még egy titka, melyet Isten csak az ő kiváltságos barátaira bíz. T. i. megadatott neki, amit az evangélista följegyzett az apostolokról: «Prédikáltak mindennütt, velük együtt munkálkodván az Úr és a beszédet megerősítvén a kíséző csodajelekkel» (Márk 16, 20).

Hadd álljon itt két példája János tanítvány-szeretetének. Mindkettő egykorú hiteles szemtanúk följegyzése. Sőt az első annak elbeszélése, akivel megtörtént.

Heribald pap beszéli: Mikor még klerikus voltam és az ifjúság ösztökéléseitől nem voltam még egészen mentes, a püspök kíséretében kilovagoltunk és tág térre értünk. Itt az ifjak engedelmet kértek versenyfuttatásra. Sok könyörgésre ő megengedte, engem kivéve. Egy darabig néztem a versenylovaglást a püspökkel együtt. Egyszerre aztán a hév engem is elragadott s a püspök ismételt tilalma ellenére én is beálltam futtatni. Ugratásnál azonban leestem, kőben (az egyetlen volt a mezőn) eltörtem az ujjamat, kifecamítottam koponyámat és vért köptem. A püspök igen a szívére vette az esetet. Azon éjszaka nem ment együtt szokása szerint a klerikusaival, hanem folyton imádkozott értem; mert igen szeretett. Reggel aztán fölkeresett, rám tette kezét, megáldott és újból imádságra távozott. Mire másodszor visszajött, már föl tudtam ülni és beszélni. Aztán szükségesnek mutatkozott, hogy katechizáljon. Közben rámlehel, s én azóta könnyebben éreztem magam. Ő orvost hivatott, az helyrerántotta koponyámat, bekötözött; másnap már annyira voltam, hogy lóháton haza tudtam menni vele. Nemsokára teljesen meggyógyultam.

János azonban nemcsak tulajdon iskolájának nemes ifjával volt így. A fönntemlített Szent Mihály templomi böjti visszavonulások idejéből a püspök ismert egy néma fiút, akinek még hozzá csunya varos volt a feje; ami néhány szál haja nőtt, olyan volt mint a sündiszó tüskéje. A püspök kis kalibát készíttetett a fiúnak és alamizsnával tartotta. Az egyik nagyböjtben a püspök egy hetet csöndes imádságban töltött. Aztán hívatta a fiút. Meghagyta neki: nyujtsa ki nyelvét. Aztán megfogta az állát, megáldotta nyelvét és meghagyta neki, mondja, hogy «gé», ami angolszász nyelven annyit jelent, hogy igen. A fiú kimondta. Aztán: mondja, hogy «a». A fiú megtette. A püspök ezután mindennap elővette a fiút; előbb betűket, majd szókat, majd mondatokat parancsolt rá. A böjt végén a fiú folyékonyan beszél s — teszi hozzá az egykorú író, azóta amikor csak alkalma volt, mindig beszélt; miként a Szent Pétertől meggyógyított sánta folyton ugrált örömben (Ap. csel. 3, 8). A szegény fiúnak varos fejét is megáldotta és aztán — orvossal gyógyíttatta. Ezzel is megmutatta, miként az előző esetben, hogy csodatevő hitnek és emberi igyekezetnek együtt kell járnia.

Ez volt János, a tanító. Hogy milyen volt János, a szerzetes, megint két szép bizonyosság mutatja. 705-ben hazatért Rómából Vilfrid, a hexhami püspök, akit valaha törvénytelenül

megfosztottak székétől. Hozott igazságot Agathon pápától. János a legnagyobb készséggel átengedte neki a püspökséget. Az igazi lelkiember ugyanis nem hatalmat keres és egyéni érvényesülést, hanem csak azt akarja, hogy terjedjen a Krisztus evangéliuma, akár ő általa, akár más által.

Most yorki érsek lett és voltaképen itt alapította meg iskoláját, mely Anglia leghíresebb tanárává tette. Tizenhárom évig fáradozott még itt az Úr apostolságában. Mihelyt látta, hogy erői fogyatkoznak, s nevezetesen nem tudja már följárni egyházmegyéjét, sok öregedő ember hatalmi görcsétől távol maga választotta segédpüspökké egyik kiváló papját, Wilfridet, és Szent Brihthun apát engedelmével visszavonult saját alapításába, Beverleybe. Még három esztendeig nagy buzgósággal élte a szerzetesek reguláját, «mikép ifjúsága napjaiban», 721 máj. 7-én bekövetkezett boldog haláláig.

Ünnepe okt. 25-én van. Ezen a napon történt 1044-ben tetemeinek ünnepélyes fölemelése, miután állandóan igen sok csodás gyógyulás esett a sírjánál. Különösen vakok és siketek kapták vissza világosságukat. Ma is a siketek és némák védőszentje, s így nyomatékosan igazolja az Írás szavát: «Oktasd fiadat, akkor nyugodalmat ad neked, és gyönyörűséget szerez lelkednek» (Péld. 29, 17).

Ugyanerre a napra esik

Krizantus és Dária vértanuk † 300 k. Rómában. Jóval későbbi legenda szerint Krizantus ifjú korában kereszténnyé lett és állhatatosan az is maradt, mikor atyja először kínzással, aztán elvetemült nők csábításai által hithagyásra akarta bírni. Majd arra kényszerítette, hogy feleségül vegye a pogány Dáriát. Ő azonban megtérítette, József-házasságban élt vele, és mindkettő sok csoda után (Dária szüzességét fajtalan férfiakkal szemben egy hirtelen ott termett oroszlán védte meg) megkövezéssel szerezte meg a vértanúság koronáját.

Szent Gaudencius püspök hitvalló † 410 k. Áhítata keletre vitte, a Szentföldre. Itt érte egy küldöttség, mely tudára adta, hogy Brescia püspökévé választották Szent Filágrius halála után. Alázatossága visszazentelt a nagy méltóságtól. De barátjának, Szent Ambrusnak (dec. 7) sürgető levele végre meggyőzte. Hazatért és vitte magával a püspökségbe is alázatát: nem tartotta magát alkalmasnak az igehirdetésre; nem engedte leírni beszédeit, pedig kitűnő szónok volt. És vitte kegyeletének jelét: a 40. vértanunak amaz ereklyéit, melyeket Cezáreában Nagy Szent Vazul két unokahugától kapott. Fényes templomot emelt tiszteletükre, s azt nagy ünnepélyességgel, számos püspök jelenlétében szentelte föl.

Október 26.

Szent Bernward püspök hitvalló † 1022.

A német püspöki székeken a 10. és 11. század fordulóján feltűnően nagy számban ültek szentéletű, kiváló főpapok. Elég Szent Brunó és Heribert kölni érsekekre, Szent Ulrik augsburgi, Szent Konrád konstanzi, Szent Wolfgang regensburgi és Boldog Notger lüttichi püspökökre gondolnunk. Mint világitó oszlopok emelkednek ki ők korukból, s jórészen az ő hatalmas egyéniségüknek és tevékenységüknek kell tulajdonítanunk, hogy a barbárság sötét éjtszakája, melyet Nagy Károly birodalmának felbomlása borított a keresztény Európára, lassankint felszakadt s helyén felragyogott a keresztény kultúra tiszta fénye.

E nagy főpapok sorába tartozik Szent Bernward hildesheimi püspök is. Szász földön, a Helmstädt közelében fekvő sommerschenburgi várban született. Igen előkelő családból származott, mely grófokat, püspököket és apátnöket adott a közéletnek és az egyháznak. Mivel korán árvaságra jutott, neveléséről nagybátyja, Volkmar utrechti püspök gondoskodott. Elemi tanulmányait Utrechiben végezte, a felsőbbeket pedig Hildesheimben, ahol abban az időben igen jó hírű székesegyházi iskola működött. Az iskola kitűnő vezetője, Tangmar nagy szeretettel fogadta a tehetséges ifjút, és idővel atyai barátjává, lelki vezetőjévé és gyóntatójává lett. Annaira megszerette, hogy még hivatalos útjaira is magával vitte. Ilyenkor aztán katedra helyett lóhátról folyt a tanítás. Ennek a praktikus berendezésnek az lett az eredménye, hogy Bernward az elméleti ismeretek elsajátítása mellett alapos bepillantást nyert az egyházi ügyek gyakorlati vitelébe is. Sőt Tangmarnak arra is volt gondja, hogy az építészet, festészet, ércöntés, aranyművesség és kőfaragás elemeibe és főbb mesterfogásaiba is bevezesse fogékonylelkű tanítványát.

Ilyen gazdag és sokoldalú felkészültség mellett az ifjú levita a legjobb reményekkel indulhatott neki az életnek. Nagybátyja mindjárt felszentelése után deventeri préposttá akarta őt tenni. Bernward azonban még nem érezte magát eléggé felővezettnek az egyházkormányzat nehéz feladatainak vállalására. Szerényen elhárította magától a kitüntetést és anyai nagyatyja, Athelbero palotagróf csendes várába vonult, hogy ott serény önképzéssel tovább gyarapítsa és

mélyítse elméleti és gyakorlati ismereteit. Kedves remetességéből csak nagyatyjának 987-ben bekövetkezett halála riasztotta ki. Ekkor magasabb hívásra egyenesen a császári udvarba ment káplánnak, majd hamarosan rá a gyermek III. Ottó császár nevelőjének.

A császári udvarban sok tekintetben új világ tárult a fiatal és ambiciózus pap elé. Együtt talált itt mindent, amit kora kulturális téren nyújtani tudott. III. Ottó környezetében a vége felé siető 10. századnak minden valamire való szellemi áramlata képviselve volt. A két főirányt, a bontakozni kezdő francia-olasz műveltséget és a túlfinomult bizánci életstílust a császár nagyanyja, Szent Adelhaid és anyja, a görög Theophano császárné képviselték legméltóbban; míg az arabok kiterjedt bölcséleti és természettudományos ismerete Gerbert reimsi érsekben, a későbbi II. Szilveszter pápában, a clunyi szellem kemény aszkézise és gyakorlati érzeke pedig Szent Willigis mainzi érsekben talált megszemélyesítőre. Bernward nyitott lélekkel szívta magába e fényes körből kiinduló hatásokat; különösen művészeti téren igyekezett a Hildesheimben nyert szilárd alapokat minél mélyebbre ágyazni. Néhány esztendő alatt nemcsak kitűnő műértővé képzezte ki magát, hanem mint gyakorló művész is kora legjobb mesterei közé emelkedett. Amellett mint nevelő is jól megállotta helyét és Gerbert érsekben kívül mindenki másnál nagyobb mértékben közrehatott a gyermekcsászár fényes tehetségeinek kifejlesztésében.

Willigis érsek, aki a kis császár, illetve anyja nevében a kormányügyeket vitte, 993 elején azzal jutalmazta az ügyes nevelő érdemeit, hogy kinevezte őt az elárvult hildesheimi egyházmegye püspökévé. Bernward meghajolt a felsőbb akarat előtt és elfoglalta az előtte oly kedves emlékű város főpásztori székét. Mint püspök, mindjárt bevonulása után olyan elszánt erélynek és tettekrevalóságnak adta jeleit, aminőt addigi tudós és művészi érdeklődése után senki sem várt tőle. Hogy a pusztító normannok garázdálkodásának határt szabjon, megfelelő helyeken várakat építtetett, székvárosát falakkal és bástyákkal övezte, sőt, ha a szükség úgy kívánta, fegyverre kapott és hűbéresei élén kemény csapásokat mért a szerte kalandozó barbárokra. Másrészt féltékeny gonddal vigyázott egyháza jogaira és birtokaira; II. Henrik császártól kieszközölte a püspökválasztás szabadságának elismerését és egymásután két pápával is megerősítette Hildesheim

ösi kiváltságait. Erélyére jellemző, hogy a híres gandersheimi apácakolostor fölötti joghatóság kérdésében még Willigis érsekkel is ujjat húzott és egészen Rómáig vitte az ügyet.

Egyházmegyéje mellett nem kisebb szeretettel karolta fel székvárosa érdekeit. Harmincéves kormányzása alatt Hildesheimet, Tangram állítása szerint, Szászország legszebb és legerősebb városává fejlesztette. A fejlődés arányaira jellemző, hogy az odaözönlő új lakosok befogadására egész városrészeket kellett építeni. De nemcsak lélekszámban és kiterjedésben, hanem művészi értékekben is rohamosan gyarapodott a város. Bernward ezen a téren is korszakalkotó munkát végzett. Különösen azóta fejtett ki nagy és áldásos tevékenységet, mióta 1001. évi római útján új művészi eszmékkel és indításokkal telt el. Mecénás és művész volt egy személyben: nemcsak fizette, hanem egyúttal irányította is a köréje sereglett művészek tevékenységét. Művészi törekvéseinek legszebb emléke a Szent Mihály-templom, melyet joggal Szászország legnemesebb korai román alkotásának tekintenek, és a hasonlónevű bencés apátság. Az építészet mellett nagy gondot fordított a művészet egyéb ágaira is. Mint kiváló festő, ércöntő, aranyműves és kőfaragó maga is szorgalmasan forgatta az ecsetet, vésőt és kalapácsot. Idővel egész iskola alakult körülötte, melynek számos alkotása közül napjainkig fennmaradt egy nagyértékű művészi fészület s egy öntött és cizellált gyertyatartó, melyeket jelenleg a hildesheimi Szent Magdolna-templomban őriznek, továbbá a székesegyház két hatalmas ércajtaja és szentségtartója, azután az ú. n. Bernward-oszlop és evangéliumoskönyv.

De Bernward a sokoldalú tevékenység közepett is mindig az a szigorú askéta maradt, akinek pályája kezdetén indult. Hisz művészi tevékenységével sem akart mást, mint méltó alkalmakat és otthont teremteni az áhítatnak. Egész nemzedékek imádságos és krisztuskereső lelke azokon a falakon, oltárokon, oszlopokon kapaszkodott ég felé, melyeket Bernward műértő szelleme emelt. Kortársai az imádság és az önsanyargatás kiváltságos emberét látták benne. Buzgóságát mutatják Rómába, Párizsba és Toursba tett zarándokútjai is. Még többet mond, hogy halála előtt egy évvel letette püspöki hivatalát és az előtte oly kedves Szent Mihály apátság szerzetesei közé lépett. Mikor pedig halálát közeledni érezte, a Szent Mihály-templom Mária-oltára elé vitette magát s ott is lehelte ki nemes lelkét 1022 november 20-án.

Tetemét a Szent Mihály-templom kriptájában helyezték örök nyugalomra s föléje emlékül azt az ékesmívű szarkofágot állították, melynek megrázó apokaliptikus képeit az ő műértő vezetése alatt vésték ki hozzáértő kezek. Mivel sírjánál számos csoda történt, III. Celesztin pápa már 1192-ben a szentek közé sorozta a középkori egyház e messze kimagasló alakját.

Ugyanerre a napra esik

I. Szent Evariszt pápa vértanu † 107 k. Szent Kelemen (lásd nov. 23) közvetlen utóda Szent Péter székén.

Szent Lúcián és Marcián vértanuk † 251. Nikomédiában, Bitínia tartományban éltek mint cimborák. Fiatalság, tehetség, leleményesség utat nyitott nekik ahhoz az életélvezéshez, melynek pogány vallásuk nem tudott és nem mert megálljt mondani. Különös ambícióval űzték a varázslást, szellemidézést, természetesen elsősorban bűnös vágyaik szolgálatában. Mesterkedésük azonban csütörtököt mondott egy szentéletű keresztény szűzzel szemben. A velük cimboráló «szellemek» ki is jelentették, hogy Jézus Krisztus őrzi azt és kínozza őket; tehetetlenek. Ez gondolkodóba ejtette a szellemidéző aszfaltbetyárokat. Először csak megremegtek arra a gondolatra, hogy ha Jézus Krisztus erősebb, mint az ő «szellem»-eik, akkor majd velük is érezeteti felsőbbiségét. Lassan csakugyan megérezette. De máskép, mint pogány fejük gondolta. Megnyerte őket az evangélium igazságának, még pedig teljesen. Amilyen fanatikusai voltak előbb spirítizmusuknak, annyira buzgó hívei lettek új hitüknek. Varázskönyveiket a piacon elégették, a pogány babonát nyiltan elítélték, és mikor Décius üldözése idején Szabinus városparancsnok elé kerültek, nyíltan megvallották, hogy ők «Isten titkainak beavatottjai és tisztelői», a pogány tévedésből az vezette ki és tette hitvallókká, aki Saulból Pált csinált. A fenyegetésekkel szemben csak azt hangoztatták, hogy a keresztények egyetlen dicsősége a jelen élet helyébe örök életet nyerni. Ezzel a hittel szálltak a máglyára, melynek tüzeben elhamvadt pogány multjuk utolsó maradványa.

Október 27.

Szent Eusztóchium szűz † 420.

Mikor a kereszténység kezdett terjedni a római birodalomban, az már halálra volt szánva. Megrcn:otta kapzsisága, határtalan terjeszkedési vágya, fiának örült élvezetvágya és fényűzése. A kereszténység az egészség és fiatalág szellemét hozta. De ennek a szent új bornak új tömlő kellett;

a régi római birodalom köveiből a kereszténység számára új lakásoknak kellett épülni. Ehhez azonban jó kövek kellett, hozzáértő építők és jó építőtudomány. Ezért irányította a Szentlélek Urísten a dolgot úgy, hogy az alkonyodó római birodalom egén gazdag változatokban jelentek meg olyan színek, melyek a középkor hajnalát jelezték és lehetővé tették. Az enyészetre szánt római társadalom halála előtt még a keresztény szentségnek minden terén olyan példákat adott, melyek minden időnek útmutatást és biztatást sugároznak.

Az első három század, Nagy Konstantin császárig (313) a keresztény vértanu dicső típusát alkotta meg minden változatban. Csak gondoljunk Sebestyénre és Lörincre, Felicitászra és Perpetuára, a lyoni és szcili vértanukra, Ágnesre és Ceciliára. Az a következő három század, ami Nagy Szent Gergely pápáig még szánva volt a nyugatrómai birodalomnak, megmutatta, hogy bizonytalan békében, gazdasági leromlásban és társadalmi széttűlésben hogyan lehet nagystílű evangéliumi életet élni. Ez a nagy püspökök és tudósok, az Ágostonok, Hiláriusok, Cezáriusok, Ambrusok, Jeromosok kora, a szent szerzetesek és lemondók, a Benedekék, Bédák, Skolasztikák ideje.

Ebben a korban, melynek mintegy csűrökbe kellett takarítani az evangélium jó búzáját jobb idők számára, Szent Eusztóchiumnak külön föladat jutott: neki az önkéntes tudatos szüzességnek elragadó példájával kellett gazdagítania a római nagy szentek fölséges sorát. A szüzesség, vagyis a házaseletről, világi kényelemtől és jólétről való lemondás akkor lesz igazi áldozat és hősi tett, ha volt miről lemondani; ha nem a körülmények és szegénység kényszerítették ki, hanem az Úr Krisztus szeretete sugalmazta. *S ez Eusztóchiium esete.*

Róma egyik legősibb főnemesi családjából született 368 körül; atyja Toxócius, a Juliusok császári véréből való, anyja, Szent Paula (jan. 25) a legrégebbi görög főnemesi családokkal volt rokonságban. A származás, vagyon és társadalmi előkelőség itt nagy lelki előkelőséggel párosult. Eusztóchiium anyja, Paula, két nénye: az ifjabb Paula és Blezilla (jan. 22) szentek. El lehet gondolni, hogyan nyílt ki és indult virágzásnak ebben a kertben Eusztóchiium lelke. Még tizenkétéves sem volt, mikor elvesztette atyját. Anyja akkor Szent Marcellához (jan. 31) adta nevelőbe. Marcella abban az időben Rómában a legnagyobb szabású és legtiszteltebb nő volt. Szent

élete, páratlan emberismerete és ritka tudományos készülsége Róma törekvőbb nőinek vezérévé tették. Paula határtalan tisztelettel volt iránta. Érthető, ha legkedvesebb leányát reá bízta.

Eusztóchium már otthon járta a szentek iskoláját; hisz az anyatejvel szívta magába a hamisítatlan jámborságot, melyet anyja példája fokozatosan gyarapított. Az anya és leány között páratlanul gyöngéd szeretet fejlődött ki, s ez nem csökkent egész életükön keresztül. Ebből is látni, mennyire oktalan sok egyébként jóra való szülő félelme, hogy «elveszítik» gyermeküket, ha szerzetes vagy papi életre engedik. Mikor nyilvánvaló, hogy mihelyt valaki megházasodik, természetesen előbbre való neki a házastársa mindenki másnál! Eusztóchium élete végéig megható gyöngédséggel és alávetettséggel ragaszkodott anyjához, és pedig ép azért, mert még jobban ragaszkodott az Úr Krisztushoz. T. i. Marcella keze alatt csakhamar megérelődött az az elhatározása, hogy Krisztus szeretetért szüzességben marad.

Nem csekély hősiesség kellett ennek az elhatározásnak meghozására, még több a megtartására. Hisz Eusztóchium sem volt süket és vak azok iránt a javak iránt, melyeket a világ ígér egy tizenégyéves gazdag, szellemes, szép hajadonnak. S a jámborságnak nem kell okvetlenül vereséget szenvednie, ha hallgat a hívó szóra. Ott voltak nénjei, Paulina és Blezilla. Nem élt-e bennük is szülőik hite és jámborsága? Mégis férjhez mentek, tisztos keresztény férfiakhoz. S nem egyenest a hitnek dicsősége-e a szent családi élet? Miért ne járhatna Eusztóchium is azon az úton, melyet anyja és két nénje példája megszentelt? Így gondolkodtak rokonai is: Talán gyerekes szeszély az egész; azt az ábrándozó lányt észre kell téríteni. Pretextata, Eusztóchium nagybátyjának felesége, férjének meghagyására kezdte divatosan öltöztetni, társaságokba járni; hadd nyiljon ki a szeme! Az asszonynak erre egy éjjel látomása lett. Megjelent előtte egy angyal s szigorú arccal reátámadt: «Te merészelted többre tartani férjed parancsát, mint Krisztusét? Te merészeltél szentségtörő kézzel hozzányúlni a Krisztusnak szentelt szüz fejéhez? Elszárad ez a kéz, és tudd meg, öt hónap múlva halál fia vagy; ha pedig konokul folytatod, férjed és gyermekeid is veled halnak». Eusztóchium így megmenekült a «rokoni» «gondviseléstől», mely különben sem tudta egy percre sem eltéríteni fogadalmától.

Akkor t. i. hős elhatározásának már új helyeslője és hatalmas segítője támadt. 384-ben megjelent Rómában Szent Jeromos (lásd szept. 30). Keletről jött meg, a Chalkisz remetéitől, telve lelkesedéssel az askéta ideál iránt. A tudós askéta és a szentségre törekvő előkelő nők köre csakhamar egymásra találtak. Jeromos rendszeres oktatást adott nekik a Szentírás tudományában, melyben akkor már első tekintély volt, és vezette őket az önmegtágadás és életszentség meredek ösvényein.

Milyen szellem hatotta át ezt a kis kört, kiárad abból a levélből, melyet Jeromos Eusztóchiumnak írt, mintegy élő szóbeli tanulásának összefoglalásaként (22. levél). Kezdi a zsoltáros szavával: «Halljad leányom; figyelj és hajtsd ide füledet: Feledd el népedet és atyád házáat. Ime, a király kívánja szépségedet; hisz ő az Úr, a te Istened, s neki hódolat jár» (Zsolt. 44, 11, 12). «Ezt azért írom, kedves Eusztóchiom úrnóm, folytatja — úrnómnek kell ugyanis szólítanom Uram jegyesét — hogy mindjárt az elején lássad: amikor Sodomát elhagyod, Lót feleségének példájától kell rettegned. Nem akarom ugyanis, hogy elhatározásod kevélységet öntsön beléd, hanem félelmet. Aranyat viszel, kerülj a zsványokat. Kígyók és skorpiók között nem lehet gondtalanul járni.» Azután részletesen kioktatja, hogyan tudja majd a szüzesség kincsét sértetlenül megőrizni: mindenekelőtt következetes önmegtágadással kerülni kell a finom és bőséges étkezést is világias emberek, különösen fölületes nők társaságát; keresni kell a magányt, fáradhatatlanul olvasásban és imádságban foglalatoskodni és szigorú napirendet tartani.

Látni való, nem más az, amit Jeromos Eusztóchiumnak előír, mint az a szerzetes askéta élet, melyet Keleten látott a remetéknél. Csakhogy most egy élvezeg világváros kellő közepébe van plántálva. Nem csoda, ha nyárspolgári emberek túlzásnak tartották, s ha akárhányan még botránkoztak is azon, hogy a legelőkelőbb családok leányai ezt az életmódot követik, mely szerintük még talán jól állt szurtos askétáknak és zarándoklóknak, de nem római magnásoknak. Talán Paula körének is sejtelve támadt, hogy ez az élet más környezetet kíván. Mindenesetre kaptak rajta, mikor Jeromos megúnva a sok gyanúsítást és ácsánkodást, visszakészült Keletre. Jámbor szívüknek úgyis régi titkos vágya volt ott élni, ahol az Üdvözítő született. Paula tehát pénzzé tette vagyona nagy részét és kedvenc leányával Jeromos társaságában a Szentföldre

indult, 385 augusztusában. Ciprus szigetén kikötöttek Szent Epifániusnál (máj. 12) és gazdagon megajándékozták az ottani kolostorokat. Antióchiában tisztelegtek Szent Paulin pátriárkánál, kit még Rómából ismertek. Majd télvíz idején szárháton Jeruzsálembe értek. A prokonzul itt a pretóriumban készített szállást az előkelő hölgyeknek; ők azonban nem akartak palotában lakni ott, ahol az Üdvözítő szegényen bujdosott. Nagy áhítattal látogatták Jeruzsálem szenthelyeit, majd az egész Szentföldet. Sőt átmentek Egyiptomba, meglátogatták a híres remetéket és szerzeteseket, s mindenünnen nagy épüléssel és sok szent indítással távoztak.

Azonban Betlehem volt szent vágyaik hazája: az a hely, mely az Üdvözítő földrejöttét látta, és még most is visszhangozza az angyalok és pásztorok énekét. «A szántóvető, írják Marcellának, miközben az eke szarvát tartja, alleluját énekel. Az arató zoltározással úzi el fáradságát, a görnyedő vincellér Dávid-éneket zeng». Három évig szerény hospíciumban húzódtak meg. Azután Paula két kolostort építtetett. A férfiakét Jeromos vezette, a nőké Paula. Szigorú rendet és fegyelmet honosított meg. Két napszakban, éjjel is zoltározni kellett, azután pedig dolgozni; még pedig keményen: főzni, földet kapálni, házat súrolni, betegeket ápolni, étkezőket kiszolgálni. Eusztóchium mindenből fenntartás nélkül kivette részét. Anyjától ugyanis nem tágított. «Mindig úgy alávetette magát anyjának, írja Jeromos, hogy nélküle nem feküdt és nem kelt, nem járt és nem étkezett, s még egy garassal sem rendelkezett maga».

Abban is hűségesen anyja nyomdokát követte, hogy járta Szent Jeromos kemény, tudós iskoláját is. A két nő ugyanis szent lelkesedésében a Szentírást egészen akarta ismerni. Megtanultak görögül és héberül annyira, hogy hiba és latin segítség nélkül héberül tudtak zoltározni és Jeromossal alaposan végig magyaráztatták maguknak az egész Szentírást. Jeromos igen sok híres kommentárját (szentkönyv-magyarázatát) egyenest nekik készítette és ajánlotta.

Lelki béke és boldogság évei voltak azok. Az önmegtartadás és lemondás nem nehéz annak, aki tudja, kinek szerelméért hozza meg áldozatait. A kormányzat gondjait pedig Paula vitte, a római nagyasszony rátermettségével és tapasztalataival. Eusztóchium egészen a lelki dolgoknak élhetett és emellett anyja erős karjára és gyöngéd szeretetére támaszkodhatott.

Szent Eusztóchium.

Ennek 404-ben vége szakadt. Paula huzamos betegségben halálra vált. Eusztóchium határtalan odaadással ápolta anyját: maga igazította el fekvőhelyét, etette, emelte és dörzsölte hűlő tagjait, nem engedett másnak semmit azokból a szolgálatokból, melyek súlyos betegnek járnak. Mikor pedig meghalt, nem akart megválni tőle: Folyton ölelte hűlt tetemét, cirógatta arcát, csókolta szemét, szeretett volna vele együtt eltemetkezni. De keresztényhez nem való hangos fájdalomkitörésektől tartózkodott és teljes lélekkel beleállt a zsolttározásba, melytől — szír, görög és latin nyelven — hangos volt Betlehem egy álló hétig, míg a drága tetemet a szent barlang mellett eltemették.

Eusztóchium számára most kezdődött a gond. Anyja, a valaha leggazdagabb római nő, örökségül hagyott reá két kolostort népes szerzetescsaládjával, rengeteg szegényt és — adósságot. Eusztóchium anyja nélkül előbb úgyszólván egy lépést sem tett; most önállóan kormányoznia kellett egy nagy szerzetescsaládot, mely fölött a viharok gyülemlettek. A 410. évi római katasztrófa (lásd aug. 28) nagy fájdalmat hozott a csöndes betlehemi kolostorba is, és előre vetette jövőendő bajok árnyékát: a valaha hatalmas Róma karja elgyöngült, már nem tudja védeni polgárai biztonságát, még saját falai között sem, hát még a határokon! Csakugyan 416-ban fanatikus eretnekek, pelágiánusok jelentek meg Betlehemben, fölgyújtották a kolostorokat, földúlták a tartozékokat, sőt megölték, akiket kézre tudtak keríteni. Jeromos menekült. Eusztóchium vele. De hamar összeszedte magát: a kolostorokat helyreállította, a szétszórt szerzeteseket és szerzetesnőket összegyűjtötte; s újra kezdődött a kolostori élet — Szent Pachómius szabálya szerint, melyet Eusztóchium kérésére Jeromos lefordított latinra.

Nagy vigasztalása volt ebben az időben, hogy unokahuga, bátyjának leánya, az ifjabb Paula megjelent nála és szintén letette a szüzesség fogadalmát. Volt kire hagyni a szentség előkelő családi örökségét, mikor 420 szept. 28-án jámborul elhúnyt az Úrban.

Ugyanerre a napra esik

Szent Frumenciús püspök hitvalló † 380 k. Merópius nevű előkelő ember Tírusból a messze Abesszíniába ment, melyet az akkori földrajzi tájékozatlanság szívesen Indiának nevezett. Magával vitte két kedves kis növendékét, Edéziust és Frumenciust. A bennszülöttek leölték Merópiust és kíséretét. Az életben maradt két

fiú a király udvarába került, az ország minden tudományát megtanulta és a királynak hű udvari főtisztviselője lett. Sőt a trónörökös nevelését is rájuk bízta. Edéziust a honvágy hazacsábította. Frumencius azonban arra használta föl előkelő állását és befolyását, hogy talajt készítsen a kereszténységnek. Szorgalmasan fölkutatta és támogatta a római keresztény kereskedőket, kedvezésekkel is biztatta őket az evangélium terjesztésére, más országokból is vonzott oda keresztényeket. Mikor a vetés kezdett szépen fejlődni, elment Alexandriába, Szent Atanázhoz (máj. 2) püspököt kérni. Atanáz őt szentelte föl és küldte vissza, és Frumencius olyan eredménnyel folytatta a térítést, hogy Abesszínia apostolának tisztelik.

Szent Elezbáz hitvalló † 555 k. Hogy Frumencius jó magot vetett, annak egyik bizonyosága az abesszíniaiak állhatatossága az arianus eretnekséggel szemben; a másik Elezbáz királynak szent élete. Sok országos gond és hadjárat után drága koronáját Jeruzsálembe küldte szent adománynak, maga a fővárosa közelében kolostorba vonult és élte annak szigorú életét úgy, mint az utolsó fráter. Ha az abesszíniai kereszténység szent vetését több földülta a monofizita eretnység, Frumencius és Elezbáz reményt adnak arra, hogy jó imádságunk és missziótámogatásunk által Isten majd egyszer újra nekiszendíti.

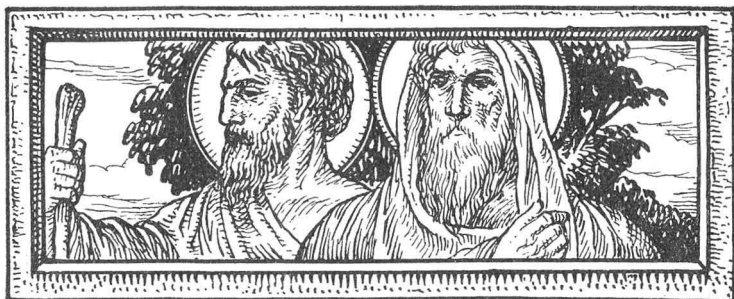
Október 28.

Szent Simon és Júdás apostolok † 70 k.

Az Apostolok Cselekedeteinek apostol-névjegyzékében (1, 13) így egymás mellett találjuk nevüket. Egy régi hagyomány szerint meg Simon először Egyiptomban, Júdás pedig Mezopotámiában hirdette az evangéliumot, majd hosszabb ideig közösen munkálkodtak Perzsiában s ott is szenvedtek vértanuságot. Simont ketté fűrészelték, Júdást lefejezték. Az együttes vértanuságról szóló értesítés azonban nem valószínű.

Ezek a dolgok mind együtt érthetővé teszik, miért van ünnepük egy napon.

Simonról nagyon keveset tudunk. Neve benne van az apostolok névjegyzékeiben, s «buzgólkodó» (= Zelota) volt a mellékneve. A Zelota névvel az Irás görög szövege azokat nevezi, akik őszinte lelkesedéssel ragaszkodtak az ószövetségi törvényhez s azt buzgón megtartották. Simon is tehát meghívása előtt a törvényhez hű, jámborabb zsidók közé tartozott. Szent Máté és Márk evangélistáknál «kánáni» a mellékneve, s ezért többen azonosnak tartották őt a Kána városába való Nathanaellel, sőt még a kánai menyegző vőlegényével is. Ez

azonban félreértés. A «kánáni» elnevezés semmi egyéb, mint a Zelota szónak arámi fordítása.

Egyes források szerint az apostolok oszlása után Egyiptomban, Észak-Afrikában, sőt még Britanniában is hirdette az Isten igéjét. Azonban a brit szigeteken és az afrikai Mauretániában való apostolkodásnak semmi valószínűsége nincsen. Nagyobb hitelt érdemel az a tudósítás, hogy Simon apostoli működésének javarésze a nagy perzsa birodalomra esett. Eszerint ott is szenvedett vértanaságot Suanir városában. A ma már ismeretlen város helyét a Kaukázustól délre keresik, részint Kolchisban, részint pedig Iberia tartományában. A halálozás idejét nem lehet megállapítani.

Ereklyéit Rómában, Kölnben és sok más helyütt tisztelik.

Júdás apostolt a Szentírás következetesen megkülönbözteti az áruló Júdástól. Máté és Márk Tádénak (Taddeus, egyes kéziratokban Lebbeus), Lukács Jakab testvérének nevezi, János pedig neve után hozzáteszi: «nem az iskarióti». Az egyházi nyelvhasználatban a Júdás-Tádé elnevezés a szokásos. Mint ifj. Jakab apostolnak, neki is Alfeus-Kleofás volt az atya, Mária pedig az anyja. Ezt a Máriát az evangélium (Ján. 19, 25) a Szent Szűz «nőtestvéré»-nek, azaz közeli rokonának, Júdást pedig három testvérével, Jakabbal, Józseffel és Simonnal egyetemben az Úr «testvéré»-nek, vagyis unokatestvérének mondja (Márk 6, 3). Arról is van hiteles adatunk, hogy családos ember volt. Tudomásunk van két unokájáról s valamennyire ismerjük azok életkörülményeit is. Az unokákról szabad visszakövetkeztetni a nagyapára is.

Domicián († 96) császár maga elé idéztette Júdás apostolnak Galileában lakó két unokáját. Följelentették őket mint politikailag veszedelmes embereket, mert Dávid királyi házá-

ból származtak. A császár legelőször is megkérdezte tőlük, hogy csakugyan Dávid király törzséből valók-e. Határozott igennel feleltek. Ezután vagyonuk és foglalkozásuk iránt érdeklődött. Azt válaszolták, hogy kettőjük vagyona összesen kilencezer denár (kb. ugyanannyi arany korona), s ez nem készpénzben, hanem 39 pletra földben van. Ez kb. 17 kataszteri holdnak felel meg. Ennek gyümölcsreiből fizetik az adót s ebből is élnek. Megmutatták neki a földműves munkától megkérgesedett kezüket is. A császár kérdezősködött még Krisztus királyságáról is. Miután megtudta tőlük, hogy ez a királyság «angyali és égi», szabadon bocsátotta őket. A kérgeskező földművelőktől s a földöntúli királyságot valló Dávid-utódoktól ugyancsak nem kellett féltennie trónját.

Ezeknél az unokáknál a családi ház, a vagyon és a foglalkozás minden bizonnyal örökség volt. Nagyatyjuk, Júdás apostol is meghívása előtt kérgeskező földműves lehetett valahol Galileában. S nem is tartozhatott a legszegényebbek közé. Palesztinában 17 hold föld nem kis vagyon. Az Úr Jézus Krisztus innen az ekeszarva mellől szólította el, hogy az Isten földjén szántson s az evangélium magvetője legyen.

Amikor Júdás apostollá lett, ugyanúgy élt lelkében a földi messiási ország várása, mint a többi zsidó kortársainál. Efféle remények még az Úr Jézus halála előtt is éltek benne. Amikor az Üdvözítő az utolsó vacsorán megemlékezett arról is, hogy aki őt szereti, azt Atyja is, ő is szeretni fogja, s ő kijelenti magát neki, Júdás-Tádé közbe szólt: «Uram! hogy van az, hogy te nekünk akarod magadat kijelenteni és nem a világnak?» Az Úr azonban a világi messiási ország álmokképeiben ringatózó apostolnak válaszképen újra csak ismételte: «Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szeretni fogja őt, és hozzája megyünk, és lakóhelyet szerzünk nála. . . Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek» (Ján. 14, 21—27).

Apostoli működéséről nem lehet sokat tudni. A reá vonatkozó hagyomány általában megbízhatatlan és ellenmondásos. Sokszor összetévesztik őt más apostolokkal, s különösen a 72 tanítvány egyikével, az edesszai Addeussal vagy Taddeussal. Működési teréül emlegetik a Palesztinához közelfekvő Szíriát, azután Mezopotámiát, itt is főleg Edesszát és Perzsiát. Vértanuságát is Perzsiába teszik. Azonban minden valószínűség mellett szól, hogy Jakab testvérével, a jeruzsálemi

apostol-püspökkel együtt elsősorban zsidó honfitársai közt terjesztette az Isten országát. Biztos adatunk apostolkodására vonatkozólag csak egy van, a 64—66 körül írt levele.

Ez a levél szent könyveinkben az úgynevezett hét katolikus levél közt az utolsó, s így kezdődik: «Júdás, Jézus Krisztus szolgája (= apostola) és Jakabnak testvére, azoknak, kiket az Atyaisten szeret»... Mintha csak ennek a levélnek az elején is azok a szavak jártak volna az eszében, amelyeket az utolsó vacsorán feleletképpen hallott az Úrtól: «Ha valaki engem szeret, Atyám is szeretni fogja őt». A messiási országra vonatkozó álmok azonban már helyt adtak a komoly valóságnak. A levelet a zsidó-keresztényeknek szánta. Érezni lehet az írásból, hogy az apostolnak küzdenie kell a konkolyhíntők ellen. Itt elsősorban azokra a gnósztikus eretnekekre kell gondolnunk, akik elvetették az ószövetséget, tagadták Jézus Krisztus istenségét s az evangéliumi szabadságot szabadosságra értelmezték. A levél arra is alkalmas, hogy Júdás lelki arculatának újabb vonásaival is megismeressen. Úgy jelenik meg előttünk az apostol, mint a zsidó-keresztény irányú, ifj. Jakabhoz hasonló egyenes gondolkodású, szegényeket szerető, gazdagokat feddő, talpig becsületes és erélyes férfiú.

Halálának, illetve vértanúságának helye ismeretlen. A szálak Palesztinába vezetnek. 70 körül történhetett.

Domicián szemében az egyszerű apostol-unokák jelentelen emberkéek voltak. S a világ előtt az apostolok is azok. De «ami a világ szerint gyenge, azt választotta ki Isten, hogy megszégyenítse az erősöket» (Kor. I. 1, 27). «A világ szerinti gyöngye» az apostoloknál ezt jelenti: «A világból kevés van bennük. Verbéna-parfüm nincs rajtuk. De töretlen, egyszerű nép. Bükkök és sólymok. Töretlen szűzföld» (Prohászka). A legtöbb apostol életéről keveset jegyzett föl a történelem. Simonról és Júdásról talán legkevésébbet. De ez a jellemzés rájuk is illik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Anasztázia szűz, aki egy késői, nem hiteles legenda szerint Rómában szenvedett vértanúságot 258-ban. Egy Zsófia (Sophia = bölcsesség) nevű buzgó nő nevelte. Pogány rokonsága azonban följelentette Probus városparancsnoknál. S ez nyomban érte küldte pribékkéit. Nevelőnője lelkes szavakkal bocsátotta útnak: «Eddig neveltelek. Most nagykorú vagy, hivatva helytállni a próbán. Közeledik nászod. A Völégény vár, a vőfélyek már az ajtó-

ban állnak. Siess örömmel eléje.» A poroszlók nyakbilincsbe verték és végig hurcolták a városon az előkelő leányt. A parancsnok előbb hízélgéssel, majd válogatott kínzással igyekezett megingatni. De hiába vetköztette le a tárgyalóteremben: ő vallotta, hogy Krisztus őt igazságba és szentségbe öltözteti. Hiába törette kerékbe, marcangolta vasgajmókkal, vágatta le emlőit, majd nyelvét. Végre lefejeztette. — Azonban a hiteles adatok szerint Anasztázia 304 k. Dioklécián idejében Pannóniában, a mai Mitrovicában szenvedett vértanaságot, melynek körülményei ismeretlenek. 450 táján ereklyéit nagy ünnepélyességgel Konstantinápolyba vitték. Azóta tisztelete igen elterjedt. Ünnepe dec. 25-én van; a karácsonyi második szentmisében meg is emlékeznek róla. Neve belekerült a mise-kánonba és a mindenszentek litániájába is. — Fejfájás ellen hívják segítségül. Azonkívül a sajtóellenőrzés védőszentje; ezért ollóval szokták ábrázolni.

Október 29.

Antióchiai Szent Teofil püspök hitvalló † 185 k.

169-ben lett Antióchia püspöke — a hatodik Szent Péter után. Róma és a görög-római kultúra még ragyogott — ugyan hánynak volt akkor elég éles szeme meglátni, hogy az a fény alkonyba hajlik! És a keresztényekről még állt Szent Pál szava: «Nézzétek csak meg hívástokat, testvérek; nem sokan vannak a bölcsek test szerint, nem sokan a hatalmasok, nem sokan a nemesek; hanem azt, ami a világ szerint oktan, választotta ki az Isten, hogy megszégyenítse a bölcseket» (Kor. I. 1, 26). Nem sokan akadtak még akkor tollforgatók, de annál többen, kik vérrel és lélekkel írták meg az Úr Krisztus igazságának bizonyosságát és védelmét.

Pedig akkor már ugyancsak kellett tollforgatók is. Hisz két fronton folyt az üldözés: a nyílt színen pribékekkel, hóhérokkal, máglyával, kínzó eszközökkel, vadállatokkal; a tudomány csarnokaiban, társas összejöveteleken és dolgozó szobákban érvekkel, gúnnyal, rágalmakkal. S a rágalom ragad, a gúny öl, az érv hódít. Velük szemben nem elég a szent élet és hősi halál. A szellemi propaganda aknamunkája ellen a szellem fegyvereseinek is föl kell vonulniok.

Teofil tudta forгатni őket. Volt egy pogány ismerőse, Autolikus, tudós ember, ki éjhosszat bújta a könyvtárakat, s amit olvasott az ő világbölcseinek könyveiben, azzal neki-támadt Teofilnak hite miatt. Teofil azonban nem maradt adós

a felelettel. Férhias, nem cikornyás, de előkelő módon válaszol úgy, hogy még ma is okulhatunk belőle. Halljuk csak:

«Te kedves barátom, nekem estél üres dicsekvésekkel isteneidről, melyek fából és kőből vannak, öntve és kalapálva, faragva és festve; nem látnak és nem hallanak, hisz csak emberkéz műve... Ha pedig azt mondod: mutasd meg nekem a te Istenedet, én azt válaszolom: Mutasd meg te nekem az emberedet, és én majd megmutatom neked az én Istenemet. Mutasd meg nekem, hogy lelked szeme lát és szíved füle hall. Istent ugyanis csak azok látják, kik nyitva tartják lelkük szemét. Mert hisz mindenkinek megvan a szeme, de némely emberé elhomályosult, s ezek nem látják a napvilág. I. S ha a vakok nem látnak, abból bizony nem következik, hogy a nap nem süt, hanem a vakok vessenek magukra és szemükre. Ugyanígy neked is, ó ember, bűneid és gonoszságaid következtében elhomályosult a szemed. Mint a ragyogó tiszta fémtükör, olyan az ember lelke. Ha már most rozsdá marja a fémtükört, nem lehet meglátni az ember arcát a tükörben. Ugyanígy ha bűn marja az embert, nem láthatja meg Istent. Mutasd meg tehát magadat: nem vagy-e házasságtörő, szoknyavadász, tolvaj, rabló, útonálló, fiú-meggyalázó, erőszakos ember, nem vagy-e gyalázkodó, haragtartó, hencsegő, gyanakvó, veszekedő, zsugori, engedetlen szülőid iránt, gyermekeid elvesztegetője? Akik effélet cselekszenek, azoknak Isten nem jelenik meg, ha előbb ki nem tisztulnak minden szennyből.»

«Most majd azt mondod nekem: Hát ha te látsz, írd le nekem Isten alakját. Halld hát, ó ember: Isten alakja kimondhatatlan, megmagyarázhatatlan és testi szemnek láthatatlan. Főlsége megfoghatatlan, nagysága megérthetetlen, magassága a gondolat számára elérhetetlen; ereje mérhetetlen, bölcsesége páratlan, jósága utánozhatatlan, működése leírhatatlan... De gondviseléséből és műveiből megismerhető...»

Teofil meg tudta pogány embertársainak mutatni a hit útját. Hisz ő is azt járta. Pogánynak született, valahol az Eufrát táján. Amikor ugyanis Autolikus barátjának magyarázza a paradicsom leírását és megmutatja neki, hogy a Szentírás mondja meg itt is az igazságot, nem pedig a pogány költők mondái, megjegyzi: «A Tigris és Eufrát (a két paradicsomi folyó, melyeket a Szentírás említ) nálunk nagyon is ismeretesek, hisz a mi határunkban folynak». Szorgalmasan tanulmányozta a pogány írókat, sokat gondolkodott a nagy élet-

kérdésekről, s csak érett férfi korában nyílt meg előtte a hit világa. Azzal fejezi be fejtegetéseit: «Ne légy tehát hitetlen, hanem hívő. Mert valaha én sem hittem, hogy így lesz. Most azonban fontolóra vettem a dolgot és immár hiszek, mert kezembe kerültek a szent próféták szent írásai is; s ők Isten szellemében megjövendölték a multat, milyen volt, a jelent, milyen most, és a jövőt, milyen lesz. Minthogy a jelen és annak megjövendölése tanubizonyságom, már nem vagyok hitetlen, hanem hívő — engedelmes Isten iránt. S öneki te is engedelmeskedjél hitben, nehogy mostani hitetlenséged után majd egykor a magad kínjára, az örök büntetésben kénytelen légy hinni».

Aki ilyen odaadó fáradozással kereste meg hitét, annak az természetesen szívügye. Ajánlja, hirdeti, amikor csak alkalma nyílik; védi, ha akárki támadja; helytáll, ha sértik vagy hamisítják. Teofil tolla nem pihent. Irt tudós történeti műveket a pogány mondák ellen, megvédte a teljes, katolikus hitet a kor veszedelmes hitrontóival, az eretnekekkel szemben, akik azt tanították, hogy Isten olyanformán bocsátja ki magából a szellemeket, mint a nap a fénykoszorúját, s hogy Jézus Krisztus nem Isten, hanem csak egy ezek közül a szellemek közül. Jeles írást bocsátott ki Markion ellen, aki azt állította, hogy az ószövetségnek más az Istene, mint az újnak, és az őt elvetette.

Ezek az írások egytől egyig elvesztek. Csak az maradt ránk, melyet Autolikusnak írt «A keresztények hitéről». S ha honfitársai Polikárp püspök vértanu csontjait összegyűjtötték és értékesebbeknek tartották kincsnél és drágakőnél, mi époly kegyelettel gyűjtjük össze és aranynál, gyémántnál drágábbaknak tartjuk azokat az ősi keresztény írásokat, melyekből megilletődve olvassuk ki, hogy ezek a 2. századi tanult keresztények ugyanúgy vallották és védték a föltámadást, bűnbeszést, megváltást, Szentháromságot, mint mi. A vértanuk csontjaiból és az őskeresztény írásokból egy szellem szól: Jézus Krisztus igazsága, mely ugyanaz tegnap és ma és mindörökké.

Ugyanerre a napra esik

Szent Nácrcis püspök hitvalló † 220 k. Mint jeruzsálemi püspök buzgón igyekezett a római egyház szokásait meghonosítani. Azonban sok támadás és rágalom érte ezért. A pusztába ment tehát remetéskedni, de miután harmadik utódja is meghalt, visszatért

méltóságába s azt erős kézzel viselte haláláig, mely 116 éves korában következett be.

* **Boldog Angelus** hitvalló. Valahol Párizs környékén két kapucinus páter rötta az utat. Vizitáló úton voltak, az újonnan épült kolostorokat látogatták. Az egyik a páter provinciális, Angelus. A másik a titkára. Erősen esteledett már. Szétnéztek hát, hol találának éjjeli szállást. Egy kastély látszott a közelben. Azt még elérik napszállta előtt. A kapus nem szívesen engedi be őket. Mit keresnek itt ezek a barátok? A kastély ura a hugenottákhöz (francia kálvinisták) tartozik, haragszik mindenre, ami katolikus. El is utasítja a két pátert, mikor elébe kerültek. Hosszas kérélésre beengedi őket a gazda az istállóba. Szállásuk már volna, de vacsorájuk bizony nincsen. Vacsora helyett imádkoznak egy verset. Napkeltével pedig indulnak tovább. Útközben találkoznak egy lovaggal. A kastély felé tart az is. Ismeri a pátereket, köszönti is őket tisztelettel. Angelus megkéri, hogy tolmácsolja köszönetüket a kastély uránál. Nem tudták már megköszönni az éjszakai szállást, mert korán kellett indulniok. A lovacát is adja a köszönetet hűségesen. A nemes csodálkozik. Miféle vendégekről beszél? — Hát akik az éjszakát a kastélyban töltötték. Az egykori aquitániai alkirály, Henrik, joyeusei herceg, meg a kísérelje! — Lehetetlen! mondja az úr. Nem volt énám vendég! Csak két szurtos kapucinus alkalmatlankodott. Bedugtam őket az istállóba, mert hogy nincsenek az én hitemen. — Épen az egyik, az Angelus páter volt a joyeusei herceg, erősíti a lovacát. — Elrestelte magát erre a nemes. Rögtön nyergeltetett, és utána a két páternek. Men-tegetőzik előttük: Tud ó szívesebben is vendéget fogadni. Bocsásák meg ezt a fatális tévedést, jöjjenek vissza! Angelus páter csak mosolyog magában a hirtelen szívességen. De nem fogadhatja el, mert kevés ideje van a vendégeskedésre. Néhány barátságos szóval megbiztatja a nemeset: milyen jó volna, ha katolikus lenne! S azzal mennek is tovább. Messze járt már Angelus, de a szava még mindig ott csengett a nemes ember fülében. Nem tudott nyugodni, míg nem követte a szót: katolikus lett. Angelus páter pedig ment tovább és hódította vissza a lelkeket ezzel a fejedelmi nagylelkűséggel, nyugalommal, apostoli szeretettel, barátságos lélekkel. Megvoltak ezek benne már akkor, amikor fejedelmi módon él, s mikor álmában sem gondolt volna arra, hogy egy vidéki kurtanemes az istállóban szállásolja el.

Igaz, hogy már 12 éves korában szeretett volna kapucinus lenni. Toulouse-ban tanult akkor. A gvardián azonban nem merte fölvenni, hanem írt az apjának, az idősebb Henrik hercegnek. Ez mindjárt vitte is a hiát Párizsba egy főnemesi úrfiak számára való iskolába. Azután jött a királyi udvarnál töltött szolgálat. Nagyon megkedvelte őt III. Henrik király (1574—89). Meg is háziasította Nogaret la Valette Katalin hercegnővel. Egymásnak valók voltak. Mind a kettő ártatlan lelket, istenfélelmet, egymást szerető, hűsé-

ges szívet hozott a házasságba. Az Úr egy kis leánnyal is megáldotta őket. De alig éltek négy esztendő t boldog házasságban, az ifjú hercegasszony meghalt 22 éves korában. Henrik herceg sokat imádkozott felesége lelki üdvéért, és még inkább az Úristenhez fordult egész lelkével. Főlevenedett régi terve, hogy beáll kapucínusnak. Imádságos könyvében többször önkénytelenül a 115. zsoltárnál akadt meg a szeme: «Széttörted bilincseimet; bemutatom neked a hála áldozatát, s az Úr nevét hívom segítségül». Égi figyelemzetést látott a szavakban: azért szólította el az Úr feleségét, hogy a házasság megosztottságától szabadulva egészen az Istennek szolgálhasson. Követte hát az első szeretet szavát. Kisleányát az anyjára bízta; birtokait testvéreinek adta. S átment a kapucínusokhoz. A szomszédságban volt a kolostoruk. Beöltözéskor kapta az Angelus nevet (1587). A király személyesen ment érte, hogy visszaviszi az udvarba. De Angelus nem ment. A noviciátus alatt nagy lelki szárazság kínozta. Nem volt kedvére az egész szerzetesi élet, csak a terhet érezte belőle. Még az imádság is nehezére esett, pedig azelőtt ugyancsak buzgón és jókedvvel tudta végezni. Mégsem csüggedt el, s föltett szándékából nem engedett. Állhatosságát megjutalmazta az Úr. A noviciátus után véget ért a lelki szárazság, és nagy lelki békeességben, nyugodt, derűs örömben szolgált tovább Istennek élete végéig.

Pedig jöttek még nagy események, amik megzavarhatták volna. Az egyre hevesebb vallási harcokban a katolikus ligához tartozó főurak őt hívták meg fővezérnek. VIII. Kelemen pápa engedélyt adott neki, hogy átléphessen a máltai lovagrendbe s elfogadhassa a meghívást. Vezette is a harcokat az eretnek IV. Henrik király ellen, míg csak ez le nem tette a katolikus hitvallást. A katolikussá lett király a béke megpecsételésére Angelust tette meg Franciaország marsalljává. A sikerek nem szédítették meg. Mikor az igaz hit ügyét biztosítva látta, visszament a kapucínusokhoz (1599), s nagy alázatosságban szolgált tovább az Úrnak. Megmutatta, hogy nemcsak hadseregek élén tudja képviselni az igazságot, hanem fegyver nélkül, kapucínus csuhában is. Ezt hirdeti róla az a sok lélek, akit ő vezetett vissza az eretnekségből az Anyaszentegyházba. Olaszországból visszatérőben Rivoliban halt meg az 1608. esztendőben mint a rend generális definitora. —

Akinek pedig ma ünnepe van, az egy másik Angelus, szintén kapucínus. Acriban született Itáliának Calabria tartományában, buzgó és eredményes népmissziós volt és 70 éves korában halt meg 1739-ben. Vele nem egyszer összetévesztették Joyeuse herceget, akinek érdekes és épületes életét láttuk, aki azonban nincs boldoggá avatva. Ama megoldhatatlan számú katolikus közül való ő, kik szentül éltek és haltak meg s az Egyház fogyhatatlan életerejét és szentségét a névtelenség szerénységével hirdetik és ajánlják. Ezeknek mindnek életét írásba foglalni a világ minden könyve nem volna elégséges. De be vannak írva az élet könyvébe.

Október 30.

Rodriguez Szent Alfonz hitvalló † 1617.

Mikor Spanyolország egyetemlein a világ leghíresebb hittudósai tündököltek, és a kolostorok tudós, zseniális szentekkel ékeskedtek, mikor Alkantarai Szent Péter, Loyola Szent Ignác és első társai, nevezetesen Borgia Szent Ferenc, aztán Keresztes Szent János, s elsősorban Szent Teréz ejtették bámulatba a világot, ugyanakkor Majorka szigetén, a palmai jezsuita kollégium együgyű kapusához, Rodriguez Alfonz testvérhez jártak tanácsért éltes hittudósok és ifjú leviták, kérték véleményét káptalanok és hatóságok, érveltek kijelentéseivel az inkvizíció előtt tudós papok és bírák.

A tanulatlan portás akarata ellenére lelki vezére lett sok tanult ifjú rendtársának, köztük főként Kláver Szent Péternek, a négerek nagy apostolának (lásd szept. 8). Az agg szerzetes az istenes ember hatodik érzékével fölismerte a fiatal bölcslethallgatóban a hivatott nagy szentet, különösen szerette és bölcsesége legjavát szánta neki; viszont a lelkes ifjú teli lélekkel szívta be az életszentség tanításait, melyeket rendkívüli kegyelmek világossága diktált és egy önmegtagadásban, hősies Isten-szeretésben eltöltött életnek példája pecsételt meg. Kláver Péter lelkiismeretesen följegyezte a tanításokat, melyeket esténként azokon a drága negyedórákon kapott ott a kolostor portás-fülkéjében. Ma is őrzik a spanyol jezsuiták.

Többek közt azt olvassuk ott: «A szerzetesnek olyannak kell lennie, mint volt Melkizedek: atya nélkül, anya nélkül, rokonok nélkül (lásd Zsid. 7, 3). Mert jóllehet vannak, mégis úgy kell magát tekintenie, mintha nem volnának. Egyedül Istennek kell uralkodnia szívében». Ez azonban a hosszú aszkézisben és imádságos életben megérett lelki embernek bölcsesége volt. Mint fiatal diák még nem egészen így gondolkodott. Jámbor fiú volt, különösen a Boldogságos Szűzhöz vonzódott gyermekora óta. Mégis mikor alkalai tanuló korában meghalt édesatyja, és anyja hazahívta, hogy átvegye az «üzletet» (atyja kereskedő volt), haladéktalanul otthagyott iskolát, tudományos karriért és ment haza Segoviába, hol 1531-ben született; és lett becsületes boltos. Sőt nemsokára meg is házasodott, és lett két gyermeknek boldog atyja.

Alfonz jámbor ember volt, de nem bizonyult jó keres-

kedőnek. A kettő épenséggel nem zárja ki egymást; de igen sokszor a világosság fiai nem olyan okosak világi dolgokban, mint a világ fiai. Ilyenkor legjobb, ha visszavonulnak arról a területről, mely nem az ő otthonuk. Megérezte ezt Rodriguez is. Egyik kudarc és csapás a másik után érte. Föléledt gyermekkori vágya: az egyházi pálya. De ott volt a családja. Szerette, és kötelességének tartotta gondoskodni róla. Ekkor szólt bele Isten másodszor az életébe.

1564-ben egymásután magához vette édesanyját, feleségét, fiát és lányát. Egyedül maradt Istenével és szent vágyával, atya nélkül, anya nélkül, rokon nélkül — mint Melkizedek. Melkizedek rendjébe is kívánczolt. Pap akart lenni. Lelki atyjának irányítására azonban 1571-ben Valenciában beállt a jezsuitákhoz laikus testvérnek.

Hozzátartozói halála után ugyanis nagy elszántsággal a szentek útjára lépett. Az olvasót már régóta szerette és gyakorolta. Most megtanult elmélkedni, s különös odaadással az Üdvözítő kinszenvedéséről elmélkedett. Isten már akkor rendkívüli kegyelmekre méltatta, és ő a legkeményebb önsanyargatás iskolájába szegődött. Ez a lelkülete vitte arra, hogy lemondjon a papság méltóságáról és a laikus testvér alázatosságába öltözzék.

Ezt a drága ruhát nem is vetette le többet. Mindjárt beöltözése után Majorka szigetére került az ép akkor létesített palmai kollégiumba s azt el sem hagyta többé. Néhány évig háziteendők voltak reábizva, 1580 óta pedig kapustestvér lett és az is maradt harminc évnél tovább, csaknem haláláig.

A kapusnak igen fontos tiszte van; jelentősebb és nehezebb, mint a legtöbben gondolják. Talpon lenni éjjel és nappal minden hívásra; első tekintetre fölismerni, kit lehet beengedni, kit kell távoltartani; ideges és tapintatlan kopogatókkal szemben is valóra váltani az Üdvözítő előírását: jövevény voltam, és befogadtatok engem; illetéktelen kopogatókat úgy elutasítani, hogy azért az evangélium útját mégis megmutassák nekik — mindehhez bölcsesség, türelem és szentség kell. A kapusról olvassák le a kívülről jövők a ház szellemét, és a kapuson fordul, hogy a kapuval együtt a bebocsátottnak szívét is megnyitja-e.

A palmai jezsuita kollégium kapusán csakhamar észrevették, hogy az *más* kapukon is szokott ki-bejárni. S így történt, hogy egyszerű laikus testvér létére annyi tanult embernek lett tanítója — abban a tudományban, melyet semmi-

féle könyvből nem lehet megtanulni; az istenességben és életbölcsességben.

Az egyik kapu, melyet szorgalmasan nyitogatott — a maga számára: a fegyelmesség. A kemény önsanyargatásokat, melyeket már világi ember korában kezdett, mint szerzetes még fokozta. Kláver Szent Péternek azt a szabályt adta: sokat virrasztani, keveset aludni. Amit álmából elcsíp az ember, azt hozzáadja életéhez és érdemeihez. Már 80 éves törődött aggastyán volt, kit súlyos betegség kínozott, s mégsem tudta magának megbocsátani, hogy egyszer szándéka ellenére elaludt egy negyedórára. 60 éves koráig egy szál deszkán hált s szinte állandóan böjtölt. Másoktól nem kívánta ezeket a kemény önsanyargatásokat, de annál nyomatékosabban a lelki fegyelmet, főként a föltétlen engedelmességet. Kláver Szent Péternek azt mondta: «A szerzetes Istenért engedelmeskedik minden teremtménynek, nemcsak elüljáróinak. Igent mond minden parancsra, elfogad és megtesz mindent, amint telik tőle, nagy lelki békeességben. Ha nem teljesítette a parancsot, azt mondja: nem tudtam. Ami azután jön, azt nagy csöndben fogadja, és nem szól semmit, de semmit, hanem akármit mondanak neki, hallgat, hallgat, hallgat». Erre fölséges példát adott. Egy nagy ünnepségre a cellákból is elvitték az összes székeket s az övét elfelejtették aztán visszavinni. A 79 éves öreg testvérnek egy álló évig nem volt hol leülni vagy letenni egy darab ruhát. S ha egy év múlva, hasonló ünnep után vissza nem vitték volna, ő soha nem szólt volna; teljesen meg lett volna így élete végéig. Koldusnak tekintette magát, akit irgalomból tartanak, s akinek nincs joga máshoz, mint amit úgy kap irgalomból.

Az a lemondó és a teremtményekből kivetkőző élet önála kapu volt egy felsőbb élethez. Isten rendkívüli kegyelmekkel tüntette ki: megmutatta neki sokszor a jövőt, megjelent neki, s a misztikai imádságok magaslataiba vitte. Abban az időben az egész spanyol egyházi életet izgalomban tartották önféjű, rendetlen és engedetlen emberek, kik szembehelyezkedtek az egyházi felsőbbiségekkel, senki szavára nem hajlottak, hanem belső isteni felvilágosításokra hivatkoztak, rendkívüli, misztikus imádságkegyelmeket hajszoltak és azt hirdették, hogy aki ilyenekkel rendelkezik, azt nem kötelezi sem előírás, sem elüljáró. Ezek az áljambor «fölvilágosodottak» (alumbra-dos) gyanakvóbbá tették az egyházi elüljárókat az igazi misztikai kegyelmekkel szemben is. Szent Teréziának is kellett emiatt

szenvednie. A jézustársaságban is megvolt a hajlam egyenest eltiltani minden olyan imádkozásmódot, mely nem Szent Ignác Lelkigyakorlatának előírását követi. Hogy hamar fölülkerelkedett a helyes megítélés, abban döntő része volt a palmai kapustestvérnek: Leírátták vele ismételten is imádságos életét; megvizsgálták és hozzámérték a legbiztosabb mértékhez: életéhez és főként engedelmességéhez. S könnyű volt megállapítani, hogy ahol annyi alázat, engedelmesség, és önmagáról megfelelő szent szeretet van, ott csak az isteni kegyelem állhat munkában.

Lehetetlen is meg nem érezni a Szentlélek ihletését az ilyen szavakon, minőkkel Alfonz megmagyarázta, miért küld Isten olyan súlyos megpróbáltatásokat azokra, kiket szeret (neki is éveken keresztül bőségesen kijutott belőlük): «Isten úgy tesz ezzel a lélekkel (írásaiban *így* utal alázatában önmagára), mint a gyöngéd anya piciny gyermekével, kit úgy szeret mint tulajdon életét. Karján van gyermeke, és ő játszik vele; gyöngén arcul üti, és a gyermek elpityeredik. Ezt akarta az anya. Nyomban megöleli, inni ad neki, becézi, míg el nem hallgat. Ezt a szeretetjátékot aztán sokszor megújítja... Isten így folytatja ezt a szent játékot, míg a lélek fenntartás nélkül át nem adja magát neki».

Alfonz régen eljutott ide. Élete utolsó két évében igen sok testi és lelki szenvedésben volt része. 1617 okt. 28-án aztán egy elragadtatás megszabadította minden szenvedéstől. Az okt. 31-re virradó éjjel fölbredt belőle ezzel a kiáltással: Jézusom, Jézusom! s fél óra mulva békességben kilehelte lelkét. A hú kapus bement az örök élet kapuján. XII. Leó 1825-ben holdoggá, XIII. Leó 1888-ban szentté avatta. Ünnepe okt. 31.

Ugyanerre a napra esik

* **Boldog Stefána** lásd okt. 23.

Október 31.

Szent Wolfgang (Farkas) püspök hitvalló † 994.

Szent Wolfgangra hálával és szeretettel illik gondolnia minden magyar katolikusnak; nemcsak azért, mert elsőnek ő gyújtotta meg nálunk az evangélium világosságát, hanem azért is, mert ő nevelte számunkra az első magyar királyasszonyt, Boldog Gizellát, a liliomos Szent Imre herceg édes-

anyját. De e magyar vonatkozásokon túl tisztelettel illik föltekintenünk alakjára azért is, mivel talán valamennyi kortársánál szebben alakította ki magában a tökéletes szent eszményképét.

924 táján született a sváb törzs földjén. Előkelő és jámbor szülei eleitől kezdve különös gondot fordítottak gazdag szellemi képességeinek kifejlesztésére. Ezért már kis gyermek korában egy világi papot tartottak mellette, tízéves korában pedig a híres reichenauai bencés kolostorba küldötték továbbtanulás céljából. Innét barátjának, Babenbergi Henriknek, Nagy Ottó rokonának ösztönzésére a wüzburgi káptalani iskolába távozott, mely akkoriban a minden szépért és jóért lelkesedő I. Poppo püspök oltalma alatt igen nagy tekintélynek és látogatottságnak örvendett. Itt az élénkeszű ifjú olyan rohamos előrehaladást tett a tudományokban, hogy Martianus Capella egyik homályos helyének értelmezésében magán mesterén is túltett. Ezzel azonban annyira magára vonta a híű tanár gyűlöletét, hogy ez egyszerűen eltiltotta őt előadásainak hallgatásától. Ezentúl magánúton folytatta tanulmányait, és pedig olyan sikerrel, hogy idővel a legkitűnőbb mesterek egyikévé érett. Mikor tehát barátját, Babenbergi Henriket 956-ban trieri érsekké választották, ő is vele ment és készörömet magára vállalta az ottani jónevű iskola vezetését. Arra azonban nem volt kapható, hogy előkelő és jóvedelmező egyházi állást vállaljon. Már nyolcadik éve nevelte a trieri egyházmegye fiatal papi nemzedékét, mikor barátjának korai halála ismét vándorbotot adott a kezébe. Egyidőre Szent Brunó kölni érsek udvarában vonta meg magát; majd a svájci Einsiedelnbe indult, hogy ott régóta erjedő elhatározásának megfelelően Szent Benedek fiai közé lépjen és mint szerzetes egészen Isten szolgálatára adja magát.

Szerzetesi minőségében ugyanolyan lendülettel vetette magát kötelességei teljesítésére, mint előbb tanuló és tanító korában, különösen amióta Szent Ulrik augsburgi püspök kezéből felvette az egyházi rend szentségét (968). Így nem csoda, hogy híre hamarosan túlszárnyalta a kolostor falait. Az emberek valósággal özönlöttek hozzája. Wolfgangnak terhére volt ez a nagy népszerűség s ezért mindenáron szabadulni igyekezett tőle. Erre legalkalmasabb módnak a hithirdetést gondolta. Alkalmas terület után nem igen kellett keresgélnie. Hiszen a bajor hercegségen túl ott feküdt a pogány magyarok országa, akik kevéssel előbb még oly félelmetes

ostorai voltak a nyugati kereszténységnek. Nem sokáig habozott. Miután apátjától és Piligrin passauai püspöktől a kért engedélyt megkapta, 971-ben nekivágott a rettegett híru országnak. De működését nem sok eredmény kísérte. Hiszen Magyarországon abban az időben még Taksony vezér uralkodott, s az elmékben még nem derengett fel a keresztény vallás fölvetelének parancsoló szükségessége. Emiatt működése jórésztben meddő maradt. Mint életírója írja: «a régi tévelyek bozótjait kiirtotta ugyan és az elvadult szívek terméketlen földjét feltörte az evangéliumi ekével, de a hit magvának elvetésén hiába fáradt». Különben is csak rövid ideig maradt nálunk. Piligrin püspök ugyanis, mikor látta, hogy «terméketlen barázdákra vesztegeti munkáját», már a következő esztendőben hazarendelte.

Épen akkoriban történt, hogy a regensburgi egyházmegye Mihály püspök elhalálózásával árvaságra jutott. A papság és a nép mindjárt a temetés után az agg Ottó császár biztatására egyhangúlag Wolfgangot kívánta főpásztornak. Az alázatos szent valósággal megrettent arra a gondolatra, hogy belőle püspök legyen. Mindent megpróbált, hogy elhárítsa, de utoljára is kénytelen volt meghajolni a császár és a nép akarata előtt.

A püspökség külsőleg jóformán semmi változást sem idézett elő Wolfgang szigorú életében. Továbbra is egyszerű bencés ruhában járt, húst évszám nem evett, kemény deszkán hált, ételben, italban és alvásban ezentúl is a legszigorúbb önmegtágadást gyakorolta, dolgozni pedig talán még többet dolgozott, mint szerzetes korában.

Legfőbb gondjának az igehirdetést tekintette. Ha megjelent valahol, első útja rendszerint a szószékre vezetett. Prédikációi egyszerűségükkel, magvasságukkal és kenetükkel olyan ellenállhatatlan vonzóerőt gyakoroltak, hogy aki egyszer hallotta, az nem akart többé elmaradni. Amilyen lelkiismeretességgel dolgozott ömaga, ugyanolyan odaadást kívánt papjaitól is. Hivatalos látogatásai alkalmával nem győzte eleget inteni őket igehirdetésre és a szentségek kiszolgáltatására. Még nagyobb nyomatékkal figyelmeztette őket a szent tisztaság erényének ápolására. Hasonló körülménnyel járt el a szerzetesi fegyelem helyreállítása és megszilárdítása tekintetében. Mivel a regensburgi püspök eddig egyúttal a Szent Emmeram-kolostor apátja is volt, s mivel ebből a kettősségből nem ritkán kellemetlen súrlódások támadtak, ő mindjárt

püspöksége elején bölcsen elválasztotta a két intézményt egymástól és eddig közösen bírt javaikat igazságosan megosztotta. Egyházmegyéje egyéb kolostorait (Weltenburg, Mallersdorf, Mondsee, Niederaltach), melyek az előző évtizedekben nagyon sokat szenvedtek a kalandozó magyaroktól, szintén jókarba hozta. Csak a két regensburgi apácakolostor, az Obermünster és Niedermünster reformjával nem tudott boldogulni. A két zárda lakói arra hivatkoztak, hogy ők nem apácák, hanem kanonoknők, s ezen a címen kelleténél több szabadságot engedtek meg maguknak. A szent püspök, mikor látta, hogy minden fáradozása hiábavaló, úgy oldotta meg a kérdést, hogy egy harmadik zárdát alapított (Mittelmünster) szigorúan Szent Benedek szabályzata alapján, melynek példája aztán idővel a másik kettőt is életrendjének megjavítására indította.

A püspök mellett változatlanul tovább élt Wolfgangban a lelkes tanító és tudós is. A káptalani és kolostori iskolákra úgy vigyázott, mint a szeme fényére; gyakran fölkereste őket és hosszasan elbeszélgetett tanítványaikkal, hogy személyesen győződjék meg előrehaladásukról. A tanítás és a tudomány céljaira drága pénzen könyveket másoltatott és vásárolt, a Szent Emmeram-kolostorban külön könyvtárhelyiséget rendeztetett be és minden igyekezetével rajta volt, hogy papjait rákapassa az olvasásra. Ebben a tekintetben is maga adta a logjobb példát: délutánjainak javarészét olvasással és írással töltötte. Különösen szívesen foglalkozott tanító és épületes művek írásával, illetve másolásával.

De nemcsak magának, papjainak és szerzeteseinek, hanem híveinek is élt. Ezek között pedig a szegényeket és ügyefogyottakat tette első helyre. Irgalmas szeretetének nem volt határa. Naponkint számtalan szegényt látott asztalánál és mindig maga nézett utána, hogy mindenki megkapja a magáét. Éhinség idején megnyitotta csüreit és megengedte, hogy minden szűkölködő annyit vegyen belőlük, amennyit jónak lát. Szociális téren legkiemelkedőbb tette a magyaroktól elpusztított Ostmark (Ausztria) gyarmatosítása és benépesítése volt, mert ezzel nemcsak sok száz szűkölködő családot segített tisztességes megélhetéshez, hanem irányítólag nyúlt bele Középeurópa sorsának alakulásába is.

Végül előkelő állásának megfelelően az országos politikából is kivette részét. Hűséges híve volt a szász uralkodó családnak és még a legnehezebb viszonyok közt is rendület-

lenül kitartott mellette. Mikor Cívódó Henrik bajor herceg pártot ütött II. Ottó császár ellen, ő inkább az Attersee melletti Falkenstein várába húzódott, csakhogy ne kelljen dinasztikus érzésével összeütközésbe kerülnie. Önkéntes számkivetése öt esztendeig (980—84) tartott. Utána azonban ismét olyan jó viszonyba került a megjuhászodott herceggel, hogy ez valamennyi gyermekét öreá bízta nevelés céljából. És Wolfgang emberül megfelelt ennek a feladatnak is, mert a hercegi gyermekekből szentet (II. Henrik császár), boldogot (Gizella királyné), püspököt (Brunó) és apátnót (Brigitta) sikerült nevelnie.

A fáradhatatlan apostol már hetvenedik életévén is túljárt, mikor az ausztriai Pöchlarn környékén hirtelen súlyos láz tört ki rajta. Halálos betegen a felsőausztriai Popping faluba vitette magát s ott Szent Othmár kápolnájában nagy buzgósággal meggyónt és fölvette az utolsókenet szentségét. Betegségének gyorsan híre futott, s a kápolna előtt százszámra tolongtak az emberek, hogy még egyszer láthassák őt. Kísérői azonban súlyos állapotára való tekintettel senkit sem akartak beengedni hozzá. De ő így szólt hozzájuk: «Engedjétek be az embereket. Hiszen nem a halált, hanem a bűnt kell szégyenlenünk. Lám az Úr sem szégyelt ruhátlanul meghalni a keresztfán. Úgy illik, hogy a püspök nyilvánosan váljék meg az élettől, hogy példájában kiki lássa, mit kell életében kerülnie s halálában rettegnie. Legyen kegyelmes az Úr hozzám szegény bűnöshöz most és mindenkihez a maga idejében». E szavakkal örökre lehúnyta szemeit (994 okt. 31).

Teteimet az előtte oly kedves Szent Emmeram-templom kriptájába szállították át. Ma is ott nyugosznak abban az ékesmívű ereklyetartóban, melyet 1894-ben, halála kilencszázadik évfordulójának emlékére készítettek. Wolfgang ma is a legtiszteltebb szentek közé tartozik. Népszerűségét bizonyítja az a tömérdek templom, kápolna, oltár, kép, szobor, község, hegy, tó stb., mely most is az ő nevét viseli; és pedig nemcsak a német nyelvterületen, hanem azon messze túl is.

Ugyanerre a napra esik

Rodriguez Szent Alfonz lásd okt. 30.

November 1.

Szent Didák hitvalló † 1463.

Assiszi Szent Ferenc rendje a 15. században igazi virágoskertje volt a szerzetesi erényeknek. Az obszervancia vagyis az eredeti regula szelleméhez való visszatérés egymás után támasztotta benne a nagy szenteket, akik az istenfélelem, önmegtartózkodás és munkás felebaráti szeretet ragyogó példáit állították kortársai elé. Didákot e példaadó nagy szentek sorában is külön hely illeti meg, mert bár csak egyszerű laikus testvér volt, mégis igen magas fokára emelkedett a tökéletességnek és az Istennel való misztikus egyesülésnek, s így a tanulatlan testvérből fokozatosan a lelki élet mélységeinek bámulatos ismerője és kora egyik leghatékonyabb hírhirdetője lett.

Spanyol földön, az andalúziai San Nicolas del Puerto-ban született. A keresztségben a spanyolok legnépszerűbb szentjének, Szent Jakab apostolnak nevét kapta; a Jakab-név spanyolos formájából (Diego) alakult aztán a latin hangzású Didák (Didacus) név. Szüleiről, családjáról semmit sem tudunk. Csak anyai bizonyos, hogy nagyon alacsony sorból származott. Mivel már kora gyermekéjében különös vonzalmat érzett az istenes élethez, mihelyt felserdült, egy jámbor öreg pap oltalma alá helyezkedett, aki a városka határában épült Szent Miklós-kápolna mellett remetéskedett. Hosszú éveket töltött itt teljes visszavonultságban. Ideje java részét imádsággal és elmélkedéssel töltötte; szabad óráiban pedig kosarat font és gyékényeket szőtt, kanalakat, sótartókat és más hasznos házi eszközöket készített, melyeket aztán jótévőinek ajándékozott. Pénzt semennyiért el nem fogadott volna értök. Azt szokta mondogatni, hogy a remetének ruháján és elmél-

kedő könyvén felül minden más fölösleges. Mikor egyszer a városból visszatérőben egy teli erszényre bukkant, nem nyúlt hozzá, hanem visszament a városba és szólt az első eléje kerülő embernek, hogy jöjjön és vegye fel a rája nézve semmit sem jelentő kincset.

Csak egy dolog bántotta Didákot a remeteéletben: a nagy tisztesség, mellyel kolduló útjain mindenfelé találkozott. Úgy érezte, hogy a világ tisztelete nem fér össze az Isten szolgájához illő alázatossággal. Mihelyt tehát tehette, sietett egészen kivonni magát a világból: egyszerű laikus testvérként a Cordova közelében fekvő arizafai ferences kolostor kötelékébe lépett, mely messze földön híres volt szigorú fegyelméről. Mint szerzetes mindjárt kezdetben nagy buzgósággal vetette magát a szerzetesi erények gyakorlására. Áhítat, alázatosság, türelem és igénytelenség dolgában rövidesen túlszárnyalta valamennyi szerzetestársát. Még nagyobb gondja volt az engedelmességre. Szívének egyszerűségében sohasem latolgatta, mit parancsolnak neki; elég volt annyit tudnia, hogy elüljárója parancsolja. Legföljebb annyiban tett különbséget, hogy a nehéz, vesződéses vagy lealázó megbízásokat még készségesebben és örömestebb végezte, mint a könnyűeket, kellemeseket vagy megtisztelőket. Mint Szent Ferenc igazi fia nagy buzgósággal gyakorolta magát az irgalmas szeretetben. Hogy legyen miből alamizsnálkodnia, ételének egy részét rendszeresen megvonta magától. Máskor meg koldulással gyűjtötte össze a szükséges alamizsnát. És ha hébe-hóba megesett vele, hogy valamennyi szegényét nem tudta kielégíteni, keservében sírva fakadt és együtt szomorkodott az éhen maradtakkal. Elüljárói nem egyszer szemrehányással illették pazar bőkezűsége miatt; ő azonban mindig lefegyverezte őket azzal a biztatással, hogy a szívesen adott alamizsna előbb-utóbb meghozza a maga bőséges gyümölcsét. És valóban, ahol ő volt, a hívek mindig oly bőven juttatták az alamizsnát, hogy jutott belőle a szegényeknek is.

Ilyen buzgó igyekezet mellett rövid idő alatt nagy életzsézségre jutott. Világlátott emberek meggyőződéssel állították róla, hogy életökben még nem találkoztak szerzetessel, aki hasonló tökéletességre vitte volna. Elüljárói már élemedettebb korában a Kanári-szigetekre küldötték hithirdetőnek és egyúttal megbízták a Fuerteventura-szigeten épült kolostor igazgatásával. Az alázatos testvér készörömet vállalkozott a nehéz feladatra; nemcsak azért, mert a misszió új teret

nyitott lángoló felebaráti szeretetének, hanem azért is, mert remélte, hogy a bennszülött guanchok közt alkalmá nyílik majd a vértanui korona megszerzésére. Mindjárt megérkezése után nagy buzgalommal látott tehát munkához. Kísérője, a jámbor Santorcazi János atya társaságában fáradhatatlanul járta a szigetet és szavával, példájával száz- és százszámra nyerte meg a bennszülötteket az igaz hit számára. De nem elégedett meg fél munkával; a megtérteket szeretettel ölelte magához és nagylelkűen segítette őket mindennemű ügyesbajos dolgukban. A jobbmódúakat ellátta jótanácsokkal, a szegényeknek pedig bő alamizsnát osztott. És különös, bár maga is koldulással kereste kenyerét, mégis mindenkihez bőkezű tudott lenni.

De minél eredményesebben folyt a térítés műve, az áhított vértanui korona annál bizonytalanabb messzeségbe tűnt. Ekkor merész lépésre szánta el magát: elhatározta, hogy Fuerteventúráról a csoport középpontjában fekvő Nagy Kanári-szigetre teszi át működése színhelyét, mivel ennek lakói különösen hírhedtek voltak vadságukról és kegyetlenségükről. Megfelelő előkészület után hajóra is szállott. De a Gondviselés másként határozott felőle. Útközben heves vihar támadt, mely hajóját eltérítette irányától; ezenfelül társai és a hajósok váltig unszolták, hogy hagyjon fel veszedelmes tervével és ne rohanjon szándékosan a halálba. Didák egyideig állhatatos maradt; mikor azonban látta, hogy minden ellene dolgozik, alázatosan meghajolt a magasabb akarat előtt és visszatért Fuerteventúrára.

Később azonban felébredt benne a honvágy, és 1444-ben vagy 1449-ben elüljárói engedélyével újra visszatért szeretett arizafai otthonába. Az 1450. évi jubileumi szentévből sok ezer honfitársával együtt Rómába zarándokolt, hogy ott szem- és fültanuja legyen híres rendtársa, Sienai Bernardin szenttéavatásának. Egyszerű zarándokként érkezett, de a körülmények alakulása már néhány hét múlva az irgalmas szeretet utólréhetetlen hőségé formálta. A hiányos élelmezés és a szokatlan hőség ugyanis a zsúfolt városban már a nyár elején súlyos járványt támasztott, mely száz- és ezerszámra szedte áldozatait főleg a hidegebb éghajlathoz szokott idegen zarándokok sorából. Szent Ferenc fiai a veszedelem láttára híres Aracoeli-kolostorukat kórházzá alakították át és nem kevesebben, mint nyolcszázan látták a betegek ápolásához. A kórház vezetője Didák lett. A pestis szerencsétlen áldo-

zatait ő fonta körül legnagyobb szeretettel, ő forgolódott körülöttük legtöbbit, s ő tanúsított irántuk legnagyobb türelmet. Leleményes szeretete betegeiről és szegényeiről még a legnagyobb inség napjaiban is bőségesen tudott gondoskodni.

Hosszúra nyúlt római tartózkodása után ismét hazafelé irányozta lépteit. Ezúttal azonban nem az arizafai, hanem az alcalai kolostorba tért. Itt még teljes tizenhárom esztendő telt csendes szemlélődésben, misztikus elragadtatásokban és irgalmas szeretetben. Szeretetreméltó egyénisége tulajdonképpen csak itt bontakozott ki teljes szépségében; csak itt mutatkozott meg igazán, milyen mélységes és gazdag lelket formált a kegyelem az egykori tudatlan és tanulatlan remetéből. Nagy alázata igyekezett titkolni «a Király titkát». De hiába. Kiáradt az önkénytelenül és elbűvölte a kortársakat. Egyszer nem volt mit adnia egy alamizsnát kérő koldusnak. Akkor kezdett neki beszélni, oly édesen, oly kenettel, hogy a koldus utóbb azt vallotta: ennek a barátnak szava többet ér, mint mások aránya.

Élete végén hosszú és kínos betegség támadta meg egészségét. Ő azonban mindvégig hű és következetes maradt magához és hősiesen, zokszó nélkül tűrt. Az utolsó napon, mikor társai már halottnak vélték, hosszú elragadtatásából magához térve háromszor vagy négyszer így sóhajtott: «Oh mily szép virágai vannak a paradicsomnak!» Közvetlenül a halál küszöbén, mint Szent Ferenc igazi fiához illett, a legőcskébb csuhát adatta magára, azután sűrű könnyhullatások közt bocsánatot kért a jelenlevőktől tévedéseiért és botlásaiért, majd kezébe fogta a fejénél függő feszületet és szemét a szenvedő Krisztus arcára függesztve elhaló hangon felsóhajtott: «Oh édes fa, oh édes szegek, oh édes terhet hordozó kereszt, mely egyedül voltál méltó az eget urát és királyát hordozni!» E szavakkal csendesen kilehelte lelkét. (1463 nov. 12.)

Holttestét Alcalában temették el, de szívét később II. Fülöp az Escorial fényes templomába vitette át. Mivel közbenjárására már életében, s még inkább holta után számos csoda történt, a ferences V. Sixtus pápa 1588-ban szentté avatta.

Ugyanerre a napra esik

Mindenszentek ünnepe. Ezen a napon az Egyház megemlékezik arról, hogy megolvashatatlanul sokan vannak minden rendből és rangból Istennek szentjei, kiket külön és név szerint nem tud ünnepelni. Hisz mikor a hivatalos istentiszteleten felolvassák

az aznapi szenteket a hivatalos jegyzékből, mindig azzal fejezik be: «és másutt sok-sok más vértanunak, hitvallónak és szent szűznek napja». Ezért érthető, ha már a 4. században ünnepelte a görög egyház az összes vértanukat a pünkösöd utáni első vasárnap. A latin egyházban 610-ben IV. Bonifác pápa a híres pogány Pantheonból keresztény templomot csinált az összes vértanuk tiszteletére, és azóta Mindenszentek ennek a templomnak búcsúja volt. Jámbor Lajos alatt aztán elterjedt az egész katolikus világon, és élénk állítja azt a vigasztaló nagy igazságot, hogy minden nép, kor, rang, állás, tehetség hozzájárul, hogy Isten dicsőíttessék az ő szentjeiben. «Istennek minden szentjei könyörögjetekek érettünk!» (Mindenszentek litániája).

November 2.

Szent Malakiás érsek hitvalló † 1148.

Szent Bernát megleghangú, szép Malakiás-életrajzának bevezetésében azzal okolja meg vállalkozását, hogy követésre készítő példát akar vele állítani jámborságban és életszentségben megfogyatkozott kora elé. Ezért gazdag ékesszólásának egész tárházát igénybe veszi, hogy minél szemléletesebb képet fessen boldogult barátja egyéniségéről. Úgy ünnepli őt, mint az imádságos buzgóság, lemondás, szegénység és tettekérség mintaképét, akit Isten erényei jutalmául már életében a csodatevés és a jövőbelátás adományával tüntetett ki. Tévedés volna azonban azt hinnünk, hogy mindezt csak a baráti kegyelet mondatja a «mézajkú doktorral». Hiszen más forrásokból is tudjuk, hogy Malakiás valóban kora legkiválóbb egyéniségei és szentjei közé tartozott. Díszje és koronája volt ő annak a nagy főpapi nemzedéknek, mely már VII. Gergely pápa hősi küzdelmeinek ígézetében nőtt fel s mely az Egyház szabadságát és benső életének tisztaságát föléje helyezte minden más érdeknek. Az ír egyház pedig egyenesen újjászervezőjét tiszteli benne.

O'Morgair Malakiás 1095 körül született Armaghban, Írország egyházi fővárosában. Jómódú és tekintélyes családból származott, mely a századok folyásában számos közéleti és tudományos kitűnőséget adott a «szentek szigetének». Nevelését fiatalkorában jámbor édesanyja irányította. Korai buzgóságára jellemző, hogy mialatt tanítójával nap-nap után a szomszéd faluba vezető utat rőtta, időnkint egy-egy pillanatra megállott; színel azért, hogy egy kicsit kifújja magát,

valójában pedig azért, hogy titokban egy-egy bensőséges fohászt küldjön az ezek Urához.

A tanulásban épen olyan szorgalmasnak mutatta magát, mint buzgónak az imádságban. Különösen azóta tett nagy előrehaladást a tudományokban, mióta a Gondviselés a szentéletű Imhar szerzeteshez vezérelte, aki az armaghi székesegyház árnyékában egy szűk cellában vonta meg magát. Ettől kezdve ideje nagy részét ebben az imádsággal és áhítattal teljes cellában töltötte; itt szívta magába a tudományok rajongó szeretetét, de itt telt el a római szentszék iránti mélységes kegyelettel is. Imhar ugyanis azok közé a tisztaszemű emberek közé tartozott, akik az ír nép jövőjét a Rómához való szoros hozzásimulásban látták. Ezért minden lehetséges módon előmozdítani igyekezett a VII. Gergely szellemében tett egyházi reformot és a római liturgia bevezetését. A lelkes tanítvány csakhamar egyik legelszántabb harcosa lett a római irányzatnak. Celzus armaghi érsek már huszonöt éves korában áldozópappá szentelte és munkatársává fogadta. Malakiás azonban még nem érezte magát eléggé felvértezettnek a rája váró nehéz szerepre. Addig kért, könyörgött tehát Imharnál és Celzusnál, míg végre megengedték neki, hogy egyidőre Malkuslismorei püspök udvarába menjen, aki mint a winchesteri bencések tanítványa legalaposabb ismerője és legbuzgóbb terjesztője volt a római liturgiának. Az új környezetben nagy hatással volt reá az a bensőséges és sűrű tartó barátság, melyet Cormac Mac Carthyval, a desmondi tartomány elűzött fejedelmével kötött. A jámbor fejedelem már hosszabb ideje élt Lismorében és már épen azzal a gondolattal foglalkozott, hogy remeteségre adja magát, mikor hívei visszasegítették őt trónjára.

Barátja távozása után Malakiás is visszatért Armaghba. De egy váratlan esemény már néhány hónap múlva ismét másfelé szólította. Egyik nagybátyja, lelkiismeretének szavára hallgatva, neki adományozta mindazokat a javakat, melyek valamikor a híres bangori apátságéi voltak. Ő azonban elhárította magától a fejedelmi ajándékot és szerényen megelégedett a kolostor romjaival és közvetlen tartozékaival. Azután Imhar tanácsára munkatársakat gyűjtött és szerényen hozzálátott velők a nagymultú kolostor új életrekeltségéhez. Néhány hét elegendő volt neki, hogy ír módra vagyis fából szükségképpelnát hevenyésszen. Azután haladéktalanul megkezdte a szabályos szerzetesi életet. Irott rendszabályra,

regulára senki sem gondolt. Hiszen Szent Bernát szép szava szerint az ifjú apát élete nyitott könyv volt, melyből minden szerzetesfia kiolvashatta, mint kell élnie és cselekednie.

Néhány év múlva azonban váratlanul a connori püspöki székbe szólították őt. Malakiás sokáig tusakodott; csak szeretett mestere és Celzus érsek határozott parancsára hagyott fel ellenkezésével. Nehéz szívvel vált meg Bangortól s egyházmegyéje romlott állapotára gondolva úgy érezte, mintha nem is emberek, hanem vadállatok közé kellene mennie. Mert a közel száz esztendeig tartó dán pusztítás sehol sem hagyott olyan mély nyomokat, mint épen Connorban. Lakói egészen elvadultak, templomtól, szentségektől elszoktak; a keresztészen kívül jóformán semmi egyházi cselekményt nem ismertek és nem gyakoroltak. Szívök olyan volt, mint a tikkadt sivatagi homok: a jó mag sehogyan sem tudott benne gyökeret eresztetni. E kietlen sivatag fölzsendítéséhez valóban heroikus munkára volt szükség. Malakiás, amint egyszer rászánta magát, nem kímélt semmi fáradságot. Addig járt-kelt, buzdított, prédikált, míg a templomok ismét megteltek hívekkel, a gyóntatószék és az Úr asztala ismét megnépesedett és a papi hivatás ismét visszanyerte régi fényét.

Am egy véres forradalom, mely Ulsterből a connori püspökség területére is áthatott, már néhány év múlva a nyugalmasabb Munsterbe való menekülésre kényszerítette őt. Innét barátjának, Cormac királynak sürgetésére Desmondba húzódott át. Mivel pedig bangori szerzetesei, mint az árnyék, mindenütt nyomom követték, a számukra alapított ibrahi kolostorban rövidesen visszavarázsolta velök a bangori boldog napokat. Alázatosságában magát tekintette a kolostor utolsó lakójának és csak akkor érezte magát igazán boldognak, ha a konyhán vagy az ebédlőben testi munkával is szolgálhatott testvéreinek. Néhány év múlva azonban megint fordult a sorsa. Celzus érsek ugyanis halálos ágyán őt jelölte ki utódjának (1129). Az országnagyok, O'Brian és Cormac királyok azonosították magukat elhalt primásuk végső akaratával és készségesen vállalkoztak Malakiás jogainak érvényesítésére. Ez azonban nem ment könnyen, mert Celzus rokonsága kelta szokás szerint a klán vagyis a nemzetség tulajdonának tekintette a megüresedett méltóságot, s nevében bizonyos Móric nevű világi ember formált jogot az érsekséghez. Malakiás ilyen körülmények közt jobbnak látta Ibrahban maradni és csak három évvel később O'Brian és Cormac egyenes unszo-

lására szánta rá magát jogai érvényesítésére. De hogy a vérontást elkerülje, egyelőre csak Armagh környéken gyakorolta főpapi tisztét. Közben Móric meghalt s utódjául Celzus testvérét, Nigellust jelölte ki. Ezt azonban O'Brian és Cormac három évi bitorlás után futásra kényszerítették. Így végre Malakiás birtokába vehette Szent Patrik püspöki székét (1135). Azonnal nagy energiával látott hozzá az eláradt bajok orvoslásához és rövid három esztendő alatt annyira rendbehozta a tövig felforgatott nagy egyházmegye ügyeit, hogy már 1137-ben eredeti tervéhez híven, visszatérhetett connori püspökségébe.

Ezzel azonban még nem fejezte be történeti hivatását. Az ír egyház belső bajai s nevezetesen az armaghi és casheli érsekségek vetélkedése 1139-ben arra indították őt, hogy egyenesen Rómához forduljon orvoslásért. Útközben a híres clairvauxi apátságba is betért. Ekkor szövődött közte és Szent Bernát közt az a mély és bensőséges barátság, mely híven kísérte őket életük végéig. Rómában II. Ince pápa híréhez és életszentségéhez méltóan fogadta a messze földről jött zarándokot: kinevezte követének, saját püspöksüvegét tette fejére, ezenfelül díszes stólát és manipulust ajándékozott neki. Hozzájárult Irország egyházi megosztásához, de az érseki köpeny megküldését csak arra az esetre helyezte ki látásba, ha a legközelebb tartandó nemzeti zsinat ezt egyhanguan kéri. Malakiás így a legjobb reményekkel távozhatott az örökvárosból. Hazaérkezése után rendületlen kitartással dolgozott tovább az egyházi viszonyok javításán. Hogy megfelelő munkatársakat nyerjen, Szent Bernát segítségével megtelepítette a cisztercita rendet. De a kedves emlékü Bangort sem hanyagolta el: az eredeti faépület helyébe francia mintára díszes köépületet emeltetett.

Kilenc évig tartó gondos előkészítés után a hierarchikus viszonyok végleges rendezése céljából ismét a Szentatya színe elé készült járulni Malakiás. Mivel azonban útközben István angol király kicsinyes féltékenységből hosszabb időre feltartóztatta, III. Jenő pápát már nem találta Franciaországban. Kénytelen volt tehát Lombardia felé irányítani útját. 1148 október közepén néhány napi pihenőre betért Clairvauxba. De alig hogy megérkezett, erős láz fogta el, mely rövid pár nap alatt felemésztette életerejét. Érezte, hogy elérkezett végső órája. Nagy gonddal és buzgósággal elkészült tehát a halálra és még megvolt az utolsó öröme, hogy szent barátjá-

nak karjai közt hunyhatta le megtört szemét (1148 nov. 2). Ott Clairvauxban is temették el, de koponyája és több más ereklyéje később Troyesba került. Ünnepélyes szenttéavatása 1190 júl. 6-án ment végbe.

Szent Malakiás emlékét ma is élénken őrzik azok a rövid, mindössze néhány szóból álló jövendölések, melyek 1143-tól kezdve összesen 111 pápa egyéniségét és uralkodását jellemzik. (Prophetia de futuris Romanis Pontificibus.) E jövendölések azonban csak 1595-ben kerültek nyilvánosságra és ma már tudjuk, hogy semmi közül sincs a szentéletű armaghi érsekhez. Legcsattanósabb bizonyítéka ennek, hogy Szent Bernát, aki pedig külön fejezetben magasztalja barátja jövendölő tehetségét, semmit sem tud róluk. Azt azonban el kell ismernünk, hogy a jövendölések egyike-másika meglepően talál. Pl. az utolsó pápák: XIII. Leó = lumen in coelo, X. Pius = ignis ardens, XV. Benedek = religio depopulata, XI. Pius = fides intrepida. Hátra vannak még: pastor angelicus, pastor et nauta, flos florum, de medietate lunae, de labore solis, gloria olivae és Petrus II.

Ugyanerre a napra esik

Halottak napja. A küzdő egyház Mindenszentekkor a dicsőséges egyházat ünnepli; ma a szenvedő egyházzról, a tisztítóhelyen szenvedő lelkekről emlékezik meg. Eszébe veszi, amit Szent Gertrúdnak (nov. 16) mondott az Üdvözítő: «Minden lelket, amelyet kimentettél a purgatóriumból, úgy fogad Isten, mintha őt szabadítottad volna ki a fogságból, és alkalmas időben megjutalmaz ezért a jó-téteményért». A holtakért való imádság, mondja Aquinói Szent Tamás, kedvesebb Isten előtt, mint az élőkért való; az elköltözött lelkeknek ugyanis nagyobb szükségük van rá, mert maguk nem tudnak segíteni magukon.

Pettaui Szent Viktorin püspök vértanu † 304. Görög eredetű ember létére ide vetődött a mi tájainkra és a stájer Pettau-nak (akkor még Poetovio in Pannonia superiore) lett püspöke. Nemcsak életszentségével tündökölt, melyet Dioklécián üldözése idején vértanúsággal koronázott meg, hanem írásban is. Ő volt az első, aki tüzetesen kezdte a Szentírást latinul magyarázni.

November 3.

Boldog Ida özvegy † 1226.

Boldog Ida a württembergi Kirchbergben született a 12. század közepe táján. Atyja, Hartmann gróf is jámbor ember volt, kolostorokat alapított. A leány 1179-ben feleségül ment

Henrik toggenburgi grófhhoz Svájcba. Élete végét a fischingeni apácakolostorban töltötte özvegységben. Itt is temették el. A nép halála után szentként tisztelte és legendás, regényes elbeszélésekben őrizte emlékét. Legendáját Bonstetten Albert, a 15. században élt bencés humanista foglalta írásba. Tőle vették át későbbi legendáriumok.

Amint a legenda beszéli, Toggenburgban sok szenvedésen kellett átmenni Ida grófnőnek. Férje hamarosan hűtlenné vált hozzá, s örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy szabadulhasson tőle. Nem sokáig kellett rá várnia. Egyszer Ida az ablakpárkányra tette le a jegygyűrűjét. Véletlenül arra szállt egy holló, fölkapta a gyűrűt s elvitte. Később a grófnak egyik vadásza, amint az erdőt járta, megtalálta a gyűrűt. De nem tudta, honnét való. Nyugodtan hordta az ujján.

De tudta egy másik szolga, az egész ház rossz szelleme. Ez halálosan gyűlölte Ida asszonyt, s a grófot is ő biztatta hűtlenségre. Most álnok módra bevádolta úrnőjét, hogy bizonyára gonosz úton juttatta a vadászhoz a gyűrűt. Henrik gróf iszonyú haragjában azonnal lófarkra köttette a mit sem sejtő vadászt. Azután feleségéhez rontott be. Meg sem hallgatta, csak kitaszította a vár ablaka alatt tátongó szakadékbba.

Mindenki az hitte, hogy vége van a jó Ida asszonynak. Mert nagyon mély volt a szakadék, ember sohasem járt még benne. Az Úr azonban csodálatosan megmentette az ártatlant. Nem hiába mondja a zsoltáros: «Angyalainak parancsolt, hogy kezeiken hordozzanak téged, netalán kőbe üssed lábadat». Idának semmi bántódása sem esett a szörnyű zuhanásban. Térdenállva mondott köszönetet az Istennek szabadulásáért és megfogadta, hogy szegénységben, önmegtagadásban, a világtól teljesen visszavonulva remetéskedik további életében.

Meg is tette. Nagy nehezen kijutott a szakadékból s beljebb húzódott a rengetegbe. Összetakolt magának egy kis kunyhót, s itt élt 17 esztendeig zavartalan békességben, Istennel való szent társalgásban.

Közben az urát gyötörte a rossz lelkiismeret. Mert amikor első mérgét kifújta, kezdte belátni helyrehozhatatlan nagy vétkét. Egyre komorabb, sötétebb arccal járt. Az évek nem enyhítették kínját. Végül egészen kétségbeesett.

Már az járt az eszében, hogy maga is a szakadékbba ugrik, elemészti magát, mikor beállított hozzá egyik szolgája. Félve ment a várúr elé, de nem hallgathatta el fölfedezését.

Még liheg a futástól, amint mondja, hogy kutyái rávezették az elveszettnek hitt grófnő nyomára. Egy nyomorult kunyhóban talált rá a rengeteg közepén. Ő volt az, megismerte! Bár az eső, a hideg, a sok böjtölés, viszontagság, és az elmúlt tizenhét esztendő nagyon megváltoztatták. De mégis ő volt!

Főlpattant a gróf a beszédre. Mintha új élet szállt volna bele. Nem gyilkosa hát a feleségének! Megy az erdőbe. A szolga mutatja az irányt. Úttalan utakon érnek a kunyhóhoz.

Ott térdenállva kért bocsánatot a feleségétől Henrik gróf. Ida megbocsátott szívből. S biztatta az urát, hogy őszinte, töredelmes bánatra az Isten is megbocsát. Az ő irgalmát kérje, mentse meg lelkét az örök haláltól. De a várba nem akart többé visszamenni. Hivatkozott fogadalmára, hogy remeteségben szolgál az Úrnak.

A gróf most érezte igazán, mit veszített feleségében. Fájt neki a válás, de már meg tudta érteni, hogy előbbre való az Isten hívó szava. Mégis szerette volna kivinni Idát ebből a vad rengetegből. Építtetett hát neki egy remetekunyhót Thurgau kantonban, a fischingeni kolostor közelében. Ide küldte azután gazdag ajándékait. De a szent asszony inkább alamizsnából élt, a gazdag ajándékot pedig szétosztotta a szegények között. Mindennap eljárt misére a kolostor templomába. Még az éjszakai zsolozsmát sem mulasztotta el. A sötét éjszakában egy szarvas mutatta neki az utat; agancsán gyertyák világítottak.

Már meghalt Henrik gróf, mikor Ida még mindig itt élt. A nép hozzá járt tanácsért, segítségért. Késő öregkorában a szomszédos apácakolostorba hívták meg. Itt fejezte be földi zarándoklását az 1226. esztendőben.

Ugyanerre a napra esik

Szent Vinfrida szűz † 660 k. Fejedelmi családból származott Wales tartományban, Angliában. Szent Benno püspök keze alatt csakhamar nagy szentségre jutott és mint apátnő halt meg Gathurin kolostorban. 1138-ban átvitték tetemeit Shrewsburyba, s azóta is mindmáig sok csoda történik sírjánál, miként Holywellben, a nevét viselő csodaforrásban. Ennek az utóbbinak keletkezését a későbbi legenda így magyarázza: Szent Bennoi püspök kezéből fölvette a szűzek fátyolát és egy az atyjától épített kolostorba vonult. Ezen úgy földühödött Caradoc királyfi, a kérője, hogy először kérlelte, majd durva sértésekkel illette, s végül kardjával levágta fejét. Ahová esett a szűzi fő, forrás fakadt, vize összekeveredett a szűznek vérével, és azóta csodás gyógyító erőt áraszt.

Szent Bennoi csodatevő erővel megelevenítette újra Vinfridát, ki egész életén át viselte nyakán a kardvágás nyomát.

Szent Malakiás lásd nov. 2.

Szent Hubert püspök hitvalló † 727. 709-ben Maastricht püspöke lett és fáradhatatlanul dolgozott a környékbeli pogányok megtérítésében. Kb. ötszáz év múlva a legenda azt beszéli róla, hogy Aquitániában, grófi családból született, Heristali Pipin udvarában szolgált mint őrgróf, s vadászat alkalmával megjelent neki egy szarvas fénylő kereszttel az agancsai közt, ami megtérítette és remeteéletre bírta az addig könnyelmű grófot. Ez nem felel meg a valóságnak. De bizonyos, a 10. század óta a vadászok védőszentje és a legnépszerűbb szentek egyike. Veszettség ellen is segítségül hívják: a sebet a megszentelt Hubert-kulccsal kiégetik.

Szent Pirmin hitvalló † 750 k. Irországból jött át Európába, Elzász és Délnémetország nem egy helyén alapított kolostort, többek között a Bódeni tó szigetén, Reichenauban a ma is virágzó apátságot 724-ben. A régi krónikás úgy tudja, hogy előbb az a sziget tele volt utálatos férgekkel, úgy hogy emberfia nem mert ott letelepedni, Pirmin mégis átevezett abban a bizodalomban, hogy a hit apostolai skorpiókon is járhatnak és meg nem árt nekik (Luk 10, 19). Csakugyan, amint a szigetre lépett, a féregsereg a tulsó partra mászott és a hullámokba vetette magát. Három napig tele volt velük a tó színe. «S azóta, hogy Pirmin, Isten szolgálja betette lábát, a levegő ott egészséges volt, a víz iható, a föld termékeny. Árnyas fák nőttek föl és dús szőlők. S szívesen és vígan él ott mindenki, aki híven a szabály (Szent Benedek szabálya) szerint szolgál Istennek.»

Szent Szilvia özvegy † 570 k. Szent Tarsilla testvére, Nagy Szent Gergely pápa édesanyja. Lakása fölött már jókor kápolna épült tiszteletére, melynek helyén a későbbi, máig álló San Saba temploma emelkedett.

* **Enselmini Boldog Ilona** szűz † 1242. Szülővárosában, Pádovában magának Assisi Szent Ferencnek kezéből vette föl a klarissza-ruhát és Pádovai Szent Antal lelkivezetése alatt a szentség magas fokára jutott. Nagy szenvedéseket hős lélekkel viselt, és sok látomásban és más misztikai kegyelemben volt része.

November 4.

Borromeo Szent Károly püspök hitvalló † 1584.

Mikor az 1576—77. évi pestis kórházzá és temetővé változtatta egész Milánó városát, a végső veszélyben Isten-nél keresett oltalmat a sanyargatott nép. A város bíboros érseke, Borromeo Szent Károly meztláb, kötéllel a nyak

vállán nehéz keresztrel ment az engesztelő körmenet élén. Egy vasdarab hevert az úton. A vezeklő érsek nem vette észre s belelépett. Fölhasította a lábát s folyt a vére. De vérző lábbal is vitte tovább a keresztet. S ment a nyomában, a vérrel jelzett úton papsága és a nép; az a nép, amelynek nem volt sem kastélya, sem villája a vidéken, ahová menekülhetett volna, amely fölélte már mindenét, amelyet a szegénység idekötött a halál városához. Ment, mert az érsek járt előtte. S átvette tőle a bűnbánatot, a megalázkodást, az Isten akaratába való beletörődést.

És szívébe zárta a szentet.

Volt oka rá. Tudták, mint jött vissza a veszedelem hírére, míg mások, a városkormányzó is, menekültek. Látták, hogyan vette kézbe a fejvesztett város ügyeit, hogyan áldozta föl minden pénzét, palotájának, templomainak kincseit, utolsó falat kenyerét. Nem állt meg a kórházak ablakai alatt, mint a magukat féltő orvosok tették, hanem bement s bevitte magával hűséges kapucínusait; ápolta a betegeket, s akin már földi orvossággal nem tudott segíteni, azt legalább az utolsó útravalóban részesítette. Ahol ő járt, megszűnt a kórházak rémítő elhagyatottsága, s a szerencsétlenekbe visszavért a reménység. Tudták róla, hogy napi munkája után sokszor betevő falat nélkül dőlt pihenőre egy kemény fapadon: Kenyerét szétosztotta, ágyát már régen a kórházba küldte.

Valamikor még haragudtak rá. Mikor megjött. Mert farsangjaikat, a böjtbe nyúló karneváljaikat megrendszerényezte. Most megértették, hogy azt is értük tette, halhatatlan lelkükért. Eddig is látták, hogyan járja az utakat. Egyszer fényes kísérettel, bíboroshoz illően; máskor egyedül, lóháton, s ha az eső verte is, csak megy tovább, odaáll a szegény plébánián a tűzhely mellé egy kicsit szárítkozni s folytatja a vizitációt. Volt idő, hogy megrótták érte: Miért avatkozik bele mindenbe? Most már látják, hogy az atya járt akkor gyermekei után, a jó pásztor juhái után. S a fáról, mely alatt megpihent, a forrásról, melyből ivott, a kunyhóról, ahol meghúzódott, legendák kezdtek szállni szájról-szájra.

Látták, amint járta a fegyelmezetlen kolostorokat és nem hátrált meg, ha csukott ajtókra talált, ha felzúdultak ellene a régihez ragaszkodó barátok és apácák. S ahol megfordult, ott megszűntek a botrányok, és nem lehetett többé a barátokról pletykálkodni. Ha kellett, megszűntek a visszaélésekben leledző kolostorok és rendek. Azt a lövést is lát-

Borromeo Szent Károly.

ták, amit egy magáról megfélemedezett lázadó barát adott le rá, és megdöbbsentek féltő gyermeki szeretettel. Az érsek pedig csak tovább imádkozott és azután — kegyelmet próbált kieszközölni az orvtámadó számára. Mikor ezt nem tudta megszerezni, a magukra hagyott rokonokon iparkodott segíteni.

Tudták, hogy háznépét szigorúan rendben tartja, de a bérüket is megadja, s személyes szolgálatot egyiküktől sem fogad el, maga szolgálja ki magát. Hallották, hogy éjtszakáit virrasztva tölti könyvei közt, jegyzeteket készít, imádkozik, és hogy a rengeteg munkától evésre is alig jut ideje. Ha az inas beállít hozzá és vacsorára hívja, akkor az érseknek még korán van; ha később ismét hívják, mosolyogva válaszolja: Most már késő!

Látták hozzá jönni az érseki tartomány püspökeit. Hallottak a diadalkapukról, a fényes fogadtatásokról, amikkel Felsőitália és Svájc városaiban is megtisztelték. De arról is tudtak, hogy hányszor találkozott apostoli útjain a hegyek között vagy útszéli csárdákban rablókkal, akik megjuhászkoztak előtte. Amint Brescia és Milánó között a martinengoi csárdában is történt. Egy zsványbanda gyülekezett éjjeli mulatozásra. De a térdenállva imádkozó érsek láttára magukba szálltak a zsványok s gondolták: Itt a jó alkalom a gyónásra! Azonban egyikük sem merte kezdeni. Sorsot vetettek hát és a sors a legöregebb zsványra esett. Félt a vén gazember a vallomástól, de mégis csak odament. S ment utána a többi. Másnap pedig valamennyien ott voltak az érsek miséjén fegyvertelenül. Kaptak tőle ajánlólevelet is a hatóságokhoz.

Tudták róla, hogy az előző pápának rokona, a mostaninak jóbarátja, és nagy urak, királyok, országok ügyeinek intézője. Mégis mikor megtért útjairól, a vége-hossza nem levő kihallgatásokon csak atyjukat látták benne. Pedig nem is volt öreg ember; a negyvenes éveket kezdte. Igaz, elnyútt, meggörnyesztette a sok fáradság, arcára rászáradt a hőr az állandó böjtöktől. De a szeme barátságos szeretettel fénylett. Kezét fölmartha, kisebesítette a téli hideg, de azért érezték mennyi erő és melengető jóság van benne. S a szava is melegen, vigasztalón csengett.

Az urak pedig tudták, hogy hatalmas, parancsoló egyéniség, akivel nem ajánlatos ujjat húzni. Célkitűzésében a leg-tisztább eszményt nézi, s ha egyszer ráadta magát valamire, következetesen véghez is viszi; megvan hozzá a szívóssága

és diplomáciai művészete. Mégis mindig úri lovagiassággal és nagylelkűséggel harcol. Az ilyet nem lehet legyőzni! A milánói hatóságok ugyan megpróbálták. Eddig főpásztor nélkül volt az egyházmegye, érsekei máshol tartózkodtak. A kormányzó maga volt úr a városban s kisajátította az érsek jogait is. Sok összeütközése volt e miatt Szent Károlynak Ayamonte márki városkormányzóval, a spanyol király képviselőjével. A márki nem tartozott az egyenes, nemeslelkű ellenfelek közé. De cselszövényeivel, ravaszkodásaival csak késleltetni tudta a szent terveit, meghíúsítani nem. S a végén őt is meghódította az érsek. Elég későn, de még mindig jókor: a halálos ágyon. Vizitáló úton volt a szent, mikor halt meg a kormányzó súlyos betegsége miatt. Félretette a kellemetlen emlékeket, azonnal a beteghez sietett; s az ő karjai közt, Istennel kibékülve, jó keresztény módjára halt meg a kormányzó.

Azt is el kellett ismerni az előkelő világ embereinek, hogy a bíborostól a tudományok és művészetek sem idegenek. Emlékezetben volt még, hogy fiatal bíboros korában az ő házában gyűltek össze Róma legkiválóbbjai egy magas színvonalú akadémiára. (Az itt elhangzott előadások egy részét *Convivium Noctium Vaticanarum* cím alatt adta ki Sassi, az Ambrosiana igazgatója 1748-ban.)

Kiterjedt, előkelő rokonságát szintén ismerték. A legtekintélyesebb családokkal állott rokoni kapcsolatban. A Gonzagákkal, Della Roverekkel, Colonnákkal, Hohenemsekkal. És látták, hogy jól tudja használni ezt a hatalmas háttérrel diplomáciai küldetéseiben. De azt is észre kellett venniük, hogy a nepotizmusnak árnya sem férhet hozzá. A rokoni kötelék inkább akadálynak, mint előnynek számított nála, ha valami hivatal, méltóság, kedvezmény juttatásáról volt szó. Lassan elismerték a vele szemben álló hatalmasságok is, hogy mindenben a lelkek és az Isten országának érdekei vezetik. És harcain, fáradságain keresztül lassan meglátták őt úgy, mint a maga-hirdette eszmény megvalósulását: «A püspökök olyannak kell lenni, mint a hadban álló vezérnek. Valamire való vezér ilyenkor csak széken alszik».

Hadban álló sereg dicsőséges, fáradhatatlan vezére volt! Vezére a harcnak, mely az Anyaszentegháznak főben és tagokban való, igazi megreformálásáért folyt. Hogy ő volt ez a vezér, mindenki látta. Hogyan lett azzá, annak csak a kegyelemosztó, fölséges Isten a megmondhatója. Mert ebben

a megújulásért folytatott harcban csak egészen szent, egészen feddhetetlen, nem a test és vér ösztönéből, hanem az Istentől született lélek lehetett vezér. Már pedig Borromeo Károlyra ránehezettek korának terheltségei.

Igaz, azt beszélük, hogy születésekor (1538 okt. 2) az aronai várat csodálatos fényesség árasztotta el. Az egész család, főleg az édesanyja bensőséges vallásos életet élt. Nem volt náluk az a rút családi önzés és stréberség, amit annyi más családnál látunk abban a korban. De mégis csak kihasználták azt a hatalmat, amit az Egyházzal való kapcsolatok adhattak. Károly is hétéves korában már egy apátságot kapott a tonzúra mellé. Huszonharmadik évében volt, mikor anyai nagybátyja, a Medici-családból való IV. Pius lett a pápa. Magához hívta unokaöccsét s bíborossá tette. Nem törtetett Borromeo Károly ezért a méltóságért; megvárta, míg a pápa maga hívta. De örült neki. S olyan természetes, hogy örült! Egy fiatalember örömeivel, aki elvégezte a páviai egyetemet, aki nagy tehetséggel, az előkelőség természetes ambícióival, ilyen kedvező auspíciumok mellett indul neki az életnek.

Örül, hogy új címert csináltathat, hogy Rómába utaztában ünneplik a városok, hogy biztathatja hűgát; «Örvendjen, mert a mi urunk (a pápa) három apátságot ajándékozott nekem, melyeknek jövedelme tizenkétezer skú dó» (arany). És mennyire természetes a többi! Hogy a legjobb pártikat nézi ki nővérei számára s ezekkel a házasságokkal emeli családjá tekintélyét. Gyűjti a műkincseket, elegánsan öltözködik. Szívesen vadászik, sakkozik. Jár a társaságokba, zenél. S mind örömmel csinálta. Ki róhatná fel neki? A veleszületett előkelőség és finomság megóvjá az eltévelyedésektől. Örül az ezer skú dóknak, de tud belőlük bőkezű lenni, és a sakkban nyert pénzt is szegény apácáknak adja. Ha mosdatlan szájjal kezdenek valahol beszélni, a legelőkelőbb ház asztalától is fölkel. Mindenki úgy nyilatkozik róla, hogy fiatal kora dacára sem hoz szégyent a bíborra.

De az is mennyire természetes lett volna, hogy egészen megakad e világban mint akkor annyian mások. Hogy egy kissé elbódítja a nagy méltóság, a korlátlan befolyás. Hiszen ő volt az egész pápai politikának vezetője. S minden természetes tehetsége, nemessége mellett is marad mindennapi lélek, akít fölkapott a szerencse, csillog egy ideig, s azután . . . elfelejtődik! El, mert hős nem tudott lenni.

Borromeo Károly tudott. Hogyan? Isten a megmondhatója.

Már beleélte magát fényes helyzetébe, mikor hirtelen meghalt az öccse, Frigyes gróf, az öreg pápának és a fiatal bíborosnak, az egész családnak legfőbb reménye. «Rettenetes ez a csapás, nincs számomra emberi vigasztalás» írja egyik levelében. De nem sokkal utóbb már így ír: «Ez a csapás, megvallom, előbbre vitt a mi Urunk Istenünk kegyelmében, s megértette velem a mi nyomorúságunkat s az örök dicsőség boldogságát».

Nem megtérésről van most szó Borromeo bíborosnál, csak egy elgondolkozásról, egy meglátásról és nekifeszülésről. Megérintette már az Isten kegyelme.

A család reménye őbenne volt. Biztatták házasságra — bíboros létére nem volt még áldozópappá sem szentelve! A szükséges dispencziókat könnyű lesz megszerezni.

Erre elment s titokban pappá szenteltette magát 1562 augusztusában. Nagybátyja, a pápa is rossz néven vette eleinte a dolgot; de a történeteken nem változtathatott. Ezért hát még ugyanazon év december 7-én püspökké szenteltette.

Külsőleg alig változott a bíboros élete. De egész lelke egyre tisztábban, földi, családi érdekektől mentesen irányult az Isten országának ügyeire. Magán tapasztalta, mit jelent az, ha az Egyház vezetőit családi érdekek vezetik, és mit, ha hűveiktől el vannak szakadva. 1560 óta volt már kinevezve milánói érsekké és még nem látta mint érsek városát! Hibás nem volt benne, de mégis csak fonák dolog! Látta a nepotizmusnak, a gazda nélküli püspöki székeknek veszedelmét s a kor számos egyéb visszaélését, és minden erejével ellenük fordult. Értékelní tudta azt a munkát, amit a trienti zsinat eddig is végzett a visszaélések megszüntetése érdekében. De a zsinat még nem volt befejezve. Szünetelt; pedig sok elintézni valója akadt volna.

Szorgalmazta hát a pápánál az új összehívást, s az előkészítő diplomáciai lépéseket megtette. Össze is ült a zsinat s szerencsésen befejeződött (1563 dec. 4). Borromeo bíboros volt a lelke. Ha nehézségek merültek föl, közvetített a zsinati atyák és pápa között; a világi fejedelmek aggodalmait eloszlatta s megnyerte őket a határozatok végrehajtására. A zsinat után pedig maga lett az «élő Tridentinum», mint kortársai mondták róla. Hogy a holt paragrafusokból élet lett, az ő érdeme. Magán kezdte a határozatok végre-

hajtását. Kieszközölte a pápánál, hogy elfoglalhassa érseki széket Milánóban (1565). Főpásztori működése alatt a milánói egyházmegye és érseki tartomány minta lett az egész Egyház püspökei számára. Szemináriumai, egyházmegyei zsinatai, vallásos társulatai, rendszeres hitoktatása mind hatalmas eszközök voltak a katolikus megújulás szolgálatában. Sok katolikus intézményt, ami ma is él, ő csinált meg először, s tőle tanulták el mások.

Nagyszabású főpásztori működése közben egyre bensőségesebb lett lelki élete; erősebb önmegtagadó, vezeklő szelleme. Mert egyre jobban érezte, hogy az Anyaszentegyház megújításához merő emberi akarat és tehetség nem elég. Csak úgy győzi, ha meghallja és megteszi az Úr szavát: «Aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát». És ha mindenestül hozzá kapcsolódik.

Teljességében látjuk már ezt az Istenből való, bensőségesebb, aszkétikus életet a milánói pestis idején. S mire teste a sok munka és önmegtagadás következtében elkopik, lelke teljes szépségében kibontakozva megy át az örökkévalóságba 1584 november 3-án, 46 éves korában.

V. Pál pápa 1610-ben avatta szentté. Milánónak azóta van második Szent Ambrusa.

Ugyanerre a napra esik

Szent Vitális és Agrikola vértanuk † 304. Vitális Agrikola szolgálja volt, a vértanuságban társa, Dioklécián üldözése alatt Bolognában történt győzelmük: Vitálist úgy megkínózták, hogy testén nem maradt ép hely. Gazdáját keresztre szögezték. Szent Ambrus összeszedte vérüket, kínszöszkeiket és oltárokba helyezte, amint ő maga elmondja egyszerű dicsőítő beszédjében.

Szent Piérius hitvalló † 310 k. Alexandriai pap volt, kiváló tudománnyal. Sokáig az ottani híres katechetikai iskolának volt vezetője, majd Dioklécián üldözése után, mely alatt bátran megvallotta hitét, Rómában működött.

Szent Imre lásd nov. 5.

November 5.

Szent Imre hitvalló † 1031.

Szent Imre herceg finomvonású szűzies arca úgy mosolyog bele a magyar történelembe, mint a kelő nap a májusi reggelbe. Élete beszédes bizonyossága annak, hogy nemzetünk már a második keresztény generációban megértette és élet-

programmá alakította azt a magasabb aszkézist, mely Nyugateurópában ép akkoriban borult virágzásba. Az első magyar királyi herceg kereszténységét már ég és föld különbség választotta el nagyapjának és kortársainak látszatkereszténységétől; az ő vallása már nem kényszerűség parancsolta államérek, hanem velőkiig ható eleven valóság volt.

Szent Imre az első magyar királyi párnak, Szent Istvánnak és Boldog Gizellának, házasságából született. Születése idejéül az 1007. évet, helyéül pedig Székesfehérvárt szokták elfogadni. A kereszttségben anyai nagybátyjának és minden valószínűség szerint keresztapjának, Szent Henrik német császárnak nevét kapta, melynek óbajor formájából (Heimrich) csak századok mulva alakult a magyar Emreh, Imreh, Imre név. Mivel a korona öröksége eredetileg nem rá, hanem Ottó nevű bátyjára várt, szülei, a jelekből következtetve, először egyházi pályára szánták. Talán ez volt az oka, hogy nevelésében eleitől fogva a vallásos szempontoknak juttatták a főszerepet. Különösen atyja fonta körül nagy szeretettel a kis herceget. A legenda szava szerint nevét nap-nap után beleszötte imádságába és nem szűnt meg őt Krisztus kegyes pártfogásába és a Szent Szűz édesanyai oltalmába ajánlani. Mikor pedig nyiladozni kezdett értelme, maga szegődött melléje tanítómesterül és maga vezette be a hit ismeretébe és gyakorlatába. Ezt azonban nem annyira szóval, mint inkább példaadással tette.

Mivel országos gondjai nem engedték a szent királynak, hogy fiának magasabb szellemi kiképzését is maga irányítsa, alkalmas nevelő után kellett néznie. Épen kapóra jött tehát neki a velencei Szent György-kolostor apátjának, a tudós és szentéletű Gellért úrnak érkezése (lásd szept. 24). Gellért úr eredetileg ugyan sokkal messzebbre, a Szentföldre indult, de Razin pannonhalmi apát, Bonipert pécsi püspök és a szent király együttes unszolására végre belátta, hogy kedvesebb dolgot mível Isten előtt, ha zarándoklás helyett a zsenge magyar kereszténység szolgálatába szegődik. Elfogadta tehát a felajánlott nevelői tisztelet. Székesfehérvárról egyenesen Esztergomba ment és ott azonnal megkezdte királyi növendékének oktatását. Mindenekelőtt a latin nyelv ismeretébe vezette be, de valószínű, hogy a szabadművészetek alsó tagozatának másik két tárgyában, az ékesszólásban és a bölcséletben is alapos kiképzést nyújtott neki.

Az ifjú herceg igen fogékony tanítványnak bizonyult.

A latin nyelvet pl. olyan rövid idő alatt és olyan alaposan elsajátította, hogy a zsoldárokat nemsokára együtt zenghette mesterével. Még nagyobb haladást tett a szentek tudományában. Szüleinek és szentéletű mesterének példája minden ékeszólásnál hathatósabb ösztönzés volt számára életének megszentelésére. Ezenkívül atyja környezetében nap-nap után alkalma volt találkozni azokkal a nagyszívű és szilárd jellemű férfiakkal, papokkal és szerzetesekkel, akik verejtéküket és vérüket áldozták a magyar kereszténység gyöngye palántájának megerősítésére s akik a clunyi szellem öntudatos mély hitéletét s kemény és férfias aszkézisét igyekeztek meghonosítani a magyar tájakon is.

Ilyen hatások alatt gyorsan fejlődött a királyfi vallásos génusza. A legenda szerint kora fiatalságától kezdve cilíciomot, vezeklő övet hordott és kemény böjtökkel sanyargatta testét. Az imádság, főként a zsoldározás mindennapi kenyeré lett. Mikor már mindenki aludni tért — olvassuk legendájában — ő, minthogy szobájában királyi sarjhoz illően két szál gyertya égett, minden éjtszaka felkelt és Istennek zsoldárokat zengedezve virrasztott. Minden egyes zsoldár végén töredelmes szívvel bocsánatért esedezett Istenhez. Édesatyja, mikor rájött erre, a fal hasadékan át óvatosan és nagy titokban többször megfigyelte a dolgot, de házanépe közül senkinek sem szólt róla.

A szentek közül különösen a Boldogságos Szűzet fonta körül nagy áhítattal Imre herceg. Nem hiába volt Gellért tanítványa. Róla ugyanis köztudomású, hogy Mária legnagyobb tisztelői közé tartozott és mindenki másnál erősebben közrehatott abban, hogy hazánkban olyan korán meghonosodott és nemzetünk lelkében olyan mély gyökeret vert a Mária-kultusz. Ilyen mester keze alatt a fogékony tanítvány is korán a Mária-tisztelők előcsapatába került. Valószínű, hogy ez a bensőséges odatapadás terelte rá figyelmét a Szent Szűz legnagyobb kiváltságára, szűzanyai méltóságára és érlelte meg benne a szándékot, hogy maga is szűz testtel és szűz lélekkel fogja szolgálni az Urat.

Amit e részben a legenda mond, az lényegében a történeti valóságot tükrözteti vissza. E szerint Imre egy éjtszaka kedvelt szolgája kíséretében a veszprémi Szent Györgytemplomba ment ájtatosságát végezni. Imádságközben mindegyre azon jártatta az eszét, mit ajánlhatna fel Istennek, hogy szent fölsége kedvét találja benne. Míg ezen évődött, egy-

Szent Imre.

szerre csak vakító fényű világosság töltötte be a templomot és a magasból égi szózat hallatszott: «Gyönyörű dolog a szűzeség! Légy szűz testben és lélekben! Ezt ajánld fel és ebben az elhatározásodban légy állhatatos!» Imrét lelke mélyéig megrendítette a látomás. Mivel nem bízott eléggé magában, imádkozni kezdett: «Én Uram és én Istenem, ki mindent látsz és megsegítesz bennünket emberi gyarlóságunkban, kitől rettegnek a föld fejedelmei, ki a királyokat is halállal sujtod, valósítsd meg bennem tetszésedet». És a kegyelemtől megerősítve még abban az órában örök szűzességet fogadott.

Idáig jutott benső fejlődésében az ifjú királyfi, mikor bátyjának korai halála váratlanul nagy fordulatot idézett elő életében. A korona öröksége immár órája szállott. A kolostor áhított magánya helyett most már egy kialakulóban levő forrongó állam kormányzásának ezernyi gondja, baja intett feléje. Sürgősen gondoskodni kellett, hogy eddigi túlnyomóan egyházi nevelését megfelelő politikai és gyakorlati ismeretekkel kibővítsék. Erre csak atyja vállalkozhatott. Hiszen ő tudta legjobban megítélni, milyen életbevágóan fontos érdekek fűződnek utódjának személyéhez s mennyire rajta fordul az egész magyar jövő. Érthető tehát, hogy iparkodott fiában életrekelteni a jó fejedelemben megkívánt tulajdonságokat. Ennek az igyekezetének mindmáig beszédes emléke az «Erkölcsei intelmek könyve» (*De institutione morum ad Emericum ducem*), mely ha talán formájában és betűjében nem is, tartalmában és szellemében mindenesetre az ő érett bölcsességét és nemzete jövőjén töprengő gondját tükrözteti. Valóságos politikai végrendelet ez: logikus sorrendű fejezeteiben és keményveretű mondataiban benne van minden, amit csak egy szíve gyökeréig keresztény apa és országa jövőjén merengő uralkodó mondhat fiának és majdan utódjának.

De atyján kívül más politikai ihletője is volt Imre hercegnek: a környezet, melyben benne élt. Mert az esztergomi királyi udvarban szent papokon és szerzeteseken kívül állandóan volt alkalma érintkezni azokkal a világi urakkal is, akik époly nélkülözhetetlen oszlopai voltak a dolgok új rendjének, mint a püspökök és apátok. Azután az öregek mellett ott voltak a fiatalok, a kortársak, akikkel együtt gyakorolta magát a lovagi ügyességekben és a középkor legnemesebb sportjában, a vadászatban. Mert Szent Imrét csak a liberális kor hamis történet szemlélete tette meg világgyűlölő, ványadttestű és beteges ifjúnak. Ilyen föltevésre sem a króni-

kák, sem a legendák nem adnak semmi alapot. Ellenkezőleg, minden adat amellett szól, hogy a jámbor herceg már az ifjúkor küszöbén rendelkezett mindazokkal a testi és szellemi tulajdonságokkal, melyekre mint leendő uralkodónak szüksége volt. Annyira át tudta érezni jövő királyságának érdekeit, hogy még súlyos és fájdalmas áldozatot is kész volt értük vállalni. Így mikor a II. Konrád német császár részéről fenyegető háború égetően sürgőssé tette valamelyik szomszédos hatalom szövetségének megnyerését, atyja unszolására nem vonakodott feleségül venni II. Mieskó lengyel király lányát. Hogy azonban fogadalmához is hű maradjon, megegyezett ifjú hitvesével, hogy nem mint házastársak, hanem mint testvérek élnek majd együtt.

A gondos és sokoldalú nevelés eredményeként Imre herceg már huszonnégyéves korában kész szent és érett férfi volt. A hagyomány szerint atyja már épen azzal a gondolattal foglalkozott, hogy átadja neki helyét, mikor egy véletlen vadászszerencsétlenség 1031 szept. 2-án szebb hazába szólította. Földi korona helyett tehát mennyei babér szállott homlokára. Szórol-szóra betelt rajta az Írás szava: «Istennek tetszván, kedvessé lett, és a bűnösök között élvén elvitetett. Elragadtatott, hogy a gonoszság el ne változtassa értelmét, vagy hogy a tettetés meg ne csalja az ő lelkét... Rövid időn vége lévén, sok időt töltött be; mert kedves volt Istennek az ő lelke; azért sietett őt kivinni a gonoszság közül». (Bölcs. 4, 10—14.)

Szent István a székesfehérvári bazilikában helyezte örök nyugalomra fiának drága hamvait. Itt is nyugodtak egészen 1083-ig. Ekkor egy nyilvánvaló nagy csoda hatása alatt oltárra emelték. Történt ugyanis, hogy egy Konrád nevű remete súlyos bűneire bocsánatot keresve többek közt Szent István sírjához is elvetődött. De a szent király álmában megintette őt, hogy inkább fiának, Imre hercegnek közbenjárását kérje, mivelhogy «ő azok közül való, akik Isten trónja előtt új éneket énekelnek, melyet senki más, aki nem szűz, nem énekelhet». A remete szót fogadott, és íme a szent herceg sírjánál csörömpölve lehullottak a tagjaira rakott láncok, s a papírról, melyre a pápa bűneit felírta, eltűnt az írás. Ettől kezdve a magyar nemzet mint szentet kezdte tisztelni a tisztaságával tündöklő királyfit.

Ugyanerre a napra esik

Szent Zakariás és Szent Erzsébet, Keresztelő Szent János szülői, kikeről szól Szent Lukács evangélista az 1. fejezetben.

November 6.

Szent Engelbert püspök vértanu † 1225.

Egy heisterbachi cisztercita egyszer állítólag szemébe mondotta Engelbertnek: «Érsek úr kiváló fejedelem, de nem jó püspök». A kortársak ezt a daliás termetű főpapot csakugyan a legkiválóbb fejedelemnek tartották. Az akkori legnagyobb német költő, Walther von der Vogelweide «a fejedelmek mestere»-ként éneklie meg, az egykorú források pedig «a haza atyja és Németország dísz», «a legigazságosabb bíró», «a haza tetterős védője» stb. nevekkal magasztalják. De némelyek ugyanakkor világi embernek tartották s azt gondolták, hogy működésének súlypontja a főpásztori teendők rovására a politikára esik. Ez a kritika azonban nem volt tárgyilagos. Szembeszállt vele már Engelbert egyik udvari papja, amikor mondotta: «Az én uramat világi embernek tartják, pedig belülről más ő, mint aminőnek kívülről látszik».

Ma nem nehéz megerősíteni azt az egykorú megállapítást, hogy ez a szűkszavú érsek «az Egyház legnagyobb oszlopa» volt. Érseksége alatt arra törekedett, hogy Köln szent és a római Egyház hú leánya legyen, amint ezt a város címerpajzsának körirata kívánja: «Sancta Colonia Romanae Ecclesiae fidelis filia». Nagyarányú politikai tevékenysége pedig az egyházi tekintély védelmét és a béke uralmát, vagyis a legszentebb célokat szolgálta. Ennek a működésnek legilletékesebb bírálója a világegyház feje, III. Honorius (1216—27) volt, s ő így nyilatkozott róla: «Engem azért tisztelt mindenki Németországban, mert félt Engelberttől». S ne feledjük azt sem, hogy a gazdasági, a szellemi és a vallásos föllendülésnek általa megteremtett föltételei nélkül aligha rakták volna le halála után két évtizedre a fölséges kölni dóm alapjait, s Nagy Szent Albert és Duns Scotus aligha taníthatott és Aquinói Szent Tamás aligha tanulhatott volna Kölnben.

1185 táján született. Atyja az alsó rajnamenti Berg (Berry) grófságnak volt az ura, anyja pedig a gelderni grófok nemzetségéből származott. A szülők másodszületett fiukat a kor főúri szokása szerint egyházi pályára szánták. Engelbert korán került Kölnbe s ott gyermekklerikus (domicellares) társaival együtt a tudós Rudolf skolasztikus kanonok vezetése mellett a káptalani iskolába járt. Alig volt tizennégyéves, megkapta az első préposti javadalmat. Ezt csakhamar két

másik követte. Sőt 1199-ben a tizenöt éves ifjút a kölni székesfőkáptalan nagyprépostjának választották. A megtámadott választás két éves pert vont maga után, s Engelbert csak 1203-ban vehette birtokba a gazdag javadalmat. Alighogy ez történt, megválasztották Münster püspökének. De ezt a méltóságot nem fogadta el. Talán fiatal kora miatt nem akart Münsterbe menni, vagy talán inkább azért maradt Kölnben, mert az érsekségre várt. Hiszen az akkori érsek, Altonai Adolf (1193—1205) az ő nagybátyja volt, annak elődje meg, III. Brunó szintén a nagy hatalmú bergi grófok családjához tartozott. Engelbert tehát a tűznél maradt s élte kanonoktársainak vidám és világias életét.

Az 1205. év komoly bonyodalomba sodorta. Németországban 1198 óta heves küzdelem folyt IV. Ottó és II. Sváb Fülöp között a trónért. A középkor legnagyobb pápája, III. Ince végre is Ottó mellé állott. A pápai döntés után azonban Adolf érsek hirtelen cserben hagyta Ottót, noha annak idején a rajnai nagyokkal együtt ő volt a leglelkesebb híve. A zászlóhűségnek ez a megcsúfolása nem maradt megtorlás nélkül. A pápa kiközösítette, majd 1205-ben megfosztotta érsekségétől s a kölni káptalan új érseket választott. A hűszéves Engelbert akkor vakon nagybátyja pártjára állott. Ő, a nagyprépost, katonáival sarcolta, pusztította Adolf utódjának és a káptalannak uradalmait. A káptalan emiatt Rómában keresett orvoslást. Onnan 1206-ban megjött a szigorú ítélet: ha Engelbert az okozott károkat a legrövidebb időn belül jóvá nem teszi, kiközösítésbe esik s elveszti javadalmát. A nagyprépost csak 1208-ban vetette alá magát a pápának, s utána csak nagynehezen és nem kis anyagi áldozat árán sikerült visszakapnia a nagyprépostságot. Hogy fiatalos könnyelműségéért vezekeljen, 1212-ben föltűzte a keresztet s negyven napig harcolt az albigenzisek ellen. De ennél hatásosabb jóvátétel volt az, hogy Ottó király letétele után minden fenntartás nélkül III. Ince gyámfia, II. Frigyes mellé állott.

1216 febr. 29-én férfikora virágában egyhangúlag kölni érsekké választották s a következő év szeptemberében püspökké szentelték. Az új főpapra a legnehezebb föladatokat megoldása várt. A hosszú polgárháborúk alatt az egyházi vagyont részint tönkre ment, részint idegen kézre került, s az érsekség hihetetlen módon eladósodott. Pl. csak a római kúriának 16.000 márkával tartozott. Aztán az érsek világi

uralma alá tartozó hatalmas területen, a Maas és a Weser között, megrendült a köz- és vagyónbiztonság. A nagyhatalmú nemesség állandóan küzdött egymással, csak a kard és az ököl jogát ismerte s gyűlölettel nézett az egyháziakra. Úton-állók bénították a kereskedelmet. A papság elszokott az engedelmességtől, a kolostorokat világi patrónusaik szipolyozták.

A tetterős érsek rengeteget tett e nagy bajok kiküszöbölésére. Legelőször az anyagi ügyeket rendezte. 1218-ban már kifizette a római adósságokat s megkapta a teljes érseki hatalom jeléül a palliumot. A továbbiakban nagy segítségére volt a bergi grófság óriási vagyona. Bátyja t. i. hősi halált halt 1218-ban a II. Endre királyunk történetéből is jól ismert kereszteshadjáratban, s a családi vagyont Engelbert örökölte. Bőkezű áldozatkészséggel segített vele az érsekség anyagi helyzetén.

Azután erős kézzel hozzáfogott az előző zavarok alatt árnyékká zsugorodott fejedelmi jogainak helyreállításához. Az eszközök között szerepelt a garázda szomszédoknak és alattvalóknak fegyverrel való megfékezése is. Főereje és bölcsesége azonban abban állott, hogy szövetségeket kötött szomszédjaival, szövetségekbe tömörítette hűbéreseit, s mindent elkövetett az «Isten békéjé»-nek fönntartására és terjesztésére. Győzelmeivel, messzenéző szövetségi politikájával, birtokvásárlásaival, várépítéseivel és országgyűléseivel nemcsak tekintélyét erősítette, hanem megvetette minden irányban a föllendülésnek is az alapjait.

De nem hanyagolta el a szorosan vett papi és püspöki kötelességeit sem. A világias és kemény külső vallásos lelkiületet és meleg szívet takart. A legnagyobb kegyelettel viselkedett a Szent Szűz iránt: kegyhelyeit látogatta s szerdánként böjtölt a tiszteletére. Az egykorú források az elhanyagolt alsópapság, az elnyomottak és a nyomorgó szegények atyjaként jellemezik. Emellett zsinatokat tartott s azokon áldásos intézkedéseket tett. Különösen jelentős főpásztori tette volt, hogy nem törődve sokaknak ellenzésével, Kölnben letelepítette a fiatal ferenc- és domonkosrendnek fiait. S ezek a nagy kezdések nem maradtak volna megfelelő folytatás nélkül, ha közben nem jön a váratlan vértanúi halál.

Amikor II. Frigyes császár 1220-ban Sziciliába ment, német helyettesének és kilencéves Henrik fia gyámjának a 35 éves kölni érseket tette meg. Engelbert ebben a működésében százada egyik legnagyobb államférfiának bizonyult.

Aachenben 1222-ben királlyá koronázta Henriket s mindig «úgy nevelte, mint fiát és úgy tisztelte, mint urát». Mint előtte saját fejedelemségében, most az egész birodalomban meg tudta teremteni a köz- és vagyonszabadságot, és nagy sikerrel fáradozott a béke nagy művén. Emellett eredményesen védte a birodalom érdekeit kifelé, különösen Dániával szemben. Régenszi működése az Egyház szempontjából sem volt jelentéktelen oly korban, amikor a legnagyobb feszültség uralkodott a világiak és az egyháziak között. «Az erőskezű Engelbert tekintélye biztosítja Németország számára a békét s megóvjá az Egyházat a támadásoktól» — írta róla a hildesheimi püspök a pápának. Keresztény politikusról nagyobb dicséretet nem is lehet mondani.

Halála is az Egyház szabadságának védelmével kapcsolatos. Egyik legnagyobb föladatának tekintette t. i., hogy a kolostorokat és egyházakat elnyomó világi patrónusokat rászorítsa a jog tisztelétére. Erre egyébként maga III. Honorius pápa külön is kérte. Ezen a téren még rokonainál sem ismert kivételt. Unokaöccsével, Isenburgi Frigyes gróffal szemben is kénytelen volt eljárni az essenai apácakolostor sanyargatása miatt. Ezt az ügyet Engelbert elnöklése alatt 1225 nov. elején tárgyalták Soestben. Frigyes félt az esetleges kártérítéstől s nagybátyja ellenségeinek unszolására végzetes tette határozta magát. Az érseket figyelmeztették egy levélben. Engelbert előtt ez hihetetlennek látszott. Azt mégis megtette, hogy csak töredelmes életgyónás után indult el utolsó útjára. Frigyes Soesttől délre a lindengrabeni erdőben lesben állott 25 emberével. 1225 nov. 7-én este «mint a dühös ebek» rontottak rá az érsekre s 47 sebet ejtettek rajta. Engelbert a helyszínen vérzett el, miközben gyilkosaiért imádkozott.

Holttestét Kölnben temették el. Halálát a királlyal az élén az egész német nemzet siratta. Gyilkosát kerékbetörték. A szerencsétlen ember kivégzése előtt megtért. Megtérését Engelbert utolsó imájának tulajdonították. Konrád apostoli bíboroskövet Engelbertet közvetlenül halála után többszörösen vértanunak jelentette ki. 1618 óta nov. 7-én van ünnepe.

A római martirologium szerint «nem vonakodott vértanui halált halni az Egyház szabadságának védelméért s azért, hogy engedelmeskedjék a római Egyháznak». Vértanúságával mindennél hatékonyabban engesztelte ki ifjúkori könnyelműségeit és botlásait.

Ugyanerre a napra esik

Szent Lénárd hitvalló † 560 k. Régi frank nemesi család sarjaként I. Klodvig frank király udvarában élt, majd Szent Remig (okt. 1) tanítványa lett. Huzamosabb buzgó lelkipásztorkodás után kolostorba vonult, majd Aquitániában remeteskedett és Limoges mellett megalapította a híres niblaki kolostort. Remetesége nem akadályozta meg a buzgó igehirdetésben és börtönlátogatásban, Itt nagyot tett. Szavának, imádságának erejét csodák nyomósították. Az aquitániai herceg vajúdó feleségét és gyermekét imádsága megmentette a biztos haláltól; raboknak, kiket folyton látogatott börtöneikben, bilincsei nem egyszer lehullottak. Ezért a szülő asszonyok és foglyok védőszentje. Francia-, Délnémetországban és Ausztriában a legnépszerűbb szentek egyike. Tiszteletét különösen a ciszterciek terjesztették.

November 7.

Szent Villibrord püspök hitvalló † 739.

Szent Villibrord azoknak a nagyszívű és rettenthetetlen bátorságú férfiaknak sorába tartozik, akik vért és verítéket áldoztak Európa új keresztény világrendjének kialakításáért és megszilárdításáért. Közel ötven esztendeig hinteggette az evangéliumi magvakat s mint a «frizek apostola» kitörölhetetlenül beleírta nevét a germán népek megtérítésének történetébe. Híres honfitársa és művének betetőzője, Szent Bonifác is sokszor az ő nyomdokába lépett és az általa taposott ösvényeken haladt tovább a német törzsek megtérítésében.

Tekintélyes northumbriai angolszász családból származott. Atyja, Vilgils jó angolszász szokás szerint már kicsiny gyermekkorában a York melletti riponi kolostorba adta, hogy ott a jámborságáról és tudományáról egyformán híres Szent Vilfrid apátúr keze alatt megfelelő kiképzést nyerjen az egyházi és világi tudományokban. A választás szerencsésnek bizonyult: mester és tanítvány kitűnően megértették egymást. A természetből gazdag adományokkal megáldott ifjú rövidesen nagy haladást tett az istenességben és a tudományban. Húszéves korában váratlanul búcsút mondott Riponnak, átment Irországba és ott egy másik szentnek, Szent Egbert rathmelsigi apátnak vezetése alá helyezkedet. Az ír szerzetesség mélységes bensősége aztán még jobban kifejlesztette benne a szemlélődésre való hajlamot.

A Gondviselés azonban más szerepet szánt a nagyra-

hivatott ifjú szerzetesnek: csendes szemlélődés helyett küzdelemre hívta, kiszólitotta a kolostor magányából és mint hithirdetőt a zajló életbe állította. Működési területül a frízek országát jelölte ki számára. A mai Hollandia területén élő frízek megtérítésére ugyan már korábban is történetek szórványos kísérletek, de a rendszeres térítés csak a 7. század végén indult meg. A munka azonban sokkal nehezebbnek bizonyult, mint első tekintetre gondolni lehetett, mert a vad és nyakas pogányok makacsul ellene szegültek minden térítési kísérletnek. Első apostoluk, Szent Vigbert kétévi erőfeszítés után dolgavégzetlen volt kénytelen hazatérni. Ekkor Szent Egbert maga akarta kezébe venni a munkát. Mivel azonban őt egyéb halaszthatatlan dolgai hosszabb időre hazájához kötötték, maga helyett az akkor harminctéves Villibrordot küldötte tizenkettedmagával.

A kis csapat a legalkalmasabb időben érkezett. Heristali Pipin frank udvarnagy ugyanis kevéssel előbb (689) fényes győzelmet aratott Radbod fríz vezér fölött és alattvalóinak egy részét a frank fennhatóság elismerésére kényszerítette. Így Villibrord fegyveres oltalom alatt kezdhetette meg munkáját; a nyakas nép másképp úgysem akart hallani ellenségeinek vallásáról. Előbb azonban Rómába zarándokolt, hogy I. Szergius pápától († 701) apostoli áldást és az alapítandó egyházak számára ereklyét kerjen. Visszatérése után Pipin szigorúan meghagyta alattvalóinak, hogy az új ígértetöket munkájukban senki akadályozni ne merészelje; másrészt a megtérőknek különféle kedvezéseket és kitüntetéseket helyezett kilátásba. Így a térítés olyan rohamosan haladt előre, hogy a missziós terület számára nemsokára püspököt lehetett választani. A választás Szent Szuibert személyére esett. Pipin azonban, nem tudni mi okból, nem járult hozzá a választáshoz. Az ő jelöltje eleitől kezdve Villibrord volt. Szentünk az ügy érdekében meghajolt a hatalmas udvarnagy akarata előtt s biztatására 695-ben ismét az Örökvárosba indult. Szergius pápa ezúttal is nagy kitüntetéssel fogadta, Pipin kívánságának megfelelően püspökké szentelte s egyúttal barbár hangzású nevét a szelídebb csendes Kelemen névvel cserélte fel.

Villibrord Viltaburgban, a mai Utrechtben rendezte be püspöki székhelyét és innét olyan sikerrel folytatta térítői tevékenységét, hogy a frank frízeket rövidesen szinte utolsó szálíg megnyerte a kereszténységnek. Utána a független frí-

zeknek szerette volna sorát ejteni, de Radbod ellenséges érzülete miatt semmire sem ment. Ekkor egy merész elhatározással a közeli Jütlandba ment, hogy a frízek helyett a dánokkal próbáljon szerencsét. Ezek azonban akkor még sokkal jobban össze voltak forrva pogány vallásukkal, semhogy bármiféle térítési kísérlet eredményre vezethetett volna náluk. Így a fáradhatatlan apostol akarva nem akarva kénytelen volt visszafordulni. De hogy mégse távozzék egészen üres kézzel, harminc gyermeket magával vitt azzal a szándékkal, hogy majdan misszionáriusokat nevel belőlük. Utját hazafelé nagy kerülővel Helgolandon vagy mint akkor az egyik fríz isten szentélye után nevezték, Fozita-szigeten át vette. Itt tilos volt állatot ölni és vízmerítés közben szólni. Villibrord azonban megkeresztelte az útközben megtérített néhány dánt, közben természetesen mondotta a kereszttség szavait; s leölte az állatokat, amikre szükségük volt. A sziget fejedelme felbőszült; megölette a szentnek egyik társát és megfenyegette a szentet is. A szent erre azt mondta: «Csak egy Isten van, ég és föld ura, ki örök életet ad igazhitű tisztelőinek. Kérlek ezért, térj hozzája hamis istenedtől. Különbelen elpusztulsz isteneddel együtt». A fejedelem megremegett. «Látom, nem hederítesz fenyegetésemre. Szavad vakmerő, miként tetteid». Meg nem tért, de tisztességgel elengedte a szentet és kísérletét.

Szerencsés hazaérkezése után, Villibrord nagyobb biztonság okáért a mai Luxemburg területén fekvő echternachi kolostorba tette át működése középpontját. Óvatossága teljesen helyénvalónak bizonyt, mert Radbod Heristali Pipin halála után (714) újból tűzbe-lángba borította a fríz tartományt és egyebek közt Utrechtet is feldúlta. A béke csak a konok pogány fejedelem halála után, 719-ben tért ismét vissza. Utóda, Aldgild már semmi akadályt nem gördített a hithirdetők munkája elé. Villibrord sietett megragadni a kedvező alkalmat; ismét vizatért feldúlt székhelyére és egyrészt Martell Károly udvarnagy, másrészt Szent Bonifác hathatós támogatásával igyekezett jóvá tenni a hirtelen támadt vihar nyomában járó pusztulást. Áldásos tevékenységének 739 nov. 7-én, nyolcvanegy éves korában bekövetkezett halála vetett véget.

Hamvait az echternachi kolostor templomában helyezték nyugovóra. Sírja az ott történt számos csoda révén csakhamar látogatott búcsújáróhely lett. De a nagy apostol tisz-

telete ma is elevenen él az egykori fríz földön. Csak Hollandiában legalább 56 plébánia tiszteli benne védőszentjét. Nem kevésbé beszédes bizonyíték az echternachi híres püncösdi vitustáncbúcsú, melynek eredete még a 8. századba nyúlik vissza s melyen ma is évenként átlag 20—25 ezer ember szokott részt venni.

Ugyanerre a napra esik

Szent Engelbert lásd nov. 6.

* **Baldinucci Boldog Antal** hitvalló † 1717. Jézustársasági atya, ki életének és erejének javát Középitáliában tartott népmiszsióknak szentelte. Ezekben páratlan eredményeket ért el. Akkortájt a legtöbb helyen ott nagyon szomorúak voltak az állapotok: orgyilkosság, vérbosszú, csalás és erőszak, házasságtörés napirenden volt, a szentségek és templom általában elhanyagolva, 15—20 éves emberek a legelemibb hitigazságokban is teljesen járatlanok. Ha megjelent Baldinucci, a nép ezerszám tódult szentbeszédeire, és ritkán akadt, aki nem tért meg. Megtörtént, hogy ott a beszéd alatt kezdték magukat ostorozni — egy alkalommal kétezren; régi ellenségek egymás nyakába borultak, sokszor olyan zokogásban törtek ki, hogy abba kellett hagyni a beszédet. A legmegátalkodtabbak sem tudtak ellenállni. Ezt a példátlan hatást Baldinucci hősi odaadásával érte el. Természettől nem volt hajlama a missziós munkára; belső vigasztalások nem segítettek, hideg és száraz maradt lelke a legnagyobb sikerek között is, és a legbőségesebb megtérések sem tudták megvizsgálni a sok bűn és rögzöttség miatt. Amit tett, azt tette Isten iránti hódolatos engedelmességből, de teljes lélekkel és határtalan önmegtágadással. Természettől ingerlékeny volt, mégis a szelidség mintaképe lett; legnagyobb elfoglaltsága közepett is oly türelemmel és odaadással tudta ápolni a beteget, kezelni az ügyes-bajos embereket, mintha semmi más dolga nem volna. Hősi szeretetét Isten sok csodával tüntette ki. S ezek érthetően nagyon lendítették missziós tevékenységét. Egy szemtanu beszéli: Egy alkalommal a Boldog a szabad ég alatt prédikált. «Gyermekek, így szólt, akarjátok tudni, hogyan buknak nap-nap után csapatosan a pokolba a bűnös lelkek? Nézzétek, így, mint a levelek erről a szilfáról.» Abban a pillanatban a fa levelei elváltak a gallyaktól és zizegve-zúgva hullottak alá, mintha szellemkezek rázták volna. Olyan sűrű volt a hullás, hogy a szomszédját is alig láthatta az ember. Az egész egy Miserere hosszat tartott. A nép megrettenve borult térdre: Irgalom, irgalom. «Elég», kiáltotta most ünnepélyes hangon a szónok. S nyomban abban maradt a levélhullás. A szilfa pedig ott állott csupaszon a többi fa tavaszi pompája közepett.

November 8.

A négy Megkoronázott vértanu † 306.

Elöttem egy ősi írás. Régi, régi idők zománca rajta. Porfirius, a becsús készítette, nem valami kitűnő latinsággal — mit is várnának egy provinciabeli kis adóhivatalnoktól; de becsületes lelkiismeretességgel összegyűjtött és följegyzett mindent, amit hallott dolgos bányász emberektől, kőfejtéktől és kőfaragóktól, akik ott lent a Fruska Gorában dolgoztak az állami kőbányákban: faragták a nagy négyszögű köveket, oszlopokat, szobrokat a hatalmas császárnak, Diokléciának, aki palotát épített Dalmáciában, olyant, aminőt még a világ nem látott, akkorát, hogy a későbbi Spoleto egész városa elfért benne. Kellott oda kő és oszlop és szobor. Volt dolga a kőműveseknek és faragóknak, de volt is becsülete az ügyesebbjének, még a császár előtt is. S így esett, hogy a hatalmas világkormányzó császár és négy együgyű kőfaragó összerült, és a találkozásnak vége négy vértanukorona, melyeknek fénye gyöngítetlenül ragyog még ma is, mikor Dioklécián büszke palotájának már nyoma sincs, és porrá mállott minden köve és oszlopa.

De hadd beszéljen maga az írás.

Abban az időben, mikor Dioklécián Pannóniában járt, hogy az ő saját jelenlétében nyissanak mindenfelé kőbányát, egybegyűjtötte az összes kőmunkásokat, s talált köztük négy nagyon ügyes embert, névszerint Klaudius, Kasztóriust, Szemproniánust és Nikosztratust, kik csoda dolgokat műveltek a kőfaragásban.

Ezek titkon keresztények voltak, Isten parancsainak útján jártak, s amit csak dolgoztak a kőfaragó mesterségben, az Úr Jézus Krisztus nevében faragták.

Egy napon Dioklécián parancsot adott, hogy ki kell faragni a Nap szobrát és négyes fogatát tázusi márványból, úgy hogy a kocsi, lovak és minden egy kőből legyen. Kifejtettek egy nagy követ, de hiába dugta össze a fejét 622 kőfaragó mester és öt mérnök, nem tudtak elmenni a kő ereztén. Akkor előállt Szemproniánus, és annak a hitnek az erejében, melyben élt, azt mondta: Bízátok rám, én a társaimmal a végére járok. Megtalálta az ereztet járását, megkezdte az Úr Jézus Krisztus nevében a faragást és szerencsésen végbevitte; pedig a császár parancsából a Nap-szobor 25

láb volt. Nagy volt Dioklécián öröme, mikor ezt hírtül vitték neki. Abban az órában meghagyta, hogy Pannónia ama részében templomot építsenek, azon a helyen, melyet Kövérhegy-melléknek mondanak. Abban elhelyezte a napszobrot, és meg-aranyoztatta. S kezdett azon a helyen áldozatokkal, kincsekkel és tömjénezésekkel vigadozni, és dúsán megajándékozta a mestereket.

Ugyanakkor fölöttébb föllelkesült ezen a művészetben. Magához hívatta Klaudiust és társait, nagy kegyességgel fogadta és mondta: Akarom, hogy művészetetek nekem oszlopfőket faragion porfir-kőből. Parancsra ezután elmentek sok mesteremberrel és mérnökkel a porfir-hegyhez, melynek Tűz-hegy a neve s kezdtek egy 40 lábnyi követ kivésni. Klaudius pedig mindent az Úr Jézus Krisztus nevében tett. Volt is áldás a mesterségén.

Volt ott egy pogány is, Szimplicius, akinek sehogy sem ment a dolog. Egy nap Nikosztratus mondja neki: Hogyan van, hogy a te vésőd folyton eltörik? Szimplicius kérte: Kérlek, edzd meg nekem, hogy ne törjön el többet. Erre Klaudius megszólal: Ide minden vas szerszámmal! S mikor odaadta, Klaudius azt mondta: Az Úr Jézus Krisztus nevében legyen ez a vas keményé és erőssé minden munkára. S ettől az órától kezdve ő is jól tudott elvégezni mindenfajta kőfaragást. S akkor kezdte nagy buzgósággal kutatni, mi-fajta edzés az, hogy tőle többé nem törik a vas. Szempronianus és Klaudius azt felelték: Csodálkozol ezen a vasedzésen? A mindenség Teremtője, ő erősítette meg teremtményét. Erre Szimplicius: Hát nem Jupiter csinálta mindezt? Jaj testvér, felelte Klaudius, tarts bűnbánatot, hogy így káromoltál. Isten, akit mi vallunk, ő teremtett mindent, és Jézus Krisztus az ő Fia, a mi Urunk, és a Szentlélek. Akit pedig te istennek mondsz, nem veszed észre, hogy a mi kezünk faragványa? Nem tudod, hogy a Napisten, mit a minap faragtunk, szintén semmi?

Aznap, mikor ez a vita folyt, Dioklécián parancsot adott, hogy a porfirból szobrokkal díszített kagylós medencéket faragjanak. Akkor a négy társ Jézus Krisztus nevében neki-látott és rendkívül finomul kifaragtak mindent, a kagylókat és medencéket szobrokkal és kancsókkal. Szimpliciusnak meg minden összetörtött a kezében. Akkor azt mondta Szempronianusnak: Kényszerítlek a Napra, ki az az Isten, aki mindent teremtett, akinek nevében a ti munkátok olyan jól sike-

rül? Klaudius: Hát kedves a te szemedben, amit mi művelünk? Szimplícus: Látom én, hogy valami titkos imádságot imádkoztok ti itten. Tanítsatok meg engem is reá, hogy én is részes legyek barátságokban. Klaudius: Tiszta a te barátságod? Szimplícus: Tiszta; magatok tudjátok, hogy tizenöt éve dolgozom veletek. Most Szempronianus veszi át a szót: Ha tudsz hinni, megmondjuk neked; s akkor a mesterségednek is végére jársz, meg az örök életet is megnyered. Szimplícus: Nagyon vágyom ismerni a ti Isteneteket; kérve kérlek. Klaudius: Ime ez az, amit bizalmasan mondunk neked: Hidd az Úr Jézus Krisztust, Isten Fiát és keresztelkedj meg, és mindent megkapsz. Szimplícus: Ne halogassátok tehát, hadd legyek egy veletek a mesterségben és a hitben.

Most kezdtek papot keresni. És találtak a börtönben egy Ciril nevű püspököt, akit Krisztus nevéért bilincsekben hoztak ide Antióchiából, aki három év óta már sok ostorozást állott. Éjnek idején a négy kőfaragó elvitte hozzá Szimplíciumust. Úgy találták láncokba verve, sok más hitvallóval együtt. Elmondták Cirilnek a vasszerszámok esetét és kérték a püspököt, keresztelje meg Szimplíciumust. Ciril örült és hálát adott Istennek, és mondotta Szimplíciumusnak: Láttad fiam, az Erőt a munkátokon. Most csak bizvást higgy. Szimplícus könnyezve felelt: Hiszem, hogy valóban Jézus Krisztus az igaz Isten. S miután elvégezték, amit szokás, megkeresztelte őt az Ayának és Fiúnak és Szentléleknek nevében a börtönben.

Visszatértek munkájukhoz. És most már Szimplícus a négygel együtt kezdte keresztvetéssel minden művét. Figyelmessékké lettek erre a mérnökök, a «filozófusok», mint írásunk nevezi. És számon kérték tőlük «varázslásuk» jelét. Ők azonban oly bátran és ügyesen feleltek, hogy sok munkást megnyertek az evangéliumnak. Ez persze nagy szálda volt a munkavezetők szemében. Keresték az alkalmat ellenük; és ez az alkalom nem késett.

Dioklécián ugyanis új megbízást adott: korintusi oszlopokat kellett kifaragni porfirból, még pedig egyes meghagyására a négy ügyes mester vezetése alatt. A munka sűrű volt, s a porfir kő kemény. Három hónapig tartott az első oszlop elkészítése. A vezetők unszolták a négy keresztény mestert. Erre ezek a következőt Krisztus nevében kifaragták 26 nap alatt.

Diokléciának egyre jobban tetszett a munkájuk. Megint személyesen adott megbízást: Ebből a porfir-kőből faragjatok

nekem szobrokat, Victoria, Cupido, főként azonban Eszkuláp (a rómaiaknál a beteggyógyító isten) szobrát, aztán vízöntő oroszlánokat, szarvasokat és barbárokat. Ők mindent megcsináltak — Dioklécián el volt ragadtatva. De az Eszkulápszobrot nem csinálták meg — nem úgy, mint előbb a Napszobrot, melyet a császár utólag vitetett a templomba; ez eleve a pogány vallás gyakorlatára volt szánva; ők nem működhettek közre a pogány babona terjesztésében. A mérnökök följelentették őket a császárnál: Tudd meg, ezek a te kedvenceid keresztények; mindent Krisztus nevében csinálnak. A császár nagylelkűnek mutatkozott: Ha nagyszerűek azok a művek, melyeket Krisztus nevében alkotnak, az nem megbélyegzést érdemel, hanem dicső dolog. Különben, úgy gondolta talán, kis félreértésről vagy önfejúségről van szó. Egy fejedelmi szó rendet teremt majd. Megidézte az ő kedvenc kőfaragóit: Ő ugyancsak nem fukarkodott velük szemben kegyeiben, miért nem engedelmeskednek hát? Klaudius felelte: Főlség, mindig engedelmeskedtünk neked és szolgáltuk Főlségedet. De annak a nyomorultnak szobrát nem csinálhatjuk meg, mert írva van: «Legyenek hozzájuk hasonlóak a készítőik és mindazok, kik bíznak bennük» (Zsolt. 113, 7). A mérnökök tüzet fújtak: Maga a császár láthatja, micsoda gögös perfidia beszél itt. A császár nem vesztette el jó látását: Az ilyen ügyes mestereket nem gyalázní kell, hanem tisztelni.

A mérnökök még egy darabig kapacitálták a négy mestert. De hiába. Ők nem szennyezhetik be lelkiismeretüket. «Látnivaló, hogy keresztények vagytok», állapították meg végre is. «Persze, hogy azok vagyunk». S annyiban maradtak. A mérnökök más, pogány faragókkal próbálkoztak. Ezek egy hónap alatt elkészítették az Eszkulápszobrot, de nem kemény porfirból, hanem a sokkal lágyabb prokonnézusi márványból. Dioklécián csalódottan nézte: Ez volna azoknak a munkája, kiknek művészete nekem annyira tetszeni szokott? A mérnökök fölhasználták a kedvező hangulatot: Azok szentségtörő keresztények. «Akkor, szól a császári parancs, viseljék a szentségtörés ítéletét, ha az igazság parancsainak nem engedelmeskednek.» S megbízta Lampádius századost, tegyen törvényt fölöttük.

Lampádius a Nap-templom előtt fölállította törvényszékét, megidézte a mérnököket és munkásokat, s bejelentette, hogy igazságot kell tennie a mérnökök közt és Klaudius, Szemproniánus, Kasztórius, Nikosztrátus és Szimplícus mes-

terek közt. A tömeg fölkiáltott: A felséges császár üdvére, végezd ki a szentségtörőket, végezd ki a boszorkánymestereket! Lampádius látta, hogy irigység fűti a vádlókat. Meg akart győződni az igazságról; de a maga módján: Fölszólította mind az ötöt, áldozzanak a napistennek. Azok felelték: Sohasem imádtuk kezünk művét, hanem imádjuk az ég és föld Urát, aki örökös Császár és örök Isten, az Úr Jézus Krisztust.

Lampádius visszakísértette őket a börtönbe, s kilenc nap mulva jelentést tett a császárnak. Az iriggy mérnökök kéznél voltak: Ha ezek megmenekülnek, az istenek tiszteletének vége. Erre a császár haragra lobbant: Esküszöm a Napra, ha nem áldoznak a Napnak az ősi szokás szerint, válogatott kínokkal kivégeztetem őket!

Lampádius új tárgyalást rendelt. Az eredmény ugyanaz volt. Hiába beszélt a lelkükre: ne kockáztassák könnyelműen a császár kegyét és szeretetét. Hisz tudják, testvéreként szereti és segíti őfölsége az embereket. A kőfaragók azonban most már kezdtek szikrázni, mint a kemény porfir, melyben dolgoztak: «A császár úgy viselje gondját az embereknek, hogy ne sértse meg az Istent!»

Újra ment a jelentés Diokléciánnak, és újra jött a parancs: Ha nem áldoznak, skorpiókkal (szeges-kampós ostorokkal) kell őket verni! Öt nap mulva újra elővezettette őket és megfenyegette a kínzásokkal; a szépszó már úgy sem fog rajtuk. Klaudius felelte: Minket a kínzás nem ijeszt, és a szépszó nem ejt meg; hanem az örök kínoktól félünk. Tudja meg Dioklécián császár, hogy mink keresztények vagyunk; és ettől a vallástól soha nem tágitunk!

Most levetkőztette őket és skorpiókkal ostoroztatta. Abban az órában Lampádiust megragadta a gonoszlélek: önmagát marcangolva adta ki lelkét a bírói széken. Erre a hírre felesége és családja nagy üvöltve szaladtak a mérnökökhöz: hamar tudja meg Dioklécián a történeteket. A császár hihetetlen haragra gerjedt; dühtől tajtékozva parancsot adott, melyet Nicícius, Lampádius titkára végrehajtott: Élve ólomkoporsókba zárták és a folyóba (Duna vagy Száva) dobták őket. Mikor ezt Szent Ciril meghallotta a börtönben, a szívére vette és meghalt. Abban az időben Dioklécián Szirmiumba (= Mitrovica) ment. És 52 nap mulva egy Nikodémus nevű keresztény fölemelte a koporsókat a tetemekkel és házában helyezte el.

Ez történt ezelőtt 1600 évvel Pannóniában, a későbbi Szent István országának területén. A hős kőfaragók tisztelete hamar elterjedt. 400 körül már volt templomuk Rómában. A középkorban aztán Itáliában, Német-, Angolországban és különösen Belgiumban a kőfaragó céhek védőszentjei lettek.

Ugyanerre a napra esik

Szent Deusdedít pápa hitvalló † 618. Már 40 éve szolgált az Úrnak a római papság testületében, mikor Szent Péter méltóságába jutott, melyet nagy igénytelenséggel, szelidséggel és békeszeretettel viselt.

Szent Villehád püspök hitvalló † 789. Azok közül a bátor és lelkes angolszász bencések közül való, kik, miként Villibrord, Bonifác, Kolnan, Gál életfeladatukká tették, hogy elűzik a pogányságnak azt a felhőjét, mely még akkor Európa északi egén borongott. Fogycsökkentő állhatatossággal apostolkodott a frízeknél és szászoknál és mint Bréma első püspöke halt meg.

Kolozs = Klaudius, a négy megkoronázott egyike.

November 9.

Szent Ménasz vértanu † 296.

A beuroni bencés festőiskola Ménasz-képén megtalálhatni a nagy szent ősi ábrázolásának minden elemét. Római katonaruhában, kiterjesztett karokkal, szép termetű, összeszedett arcú fiatal férfi áll előttünk. Glóriolás feje fölött három korona lebeg, lába előtt két teve térdel, s köpenye mellett kis kétfülvű korszót látni. A háttér két pálma, két gúla és egy obelisz. Ezek hazájára utalnak.

Szent Ménasz (Mennasz, Mínasz) Egyiptomban született gazdag szülőktől. Amikor a keresztény ifjú alig 15 éves korában elvesztette szüleit, mindenét odaadta a szegényeknek, hogy kizárólag Istennek éljen. Azonban ennek az elhátározásnak ellenére katona lett. Nagylelkűség, lélekjelenlét, testi és lelki szépség tekintetében fölülmulta valamennyi társát. Mint katonatiszt szolgált Friggiának Kotyaion nevű városában, amikor Dioklécián császár keresztényellenes intézkedéseiről értesült. Mint Krisztus jó katonája inkább akart a vadállatokkal, mint a bálványimádókkal együtt élni. Azonnal otthagya légióját s a város melletti pusztába vonult.

Ebben a magányban imádság, böjt, virrasztás és munka közt sikerült neki a lelkiélet legmélyebb titkaiba is behatolnia.

Egyszer aztán nagy látomása volt. Megnyílt szeme előtt az ég s látta, mint teszik az angyalok ragyogó koronáikat a vértanuk fejére. Nagy vágy szállta meg őt is a vértanui korona után. Erre a következő szózatot hallotta az égből: «Ménasz, elnyered a Szentháromságnak örök hármaskorónáját. Az egyik korona jár majd szüzességedért, a másik állhatatos kitartásodért, a harmadik pedig vértanúságodért. Martiriumod nehezebb lesz, mint egész sereg vértanu szenvedése együtvéve. Nevedet tisztelni fogják s a világ minden részéről nagy népsokaságok sereglenek majd egyiptomi szentélyedhez, hogy ott megnyugvást és oltalmat találjanak. Hatalmad nyilvánvaló lesz, s csodálatos dolgok, jelek és gyógyulások történnek majd szent tested által».

E látomás után egyik nap, mikor Kotyaionban az egész várost nagy löverseny tartotta lázban, Ménasz otthagytá puszta magányát. A versenytérre sietett, s egyszerűsak mindenkinek legnagyobb ámulatára az aréna legkiemelkedőbb helyén termett és a nagy nyilvánosság előtt hangosan megvallotta keresztény hitét. Ez a föllépés érthető zavart keltett mindenfelé. A keresztények titokban örültek, a pogányok botránkoztak, de valamennyiüknél fölbomlott a rend. Még a zene is kénytelen volt megállni. A rendet egy-kettőre helyreállították, Ménaszt pedig a versenyeken jelenlevő Pyrrhus helytartó elé vezették, aki hirtelen kihallgatása után másnapra halasztotta ügyének érdemleges tárgyalását.

Miután minden fenyegetés és hízelgés ellenére kitartott hite mellett, rettenetes kínzási folyamat vette kezdetét. Legelőször is megostorozták a kínpadon négyfelé feszített testét. A sebekből patakzó vér pirosra festette a földet. De Ménasznak nem a kínzás fájt, hanem az, hogy az egyik poroszló a császár iránti engedelmességre próbálta buzdítani. Majd egy magas oszlopra kötötték ki s vaskampókkal marcangolták. A keresztén függő Úrra gondolt s a helytartótól hozzá intézett kérdésekre a hitvalló bátorságával és a bölcs nyugodtságával válaszolgatott. Nem törte meg a szőrposztóval való dörzsölés és az égő fáklyával való sütögetés sem. Mik ezek mind az örök kínhoz, az örök tűzhöz képest! A kapott gondolkodási idő sem bírta más belátásra. Amikor a földre szórt éles cserépdarabokon vonszolták, úgy érezte, mintha réten és puha virágokon csúsztatták volna. Újra megostorozták nyakán és térdén. De mintha szobrot vertek volna. Volt bajtársai ölelték, kérlelték, vonja vissza hitvallását. De mind

hiába! A helytartó végül is lefejezésre ítélte. Ménasz megkérte a keresztényeket, hogy szállítsák majd holttestét hazájába s derült lélekkel hajtotta bárd alá fejét. Holtteste ezután tűzbe került. Jó embereinek azonban sikerült a tüzet eloltaniok, a maradványokat illatszeres gyolcsba takarniok s elrejtetniök. Mire egyikük házába értek a testtel, az égési sebeknek semmi nyoma sem volt rajta.

Ez a vértanuság a hagyomány szerint 296 nov. közepén történt. Az Egyház ezért nov. 11-én ünnepli Ménaszt.

A vértanu utolsó kívánsága nemsokára teljesedett: földi maradványait Egyiptomba vitték: «Illet is — mondja az egyik martírakta —, hogy teste annál az édesanyánál legyen, amely őt szülte és fölnevelte». Ott azon a helyen temették el, ahová egy teve vitte s ahonnan nem akart elmozdulni.

Az egyik legenda szerint egy hadvezér szállította át a testét Frigiából Egyiptomba. Ismerte Ménaszt katona korából, s amikor seregének a libiai pusztában kellett hadakoznia, segítségül magával vitte a drága ereklyéket. Hajón szállította titokban. Útközben a hajót valami csodálatos teveszerű szörnyek támadták meg. A vértanu testéből kilövellő tüzes nyilak azonban ismételten elűzték őket. A végén ezek a csodálatos tengeri tevék megjuhászodva hajtották meg magukat Ménasz előtt és eltűntek. A végigküzdött hadjárat után a vezér vissza akarta vinni a testet Frigiába. Rá is tették az egyik teve hátára, de az meg sem mozdult. S ez a dolog ismétlődött a többi tevénél is. A hadvezér végül is kénytelen volt ott helyben eltemettetni. Megfestette azonban Ménasz katonaruhás képét azokkal a teveszerű lényekkel, amelyek a szent előtt hódoltak, megérintette vele a maradványokat s a fára festett képmást talizmánként vitte el magával.

A sír fölött csakhamar kisebb szentély emelkedett. A szentély közelében egy pásztornak beteg báránya meghempergett a földön s meggyógyult. Ugyanez történt sok beteg emberrel is. Ennek híre elterjedt mindenfelé. Magának Konstantin császárnak beteg leánya is ott keresett gyógyulást bélpoklosságára. A császár hálája jeléül szép templomot építtetett a sír fölé. A templom körül csakhamar más templomok is épültek, s a birodalom legelőkelőbbjei is lassankint ott telepedtek le. Így a sír körül nagy város keletkezett.

Eddig tart a Ménaszra vonatkozó és több változatban ismert ősrégi legendák elbeszélése. Igen nehéz a költészet-

ből kihüvelyezni a történeti magot. Ménaszról vértanúságának kétségtelen tényén kívül alig lehet mást egész bizonyosan állítani. Nagyon lehetséges, hogy mindenestül Egyiptom szentje, vagyis hogy nemcsak születése, hanem vértanúsága is ott történt. De ha keveset is tud a történelem életéről, annál többet állapíthat meg nagyarányú tiszteletéről.

Alexandriától délnyugatra a régi Mareótzis-ban, a mai Mariut-pusztában, a libiai sivatag északkeleti nyulványában már Nagy Konstantin császár idejében nagy volt Ménasz tisztelete. Sírja fölött régibb alapokon szép bazilika épült s azt I. Teodózius († 395) császár idejében szentelték föl. Utódja, Arkádus még sokkalta nagyobb háromhajós, két-emeletes bazilikával egészítette ki a régit. Ezt követték kisebb-nagyobb templomok (baptisztérium, fürdőbazilika) és kápolnák. Az 5. század vége felé már hatalmas város fejlődött, amelyet Ménapolisznak (Ménasz városának) neveztek. A szent-helyek körül néhány száz szerzetes befogadására alkalmas kolostorok és fényesen berendezett magánlakások emelkedtek. Zénó császár († 491) óta legalább is 12.000 főnyi helyőrség tanyázott itt. A városon kívül jól kiépített temetők mellett szép kertek és termékeny szőlők terültek el.

Az 5. és 6. század folyamán a kegyhely az ókori kereszténység Lourdes-jává fejlődött. Hatalmas tömegek zarándokoltak ide mindenfelől. A gyógyulást kereső zarándokok számára külön bazilikában fürdők álltak rendelkezésre, amelyeket a vértanu sírja közelében fakadt csodáshatású forrás táplált. Magában a városban a Ménasz-tisztelettel kapcsolatos kegytárgyak és emlékek előállítására valóságos gyárak keletkeztek. Különösen nagy üzemben gyártották a csodás víz szállítására való és a szent szokásos ábrázolásával ellátott kisebb-nagyobb kétfülű korsócskákat. Ezek az ámpolnák eljutottak az akkori keresztény világ legtávolibb zugába is.

S a nagy Ménasz-szentély nyomán keleten és nyugaton új templomok, kápolnák és búcsújáráshelyek keletkeztek mindenfelé. Az egész kereszténység visszhangzott dicsőségétől. Betegségekben, kétségbeejtő nehéz helyzetekben, elvesztett tárgyak keresésében a leghathatósabb közbenjárót látták benne nemcsak a keresztények, hanem még a zsidók és mohamedánok is.

A forgalmas egyiptomi kegyhelyet azonban a 10. században elpusztította az izlám, s teljesen elnyelte a sivatag. Az utókor még a város helyét is elfelejtette; a régi szentély

hajdani fényéről beszélő egy-két frásos emlék hihetetlen keleti mesének hangzott. Sőt a tudomány hajlandó volt magának Ménasznak történeti jellegét is kétségbevonni. Az ókornak ezt a Szent Péter és Pál sírja után leghíresebb vértanui szentélyét ezeréves álmából végre fölébresztette egy kiváló német pap-régész, Kaufmann Károly. 1905 nyarán 30 napi meddő kutatás és nagy nélkülözés után halálos betegen ütötte föl tanyáját egy nagy kiterjedésű rommezőn. Nem is sejtette, hogy a hely Karm Abum nevében a Karm Abu Mina (Ménasz atya szöllője) szavak rejlenek, s hogy a vértanu sírja fölött jár. Szent Ménasz akkor, mint hajdan annyi soknak, a kutatónak is visszaadta egészségét, s az háromévi (1905/8) fáradságos munkával kiásta a keresztény Pompejit. Azóta a sivatagszent városának minden kiásott köve újra Ménasz régi dicsőségéről beszél.

«Mondom nektek, hogyha ezek hallgatnak, a kövek fog-
nak kiáltani (Luk. 19, 40).

Ugyanerre a napra esik

Szent Tivadar (Tódor, Theodóros) vértanu † 303. Keleten született és fiatalon került mint közkatoná Maximián császár seregébe. Mikor kitört a Dioklécián-féle üldözés, őt is megidézték. Bátran és okosan megvallotta hitét fiatal ember létre, a szomszédos Amazea város Kybele-templomát felgyújtotta és kegyetlen marcangolások után máglyán szerezte meg a vértanuság dicső koronáját. Ez történt Amazea mellett, Pontus tartományban, Euchaitában, ahol csakhamar fényes bazilika emelkedett tetemei fölött s híres búcsújáróhely lett. Tisztelete Keleten és Nyugaton nagyon elterjedt.

Szenháromságról nevezett bold. Erzsébet szűz † 1906. 26 éves korában adta vissza lángoló tiszta lelkét Teremtőjének a dijoni karmelita-kolostorban, mely szeráfi lángolásainak és hős szenvedéseinek volt tanúja. Még kis lány volt, mikor egyszer anyja sétálni vitte. Elmentek a színház elé. A kicsiny fölkiáltott: «De szeretnék színésznő lenni!» Anyja megdöbben: Lányom, hogy tudsz ilyent mondani? «Akkor, feleli, ezen a helyen volna legalább egy szív, mely szereti Istent». Így van benne az ember már a gyermekben!

November 10.

Avellíno Szent András hitvalló † 1608.

András nápolyi teatínus atya hűséges kísérőjével, Jakab fráterrel misézni indult. Azzal a tüzes vággyal igyekezett most is az oltár elé, amely fölszentelése óta, több mint 60 éve

hevítette reggelenként: bemutatni az újszövetség vérontás nélküli áldozatát, látni kenyér és bor színe alatt az Urat, egyesülni az édes Üdvözítővel! Aznap, 1608 nov. 10-én azonban nem jutott neki osztályrészül a papi életnek ez a nagy kegyelme. De ennél többet kapott.

Jakab testvér mindjárt a sekrestye elhagyása után észre vette, hogy a 86 éves páter szokatlanul bizonytalan léptekkel jár s azért kérte, hogy forduljanak vissza. András azonban biztatta: «Megsegít az Isten!» Célhoz is ért: fölment az oltárra, kiterítette a korporálét, rátette a kelyhet, kinyitotta a misekönyvet s lement a lépcsőimádsághoz. Keresztet is vetett magára s elkezdte: Introibo ad altare Dei (Bemegyek az Úrnak oltárához). A testvér látta, hogy a miséző megingott, s zavarában nem felelte a ministráns szavait: Ad Deum, qui laetificat iuventutem meam (Az Istenhez, aki ifjú örömmel tölt el engem). András megismételte a 42. zsoltárból való előbbi verset: Introibo... De erre mindjárt le is hanyatlott Jakab testvér karjaiba, hogy ott harmadszor is elsuttogja: Introibo ad altare Dei. Szélütés érte. Cellájába vitték s megerősítették a végső szentségekkel. Még aznap este bement Úra örömébe. Akit reggel nem szólíthatott le az oltárra, azt este színről-színre láthatta.

Halála hirtelen jött, de nem érte készületlenül. Hisz egész élete halálára való készület volt.

1521-ben született Castronuovo városkában az egykori nápolyi királyság területén. A Kerek-asztaal egyik híres lovagjának nevét nyerte: a Lancelotto névre keresztelték. Atyját Jánosnak, anyját Apella Margitnak hívták. A szülők vallásos és igen jómódú nemesemberek voltak, s nevelésük alatt a kis fiú igen derék és feltűnő szépségű ifjúvá serdült. Ritka szépsége a női nemnek különösebb érdeklődését keltette föl, ő azonban sohasem jött kísértésbe, hogy mondai patrónusának lovagi «hódítására» pályázzon. Tisztasága akarata ellenére két ízben került komoly veszedelembe, s a veszedelemből mind a kétszer bűn nélkül sikerült megmenekülnie.

Szüleit úgylátszik korán vesztette el s tizenhatéves korában, 1537-ben átvette az ősi családi ház vezetését. Lelkülete, nevelése, tehetsége és tudományszomja a papság felé terelte s önállósulása után mindjárt fölvette a papi ruhát. Még ugyanabban az évben szubdiákonus lett. Amikor falujának templomában először olvasta a szentleckét, ujjongó lelkének ezt a nagy eseményét szükségesnek tartotta megörökíteni s a

templom falára a következő írást karcolta egy szöggel: «Az Úr 1537. évében aug. 19-én itt énekelte a szentleckét nemes és nemzetes Avellino Lancelotto szubdiákonus». Nyolc év múlva aztán (1545) áldozópappá szentelték.

Fölszentelése után csakhamar nekilátott a komoly továbbképzésnek. 1547 őszén elhagyta szülőföldjét, Nápolyba költözött s egész erejével és lelkesedésével nekifeküdt az egyházi és világi jognak. Tanulmányai során szép ismeretekre tett szert, lelki élete azonban akkor még nem mutatta a szentnek oroszlánkörmeit. Két eseménynek kellett közbejönnie, hogy a bensőségebb papi élet mélyeire evezzen. Az egyik egy lelkigyakorlat, amelyet 1548-ban a híres Laínez Jakab jezsuita atya tartott Nápolyban, a másik pedig egy tárgyaláson való szereplése. Mint pap-ügyvéd egy nem épen igazságtalan ügyet védett a bíróság előtt. Az őt jellemző ügyességgel és ügyeskedéssel igyekezett megfelelni a kapott megbízásnak. Védelem közben azonban egy hazugság csúszott ki a száján. Más ember talán azt mondta volna, hogy az ügyvéd nem is élhetne meg, ha mindig az igazlelkűség talaján maradna. Lancelottonak azonban megdöbbenően lelkébe vágódott a gondolat, hogy miközben mások ügyeivel bajlódik, a maga lelkét elhanyagolja, sőt hazugsággal öldösi. Hisz az Írás szavai szerint «a hazug száj megöli a lelket» (Bölcsesség 1, 11). Hősi elszántsággal teljesen szakított az ügyvédkedéssel s hozzálátott a saját és mások lelkének mentéséhez.

Nápolyban a 16. század közepe táján a trienti zsinat megindította megújulás szellemét különösen a teatínusok képviselték. Egyik alapítójuk, Szent Kajetán (aug. 7.) ott halt meg közvetlenül Lancelottonak odaérkezése előtt, a másik pedig, Carafa Péter (a későbbi IV. Pál pápa) akkor Nápoly bíboros-érseke volt. Lancelotto összekötetésben állott a teatínus rendházzal, s ennek a barátságának is volt köszönhető, hogy az érseki helynök őt 1551-ben igen kényes föladdattal bízta meg. Egy apácamonostor élére állította azzal a meghagyással, hogy állítsa ott helyre a meglazult szerzetesi fegyelmet. Eréllyel, bölcseséggel és buzgósággal fogott hozzá a munkához. Sok-sok fáradozását valószínűleg siker koronázta volna s aligha törülték volna el a monostort két évtizedre rá, ha 1556-ban egy váratlan esemény munkáját félbe nem szakítja. Egy orgyilkos megsebezte az arcán, s alig hegedt be ez a seb, ugyanaz a gonosztevő újra megtámadta s két sebet ütött rajta. Az egyik seb átvágta az orrát s ott tátongott

mindkét arcán, a másik pedig állán érte. Az első annyira súlyos volt, hogy komolyan elvérzéstől kellett tartani. Válságos állapotában saját kívánságára a teatínusokhoz vitték. A jó atyák a legjobb orvosokhoz fordultak s harmadnapra nagynehezen sikerült elállítani a vérzést. Hosszabb gyógykezelés után teljesen talpraállott.

Fölgyógyulása után hivatalos vizsgálat indult meg a bűnös föl kutatására. Ez a vizsgálat azonban eredménytelen maradt; Lancelotto egy szóval sem árulta el támadóját és annak fölbujtóját. Pedig jól ismerte az értelmi szerzõt is, a végrehajtót is. Az apácamonostor fegyelmének helyreállítása alkalmával t. i. a társalgó szobából ki kellett tiltania több embert. Egyikük sehogysem bírt ebbe beletörödni s ismételten megfenyegette Lancelottót. Végre is arra vetemedett, hogy orgyilkost bérelt föl. Csak jóval később derült ki, hogy ez az elvetemült fölbérlõ egy világias életû kanonok. A magáról megfélekedezett szerencsétlen embert később úgy gyilkolták meg a nyílt utcán. A támadás végrehajtója pedig egyéb gonosztettei miatt gályarabságban fejezte be életét.

Mire Lancelotto fölépült, készen állott új elhatározása: szerzetessé lesz és pedig annak a szerzetnek tagjává, amely eddig is nagy hatással volt reá s amely súlyos betegségében annyi szeretettel ápolta. 1557 nov. 30-án fölvette a szerzetesi ruhát, s eddigi nevét a napi szentnek, Szent András apostolnak nevével cserélte föl. A beöltözés azért történt András napján s nevét is azért változtatta meg, mert igen nagy kegyelettel viseltetett az iránt az apostol iránt, aki kereszthalála előtt olyan lelkes himnuszt zengett el a keresztfáról.

Az új novíciuson nem látszott meg, hogy immár 36 év nyomja a vállát: 16 éves fiatal ember jókedvével végzett mindent, a legnehezebb dolgokat is. A rendháznak egyik tehetetlen aggastyánná vált szerzetesét bízták gondjaira. Egy teljesen megrokkant félig halott embernek öltöztetése és vetkõztetése, mosdatása és etetése, ápolása és mindenirányú kiszolgálása nem könnyû dolog; nagy-nagy szeretetet és emberfõlõtti türelmet igényel. S ezt a munkát mindenki nagy bámulatára kilenc hónapon át végezte.

A következõ évben letette ünnepélyes fogadalmát s csakhamar megkezdte jelentõs rendi mûködését. Fõleg az lebegett elõtte, hogy megfelelõ rendi fiatalságot neveljen rendjének s hogy szerzetét minél jobban elterjessze és az egyházi megújulás szolgálatára minél alkalmasabbá tegye. Már

1560-ban a novíciusok mesterévé lett. Ezt a hivatalt tíz éven át viselte, az utolsó három évben a házfőnökséggel együtt. Ebben a minőségében megszervezte a rend első bölcséleti és hittudományi főiskoláját. 1570—1582 elüljárói akaratóból Nápolyon kívül működött. Ott volt az első teatinusok között, akiket Borromeo Szent Károly Milánóban telepített le. Felsőolaszország e nagy reformátora barátságával tüntette ki. A piacenzai háznak is ő volt az első főnöke. Emellett többször kapott megbízást különösen a felsőolaszországi rendházak hivatalos látogatására. 1582-től élete végéig újra Nápolyban találjuk mint elüljárót, majd mint egyszerű pátert.

Rendi elfoglaltságán kívül nagyarányú külső munkásságot fejtett ki. A Szent Andrásról, az ő védőszentjéről nevezett nápolyi apácának ő az alapítója. Piacenzában a trienti zsinat kívánsága szerint alapított szemináriumnak ő volt az első igazgatója. Ahol csak megfordult, fáradhatatlanul dolgozott a papság újjászületésén. A lelkipásztori munkák közül a betegek látogatása volt különös gondjának és buzgóságának tárgya. Az ilyen látogatásai azonban mindig nagyon rövidek voltak. Rendtársainak is mindig azt tanácsolta, hogy beteglátogatásaikat minél rövidebbre fogják. Igen keresett lelkivezető volt és kitűnő tanácsadó hírében állott. Az egyházi önreform e korszakának legnevesebb egyházi és világi vezetőembereivel szoros összeköttetésben állott. Kitűnő szónok és még kiválóbb levélíró volt. Egy-egy levelével nagyobb hatást ért el, mint a legnagyobb szónok legékesszólóbb beszédjével. Főnmaradt két kötet leveleinek nemcsak történeti, hanem komoly aszkétikai és irodalmi értékük is van. Ezenkívül öt kötet egyéb aszkétikus munkája maradt ránk. Ő nevelte az aszkétikus irodalom számára Scupoli Lőrincet, a «Lelki harc» c. munka híres szerzőjét.

Ez a sokoldalú munkásság úgy volt lehetséges, hogy az idő fölhasználásának művésze volt. Ha másokat a rendház folyosóján haszontalan beszélgetésben lepett meg, szeretettel, de teljes határozottsággal odamondotta: «Elveszett idő, elveszett idő!»

Az elért sikerek nem tették kevélyé, a sok-sok bűn és gonoszság látása nem keserítette s nem kérgesítette el lelkét. Hisz Isten szinte őrzőangyalnak melléje adta a keresztet, melynek szenvedélyes szereteteért vette föl annak idején az András nevet: ötven évig szenvedett súlyos sérvben, a járás

kín és veszedelem volt számára; mégsem vett soha kocsit igénybe. Amellett sokat kellett szenvednie a Gonoszlélek kísértéseitől, még élete végén is. De hű maradt fogadalmához, mellyel megtoldotta annak idején szerzetesi fogadalmát: minden nap haladni a tökéletesedés útján. 1590-ben XIII. Gergely pápa erőnek erejével püspököknek akarta megtenni. A leghatározottabban ellenállt. 1593-ban meggyilkolták legkedveltebb unokaöccsét. Őszintén megsiratta, de a gyilkosnak nagylelkűen megbocsátott, sőt még a meggyilkoltnak testvérét is rávette a keresztény megbocsátásra.

Az Isten országáért végzett állandó munkában megérett az örökkévalóság számára. Amikor a nápolyi San Paolo Maggiore-ban utoljára elmondotta az «Introibo»-t, akkor már nem annyira a földi oltárra, mint inkább az örök főpap mennyei oltárára gondolt. Abban a templomban temették el, amelyben legtöbbet dolgozott a lelkekért s amelynek porondján hősként esett el. Halála után már 16 évre (1624) boldoggá avatták. A szentek sorába 1712-ben iktatták.

«A hirtelen és készületlen haláltól ments meg, Uram, minket» — imádkozzuk a Mindenszentek litániájában. Szent Andrásához azért szokás fordulni, hogy ebben a nagy ügyben legyen hathatós közbenjárónk az élet és halál Uránál.

Ugyanerre a napra esik

Szent Jusztus püspök hitvalló † 610. Szent Ágoston, kit Nagy Szent Gergely pápa az angolokhoz küldött apostolnak, nyerte meg a nagy pápától segítőtársnak. Egy ideig pogány lázadások miatt kénytelen volt Franciaországban élni; mint canterbury-i érsek halt meg.

November 11.

Szent Márton püspök hitvalló † 397.

Szent Márton püspök ma elsősorban mint az irgalmas felebaráti szeretet megszemélyesítője él a köztudatban. Pedig ő más tekintetben is vezető egyénisége volt korának s jelentőség dolgában joggal állítható legnagyobb kortársai; Szent Atanáz, Szent Ambrus, Szent Jeromos és Szent Ágoston mellé. Csakhogy az ő nagyságának titka nem annyira szellemének mélységében vagy szárnyalásában van, mint inkább nagyszerű gyakorlati életstílusában. Mélységes, gazdag életprogramban és tettben kivirágzó hite avatta őt Gallia

Szent Márton.

apostolává és képesítette rá, hogy az intelligencia és a kézműves lakosság után a falusi nép nagy tömegeit is megnyerje Krisztus számára.

Szent Márton a középkorban a franciák után a mi jámbor eleink tisztelték legjobban. Ennek az a magyarázata, hogy az apostoli püspök magyar földön, a mostani Pannónia közelében épült Sabaria Sicca nevezetű római helységben pillantotta meg először Isten világát. Születése idejét általában 316 végére vagy 317 elejére teszik. Atyja császári tisztt, tribúnus volt és mint ilyen leszerelése után a felsőolaszországi Pavia közelében egy kis birtokot kapott. Márton itt végezte tanulmányait is. Gyermekségének legkiemelkedőbb mozzanata, hogy tízéves korában szülei akarata ellenére felvétette magát a hitjelöltek (katechúmenek) jegyzékébe és ettől kezdve mint katechúmen buzgón teljesítette az eléje szabott vallási köteleességeket. Atyja nem jó szemmel nézte ezt a lépését, és hogy más meggyőződésre bírja, már tizenöt éves korában besoroztatta lovaskatonának.

Márton könnyű szívvel belenyugodott és a szükséges katonai ismeretek elsajátítása után tizenkilencéves korában megkezdte a tényleges szolgálatot. Mint őrjáratú tisztet (circuitor) a galliai Amiensbe osztották be. Itt történt vele az ismert megható köpenyjelenet: kemény csikorgó hidegben egy meztelen, félig meggémberedett koldust látott az útfélen dideregni; habozás nélkül odalovagolt hozzája, válláról lekerítette katonaköpenyét, kardjával kettéhasította, egyik felét odadobta a koldusnak, a másikat pedig vállára vetette és gyorsan elvágtatott. És íme a rákövetkező éjtszaka álmában megjelent neki az Úr Krisztus, vállán az ő félköpenyével, és füle hallatára így szólt a környezetében levő szent angyalokhoz: «Márton, a hitjelölt, öltöztetett engem ebbe a köpenybe».

Az ifjú katonára igen mély hatással volt ez a jelenet és arra ösztönözte, hogy most már formailag is Krisztus követői közé szegődjék. 339-ben megkeresztelkedett s ettől kezdve minden igyekezetével azon fáradt, hogy szabaduljon a terhessé vált katonai szolgálattól. De csak két évvel később, 341-ben nyílt rá alkalma. Nagy Konstantin császár fia, Konstancius éppen a Galliába betört barbárok ellen készülődött. Az ütközet előtt gazdag ajándékok osztogatásával akarta katonái hűségét és kitartását biztosítani. Márton, mikor reája került a sor, bátran odalépett a császár elé és így szólt hozzája: «Eddig érted katonáskodtam; engedd, hogy ezentúl Istennek szol-

gáljak. Ajándékokat add annak, aki harcolni akar. Én Krisztus katonája vagyok, nem szabad hadakoznom». Konstancius éktelen haragra gyult e szavak hallatára s felindulásában gyávaságnak bélyegezte a fiatal tiszt eljárását. Márton mélyen elpirult és kijelentette, hogy a maga igazolására kész pajzs és sisak nélkül, egyedül a szent kereszt jelével kiállani az ellenség elé. A császár azonnal szaván fogta és nyomban erős katonai őrizet alá helyezte. Márton a félelem legkisebb jele nélkül várta a kritikus nap felvirradtát és vele sorsának eldőlését. És íme másnap a rettegett barbárok valami megfoghatatlan félelem hatása alatt önként lemondottak a biztosra vett csatáról és hódolatuk bejelentése után békésen elvonultak a harctérről. Most már természetesen a császár sem ellenezte jámbor tisztjének távozását.

Leszerelése után Márton egyideig csendes visszavonultságban élt, majd az azonkori Gallia legkiválóbb szellemének, Szent Hilárius poitiersi püspöknek (lásd Jan. 14) baráti köréhez csatlakozott. A szent püspök mint az ég ajándékát fogadta a tetterős fiatal remetét és hogy állandóan egyházmegyéjéhez fűzze, diákonussá akarta őt szentelni. Márton nagy alázatosságában visszautasította a magas méltóságot. Hilárius azonban kifogott rajta: diakonátus helyett az egyházi rend legalsóbb fokozatára állította és exorcistává, ördögűzővé szentelte. Ez ellen már kevelység lett volna tiltakozni.

Igy már minden a legjobb rendben ment, mikor Márton álmában intést kapott Istentől, hogy térjen haza és térítse meg pogány szüleit, akik közben, nem tudni mi okból, ismét Pannóniába költöztek. Az engedelmességhez szokott szent szót fogadott s az Alpokon és Felsőolaszországon keresztül nagy kerülővel Sabariának irányozta lépteit. Útközben sok kellemetlen kalandon esett át. Így egyszer rablók kezébe került, akik mindenéből kifosztották. Ezenközben az egyik rablónak feltűnt zavartalan nyugalma és derüje. Félreszólította tehát és faggatni kezdte: «Ki vagy te?» kérdezte nagy érdeklődéssel. «Én keresztény vagyok», felelte Márton. «Aztán nem félsz?» «Magam miatt egészen nyugodt vagyok, felelt ismét, mert bízom a jó Istenben, aki velünk van a legnagyobb veszedelmek és kísértések közepett. Hanem téged már igazán féltetek, mert bűnös életmódod méltatlanná tesz Krisztus irgalmasságára». Ezen a nyomon elindulva azután addig beszélt, míg a rabló egészen magába szállott és gyökeresen szakított bűnös életmódjával.

Hazaérkezése után mindjárt munkához látott. Anyját sikerült is rövidesen megnyernie Krisztus számára, de atyjával nem boldogult. Az öreg tribúnus végleg megátalkodott. Anyján kívül idővel sok más pogányt is megtérített. Ezzel azonban annyira magára vonta az ariánusok gyűlöletét, hogy utoljára kénytelen volt előlük menekülni. Ugyanígy járt Milánóban is. Ekkor az Albegna folyó átellenében terpeszkedő kopár Tyúk-szigetre (insula Gallinaria) vonult remetéskedni. Arra a hírre azonban, hogy Konstancius császár Szent Hiláriusnak megengedte a számkivetéséből való hazatérést, rögtön hozzája sietett, majd a Poitierstől két kilométernyire fekvő Ligugébe vonult és ott néhány hasonló gondolkodású társával szerzetesi együttélést kezdett. Mivel kolostorában mintaszerű fegyelmet tartott s az önmegtágadás gyakorlatait jól beosztott szellemi és fizikai munkával váltogatta, csakhamar számos követőre talált, akiknek sorából idővel sok szentéletű püspök és lelkes hithirdető került ki.

Több mint tíz esztendeje serénykedett már a katonából lett szerzetes a ligugéi kolostorban és környékén, mikor Isten végzéséből váratlanul nagyobb munkakör tárult eléje. A Szent Lidórius halálával megárvult tours-i egyházmegye hívei ugyanis őt szemelték ki püspöküknek. Márton először kereken visszautasította a felajánlott méltóságot. A tours-iak most cselhez folyamodtak: egyikük nagy siránkozással súlyos beteg feleségének meglátogatására kérte a szentet. Márton elindult a mondott helyre. Útközben azonban egyszerre csak egy nagy csapat ember vette körül és minden vonakodása ellenére Toursba vezette. Itt már összegyűlve vártak rája a polgárok és azon melegében egyhangúlag kikiáltották püspöküknek. Mártonnak akarva nem akarva meg kellett hajolnia a magasabb akarat előtt.

Mint püspök mindenben hű maradt önmagához. Életrírójával, Szulpícius Szeverusszal szólva, «megmaradt annak, aki volt. Ugyanaz az alázatosság, ugyanaz az igénytelen ruházkodás. Tekintéllyel és kedvességgel töltötte be püspöki hivatalát anélkül, hogy szerzetesi lelkületén és érényeiben változtatott volna». Sőt a szerzetesi élet külső formáit is megtartotta: kevéssel megválasztása után Marmoutierben egy kicsiny félszigeten, melyet egyik oldalról egy magas sziklafal, más három oldalról pedig a Loire folyó kanyarulata fogott közre, kolostort épített. Az új kolostornak ő maga lett a feje, apátja, regulája és mindene, s érett bölcseségével,

tapasztalatával, szelídségével és békeszeretetével a legnehezebb helyzetekből is könnyűszerrel megtalálta a kivezető utat. Emberkezelő művészetére jellemző fényt vet a következő kis epizód: Egy napon egy öreg szerzetese, egy kiszolgált veterán katona, engedélyt kért tőle éltes hitestársának meglátogatására, aki szintén kolostorban élt. Márton tagadólag felelt, s mikor az öreg tovább rimánkodott, váratlanul ezzel a kérdéssel fordult hozzája: «Mondd csak, voltál te valamikor háborúban? Voltál egyáltalában harcra készen felállított hadseregben?» «Hogyne lettem volna, felelte az öreg, akárhányszor!» «És amikor a hadsereg már ütközetre készen állott, firtaitta tovább, vagy már összecsaptak, láttál te ott valamikor asszonynépet?» A veterán megértette a püspököt, alázatosan fejet hajtott és megköszönte a leckét.

A szerzetes élet azonban Márton szemében nem volt öncél, hanem mindenekelőtt erőgyűjtés a maga elé tűzött nagy apostoli feladat elvégzésére. Mert ő elsősorban püspöknek, igehirdetőnek érezte magát. Fáradhatatlanul járta előbb saját egyházmegyéjének, majd egész Galliának falvait és városait s mindenütt prédikált és keresztelt. Prédikációi rendszerint híjával voltak a retorikai ékesszólás csillogásának, de annál bővebben áradt belőlük a bensőség és meggyőződés. Tulajdonképpen inkább exhortációk, mint igazi prédikációk voltak. Általában Márton inkább a tettek, mint a szó embere volt. Szavának szép élete adott súlyt és nyomatékot. Térítő útjain mindenütt különös gondot fordított a pogány babonák kiirtására. Ha tehát megjelent valahol, rendszerint a templomok, szentélyek, oltárok lerombolásával és a szent tölgyek ledöntésével kezdte. A romok helyén aztán hamarosan keresztény templomokat épített, plébániákat és kolostorokat szervezett és így biztos alapot vetett művének. Apostolkodásában egyedül Isten ügyét tekintette és nem az emberek személyét. A hatalmasokkal szemben ép oly függetlennek mutatta magát, mint alantasaival. A közbenjárására történt számos csoda, köztük több halott feltámasztása, csak fokozta szavának és példájának hatását.

Szigorú aszkéta életmódjából püspök korában sem engedett. Csaknem állandóan böjtölt, durva darócban járt és éjjel még a legkeményebb télben is puszta földön hált. Ha úton volt és éjjelre szalmára ágyaztak neki, színleg belenyugodott a szokatlan kényelembe, de mihelyt magára hagyták, azonnal

lehúzódott a szalmáról. Körútjain a viláért sem ült volna másra mint számárra.

Ilyen kemény életmód mellett is a legjobb egészségben élt egész nyolcvanéves koráig. Ekkor azonban hirtelen megrokkant. Érezte, hogy közeleg végső órája. Maga köré gyűjtötte tehát tanítványait, hogy elbúcsúzzék tőlük. Ezek nagy siránkozással fogadták szavait s váltig kérlelték, hogy maradjon még köztük valameddig. «Miért hagysz el minket jó atyánk?» — mondták. «Nem látod, hogy ragadozó farkasok vetik magukat nyájadra? Ha te nem leszel pásztoruk, ki védi meg őket?» A szent megrendülve hallgatta kedves fiainak sirását és megindultságában így fohászzkodott az Úrhoz: «Uram, ha népednek még szüksége van rám, én nem vonakodom a munkától: legyen meg a te akaratod... ha akarod, hogy még tovább is helyt álljak, nem vonom ki magamat és nem hivatkozom roskadó koromra».

De már csak a lélek volt erős, a test erőit felemészttette a napokig tartó makacs láz. Ennek ellenére kivette részét minden közös imádságból, s mikor társai néhány marék szalmából ágyat akartak neki vetni, ő továbbra is hamuban kívánt feküdni: «Keresztény embernek a bűnbánat hamuján illik meghalnia. Vétkezném, ha rossz példát adnék nektek». És amikor hasra akarták fektetni, hogy egy kissé kinyugodja magát, így szólt: «Hagyjatok, hagyjatok, testvéreim, hadd nézzem inkább az eget, mint a földet. Szegény lelkemnek ugyanis ez az útja, hadd szárnyaljon Ura Istene felé». Utolsó szavait az ágya körül ógyelgő sátánhoz intézte. «Mit ácsorogsz itt, kegyetlen fenevad? Rajtam nincs keresni valód. Ábrahám kebelébe jutok.» Jobb létre szenderülése 397 nov. 8-án következett be.

Tetemeit püspöki székhelyén helyezték nyugalomra. Tours azóta a leglátogatottabb búcsújáró helyek egyike lett; Szent Márton pedig a legnépszerűbb szentek közé emelkedett. Tiszteletének mértékére jellemző, hogy a katolikus világ a Boldogságos Szűz után az ő tiszteletére állította a legtöbb templomot.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ménasz lásd nov. 9.

Studioni Szent Tódor hitvalló † 826. Szent család sarja. Bátyja Szaloniki Szent József püspök vértanu, unokaöccse Szent Platón apát. Mint hittudós és hitvalló férfiasan szembeszállt a kép-

rombolókkal és a görög császároknak ú. n. césaropapizmusával, vagyis ama törekvésével, mely a császárt akarta megtenni az egyház fejévé, és az evangéliumot, Isten igazságát alárendelte az államhatalomnak. Mint konstantinápolyi szerzetesfőnök pedig sokat tett a görög szerzetességnek, a bazilitáknak fölvirágoztatására: keresztülvitte a klauzúra, szegénység, szellemi és testi munka követelményeit, s szorgalmazta a liturgiát. Háromszor kellett elveiért számkivetésbe mennie, és végre a Chalkisz-pusztá fogadta be. Ma is jeles írások hirdetik szellemét.

November 12.

Szent Márton pápa vértanu † 655.

A katolikus hit igazságért kevesen szenvedtek férfiasabb bátorsággal és kitartással, mint Szent Márton pápa. Űgyszólván egész pápasága állandó martírium volt. Két évig tartó raboskodása alatt olyan kínokat és megaláztatásokat állott ki, melyek a legádázabb üldözések korára emlékeztetnek. Ez az oka, hogy az Egyház, bár tényleg nem nyerte el a vértanui koronát, mégis a szent vértanuk közt tartja nyilván emlékét.

Az igazságnak e rettenthetetlen bajnoka törzsökös római családból származott és Etrúria, a mostani Toszkána Todi nevű városban született. Mivel már fiatal korában kitűnt tudományával és jámborságával, I. Teodor pápa (642—49) a római egyház diákonusává szentelte és mindjárt utána Konstantinápolyba küldötte állandó követnek, vagy mint akkor mondták, apokriziáriusnak. A követi megbízás akkor nagy terhet jelentett. Mert Konstantinápolyban ép akkoriban volt kibontakozóban a veszedelmes monoteléta eretnokség, mely Krisztusban csupán egy akaratot és egy működést ismert el. Az eretnokség értelmi szerzői Heráklus császár (641) és Szergius konstantinápolyi patriarka voltak, akik ily módon akarták megkönnyíteni a nagyszámú monofizita (Krisztusban egy természetet valló) eretnek visszatérését az Egyházba. Heráklus annyira ment konokságában, hogy egyenesen a törvény erejével kötelezte alattvalóit a tévedés elfogadására. Utóda, II. Konstans († 668) szintén nagyon kétszínű magatartást tanúsított a kérdésben. A pápa illetve követe sürgetésére annyit megtett ugyan, hogy Heráklus sérelmes törvényét hatálytalanította, de nyomban utána egy újabb sérelmes rendeletet bocsátott ki, melyben egyszerűen megtiltotta az egy vagy két akarat kérdésének feszegetését. Más szóval elnémí-

totta a tévedést, de ugyanakkor az igazságnak is hallgatást parancsolt. Természetes, hogy a katolikus igazság védői nem nyugodtak bele ebbe a felemás megoldásba. Ellenállásukat azonban egyidőre megbénította az a körülmény, hogy Teodor pápa 649 tavaszán meghalt s utána több hónapig tartó széküresedés következett. Végre a római papság és nép megemberelte magát és 649 júliusában új választásra gyűlt össze. Választása a boldogult pápa apokriziáriusára, Márton diákonusra esett, aki azonnal át is vette az ügyek intézését.

Márton pápának mindjárt megkoronázása után első dolga volt, hogy lateráni palotájába zsinatot hivatott össze és ezen százöt püspök egyhangú hozzájárulásával alaposan és meggyőzően kifejtette a Krisztus két, isteni és emberi akaratáról és működéséről szóló helyes katolikus tanítást s egyúttal röviden és velősen összefoglalta a Krisztusra vonatkozó egész katolikus igazságot. Utána a zsinat jegyzőkönyvét szétküldötte az egész keresztény világra és egy külön körlevélben nyomatékosan intett mindenkit, papokat és világiakat, hogy maradjanak hívek az atyák tanításához és óvakodjanak a monoteléta konkolytól. Ugyanígy a császárnak is a lelkére kötötte, hogy hajoljon meg a zsinat végzése előtt és szakítson az eretnység vezéreivel. De nem állott meg félúton: a zsinatot követő hetekben és hónapokban a levelek egész áradatát küldte szét a világ legkülönbözőbb részeibe: Frankországba, Tráciába, Kisázsia, Szíriába, Afrikába és egyebüvé, mindenütt az igaz hitben való állhatatos kitaratást sürgetve.

Mialatt azonban a lelkes főpap minden erejével az igazság diadaláért harcolt, az álnokság is szőni kezdte szálait, melyek végül is elgáncsolták őt. A vad és kegyetlen Konstans császár még a zsinat üléséje idején kivetette rája hálóját: itáliai helytartójának, Olimpius exarchának szigorú parancsot küldött, hogy bármi áron, csellel vagy erőszakkal tegye ártalmatlanná Mártont. Olimpius először kerülőúton, az Egyház egységének megbontásával próbált eleget tenni ura akaratának. Majd nyílt erőszakhoz nyúlt: fegyverhordozójának meghagyta, hogy áldoztatás közben szúrja le a tiszteletreméltó főpapot. Az Úr azonban nem hagyta el hűséges szolgáját s a fegyverhordót épen akkor, mikor istentelen szándékának kivételéhez készült, vaksággal sujtotta. Olimpiust annyira megrendítette a váratlan eset, hogy azon-

nal magába szállott, bűnbánóan odatérdelt a szent főpap lába elé és alázatosan hocsánatot kért tőle galád tervéért. Utána teljes kibékülése jeléül elvonult Rómából és seregével együtt Sziciliába távozott, hogy ott a hitetlen szaracénok ellen harcoljon. De nem sok idő múlva egy ragályos betegség serege nagyrészeivel elragadta őt.

Olimpius távozása csak ideiglenes nyugalmat jelentett. A császár nem hagyta annyiban a dolgot s új helytartóját, Kalliopát még szigorúbb paranccsal küldötte a gyűlölt pápa elpusztítására. Kalliopa 653 jún. 15-én tetemes sereg élén be is vonult az Örökvárosba és már három nap múlva csellel hatalmába kerítette az épen akkor súlyos betegen fekvő Mártont. Űrügyül azt hozta fel, hogy annak idején szabálytalanul és törvényellenes módon jutott Szent Péter apostol örökébe. A római nép és papság, mikor a merényletről értesült, anyira felzúdult, hogy a fenyegető vérontást csak a szenvedő pápa csillapító szavai tudták elhárítani. A helytartó éppen az izgatott közhangulatra való tekintettel már 18-án éjjel a portói kikötőbe vitette és onnét egyenesen Konstantinápolyba küldötte előkelő foglyát. Kíséretül mindössze hat tagból álló szolgálománya maradt engedélyezett melléje. Útközben Naxos szigetén hosszabb időre megállottak. A hagyomány szerint egy egész esztendeig vesztegelt itt a szegény fogoly nagy nélkülözések és szenvedések közt. Így Konstantinápolyba csak 654 szept. 17-én érkezett meg.

És alig hogy megérkezett, máris újabb szenvedések özöne zúdult rája. Arról nem is szólva, hogy a kikötés után egy egész napon át otthagyták a hajó fedélzetén súlyos betegen vergődni, kitéve a csöcselék durva gúnyának és fáragatlan élcélődésének, olyan nyomorúságos börtönbe taszították, mely a legelembibb emberség követelményeinek sem felelt meg. «Már huszonhetedik napja, írja a nagy szenvedő egyik levelében, hogy sem hideg, sem meleg vizet nem adtak a mosakodásra. Egészen meggémberedek a hidegtől és a piszoktól s kimondhatatlanul le vagyok gyengülve. A vérhas, mely egyaránt gyötör szárazon és vízen, egy pillanatra sem hagy nyugodni. Testem egészen meg van törve, úgy hogy már nem is tudok egyenesen állani. Ha adnak is valamit enni, rendszerint olyan ételt adnak, mely nem mostani beteges állapomhoz való; ezért undorodom mindentől, amit elibém adnak. De remélem, hogy a jó Isten, aki mindent tud és aki engem

hamarosan kiszólít ebből a nyomorúságos világból, őszinte bűnbánatra vezérli majd kínzóimat.»

Pedig az igazi szenvedés csak ezután következett. Dec. 17-én bíróság elé állították és a szaracénokkal való titkos szövetekezés ürügyén halálra, elevenen való feldarabolásra ítéltették a szegény foglyot. Nyomban utána megfosztották főpapi jelvényeitől és ruháitól s úgy félig meztelenül, nyakában súlyos bilincsekkel a pretóriumra vezették. Előtte a hóhér lépdelt kivont karddal, a kimondott halálos ítélet jelével. A nagy számban összegyűlt nép általában részvétellel szemlélte a méltatlan jelenetet; sokan sírtak a kereszténység közös atyjának szívettépő megaláztatásán. Maga a pápa szilárd magatartást tanusított; arca inkább vidámságot, mint szorongást árult el. A pretóriumra érve egy órára közönséges gyilkosok közé zárták; majd utána a Diomédesről nevezett börtönbe vitték át. Útközben azonban olyan embertelenül összeverték, hogy új rendeltetési helyére már félholtan érkezett meg. A börtön kegyetlen hidege és a súlyos bilincsek terhe csak fokozták sebeinek égő fájdalmát. A szegény, félig alélt szenvedő már a megváltó halált várta, mikor két jószívű asszony megkönyörült rajta s titokban ágyat, meleg takarókat és ételt vitt számára. Estére a bilincseket is levették róla. Így valamennyire magához tért, de azért továbbra is a vértanui koronát áhította.

A Gondviselés azonban másként határozott hűséges szolgáljáról. Konstans császár nem merte a hivatásáról megfelekezett bíróság nyilvánvalóan igazságtalan ítéletét végrehajtatni. Állítólag az eretnek Pál patriarka beszélte le szándékáról, aki halálos ágyán ily módon akart könnyíteni lelkiismeretén. Így a sokat szenvedett foglyot a vérpad helyett 655 márc. 26-án Kerzonézusba, a mostani Krim-félszigetre vitték számkivetésbe. De itt ismét csak újabb szenvedések vártak rája. A félszigeten uralkodó éhínség, lakóinak szívtelensége és az itáliai hívek közömbössége miatt még mindennapi betevő falatjának megszerzése is súlyos gondot okozott neki. A sok szenvedés és nélkülözés következtében már szept. 16-án jobblétre szenderült.

Tetemeit előbb Konstantinápolyban, majd Rómában helyezték nyugovóra. A görög egyház hitvallóként tiszteli Szent Mártont s ünnepét ápr. 11-én üli, a latin egyház ellenben kezdettől fogva vértanút látott benne s ünneplésére ereklyéi átvitelének napját, nov. 12-t jelölte ki.

Ugyanerre a napra esik

Szent Paternus vértanu † 726. Bencés szerzetes volt Saint-Pairs-ban, Saon környékén a mai Franciaországban, Kitűnt kemény vezekléssel és bátorsággal: a kolostor melletti erdőben zsványokkal találkozott; fölhasználta a jó alkalmat és keményen a lelkükre beszélt. Azok felbőszültek bátor szavára és megölték.

Szent Kunibert püspök hitvalló † 663. A frank királyi udvarban nevelkedett. Előbb trieri főesperes volt, majd kölni érsek. Sok templomot, kolostort épített, sokat tett az inségek enyhítésére és megszervezte az első missziót a frízekhez.

Sinai Szent Nilus hitvalló † 430 k. Előkelő családból származott és konstantinápolyi városparancsnok volt. Aranyszájú Szent Jánostól tanulta a magasabb lelki élet művészetét és a Szentírás mélyebb értését. 400 tájban fiával, Theodólosszal a Sinai félszigetre ment a szerzetesekhez. Egy betörés alkalmával a barbárok elrabolták fiát, azonban az eleuzai püspök kiváltotta és atyjával együtt pappá szentelte. Ettől az időtől kezdve Nilus igen áldásos tevékenységet fejtett ki, szépen megírt, ma is szívesen olvasott könyvekkel is, mint lelkivezető. Hogy milyen szellem él benne, meglátni efféle tanításaiból: «Ha a lelkivezető szomorító vagy kemény dologgal jön, készséggel fogadd, amint bölcseségre törekvő és nagylelkű emberhez illik. Hiszen ő azt nem rosszindulatból teszi. Hanem olyan lelkülettel teszi, mint az anya, mikor gyermekét haragosan dorgálja: nyomban kezdi gyöngéden gondozni és keserves fájdalmat szenved, míhelyt a gyermek megbetegszik.» «Az ördög nemcsak arra csábít, hogy az ember engedjen a torkosságának, hanem mint afféle minden hájjal megkent kerítő, túlzott étlenségre és bőjtölésre is biztat. Ezzel kettőt kever nagyra vaszul: Az étlenkedő nagy kevélységben fölfuvalkodik, mert úgy gondolja, sokkal különb dolgot visz végbe mint a többi testvér, s aztán fölroppul, mint a keselyű szokta étlenséggel; vagy pedig tönkreteszi a testét, és sem magának, sem másnak nem tud hasznára lenni.» «Mindenekelőtt ismerd meg magadat. Nincs ennél nehezebb, fáradságosabb, verejtékesebb dolog. De ha aztán megismerted magadat, képes leszel megismerni Istent, és kellően észbe veheted a teremtményeket.» «Amit az ember szeretetből tesz, az mind könnyű, még ha nagyon fáradságos is: a nagy vonzalomban elbújik a fáradság.» 1500 éves igék, örökifjú bölcsesség!

November 13.

Kosztka Szent Szaniszló hitvalló † 1568.

Rostkóv a lengyel Mazóviában fekszik a plocki egyházmegye területén. Ebben a kis faluban született Szaniszló 1550 okt. 28-án. Atyai ágon a stembergi Kosztkák főúri csa-

ládjából származott. Anyja pedig az ősi Odrovonzsoknak (Odrovarius) volt a sarja. Ez a nemzetség nem egy vezető egyéniséggel gazdagította Lengyelországot s több boldog mellett egy szenttel, Jácinntal (aug. 17), ajándékozta meg az Egyházat. Kosztka János zakrocsemi várispánnak és rostkowi földesúrnak öt gyermeke közül a másodszületett Szaniszlót a szomszédos Przasnysz-ban keresztelték. A keresztapa, egy jámbor főúr, a kereszttség után a főoltár lépcsőjére tette le a kis keresztényt s Istennek ajánlotta föl annak egész életét. Nem sejtette, hogy keresztfia 120 év múlva az oltárra kerül.

A Kosztka-család igen gondos és minden kényeztetéstől mentes nevelésben részesítette gyermekeit. A kis Szaniszló legfeltünőbb erénye anyagi tisztasága volt. Pál bátyja pl. elmond eseteket, hogy amikor asztaluknál valamelyik vendég jókedvében valami szabadabb beszédbe fogott, Szaniszló rosszul lett, sőt elájult. A háznép csak a «szent gyermek» néven emlegette.

Atyja 1563-ban Pál bátyjával és nevelőjükkel, Bilinszki János későbbi plocki kanonokkal együtt Bécsbe küldte a jezsuitákhoz. Csak nem régen vetette meg ott I. Ferdinánd († 1564) Kaniziusz Szent Péter (ápr. 27) tanácsára a jezsuita nemesi konviktusnak alapját. A messze földön híres intézetben csakhamar megszerették Szaniszlót a tanárok és a társak. Az ifjú szívós szorgalmával igen szép haladást tett az ismeretekben, a jámborság terén meg egyenesen nem akadt párja. Konviktortársainak Szent Borbála pártfogása alatt volt egy vallásos egyesülete, s őt választották meg ifjúsági vezetőnek.

A kedves intézeti élet nem tarthatott sokáig. I. Ferdinánd halála után a hitújítással kacéerkodó Miksa császár elvette a jezsuitáktól az atyjától adományozott konviktusi épületet. A konviktorok, ha továbbra is a jezsuita tanítás áldásaiban akartak részesülni, kénytelenek voltak a városban lakás után nézni. Kosztka Pál öccsének minden tiltakozása ellenére, egy luteránus tanácsosnak jó fekvésű házában vett szállást. A könnyebb vérű Pálnak a konviktusi fegyelem után tetszett a szabadság, s szerette volna, ha öccse követi példáját a társaság és szórakozás-keresés terén. Minél szabadabbá vált azonban az idősebb fiú élete, annál élénkebben érezte a fiatalabbik, hogy ő többre született. Szaniszló mindinkább mélyült, visszavonultabb lett, s csak a templom és az iskola érdekelt. Ez természetesen bántotta Pált s nem egyszer szidta öccsét, hogy kolduló barátoknak készül, hogy bárányt,

sajtot, tojást akar majd gyűjteni, s híreket hordani az egyik nemesi udvarból a másikba. Megtörtént, hogy megverte, sőt megrugdosta. Szaniszlót mindez érzékenyen érintette; de nagy alázattal viselte.

Egyszer aztán Szaniszló megbetegedett. A bátyja részéről tapasztalt rossz bánásmód és a kemény önmegtartózkodási gyakorlatok megtörték testi erejét, s úgy érezte, hogy közeledik a halála. Papért és utolsó útravalóért könyörgött. A luteránus háziúr akadékoskodott, Pál és a nevelő pedig nem látták aggasztónak a helyzetet. A pap nem jött. Szaniszló nyugtalanul töltötte az éjszakát, s állandóan Szent Borbálához fohászzkodott a jó halál kegyelméért. Egyszer csak azt látja, hogy Szent Borbála két angyal kíséretében elhozta neki a legméltóságosabb Oltáriszentséget. A nevelő is ott aludt a beteg szobájában, s Szaniszló kiáltására, hogy imádjá a szentséget, fölriadt álmából. Látta, hogy a szobát csodálatos fényesség tölti be, s hallotta, hogy a beteg örömtől remegő hangon háromszor ismétli: «Uram, nem vagyok méltó . . .» A jelenés után úgy látszott, hogy beállt a haláltusa. Akkor újabb látomása volt. Megjelent neki a Szent Szűz a kis Jézussal, s ő is karjaiba vehette az isteni kisdedet. A Boldogságos Szűztől akkor azt a meghagyást kapta, hogy lépjen be a jézustársaságba. S a halálra vált ifjú csodálatosan meggyógyult.

Betegségének végén megfogadta, hogy engedelmeskedik a természetfölötti hívásnak. A jezsuitarendbe való belépés azonban nem ment könnyen. A bécsi főnök nem mutatkozott hajlandónak őt szülei beleegyezése nélkül fölvenni. Arra pedig semmi remény nem volt, hogy főúri családja egyszerű jezsuitának engedje. Az egész dolgot megnehezítette az is, hogy a két testvér közötti viszony igen erősen elromlott. Szaniszló lehetetlen helyzetben érezte magát. Nem látott más kibontakozást, mint hogy az önnálló cselekvés terére lépjen. Álruhát szerzett, levelet hagyott a szállásán, melyben családja előtt megokolja eljárását, s 1567 augusztus közepén elhagyta Bécset.

A 17 éves ifjú Augsburg felé vette útját. Környezete még aznap észrevette az eltűnést, s Pál a nevelővel és a házigazdával másnap reggel üzőbe vették. Útközben elhajtottak egy parasztsuhanc mellett. Vászonruhában ment, kócmadzaggal volt átkötve a dereka, nagy kalapja szemére volt húzva, s a keze egy szál száraz gallyal játszott. Még csak gondolni sem mertek arra, hogy Szaniszló mellett robogtak el. Azon-

ban alighogy elhagyták a helyet, Pálban fölöttött a gyanú, hátha öccse volt. Azonnal visszafordították a lovakat. Szaniszló közben mellékösvényre tért. Oda nem bírták követni: a lovak ágaskodni kezdtek s fölmondták az engedelmességet. A megdöbbennt üldözők eredmény nélkül voltak kénytelenek hazatérni.

Szaniszló Augsburgban nem találta meg, akit keresett. Kaniziusz Péter akkor Dillingenben tartózkodott. Elment oda s jelentkezett nála. Próbaképen az ottani konviktusba osztották be inasnak. A háromhetes próbát becsülettel kiállotta. Kaniziusz az esetleges bonyodalmak elkerülése végett szept. 25-én vagy 26-án Rómába küldte. Egy hónapi utazás után Szaniszló az Örökvárosba ért s okt. 28-án már föl is vette a jezsuitarend ruháját Borgia Szent Ferenc (okt. 10) generális kezéből.

Szaniszló révbe ért. A novíciátusi napok gyorsan és boldogan teltek. Környezete épüléssel és csodálattal nézte ezt az elszánt és alázatos novíciust. Novíciustársa, a nagy Aquaviva († 1615) generális azt mondja róla, hogy a bensőséges lelkiélet terén csodálatos művészettel rendelkezett, s hogy áhítatot lehelő tekintete mindenkit erényre sarkalt. Csak családjá nem tudott beletörődni a helyzetbe. Atyja a legkeserűbb hangon vetette szemére, milyen szégyent hozott rájuk azzal, hogy koldusként végigkóborolta Németországot és Itáliát. Szaniszló szeretettel és méltóságteljesen válaszolt, de kitartott hivatása mellett. Mire azonban a család részéről megtörtént volna a magasabbról jövő hívó szónak alázatos tudomásulvétele, az Úristen rendjét is, családját is új föladat elé állította: bele kellett törődniök Szaniszlónak égbe való költözésébe.

1568 júliusának végén Kaniziusz Rómában járt. Beszédet is intézett a rendtagokhoz és a novíciusokhoz. Sürgette, hogy minden új hónapot úgy kezdjenek, mintha az utolsó lenne életükben. A leghélesebb novícius, Szaniszló, úgy érezte, hogy ez az intés elsősorban neki szólt. A novíciátusban az volt a szokás, hogy a hónap elején a növendékek az illető hónap egy-egy szentjét választották példaképpül. Szaniszló augusztusra a tüzeslelkű Szent Lőrinc (aug. 10) diákonust választotta, aki oly fölségesen tudott meghalni. Patrónusa ünnepén napközben még a konyhában segített, este azonban ágyának dőlt. Senki nem mert arra gondolni, hogy a láz halálos lesz. Csak a beteg tudta, hogy meghal. Hisz mikor

szentjének tiszteletére megostorozta magát, az oltárra tett levélben kérte őt, járjon közben Szűz Máriánál, hogy ünnepén, Nagyboldogasszonykor halhasson meg. Az utolsó szentségekkel megerősítve aug. 15-én elszállt az égbe.

18 éves élete «Szent Lőrinc tüzes könnyei»-nek, a hullócsillagoknak idején aludt el hirtelen. Lengyelországban Nagyboldogasszony ünnepét a «Virágos Istenanya» ünnepének hívják: Szaniszló halálával egy virágszállal gazdagabb lett a mennybevitt Szent Szűz.

Pál bátyja nem nősült meg s élete vége felé jezsuita lett. Szaniszló annak idején nem akarta őt követni a világ útjaira, később ő vállalkozott, hogy bűnbánó lélekkel öccse nyomaiba lépjen.

Szaniszló boldoggá avatása 1670-ben történt. Két évre rá volt a lengyel seregek nagy ütközete a törökökkel Kame-nec mellett az ukraina-bukovinai határon. Akkor a lengyel fiatalság díszé-virága gyönyörűséges kocsit látott az égen nyugatról kelet felé szállni. A Szent Szűz volt benne s lábainál ült Szaniszló. A lengyel ifjú hazája daliáit mutogatta égi édesanyjának. Az akkori királyt, Wisnowiecki Mihályt (1669—73) rokoni kötelékek fűzték a Kosztká-családhoz, s a csodálatos jelenést bejelentette Rómába is. Szaniszló nem-sokára a katolikus világ egén, mint egyetemes ifjúsági eszménykép ragyoghatott föl: 1726-ban szentté avatták.

Ugyanerre a napra esik

Szent Didák lásd nov. 1.

I. Szent Miklós pápa hitvalló † 867. A legnagyobb pápák egyike. Nehéz időben valóban második Illés volt, mint a krónikás mondja, aki királyoknak és zsarnokoknak parancsolt, mint a földkerekség ura. Előkelő római vér keringett ereiben; hajthatatlan akarat, éles tekintet, merész szellem jellemzik. A pápai tekintélyt megvédte a ravennai és rheimsi püspök ellen. Szent Ignác konstantinápolyi patriarkának pártjára kelt a hitvány Phótiussal szemben, a keresztény házasság méltóságáért kiközösítette Lotár királyt, aki elbocsátotta volt feleségét, és Engeltrúd grófnőt, aki elhagyta férjét; rávette Kopasz Károly királyt, hogy szabadon engedje férjhez menni lányát. A bulgárokat iparkodott a római anyaszentegyház egységében tartani.

Szent Homobonusz hitvalló † 1197. Kremoniai kereskedő volt, példás keresztény családi életet élt, sok jót tett, nagy jámborságát sok csendes kísérte; úgy hogy a nagy III. Ince pápa már két évvel halála után szentté avatta. Ereklýei 1357 óta a kremonai dómban vannak.

November 14.

Szent Jozafát püspök vértanu † 1623.

A rutének (kisoroszok, ukránok) nagykiterjedésű hazájukkal 1319-ben litván, 1386-ban pedig lengyel főnnhatóság alá kerültek. Görögkeletiek voltak. A Rómával való egyesülés (unió) érdekében a firenzei zsinaton (1438) történt a legkomolyabb kísérlet, de annak nem volt komolyabb eredménye. Új korszakot jelentett azonban ezen a téren az 1595. esztendő. A kievi metropolita vezetésével a rutén püspökök zöme visszatért akkor az Egyház kebelébe. Ennek az úgynevezett «brest-litovski unió»-nak tulajdonképeni megteremtője Pocij metropolita, kiépítője Rutzki Velamin, lelke pedig Jozafát volt.

1580-ban született a volhiniai Vlodimirban. Rutén szülei elszegényedett és igen jámbor nemesemberek voltak. Családi nevén Kuncevicz Jánosnak hívták. A mélyebb vallásosságot az anyatejjel szívta magába. «Amikor gyermekkorában édesanyjától hallotta az Úr Krisztus kínszenvedésének történetét, a képben ábrázolt Üdvözítőnek oldalsebe oly erősen belelövellt a szívébe, hogy azt megsebezte» (Breviárium). Anyagi nehézségek miatt magasabb iskolába nem járt s a bresti uniót követő időben Vilnába került, hogy kereskedőnek tanuljon. Kedvessége és ügyessége miatt jómódú gazdája annyira megszerette, hogy általános örökösének akarta megtenni.

Jánost azonban a gyermekkorban kapott seb magasabbra ösztökélte. Élt-halt az unióért s minden szabad idejét a Szentháromság egyházban, a városnak egyetlen egyesült templomában töltötte. Emellett fájt a lelke, hogy nincs magasabb műveltsége. Két derék jezsuita fölkarolta a fiatal és törekvő kereskedősegédet: magánórákat adtak neki a latin nyelvből s bevezették a mélyebb lelkiélet titkaiba. Ernyedetlen szorgalmával, határozott tehetségével és nem közönséges lelkiiségével néhány év alatt olyan szép eredményeket ért el, hogy 1604-ben 24 éves korában a Szentháromság templommal kapcsolatos monostorban Pocij kievi metropolita kezéből fölvehette a baziliták szerzetesi ruháját.

A hatalmas kolostor nagy részét akkor világiak bérelték, s alig lézengett benne néhány szerzetes. Azok is egyrészt csak névleges szerzetesek voltak, másrészt pedig szívük egyáltalán nem húzott Rómához. Jozafát (ez lett János szer-

zetesi neve) lelki és szellemi tekintetben már akkor fölülmúlta mindnyáját. Szent tűzzel kezdte meg az új életet. Az eddiginél még többet imádkozott s még inkább sanyargatta testét. Teljes odaadással feküdt neki a szláv egyházi könyvek tanulmányozásának és a görög szentatyáknak. Egész fiatalon már apologetikai műveket írt az unió megszilárdítása és terjesztése érdekében. Megértéssel viselkedett rendje jelenével szemben, de új alapokra akarta fektetni a jövőt. Komoly fiatalság toborzásával szolgálta szerzete megújulásának s azon keresztül az uniónak szent ügyét. Jöttek is sokan az ő nyomában a bazilitákhoz. Ő vonzotta a rendbe többi közt azt a nálánál idősebb honfitársát, aki VIII. Orbán pápa szerint «az unió atlasza» és «a rutének Atanáza» volt: a világlátott, valamikor Kálvinért lelkesedő, de nyolcévi római tanulása alatt ízig-vérig katolikussá vált Rutzski Velamint. A két szerzetes meleg barátságának és legnagyobb kísértekekben kipróbált zászlóhűségének volt köszönhető, hogy a kolostor évről-évre népesedett s hogy főnöke nem tudta azt átjátszani a szakadárok kezére.

Amikor Jozafátot 1609-ben áldozópappá szentelték, akkor már Pocij intézkedéséből Rutzski volt a vilnai archimandrita. A főnök a monostorban és azon kívül érvényesítette nagy szervező képességét, fiatalabb rendi testvére pedig életszentségével és lelkipásztori buzgóságával erősítette az egyesültek táborát a római hűségben s zavarta a tévelygő szakadárok köreit. Igen sok skizmatikus szakadár szerzetesek közé is elmenni s liturgikus könyveikből az unió szükségességét bizonyítani. A görögkeletiektől kapott «lélekrabló» csúfnév a legnagyobb dicséretét mondja ki.

1613-ban a vilnai baziliták már rajt is bocsáthattak ki, s az új byteni kolostor élére Jozafát került. De a következő évben vissza kellett térnie Vilnába az elhunyt Pocij helyébe érsekké emelkedett Rutzski utódjának. Az 1617. év pedig még szélesebb munkakört és befolyást biztosított számára. Rutzski V. Pál pápával őt nevezette ki az előregedett polocki érsek segédpüspökének utódlási joggal. Csak jezsuita gyóntatójának erélyes föllépésére tudott ebbe a magas kitüntetésbe beletörődni. Érsekének néhány hónap mulva bekövetkezett halála után ő lett a fehér-oroszok lakta nagy egyházmegye főpásztora.

Az unió akkor még nem ment át a fehér-oroszok vérébe.

Az egyszerű falusi nép új főpásztorának egyéniségén át könnyebben melegegett hozzá, ellenben a városi lakosság tartózkodó maradt. Különösen Mogilevben voltak igen erősek a szakadáshoz húzó elemek. A város még III. Zsigmond királynak halálbüntetéssel fenyegető 1619-i intézkedésére sem volt hajlandó átadni az egyesülteknek a templomokat. A falai közt megjelenő bátor érsek azonban végre is leszerelte a makacs ellenállást. Ezután úgylátszott, hogy az egyesülés ügye a legjobb úton halad. A Jozafát szerkesztette katekizmust tanulták mindenfelé, a szakadást szító és a másodszor nősült papok helyét újak foglalták el, zsinatok nyomán új élet zsendült, s a nagyarányú szegénytámogatás és új templomok egész sora hirdették az új érsek evangéliumi lelkületét és páratlan áldozatkészségét. Aszépen kelő búza közé azonban nemsokára gonosz emberek elhintették a konkolyt.

1620-ban a negyedszázad előtti bresti unióval fejbe-kölintott skizma föltápaszkodott. A jeruzsálemi patriárka a kievi metropólia területére minden egyesült püspökkel szemben skizmatikust állított. Így kapott Jozafát is ellenérseket Szmotricki Milétus személyében. Ez a fanatikus ember hatalmába kerítette a vilnai bazilita kolostort s agitátoraival onnan irányította az unió-ellenes küzdelmet. Fölröptek a nehézmények: Jozafát a varsói országgyűlés alatt latin templomban misézett, résztvett az Úrnap-napi körmeneten, a jezsuiták barátja. Az ilyen «vádakkal» nem volt nehéz hangulatot kelteni. Hiába jelentette ki a király, hogy Polockban csak az egyesült érsek a törvényes, Jozafátnak 1621-i körutja alkalmával városokban, de különösen Vitebszkben már ilyen kiáltásokat kellett hallania: «Nem kell az unió! Le Jozafáttal! Halál az árulóra!» Apostoli lelkületét ezek nem csüggesztették, s szívós munkával csakhamar újra a helyzet ura lett. Csak Vitebszk maradt hajthatatlan s a törvény tilalmának ellenére egyszerre két skizmatikus templomot is emelt.

Jozafát minden lebeszélés ellenére ebben az ügyben 1623 okt. vége felé elment magába a tűzfészekbe. A vitebszki helyzet igen súlyos volt. Mutatja ezt az érseknek Szent Dömötör vértanu napján (okt. 26) mondott beszédje: «Közeledik az óra, amikor mindaz, aki megöl titeket, szolgálatot vél tenni Istennek. Ti is meg akartok ölni. Leselkedtek rám az utcákon, a hidakon, az utakon. Most köztetek vagyok mint főpásztorok. Tudjátok meg, számomra az lesz a legna-

gyobb boldogság, ha meghalhatok értetek. Adná meg csak az Úr azt a kegyelmet, hogy életemet adhassam a szent unióért, Szent Péter főségéért és az ő utódjáért, a római pápáért! Szívesen halok meg az igazságért csapásaitok alatt».

Két héten át éjjel-nappal fáradozott, hogy a tévelygő várost jobb belátásra bírja. De munkája nemcsak hogy meddő maradt, hanem jelenléte olaj volt a tűzre. Hű emberei hiába kérelték állandóan, de különösen nov. 11-én, hogy azonnal távozzék. Nov. 12-re virradó éjjel szünet nélkül imádkozott s közben-közben ostorozta testét. A régi krónikás szerint «azon az éjjel Vitebszktől három mérföldnyire is látni lehetett a püspöki palota fölött lebegő sűrű felhőt véres sávokkal, s némelyek még véres keresztet is láttak benne». Az előjelek nem csaltak.

Amikor reggel a templomba lépő érseket egy Illés nevű szakadár pap gyalázni kezdte, Doroteus archidiákonus érsekének tudta nélkül elfogatta és bezáratta a provokálót. Erre pillanatok alatt félreverték a város tornyaiban a harangokat, s a megszervezett és fölfegyverzett tömeg a székesegyház köré gyűlt. A templomból kivonul és a zendülés közvetlen okáról mítsem tudó érsek fölkent személyére akkor még senki sem merte ráemelni kezét. De alig tért szobájába, Illés szabadonbocsátása ellenére a föllázított tömeg behatolt a palotájába, megsebeztek az archidiákonust és súlyosan bántalmazták a cselédséget. Jozafát erre az előcsarnokba ment s csillapítani próbálta a garázdálkodókat. «Fiacskáim, mondom, miért bántjátok embereimet? Ha van valamitek ellenem, itt vagyok a kezetekben.» Abban a pillanatban egy dorongütés és fejszezsapás a földre terítette, s két pisztolylövés kioltotta életét 43 éves korában. A megvadult fanatikuskok holttestét a Dvina folyóba dobták, ahonnan híveinek csak hatodnapra sikerült azt kifogniok s utána a polocki székesegyházban eltemetniök.

1643-ban avatták boldoggá, 1867-ben pedig szentté. Földi maradványait az utolsó oroszországi egyesült püspökség megszűnése (1875) után úgy kellett rejtegetni a szakadárrok elől, a világháború végén pedig a bécsi bazilitákhoz sikerült azokat átmenteni.

A rutén uniónak többi közt azért is van maradandó hatása, mert Jozafát vére pecsételte meg. Legádázabb ellenfele, Simotricki Milétus is a vértanúság hatása alatt a katolikus egységhez tért és nehéz kísértések közepett kitarzott mellette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szerápcion vértanu † 1240. Angol katona volt és beállt IX. Alfonz kasztíliai király szolgálatába küzdeni a mórok ellen. Majd belépett a minap alapított mercedáriusokhoz. Születetlen Rajmond-nak (aug. 31) is novíciusmestere volt. Ismételten járt Afrikában foglyokat kiváltani. Majd hazájába indult ott is megalapítani szerzetét. Kalózek kezébe került, s ezek a tengerbe dobták. Isten segítségével partot ért, s tovább fáradozott szerzete érdekében. Buzgósága végre is egy fogolykiváltó úton Algírban vértanu koronát szerzett neki.

* **Reutei Szent Erzsébet** szűz † 1420. Egyszerű szülők egyenes lelkű gyermekeként született 1386-ban Waldseeban, Konstanz táján. Először mint Szent Ferenc harmadrendjének tagja szülői házában élt; majd mikor a házbelieknek, nevezetesen a cselédségnek zajosabb és világiasabb viselkedése bensőséges szelíd lelkének nagyon nehezére esett, gyóntatótyja engedelmével elhagyta otthonát, megtanult szőni és sok nélkülözésben élt. Majd gyóntatójának támogatásával kis kolostort építtetett, hol néhány hasonló lelkű társával a világ számára rejtett, Istenben azonban gazdag életet élt: Az Úr Jézus kínszenvedésébe annyira elmélyedt, hogy még testén is kiütöztek az Üdvözítő sebei: oldalának, kezének, lábának, töviskoronájának és ostoroztatásának sebei, különösen pénteki napon. Emellett igen gyakran voltak elragadtatásai, amikor, mint az egykorú életírás mondja, «két-három napig is úgy feküdt a teste látás, hallás, lélekzés, érzéklés, mozgás nélkül», lelke pedig Istennél járt. Igazi szent lelkületére jellemző, hogy ismételten azt vallotta: kedvesebb neki együtt szenvedni a Megváltóval, mint Isten látására ragadtatni. Mert ez könnyen kevélységbe és aztán bukásba visz; de «Krisztus kínszenvedésében, ott az ember alázatosságban és érdemszerzésben marad». Mikor gyóntatója kérte: «Jó Béta (így hívták a közelállók), kérd Istent, nyilvánítsa ki benned a nagy kegyelmeket, melyeket kaptál», ő azt felelte: «A legszorgalmasabban kérem majd Istent, soha ne nyilvánítsa ki. Ott van az emberek számára Krisztus, Mária, a tizenkét apostol és sok más szent élete. Én pedig nyomorult ember vagyok.» Erzsébet egyik utolsó rózsája a középkori misztika virágos kertjének.

November 15.

Nagy Szent Albert egyházdoktor † 1280.

Nagynak nevezték már kortársai rengeteg tudománya, óriási tekintélye és hatása miatt. A későbbi középkorban a tudomány emberei egyetemes tudósnak, doctor universalisnak hívták; rendtársai és a kölniek, életének közveilen tanui

szenként tisztelték, a nép emberei bűvészkedő ezermesternek emlegették; gyermeki fantáziájuk ugyanis ilyen színben látta a természet titkaiban való jártasságát, ami abban az időben igen ritka dolog volt. Az Egyház pedig nemcsak oltárra emelte, hanem egyházdoktornak tiszteli. XI. Pius pápa abban a bullában, melyben szentté avatja és egyházdoktornak jelenti ki (1931 dec. 16), azt mondja róla, hogy a szemlélődő és tevékeny, a kontemplatív és aktív élet módját csodálatos fokban egyesítette. S így joggal ünnepezték nagynak kortársai és az utódok; mert «aki cselekszi és tanítja (Isten törvényeit), annak nagy lesz a neve mennyek országában» (Máté 5, 19).

Isten földi országában azonban semmi sem születik nagynak, hanem azzá nő — a kegyelem és az emberi igyekezet vállvetett együttműködésében. Nagy Albertben a kegyelem azzal kezdte a munkáját, hogy nemes ősök testi-lelki nemes kiválóságának tette örökösvé. 1200 táján (esetleg 1193-ban) született a Duna melletti Lauingenben, Augsburg környékén, a Bolstatt lovagok ősi családjából. Őseitől kitűnő testi erőt örökölt. Későbbi előjárója és barátja, Humbert dominikánus főnök, azt mondja róla: «Ami megjelenését illeti, délceg külsejű volt és erőteljes alkatú. Teste a legszebb arányossággal volt megépítve, és teljesen alkalmas volt minden erő kifejtésre Isten szolgálatában».

Szelleme lépést tartott daliás külsejével. Nem érte be azzal a csekély tudással, melyet az a kor a készülő lovagoktól kívánt, hanem elkísérte atyját Lombardiába, s míg az mint hű lovag II. Frigyes érdekében hadakozott, ő Pádovában szorgalmasan látogatta az egyetemet — de ugyancsak nem kerülte a templomot sem. S így történt, hogy eljárt azokra a szentbeszédre, melyeket a buzgó Jordanus Teutonicus, Szent Domonkos közvetlen utódja a rendfőnökségben, egyenest az egyetemi hallgatóknak tartott. Jordanus igen helyesen úgy találta, hogy az ilyen fiatal embereket a nagy szabadság és zabolátlan fiatalság, nem egyszer a vélt tehetség vagy tudományosság különös erővel csábítja Isten tízparancsolatának és Krisztus útmutatásainak elhanyagolására. Úgy gondolta tehát, különösen rájuk fér egyszer alaposan fölrázni lelkiismeretüket. De nyilván az is járt az eszében, hogy akad ott olyan is, kit az Úr Krisztus többre hívott; azokat a finom virágokat meg ki kell emelni a bozótból, nehogy elfojtsa őket. A Szentlélek megáldotta igyekezetét.

Sok hallgató otthagyt az egyetemet, arany szabadságot,

világot, és kérte Szent Domonkos fehér ruháját. Köztük Albert is. Nem ment ez símán. Az ősi lovagvérnek nem esett oly könnyen vállalni az alázatos engedelmesség, szónélküli tűrés és szegénység életét. Tépelődéseiben segítségére jött Szűz Mária, kit régóta anyjaként tisztelt. Amint ott térdelt a domonkosok templomának oltárképe előtt és eléje tárta vívódásait, egyszerre úgy tűnt föl neki, hogy a Szűzanya megszólal: Menj Szent Domonkos fiai közé és törekedj szent tudományra. Ez történt 1223-ban. S most már ment előre a maga útján, a Bolstattok kemény határozottságával. Hiába akarta visszatartani nagybátyja, akinek felügyeletére bízta volt édesatyja. Hiába akarták lebeszélni barátai. Hiába tett kísérletet világias reményeiben letört atyja, hogy erőszakkal elvigye — mint Szent Tamás hozzátartozói (lásd márc. 7).

Ezután Albert számára a csöndes növekvés és gyűjtés évei következtek. Különféle helyeken tanult és közben tanított, — a középkor ugyanis igen bölcsen azt tartotta, hogy tanítás közben lehet legjobban tanulni (docendo discimus). Megjárta közben Párizst is, ahol akkoriban nagykanállal mérték a tudományt. Itt egy-kettőre hírhez jutott. Ezerszám tologtak a hallgatók az előadásain.

Hogy azonban Albert a csöndes visszavonultság két évtizedében nemcsak a tudományoknak lett doktora, hanem annak a nehezebb tudománynak is, melynek éltszentség, alázatosság és fegyelem a neve, annak nagy bizonyosságát adta, mikor rendje Kölnbe küldte: alapítson ott rendi főiskolát. Szó nélkül otthagya dicsősége színhelyét, és ment Kölnbe. Kísérte oda tudományának, szentségének, bölcsességének híre. Alig melegegett meg, máris békebírónak kérte az érsek és a város. Az évek folyamán még többízben köszönhette neki a

pártoskodó város és felsőbbség, hogy nagyobb áldozatok és vér nélkül megegyeztek.

Általában 1248-tól kezdve egy emberöltőn át Albert nagy szelleme beleszővődött ennek a városnak szellemébe. Köln címerében ez a fölírás olvasható: A szent Köln, a római Egyház hú leánya. Ha a soktornyú rajnaparti város ezt a jelmondatát igazolta a mai napig, abban nagy része van Albertnek. Így fordul sokszor egész közületek jellege és sorsa egy emberen! Köln lett Albert második szülővárosa, melyet sokszor elhagyott ugyan apostoli küldetésekben, de mindig rövid időre. Itt bontakozott ki igazában tudományos és szerzetesi egyénisége. A már említett barátja, Humbert azt mondja róla: «Sokszor imádkozásban és elmélkedésben virrasztotta át az éjtszakát, és szíve oltárán bemutatta önmagát áldozatul. Nappal aztán a látható oltáron ülte a szent titkot tiszta szívvel és lángoló szeretettel. Mindig el volt foglalva: olvasott vagy írt, avagy diktált, vagy prédikált és gyóntatott. Lelke soha nem pihent meg istenes művektől».

Kb. 800 munkát írt; nyomtatásban legalább 30 nagy misekönyvkötetet tesznek ki, s mégis naponkint elimádkozta a 150 zsoltárt, s mindig készen állt tanítani, prédikálni, tanácsot adni, gyóntatni. Tudományával is csak az Úr Jézus Krisztust és az ő evangéliumát akarta szolgálni. S itt úgy gondolta, az üdvözítő igazság szolgálatára be kell fogni mindenkit és mindent: kortársai között elsőnek tanulmányozta végig a görög Aristotelest, és kényszerítette a pogány tudóst, hogy tudománya és esze a katolikus igazságot támogassa. Ugyanígy tett korának híres spanyol zsidó (Majmonidés) és arab (Avicenna, Averrhoes) tudósaival. De nemcsak könyvekből tanult. Minden jártában-keltében szorgalmasan figyelte a természetet is, és csodadolgokat tudott elmondani állatról, növényről, természeti erőkről kortársainak, kik nem igen szokták meg, hogy magát a természetet fölkérdézzék és figyeljék.

Természetes, hogy ilyen lámpás nem maradhatott a véka alatt. 1254-ben megválasztották a domonkosok német rendtartományának főnökévé, melyhez akkor Magyarország házai is hozzátartoztak. Itt egyik főkötelessége volt fölülvizsgálni a rendházakat és megszüntetni a fegyelmetlenségeket. Följegyezték kortársai, hogyan felelt meg a tudós és tanár ennek a nem könnyű gyakorlati hivatásnak: «Friss és kedves volt a biztatásban, szigorú a feddésben, halálos ellensége a gonoszságnak». Nagy útjait gyalog tette meg, s amely házakban meg-

fordult, azoknak többnyire egy könyvet írt ajándékba: nem akarta ingyen elfogadni az ellátást.

Közben II. Sándor pápa Rómába hívta. Itt meg kellett védenie a kolduló szerzetességet azokkal a támadásokkal szemben, melyek a párizsi egyetem némely világipap-tanára részéről érték. De akkor már oly nagy volt a híre, hogy a pápa és bíborosok előtt is tanítania kellett, s így lett az első magister sacri palatii, s ezt a tisztséget azóta is mindig egy rendtársa tölti be.

Szíve persze visszavágyott az áldott kölni cellába. Örömmel tette le a tartományi főnöki méltóságot, mikor lejárt a három éve. De újabb és nagyobb veszedelem fenyegette. A pápa 1260-ban kinevezte püspöknek Regensburgba. Gondolható, hogyan ellenkezett. Kezére járt barátja, Humbert, a generális is. De hiába.

Regensburgban nagy bajok voltak. A püspök sanyargatta és botránkoztatta híveit. Az egyházi fegyelem az egész vonalon meglazult, a hitélet és erkölcs szemlátomást hanyatlott. A pápa végre is az oda nem való püspököt kolostorba küldte vezekelni, és helyébe a kolostorból odarendelte a kézzel-lábbal ellenkező Albertet. 66 éves volt már, de fiatal lélekkel hozzálátott a bajok orvoslásához. Példájával, bölcsességével és határozottságával csakhamar megváltoztatta az egyházmegye színét. De nem változott meg az ő lelkülete, melyet kortársa így jellemez: «A püspöksüveget és pásztorbotot nem tartotta többre, mint a koldulószertesztes zsákját és botját». Különösen abba nem tudott beletörődni, hogy mint országnagynak sok világi ügybe kellett belebonyolódnia. Amint tehát sok sürgető kérés után a pápától megkapta az engedélyt, a püspöki méltóságot «mint égő széndarabot» eldobta, és visszatért kölni cellájába.

De megint csak egészen rövid időre. 1263—4-ben a pápa parancsára német és cseh földön keresztieshadat hirdetett, öreg testtel, de fiatal lelkesedéssel. S miközben harcot hirdetett a pogányok ellen, békét teremtett a keresztények közt — mint kölni élete lelegején: Würzburgban és Strassburgban kibékítette a püspököt és a várost. Végre 1268-ban újra elfoglalhatta kölni katedróját. A világhírű tudós és ünnepekt országos nagyság újra szegény szerzetesként, előljárói parancs alatt állott. Újra tanított, prédikált, gyóntatott és mint fölszentelt püspök segítségére volt a kölni érseknek: papokat, templomokat, oltárokat szentelt.

De sokkal több az, amit a lelkek megszentelésében tett. Írásai akkor már bejárták az egész keresztény világot. Közvetlen környezetének pedig szórta egy hosszú lelki életben kiérett bölcsességének legérettebb gyümölcseit, gyakorlati lelki tanításait, s a kegyelet azokat gondosan összegyűjtötte. Hadd épüljenek rajta késő utódok is: «Ha egy tojást adsz Isten nevében életedben, az többet használ, mint ha haláloed után hagysz egy székesegyházat aranyból». «Ha megbocsátunk azoknak, kik testünkben, javunkban, becsületünkben kárt tesznek, többet ér, mint ha áthajóznánk a tengeren és a szentsírba feküdnénk.» «Ha a boldogságot és a bajt alázattal fogadjuk Isten kezéből és mindkettőben fölismerjük Isten ajándékát, többet ér nekünk, mint ha minden nap véresre ostromozzuk magunkat.» «Valahányszor az ember Isten szeretetéből lemond egy ágaskodásról, ha mindjárt csak hívságos szó vagy tekintet is az, lélekben veszi az Istent, miként a pap az oltárnál.»

Aki már itt tart, az megérett arra, hogy közvetlenül Istenben, az örök Bölcsességben éljen. Albertnek is elközelgetett az ő órája. Élete napja alkonyodóban volt. De még egyszer fölragyogott minden színe és szépsége. 1277-ben megtudta, hogy kedvenc tanítványát, Aquinói Tamás testvért, aki három éve meghalt már, Párizsban támadják, mintha nem volna egészen megbízható a tanítása, mert miként mestere, Albert, Aristotelest tette meg a keresztény igazság számolyává. 84 éves volt akkor Albert, s az utazás abban az időben minden volt, csak nem kényelmes, szórakoztató dolog. Mégis haladéktalanul útnak indult, és az egész egyetem színe előtt fényesen megvédte nagy tanítványát.

Kb. két évvel halála előtt Albertet elhagyta emlékezete. Az akkori világnak legnagyobb tudósa tudás dolgában olyan lett, mint egy gyerek. Csak a vallási igazságok éltek lelkében töretlen frissességgel. A legenda fölséges mélységgel beletalált ennek a fordulatnak legbenső értelmébe. Albert nagyon nehezen tanult mint kezdő szerzetes — így tudja a legenda. Már készült elhagyni a szerzetet, mint aki nem tud majd megfelelni a dominikánus hivatásnak. Ekkor megjelent neki Szűz Mária, megígérte neki, hogy vele lesz ezután minden tanulmányában; de előre megmondta, hogy halála előtt minden világi tudománya elvételik, hogy a halál gyermeki hitében találja őt.

Bizonyos, hogy Albert így fogta föl és így viselte tudo-

mányának elvesztését. Nem akart többet érintkezni a világgal, csak Istennel. Egy ideig még siratta kedvenc tanítványát, Szent Tamást, aki oly fiatalon ment el előtte. Lassan teljesen visszavonult. Egy alkalommal Szigfríd, a kölni érsek, kopogtatott celláján, és beszólt: Itt vagy, Albert? Az nem nyitott ajtót, hanem kikiáltott: Albert nincs már itt; itt *volt*. A püspök megértette a szót és könnyezve távozott.

Albert pedig nemsokára fölvette a szentségeket és cellájában, székén ülve, imádkozó és könnyező szerzetestestvérei közepett visszaadta Teremtőjének lelkét, mely egy hosszú életen keresztül minden nagysága mellett tudott gyermeki maradni.

Tetemeit a kölni dominikánus templom fogadta magába, melynek nagy részét ő építtette. A 19. század elején lerombolták ezt a templomot, és azóta a szomszédos Szent András-templomban várják a boldog feltámadást.

Ugyanerre a napra esik

Szent Lipót lásd nov. 29.

* **Szent Fintán** hitvalló † 878. Ir nemes családból származott 800 körül. Norman kalózok elhurcolták rabként az Orkádokra. Itt meghúzódott a tengerparton egy barlangban, melyet ár idején a víz majdnem egészen elborított, mikor rablói a lakatlan szigetet otthagyták. Most fogadalmat tett: ha megszabadul, Rómába zarándokol és azután egészen Isten szolgálatának él. Azután belevetette magát a tengerbe, és szerencsésen Skócia partjaira ért. A püspök itt igen megszerette, két évig ott tartotta és pappá akarta szentelni. Ő azonban nem feledkezett el fogadalmáról. Áthajózott Franciaországba, elzarándokolt Toursi Szent Márton sírjához, majd sok viszontagság és fáradtság után Rómába ért. Miután a két főapostol sírján teljesítette fogadalmát, Svájcba ment, majd Reinauban a bencés-kolostorba lépett. Itt kemény önsanyargatása és éjjelnappalt egybetoldó imádságos élete csakhamar helyreállította a kolostornak meglyanhult régi fegyelmét. Neki azonban ez nem volt elég. 852-ben a templom mellett egy kis cellába falaztatta magát, s azóta többé ágyba nem feküdt, kenyeret nem evett, tűznél nem melegedett. Kezdetben súlyos kísértések kínozták: talán Istennek nem tetszik ez az élete. Azonban buzgó imádsággal győzött minden nehézségen és húsz éven keresztül példájával és bölcs szavával az egész vidéknek áldása volt. Neki kell tulajdonítani a később oly híressé vált Szent Balázs (Sankt-Blasien im Schwarzwald; lásd febr. 3) alapítását is.

November 16.

Szent Gertrud szűz † 1302.

«Hasonló mennyeknek országa az elrejtett kincshez». Aki megtalálja, azon való örömben mindenét eladja, csak-hogy ezt az egy kincset megszerezze» (Máté 13, 14).

Akiknek Isten kegyelme élesebb lelki szemet adott az ő országában, nemcsak megtalálják ezt a kincset, hanem új szépségeket is látnak meg rajta, mintegy új kincset fődöznek föl a kincsben, és ezen való örömlükben mennek és elmondják fűnek-fának a boldog titkot, úgy hogy most már mások, késedelmesebb elméjük is észreveszik és áldásában osztoznak.

Gertrud ezek közül az áldott kincskeresők közül való. A világtól távol élő igénytelen apáca volt, életét három mondatban el lehetne mondani. S mégis a «nagy» jelzővel tisztelte meg az utókor. Joggal. A hitéletünk három dolgot nagyrészen neki köszönhet: Ő volt az első, aki bájos, gyermeki bátorsággal az Úr Jézus szívéhez nyitott utat az áhítatnak; ő volt az Oltáriszentségben rejtőző Krisztus állandó és bensőséges imádásának egyik első és mindenesetre leg-hatásosabb mestere; s végül ő az első, aki a katolikus igazságnak teljesen megfelelő helyes érzékkel megmutatta, hogy a szűzies lélek hogyan élhet az Úr Krisztussal egészen meghitt és tiszta jegyesi viszonyban. Gertrudban homálytalanul tiszta, gyermekileg vidám, minden ízében szeretetreméltó lélek tárul elénk. Nem tudjuk, gyermeki együgyűségét vagy egészséges nagyvonalúságát csodáljuk-e inkább? Bizonyos azonban, annak a szűzies szép léleknek nincs egy zuga, melyet nem a legtisztább Isten-szeretés tüzesít át.

Ilyen virágok nőttek a középkorban, a «kolostorok» egyházának szakában. És a helftai kolostor, ott a szegényes szász földön, Eisleben közelében a 12. század második felében, ebből a gyönyörű csodavirágból egész csokrot termett. Mansfeld grófja alapította 1228-ban, hogy türingiai nemes lányok benne új otthont találjanak. Ciszterci apácák népesítették be, azonban nagyban és egészben bencés szellem élt benne.

1251-ben Gertrud — nem a mi szentünk! — lett az apátnőjük. A nemes Hackeborn bárók ivadéka, hűgával Hackeborni Szent Mechtildisszel együtt lépett be, és már 19 éves korában megválasztották apátnőnek. Fiatalsága elle-

nére a testvérek határtalan tisztelettel övezték. Nem csoda. 40 éves apátsága alatt soha senkit meg nem szólott; mindenkit akármikor türelemmel meghallgatott, önfeláldozással gondozta a betegeket, a legalacsonyabb és legkellemetlenebb munkákat ő vállalta; minden szavából és tettéből mesterkéletlen alázat és bensőség szólt, minden jóban tökéletes példaképet nyújtott lányainak. Emellett határozottan szorgalmazta a tanulmányokat. «Ha megszűnik a tanulás, a testvérek már nem értik a Szentírást, és akkor vége a szerzetes életnek» — ez volt a meggyőződése. Ahol csak hozzáfért könyvhöz, megvásárolta kolostora számára, vagy lemásoltatta; az egyik apáca, Mansfeldi Erzsébet pedig, máig híres miniatűröket festett beléjük.

Az életszentségnek és tanulásnak ebbe a jeles iskolájába került bele már öt éves korában a mi Gertrudunk, aki 1256-ban vízkeresztkor született. Hackeborni Gertrud, a főnöknő, aki a kolostort már 1258-ban vízhiány miatt áthelyezte Helftába, a rendkívül bájos és okos kislánynak második anyja lett, húga *Hackeborni Szent Mechtildisz* pedig legbensőbb barátnője. Mechtildisz is egészen fiatalon került a kolostorba, miként Szent Gertrud, előénekes volt a kórusban és tanított az iskolában. Gyermekedd, szeplőtelen, napsugaras lélek, akit Isten nagy imádságos kegyelmekre méltatott. Ezeket elmondta a testvéreknek, s az írásban jártasak közül ketten — az egyik Szent Gertrud volt — leírták. Ma is érdemes elolvasni; címük: A külön kegyelemről szóló írás.

Nemsokára megjelent a harmadik szent a kolostorban: *Magdeburgi Szent Mechtildisz*. Ez is előkelő lovagi család szülöttje. Már 12 éves korában «köszöntötte őt a Szentlélek», és ez a Lélek üzte őt — ki a szülői házból idegenbe, Magdeburgba, «hol csak egy ember ismerte». Itt beginaként élt, vagyis a lemondásos, imádságos életre adta magát, de nem kolostorban, apácaként. Isten sok kegyelemmel látogatta meg állandóan: az ő jelenlétének közvetlen megélésében volt, sokszor megjelent neki az Úr és közvetlen kijelentéseket tett neki, sokszor az Istennel való legmagasabb egyesülésbe ragadtatott. Mindezt leírta «Az Istenség omló fényárja» címmel oly szépen és zseniálisan, hogy a középkor egyik legszebb könyve lett belőle. Abban erősen ostromozza korának egyházi állapotait is, és gyökeres reformot sürget. Ezért Magdeburgban nem volt maradása. Dominikánus gyóntatói Helftába ajánlották. 1270 körül lépett be és még tizenkét évet töltött

a szentek társaságában, a misztikai életnek ebben a csodálatos varázkertjében. Így Hackeborni Gertrud ideális vezetése alatt együtt és egyszerre élt Helftában testvéri barátságban és kölcsönös támogatásban a német középkor három legnagyobb női imádkozója: Nagy Szent Gertrud, Hackeborni Szent Mechtildisz és Magdeburgi Szent Mechtildisz.

Nagy Szent Gertrud volt köztük a legfiatalabb, tehát természetesen bőséges részt kapott az idősebbeknek nemcsak anyás szeretetéből — ne felejtjük, öt éves volt mikor a kolostorba került —, hanem rendkívüli lelki tapasztalataiból is. Lett is belőle, az öt éves kis Gertrudból Nagy Gertrud.

A nagyság útja az ő számára az imádságos kegyelmi élet útja volt. Hisz kolostorát soha nem hagyta el, mint Bingeni Szent Hildegárd (okt. 17); a korhoz, a nagyokhoz és néphez nem szólt, mint tüzes, zseniális idős barátnője, Magdeburgi Mechtildisz, sőt magában a kolostorban sem viselt soha semmi állást. A világban akkor nagy dolgok mentek végbe: a «császár nélküli, rettenetes idő» végiggyötörte Németországot; Habsburgi Rudolf került ki végre is győztesen a nagy trónharcokból. Lezajlott a II. lyoni zsinat, lemondott V. Celesztin pápa, megválasztották VIII. Bonifácot és gyűltek Franciaország felől a felhők az Egyház egén. A kint dúló förgetegeknek egy-egy villámlása vagy dörgése megremegtette a helftai galambházat is: Mansfeldi Gebhard gróf 1284 nagypéntekén istenkáromló módon betört a klauzúrájukba, de csakhamar elvette méltó büntetését; tíz évre rá a halberstadti káptalan jogtalanul egyházi tilalom alá vetette a kolostort. De a nélkülözések nem háborították a nagyobb nélkülözéseket önként és rendszeresen viselő aszkétákat; a halálos veszedelmek nem rettentették azokat, kiknek leghőbb vágyuk volt «föloszolni és Krisztussal lenni»; s a világ zaja nem tudta az Istennel való egység édes csöndjéből kiriasztani azokat a nagy imádkozókat, kik «mindent veszteségnek tartottak Krisztusnak mindent fölülmuló ismereteért» (Fil. 3, 8).

A nagy lelki szabadságnak és függetlenségnek erre a magaslatára Gertrud is állomásokon keresztül jutott; a misztikai életben való tökéletesedés állomásain keresztül.

Úgy huszonöt éves koráig élte a szerzetes testvérek szokásos korrekt életét. Fő buzgósága azonban a tanulmányoknak szólt. Nagyszerűen megtanult latinul, rajongott az ünnepélyes Ciceróért és a szelíd Vergiliusért. Akkor nagy

nyugtalanság fogta el. Sokáig nem tudta ezt mire vélni. Egyszer aztán megtudta; meglátogatta a kegyelem. Hogyan? Ezt már őtöle magától kell hallani!

«Egy nap húsvét és áldozócsüti között a prima előtt (a hivatalos egyházi imádságnak, a «breviárium»-nak egy része) az udvarra mentem és leültem a kistó szélén. A csobogó víz átlátszósága, a fák zöldje, a madaraknak, kivált a galamboknak szabad szárnyalása, főként azonban magányos ülőhelyemnek titokzatos csöndje jót tett lelkemnek. Kezdtem fontolóra venni, mi kellene ide még, hogy teljes legyen a boldogság mértéke. És úgy gondoltam: barát kellene nekem, meghitt, ragaszkodó, odaadó barát, aki ezt a magányomat megédesítené. S akkor te, ó Istenem birhatatlan boldogság szerzője, magadra irányítottad gondolataimat. Megmutattad nekem, hogyan lehet az én szívem kellemes lakássá a te számodra; s ezért kiapadhatatlan hálaadással kell — miként ez a víz itt figyelmeztet — a kegyelmek folyamát hozzád visszavezetnem; miként ezek a fák teszik, jötettek friss zöldjében kell virulnom, erőben gyarapodnom és jóéletben kibontakoznom. A galambok módjára a földi dolgokat magasról kell nézmem, és szabad szárnyalással az égiekre kell föllendülnöm, hol aztán a lelkem e világ gondolataiból és gondjából kiszabadulva egészen veled, csak veled foglalkozik. Akkor szívem szállásod lesz, fölségesebb minden kellemességnél.»

«Lelkem egész nap tele volt ezzel a gondolattal. Mikor aztán este lefekvés előtt térdenállva imádságba merültem, hirtelen eszembe nyilallott ez a szó: Ha valaki engem szeret, az én beszédemet megtartja; és Atyám is szereti őt, és hozzája megyünk és lakóhelyet szerzünk nála (Ján. 14, 23). És az én sár-szívem megérezte, hogy te jelenvalóvá lettél...» Egyszerre úgy érezte, mintha templomban volna. Lelki szemével meglátja az Üdvözítőt, rendkívül szeretetreméltó ifjú alakjában, és hallja szájából az ígéket: «Nemsokára eljön az üdvösséged». Azután jobbát az ő jobbába tette és így szólt: «Ellenségeim társaságában eddig a földet nyaltad és mézet kerestél a tövisek közt. Most elfogadlak magaménak és isteni örömöm árával töltelek meg».

Ettől az időtől kezdve soha egy percig sem érezte távol magától Istent, kivéve azt a tizenegy napot, mikor egy idegen látogató túlságosan lekötötte idejét és figyelmét. Természetes, hogy elmúlt a magányosság érzése, búsongását és levertségét mámoros szent öröm váltotta föl: «Megtaláltam,

Szent Gertrud.

akit Ielkern szeret» mondhatta az Énekek énekével. Megtalálta őt, mint láttuk, a természetben, de még inkább a Szentírásban és nagy imádkozók könyveiben. A valaha rajongással körülvett Cicerónak és Vergiliusnak hátat fordított; Szent Ágoston, Nagy Szent Gergely, Szent Bernát, Szentviktori Hugó lett mindennapos olvasmánya. Megtalálta Istent még jobban a liturgiában: egy zsoltárszó, egy antifóna, az egyházi évnek minden eseménye a legszárnyalóbb szeretetre tudta hangolni. Megtalálta azonban leginkább az Oltáriszentségben és az Úr Krisztus szent szívében. Lélekben eléje állt és kérte tőle szeretetének valami pecsétjét. Az Üdvözítő kitarta szívét és befogadta őt mint egy darab viaszt, mely egészen lágygá lett a tűznél. Aztán lelkébe nyomta az ő őt szent sebet, melyek azóta láthatatlanul ott égtek belsejében. Viszont Jézus szíve föl volt függesztve az ő szívében mint egy örökmécses. S ez világított neki mindenben, s ennek a fényében kezdett látni mindent: A világ Isten világa s ezért szép és ragyogó; az emberek, még a bűnösök is, Isten emberei, mindet nagyon kell szeretni, hisz Isten is oly gyöngéd és közvetlen, egyéni szeretettel ölel mindenkit, mintha egyedül ő volna a világon.

Ez az egyik nagy tanulság, melyet Gertrud nekünk hágy.

Nem kevésbé jelentős a másik. Amint Gertrud megkapta Isten különös szeretetének és jelenlétének kegyelmét, kezdte fokozni önsanyargatásait. Amúgy is gyöngye szervezete természetesen megérezte a rendkívüli kegyelmek édes, de súlyos terhét. Szent Hildegárd egyszer azt mondta: Ha jobban szeretnők Istent, nem volnánk olyan makkegészségesek. Ezt megtapasztalta Gertrud is. De szívesen, szenvedelmes szent örömmel szenvedett. Hisz így az ő Üdvözítőjének kinszenvedésével tudott azonosulni. Egy nap azonban, mikor szinte az elviselhetőségnek határát súrolta szenvedése és erőfeszítése, csak hallja ám a belső világosság szavát: «Nem vagy-e te Isten gyermeke és tulajdona? Van-e jogod tönkretenni, ami Istené: azt a te jegyesi testedet? Vajjon Krisztus, a te barátod, nem az emberszerető jóság-e?» S ettől az időtől kezdve valami bájos, közvetlen gyermekdedséggel járt Isten előtt — majdnem úgy, mint egy nagyon jó gyermek az anyja szeretete körül sürgölődik. «Nagy bizalom lett úrrá benne, és semmiféle akadály, még gyarlóságai (sokat küzdött türelmetlenséggel és önszeretettel) sem tudtak rá árnyékot vetni». «Akár aludt, akár evett, akár valami örömet vagy üdülést

engedett meg magának, nem örült neki másképp, mintha magának az Úrnak szánta volna».

Hét évig hordta magában Gertrud a mennyei szeretetnek édes titkát. Persze testvérei előtt nem maradhatott rejtve. Benső barátnője, Hackeborni Mechtildisz egyszer kérdezte az Üdvözítőt, hol keresse őt? Az Üdvözítő azt felelte: a szentségházban, vagy Gertrud szívében. Az igazi nagy szeretet nem is maradhat teljes elvonultságban. Sürgetést érez, hogy sorompóba lépjen, áldozzon, tegyen, apostolkodjék annak érdekében, kivel tele van a szíve. Gertrudnak lelkéből is kicsordult a nagy Isten-szeretés, és azután kiapadhatatlan folyamban áradt szét. S kitűnt megint, mennyire leleményes és mennyire tehetség-ápoló és sugalmazó a szeretet. Kezdett könyveket összeállítani a testvérek számára, tanította őket a lélektisztításnak és Isten-szeretésnek tudományára. S ki nem fogyott. «Mindig rendelkezésre állott a kellő szó», írják róla a testvérei. Még más kolostoroknak is jutott azokból a könyvekből, melyek sajna, számunkra elvesztek.

De Gertrudnak volt még egy kincse a világ számára, drágább az előzőknél, s az nem vészett el. Közeledett az ő életidejének is alkonya; be kellett takarítani a termést. 1290-ben parancsot kapott Istentől, hogy írja le lelkiéletének útjait és kegyelmeit. Hiába ellenkezett. Meg kellett tenni. Megírt egy részt belőle, 12 év múlva új parancsot kapott. De akkor már készült az ő Jegyesehez; oly gyöngye volt, hogy nem tudott írni. Elmondta, és a testvérek jegyezték. Így született meg a legszebb lelkikönyvek egyike, «Az isteni kegyes szeretet követe» (Legatus divinae pietatis), mely aztán a századokon keresztül a mai napig elragadó erővel hirdeti küldőjének, az emberszerető kegyes Jézusnak üdvözítő, kegyelemadó életét» nagy erejét. S mindnyájan, akik bűnbánatban vagy szent örömben, az örök hazába sóvárgó honvágygal kopogtatnak az Üdvözítő szent szívének ajtaján, hálás lélekkel gondolunk arra, hogy Szent Gertrud szerető szűz szíve volt az, mely ezt a drága keresztutat elsőnek tette járhatóvá mindnyájunk számára.

Ugyanerre a napra esik

Canterbury-i Szent Ödön hitvalló † 1242. Szájában sohasem volt más, mint béke, tisztaság és jámborság, szívében sohasem volt más, mint egyedül Krisztus. 12 éves korában Oxfordba került iskolába. Az ott fenyegető erkölcsi veszedelmekkel szemben

szüzességi fogadalmat tett, s azóta éjjel-nappal hordta azt a gyűrűt, mellyel eljegyezte magát Szűz Máriának. A Boldogságos Szűz iránti gyermeki áhítata végigvezette egy küzdelmes életen, különösen a canterbury-i érseki székben, a kapzsi és erőszakos III. Henrik egyháztiprásai ellen, boldog haláláig, mely számkivetésben érte.

November 17.

Csodatevő Szent Gergely püspök hitvalló † 270 k.

Midőn haláloságyán feküdt, megkérdezte körülálló papjait: van-e még pogány a városban? Azt a választ kapta, hogy mindössze 17 van; erre égre emelt szemekkel felsóhajtott: Hála Istennek; mikor püspök lettem, ennyi keresztényt találtam a városban! Ez volt életének nagy műve. Végbevitte nagy tudományával, szent életével és azoknak a különös kegyelmeknek a segítségével, melyeket Isten kifürkészhetetlen törvényszerűséggel ad országa építőinek. Amint az apostolokról írva van, hogy pünkösöd után szétmentek a világba s hirdették az evangéliumot, az Úr pedig velük munkálkodott és szavaikat megerősítette és csodák által hatékonyá tette, épenúgy működött együtt Szent Gergellyel hittérítői tevékenységében, és szavainak sokféle csodával adott hódító és átformáló erőt. Rendkívüli, kimagasló egyéniség volt; hatalommal nyúlt bele korának életébe és akadályoktól, nehézségektől nem rettent vissza. Érthető tehát, ha híre-neve már életében messze vidékekre elterjedt, s halála után a hívő nép rajongó szeretete és áhítatos képzelete legendák színes szálaival szötte át élettörténetét s «csodatevő» névvel tün-tette ki.

Mint előkelő pogány család gyermeke született 213 körül, és szülővárosában, a Pontus tartományban fekvő Új-cezáreában jogi és szónoki tanulmányokat végzett. Húszéves korában magasabb jogtudományi tanulmányok végzése céljából öccsével, Athenodóruszal (öt akkor még Theodórusnak hívták), Fönícia híres városába, Berytusba készült, hogy ott a jogtudományokban magasabb kiképzést szerezzenek. Azonban a családi tanács úgy határozott, hogy a két fiú előbb menjen el a palesztinai Cezáreába nénjüknek meglátogatására, ki egy előkelő tisztviselő felesége volt. Ez a családi határozat Isten titkos rendelése volt s döntő fordulatot hozott a két ifjú életébe. Berytusba indultak s Cezáreában maradtak;

jogi tudást és ékesszólást kerestek s rátaláltak a krisztusi igazságra.

Ugyanis abban az időben Cezáreában tanított a páratlan tudományú keresztény tanító, Origenes. A jeles mester híre-neve vágyat keltett a két tudásra szomjas ifjúban; ellátogattak iskolájába, majd rendes hallgatóivá szegődtek. Tudományának mélysége, előadásának vonzóereje és életének komoly szépsége mindjobban lebilincselte őket. Lassan-lassan elfelejtették utazásuk célját, Berytust és a jogtudományt, s egészen átadták magukat a bölcsélet és hittudomány művelésének. Az Origenes ajkáról hallott krisztusi igazság átalakította elméjüket és szívüket, s keresztények lettek; különben is Gergely már 14 éves korában mélyebb lélekkel fordult a kereszténység felé, mikor t. i. elvesztette édesatyját. Mikor öt év elteltével 238-ban visszakészültek hazájukba, Gergely nagyszabású búcsúbeszédben köszönte meg Origenesnek azt a kimondhatatlan sok lelki jót, melyben tőle részesült. Elbúcsúzott a rajongva szeretett mestertől, de mindig hű maradt testtel és lélekkel a sokat szenvedett és üldözött szerencsétlen nagy férfúhoz. Úgy látszik, nem tért vissza azonnal hazájába, hanem lement Egyiptomba és Alexandriában Nagy Szent Dénes püspök (dec. 2) vezetése mellett tovább tanulmányozta az evangéliumi igazságot, sőt világi tudományokkal és művészetekkel is foglalkozott. Majd még egy évig hallgatta Cezáreában Origenest. Világi és egyházi tudományban alaposan kiművelve visszautazott Újcezáreába özvegy édesanyjához.

Krisztus Urunk kegyelmében újjászületve érkezett vissza hazájába, hol megfelelő új életet kezdett. Vagyonáról, a vagyonnal és születéssel járó világi előnyökről lemondott, magányba vonult, hogy imádságban, elmélyedésben és a Szentírás tanulmányozásában zavartalanul élhessen Istennek és lelkének. Tudományának és szentségének fénye csakhamar kisugárzott magányából s felkeltette az emberek csodáló tiszteletét és a tartomány érsekének figyelmét. Az emberek hozzá jártak okos és jámbor tanításain okulni és épülni, az érsek pedig azt tervezte, hogy Gergelyt püspökké szenteli. Amint Gergely az érsek szándékának nesztét vette, elbujdosott; nagy alázatosságában érdemetlenül tartotta magát a magas püspöki méltóságra és gyengének a főpásztor vállaira nehezedő nagy felelősség viselésére. De mivel az érsek szándéka Isten szándéka is volt, Gergelyt rejtkehelyén felfedez-

ték, s kénytelen-kelletlen beleegyezett a felszentelésbe. Csupán azt kérte, hogy még egy ideig a magányban maradjon s ott a püspökségre kellően előkészülhessen.

Mint püspök teljes erejével, egész lelkével a reábizottak megszentelésén fáradozott. Önfeláldozó apostoli tevékenységét Isten két rendkívüli kegyelemmel tette hatékonná: hatalma volt neki a természetben és szellemekben.

A hitközség, melynek főpásztora lett, az Úr Jézusnak igazán kis nyája volt; mindössze 17 hívőt számlált. Mégis nagy sokaság és nagy szeretet várta Gergelyt, mikor püspöki székének elfoglalására megérkezett. Ugyanis csodáinak híre megelőzte jövetelét és fényes fogadtatást készített számára; a pogányok nagy tömegben vonultak eléje és a keresztényekkel vetekedve ajánlották fel házukat lakóhelyül a nagy hatalmú férfiúnak. Gergely egy keresztény házában telepedett meg, hová már a közeli napokban csoportosan jöttek a pogányok, hogy lássák és hallják őt. Rövid idő alatt sokan megkeresztelkedtek. A hívek számának növekedésével szükségessé vált megfelelő templom építése. Erre a célra nem volt alkalmas hely. A tengerparton a hegy lábánál elnyúló síkság olyan keskeny volt, hogy templom nem fért el rajta. Gergelynek eszébe jutottak az Úr szavai: «Ha annyi hitetek lesznek mint a mustármag, és mondjátok e hegynek: menj innen amoda, elmegy, és semmi sem lesz nektek lehetetlen» (Máté 17, 19). Bízott az Úr ígéretében és saját hite erejében. Az Úrhoz könyörgött és — a hegy megmozdult és a templom építésére elegendő teret nyitott. S az itt épült templom a megingathatatlan hit szimbolumaként állta az idők viharait: nem pusztult el a Dioklécián-féle üldözésben, mikor minden templomot le kellett rombolni; s épségben maradt egy földrengés alkalmával, mely az egész várost romba döntötte.

Más hasonló csodákról is tud a bámuló utókor. Két testvér a birtokukon fekvő mocsár miatt örökös ellenségeskedésben állott. Perüket ismételten Gergely elé vitték, aki mindannyiszor kibékítette őket. A viszály azonban újra és újra kitört, egyre elkeseredettebb lett, és a pörös atyafiak már egymás élete ellen kezdtek törni. Ekkor Gergely, hogy végleg rendbehozza az ügyet, Istenhez fordult; a szent püspök imádságára a testvérek háboruságának oka, a mocsár kiszáradt. Máskor megrendszabályozta a Lykus folyót, mely féktelen áradásaival a híveknek rengeteg kárt okozott. Egy vész áradás idején ugyanis a hívek a minden bajukon segítő

Gergelyhez folyamodtak és kérték, hogy vessen véget a folytonos veszedelemnek, mely életüket és vagyonukat fenyegeti. Gergely a folyó partján leborult és imádkozott, majd Isten nevében leszúrta botját és megtiltotta a víznek, hogy ne merje többé átlépni a kijelölt határt. A víz soha többé nem áradt túl a boton, mely lombos fává nőtt s az áradás határául, de a csoda emlékezetére is, sokáig ott állt a parton.

A gonosz lelken való hatalmának érdekes bizonyosságát jegyezze fel Nisszai Szent Gergely. Mikor püspökszentelése után székvárosa, Újcezarea felé tartott, útközben egy éjjel a zivatar utitársaival együtt egy híres pogány templomba kényszerítette. A gonosz lélek hajléka volt, ki itt a bálványképből a hozzá folyamodóknak olykor feleleteket adott. Beléptekor Gergely keresztet vetett magára, nagy keresztjellel megáldotta a templomot és benne az egész éjszakát imádságban töltötte. Reggel folytatta útját. Imádságos jelenléte és a szentkereszt jele a gonosz lelkeket kiűzte hajlékukból; a templomon kívül bolyongtak s reggel a bálványpapnak tudtára adták, hogy többé oda vissza nem térhetnek, sem a kérdezőknek feleletet nem adhatnak. A bálványpap Gergely után futott s tettéért kérdőre vonta őt, majd különböző fenyegetésekkel és a császárnál való feljelentéssel igyekezett megfélemlíteni. Gergely nyugodtan csak annyit mondott, hogy neki az igaz Istentől hatalma van a gonosz lelkeken, tetszése szerint kiűzheti és visszahívhatja őket. Erre a pap arra kérte, hogy mutassa meg ezt a hatalmát, s miután előbb kiűzte, most rendelje vissza a templomba a lelkeket. Gergely egy lapra ezt írta: «Gergely a sátánnak: menj vissza», s meghagyta a papnak, hogy az írást tegye az oltárra. A pap így cselekedett, a gonosz lelkek visszatértek s folytatták működésüket. Ez az esemény a bálványpapot megrendítette, Gergely tanítványa lett s utóbb az újcezarei egyház diakonusa.

A Décius császár parancsára 250-ben megindított keresztényüldözés hullámai Újcezareaába is eljutottak. Az üldözők főképen a püspök élete ellen törtek, mivel tudták, hogy ha megverik a püspök életét, elszélednek a juhok is. Gergely örömmel lett volna kész életét feláldozni az Úr Krisztusért, de aggódott híveiért. Tudta, hogy gyöngeségüknek szüksége van erős karjára, s félt, hogy az ő elhurcolása vagy megöletése esetén hitükben meginognak és a ragadozó pogány farkasok martalékává válnak. Ezért székvárosát elhagyta és diakonu-

sával, az egykori bálványpappal egy közeli dombtetőre vonult. Azonban valaki elárulta rejtekhelyüket, s a dühös pogány katonák utánuk mentek, hogy visszahurcolják őket és megöljék. Végigkutatták a dombtetőt, de két magányos fánál egyebet nem találtak. Gergely és diákonusa épen térdenállva Istenbe merülten imádkozott, mikor a katonák a dombtetőre érkeztek s Isten akaratából az imádkozók a katonák szemei előtt két élőfának tűntek fel.

Az üldözés után Gergely szétszórt nyáját a jó pásztor szeretetével kereste föl és gyűjtötte össze; a keserves szenvedések után gyengéden vigasztalta őket és az irgalmasság olajával gyógyította testi-lelki sebeiket. A megkínzott vagy megölt hívek tiszteletére emlékűnnepet rendelt.

Két évre rá barbár gótok törtek be Pontusba és rabolva-pusztítva járták be a tartományt. A nagy csapásnál szomorúbb volt, hogy akárhány keresztény is megfedkezett magáról és a fosztogatókhoz csatlakozott. Mikor elvonult a vihar, Gergely nagy erélyességgel, de egyben nagy mérséklettel visszaterelte az elfajultakat a keresztény fegyelemre. Ugyanilyen éber gondja volt a hit tisztaságára. Akkortájt a Szentháromság tagadó Szabellius eretneksége veszélyeztette a hitet. Gergely csattanós hitvallásba foglalta a katolikus igazságot — a bámuló kor úgy tudta, hogy maga Evangelista Szent János diktálta neki Szűz Mária parancsára — s ez csillaga és pajzsa lett Ázsiának a szabellianizmus ellen. Nagy Szent Vazul is gyakran hallotta, amint nagyanyja, az idősebb Szent Makrína elimádkozta reggeli ájtatosságában.

264-ben még jelenvolt az antióchiai zsinaton, hol az eretnkségek ellen hathatósan szót emelt. Ez után — úgy látszik — nemsokára érkezett földi zarándokútjának végére. Haláloságyán meghagyta övéinek, hogy nagyon egyszerűen temessék el, mert, úgymond, jövevényként léptem a világba s mint jövevény akarok távozni is. Az igazak halálával tért meg Urához, Istenéhez, kinek egész életén át hűséges szolgálója volt. Nagy Szent Vazul tanúsága szerint kortársai Mózeshez, a prófétákhoz és az apostolokhoz hasonlították ama rendkívüli kegyelmeknél fogva, melyekkel Isten felékesítette.

Ugyanerre a napra esik

Alexandriai Szent Dénes lásd dec. 2.

* **Boldog Szalóme** szűz † 1268. Leszko lengyel fejedelem és Przymislava orosz hercegnő házasságából született 1211-ben.

II. Endre magyar király már hároméves korában eljegyezte kisebbik fiával, Kálmán herceggel, a halicsi trón várományosával, és udvarába hozta. Itt Jolánta királyné oldalán igen gondos nevelésben részesült. Már kicsiny korában nagy szeretettel kapcsolódott bele az Egyház liturgikus életébe. Mikor tizenhároméves korában egybekelt jámbor jegyesével, kölcsönösen örök szüzességet fogadtak s fogadalmukat a legnehezebb kísértések közt is megtartották. Mialatt Kálmán lenn délen az eretnek bogomilok ellen harcolt, Szalóme valóságos remeteként élt a királyi udvarban s még a legártatlanabb játékoktól és látványosságoktól is visszahúzódott. Jolánta királyné sürgetésére, hogy végre emberelje meg magát, így válaszolt: «Úrnőm, kész vagyok mindenben engedelmeskedni parancsodnak, de férfiak szeme elé nem akarok kerülni; a megjelenéstől magamat féltém, a rejtőzködéssel őket kímélem.» Férjének 1241-ben történt elhúnyta után visszatért hazájába, s miután minden vagyonát az Egyháznak és a szegényeknek osztotta, Prandotha krakói püspök kezéből fölvette a klarissza apácák öltönyét. 1245-ben a zawihości, 1259-ben pedig a kő (de scala, de lapide) kolostor főnöknője lett. Unokahugát, Boldog Kingát ő nevelte az ég számára. 1268 november 17-én húnyt el. Tetemeit kívánságához híven a krakói ferencesek templomában helyezték örök nyugalomra. X. Kelemen pápa 1673-ban a boldogok sorába iktatta.

November 18.

Szent Odó hitvalló † 942.

Amióta Abbó bárót magas kora megakadályozta a fegyverforgatásban, nagyobb ünnepek alkalmával mindig ellátogatott Le Mans környékén épült várkastélyából Szent Márton (nov. 11) toursi sírjához. Azonban még egyetlen egyszer sem imádkozott a szent helyen annyi bizalommal, mint a 877-i karácsony szent éjjelén. Hatvanadik éve felé közeledett már, s a derék Szilviával kötött házassága még mindig gyermektelen volt. Az isteni kisedd ünnepén azért könyörgött, hogy az Úr áldja meg őt végre egy fiúval. Fogadalmat is tett akkor: születendő fiát szívesen szenteli Isten és Szent Márton szolgálatára.

Az ima meghallgatásra talált, s a következő év őszén megszületett a várva várt gyermek. Az egész környék örvendező részvételével Szent Márton sírja mellett az Odó névre keresztelték.

A frank főúr, fogadalmához híven, már csecsemőkorban a szomszédba pápi nevelésre adta fiát. A nevelő pap azon-

ban egyszer azt látta, hogy Szent Péter és Pál apostolok magukkal akarták vinni a kedves gyermeket. E látomáson annyira megilletődött, hogy azonnal hazavitte a kis Odót. Az atya ezután is sokszor gondolt fogadalmára, szeretetében azonban ezer okot keresett és talált a teljesítés elhalasztására. A széptermetű és villanó eszű fiú hétéves korában hűbérurához, Fulkó anjoui grófhhoz, két évre rá pedig Vilmosnak, Aquitánia (Délfranciaország) vitéz fejedelmének udvarába került apródnak. Csakhamar elsajátította a főúri körökben való forgolódás művészetét és a kardforgatás mesterségét, megtanult lovagolni és solymászni, s közben-közben a kerekasztal lovagjainak hőstetteiről ábrándozott. A kor haladtával azonban mindig nagyobb és nagyobb ürt érzett lelkében. Ez a nagyvilági zajos élet nem elégítette ki. Törekvéseivel nem volt még tisztában, de érezte, hogy neki valami más és több kell, s hogy okvetlenül haza kell mennie. Tizenhét éves korában csakugyan hazatért a szülői várba.

Abbó nagyon örült fiának, de öröme nem volt teljes. Lelkiismerete legmélyéről egyre hangzott a régi fogadalom teljesítését sürgető figyelmeztetés és szemrehányás. A legközelebbi karácsonykor el is vitte Odót Toursba. A karzsolozmája alatt az atya és a fiú a legnagyobb áhítatban térdeltek a 18 év előtti fogadalom helyén. Az éjféli misében aztán egyszer csak fölhangzott az első karácsony anyagi éneke: *Gloria in excelsis*... Odó erre hirtelen fölkel helyéről, s a szerzeteskanonokok közé állt énekelni. Ez a viselkedés csodálkozást keltett, a csodálkozás pedig megdöbbenéssé fokozódott, amikor a ragyogó ruhájú fiatal főúr hirtelen összeesett a kórusban. Ájultan vitték haza. Utána két éven át élet és halál között lebegett. Betegsége alatt végre megtudta atyjától, hogy ő már születése előtt Istennek és Márton püspöknek volt szánva. Fölgyógyulása után azonnal teljesítette atyja fogadalmát s tizenkilenc éves korában a toursi szerzeteskanonokok közé lépett.

Noha hűbérura gondoskodásából a káptalan legkényelme-sebb cellájához lett volna joga, mégis a bazilikától kissé távolabb, a melléképületek közt fekvő egyik rozott hunyhóban húzódott meg. Innen járt be a közös áhítatgyakorlatokra, itt elmélkedett, itt vívta lelki küzdelmeit, itt tanult. Kezdetben nagy szeretettel merült el Vergilius Aeneisének tanulmányozásába. Fiatalos hévvel addig lelkesedett a pogány költő gyönyörű latinságáért, hogy végre is a költemény tartalma

zavarni kezdte lelkét. Egy álma kijózanította. Művészi kivitelű vázát látott; kíváncsian nézett bele s egymás hegyénhátán hemzsegő és csábító szépségű kígyók tömegét pillantotta meg benne. A kígyók hirtelen kisiklottak az edényből s sziszegve nekitámadtak Odónak. Fölébredése után megértette, hogy a pogány irodalom virágos külső alatt mérget is rejteget. Elfordult tőle egyszersmindenkorra s a Szentírásra és szentatyákra vetette magát. Ismereteit két éven át az Alkuintól alapított híres párizsi iskolában tökéletesítette. Mint kész tudós került onnan haza s mint «énekdő»- és «mester»-kanonok átvette az énekkar és a káptalani iskola vezetését.

Lelki fejlődésének azonban nem ez volt az utolsó állomása. Hűbérura és gyermekkori pajtása, ifj. Fulkó, súlyosan megbetegedett. Odó szentül meg volt győződve, hogy a betegség büntetés azért a szentségtörésért, amellyel a gróf igen értékes vázákat tulajdonított el Szent Márton sírja mellől. Addig rimázkodott a megátalkodott bűnösnek, amíg az meg nem tört s vissza nem adta az elrabolt tárgyakat. A jóvátétel után, Odó közbenjárására, Márton sírja mellett visszanyerte egészségét. A csodálatos gyógyulásnak tanuja volt a gróf egyik öreg marcona harcosa, Adhegrin. Az eset annyira megrendítette, hogy azonnal szerzeteskanonokká lett s Odó vezetésére bízta magát. Odó szívesen osztotta meg vele szűk kunyhóját, s a fiatal tudós és az ősz dalia között a legbensőségesebb barátság szálai szövődtek. Lelkiolvasmányai között csakhamar Szent Benedek Regulája lett a legkedveltebb. A káptalanban egyébként is éltek még bizonyos bencés hagyományok: hisz tagjai csak nemrégén hagytak föl meglazult fegyelmük miatt a Regulával s lettek bencések-ből kanonokokká. Mindketten addig-addig olvastatták a nyugati szerzetességnek aranybulláját, amíg csak meg nem győződtek, hogy az Úr őket Szent Benedek zászlaja alá hívja.

De hát az állandó háborúskodás és az általános süllyedés e korában van-e még egyáltalán monostor, amely valószínűleg a Regulát? A környéken nincs. De talán Tours és Róma között akad még valahol! A kemény Adhegrin nem sokat okoskodott, hanem elindult kolostorról kolostorra. Fölfedező útvjáról csakhamar visszatért s örömmel jelentette Odónak, hogy a szigorú Bernó apát a baume-i monostort Burgundban a Regula szellemében új életre támasztotta.

Odó 910 táján barátjával és száz kötetnyi könyvtárával

Baume-ba indult s bencés noviciussá lett. Amikor pedig nemsokára Aquitániai Vilmos Bourges városában ünnepélyes keretek közt tette közzé az általa alapított (910) és Bernó gondjaira bízott clunyi apátság adománylevelét, a korszaknyitó okmány fölolvastja az apát bizalmából a harmincegy-néhány éves Odó volt.

A fiatal szerzetes rászolgált erre a bizalomra. Mintaszerzetes volt. A noviciátus után a legnagyobb odaadással látta el az oblatások vezetésének tisztét. Mindig tündökölt a szabályok megtartásában. Följegyeztek erről egy bájos esetet. Étkezéskor az asztali áldással megáldott kenyér morzsáit minden szerzetesnek össze kellett gyűjtenie és még az evés utáni imádság előtt megennie. Odó egy ízben annyira elmerült az ebédelői olvasás hallgatásába, hogy egészen megfeledkezett a morzsákról. Csak annyi ideje volt, hogy kezébe gyűjtse. Az imádság után a viláért sem ette volna meg, mert az szabályellenes lett volna. Gyermeki alázattal sietett apátjához s bánattal mondta el neki az esetet. Amikor azonban kinyitotta kezét, hogy megmutassa figyelmetlenségének bizonyítékait, a kis dolgokban való hűsége jutalmául morzsák helyett ragyogó gyöngyök csillogtak a tenyerén...

Bernó érezte, hogy napjai meg vannak számlálva. Biztosítani akarta életművének, a bencés szabály új életrekeltésének jövőjét. Legnagyobb gondja az utód kiszemelése volt. Bencés unokaöccsére nem merte rábízni az egész örökséget. Hosszú megfigyelések és eszmélődések után végre is belátta, hogy művének folytatója csak Odó lehet. Odó életszentsége, ritka tudománya, széles látóköre, a kor vezető egyéniségeivel való barátsága, nagyszerű szervező ereje és főleg a bencés megújulásért égő lelke a legkomolyabb biztosítékok voltak Bernó reményeinek megvalósítására. Amikor Bernó előtt ez a megoldás teljesen világossá vált, pappá szenteltette választottját, majd 924-ben (vagy egy évvel később) alattvalói s a környék egyházi és világi nagyjainak jelenlétében hat monostora közül a három legjelentősebbet — köztük Clunyt — reáhagyta; unokaöccsét pedig a kevésbbé fontos másik három monostor apátjává tette meg.

Boldog Bernónak (jan. 13) kb. két év mulva történt halála után Odó alig negyvenéves korában átvehette a festői fekvésű Cluny kormányzását. A jelentkezők nagy száma miatt kibővítette az apátságot s nemsokára új templomot és iskolát építtetett; az iskola vezetését magának tartotta fenn. Komo-

lyan megtartotta és megtartatta a Regulát. Igen sokat fáradt azért, hogy monostorában biztosítsa lelkének két legszebb vonását, a legméltóságosabb Oltáriszentség tisztelétét és a jótékonykodás szellemét, s hogy megnevelje a kornak természetből fogva nyers fiait, különösen az ételben-italban való mértékletességre, a hallgatásra s a szegénység megbecsülésére. Az aratás ura bőséges terméssel jutalmazta hűségés magvetőjének munkáját.

Ami néhány év alatt Clunyban történt, nem maradhatott a véka alatt elrejtve. Egyházi és világi nagyok egymásután bízták meg őt a bencés monostorok megreformálásával Itáliában és Galliában. Odó élete ettől kezdve egy utazással lett. Munkájának meg is lett az eredménye. A legjelentősebb olasz és francia monostorok elfogadták reformját s elismerték főségét. Így alakult meg az a clunyi kongregáció, amely több mint két évszázadon át az Egyház megújulásának leghatékonyabb kovásza volt.

A reformnak és a szervezésnek ez a munkája nem ment könnyen. Azonban Odó bölcsesége és bátorsága a legnagyobb akadályokon is diadalmaskodott. Elegendő itt a Loire-menti Szent Benedek-monostor reformjáról emlékezni. János testvér, Odó hűségés kísérője és életrajzírója, részletesen megírta ezt az esetet is. Egyik nap maga Szent Benedek jelentette ki a monostori portán az egyik szerzetesnek, hogy a laza fegyelem miatt elhagyja az ősi falakat s nem tér vissza addig, amíg csak nem sikerül küldenie hozzájuk egy szíve szerint való embert. A rendtagok percek alatt megtudták ezt a jelenést. Alázatos bánat helyett azonban lóra pattantak s a szélrózsa minden irányában keresték a csodálatos idegent. Fáradozásuk hiábavaló volt. Nemsokára azonban Odó a francia királytól megkapta a monostort. Két püspök, három gróf és néhány rendtárs kíséretében indult új alattvalóihoz. A megreformálandó szerzetesek természetesen értesültek jöveteléről. A jobb érzésűek emlékeztettek is arra, hogy alighanem Odó lesz Benedek atyjuk küldöttje. A lazábbak azonban hallani sem akartak Odóról és a reformról. Fegyveresen várták a reformátort. Hiába magyarázta Odó három napon át a követőknek, hogy semmi mást nem akar, mint helyreállítani az ősi fegyelmet. A meddő tárgyalás után végre is gondolt merészet és nagyot. Egy számár hátára ült s kíséretének minden óvása ellenére tévelygő testvéreihez indult. A harcias szerzetesek a béke állatának és a békés apátnak

láltára eldobták a fegyvert s meghódoltak. Benedek atyjuk visszatérhetett: monostoruk lett a clunyi megújulásnak legjelentősebb tűzhelye Franciaországban.

Odó 936 és 942 között ismételtén megfordult Rómában. A pápaság akkor a legsiralmasabb helyzetben sínylődött s Róma uralmáért II. Alberik római fejedelem és mostoha-atyja, Hugó itáliai király versengett. Odó jó viszonyban volt Hugóval, s a pápák ezért többször is megkérték a két vetélytárs közti közvetítésre. Utolsó útja is, 942 nyarán, valószínűleg valami kényes ügy lebonyolításával volt kapcsolatos. Az Egyház feje hívta s ő 64 évvel a vállán útnak indult. Szerencsésen eljutott Róma határáig. Akkor hirtelen remegés fogta el egész testét: megkapta a maláriát. Kínos napok és hetek következtek ezután az általa megreformált monostorban, a falakon kívüli Szent Pálban (San Paolo fuori le mura). A betegségnél is súlyosabb teherként nehezedett lelkére az a tudat, hogy kedves védőszentjének, Szent Mártonnak sírjától távol kell meghalnia. Egy éjjel azonban azt a biztatást kapta, hogy induljon el Tours felé. Haladéktalanul el is indult kíséretével. Zsolozsmázásától és a pásztorfiúkkal való derűs beszélgetésétől azonban már nem visszhangzottak a hegyek és völgyek, mint annakelőtte. Mintha temetési menet vonult volna el. Erőltetett meneteléssel Szent Márton vigiliáján sikerült célhoz érni. Legelőször a bazilikába vitette magát. Másnap is ott volt a nagy ünnepeken. Örömmel hallgatta azokat az antifónákat, amelyeket ő szerkesztett kedvelt szentje tiszteletére. Sőt remegő hangon és egész testében reszketve bár, mégis ő végezte az ünnepi nagymisét is. Azután a toursi Szent Julián-monostorban nyugodtan várta a halált. Az azonban még késett s még időt engedett neki hatyúdálának, Szent Mártont dicsőítő egyik költeményének megírására. Reszkető keze még odatehette a pergamentet a szentnek sírjára. Ezután cellájában fölvette a nagybetegek szentségeit s Szent Márton nyolcadának előestéjén, nov. 18-án, abba a hazába költözött, amelyben várt reá Szent Márton és Benedek.

Toursban könyörögte ki őt atyja az élet urától, Toursban küldte érte az Úr a halál angyalát.

Ugyanerre a napra esik

Szent Román és Barulás vértanuk † 303. A Dioklécián-féle üldözés idején Antiochiában sok keresztény gyöngének bizo-

nyult. Ezt nagyon szívére vette Román, szigorú életű szerzetes. Önként jelentkezett Aszklepiádes bíró előtt: hadd lássák a pogányok, hogy még vannak Krisztusnak félelmet nem ismerő megvallói. A bíró kínpadra vonatta, csontig korbácsoltatta a bátor hitvalló aszkétát. Az meg sem rendült, hanem folyton csak azt hangoztatta: Jézus Krisztus az igazi király; a császár bűnös parancsainak nem engedelmeskedik. Aszklepiádes dühtől tajtékzott. «Tehát döreség volna, hogy császárajaink az isteneket tisztelik?» «Igen, felelte Román, még pedig nem is csekély döreség. Különbön kérdezz meg akármilyen kis gyereket.» A bíró csakugyan behivatott egy kis gyereket az utcáról. A négyéves Barulás volt. «Mondd meg, fiam, az egy Istent kell imádni, vagy az isteneket?» A fiúcska nem késett a felelettel: «Istent kell imádni. Ő megszülött Fia által minden egy szempillantás alatt teremtet. Az istenek pedig kőből és fából való emberi alkotások.» «El vele, kiáltotta méreggel a bíró; meg kell vesszőzni!» Aztán tudakolta: ki mondta ezt neki. A gyerek gyanútlanul csacsogott: «Senki sem mondta nekem. De minden reggel hallok, amint édesanyám imádkozza: Az egyedülvaló Isten és az ő Krisztusa. Én anyámtól kaptam, anyuka pedig Istentől.» »Tehát keresztény vagy?» faggatta a bíró. «Igen, Krisztusban reménykedem, mint édesanyám.» A bíró most a gyereket anyjárt küldött. Hadd legyen tanuja fia kínjainak. A hős anya azonban csak biztatni tudta fiát: Siess Krisztushoz, ő gyermekeket is megkoszorúz a vértanuk koronájával. Együtt vitték a vesztőhelyre Románnal. Maga az anya vitte, majd mikor oda kellett adni a hóhérnak, még egyszer megcsókolta, aztán kérte, legyen Krisztusnál pártfogója, és zsoltárt imádkozott, miközben lefejezték. Románt el akarták égetni. Azonban hirtelen támadt zápor kioltotta a máglyát. A bíró most kivágatta nyelvét: ne hirdesse már Krisztust. Azonban a régebben dadogó szerzetes most, nyelv nélkül, könnyedén és folyékony beszédben dicsőítette Istent és hirdette a bálványok hívságát. Végre megfojtották börtönében. Példája az antióchiai keresztényekbe új lelket öntött és még évtizedek múlva is lelkesedésre ragadta Antióchia legnagyobb fiát, Aranyszájú Szent Jánost, ki két hatalmas beszédben dicsőítette vértanúságát.

November 19.

Szent Erzsébet özvegy † 1231.

Olyan életkorban, melyben mások még az elindulás és szárnybontogatás nehézségeivel bajlódnak, ő már a tökéletes szentség igézetében ragyogott kortársai előtt. Mint hajadon, mint hitves és mint özvegy egyaránt mintaképe volt a keresztény tökéletességnek. Ő a középkor «asszonyideálja,

Szent Ferenc nővére, Fra Angelico ecsetjének alakja, *spectaculum mundo et angelis*». (Prohászka.)

Szent Erzsébet az Úr 1207. esztendejében született a sárospataki királyi várban. Apai és anyai ágon egyaránt királyok és szentek véréből eredt. Atyja, II. Endre király részéről ott ragyogott előtte a szent királyok: Szent István, Szent László és Szent Imre herceg, továbbá Csehországi Boldog Ágnes példája; anyja, a német andechs-meráni családból származott Gertrud királyné részéről pedig Boldog Mechtild edelstetteni apátnő és Szent Hedvig sziléziai hercegnő jártak előtte a szentségben. De közelebbi környezete is állandóan a jámborság szellemét lehelte körötte. Szülei számos hibájuk és fogyatkozásuk ellenére mindig készségesen követték az Egyház parancsait; bátyja, IV. Béla egymaga három szentet nevelt az ég számára, öccse, Kálmán herceg pedig lángoló keresztesvitéli buzgalomával és Boldog Szalómával élt szívi házasságával a legtökéletesebb módon valósította meg a keresztény lovag eszményét. Ilyen környezetben hamar csirázásnak indultak a lélek mélyén szunnyadó kegyelmi magvak, és Erzsébeten már kicsiny gyermekkorában megmutatkoztak a későbbi életszentség jelei. Alighogy gügyögni kezdett, már imádságra nyílt ajka, s még játékát is imádsággal igyekezett megszentelni. Fogócskázás közben szándékosan a kápolna felé terelte pajtásait, hogy így alkalma legyen legalább egy pillanatra beugrani és az oltár elé borulva egy-egy Miatyánkot vagy Üdvözlégy Máriát elmondani. Máskor megméretkezés ürügye alatt letérdelt vagy aláztatosan leborulva megcsókolta a földet.

Korán megnyilatkozott jellemének másik alapvonása, az irgalmas szeretet is. Ha játékközben nyert valamit, azt azonnal szegényebb sorsú társnőinek adta. Korán barátságot kötött a koldusokkal. Eleinte csak a magától megvont falatokat adta nekik; később azonban már nem érte be ennyivel, hanem minduntalan betepegett a cselédszobákba és a konyhába, s onnét vitt nekik bőséges alamizsnát. Ekkor és ilyen körülmények közt játszódhatott le az ismert rózsalegenda is.

De a gyermekkor ártatlan örömeibe nemsokára keserű örömcseppek vegyültek. Mint Hermann thüringiai tartománygróf hasonló nevű fiának jegyese, már négyéves korában Wartburgba került, hogy leendő vőlegényével együtt nevelkedjék. A hirtelen környezetváltás igen mély nyomokat hagyott a zseni királyi gyermek lelkében. Hiszen szüleinek,

testvéreinek és játszópajtásainak szerető köréből egyszerre idegen emberek közé jutott, akiknek legtöbbször bizalmatlansággal, sőt alig leplezett ellenszenvvel fogadta őt. Nem kevésbé idegenül hatott reá a grófi udvar vége-hosszát nem érő örökös dínom-dánomja. Mert Hermann grófnak valóságos szenedélye volt a vendéglátás: szívét és házát éjjel-nappal nyitva tartotta a kóbor lovagköltők és művészek befogadására. Jöttek is csapatostul. Az egykorú költő szava szerint a wartburgi vár termeit állandóan olyan pokoli zsvaj verte fel, hogy szinte csodaszámba ment, ha egyik vendég meg tudta érteni a másiknak szavát.

A kis királylány nehezen találta magát bele ebbe a zajos környezetbe. Belsőség után sóvárgó finom lényé ösztönszerűen visszaborzadt a sok heje-hujával együttjáró durvaságtól és közönségességtől. Idegennek és elhagyottnak érezte magát Wartburgban. Árvaságának tudata állandó nyomásként nehezedett lelkére és szelíd melankóliával vonta be életét. Anyja szörnyű halálának híre (1213) még jobban megrendítette és még teljesebb magábavonulásra készítette. Nagy magárahagyottságában az imádság volt egyetlen vigasztalása.

Később lényegesen enyhült helyzete. Ebben nagy része volt Hermann grófnak és feleségének, Zsófia fejedelemasszonynak, akik őszintén szerették leendő menyöket és rajta voltak, hogy a kis hercegnővel minél előbb megkedveltessék új otthonát. Az udvar egyrésze azonban sehogyan sem tudott megbáratkozni Erzsébet mély vallásosságával, s apró túsúrásaival állandóan keserítette életét. Így múlt el őt keserves esztendő, mikor vőlegényének, az ifjabb Hermann grófnak hirtelen halála (1216) még keményebb próbának vetette alá a szegény gyermeket. Ellenzői ugyanis most már nyíltan ellene fordultak és kolostorbaadását, illetve hazaküldését sürgették. Az öreg tartománygróf azonban úgy döntött, hogy a magyar királylány másodszülött fiának, Lajos grófnak legyen a jegyese. Erzsébet annál szívesebben belenyugodott ebbe a döntésbe, mivel Lajos már előbb is figyelmet és rokonszenvet tanúsított iránta.

De az égbolt csak nem akart kiderülni. A szerencsétlen Hermann fejedelem már egy év múlva követte fiát a halálba, s a rosszakaratú intrika ismét felütötte fejét. A léha udvari emberek, akiknek szemében mindig szálla volt a kis királyi hercegnő őszinte jámborsága, most azon kezdtek mesterkedni, hogy Lajost elidegenítsék tőle. Ez azonban kereken visszautasította az eljegyzés felbontásának gondolatát. Sőt egyszer

az előtte emelkedő Isebergre mutatva azt mondotta egyik bizalmasának: «Látod előttünk ezt a hegyet? Nohát, ha a lábától a csúcsáig tiszta arannyá változnék és ezt az aranyat mind nekem adnák, ha Erzsébetemet visszaküldeném, nem tenném meg. Bármit mondjanak és bármit tegyenek, Erzsébet ne törődjék vele, mert én feleségül veszem őt. Szeretem és csak őt szeretem a földön. Erzsébet erényessége és jámborsága miatt kedvesebb nekem, mint a világ minden gazdagsága». Ilyen határozott és félreértést nem tűrő beszéd előtt el kellett némulnia minden intrikának. És Lajos szavának embere maradt: 1221-ben fényes menyegző keretében egybekelt tizennégy éves arájával.

A fényes menyegzőt a harmonikus együttélés mondhatatlanul boldog éveit követték. Lajos gróf, akit alattvalói holtá után szentként tiszteltek, minden tekintetben méltó volt jámbor hitveséhez. A hitvesi szerelem nemhogy a földhöz láncolta volna, hanem ellenkezőleg, egyre közelebb vitte őket az éghez. Mint Erzsébet egyik udvarhölgye a szenttéavatás alkalmával vallotta: «Csodálatos szeretettel szerették egymást és édes szavakkal kölcsönösen Isten dicsőítésére és szolgálására buzdították egymást».

Erzsébet vallásos géniusza csak most, a külső akadályok elhárulása után bontakozott ki teljes szépségében. Különösen imádságos élete mélyült el nagy mértékben. Hogy a nappalt megtoldja, sokszor éjszakánként is felkelt és akárhányszor annyira belemerült az imádságba, hogy az álmom ott nyomta el az ágy előtt. Az imádság mellett kemény önsanyargatást gyakorolt. Kora fiatalságától fogva sokat böjtölt és vezeklőövet hordott. Majd az Úr Jézus keserves kínszenvedésének emlékére szokásba vette, hogy minden pénteken, nagyböjtben pedig mindennap megostoroztassa magát. Sőt házassága utolsó idejében sokszor éjszaka is felkelt, valamelyik távolabbi szobájában erősen megostoroztatta magát, s mosolygó arccal ismét visszatért férjéhez.

Belső életével lépést tartott az irgalmas emberszeretete. Elmondhatta magáról: «Gyermekségemtől velem nőtt a könyörülés, és anyám méhéből jött ki velem» (Jób 31, 18). Már kicsiny gyermekkorában különös örömet lelte az alamiznasztásban. De igazi szamaritánus szerepéhez csak házassága után jutott. A középkori társadalom gazdasági szervezetlenségével, mélyreható szociális ellentétéivel, fogyatékos népigiéniájával és sűrűn ismétlődő járványos betegségekkel

Szent Erzsébet.

tömérdek alkalmat nyújtott neki. És ő egyetlen alkalmat sem hagyott felhasználatlanul. A szegényeknek bő alamizsnát osztott, s ha pénze kifogyott, ékszereivel és drága öltözékeivel elégítette ki őket. Az elhagyott és nyomorék gyermekek számára menhelyet állított, ahol maga gondozta őket. Hasonló szeretettel fonta körül a betegeket; mennél elhagyatottabbak és tehetetlenebbek voltak, annál nagyobb készséggel forgolódott körülöttük: főzött számukra, megvetette ágyukat, mosdatta és fűrésztötte őket, s az undor legkisebb jele nélkül mosogatta és kötözgette visszataszító sebeiket. Különösen a testi és lelki nyomorúság megszemélyesítőit, a szegény belpoklosokat ápolta nagy odaadással. Minden poklosban a szenvedő Krisztust látta és ápolta. Ez a mélyebb értelme a férje ágyába fektetett poklos legendájának is: Lajos gróf, mikor az ágy függönyét széthúzza, a várt poklos helyén magát Krisztust találja.

Hatodik esztendeje élte már a földi és égi szerelem kibeszélhetetlen boldogságát, mikor egy rettenetes megpróbáltatás újból eszébe hozta az Írás szavának igazságát: «Akit szeret az Úr, megfenyíti» (Péld. 3, 12): férje 1227 nyarán Olaszországba indult, hogy II. Frigyes császár oldalán részt vegyen a tervezett kereszteshadjáratban; mielőtt azonban hajóra szállhatott volna, áldozatául esett az olasz földön fellépő súlyos járványnak. Erzsébet a szörnyű hír hallatára szinte eszét vesztette a fájdalomtól. «Ah, Istenem, Istenem, — sóhajtott — rám nézve mindennek vége, a világ már semmi nekem.» Hetek teltek bele, míg valamennyire össze tudta magát szedni. És ime, még jóformán fel sem száradtak könnyei, s máris újabb szenvedés, az otthontalanság kínja szakadt rája. Sógorai ugyanis mindjárt férje halála után olyan brutális kíméletlenséggel léptek föl vele szemben, hogy ő jobbnak látta Wartburg helyett a kis Eisenach városban vonni magát. Itt azonban senki sem merte befogadni. Utoljára is egy rozzant ólban volt kénytelen menedéket keresni három kis gyermekével. De akkor már mindenestül fölemelkedett megint Isten-szeretésének teljes magaslatára. Az Üdvözítőre gondolt, ki istállóban jött a világra és később nem volt hol lehajtania fejét. Reggel egyenest a barátok templomába sietett és hangos Te Deumot énekeltetett velők. Hősiesen állotta a harcot akkor is, mikor gyermekeitől is meg kellett válnia, s mindenkitől elhagyatva két keze munkájával kellett kenyerét megkeresnie.

Ennek a méltatlan állapotnak csak akkor szakadt vége, mikor férjének hazatért bajtársai a szent mellé állottak s rokonait az égbekiáltó igazságtalanság jóvátételére kényszerítették. Erzsébet így ismét visszatérhetett Wartburgba. Mivel azonban nem érezte jól magát a számára rideggé vált falak közt, 1228 tavaszán önszántából a Hessen szélső határán fekvő Marburgba vonult. Itt élte le életének utolsó éveit. Itt-tartózkodásában mindjobban belekerült a ferences mozgalom sodrába és egyre jobban megtanulta az assisi szentnek szemével nézni a világot. Tulajdonképen legjobban szeretett volna mindent eldobni és a poverello példájára koldusként járni a világot; mivel azonban gyóntatója, a szigorú Konrád mester megtiltotta neki a teljes szegénység fogadalmának letételét, csak mint a harmadrend tagja szegődhetett Szent Ferenc követői közé. Egyébként ideje tovább is az imádság, alamizsnázkodás és betegápolás közt oszlott meg — főként azonban különös és szigorú lelkipolitikája, Marburgi Konrád gyakorolta őt kemény, szokatlan eszközökkel az engedelmes-ségben és teljes lemondásban. Ilyen módon a lelki tökéletességnek szinte szédítő magaslatára jutott. Megérett Isten örömére. 24 éves korában az Údvözítő nyájasan tudtára adta, hogy most jöjjön hozzája. Néhány nap mulva megbetegedett; és 1231 nov. 17-én, édes ének, öröm és illatár közepett lelke bement az Úr Krisztus örömébe. IX. Gergely pápa már négy év mulva, 1235 máj. 26-án a szentek sorába iktatta. II. Endre király még megérte, hogy a szentek sorában tisztelhesse kedves gyermekét.

Ugyanerre a napra esik

Szent Abdiás próféta † 800 k. K. e. A legrégebb az író próféták közül. Jövendölését a neve alatt szereplő könyv őrzi a kis próféták között.

Szent Barlaám vértanu † 300 k. Egyszerű parasztember volt, mégis az üldözésben oly hősileg állott helyt Antióchiában, hogy Aranyszájú Szent János nem győzi eleget magasztalni.

November 20.

Valois Szent Félix hitvalló † 1212.

Valois Szent Félix (Bódog) nem a szónak, hanem a tettek volt mestere. Keveset beszélt, de annál többet cselekedett. Jóformán egész életét embertársai szolgálatára szentelte.

Szeretete nem volt sablonos; a régi, jól bevált eszközök mellett újakat tudott találni. Legjobb bizonyág erre a trinitárius rend megalapítása s vele a kor egyik legégetőbb sebének orvoslása. A rabkiváltó szerzetesek munkábalépése ugyanis a kor heroizmusához méltó megoldását adta a hitetlenek fogságában sínylődő keresztény rabok kérdésének, melynek súlya alatt már évtizedek óta vergődött a nyugati keresztény társadalom.

Félix a francia királyság (Isle de France) Valois nevű tartományában született. A Valois név inkább születéshelyére, mint a királyi ház Valois-ágával való állítólagos rokonságára vonatkozik. De ha nem is eredt királyi vérből, mindenesetre előkelő és jómódú családból származott. Jámbor anyja születése után mindjárt Szent Bernát elé vitte, hogy adja reá áldását. S aztán mindent megtett, hogy az irgalmas szeretetre nevelje fiát. Fogott az áldás is, az igyekezet is. Félix már kicsiny gyermek korában a szegényekkel és koldusokkal nagy barátságot kötött. Ami pénzt szüleitől, rokonaitól és ismerőseitől kapott, azt az utolsó fillérig mind nekik osztotta. Ha az útfélen didergő koldust látott, azonnal lekerítette válláról finom köpenyét és habozás nélkül odaadta neki. Ebédnél az eléje tett ételek egy részét félretette, hogy legyen mivel kedveskednie a szűkölködő gyermekeknek. Egy kivégzésre vitt gonosztevő látásán annyira megindult, hogy mindjárt odavetette magát a bírák lába elé és addig sírt, könyörgött nekik, míg csak meg nem kegyelmeztek az elítéltnak. Életírói még megjegyzik, hogy a bűnös teljes mértékben méltónak bizonyult a kegyelemre, mert őszintén magábaszállott és szigorú vezekléssel és Istennek tetsző jámbor cselekedetekkel iparkodott jóvátenni előbbi életének vétkeit.

A jámbor ifjúságra szent férfikor következett. Gyermeki szeretete erős ütést kapott, mikor atyja minden hűség arculcsapásával otthagya anyját. Ez kipattantotta régen érlelt szándékát: otthagyni a világot. Anyját jámbor nagybátyjára, Thibaultra, Champagne grófjára bízta, ő pedig elment Citeaux-ba. Később Szent Bernát engedelmével Itáliába vonult és itt egy öreg remetével szigorú remetességben élt. Ebben az időben lett pappá. Társának halála után hazatért és a meaux-i rengetegbe vonult. Már jócskán benne járt a hatvanas években, mikor a Gondviselés megfelelő társat küldött neki a párizsi egyetem egyik kitűnőségének, a jámbor életű Mathai Jánosnak személyében. A szent remete való-

sággal Isten küldötteként fogadta az ifjú tudóst és szívesen megosztotta vele szegénységét. Ettől kezdve ketten serénykedtek az imádságban, elmélkedésben, böjtben, virrasztásban, önsanyargatásban és szent vetélkedéssel egyik iparkodott túltenni a másikon áhítatban és kitartásban.

Mathai Jánost azonban nem pusztán az önmegszentelődés vágya vezérelte a remeteségbe; bizonyosságot akart szerezni saját jövőjét illetőleg is. Egy látomásból, melyet első szentmiséje bemutatása közben nyert, homályosan sejtette ugyan, hogy a hitetlenek fogságában sínylődd keresztény rabok kiszabadítására szemelte ki őt az Úr, de egyelőre nem látta a gondolat megvalósításának módját. Buzgón imádkozott tehát további megvilágosításért. Félixnek jóideig semmit sem árult el benső vívódásaiból; csak jóval később, mikor felülről újabb biztatást kapott, avatta be őt titkába és egyúttal tanácsot kért tőle. A szent aggastyánnak mindjárt első hallásra megtetszett a gondolat, és most már ő sürgette Jánost, hogy haladéktalanul lássanak hozzá a gyakorlati kivitelhez. Az 1197. év végén együttesen Rómába indultak tehát és ott a hatalmas III. Ince pápa hozzájárulásával megvetették alapját a Szentháromságról nevezett rabkiváltó szerzetnek, a trinitáriusok rendjének (lásd febr. 8).

A pápai engedély kieszközlése után az alapítók siettek II. Fülöp francia király jóindulatát is biztosítani. A király nagylelkű adományaival és kiváltságaival nagy mértékben elősegítette a rend elterjedését. Ugyanakkor egy Chatillon Walter nevű jámbor lovag Cerfroid (Cerfroy) nevezetű birtokát, a mostani Aisne megyében, az alapítók rendelkezésére bocsátotta és ezzel lehetővé tette az első trinitárius kolostor megnyitását. Nemes példáját hamarosan mások is követték. Pl. Margit burgundi grófné egymaga húsz szerzetes eltarására tett alapítványt. Ekkorra a párizsi püspök és a szentviktori apát közbejöttével elkészült a szerzet törvénykönyve is. A regula kimondotta, hogy a rend bevételeinek egyharmadát a foglyok kiváltására, másik kétharmadát pedig az irgalmas-ság műveinek gyakorlására köteles fordítani. Ezenkívül azt is elrendelte, hogy a szerzet valamennyi templomát a Szentháromság tiszteletére kell szentelni.

Az alapvető munkák befejezése után János és Félix útjai elváltak egymástól. János Franciaországból Rómába ment és ott a Coelius-hegyen megalapította a rend második kolostorát; azután pedig Túniszba indult és megindította azoknak a

merész expedícióknak sorát, melyek a századok folyásában közel egy millió fogolynak szerezték vissza szabadságát. Félix ellenben Cerfroidban maradt s főleg a rend belső megerősítésén és terjesztésén dolgozott. Csakhamar számos kiváló tanítvány szegődött hozzája. Ilyenek voltak: Anglic János Londonból, Scot Vilmos Oxfordból, Corbellin Péter, a későbbi sensi és Sournier Jakab, a későbbi todi püspök. A szent aggastyán főleg azzal iparkodott tanítványaiban föléleszteni és ébrentartani a fogolykiváltó szellemet, hogy élénk színekkel ecsetelte előttük a szerencsétlen foglyok testi és lelki szenvedéseit és azokat a veszedelmeket, melyeknek hitük s következképpen örök üdvösségük állandóan ki van téve. Közel másfél évtizeden át folytatta ezt a lélekgyujtogató munkát, mígnem 1212-ben nyolcvanöt éves korában a szentek boldog halálával jobblétre szenderült.

A trinitárius évkönyvek állítása szerint IV. Orbán pápa már 1262-ben a szentek közé sorozta. Bizonyos, hogy VII. Sándor már 1666-ban emberemlékezetet meghaladón régi-nek mondotta tiszteletét. Ünnepe XI. Ince pápa rögzítette a mai naphoz.

Ugyanerre a napra esik

Szent Ödön lásd nov. 21.

Szent Bernwárd lásd dec. 8.

November 21.

Szent Ödön vértanu † 870.

840-ben született mint Offa keletangliai király fia. Alig volt tizenöt éves, mikor atyja visszavonult az uralkodástól: el akart készülni a halálra, s ezért magányba menekült. A gyermekifjút Humbert püspök 855 karácsonyán kente föl a kis ország királyává. Fiatalsága ellenére szokatlan uralkodói rátermettséget mutatott. Egy csapásra sikerült meghódítania alattvalói szívét. Állandóan érintkezett a néppel s az emberekről és a dolgokról lehetőleg személyes tapasztalat alapján igyekezett véleményt alkotni. Megvetette a hízélgést s nem tűrte másoknak befeketítését. Bátor, egyeneslelkű és igazságos király volt s meleg szeretettel törődött a szegények, árvák és elnyomottak ügyeivel. A kormányzásban sohasem feledkezett meg a Szentírás tanácsáról: «Ha fővé tet-

tek, ne fuvalkodjál föl, hanem légy olyan közöttük, mint egyik közülük» (Sir. 32, 1). Bölcseségének gyökere mély vallásossága volt. Egyszer kerek egy esztendőre visszavonult egyik várába, hogy a zoltároskönyvet kívülről megtanulhassa.

Áldásos kormányzása nyomában békesség és jólét fakadt. Ekkor a pogány dánok (normannok) véres keze nyúlt bele Keletanglia történetébe.

Inguar és Hubba dán vezérek 866-ban nagy hajóhaddal kötöttek ki Angolország keleti partján. Betörésükkel kezdetét vette a dán megszállásnak az a rémes korszaka, amelynek csak Nagy Alfréd (871—901) wessexi királynak hősi diadalai vetettek véget. A két vezér először a Keletangliával szomszédos területeken pusztított s csak aztán indult el Ödön országa ellen. A legrettenetesebb kegyetlenkedés és a legfölháborítóbb erkölcstelenség jelezte a dánok útját: a templomokat és kolostorokat fölperzseltek, a nőket meggyalázták, még a gyerekeket is kardélre hányták. A coldinghami kolostor apácái a vad hódítók buja szenvedélyével szemben szokatlan elhatározást tettek: apátnőjüknek, Szent Ebbának (ápr. 2, okt. 5) vezetése alatt levágták orrukat és felső ajkukat. A durva martalócok iszonyattal fordultak el tőlük, de rájuk gyújtották a kolostort: valamennyien bennégtek. A dánok Peterboroughban is megmutatták, mennyire ellene vannak mindennek, ami kultúra és kereszténység: az apátot az oltárnál fejezték le, a szerzeteseket annyira megkínózták, hogy mindannyian belehaltak szenvedéseikbe, magát a monostort pedig gyönyörű templomával és értékes könyvtárával együtt fölgyújtották. Ezek után Keletanglia földjére értek.

Ödön próbált ellenállni. Thetfort közelében hősi harcban még győzelmet is aratott fölöttük. Azonban csakhamar be kellett látnia, hogy a túlerővel és a vad erőszakkal szemben hiábavaló minden ellenállás és vérontás. Föloszlatta tehát hadi népét, maga pedig egyik várában húzódott meg. Azután megindultak a tárgyalások. A hódítók nemcsak hadisarcot, hanem föltétlen meghódolást kívántak. Ödön előtt három lehetőség állott: vagy próbál elbujdosni, vagy meghódol, vagy meghal. Az utolsót választotta, mert a menekülés az adott helyzetben gyávaságnak látszott, a dánok föltételeit pedig mint katolikus és mint angol nem fogadhatta el. A fölperzseli szentélyek és a megölt szerzetesek holtteste nyilván mutatták, mit akarnak a dánok a kereszténységgel. Ödön király pedig meg volt győződve, hogy a keresztységben, a bér-

málásban és a királyavatásban történt háromszoros fölkenése által a legszorosabban oda van fűzve az Úr Krisztushoz; őt el nem árulhatja és cserben nem hagyhatja. Hite drágább volt neki az életénél. De mit is ér az élete, amikor alattvalói nagy részét megölték, s amikor az életét csak becsülete árán menthetné meg? «Nem akarok király lenni, mondotta, midőn népem elpusztult s szabadságom elrablásával el akarják venni az utolsó is, ami az életnek becset ad». A tárgyalások így eredménytelenül végződtek.

Amit előre lehetett látni, bekövetkezett. Inguar parancsára a katonák körülzárták a királyi palotát s elfogták a királyt. Aztán megkötözték s istentelen vezérük elé vitték. A királyi rab akkor is hajthatatlan maradt. Ütlegetni kezdtek s mindenféle csúfságot űztek vele. Mindhiába! Majd levették, egy fához kötözték s véresre korbácsolták. Ödön el-elcsukló hangon állandóan csak Jézus szent nevét ismételte s az Úr segítségével jajszó nélkül viselte a kínzást. Jézus nevének hallatára a pogányok még jobban nekivadultak. Dühösen nyilazni kezdtek, s megismétlődött Szent Sebestyén vértanusága. Nyíl nyíl után röpiült a vérző testbe. Rostává lőtték, de ő nem kért kegyelmet. A jelenvolt Inguárt ez annyira felbőszítette, hogy a szinte már elvérzett, félholt királynak fejét vétette.

Ez a vértanuság 870 nov. 20-án történt. A vértanu király ekkor még csak harmincéves volt.

Ödön életírója, Abbo fleury-i apát († 1004) a holttest további sorsáról is értesít. Eszerint a távozó hóhér fenevadak a holttestet Isten szabad ege alatt hagyták, a levágott fejet azonban a szomszédos erdő sűrűjében rejtették el. Még temetésben sem akarták részesíteni a hős vértanut. Eltakarodásuk után a hű alattvalók mindjárt megtalálták a főnélküli testet s azonnal hozzáfogtak a fej kereséséhez is. Nagy tömegben özönlötték el az erdőt s közben-közben elhangzott ajkukról az egymáshoz intézett kérdés: «Hol van? Hol lehet?» Egyszer csak egy helyről hallani lehetett a következő angol szavakat: Her, her, her (= itt, itt, itt). A király levágott fejének jelentkezése volt ez. A hang nyomán megtalálták, amit kerestek. Hogy csodálkozásuk és döbbenetük még nagyobb legyen, egy hatalmas farkassal találták magukat szemben. Az Istentől rendelt bátor őr ott feküdt a bokrok alatt s karmai közt tartotta a sértetlen szent koponyát. Eddig minden állattal szemben megvédte, most pedig az emberek

előtt megjuhászodott s átengedte nekik. Sőt mikor a menet a drága ereklyével zokogás és éneklés közt elindult a sír felé, ő is utána cammogott. A temetés után pedig újra visszatért a rengetegbe.

Ödön temetkezési helyét, Kingstont a kegyelet Edmundsbury-nak, azaz Ödön sírjának nevezte el, s hovahamar híres búcsújáró hely lett belőle. Amikor a 11. század elején újra a dánok lettek az urak Angolországban, az új hódító, Nagy Kanut 1020-ban apátságot emeltetett a vértanu sírja mellett. A keresztény utód így akarta jóvátenni pogány ősei istentelen tettét.

Ugyanerre a napra esik

Szűz Mária bemutatása a jeruzsálemi templomban. Lásd febr. 2.

Szent Rufus hitvalló † 80 k., akit Szent Pál említ Róm. 16, 13.

I. Szent Gelázius pápa hitvalló † 496. Négy éves pápasága alatt sokat tett a pogány maradványok megszüntetésére, kiépítette a liturgiát és nehéz időben, mikor Itáliát már minden felől barbárok özönlöttek el, bölcs és erős kézzel kormányozta Szent Péter hajóját.

Szent Kolumbán hitvalló † 615. Mint ifjú belépett hazájában, az ír Ulsterben Bangor híres kolostorába, 590 körül tizenkét társával (köztük volt Szent Gál, lásd okt. 14) kivonult evangéliumot és bűnbánatot hirdetni Angliában, a Bretagneban, majd a Rajna völgyében és végül Lombardiában. Az evangéliumért lángoló, ideális és erőteljes egyéniség volt, aki királyoknak is szemébe merte mondani gonoszságukat és rengeteg tanítványt vonzott. Ezek számára megírt egy szabályt, mely sokkal keményebb és ridegebb, mint az eredeti bencés szabály. Ezt először a tőle alapított híres luxeuili apátságban követték, s csakhamar egész Franciaországban uralkodóvá lett. Másik híres alapítása Bobbio Lombardiában. Mint ennek apátja halt meg «jó vénségben» és érdemekben.

November 22.

Szent Cecilia szűz vértanu † 230.

Az Úrnak 230. esztendeje. Alexander Severus uralkodik a római birodalomban.

Fáradt világ, kiélt világ, önmagától megcsömörlött világ fölött új nemzedék nő már. Mert moccan a lélek, s nem bírja *mindenki* gúzsbakötni, elbódítani. S az eleven, az érző léleknek kín a csömör, a sötétség, a pizsok. A világoosságnak akarja

kitárni magát, várja a kelő napot. Fölkelt. «Világosság a népek megvilágítására», a mi Urunk Jézus Krisztus. S összesereglik belőlük az «Ecclesia orans», az imádkozó Anyaszentegyház. Mindnek kitárva a karja, tűz a szívében, az ajkon kimondhatatlan édességű fohászok, zengő himnuszok. S a szeme mindnek fölfelé néz, a kelő hajnali napra: Krisztusra.

S az előénekes és előimádkozó Szent Cecilia.

Ilyenek látta őt az Egyház, amelynek ölen sarjadt, mint az új nemzedék szépséges virága; s mely azóta Cecilia nevét minden mise kánonjában emlegeti. Ilyenek a római hívek, akikkel együtt imádkozott, akik ott álltak menyegző-

jénél és vértanúságánál, s akik passióját megírva így emlékeznek róla: «A dicsőséges szűz állandóan keblén hordta Krisztus evangéliumát. Éjjel és nappal szüntelenül Istennel társalgott, hozzá fohászodott. *Kitárta a karját, úgy imádkozott az Úrhoz, és szíve mennyei tűztől lángolt.*»

A Ceciliusok előkelő nemzetségéből származott. Szülei még pogányok voltak, de ő már kora ifjúságában megismerte a szent kereszténységet. S a körülötte zajló züllött pogány világból öntudatos elszántsággal menekül a mennyei Jegyes felé. «Ciliciummal sanyargatta testét és epekedve kérte az Istent: Legyen a szívem, a testem szeplőtelen.» Szüzességet fogad.

Szülei azonban eljegyezték egy jóra való pogány ifjúval, Valériánnal. A családban régi tradíciók éltek: A leány akaratát nem nagyon kérdezték. A vőlegénynek elég volt a szülők ígérete.

Cecilia szíve telve volt aggodalommal. Ütköztek lelke vágya és a világ igényei. De megtalálta a megoldást. Már

a lakodalomra készülődtek. «Míg szólt a zene, Cecilia csak az Úrnak énekelt szívében: Legyen a szívem, a testem szeplőtelen, hogy meg ne szégyenüljek (Zsolt. 118, 80). S az esküvő előtti két-három napot böjtben, imádságban töltötte, s így ajánlotta Istennek szíve aggodalmát.»

Az Úr megvigasztalta: angyalát küldi oltalmára, ha kell.

A nászéjszakán elbeszéli Valériánnak a maga fogadalmát s az Úr ígését: «Titkot akarok reád bízni Valérián. Más szerelmesem van nekem, aki féltékenyen vigyáz reám!» S amint elbeszéli, hogy ki ez a más, akivel régen eljegyezte magát: Valériánban is föltámad a vágy, megismerni őt, aki a kereszten meghalt értünk és váltságot szerzett. Aki ilyen csodálatos életeszményt inspirál. S most fenn van az égben s angyalát küldi híveinek oltalmára. Szeretné látni az angyalt, annak a más, eddig nem is sejtett világnak hírnökét.

De ez csak úgy lehetséges, ha megkeresztelkedik, mondja neki Cecilia. Készségesen vállalkozik rá. Megy a vértanuk sírjaihoz; ott rejtőzik most az Egyház feje, Orbán pápa. Az Appiai úton szegényekre talál, Cecilia védenccre. Fölmutatja a magával hozott jelet, s vezetik tovább. A pápa szeretettel fogadja s térdenállva mond hálát az Istennek: «Uram Jézus Krisztus, jó Pásztor, a tisztaságra szólító tanács magvetője! arasd most annak a vetésnek természetét, amit Ceciliában vetettél. Mert ez a szolgálód szorgalmas méhecskeként szolgált neked. Jegyese vad oroszlán volt, mikor kapta; most már szelíd báránynod átváltoztatta.» És megkeresztelte az ifjút.

A keresztségben megnyílt Valérián szeme, megvilágosította már a Krisztus. Tudta látni titkait. Hazatérve «Ceciliát imádkozva találta. És mellette állt az Úr angyala. Nagy félelem szállta meg Valériánt: Leszállt az Úr angyala, s az egész szoba fényárban úszik!» Szívesen fogadja az angyal kezéből az új életnek jelvényét és jutalmát: hófehér liliomokból és vérpiros rózsákból font koszorút. Koszorút, amely soha el nem hervad, de csak a tiszták tudják meglátni.

Volt Valériánnak egy öccse, Tiburcius (Tibor). Eljött gratulálni az új házasoknak. Csodálkozva érzi a rózsza és liliom illatát, de a virágot magát még nem tudta látni. Mikor megmagyarázták neki a dolgot, őt is elfogja a vágy. Látni akarja a csodadolgokat, a csodálatos szent kereszténységet. Elmegy, megkeresztelkedik ő is.

«Most ismerlek el rokonomnak, mondja neki Cecilia,

mert az Isten szeretete megutáltatta veled a bálványokat. Mert az Isten szeretete volt, ami bátyádat hitvesemmé tette, téged pedig rokonommá.»

De nem hiába voltak a liliumok közé vérpiros rózsák fonva!

Almáchiuss városprefektus megtudta, hogy a két előkelő ifjú keresztény lett. Egyik tisztjével, Maximussal elfogatta őket. Állhatatosságuk láttára a tiszt még azon éjjel megtért családotul, és megkeresztelkedett.

A következő pirkadatkor Cecilia — nem hiába hordta keblén az Irást — biztatja a vértanukat az Apostol szavával: «Föl, Krisztus katonái! Vessétek el a sötétség cselekedeteit, s öltözzetek a világosság fegyverzetébe!» Át is mentek még aznap nagy bátran az örök világosságra: Valérián, Tiburcius, Maximus és társaik. Mind Cecilia gyűjtése.

A prefektus most öllene fordult. Le akarja foglalni vagyonát. De azt már megkapták a szegények. Jön a további tortúra. A pogány katonák azt beszélnek közben: «Hisszük, hogy Krisztus az Isten Fia, mert ilyen szolgálót támasztott magának!» És megkeresztelkednek. Cecilia pedig hirdette tovább Krisztust: «Megvalljuk szent nevét. Soha sem tagadjuk meg!»

A pogányok között is kínos föltűnést keltett már a hosszúság és eredménytelen kihallgatás s a nyomában járó sok megszegés. Véget akart hát vetni Almáchiuss az ügynek. Egy fürdőben forró gőzzel akarta megfojtatni titkon Cecilíát. A tűz azonban kialudt, s a szent hálát mondhatott még az Úrnak: «Köszönöm neked, az én Uramnak Jézus Krisztusnak Atyja, hogy eloltottad mellettem a tüzet!»

Ekkor fejvesztésre ítélte a prefektus. Háromszor sujtott le a hóhér, de nem tudta levágni a fejét. Halálra sebesítve hagyták a vesztőhelyen. Három napig még élt a vértanu szűz. November 22-én, a 230. esztendőben halt meg Rómában. Kallixtus katakombájában tették nyugovóra testét. A 4. században már templom állt tiszteletére a Tiberisen túl. Ide vitték át. 1559-ben, mikor fölnyitották sírját, még épségben volt a szent test. Maderna szobrász látta, s úgy készítette el Szent Cecilia szobrát.

A középkortól kezdve az egyházi zene védőszentjeként tisztelik, akinek élete tökéletes dal volt Krisztus dicsőségére, s kinek alakja olyan szép dalra, a fönti szép legendára ihlette a kegyeletes utókort.

Ugyanerre a napra esik

Szent Filemon püspök vértanu † 70 k. Szent Pálnak volt tanítványa és kedves barátja. Ennek a barátságának tanúsága Szent Pálnak Filemonhoz írt levele. Későbbi hagyomány szerint Kolossza püspöke lett Kisázsziában. Diána ünnepén a pogányok behatoltak a templomba; a többi keresztény menekült, ő ellenállt. Ezért megkorbácsolták, aztán derékig beásták a földbe és agyonkövezték.

November 23.

I. Szent Kelemen pápa vértanu † 101.

Rómában, közel a Kolosszeumhoz, mely a kereszténység első három századában annyi vértanunak látta harcát és győzelmét, egy csöndes utcában van egy régi templom. Róma 400 temploma közül ezen lehet legjobban meglátni, milyen volt nyugaton az első keresztény templom, az ú. n. őskeresztény bazilika. A jövevényt egy pitvar fogadja, középen nagy szenteltvíz-medence. Itt le kellett mosni az út porát és vele a világias gondokat és gondolatokat. Amint így megtisztulva belépett a hívő, tekintetét és lelkét a hosszú oszlopsorok egyenest a templom főhelyére vonták, a szent titkok felé: emelkedett helyen (tribuna) áll a vértanu sírja (confessio) fölött az asztalszerű oltár (mensa), az újszövetség áldozatának helye; mögötte a püspök tanítószéke (cathedra), körötte a papság helye (presbyterium); előtte, néhány lépcsővel lejjebb a kórus, az énekesek és alsópapság számára, a két emelvényvel (ambo): a jobboldali a szentlecke, a baloldali díszesebb, a díszes húsvéti gyertyatartóval az evangélium olvasása számára.

A katolikus kegyelet úgy tudta századokon keresztül, hogy ez a jeles bazilika régesrégen, a 4. században, I. Szent Kelemen pápa tiszteletére emelkedett, aki Szent Péter harmadik utódja volt (az első Linus, a második Anaklét) és 92—101 között ült Szent Péter székén. Sőt úgy tudták, hogy Szent Kelemen háza fölött épült, ama kápolna fölött, hol az üldözések alatt sokszor titkon istentiszteletre gyűltek a keresztények. Szent Jeromos Rómában időzésekor járt benne (392), Zozimus pápa 417-ben benne tartotta azt a zsinatot, mely elítélte Pelágius eretnokségét, Nagy Szent Gergely benne prédikált. Újból fényes napok virradtak reá, mikor Ciril és Metód (júl. 7) első római útjuk alkalmával elhozták Szent Kelemen ereklyéit; sőt maga Ciril is odatemetkezett. II. Paszkál pápa 1100 körül a kopott régi templomot restauráltatta.

Ezt így tudták a múlt század közepéig. Ekkor javító munka közben a templom pitvarában váratlanul régi falakra bukkantak. Tovább ástak és nemsokára nagy meglepetésre egy betemetett földalatti bazilikát szabadítottak föl, jóval nagyobbat és fölségesebbet a földfölöttinél, melyről csakhamar kitűnt, hogy ez az a templom, melyben Szent Jeromos, Gergely, Ciril járt. A 11. század vége felé IV. Henrik harcaiban Guiszkard Róbert azt a városrészt földülta, s II. Paszkál jobbnak látta a régi bazilikát betemetni és hasonló újat építeni föléje.

A törmeléktől megtisztított alsó templom falairól ősrégi mozaikképek tűntek elő. Az egyik egy szép legendát örökít meg Szent Kelemen életéből. Az első századvégi kised római hívő községhez tartozott Teodóra, Szizinnusnak, Nerva császár barátjának felesége. Szizinnius egyszer gonosz szándékkal belopódzott a keresztény gyülekezetbe, épen mikor a szent titkok ünneplése kezdődött. Isten büntetésből megfosztotta látásától és hallásától. Kelemen Teodóra kérésére meggyógyította. Most Szizinnius mint varázslót el akarta fogatni Kelement. Isten azonban elvette neki és szolgálóinak az eszét, úgy hogy egy kőszlopot kötöztek meg és hurcoltak el — abban a hiszemben, hogy Kelement viszik. A pápa ebből is kigyógyította, Teodóra pedig kiimádkozta számára a hit kegyelmét; amint írva van: «A hitetlen férj megszenteltetik a hívő asszony által» (Kor. I. 7, 14). A kép fogadalmi tárgy, rajta még az írás: «Én Beno de Rapiza, feleségemmel, Máriával együtt festtettem ezt a képet Isten és Szent Kelemen szeretetéből».

Egy másik kép azt ábrázolja, hogyan szabadult meg csodálatos módon egy kis gyermek Szent Kelemen közbenjárására. A hagyomány azt tartotta már a 4. század végén, hogy Szizinnusnak és házanépének megtérése felbőszítette Traján császárt. Kelement elfogták s miután hiába akarták hittagadásra kényszeríteni, Kerzonézusba (Gallipoli félsziget a Fekete tengeren) száműzték, rabmunkára a márványbányákba. A bányászoknak itt igen rosszul ment a soruk. Főkinjük az volt, hogy a vizet hat mérföldről a vállukon kellett hordaniok. Kelemen csodálatos módon bőséges forrást fakasztott nekik: Egy bárányt látott, mely lábával megmutatta a helyet ahol ásni kellett. Erre a csodára tömegesen megtért a vidék népe. Nemsokára 75 templom emelkedett, és 300 mértöld körzetben hírmondó sem maradt a pogány-

ságból. Traján erre újabb üldözést rendelt, melynek folyamán Kelemennek vasmacskát kötöttek a nyakába és úgy dobták a tengerbe: ne találhassák meg és ne tisztelhesék még a holttestét se a keresztények. A hívők buzgó imájára azonban a tenger három mérföldet hátrált, és ime, láthatóvá lett egy gyönyörű márvány mauzóleum, benne a vértanu pápa holtteste. A keresztények nem vihették el a drága ereklyét. Ebben megakadályozták a császár emberei. De felsőbb ígéretet kaptak, hogy a szentnek halála napján a tenger mindig hátrál majd, és a sír hozzáférhető lesz kegyeletüknek. Egy ilyen alkalommal — s ezt ábrázolja a földalatti San Clemente régi mozaikja — egy anya ottfeljettette gyermekét. A következő évfordulókor épségben megtalálta. Ezt a képet is Rapiza készítette «Szent Kelemen iránti szeretetből és lelkének üdvösségeért».

Igy övezte gyermeked kegyeletével és tiszteletével a szent pápát a római nép, mely egyik első nagy templomát emelte tiszteletére, nyomban azután, hogy a katakombákból napfényre jöhetett. S buzgón így fonta-szötte jámbor képzeletének virágfüzereit alakja köré. Sőt még tovább ment. Szinte regénybe illő módon azt beszélte, hogy a császári családból való volt, Palesztinában egyenest Szent Péter térítette meg s vitte magával azokra az utakra, melyekben állítólag Simon mágust ismételen csodálatosan megszegyenítette. Közben megint csodálatos módon megtalálja és fölismeri elveszett hozzátartozóit.

Mindez későbbi századok jámbor elképzelése; de miként a fényes nagy templom és képei, hangos biznyság, mennyire élt Kelemen emléke és szelleme a hívők között, és milyen nagy embernek kellett lennie Isten országában.

S valóban! Miközben az eredeti Szent Kelemen templomot föltárták, találtak egy lejáratot, mely még lejjebb visz. Itt vízből szabadítottak ki három helységet — az egyikben a perzsa Mitra bálványisten oltára állott. A tudósok úgy gondolják, hogy ez lehetett a ház, melyben Kelemen pápa lakott, s ahová misére gyűltek az üldözött keresztények. A pápa számkivetése után a pogányok vették birtokba, és az akkor nagyon kelendő Mitra-tisztelet helyévé avatták. Bár-mint van, bizonyos, hogy ezek a falak a római köztársaság korában épültek és Szent Kelemen idejében már régen állottak.

Igy tud Rómában az emlékezés és az ásó a jelen fonalán, törmeléken és legendákon keresztül leereszkedni abba a

rétegebe, mely a szent kereszténység történeti gyökereit fogadta be és ápolta. S így rátalálunk Szent Kelemennél is arra a történeti valóságra, melynek gránitoszlopát aztán körülfonták a jámbor képzelet színes koszorúi és girlandjai.

Bizonyos, hogy Kelemen személyesen ismerte még Szent Pétert és Pált, sőt Pálnak Macedónia megtérítésében munkatársa is volt (lásd Fil. 4, 3). Bizonyos továbbá, hogy 92—101 közt mint Szent Péter harmadik utóda kormányozta az Egyházat. Ennek a kormányzó tevékenységének egy fölséges emléket állított ő maga, és ez az emlék a maga hitelességében és teljességében ránk maradt, mint a San Clemente alapfalai. Ez a Korintusiakhoz írt levele.

A korintusi keresztényeknek jó hírük volt, különösen testvéri áldozatkészségük miatt. De már Szent Pál kénytelen volt megfeddeni őket, hogy «féltekenység és versengés» van köztük, hogy nagyon is «emberi módon» járnak (Kor. I. 3, 3). A 90-es évek elején megint ilyen «versengések» dúlták ezt a régi apostoli egyházat. Néhány izgága fiatal «testvér» pártot ütött az öregek és az elüljárók ellen s elűzte őket. Megtudta ezt a római egyház, és Kelemen anélkül, hogy erre fölszólították volna, pusztán apostoli felelőssége tudatában, teljes tekintéllyel ír nekik:

«Az apostolok is tudták a mi Urunk Jézus Krisztustól, hogy viszálykodás támad majd a püspöki méltóság körül. Ezért ők maguk iktatták be az előjárókat, és meghagyták nekik, hogy ha elszenderülnek az Úrban, más kipróbált férfiak vegyék át tisztüket. Már most letenni szent hivatalukból azokat, kiket ők vagy megbizottaik beiktattak, kik Krisztus pásztori tisztét alázatban, feddhetetlenül, önzetlenül kezelték, kik huzamos időn át mindenkitől jó bizonyítványt kaptak: ez nézetünk szerint igazságtalanság. Nem is lesz az csekély bűn a számunkra, ha olyan férfiakat, kik feddhetetlenül és szent lelkiülettel mutatták be áldozatukat, elűzünk püspökségükből... Gyalázat az, Szeretteim, nagy gyalázat és szégyen a Krisztus szerinti életmódra, ha azt kell hallani, hogy Korintusnak ősi, szilárdalapú egyháza egy-két ember miatt föllázad prezbiteri ellen... Sürgősen meg akarjuk tehát szüntetni ezt a visszásságot!»

S milyen finom tapintattal fog neki a visszásság megszüntetésének:

«Térdre ereszkedünk az Úr előtt és könnyek közt kérleljük, hogy kegyelemben engesztelődjék ki velünk és tereljen

vissza bennünket a kölcsönös testvéri szeretet fölséges szent útjára... Ki tudja leírni Isten szeretetének kötelékét? Ki képes ecsetelni fölséges szépségét? Leírhatatlan az a magasság, ahová fölvisz. A szeretet összeköt Istennel, befödi a bűnök sokaságát; a szeretet elvisel mindent, mindenben hosszútűrő; nincs semmi közönséges a szeretetben, semmi kevélység. A szeretet nem ismer megosztást, nem lázad föl, a szeretet mindent egyetértésben tesz... Könyörödjünk tehát Isten irgalmához, hogy a szeretetben találkozzunk, menten a pártoskodástól, menten a gáncstól...»

Így beszél Szent Péter utódja, Krisztus helytartója, a «szeretetszövetség előljárója» már az első században, néhány évvel Szent Péter halála után.

Most már értjük, miért volt Szent Kelemennek oly egyetemes és nagy tisztelete az egész Egyházban, s miért nem halványította el emléket a századok súlya. Leveléből az első ünnepélyes pápai szó szólott a kortársakhoz, és az hangzik töretlen erővel, tekintéllyel és krisztusi szeretettel végig a századokon.

Ugyanerre a napra esik

Szent Felicitás özvegy † 150 k., ki a későbbi legenda szerint hét vértanu fia után vette el koronáját.

Szent Lukrécia szűz vértanu † 306. Meridában, Spanyolországban szenvedett vértanuságot Dioklécian üldözése idején.

Szent Amfilóchius püspök hitvalló † 394 k. Naziánzi Szent Gergely (máj. 9) rokona. Tekintélyes ügyvéd volt már Konstantinápolyban, mikor elfogta az askéta élet szent vágya. Visszatért szülőföldjére, Kappadókiába. Itt Nagy Szent Vazul (jún. 14) sürgetésére Ikónium püspöke lett és jellemes viselkedésével és (ma elveszett) írásaival sokat tett az arianizmus visszaszorítására.

* **Szent Dániel** püspök hitvalló † 545. Bangor püspökeként tündökölt életszentséggel és buzgósággal Britanniában.

November 24.

Keresztes Szent János egyházdoktor † 1591.

Keresztes Szent János egyike azoknak a csillagoknak, kik oly nagy számmal és oly bűvös fénnel ragyognak a 16. századi spanyol szellemi életégén. A szerzetestörténet úgy ismeri, mint Avilai Szent Teréznek hűséges munkatársát Kármel rendjének megújításában. Azt akarta Isten, mondja megható

egyszerűséggel a rendnek krónikása, hogy miként Kármelnek születésében volt atyja (Krisztus) és anyja (Szűz Mária), úgy újjászületésében is legyen anyja: Terézia, és atyja: János. A lelkiélet emberei pedig úgy ünneplik mint a misztika nagy tanítóját, ki Szent Teréz mellett a misztikai magasságba törő lelkiéletnek legavatottabb mestere, sőt egyházdoktora (1926).

A misztikai magaslatra följutott lélek semmit nem gondol, nem akar, nem szeret, csak Istent, kit nem a hit távlatában sejt, hanem lelkében közvetlenül jelenlevőnek tud és érez. Ennek az Isten-szövetségnek áldásait ecseteli János az «Élő szeretetláng» c. munkájában. Az Istennel való misztikai egyesülés magaslatára két út visz. Az egyik az ember maga törtet előre, természetesen a kegyelem segítségével: igyekszik lelkét következetesen megtisztítani a teremtményekhez való minden ragaszkodástól. Erről tanít a «Kármelhegy útja». A másik úton Isten maga viszi az embert: szenvedéseken, lelki szárazságon, nagy szellemi sötétségeken keresztül. Erről szól «A lélek sötét éjjele».

Ezek a munkák, melyeket Ernő kármelita atya magyarrá fordított, azért olyan értékesek és hatásosak, mert bennük Szent János voltaképen csak a maga életét írja le: miként igyekezett fölfelé a Kármel útján az élő Szeretetláng közvetlen közelébe, s miként vezette el ide Isten a lelki sötétségnek döbbenetes, rettenetes éjtszakáján át.

János atyja, Yepes Gonzáló nemes, gazdag kereskedő család tagja volt Toledóban. Mint fiatal ember üzleti ügyekben többször megfordult Hontiverosban, Avila (Szent Terézia szülővárosa) közelében egy jámbor özvegnél. Megtetszett neki ennek erényes, ügyes, szemrevaló szobalánya, Alvarez Katalin, szegény árva. El is vette feleségül, hozzátartozói ellenkezése dacára. Erre a büszke patrícius család kitagadta: hogy ilyen, rangjához nem illő házasságot kötött. Gonzáló azonban Isten akaratában való rendületlen megnyugvással tűrte a szeretetlen kitagadást, megtanulta a selyemtakács mesterséget és megtelepedett Hontiveros-ban. Itt három fia született. Kettő maradt életben: János és bátyja Ferenc, aki szegény napszámos maradt, de szentül élt. A gyerekek még egészen kicsinyek voltak, mikor Gonzáló meghalt. Hogy Katalin, mint az ibliai erős asszony (Péld. 31), egyszerű származása dacára is milyen lélek volt, annak legcsatánőbb bizonyossága, hogy Szent Terézia bizalmas barátságába fogadta — akkor a maga két kezével keresett fiaira, s hogy

erre jobb alkalma legyen, a kis faluból a közeli városba, Medina del Campóba költözött.

Itt János már mint kis gyerek megmutatta, milyen lélek lakozik benne. A szentnek egyik fővonása: a szűzi tisztaságnak szenvedélyes szeretete, melyet élete folyamán soha semmiféle bűn nem homályosított el, már ekkor megható módon nyilvánult meg: Pajtásaival egy tócsa partján pigézett. Amint egyszer jobban előrenyúlt, hogy a vízbe dobott pigéjét megfogja, beleesett a mocsaras vízbe. Társai természetesen ijedtükben elszaladtak; s ő fuldokolt. Akkor megjelent előtte egy ragyogón tiszta, szép nő — még akkor nem tudta, hogy az Szűz Mária, aki később annyiszor meglátogatta szorongatottságában. Feléje nyujtotta jobbját és biztatta: fogja meg, ő majd kihúzza. A kis gyerek azonban átallotta bepiszkítani azt a ragyogó tiszta kezét, és visszahúzza a maga sáros kacsóját. Ez megisméltódott néhányszor: kész lett volna inkább megfulladni, mint bepiszkítani azt a tiszta kezét. Így tett élete egész folyamán: sohasem nézte, mi jó neki; előbbre való volt neki a más érdeke. — Végre egy arra vetődő munkás szabadította ki.

Ugyancsak jelentkezett már akkor életének egy másik nagy vonása: az önsanyargatás szenvedélyes szeretete. Anyja rajtakapta, amint ágyába venyigét rakott és arra feküdt. Az Isten akaratában való megnyugvás édesatyjától eredő öröksége volt; a szegénységet, nélkülözést könnyen, bízó gyermeki hittel viselni — erre meg édesanyja tanította.

De nyilvánvalóvá lett egy fogyatékosága is: nagy ügyetlensége. Anyja a nagy szegénységben természetesen azt akarta, hogy fiai is jókor szokjanak hozzá megélni a maguk keze munkájából. Jánost mesterségre adta. Először ácsnak. Megvolt benne az igyekezet; de nem ment a dolog; igaz, kistermetű, vézna emberke volt; az is maradt teljes életében. A mester hazaküldte. Most szabóhoz került; ugyanígy járt. Próbálkozott még festőnél és szobrásznál is. Látnivaló volt, nem neki találták ki a mesterségeket. Tanulni lett volna kedve, s anyja jól sejtette: tehetsége is. De szegénységétől nem teltett más, mint hogy szegény gyerekek számára alapított intézetbe küldte, hol a betű- és számvetés elemeire tanították és a keresztény életben gyakorolták a kis fiúkat. Itt módja volt Jánosnak sokat ministrálni. Semmit sem szeretett annyira. S olyan összeszedettséggel és áhítattal csinálta, hogy föltűnt a templomjáróknak. Többek közt egy

Alvarez Alonzo nevű úrnak úgy megnyerte tetszését és bizalmát, hogy a kórházában alkalmazta betegápolónak; közben meg magánúton tovább tanulhatott. Így lehet szegény fiúnak is pártfogója — a tulajdon erénye és értéke.

János ekkor 13 éves volt. Végre megnyílt számára az ő tehetségének való tér. Neki is látott alaposan. Nappal betegeit gondozta olyan gyöngédséggel és odaadással, hogy csakhamar a kórház angyala lett. Éjjel pedig tanult és imádkozott. Ami kevés időt szánt az alvásnak, azt sem engedte veszendőbe az önmegtagadás számára: most is rózsát rakott derékaljnak, azon hált. Virrasztás és böjt mindennapos társai voltak. Ilyen körülmények közt jókor megérlelődött elhatározása: szerzetessé lesz. Jótevője világi papnak szánta: idővel az ő kórházának igazgatója és papja lehet; nem bízhatná jobb kezekre az ő alapítását. A jezsuiták is szívesen látták volna szerzetükben. Hisz ők megengedték a pénztelen fiúnak, hogy ellátogasson iskolájukba; s itt hamar kitűnt, milyen fényes tehetsége van a tudományokra. János azonban már akkor annyira az imádság embere volt, hogy mellétekintet nélkül Isten akaratát nyomozta. S ez őt a kármelitákhöz hívta, kik csak nemrég nyitottak házat Medinában.

Be is lépett 21 éves korában (1563). Nemsokára megvált, miért hívta ide Isten titkos szava. Abban az időben ugyanis a spanyol kármeliták — férfi és nő ágon egyaránt — egy pápailag jóváhagyott enyhébb szabály szerint éltek. A régi szigorú vezeklő és imádságos szellemből nem sok maradt. János élt a káptalani rendelkezések nyújtotta lehetőséggel s előljárói engedelmével az eredeti szigorú szabályt követte: míg társai húst ettek, ő beérte kis levessel meg főzelékkel; nyolc hónapig böjtölt, szigorú szilenciumot tartott, szívesen végezte a legalacsonyabb dolgokat is, s hogy henyeségben ne találtassék, a pihenés idejében feszületeket és vezeklő-ostorokat készített.

Egy év múlva fogadalmat tett és előljárói magasabb tanulmányokra Salamancába küldték. Itt, a világnak akkor legkiválóbb egyetemén három év alatt alapos képzettséget szerzett a hittudományban és bölcséletben. Különösen a Szentírásba és a lélekismeretbe hatolt bele. Azután papszentelésre kellett készülnie — megint előljárói parancsra; maga nem tartotta méltónak magát. Mikor 1567-ben Medinában bemutatatta első szentmiséjét, Istentől titkos biztosítást kapott: «Mindent megadok neked, amit kérsz». 97

Most kettőzött buzgósággal vetette magát a szigorú szerzetesi életre: Lakásul a kolostor legkényelmetlenebb szobáját választotta, közvetlenül a tető alatt, hol sokat szenvedhetett hidegtől, melegtől. Olyan sötét volt, hogy ha olvasni akart, néhány fedőpalát ki kellett emelnie. De kis résen át a tabernákulumra láthatott. Ágya három deszka volt, vánkosa egy kivájt tuskó. Bútora egy breviárium meg Szentírás.

Most azonban már világosabban látó lelkére reánehazedett rendjének állapota. Sehogyan se talált bele a lazaságba, mely környezte. Azon volt, hogy otthagyja és kartauzi lesz; akadt volna egy társa is, a jóval idősebb Antal atya. Akkor vezette Isten az útjába Szent Terézt (okt. 15), ki már régebben megkezdte a kármelita apácák reformját, és engedélyt kapott két reformált férfikolostor alapítására is. Eppen alkalmas embereket keresett erre. Éles szeme Jánosban nyomban fölismerte a Gondviselés emberét, egy-kettőre meggyőzte őt és társát, hogy az eredeti Kármelben is megtalálják azt, amit Kartúziában készültek keresni. Nemsokára eldicsekedhetett testvéreinek, hogy a férfi Kármelben van már «másfél» barátja. Aranyos humora János kicsiny termetére célzott, mely a nagyszál Antal atya mellett még jobban kiütközött. Rendkívül tisztelte és anyailag szerette Jánost, akit — megint az ő szent huncutkodásával — szeretett kis Senecá-nak nevezni (Senequino), mint aki nagyon értett nemcsak a misztikai lelkiélethez, hanem a filozófiához is.

A két szerzetes Medina közelében Durvelo falucskában hihetetlenül szegényen és keményen kezdte egy kis viskóban. Szegénységükről fogalmat ad «ebédlői» fölszerelésük: egy gyalulatlan deszka volt az asztaluk, csorbult kancsó, néhány lopótök az edényük. De «bőven el voltak látva halálfejekkel», amint Szent Teréz konstátálta, megint páratlanul finom humorral. A leghidegebb télben is mezítláb jártak, és pedig étlen egész napestig. Terézia ezt a túlzó szigorúságot bölcsen mérsékelte, s János csakhamar magáévá tette szellemét: mint elüljáró másoktól sohasem kívánta azt a szigorúságot, amit önmagával szemben gyakorolt.

Mikor fölvette az eredeti szabály szerinti, sarutlan kármeliták ruháját, elhagyta eddigi szerzetes nevét (Szent Mátyás-i), és újat vett föl: Keresztes, Keresztről nevezett. Sejtette-e, mennyire jövőbe mutató jel volt itt is a név (nomen est omen)? Égyelőre nem. Hisz minden kitűnően ment.

A sarutlan kolostorok egymásután nyíltak és népesedtek, s ő mint perjel biztosíthatta az egészséges új szellemet. Mikor Teréziát megbízták az avilai Megtestesülés-kolostor vezetésével, csak úgy vállalkozott, ha a lelkivezetést sarutlan atyára bízzák. Így került János is Avilába. Az az öt esztendő, amit itt töltött mint lelkiatya, a békés építésnek és épülésnek áldott ideje volt. A Megtestesülés-zárda a szerzetesi fegyelem mintája lett, János az imádságos élet legmagasabb magaslataira jutott. Elragadtatások, belső szózatok, sőt lebegések és ragyogások nála napirenden voltak. A nép szentnek tisztelte és törte magát vezetéséért és tanácsáért.

Azonban közben mások már ácsolták keresztjét. Hogy meg ne ütközzünk azon, ami itt következik, tartsuk szem előtt, hogy robusztusabb időben vagyunk, és spanyolok között, kiknél akár szent, akár nem szent szenvedélyek izzó tüzekben tudnak föllobogni. Meg aztán arról sem szabad elfeledkezni, amit Kempis mond: a «ruha» még nem teszi a szerzetest. Ha pedig a «lélek» mindenestül meglett volna, akkor Teréz és János reformjára szükség sem lett volna.

Elég az hozzá, hogy a sarus kármeliták nagyon fölbőszültek a reform ellen, és mikor folytonos mesterkedésükkel befolyásos egyházi embereket is megnyertek, akcióba léptek. Tudjuk, Terézt letiltották a reformról és internálták. Jánosra keményebb sors várt. 1577 dec. 4-én éjtszaka fegyveres zsoldosok odalopóztak a házikó elé, hol János egy laikus testvérrel lakott, föltörték az ajtót és Jánost bilincsekbe verten az «enyhe» kármeliták kolostorába vitték. Itt kemény megvesszőzés várta, aztán bezárták. Másnap mégis talált alkalmat hazaszaladni, és megsemmisíteni írásait. Utána önként jelentkezett. Újra megvesszőzték, és mert féltek az avilai nép zendülésétől, titkon Toledóba vitték. Itt egy sötét kamrába csukták, mely csak fölülről kapott kis világosságot a szomszéd szobából; ha breviáriumozni akart, padon kellett állnia. Itt teljes pizokban hagyták, alsóruhát nem adtak neki a fogság egész nyolc hónapja alatt, száraz hulladék kenyéren és vizen tartották, eleinte minden este, később hetenkint kétszer a gyülekezet előtt megkorbácsolták, majdnem naponként megjelentek a szomszédos szobában, és hangosan szidalmazták, szapulták, rágalmazták, gyalázták füle hallatára a sarutlanokat, főként Teréziát.

Mindezzel puhítani akarták: hagyja ott a sarutlanokat, és vonja vissza a reformot. Ő azonban hajthatatlan maradt.

Pedig egyre megnehezült a helyzete. A szenvedéseket készséggel, sőt örömmel viselte, hisz a szenvedő Üdvözítőhöz hozták közelebb. Azonban, aki szorosán az Üdvözítő nyomán jár, annak ki kell üríteni az ő kelyhét fenéig, egészen a lélek sötét éjtszakájáig, mikor már csak egy szava van az úzött-gyötört léleknek: Istenem, Istenem, miért hagytlál el engem! Elhagyták a belső vigasztalások; marcangoló kétségek szállták meg. De állhatatos maradt. S Isten megjutalmazta állhatatosságát. Visszaadta neki a belső vigasztalások kegyelmét, sőt egy fölséges költeményt sugalmazott neki, a Szellemi páros ének-et, melyhez később nagyszerű magyarázatot írt, úgyhogy ez lett egész misztikájának mesteri egybefoglalása. De visszanyerte akaratának rugalmasságát is.

Nagyboldogasszony előestéjén kérte a perjelt, engedje misézni másnap — egész fogsága alatt az erről való lemondás volt számára a legfájdalmasabb áldozat. A perjel kijelentette: Ebben az életben már nem misézik. Ezzel betelt a mérték. János számára elviselhetetlen volt a gondolat, hogy ő Nagyboldogasszonykor ne misézhesen. Ráeszmélt, hogy a börtönével szomszédos szoba, hová az őrző laikus fráter néha titkon kiengedte levegőzni, a folyosóra nyilik, annak ablaka meg a kertre. Szálakra tépte hát durva takaróját, kötelel kötött s azon leereszkedett. A kötél rövidnek bizonyult; s jóllehet néhány métert esett, s még hozzá kórákásra, nem történt baja. Átjutott a kert magas kőfalán is, és csodálatos világosság elvezette a teljesen ismeretlen városban egyenesen a sarutlan kármelita apácákhoz. Ezek a csakhamar megjelenő üldözők elől a klauzúrába rejtették azon a jogos címen, hogy ott súlyos beteg apácát gyóntat, másnap reggel egy ismerős kanonok zárt kocsin elvitte Almodovarba, ahol épen együtt volt a sarutlanok káptalanja.

Hogy az üldözők köréből egyszersmindenkorra eltávolítsák, Andaluziába küldték. Több mint tíz éven keresztül működött itt mint perjel, provinciális, alapított több házat, írta nagyszerű műveit és fáradhatatlanul terjesztette Kármel szellemét. Mégis megadatott neki, amiért imádkozott: megvetetten és ismeretlenül halhatott meg. Keresztútjának utolsó állomásához ért.

T. i. a sarutlan kármeliták között is irányváltozás történt. A kormányzat olyan ember kezébe került, aki Szent János szellemét, a szigorú vezeklés, imádság, elvonultság szellemét nem helyezelte (Gracián). Neki és hiveinek János száalka

volt a szemében. Megfosztották elüljáróságától — alázata ezért Te Deumot mondott; rágalmakat gyűjtöttek ellene, sőt ki akarták túrni a szerzetből. Mikor egy híve ezért kifejezte előtte aggodalmát, azt felelte: «Sose féltsem engem. A szerzetből csak olyant lehet kitenni, aki nem hajlandó megjavulni és nem akarja viselni bűneiért a megérdemelt büntetést. Már pedig én mindkettőre kész vagyok».

A hegyek közé, magános kolostorba küldték. Itt rájött az utolsó nagy betegsége. Rendi szabályok szerint városi rendházba kellett vinni, hogy gyógyíthassák. Választása volt: Baezában a perjel nagy tisztelője volt, Ubeda perjele pedig ellenfele; itt tehát új gyötrelmek várhatták. Ép ezért ezt választotta. S csakugyan az ubidai perjel a legrosszabb cellulá adta neki, mindenért ráförmedt, a gyöngédebb ápolótestvért otromba morcos alakkal cserélte ki. Persze, mikor Antal atya, első társa, tartományi főnök minőségében odalátogatott, és fölvilágosította a perjelt, kivel van dolga, az bűnbánó lélekkel javított a helyzeten. Most az ellenkező végletbe estek. Mindenáron zenészeket hozattak, hadd vigasztalják János atyát, aki legtöbbit az orvosoktól szenvedett; ezek ugyanis a kor brutális módszerei szerint vagdalták lábának gennyező nyílt sebeit. Ő túrte, sőt üdvözölte ezeket a szenvedéseket is; s dehogy kellett neki a muzsikások. A buzgólkodó testvérek nem tágítottak. De mikor aztán megkérdezték: «Hogy tetszett a zene?» — ő megvallotta, hogy nem hallotta, «mással» volt elfoglalva. T. i. egyikébe esett azoknak az elragadtatásoknak, melyek oly sokszor meglátogatták, kivált ha Isten szeretetére gondolt.

Ilyen lelkületben fogadta a halált is. 1591 dec. 13-án, pénteki napon délben megmondta, hogy a szombati matutinumot már Szűz Máriával együtt a mennyben mondja. Megáldotta testvéreit, fölvette az utolsó kenetet, fölolvastatta magának legkedvesebb szentírási könyvét, az Énekek énekét; mikor érdemeit emlegették, ő Krisztus érdemeiben és irgalmában való egyetlen bizodalját hangoztatta. Testvéreit annyira lekötötte a szentségnek ez a fölséges képe, hogy már éjfélre járt az idő, és még nem harangoztak matutinumra. A szent erre maga figyelmeztette őket; az egyik fráter ment harangozni. Ebben a pillanatban fénygömb világította meg a cellát, a szent arca szeráfi fényben ragyogott föl, s mikor megszólalt a harang, ő ezt mondta: «Megyek a mennyországba elmondani a matutinumot». Majd ajkához szorította feszületét

és e szavakkal: «Atyám, a te kezedbe ajánlom lelkemet», csöndesen meghalt.

Halála után csodálatosan megszépült. Kint éjtszaka volt, jeges fürgeteg dült, mégis nyomban megindult a zarándoklás. A nép szentnek tartotta, s a rengeteg csoda, mely állandóan történt azóta sírjánál (Segoviában), megpecsételte a néphitet. Keresztes Szent János azok közül való, kik a lelkekben állandóan mérhetetlenül több csodát művelnek. Róla is mondja az Úr: «Ismerem szorongásodat és szegénységedet, noha gazdag vagy» (Jel. 2, 7).

Ugyanerre a napra esik

Szent Flóra szűz vértanu † 854. Mohamedán atyától és keresztény anyától született az arab uralom alatt Spanyolországban. Maga bátyja jelentette föl a kordovai kádinál. Ez megvesszőztette és visszaadta bátyjának, hogy bírja hithagyásra. Ő hugához menekült, majd mikor egy hozzá hasonló hitvalló szűzzel, Máriával találkozott a templomban, vele együtt újra jelentkezett a kádinál és Szent Eulógius (márc. 11) lelki támogatásával mindketten hős vértanuságot tettek Krisztusról.

November 25.

Alexandriai Szent Katalin szűz vértanu † 305 körül.

Alexandriában szenvedett vértanuságot Maxencius császár idejében a 305. esztendő táján. Idők folytán a keleti és nyugati egyházban egyaránt a legünnepeltebb szentek sorába jutott. A 14 segítő szent között is ott találjuk. Legendája a 8—9. században alakult ki. S azóta Szent Katalin verses és prózai feldolgozásban állandó alakja a legendáriumoknak. Festőknek is kedvelt témája a szent vértanu szűz. Kerékkal és karddal, vértanuságának eszközeivel szokták ábrázolni, és könyvvel, ami bölcsességét jelzi. A középkor óta több egyetem filozófiai fakultása patrónáját tiszteli benne. Ez a tisztelet indítja meg a latin egyházban a hivatalos ünneplést. A 13. században kap külön ünnepet misével és zsolozsmával. Legendájának régi magyar verses feldolgozása az Érsekújvári kódexben található.

A legenda úgy beszéli, hogy Szent Katalin Kosztus királynak volt egyetlen leánya. Az egy igaz Isten csodálatos jóvoltából történt a leány születése. Pedig akkor még nem ismerte Kosztus király ezt az Istent. Irgalmát azonban tapasztalta.

Idős ember volt már a király s nagyon búsult, mert hogy nem volt gyermeke, országának örököse. Hiába áldozott a pogány bálványoknak töméntelen kincset, nem tudtak azok segíteni rajta. Akkor egy bölcs tanácsára színaranyból akart öntetni bálványszobrot, hogy ahhoz folyamodjon. Az öntvény a kereszt formáját mutatta. A kereszt Istenéhez fohász-kodott tehát, bár nem is sejtette, ki legyen az. És csodák csodája, kérése most meghallgatásra talált. Felesége egy kis-leánynak adott életet.

Nagy volt a király öröme, hogy így feléje fordult az ismeretlen nagy Isten kegyelme. S elnevezte a leánykát Katalinának (katharos szóból), tisztának, szeplőtelennek. Udvarába hívatta a legjelesebb bölcseket, hadd tanítsák a leányt minden szépre, jóra. Úgy is nőtt föl Katalin, mint tanítómestereinek gyöngye; tudományáról, bölcseségéről, ragyogó szépségéről messzi földön híressé lett.

De még nem ismerte az igaz Istent.

Mikor Kosztus király halálra vált, mindenét kedves leányára testálta. Legdrágább kincsül pedig az aranykeresztet adta át neki. S meghagyta erősen, csak ennek Istenét imádjá és a többit mind hagyja el.

Apja, anyja halála után hosszú útra indult egyszer a királyleány. Nagyszámú szolganép kísérte. Mégis eltévedtek egy rengeteg erdőben. Második éjtszakára végül egy remete kunyhójára találtak. A vén remete tanította meg azután Katalinát, hogy ki az az ismeretlen nagy Isten, a kereszt Istene: az Úr Jézus Krisztus, az Atyaistennek egyszülött fia.

Ismerte most már hallomásból, nemsokára meg is látta. Mert megjelent előtte a Boldogasszony, karján a kised Jézussal. És szívesen ajánlotta Szent Fiának Katalinát. Kedvesen szólt az ajánlásra a kis Jézus a leányhoz:

Én szerető szép jegyesem
És én választott jó kegyesem,
Ím látod dicsőségemet,
Ismerjed meg már jegyesödet.

És a Szűz Anyával arany jeggyűrűt huzatott ujjára.

Megkeresztelkedett ezután Katalin és testestül-lelkestül mennyei Jegyesének szolgált. Népeit is az Úr Jézus hitére fordította. S mikor Maxencius császár üldözni kezdte a keresztényeket, elment Alexandriába, hogy védelmükre legyen az üldözötteknek.

Először magával Maxenciussal beszélt. Elámult a császár a szűz bölcs beszédén, csodálkozott nagy szépségén. És mert nem tudott mit válaszolni, ötven bölcset hívott össze. Azok talán meggyőzik Katalint s eltántorítják a kereszt Istenétől.

Ember ember hátán tolongott a császári palotában a vita napján. Maxencius trónusán ült. Körülötte a bölcsek. Az egyik méltatlankodva állt elő: «Miért kellett egy leány ellen felvonlatni ezt a sok tudós embert? Hiszen akármelyik tanítványuk is helyt állna azzal szemben!» A császár válasza azonban elnémítja: «Legyőzi ez a lány a bölcsek tudományát, ha nem vigyáznak magukra! Mert elég vakmerő ahhoz, hogy az isteneket is pellengérré állítsa, ördögöknek bélyegezze őket. Kényszeríthetném ugyan, folytatja tovább, de mégis jobbnak látom, ha rácáfoltok az egész nép színe előtt. Meglesz a jutalmatok érte».

Most vezetik elő Katalint. Minden szem feléje fordul. A leány — még csak tizennyolc éves — keresztet vet magára. «Császár uram, mondja, ötven tudós egy fiatal leány ellen?! És még jutalmat is ígérsz nekik, míg engem minden jutalom reménye nélkül küldesz a harcba! De az én jutalmam Krisztus, az én reménységem az őérette küzdőknek kijáró jutalom!»

Elkezdődik a vita. Vége, hossza nincs. Hogy miért hisz Krisztusban, miért tartja Istenének? Katalin tud felelni nekik. Beszél az emberi szív örök, vágyakozó nyugtalanságáról, ami csak akkor csitul el, ha rátalál az igaz Istenre. Könnyű rátalálni. Hiszen megsejtette magát már a régi bölcsekkel. De még beszélt is prófétái által s úgy terelgetett magához. S hogy még emberségesebben szólhasson, hogy jobban a szívünkhöz férjen: egyszülött Fiát küldte hozzánk, aki a Krisztus. Igaz Isten; megbizonyította magát sok csodajellel.

És idéz a leány a régi bölcseségek, idéz az Írásból. Minden szó élő és tüzesen gyújtó az ajkán. Az ötven bölcs csak hallgatja. S kezdi sejteni, hogy minden eddigi bölcseségük kevés az Igazság hétpecsétes könyvének fölnyitására. Eleinte még válaszolgattak. Azután kifogyva az argumentumokból, döbbenetes, töprengő csendben hallgatnak, míg meg nem szólal a császár mérges, gúnyolódó szava. Hogy csak ennyit ér a bölcseségük? Egy leány így fölcsúfolja, elámítja őket?

A legtudósabb válaszol a császárnak: «Tudod, Fölség, hogy eddig nem szállt velünk szembe ember, akit meg ne győztünk volna. De ebből a leányból az Isten lelke beszél. Ezért ámultunk el, ezért nem merünk, de nem is tudunk Krisztus ellen szólni».

Amint a legenda tovább mondja, az ötven bölcs meg is tért és vállalta a vértanuságot Krisztusért. Hívökké lettek még Porfírius, a császár hadvezére, sőt maga a császárné is. Maxencius ezeket is kivégeztette. A legszörnyűbb bosszút azonban Katalin ellen tervezte. Egy késekkel kirakott kerékkel akarta összevagdaltatni. De egy villám csapott le az égből és összetörte a kínozszerszámot. Rémmülve beszélt a nép akkor, hogy nagy a keresztények Istene. Láta a császár, hogy minél tovább akarja kínoztatni Katalint, annál többen lesznek keresztények. Lefejeztette tehát.

A szent vértanu testét angyalok vitték a legenda szerint a Sinai-hegyre, ahol tiszteletére kolostor épült: a híres Szent Katalin-kolostor. Egyre több lakója támadt, idővel szinte várossá nőtt. És ott a forró sivatagban, hol a homok még mindig égett a tűztől, mely 22.000 hitetlenkedő zsidót elpusztított, és a hegyeken még gyakran ottborongott a köd, melyből Mózesnek szól az egy igaz Isten, tudós remeték gyűjtötték, másolták, tanulmányozták és reánk hagyták a győzhetetlen, Krisztust-valló szent tudományt, melyet a jámbor gondolat Szent Katalinban személyesített meg.

Ugyanerre a napra esik

Szent Mózes vértanu † 251. Római pap volt és a Décius-féle üldözés idején, majd azután a tulzókkal (nováciánusok) szemben jó hithősnek bizonyult. Szent Ciprián (szept. 16) is dicsérő és bátorító levelet írt neki a börtönbe. Majd másodszor is elfogták és lefejezték.

November 26.

Szent Konrád püspök hitvalló † 975.

A 10. század vigasztalan sivárságából tündöklük élénk Szent Konrád (másként Kunó) konstanci püspök alakja. S mutatja, hogy az Úr akkor sem hagyta el az ő népét.

Atyja a Welf családból való altdorfi Henrik gróf volt. A család vallásos szellemű. Henrik gróf Weingartenben (Württemberg) kolostort is alapított, fiát pedig Konstancba vitte nevelésre Nothing püspökhöz.

Konrádról azt mondják életírói, hogy már ifjúkorában megvetette a földi javakat és a világ minden hiúságát. De azt is egyértelműen emlegetik róla, hogy sohasem járt savanyú képpel. Az ártatlan, tiszta lélek békessége tükrözőtt arcán és állandó örvendezés. Mindenki szerette a kedves, szelíd, jókedélyű fűt.

Nothing püspök később pappá szentelte, majd a káptalan prépostjává nevezte ki. Mikor 934-ben meghalt Nothing, Szent Ulrik augsburgi püspök jött a temetést végezni. Az elárvult hívek hozzá fordultak, hogy ajánljon valakit főpásztornak. Ulrik Konrádot ajánlotta és a nép nagy öröme föl is szentelte püspökké.

Óriási egyházmegye jutott Konrád pásztorbotja alá. Mert akkor a konstanci püspökhöz tartozott még Baden, Württemberg és Svájc jó része. Apostoli buzgósággal látott neki az új püspök a reá váró nagy feladatoknak. A politikába nem nagyon avatkozott bele. Egyetlen ilyen jellegű szereplése, hogy I. Ottó császárt elkísérte a 962-i római útjára. Annál többet tett azonban az istentisztelet és a nép erkölcsi-nek megjavítása terén.

Jelentős családi vagyonát az Egyház érdekében használta. Templomokat építtetett. Magában Konstancban hármat: Szent Pál, Szent János és Szent Móric tiszteletére. A 948. esztendőben pedig Einsiedelnben (Svájc) Szűz Mária tiszteletére egy kápolnát. Kereszt felmagasztalásának ünnepén akarta ezt fölszentelni. Az ünnepségre meghívta Szent Ulrikot is.

A szentelés előtti éjszakát imádságban töltötte az összegyűlt papság és a két püspök. Éjfél felé valamennyien látomásnak voltak tanúi. Látták, hogy az Üdvözítő szent anyjának és nagy sereg angyalnak kíséretében megjelent a kápolná-

ban. Az Úr, annak rendje-módja szerint, a szokásos szertartásokkal fölszentelte a kápolnát. Az angyalok kórusa pedig szépen énekelt hozzá. Ezért másnap a két püspök már nem csinált semmi szentelést, hiszen az Úr megelőzte őket. Csak örvendező szívvel adtak hálát a nagy csodáért.

Más alkalommal is többször szokott találkozni a két szent püspök. Nagy volt köztük a barátság. S ha meglátogatták egymást, sokszor éjjelig is elbeszélgettek az Isten országa ügyeiről és imádkoztak együtt. Ezek a találkozások szolgálták nekik üdülésül a sok munka fáradsága után.

Egyszer épen Augsburgban időzött Konrád szent barátjánál, mikor a bajor hercegtől követ érkezett. Csütörtökről péntekre virradó éjtszaka volt. Kínálták szívesen a vacsoráról maradt étellel a jövevényt. Hús is volt vacsorára. Közben azonban már elmúlt éjfél s böjtölni kellett volna. De észre sem vették az idő múlását, azt hitték, még csak este van. A követ álnokul föl akarta használni a két szent püspök feledékenységét arra, hogy pellengérré állítsa őket. Hogy lám, milyen falánk böjtszegők! Félre is tett a húsból titkon egy darabot, hogy a bajor hercegnek majd megmutatja: ezzel traktálták őt Augsburgban pénteki napon. Az Úr azonban nem hagyta cserben hű szolgálait. Mikor a követ ura előtt előhúzta a bizonyosságul magával hozott ételt, az már csodálatos módon hallá változott.

Szent Konrád barátságos lelkületét, pedagógiai érzékét, de egyúttal a benne működő profétaság karizmáját is mutatja a következő eset. Egyszer váratlanul érkezett haza, és látja, hogy palotájában a püspöki trónuson egy gyerkőc hancúrozik. Megszeppent a gyerek, mikor észrevette a püspököt: mi lesz most? De a szent kedvesen szólt hozzá: «Még egy kicsit korai, fiam, hogy a püspöki trónusba ülj. Előbb én még meghalok. Utánam más valaki fog beleülni, és csak azután kerül rád a sor». Ez a gyerek lett azután a későbbi Szent Gebhardt püspök. Konrád halála után 15 évre került a konstanci püspöki székre.

Szentünk imádságos élete főleg az Úr Jézus szenvedése és az Oltáriszentség körül forog. A szenvedő Krisztus iránti tiszteletből zarándokolt el háromszor is a Szentföldre és a jeruzsálemi szentsír mását megcsináltatta konstanci templomában.

Hogy az Oltáriszentséget mennyire becsülte, mutatja egy, a legendaíróktól részletesen tárgyalt eset. Miscsközben,

ép a konzekrációkor, egy mérges pók esett a kehelybe. A püspök, bár nagyon nehezeére esett, mégis a pókkal együtt vette magához a szent vért, nehogy egy csöppje is veszendőbe menjen. Ennek az esetnek emlékére szokták Szent Konrádot pókkal ábrázolni.

Negyvenegy évi püspökség után halt meg 975 november 26-án. Kívánságára nem a templomba temették, hanem a szabad ég alá, a Szent Móric templom mellett. 1089-ben, halála évforduló napján, mikor már sok csoda történt sírjánál, fölvtették testét és a dóm főoltára alatt helyezték el. II. Kallixtus pápa az 1123-i lateráni zsinaton avatta szentté.

Ugyanerre a napra esik

Szent Péter püspök vértanu † 311. Alexandriának volt patriarkája hányatott időben. «Életszentsége, buzgósa és tudománya által a püspök mintaképe», írja róla Euzébius, az egykorú híres történetíró. Fennmaradt néhány jelentős írása, melyben védelmére kel a katolikus igazságnak különféle tévedésekkel szemben.

Szent Szzrícius pápa hitvalló † 399. Szent Damazusnak (lásd dec. 11) lett utódja Szent Péter örökében és pápaságának tizenöt éve alatt sokat tett a pápai szék tekintélyének és az egyházi fegyelemnek emelése érdekében. Különösen atyai bölcs mérséklet jellemzi, a bűnösökkel szemben is.

Szent Lénárd lásd nov. 27.

November 27.

Portomauriciói Szent Lénárd hitvalló † 1751.

A szerzetekben szokásban van «a fegyelmi vétségek nyilvános megvallása» (capitulum culparum) nevű alázatossági gyakorlat. A szent Bonaventuráról nevezett római ferences rendház egyik ilyen összejövételén Lénárd atya is vádolta magát valami csekélységgel. A gvardián feléje fordult s egészen szokatlan keménységgel megpirongatta: «Azt hiszi, Lénárd atya, hogy nagy ember? Néhány összetákolt beszéddel maga után bolondítja a népeket, s azok nagy miszionáriusnak tartják. Mily kevély gondolatokat forgathat a fejében! Azért, Didák testvér, jer ide, tedd lábadat ennek a gögös embernek a fejére s mondd neki: Lénárd testvér, alázd meg fejedet.» S Didák testvér engedelmeskedett. A megalázott Lénárd atya pedig őszinte szívvel mondotta: «Isten fizesse meg jószágát».

Ezt az esetet maga a házfőnök mondta el tanuvallo-másában a boldoggáavatási per alkalmával. «A testvérnek adott utasítás után, vallotta, pír futotta el arcomat s nagyon rösteltem a dolgot. Végre is beláttam, hogy maga az Úr mondatta velem ezeket a szavakat szolgáljának lelki üdvére.» A házfőnök zavara érthető is. Hiszen Lénárd atya akkor Itáliának legkiválóbb népmissziós szónoka volt, hatalmas irodalmi munkásság állott a háta mögött, pápák nagyra-becsülték, s uralkodókkal állott összeköttetésben.

Lénárdnak ez a viselkedése nagyon jellemző: legnagyobb sikerei között is megmaradt mindig Szent Ferencnek, Krisztus alázatos szegénykéjének alázatos fia.

1676 dec. 20-án született Porto Mauricióban, az olasz Nyugati Rivierán. Családi néven Casanova Pál Jeromosnak hívták. Szülei igen jámbor emberek voltak. A lelki dolgokhoz való meleg vonzódása gyermekkori vonásai közül való. Tízéves korában magához vette egyik római nagybátyja s a jezsuiták vezetése alatt álló Collegium Romanum-on (a mai Gergely-egyetem) járatta. Már akkor nagyszerűen bontakoztak ki szellemi és erkölcsi képességei. Tündöklő tisztasága és alázatos szeretete miatt második Alajosként emlegették. Mint Néri Szent Fülöp oratóriumának buzgó tagja, lelkes odaadással terelte a hanyag embereket a prédikációra. Még öreg korában is hálával emlegette az Oratóriumot.

Fiatalon lépett be a szigorú ferenceseknek Szent Bonaventura-kolostorába. Hozzá tartozói miatt ez nem ment minden nehézség nélkül. Letette családi nevét és a Lénárd nevet vette föl. A rendi szokás ehhez a névhez hozzáfűzte még szülőföldjének nevét is. Fölszentelése után a rendi fiatalok mellett a bölcsélet tanára lett s amellet mindjárt a prédikálásra adta magát. Azonban alighogy belefogott ebbe a munkába, erős vérhányás fogta el, s a 26 éves fiatal szerzetes kénytelen volt búcsút venni a katedrától és a szöszéktől. Elüljárói hazájába, az enyhe klímájú Rivierára küldték. Jómaga azonban másutt keresett gyógyulást. Szűz Máriához fordult, s közbenjárásában akkor is bízott, amikor minden orvos lemondott életéről. Súlyos állapota öt évig tartott. Ez alatt az idő alatt csak Istennek és áhítatgyakorlatainak élt. Végre 1707-ben sikerült teljesen talpra állania. Mária megsegítette.

Hálás is maradt érte. Későbbi megnyilatkozásaiban mindig ott rezeg ez a mélységes hála. Egyik beszédjében pl. ezt

mondja: «Amikor szem előtt tartom a Szűz Anyától nyert sok-sok kegyelmet, tudjátok, hol érzem magam? A Szent Szűznek valamelyik csodás kegytemplomában. A templom falai tele vannak a hálából följánlott ajándékokkal, s valamennyin csak ezt a fölírást olvassuk: Mária megsegített. Egészségemet, ép értelmemet, szent hivatásomat, szerzetesi ruhámat annak köszönhetem, hogy Mária megsegített. Minden gondolatom, minden jó szándékom, szívem minden jó érzelme onnan van, mert Mária megsegített. Lelkemről, testemről kívül-belül csak ezt betűzitek ki: Mária megsegített. Szívemre ez van írva: Mária megsegített. Nyelvemen is csak ezt látjátok: Mária megsegített. Legyen ezért szünet nélkül áldva az én kegyes jótevőm. Mindenkor magasztalni fogom könyörületességét. S ha elérem üdvösségemet, ez is az én nagy Úrnőnek közbenjárására következik majd be.»

Fölgógyulása után újból a szószékre lépett s egészen haláláig 44 éven át a népmisszióknak apostoli munkájában fáradozott. Bejárta egész Itáliát, tartósabban pedig Rómában, Genovában, Korzikában, de főleg Toszkánában működött. 316 missziót tartott. Ez a vándorapostolkodás nem volt könnyű élet. Hányszor forgott életveszedelemben, s mennyi támadásban volt része! A nagy sikereket hányszor követte nem várt kudarc! Egyszer pl. fényes sikerrel fejezte be misszióját Genovában s római utasításra azonnal Nizzába indult. Ott azonban meg sem kezdhetette beszédeit, mert valósággal kiutasították a városból. S ez nem egyedül álló eset. Az ilyesfélékkel azonban keveset törődött. Az egyik fárasztó missziója után kísérőjével kis faluba ért. Éjtszaka volt és szakadt az eső. Hiába kopogtattak itt is, ott is: ők szegények, nincs helyük, ilyen késői vendégekre nincsenek berendezve. Végre egy módosabb házba kopogtattak be. A cseléd sok kérés után egy istállóba utalta. De alig kezdtek rendezkedni ezen a nyomorúságos tanyán, mikor megjelent a cseléd: Urasága engedélye nélkül nem fogadhat be idegeneket; azzal pedig most nem lehet beszélni. Hiábavaló volt minden könyörgés és magyarázkodás. Újra nyakukba kellett venni a sötét, záporos éjtszakát. A kísérő kifakadt. Lénárd pedig vidáman azt mondta: «Most itt az ideje, hogy kis érdemet szerezzünk. Ez Isten sajátkezü ajándéka. Ne fogadjuk el? Ő majd gondoskodik rólunk.» És gondoskodott. Amint néhány lépést tettek, egy jámbor öreg asszony maga ajánlott föl nekik födelet.

Beszédeivel különösen a nagy bűnösökre tudott hatni. Jelszava és témája ez volt: «Bűnbánat vagy pokol!» Nem csoda! Hisz szavaiból «lángoló szeretet, gazdag élettapasztalat, tüzes lelkesedés, fönséges kegyet és megrázó erő áradt» (Hergenröther). Nemcsak az egyszerű népre volt nagy hatásal. XII. Kelemen pápa († 1740) elküldötte beszédeire Barberini Ferenc († 1738) bíborost. A nagy szónok hírében álló egyházfejedelem azt jelentette a pápának, hogy soha nem hallott még olyan leírhatatlan hatású beszédeket s hogy ő maga sem bírta visszatartani könnyeit a meghatottságtól. XIV. Benedek, századának legtudósabb pápája († 1758) pedig nagy épüléssel hallgatta a tőle annyira tisztelt Lénárd beszédeit.

A népmissziókat arra is fölhasználta, hogy rendje és a maga kedvelt áhítatgyakorlatait az őt jellemző tetterővel terjessze. Ide tartozott Jézus legszentebb Szívének tisztelete. Diákkora óta meleg szeretettel csüngött rajta. Rendi hagyományainak megfelelően szent tűz égett lelkében Jézus neve iránt. Leveleit ezzel a névvel kezdte s ezzel fejezte be. Nagy rendtársának, Szienai Szent Bernardinnak (máj. 20) példájára a misszióban mindenütt ott látták a táblára festett nagy Jézus-monogrammot. A gyerekeket sikerrel biztatta, hogy ha káromkodást hallanak, vegyék körül a káromkodót s bátran kiáltsák feléje: Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus. Szokásos fohásza ez volt: Jézus, irgalom! Az Oltáriszentség örökimádásának és a keresztúti ájtatosságnak egyik legnagyobb apostola volt. Missziós útjaiban 216 helyen honosította meg az örökimádást. A római Kolosszeumban is ő honosította meg a keresztutat. Ferences lelkének azonban legodaadóbb törekvése az volt, hogy mindenfelé meggyökeresesse a Szent Szűz szeplőtelen fogantatásának tiszteletét. Leveleivel, beszédeivel, imádságával el akarta érni, hogy a pápa ünnepélyesen hirdesse ki a szeplőtelen fogantatás dogmáját. Hogy ez halála után 100 évre (1853) megtörténhetett, abban rendjének és neki is nagy érdeme van.

III. Kozimó toszkánai fejedelem igen tisztelte. Nagyrabecsülésének és elismerésének kifejezésékepen egy csendes falusi házikót bocsátott rendelkezésére. Lénárd atya ezt a kis üdülő tanyát sokszor igénybe is vette. Ott pihente ki az apostolkodás fáradozásait s ott tartotta magánosan Szent Ignác módszere szerint lelkigyakorlatait, hogy újult erővel folytassa az igehirdetés munkáját.

Utolsó misszióját Bolognában, XIV. Benedek szülőföldjén és volt érseki városában tartotta. Erre az útra a nagy pápa óhajára vállalkozott. Bolognában halálsejtelmek lepték meg. Azonnal Rómába sietett. Benedek pápa t. i. már azelőtt megígértette vele, hogy az Örökvárosban fog meghalni. Az ígéretet sikerült megtartania. Nemsokára 75 éves korában 1751 nov. 26-án szent békeességben jobb létre szenderült.

1796-ban VI. Pius boldoggá avatta. A pápa ismerte még életében. Szentté avatása IX. Pius alatt 1867 jún. 29-én történt Szent Péter és Pál apostol halálának 18. százados évfordulója alkalmával. Az Egyház egyideig nov. 27-én ünnepelte, jelenleg pedig nov. 26-án van ünnepe. Az aszketika és lelkipásztorkodás számára mai nap is értékes kincseket jelentő összes művei 1853—84-ben jelentek meg 13 hatalmas kötetben.

Az Egyház imádsága magasztalja Istent, aki «Lénárd hitvallót csodálatos szentséggel és ellenállhatatlan ékesszólással ékesítette, hogy a bűnösök megátalkodott szívét az evangélium hirdetése által bűnbánatra hajlítsa». Ez egyúttal Lénárdnak is legnagyobb magasztalása.

Ugyanerre a napra esik

Vagdalt Szent Jakab vértanu † 421. Főnemes család sarja, I. Jezdegerd perzsa király hadvezére. Királyának ajándékai hit-hagyásra bírták. Mikor azonban anyja és felesége ezért kerültk, magábaszállt s Jezdegerd fia és utódja előtt bátran megvallotta hitét. A felbőszült király darabonkint vagdaltatta el tagjait, utoljára fejét. A legnagyobb perzsa szentek közül való.

Szent Virgil püspök hitvalló † 784. Ir hazájából Kis Pipin udvarába került, majd Odiló bajor herceg alatt Salzburg érseke. Sokat tett itt a kereszténység terjesztésére és egyházmegyéjének felvirágoztatására. Szent Rupert tiszteletére hatalmas katedrális épített.

November 28.

Szent Hugó püspök hitvalló † 1200.

Angliában volt a lincolni egyházmegye püspöke. Megmaradt utána püspöki székhelyén az a katedrális, amelyet ő építtetett. Egyik legnagyobb és legszebb gótikus temploma Angliának. Halála után nyolcvan esztendővel itt helyezték el testét. A porladó test fölött összehajolnak a templom körö-

zsái. Valamikor annak a léleknek erejéből fakadtak, aki a sírban nyugvó testet is éltette. Az a lélek pedig a régi, *katoликus* áhítattól volt virágos.

Katolikus volt abban is, hogy Angliában tudott virágba borulni, bár gyökerei más országba nyúltak. Mert Szent Hugó bölcsőjét Burgundiában ringatták, Avalon városában. A föld, a hegyek, az erdő más volt ott, mint Lincolnban. Mások az arcok, a beszéd, a szokások. De ami ezeken túl a lélek termő talaja, az ugyanegy volt Angliában és Burgundiában: a katolikus hit. S ezért nem hervadt el az átültetésre Hugó püspök lelke.

II. Henrik király meghívására és elüljárói parancsára került Angliába 1175-ben, körülbelül negyvenéves korában. Életének fele útját már megjárta. Egyszerűen, csendesesen, mint jó szerzeteshez illik. Nyolcéves volt, mikor apja várából az ágostonrendiek kolostorába került Villard-Benoit-ba. Az édesanyja nem élt már akkor. A nemes diákból azután szerzetes lett. Nemsokára apja is elhagyta a világot; nem volt otthon már senkije, s belépett a rendbe. Nagy vigasztalására szolgált, hogy utolsó betegségében a fia ápolta.

Tizenkilenc éves volt Hugó, az apját is eltemette már, mikor apátja kíséretében meglátogatta Chartreuse-t. Az ot-tani élet láttára föltette magában, hogy ő is kartauzi lesz. Sok akadályt kellett elhárítania, míg elüljárói megengedték, hogy átmehessen. De mégis csak sikerült.

Chartreuse-ban egy öreg páter volt a lelkivezetője. A papságra készítette elő. Szentelés előtt azonban még próbára tette: «Nemsokára papszentelés lesz a kolostorban, mondta. Nem szeretnéd magad fölszenteltetni?» «Semmit sem kívánok jobban ez életben», válaszolta nagy lelkesedéssel Hugó. «Micsoda?» — változtatott a hangon az öreg. «Mit akarsz te? Hisz a legnagyobb szentek is csak remegve, sokszor csak a szent engedelmesség nevében, kényszerítve merték vállalni ezt a nagy méltóságot! És neked van bátorságod azt mondani, hogy semmit sem kívánsz jobban?!» Megijedt erre a beszédre az ifjú, leborult a páter lába elé s úgy kérlelte: «Bocsásd meg, atyám, hogy ilyen vakmerő voltam!» Az öreg csak ezt akarta. Most már látta a levita alázatosságát, barátságos szeretettel folytatta tehát: «Csak nyugodtan, fiam! Tudom én azt, hogy tiszta a szándéked. Lesz belőled pap, de még püspök is!»

Azután fölszentelték Hugót. Tíz esztendeig élt a cellájá-

ban teljes visszavonultságban. Az Úristen látta vezekléseit, imádságait, kísértéseit — mert azok is voltak — és győzelmét. Majd néhány évig a kolostor anyagi ügyeit intézte. Azután jött az angliai meghívás. Angliában a II. Henrikől alapított witham-i kolostor főnöke volt. Míg Hugó oda nem jött, sehogy sem akart erőre kapni az új alapítás. Most fölvirágzott.

1186-ban lett lincolni püspök. 1188—89-ben királya megbízásából Franciaországban járt követségben. Meglátogatta ekkor Chartreuse-t, s itt mondta az egyik, újságok iránt érdeklődő barátának: «A püspöknél az állással jár, hogy a világban éljen, ismerje a világi újdonságokat s beszéljen róluk. De aki teljesen meghalt a világnak, az ne kíváncsiskodjék. Mit törődnek a holtak e világ újdonságaival?»

A világ újdonságaival ő is csak annyit törődött, amennyit állása kívánt. Az ő gyönyörűsége a Szentírás volt: «öröme a békében, fegyvere a harcban, élete az éhínségben, orvossága a betegségben». Tizennégy évi püspökség után halt meg Londonban, 1200 nov. 16-án hatvanéves korában, a földre hintett hamura kiterítve. Koporsóját két király vitte a vállán: Anglia és Skótország királya.

Sírjára ezt a föliratot tétették: «A pásztorok botja, a barátok regulája, az ifjak tanácsadója, a királyok kalapácsa: ez volt Hugó».

1220-ban szentté avatták. És 1280-ban visszavitték testét a lincolni katedrálisba.

Áll a templom, benne a Szent sírja. Templom és sír tanuja a régi katolikus hitnek. A többi elmúlt. A 16. század nagy aposztaziája idején mintha még az a katolikus hit is teljesen kipusztult volna Anglia földjéről; csak nagysokára kezdett újból ébredezni. Hogyne múlt volna el az, ami csak egy tekintet, egy gyógyító érintés, egy szó, egy támogatás vagy ellenállás, egy segítő alamizna: eleven emberi élet volt?! Elmúlt. Ilyesmikről csak a hír beszél már. De szépet beszél.

Beszéli, hogy mennyire szerették ezt a szent püspököt a gyerekek. A vadóc is kezes bárány lett előtte, az ijedős is fölbátorodott; de még a csecsemő kicsik is repestek feléje a bölcsöből, akárcsak a szülőanyjuk felé.

Fölkereste a poklosok kunyhóit. Ételt, italt adott a szerencsétleneknek. Megmosta, vigasztalta őket, megcsókolta a lábukat. Mikor meghallotta ezt a királyi kancellár, azt mondta

egyszer a püspöknek: «Szent Márton meggyógyított egy poklost azzal, hogy megcsókolta. De a te csókodtól még egy sem gyógyult meg». «Igaz, válaszolta a püspök. Szent Márton csókjára meggyógyult a poklos teste. Mikor meg én megcsókolom a poklost, csak a saját lelkem gyógyul.»

Az oktalan állatok is megéreztek a szentben Isten emberét. Nagy bizalommal és barátsággal közeledtek hozzá; még a vadon élők is elfogadták kezéből a falatot. Székvárosában egy hatyú szokta kíséretetni. Mikor a püspöki beiktatás volt, akkor csatlakozott hozzá. S ha a püspök messzibb útról tért haza, a hatyú már előre jelezte víg repdeséssel az érkezését. A ház népe alig győzte elhessegetni.

De az oktalan állatoknál mégis csak jobban szerette Hugó püspök a halhatatlan lelkeket. A jobbágyét is, a királyét is. Értük elszántan síkra szállt — még a királlyal szemben is.

Tudomására jutott egyszer, hogy a királyi vadőrök nagyon kegyetlenül bánnak a jobbágyokkal. Megverik, még meg is ölik a szegény parasztot, ha a szántóföldekre betörő vadat elijesztik, vagy pláne elejtenek egyet. Többször figyelmeztette a püspök őket, hogy legyenek emberségesebbek. Hiába. Ekkor az egyik főbb erdőhivatalnokot kiközösítette.

A király, mikor meghallotta a dolgot, nyelt egyet mérgében, de nem szólt semmit. Csak megjegyezte magának. Nem-sokára egy szívességet kért a püspöktől: adjon javadalmat valamelyik udvari embernek. A püspök megtagadta a király kérését. Azután ráüzent a király a püspökre: oldozza föl azt a bizonyos erdőhivatalnokot a kiközösítés alól. «Majd ha megtér!» üzent vissza a püspök. Erre a király maga elé rendelte. Majd megtanítja ezt a püspököt, hogyan kell a királyi szóra hallgatni!

Hugó püspök meghallgatta a királyi dorgálást, azután így szólt: «Fölség! én az egész ügyben semmi mást nem tettem, csak amit az Isten ügye és Fölséged üdvössége is kíván. Mert önmagát teszi ki Fölséged a legnagyobb veszedelemnek, ha oltalmába veszi a népnymorgatókat, vagy ha méltatlanoknak adja az egyházi javadalmakat».

Máskor pedig ép egy szegény embert temetett a püspök. És a király lakomára hívta magához. Hugó tovább folytatta a temetést. S mikor újra jöttek a szolgák, hogy ne böjtöltesse a királyt és az urakat, visszaüzent: «Az én étellem, hogy az Isten akaratát teljeítsem. Ne várjon rám a

király, hanem Isten nevében fogjon hozzá a lakomához. Mert jobb, ha a földi király nélkülem lakomázik, mintha az örök Király megbizását nem teljesítem».

De azért mindig megértették egymást a királlyal. II. Henrikkel is, I. Richárddal is. Richárd nem átallotta megvallani: «Ha minden püspök olyan volna, mint Hugó, semmiféle hatalom nem tudna erőt venni rajtuk».

Mindez régen elmúlt már... Csak a templom és a sír maradt meg.

Vagy talán mégsem múlt el?... Hiszen lélekből volt. S ki tudja, hogy az Isten országának angliai részeiben a 12. század végén hány lélekben keltett visszhangot Hugó püspök lelke, királyéban és jobbágyéban és a többiekében? S akik azért élnek most az örökkévalóságban, mert akkor ott élt, járt, tett és szólt köztük ez a püspök.

Elmúlt volna?... Ahol élő katolikus hit van, ott mindig, most is újra zsendül az a régi, virágzó áhítat.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szoszenés hitvalló † 80 k. Szent Pál munkatársa, kit a Korintusiakhoz írt első levele elején említ. Lehet, hogy azonos a korintusi zsinagóga-főnökkel (Ap. Csel. 18, 17), aki így Szent Pál hatása alatt kereszténnyé lett.

Della Marka Szent Jakab hitvalló † 1476. Anconában született, ferences lett és sokat fáradozott a szigorú szabályt megtartók, az obszervánsok fölvirágoztatására. Mint a törökök elleni kereszteshad hirdetője bejárta Ausztriát, Itáliát, Németországot és az északi tartományokat. Délmagyarországon (Szeged) is működött mint inkvizítor. Szavával és szigorú szent életével gyujtott.

November 29.

Szent Lipót örgróf hitvalló † 1136.

Jézus, Sirák fia könyvében azt olvassuk: «Boldog a gazdag, ki hiba nélkül találtatott, és ki az arany után nem járt, és nem bízott a pénzben és kincsekben... ki megpróbáltatott abban és tökéletes maradt, örök dicsősége leszen; ki vétkezhetett és nem vétkezett; gonoszat cselekedhetett és nem cselekedett; azért biztosítják javai az Űrban és alamizsnáit beszéli a szentek egész gyülekezete» (Sir. 31, 8—11). Ezek a szavak kevés fejedelmi szentre alkalmazhatók több joggal, mint III. Lipót osztrák örgrófra. A Babenbergerek büszke fejedelmi házának ez a ragyogó ékessége egész életét a jám-

borság és irgalmasság cselekedeteinek gyakorlásában töltötte és hosszú uralkodásának úgyszólván minden pillanatát a maga és alattvalói lelke üdvösségének munkálására szentelte. Ezért kortársai már életében a *jámbor, jóságos és nagylelkű* jelzőkkel illették, fia, Ottó freizingeni püspök, a középkor legnagyobb történetírója pedig a *papok és szegények atyja* szép nevet adta neki.

Szent Lipót az Úr 1073. esztendejében született az alsóausztriai Melkben, melynek világi prépostsága épen akkor-tájt alakult át bencés apátsággá. Szülei, II. vagy szép Lipót örgróf és Ida német császárléány, jámbor és hívő emberek voltak és fiukat is ilyen szellemben igyekeztek nevelni. Ig্যekvésöket kiegészítette és nyomatékozta Boldog Altmann passau-i püspök, VII. Gergely pápa egyházjavító törekvéseinek legelszántabb és leghűségesebb képviselője, aki IV. Henrik császár ádáaz haragja elől menekülve utolsó éveit túlnyomórésztt Ausztriában töltötte és a Bécs közelében fekvő Zeiselmauerban is halt meg (1091). Elsősorban e szentéletű főpap hatásának kell tulajdonítanunk, hogy a nagyrahivatott gyermek korán megbarátkozott a jámborság gyakorlataival: ételben-italban mértéket tartott, az udvar léha szórakozásait és hivalgó pompáját messze elkerülte, s a megszokott lovagi gyakorlatokon és vadászatokon is csak akkor vett részt, ha semmiképen sem tudott kitérni előlük. Annál nagyobb örömét találta a jámbor könyvek, főként a Szentírás olvasásában és a tudós egyházi férfiakkal való társalgásban. Emellett a testi és lelki tisztaság veszedelmeit úgy kerülte, mint az égő tüzet; keveset és megfontoltan beszélt és általában minden szavában és tettében korát meghaladó érettséget és komolyságot tanusított. Titokban felkereste a szegények nyomorúságos viskóit, alamizsnát osztott nekik, vigasztalta, bátorította öket.

Ilyen előkészület után lépett 1096-ban elhalt atyja örökébe. Bár trónralépésekor még csak huszonhárom éves ifjú volt, mindjárt első tetteivel érett férfinak és igazi fejedeleme-nek mutatta magát. Alighogy trónralépett, országa nyugati határán megjelentek Bouillon Gottfried kereszties daliái és szabad átvonulást kértek tőle. Lipót a legnagyobb készséggel megadta az engedélyt, bőkezűen gondoskodott a sereg élelmezéséről, s ezenfelül magára vállalta háromszáz lovas vitéz egyévi eltartásának költségét.

Ehhez a bevezető akkordhoz símult további uralkodása is. Egyéniségének jellemző vonásai: istenfélelme, alázatossága,

bölcs mértéktartása, az Egyház érdekeiért égő szent lelkese-
dése és alattvalói iránti atyai szeretete csak most bontakozott
ki teljes virágjában. Igazi atya volt népének: sokat és szí-
vesen időzött körében, részvéttel és megértéssel hallgatta
panaszait, és ahol csak tudott, segített. Ha másként nem lehe-
tett, kész volt az államnak járó szolgáltatásokat mérsékelni.
Jóakarásával, szeretetreméltóságával és szelídségével egészen
elbűvölte alattvalóit; kedvéért még megátalkodott bűnösök is
szakítottak életmódjukkal. Különösen jótékonyan hatott udva-
rának megtisztításával. Senkit sem túrt meg maga mellett, aki
bármilyen tekintetben vétett a vallás és erkölcs törvényei ellen
vagy aki durván és embertelenül bánt alattasaival. Hasonló
szigorúságot tanúsított hivatalnokaival szemben; az erkölcs-
telenséget és embernyúzást keményen büntette. Sikerült is
gyökeresen megjavítania az udvar és vele a vezető társadalmi
rétegek erkölcsseit.

Határtalan áldozatossággal karolta föl az Egyház érde-
keit is. II. Ince pápa *Szent Péter gyermekének* nevezte: olyan
sokat áldozott az Egyház javáért, mint kortársai közül talán
senki. Egyházi alapításainak és adományainak se szeri, se
száma. A kolostorok közül legnagyobb szeretettel a melki
bencés apátságot fonta körül: dúsan elhalmozta adományok-
kal s keresztülvitte, hogy a Szentszék közvetlen joghatósága
alá fogadta. Olyan jól érezte magát az apátság falai közt,
hogy akárhányszor még a szerzetesek karimádságán is részt
vett és együtt mondotta velök a papi zsolozsmát. Gondos-
kodásának másik kedves helye a Bécs közelében fekvő klos-
terneuburgi világi prépostság volt, melyet feleségével, Ágnes
grófnővel együtt abból a célból alapított, hogy kanonokjai
őhelyettük is zengjék az Úr dicséretét. Mivel az 1108-ban
befejezett templom már néhány év múlva elégtelennek bizo-
nyult a hívők nagy tömegének befogadására, 1114-ben újabb
és tágasabb bazilika építésébe fogott. Később (1133) a világi
kanonokok helyébe ágostonrendű szabályozott kanonokokat
telepített. Hasonló bőkezűséggel gondoskodott a heiligen-
kreuzi ciszterci apátságról, melyet fiának, a későbbi freizir-
geni püspöknek ösztönzésére alapított, s melyet a franciaor-
szági Morimundból hozott szerzetesekkel népesített be. De
ugyancsak az ő bőkezűségét hirdetik a máriazelli, göttweichi,
adlersbachi, passauai és salzburgi kolostorok, továbbá a salz-
burgi káptalan, berchtesgadeni prépostság s a bambergi és a
passauai püspökségek is.

Tévedés volna azonban azt hinni, hogy a jámbor fejedelem csak az imádsághoz és a szent dolgok támogatásához értett. Hiszen a keresztshadjáratok korának gyermeke volt ő, és mint ilyen, jól össze tudta egyeztetni a szent és a harcos lovag eszményét. Már külső megjelenésével, hatalmas, közel hét láb magas termetével elárulta, hogy nem csupán imádságra született. Támadó háborút, igaz, egyet sem viselt; de a védőharcra mindig készen állott. Legtöbbet keleti szomszédai, a magyarok ellen kellett küzdenie. A magyar és osztrák határ ugyanis akkoriban, és még utána is jó száz esztendőn keresztül úgyszólván cseppfolyós állapotban volt: itt szinte egymást érték a kisebb-nagyobb összetűzések és csete-paték. Lipót épen erre való tekintettel 1100 körül Melkből a Kahlenberg legkeletibb nyúlványára, a nevérol elnevezett Lipóthegyre tette át fejedelmi székhelyét, és ezzel hatalmas lökést adott a magyarok által elpusztított Bécs új életre kelésének. Ez az éber vigyázás okozta, hogy a betörések egy időre abba maradtak. Nagyobb összeütközésre csak 1118-ban került sor, mikor a nyugtalanvérű II. István király nagyobb sereggel lopva Ausztriára tört és a Lajta mellékét végigdúlta. E váratlan betörés megtorlásaként Lipót szövetségesével, Borzsivoj cseh herceggel összefogva Sopronmegyére rontott és Kismarton megvívása után egészen a gyepűig vagyis a tulajdonképeni országhatárig mindent elpusztított.

Szent élete mellett elsősorban vitézségének és lovagiaságának köszönhetette, hogy a frank uralkodócsalád kihalása után a német fejedelmek egy része őt akarta a királyi trónra ültetni (1125). A döntésre hivatott negyventagú fejedelmi bizottság hosszú és érett megfontolás után Frigyes sváb és Lothár szász herceg mellett harmadiknak őt ajánlotta a birodalmi gyűlésnek megválasztásra. Lipót alázatossága azonban visszariadt a királyi méltósággal járó roppant felelősségtől; térdenállva és sűrű könnyhullatás közt kérte híveit, hogy tekintsenek el személyétől. Ezek végre meghajoltak érvei előtt, és helyette a pápapárti Lothár herceget emelték trónra. A szentéletű fejedelmet igen nagy örömmel töltötte el a választás kimenetele.

Mainzból egyenesen Bécsbe sietett és zavartalanul élt tovább hű népének és nagyszámú családjának. Családi élete ugyanis épen olyan szép és harmonikus volt, mint uralkodása. Feleségétől, Ágnes német császárléánytól összesen tizennyolc gyermeke született, akik közül hat fiú és öt leány ért el

emberkort. A fiúk közül ketten, Jazomirgott Henrik és Lipót osztrák örgrófok lettek, ketten pedig az egyházi pályán emelkedtek magas méltóságra; nevezetesen Ottó, a híres történetíró freizingeni püspök, Konrád pedig salzburgi érsek lett. Leányai megannyian fejedelmek hitvesei lettek.

Lipót hosszú és áldásos uralkodását 1136 nov. 15-én szakasztotta meg a halál. Tetemeit szeretett klosterneuburgi templomában helyezték nyugovóra. Alattvalói mindjárt halála után szentként kezdték tisztelni, s VIII. Ince pápa csak századok kegyeletét szentesítette, mikor 1485 jan. 6-án hivatalosan is jóváhagyta tiszteletét. Azóta Ausztria benne tiszteli főpatrónusát.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szaturnin püspök vértanu † 257. Szent Fábían pápa küldte Rómából Galliába hittérítőnek. Toulouse-ban telepedett meg. Kevés volt ott a keresztény, mikor megjelent; a számuk azonban rohamosan kezdett emelkedni. Viszont a pogány jóslások megszüntek, s a pogány papok megvallották, hogy Szaturnin püspök kötötte meg hatalmukat. Egy nap a püspök egy pap és két diákonus kíséretében templomba menet elhaladt a Capitolium előtt, hol nagy pogány sokaság épen bikát készült áldozni. Egy pogány fölismerte, és a tömeg kényszeríteni akarta, hogy áldozzon az ő isteneknek. «Egy az Isten, felelte Szaturnin, neki áldozom. Hogyan féljek azonban olyan istenektől, kik tőlem félnek?» Erre rákötötték a bikára és végighurcolták a városon. Két jámbor nő eltemette, s csakhamar Toulouse első püspöke Gallia és később Franciaország legtiszteltebb szentjei közé tartozott.

November 30.

Szent András apostol. † 70 k.

A galileai tenger partján, Zabulon és Neftali földjén fölhangozott egy szózat: «Betelt az idő, és elközelgett az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumnak».

Akik jó szívvel hallották, úgy érezték, mintha a régi prófétai remény most valóra válnék, Izaiás próféta reménysége: «A nép, mely sötétségben ül, nagy világosságot lát, és a halálárnyék országában lakóknak világosság támad». Világosság itt, a «pogányok Galileájában!»

Kérges kezű, viharverte halászok is hallják a szózatot. És fölfigyelnek rá. A lelkük nem kérges. A tenger nevelte őket, a titkos mélységű, a szellő simogatására szelíden ringó, vihar háborgására hullámokkal habzó, csendes pihenésében

is a mélység áramlásaival vonzó; a tenger, mely sohasem kérges, sohasem nyugszik, és a hajóra is mindig a mélységet értő friss lelket kíván a kérges, erős kéz mellé.

Most épen kivetették a hálót. Simon Péter és a bátyja, András. Kicsivel odább a Zebedeus-fiak javíthatnak szerszámaikon. De az esze, a szíve mindnek azon a szózatot jár, ami itt is, ott is fölhangzik a parton.

András szíve is.

Nem tudja elfelejteni, hogy látta már ezt a prófétát, a názáreti Jézust. A Jordán partján látta a pusztában. Amikor Keresztelő János rámutatott és bizonyoságot tett föléle: Ime az Isten báránya! És akkor ő utánalopakodott a Mesternek. Elsőnek ezek közül a várakozó lelkű betszaidai halászok közül. Csak Zebedeus kisebbik fia, a János volt még ott. Egymást biztatták, hogy menjünk csak! Hátha visszanézne? Talán még szólna is?

És visszanézett, amint ott settenkedtek utána. Meg is szólalt, hogy «Mit kerestek?» Mennyi biztatás volt a szavában! Elő lehetett állni a kérdéssel: «Mester, hol lakol?» «Jertek, lássátok», válaszolta. És ők mentek és láttak, és aznap nála maradtak.

Ha most ide tévedne!... Megismerné-e Andrást, aki először merete megszólítani?... És a többieket, akiknek hozta a nagy újságot: «Megtaláltuk a Messiást!» Megismerné-e őket, kérges kezű, melegszívű halászokat? Szólna-e olyan barátsággal, mint ott a Jordán partján?

Szeretné újra hallani. Szeretne ismét mellette lépkedni.

Mert világoosság árad, ahol ő jár. Ő hozza a szabadságot Izraelnek, akárki meglátja! Nem hiába mutatott rá Keresztelő János.

Igy emlékezik András, Jónás fia. Közben utánahajol a kivetett hálónak, hogy igazítson rajta. És akkor újra hallja azt a felejthetetlen hangot: «Jöjjetek utánam, és emberek halászaivá teszelek».

Ő az, a Mester! Az egyszer látott, s azóta mégis mindig várt régi ismerős.

Már feszül kezükben a lapát. A hajó ráfut a partra és ott marad hálóstul. Máskor gondosan kikötötték; a hálót a karókra kitergették. Most maradhatnak! Hiszen rájuk ismert a Mester és hívja őket! A hajót és a hálót majd csak elintézik.

És látja András, hogy jönnek a többiek is, a kenyeres-pajtások. Egy szóra jönnek és örökre nála maradnak. András is ott marad a Mesternél. Visszamennek még néha-néha a hajóhoz, ha Betszajda vidékén járnak. Rendbehozzák. Kell a Mesternek. Nagyon szorítja a parton a sokaság, jobban lehet onnan bentről, a mélyről szólni. Vagy pedig viszik át őt a másik partra. A hálót is megérsztik olykor és fáradoznak egész éjszaka. A Mester szavára meg mindjárt annyi a hal, hogy szakadozik a háló. De hálnál is jobban jön szavára a nép. Szeretne menekedni a halálnak, a bűnnek, sok-sok nyomoruságának árnyékából.

Közben András emberek halászává növekszik. Megérti a Mestert akkor is, mikor az aranylő, érő, aratásra váró buzatenger fölött tekint végig és így beszél: «Az aratás nagy, a munkás pedig kevés. Kérjétek tehát az aratás Urát, küldjön munkásokat az aratásra». Lelkek drága vetése hullámzik előtte. S hogy örül, mikor az Úr hosszú imádságban töltött éjszaka után őt is kiválasztja erre az aratásra a tizenkettő közé.

Látja a csodákat, a nagy bizonyító jeleket. Hangos a híriüktől egész Galilea. A pusztában osztja az öt árpakenyereket és a két halacszkát ötezer embernek. Ő földözte föl, hogy ott van az egyik gyereknél. Igaz, hozzátette mindjárt, hogy mi az ennyi embernek! És mégis, most nem fog el a kezéből, míg nem kapott mindenki.

Azután pedig már terelni is tudja a halacszkákat a Mester hálójába. Jeruzsálemben Fülöppel együtt ő vezeti eléje az érdeklődő pogányokat. Látni, hallani akarják az Urat. A beszédét talán András jegyezte meg legjobban: «Hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad: ha pedig elhal, sok termést hoz. Aki szereti életét, elveszíti azt; és aki életét gyűlöli e világon, örök életre őrzi meg azt»

(Ján. 12, 24. k.). S a beszéd alatt készül a jövőendő vértanupostol. Megremeg a lelke, mikor hallja a Mester töpren-gését: «Most az én lelkem megrendült. És mit mondjak? Atyám, ments meg engem ettől az órától! De hiszen azért jöttem ez órára... Ha fölemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok. (Ezt pedig mondá, jelezvén milyen halálal fog meghalni.)»

A kereszttől rémegett az Úr. De mégis akarta; mert diadalának, lelkeket vonzó erejének a titka a kereszt. Ezt is megtanulta tőle Szent András apostol.

Mert a hagyomány szerint nem sajnálta Urának evangé-liumáért az életét. Az Alsóduna vidékén térített először. Majd Achájába ment. Itt Patrasban Aegeas helytartó elfo-gatta és kényszeríteni akarta, hogy áldozzon a bálványoknak. «Én mindennap mutatok be a mindenható egy igaz Istennek áldozatot, választolva az apostol. De nem bikák húsát, sem bakok véréét, hanem az oltár szeplőtelen Bárányát. Az egész hívó sereg élvezi ennek testét; mégis élő marad a Bárány és soha el nem enyészik.»

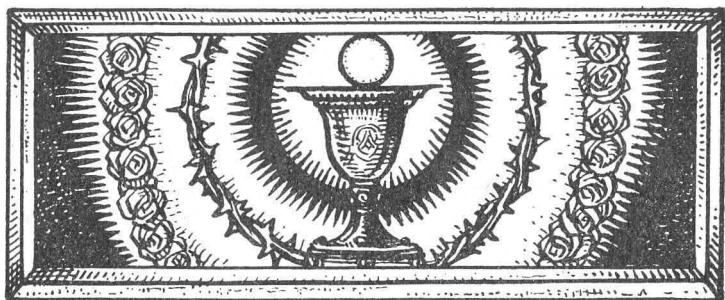
A helytartó erre a beszédre börtönbe vetette az apos-tolt. A nép már-már kiszabadította, de az annyira vágyako-zott a vértanuság után, hogy végre is ráhagyták: nem foszt-ják meg koronájától. A helytartó egy X formájú keresztet készítettett, hogy arra feszíti a szentet. Mikor Szent András megpillantotta a keresztet, már messziről kiáltotta: «Üdvöz-légy szent kereszt, jószágos kereszt! Dicsőségbe és szépségbe öltöztettek az Úr tagjai. Régóta vágyódom utánad, hűségesen szerettelek, szüntelenül kerestelek, most végre rád talál a vágyódó lélek. Végy el engem az emberek közül, s adj vissza Mesteremnek. Hadd nyerjen vissza teáltalad, amint általad váltott meg!»

Két napon át függött még élve a kereszten, és nem szűnt meg akkor sem Krisztust prédikálni.

Testét 357-ben Patrashból Konstantinápolyba vitték át, az Apostolok templomába. Innen került 1210-ben Itáliába Amalfiba. Teste most is ott van, fejét Rómában a Szent Péter-templomban őrzik.

Ugyanerre a napra esik

Szent Konstancius hitvalló † 418 k. Római pap volt, aki nagy tudománnyal és állhatatossággal szegült ellene a pelágiánu-soknak. Ezért tőlük sokat szenvedett. Szent életéért és csodáiért viszont csakhamar a szentek jegyzékébe került.

December 1.

Szent Elígius püspök hitvalló † 659.

Szent Elígius (Eloy) nagyon változatos életpályát futott meg. Egyszerű kézművesnek indult, királyok barátja és nagyrabecsült tanácsadója lett s végre is mint püspök és misszionárius fejezte be életét. De bármennyire változtak életviszonyai, ő lélekben mindig ugyanaz maradt, aminek kora fiatalságában indult: egyszerű, alázatos, hívő, hitét átélő és tettekre váltó katolikus.

Gallia délnyugati tartományában, Aquitániában, a Limoges-től mintegy két óra járásnyira eső Cadillac, mai nevén Chaptelat faluban született. Szülei jómódú és igen jámbor emberek voltak. Jámborságuknak beszédes bizonyossága a limoges-i Szent Márton-kolostor, melynek alapítását nekik tulajdonítja a hagyomány. Fiaik közül a kisebbik, Alícius követte példájukat és Cadillacban szintén kolostort alapított, míg a nagyobbik Abbo aranyműves műhelyébe szegődött. Mivel mesterségében korán kitűnt, Bobó kincstárnok közvetítésével egész fiatalon II. Klotár frank király udvarába került s itt ügyességével és megbízhatóságával hamarosan tekintélyre és befolyásra emelkedett. Egyszer pl. egy pompásmívű trónszék készítésére kapott megbízást; ő azonban a rendelkezésére bocsátott anyagból mindjárt kettőt szállított. Becsületességével annyira megnyerte a király tetszését, hogy fiatal kora ellenére pénzverő mesterévé nevezte ki. Ezt a hivatalát később I. Dagobert és II. Klodvig királyok alatt is megtartotta. A francia múzeumok numizmatikai gyűjteményeiben ma is meglehetősen számmal látunk régi pénzeket, melyek az ő nevével vannak ellátva.

Aranyműves és pénzverőmester minőségében több mint negyedszázadot töltött a királyi udvarban. Ezalatt külsőségek dolgában lehetőleg alkalmazkodott az udvari szokásokhoz. Pl. a király előtt mindig arannyal áttört drága selyemruhában, drágakövekkel kirakott övvel és pénzerszénnyel jelent meg. A csillogó díszruha alatt azonban, mint barátjától és életírójától, Szent Audointól tudjuk, állandóan vezeklőövet, ciliciumot hordott. Általában szigorú aszkézisnek hódolt. Egyszer pl. csupán önmegtagadásból több mint tíz esztendeig nem ivott bort. Szabad idejének javarészét imádságra és jámbor könyvek olvasására fordította. Később szokásba vette, hogy munkaközben maga elé feszítette a Szentírásnak egy-egy lapját, hogy ekként keze mellett elméjét is foglalkoztassa. Még a művészetet is áhítata szolgálatába szegődttette: a szentek tiszteletére tucatszámra készített ereklyetartókat, arannyal és drágakövekkel ékes síremlékeket és koporsókat.

Rengeteg jövedelmét úgyszólván az utolsó fillérig a szegényekre áldozta, fekvőségeit templomok építésére és kolostorok alapítására használta fel. Így Solignacban, Limoges közelében százötven szerzetes befogadására hatalmas monostort építtetett. Ez lett szerető gondoskodásának főtárgya; amit munkája fejében a királytól és főuraktól kapott, azt mind solignaci szerzeteseinek adta. Időnkint kocsiderékszámra szállította a finomművű bútorokat, fa- és ércedényeket, ruhákat, ágyneműket és könyveket. Maga is sűrűn ellátogatott szeretett szerzetesei közé s ilyenkor, Szent Audoin bizonyossága szerint, még a legbuzgóbb testvéreken is túltett alázatosságban: lesütött szemmel járt közöttük, mindegyik előtt földreborult áldásért s viszonzásképen gazdag alamizsnákkal kedveskedett nekik. Mikor pedig távozott, az ajándékba kapott barna kenyeret vagy lepényt annyira megbecsülte, hogy amíg csak tartott benne, reggelenkint éhgyomorra csipegette el. Gyakori látogatásainak és istenes intéseinek meg is lett a foganatja, mert a solignaci kolostor fegyelem dolgában csakhamar méltó társa lett a híres luxeuili apátságának.

Nem kevesebb szeretettel karolta fel szentünk a párizsi apácazárdát, melyet a Dagobert királytól kapott telken háromszáz lakó befogadására építtetett. Az építkezés befejezésekor kiderült, hogy a kincstári földből egy lépésnyivel szélesebb darabot vettek igénybe, mint amennyire az adomány eredetileg szólt. Ez annyira bántotta Elígius érzékeny

lelkiismeretét, hogy külön bocsánatot kért érte a királytól. Dagobert nagy álmélkodással hallotta a dolgot és mindjárt meg is jegyezte: «Lám, vezéreim és szolgálaim nap-nap után egész kincstári falvakat ragadnak magukhoz és minden lelkiismeretfurdalás nélkül sajátjukként kezelik: és íme, Krisztus szolgálója egy tenyérnyi darabot sem akar az én tudtom és akaratom nélkül megtartani».

Ilyen előzmények után érthető, hogy a finom lelkiismeretű jámbor és áldozatkész aranyműves tekintélye napról-napra emelkedett. I. Dagobert és II. Klodvig királyok már nemcsak pénzverő ügyességét, hanem jótanácsát, sőt alkalomadtán diplomáciai képességét is igénybe vették (I. Szent Jodok, dec. 12). Természetesen felmerült számára az egyházi pálya gondolata is. Hiszen már mint laikus megbecsülhetetlen szolgálatokat tett az Egyháznak. Döntő szerepet játszott a 638. évi orleansi zsinat összehívásában; keresztülítve, hogy Párizsból több eretneket kiutasítottak s nagy eréllyel küzdött a terjedező simónia ellen. Alapos volt tehát a remény, hogy mint egyházi ember még nagyobb eredménnyel fog az Egyház céljainak elérésén dolgozni. A gondolatot különösen Szent Teoderik és Szent Szulpic püspökök karolták fel melegen; főleg azért, mivel Elígiusban alkalmas apostolt láttak a pogány frizek megtérítésére. II. Klodvig királynak politikai okokból szintén tetszett a terv s ezért készségesen megadta a pénzverő mesteri állás alól való felmentést. Miután Elígius minden világi kötelektől megszabadult, nagy buzgósággal vetette rá magát a szükséges teológiai ismeretek elsajátítására; ennek megtörténte után felvette az egyházi rend szentségét, majd 641 tavaszán noyoni püspökké szentelték.

Püspökkorában még nagyobb szeretettel karolta fel a szegények és ügyefogyottak érdekeit. Így feljegyezve találjuk róla, hogy a szent apostolok tiszteletére mindennap tizenkét szegényt látott vendégül asztalánál. Másik nagy gondja az istentisztelet fényének emelése és a papság fegyelmének megszilárdítása volt. Ezért végiglátogatta egyházmegyéjét, és ahol a legkisebb szabálytalanságot vagy fegyelmezetlenséget tapasztalta, ott nagy bölcsességgel és eréllyel menten közbelépett.

Miután ekként egyházmegyéjét a legjobb rendbe hozta, a pogány frizek megtérítésének előkészítéséhez látott. Mivel maga kelta-római létére a germán friz nyelvet nem beszélte,

a rabszolgaságból kiváltott szász Szent Tillót vette maga mellé tolmácsnak. Így felkészülve behatolt a mostani Flandria területére és ott nyomban munkához látott. Legsürgősebb feladatának a pogány bálványok ledöntését tekintette. Mivel működését számos csoda kísérte, sikerült bizonyos számú bennszülöttet megtérésre bírnia. Egészen véve azonban az eredmény nem volt arányban sem munkájával, sem a tömredék életveszéllyel, melybe a konok pogányok ádáztsága döntötte. Be kellett látnia, hogy a fríz nép egyetemének megtérítéséhez még nincs kellőképpen előkészítve a talaj. De azért nem adta fel a tervét. Mivel látta, hogy arctámadással nem ér célt, kerülő úton próbálkozott: gazdag jövedelméből száz és száz rabszolgát kiváltott s ezeket buzgó keresztényekké nevelte, majd szétszította a különböző kolostorok közt. Ilymódon legalább a következő misszionárius nemzedék munkábaállását készítette elő.

Utolsó éveit egészen noyoni híveinek szentelte a lelkes püspök s különösen a pogányság lappangó emlékeit igyekezett kiirtani. Már hetvenedik évében járt, mikor a halálos betegség rája tört. Halála olyan volt, mint élete: egyszerű, nyugodt és kegyelemmel teljes. Mikor érezte, hogy erői rohamosan fogyatkoznak, maga köré gyűjtötte tanítványait és kiváltott rabszolgáit és megindító szavakban még egyszer lelkőkre kötötte, hogy az Úr Jézust mindig szeressék, sóvárogjanak utána, parancsait véssék mélyen elméjükbe s tartsák szem előtt a mulandó élet bizonytalan állapotát és remegjenek Isten félelmetes ítéletétől. Azután a «Most bocsátd el Uram szolgádat békében» énekkel ajkain elszenderült. Tetemeit ott Noyonban temették el, és egykori urának, II. Klodvignak özvegye, Szent Bathilde királyné fényes emléket állíttatott föléjük.

Ugyanerre a napra esik

Szent Nahum próféta † K. e. 620 k. Judeában működött abban az időben, mikor az asszírok erősen szorongatták. Jövendöléseit a nevét viselő ószövetségi könyv őrzi a kis próféták között.

Szent Natália özvegy † 310 k. Felesége volt Szent Hadrián vértanunak († 303), aki mint Maximián császár udvari embere, Nikomédiában bátran megvallotta hitét kínzásban és börtönben is. Nagylelkű hitvese hős kockázattal szolgálta férjét és vértanu társait és azután ereklyéit átvitte Konstantinápolyba.

December 2.

Alexandriai Szent Dénes püspök hitvalló † 265.

Alexandria, Antióchia, Róma — ez a három város volt az ősegyház hármasszögletű oszlopa, melyeken nyugodott ereje; egyben hármasszögletű csillagzata, melyhez igazodott hite és élete. Mind a három apostolok alapítása és apostoli szellem foghatatlan kútfeje. Antióchia a legrégebb; hiszen Szent Péter volt a püspöke, mielőtt Rómába ment volna. Róma a legtekintélyesebb; hisz püspöke nemcsak a nyugati pátriárkája volt, miként az antióchiai a Keleté és az alexandriai Egyiptomé, hanem mint Szent Péter utódja az egész Egyház feje.

Alexandria a tudománynak volt ősi fészke. Már a Krisztus előtti 3. században a Ptolemeus-királyok itt híres nagy könyvtárt alapítottak. Abban az időben a zsidók nagyszámmal telepedtek meg a városban, idővel a lakosságnak kétötödét alkották, fényes templomot építettek, és tudós iskolákat alapítottak. Mikor a kereszténység itt Szent Márk evangélista apostolkodása nyomán meggyökeresedett, nemsokára lelkes és tudós férfiak, Panténus, Alexandriai Szent Kelemen, a hírneves Origenes (máj. 7.), korának legtudósabb embere, a keresztény tudománynak teremtetek virágzó otthonát: jeles keresztény könyvtárt gyűjtöttek és — első eset volt ez a kereszténységben — nyilvános iskolában kezdték tanítani a keresztény hit igazságait. Elnevezték katechetikai iskolának.

Ebben a hívő és tudós légkörben nőtt föl Szent Dénes, akit a hálás utókor Nagy-nak nevez, mert hányatott vad idők árjából úgy emelkedik ki, mint szülővárosa kikötőjében a hullámzó tengerből a világhírű világitótorony, a Pharos. Élete kicsinyben annak a kornak a története.

Pogány, vagyonos szülőknek volt gyermeke. Már benne volt a korban, szép hivatalt is viselt, csöndes, holdog családi életet élt, mikor közvetlenebb érintkezésbe jutott a kereszténységgel. Szorgalmasan látogatta a katechetikai iskolát, hol akkor a világhírű Origenes tanított. Tág lélekkel szívta magába azt a tudással átvilágított hitet, melyet Origenes felsőbbes elméje sugárzott; az ő szellemében nem félt tanulmányozni az ellenfelek műveit sem. Ideig-óráig ezek árnyat vetettek lelkére, de amint ő maga elmondja egy későbbi levelében,

«az a hasznom is volt belőlük, hogy magamban megcáfoltam és annál jobban megutáltam».

A pogányból csakhamar buzgó hívő lett, és a szorgalmas tanulékony tanítványból tanár. Origenes után Heraklas volt az iskola feje, s mikor ez 231-ben Alexandria pátriárkai székébe került, Dénes lett az utódja. Ebben az állásában megmutatta, hogy csakugyan nem hiába olvasta a katolikus igazság ellenségeinek könyveit. Egy nagyon okos és világos munkában fényesen megcáfolta — elsőknek a keresztény tudósok között, a görög materialistákat (Demokritos, Epikuros), akik t. i. azt tanították, akárcsak mai utódaik, hogy minden a világon, még az emberi lélek is, csak nagyon kis testecskék (atomok) halmozódása és azok mozgása.

Közben pappá szentelték — abban az időben épúgy, mint még ma is a görögöknél, házas emberek is szenteltek papokká; csak aki már egyszer föl volt szentelve, nem házassodhatott többé. És mikor Heraklas 247-ben meghalt, ő lett az utódja a pátriárkai méltóságban. Ez a méltóság Dénes számára a gondok, szenvedések és szorongások szakadatlan láncolatát jelentette. De az üldözések és szenvedések kohójában ragyogott föl teljes fényben lelkének színarany nagysága.

Mikor elfoglalta a pátriárkai szeket, a keresztények a római birodalomban még nagy békekességben éltek. De Alexandriában egy pogány jó fölizgatta a mindig kapható pogány és zsidó csócseléket, és az új főpásztornak megkezdődött a szomorúsága: látnia kellett, mint kínoznak halálra hithű keresztényeket és tántorítanak meg gyöngéket. Pedig ez a helyi üldözés csak előjátéka volt a rémes Décius-féle üldözésnek (lásd ápr. 28). Dénesre ez az üldözés olyan hatást tett, mintha már teljesedőben volna, amit az Úr előre megmondott, t. i. hogy ha lehetséges volna, még a választottak is megtántorodnának. Még is kellett érnie szomorú szívvel, miként Cipriánnak, hogy igen sokan gyöngéknék bizonyultak. Ő maga mindjárt kezdettől a legkülönfélébb zaklatásoknak volt kitéve. Gyalázták, ijesztették, vagyonát elkobozták, őt magát halálra keresték. De hadd beszéljen ő maga:

«Amint Décius alatt kihirdették az üldözési parancsot, Szabínus, a városparancsnok nyomban küldött egy frumentáriust (titkos rendőrt), hogy engem fölkutasson. Négy napig otthon vártam a frumentáriust. Az pedig körüljárt és mindent átkutatott, ahol gondolta, hogy talán rejtőzöm vagy bujkálok: folyókat, dülőket, mezőket. De mintha vaksággal lett volna

verve: a házamat nem kutatta át; nem hihette, hogy üldözött létemre otthon időzhetem. Negyedik nap Isten meghagyta, hogy meneküljek, és csodás módon utat nyitott. De akkor is csak nagy önmegtágadással szántam rá magamat, hogy a gyerekekkel és sok testvérral elhagyjam a várost. Hogy ez az isteni Gondviselés műve volt, megmutatta a következő idő, mikor t. i. talán némi hasznára voltam másoknak.)»

Csakugyan, azért őrizte meg Isten Dénest, hogy önzetlen nemes egyénisége, világos elméje, biztos ítélete, bölcs mérséklete és fogyhatatlan buzgósága a katolikus igazságnak olyan szolgálatokat tegyen, melyek mástól nem teltek. Dénes volt a maga korának legnagyobb embere, kinek nagy lelke a maga megyéjén és pátriárkai tartományán túl átfogta azokat az ügyeket és gondokat, melyek akkor az összegyházra ránehezdedtek.

Itt volt mindenekelőtt a Décius-féle üldözés folyamán elbukottaknak, a lapsi-nak ügye. Dénes ebben a kérdésben, miként Ciprián, józan mérsékletet tanúsított: meg kell vezetelniök, de azután vissza kell őket fogadni az egyházi közösségbe. Tudjuk, épen Rómában akadtak — miként Kartágóban is — nem kis számmal, kik a bukottak visszaengedéséről hallani sem akartak. Ezek a rigoristák Rómában ellenpápát állítottak: Kornéllal szemben Novaciánt. Novacián Dénest iparkodott a pártjára nyerni. Dénes azonban minden időre érvényes alapos feleletet adott: «Azt írod, hogy akaratom ellenére ragadtak el. Mutasd meg ezt azzal, hogy akarattal visszalépsz. Inkább el kellett volna szenvedned akármit, mint Isten egyházát szétszakítani. Vértanuvá lenni a szakadás elhárítására nem kevésbé lett volna dicső dolog, mint vértanunak lenni a bálványáldozat megtagadása végett; sőt nézetem szerint nagyobb dolog lett volna. Mert ott az ember csak a maga lelke érdekében lesz vértanu, itt pedig az egész Egyházért. De ha még most nekilátsz készíteni a testvéreket, hogy visszatérjenek az egységhez, nagyobb lesz érdemed, mint volt ballépésem. De ha ezt meg nem tudnád tenni, ha a testvérek már nem hajlanak rád, mentsd meg, mentsd meg tulajdon lelkedet».

Az Egyház egysége, a Krisztus varratlan palástja — ez a kép volt lángjegyekkel Dénes lelkébe írva, ez lövelte sugarait, valahányszor a «szeretetszövetség» egységét veszély fenyegette. Mikor Szent Ciprián ellentétbe került a pápával az

eretnekek újrakeresztelése miatt, Dénes írta egyik levelét a másik után: Rómába, Kartágóba, Ázsiába; s mindnek az volt a refrénje: ne tépjék, ne szaggassák Krisztus testét, hanem alázatban, szeretetben, kölcsönös tanulékonytságban iparkodjanak egyetértésre jutni.

Ő maga erre az alázatra, tanulékony és békülékeny lelkületre különösen nemes példát mutatott az ú. n. chiliaszták ügyében. Az őskereszténységben eléggé el volt terjedve az a hiedelem, mint ma is némely álmódózó eretnekségben, baptistáknál, adventistáknál, hogy Jézus Krisztus nemsokára eljön, megsemmisíti minden ellenségét, és aztán az igazakkal ezer évig (görögül ezer = chilioi) uralkodik és minden földi jóban részesíti őket. Az ilyen álmok tanulatlan vagy fanatikus embereknél könnyen hitelre találnak; különösen akkor, mikor megnehezül az idők járása a hívók fölött. Nagy veszedelme — súlyos tévességén kívül — abban van, hogy az ilyen emberek aztán elmulasztják rendes kötelességeiket, abbahagyják a komoly munkát és csodavárásban meg lázongásban töltik az idejüket. Dénes világos tekintete mindjárt meglátta a bajt. Fájt neki az eltévelyedés, de különösen fájt, hogy áldozata lett egy főnhatósága alá tartozó püspök, Néposz is. Dénes itt is össze tudta egyeztetni az elvhű, jellemes igazságszolgálatot a keresztény emberszeretettel: «Sok másban elismerem és becsülöm Néposzt, hite, buzgósága, Szentírás-tudása, lelki dalai miatt, melyeken még ma is sokan épülnek a testvérek. Emellett még külön nagy tiszteletet érzek valaki iránt, ha már meghalt. De mindennekfölött drága és értékes nekem az igazság. Néposz könyvet írt, s azt sokan, tanulatlan és fanatikus emberek szentírásnak veszik; a próféták, evangelisták, apostolok írása ehhez képest semmi nekik. Ezt tehát meg kell vizsgálni. Ha Néposz élne, elég volna talán egy megbeszélés. Így írással írást kell szembevetni.»

De ezzel nem érte be az igazság fáradhatatlan harcosa. Elment a tűzfészekbe, Arzinoébe. S mikor püspökük könyvét «mint valami pajzsot és víthatatlan várat ellenébe tartották, három napon keresztül kora reggeltől késő estig» vitázott velük. Türellemmel, értéssel meghallgatta nehézségeiket, mérlegelte érveiket, nemcsak cáfolt és tanított, hanem okult és tanult, s ha meggyőzték, engedett. S elérte, hogy a három nap végén a tévelygők vezére, egy Korakión nevű pap ünnepélyesen megtagadta a chiliazmust.

Közben egy más keleti eretnekség tört be egyháztarto-

mányába: a szabellianizmus, mely épúgy mint sok mai protestáns, tagadta a Szentháromságot: Atya, Fiú, Szentlélek szerinte egy és ugyanaz a személy, csak más-más üdvtörténeti szerepben: Atya mint teremtő, Fiú mint megváltó, Szentlélek mint kegyelemosztó és megszentelő. Dénes nem késett kimondani, hogy ez a tanítás «súlyos káromlás a mindenható Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus atyja ellen, teljes hitetlenség az egyszülött Fiú, a teremtmények között az elsőszülött ellen, az emberré lett Ige ellen, s égbekiáltó dőreség a Szentlélek ellen». Megint mentek a levelek mindenfelé, megannyi vészjel és világitótorony Szabelliusnak a hitet kiforgató tévedése ellen. Buzgóságában azonban Dénes maga is olyan kifejezéseket használt, melyeket könnyen félre lehetett magyarázni, épen az ellenkező értelemben: mintha nemcsak három személy volna, hanem három Isten. Dénes pápa erre figyelmeztette nagy névrokonát. És az egyházi egység és békesség alázatos, tanulékony apostola nyomban meghódolt: belátta, hogy beszédje helytelen volt; kiigazította, és nem használta többé a félreérthető kifejezéseket.

Nemsokára alkalmá nyílt Dénesnek az egész világ előtt megmutatni, hogy nemcsak szelíd és engesztelékeny tud lenni, hanem kemény és elszánt is. 258-ban Valérián császár alatt újra föllángolt az üldözés, különös erővel épen Alexandriában. Ezúttal Dénes nem menekült. Emilián városparancsnok megidézte: Mondjon le keresztény hitéről; hisz a császárok emberségesek; méltányos, hogy a püspök megtegye a kívánságukat; imádhhatja ő a maga Istene mellett az isteneket is. Dénes méltósággal és határozottsággal felelt: «Mi az egy Istent imádjuk, ki a császároknak is adta hatalmukat. Más nem imádunk soha. Ami pedig hitünket illeti: inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.» Emilián erre a libiai sivatag szélére, Kefróba száműzte a püspököt. Azonban életszentsége, emberszeretete és szava itt rengeteg pogányt megnyert az evangéliumnak. Ezért a városparancsnok a zordabb és «libiaibb» Kolluthionba rendelte. Dénes ennek a helynek még a nevét se hallotta; mégis bátran nekivágott az útnak. Eleinte nagy szomorúságot szerzett neki, hogy ott tisztességes ember nem igen akadt, de annál több útonálló és zsvány. Lassan azonban fölvette megint a fonalat alexandriai híveivel és így a számkivetésben is atyja maradt gyermekeinek.

Három év mulva hazatérhetett. Akkor már közel nyolcvan éves aggastyán volt; törődött, fáradt veteránja a vezérnek,

az Úr Krisztusnak. Pedig új harcok és próbák várták: polgárháború, éhínség, dögvész tizedelte nyáját és szaggatta a pásztor szívét. Lelke azonban nem tört meg. Mikor 264-ben Antióchiában zsinat ült össze a Krisztus-tagadó Szamoszatai Pál ellen, természetesen elsősorban az ő jelenlétét kívánták a zsinati atyák. S a lélek kész is volt; de a test már gyöngé. Még folyt a zsinat, mikor az Úr Krisztusnak ez a jó harcosa, érdemekben gazdagon pihenőre tért. Fáradt keze letette a kardot, melyet egy hosszú életen keresztül Krisztusért annyi becsülettel forgatott. Írásából csak töredékek maradtak fenn, de él egész lelke az Egyházban, mely nem feledi, hogy egy válságos félszázadnak története az ő nevével és életével van összeszőve.

Ugyanerre a napra esik

Szent Bibiána szűz vértanu † 260 k. A késői legenda szerint szüleivel (Flórián és Dafróza) és hugával (Demetria) együtt szenvedett vértanaságot. Simplicius 470 k. templomot emelt tiszteletére, mely átalakítva ma is megvan. A legenda szerint halála előtt epileptikusokkal és ördültekkel egy börtönbe zárták. Ezért az epileptikusok védőszentje.

Szent Aurélia szűz vértanu † 258. Rómában Özséb pappal, Marcell diakonussal és több mással együtt Valerián császár üldözése idején szenvedett vértanaságot. — Aurélia latinul annyi, mint magyarul Aranka.

December 3.

Xavéri Szent Ferenc hitvalló † 1552.

1525 őszén egy előkelő megjelenésű és büszke magatartású ifjú érkezett Párizsba. Rangtársai legtöbbjével ellentétben nem mulatni, szórakozni, hanem tanulni jött. Lelkét nagyra-törő remények vitorláit feszítették: fényes karrierről, egyetemi tanárságról és a világot betöltő hírnévről álmodozott. Es nem egészen alaptalanul. Mert a főrangú származáson, fényes tehetségen, nagy vagyonon és megnyerő megjelenésen kezdve úgyszólván mindene megvolt, amitől a tudományos pályán előrehaladást remélhetett. Mindjárt megérkezése után a Szent Borbáláról nevezett kollégium tagjai közé lépett és szívós kitartással vetette rá magát a bölcelet és hittudomány tanulmányozására.

Az ifjú jövevény a navarrai baszk főnemeség egyik legreményteljesebb sarja, Xavéri Ferenc volt, aki apai részről a

nagyhírű Jasso (Yassu), anyai részről pedig a nem kevésbé tekintélyes Xavéri- és Azpilcuetai-családból származott. 1506 április 7-én született a Pampelunától hat óra járásnyira fekvő Xavér várában. Mivel bátyjaival ellentétben eleitől kezdve jobban kapott a tanuláson mint a lovagi gyakorlatokon, szülei megfelelő tanítók fogadásával gondoskodtak róla, hogy már odahaza megszerezze a magasabb tanulmányokhoz a szükséges előismereteket. Mikor Párizsba került, már meglehetősen otthonos volt a bölcséleti tanulmányokban. Szerencsétlenségére azonban az egyetemen egy romlott lelkű tanár keze alá került, aki őt is, mint többi hallgatóját, mindenáron le akarta terelni a tiszta erkölcs útjáról. Ferenc, akiben a szertelen ambícióval együtt nemesebb és mélyebb érzések szunnyadtak, undorodva utasította vissza a nemtelen próbálkozást és ettől fogva még nagyobb gonddal vigyázott ártatlanságának megőrzésére. A Gondviselés azzal jutalmazta állhatatosságát, hogy már a következő évben megfelelő mestert rendelt melléje a nagytudományú és jámboréletű de Peña János személyében. Ennek vezetése alatt aztán olyan rohamosan haladt a tanulmányaiban, hogy már 1530-ban a bölcsélet doktora lett, s kevéssel rá a Beauvais-kollégiumban egyetemi tanszéket nyert.

Közben lelki életében is nagy változás állott be: büszke világhiból fokozatosan alázatos szentté alakult. Ebben Loyolai Szent Ignácnak volt főrésze. A nagy spanyol rendalapító 1529-ben jött Párizsba és a Gondviselés rendelkezéséből épen Xavéri Ferencnek és barátjának, a szavójai Faber Péternek lett a szobatársa. Éles szemével rögtön meglátta a nagyratörő ifjú lelke mélyén rejlő természetfölötti kincseket és igyekezett őt megnyerni. Ez azonban nem ment könnyen. Ferencet ugyanis abban az időben merőben világias célok hevíttették; legfőbb ambíciójának a tudós pályán való érvényesülést tekintette. Ignác közeledését bizonyos hideg tartózkodással fogadta. De a lelkek nagymestere kifogott rajta: mások előtt dicsérrel és elismeréssel szólt tehetségéről és szeretetreméltó udvariaságáról, többeket rábírt előadásainak meghallgatására, sőt egy alkalommal pénzzavarából is kisegítette. Még nagyobb szolgálatot tett neki azzal, hogy idejekorán felhívta figyelmét a körötte settenkedő eretnekségre, mely már-már hálójába kerítette. Így lassankint a jég megtörött, s Ferenc egyre nagyobb bizalommal közeledett tizenöt évvel idősebb barátjához. Mikor pedig ez egy bizalmasabb beszélgetés során felvetette előtte az evangélium nagy sorsdöntő kérdését:

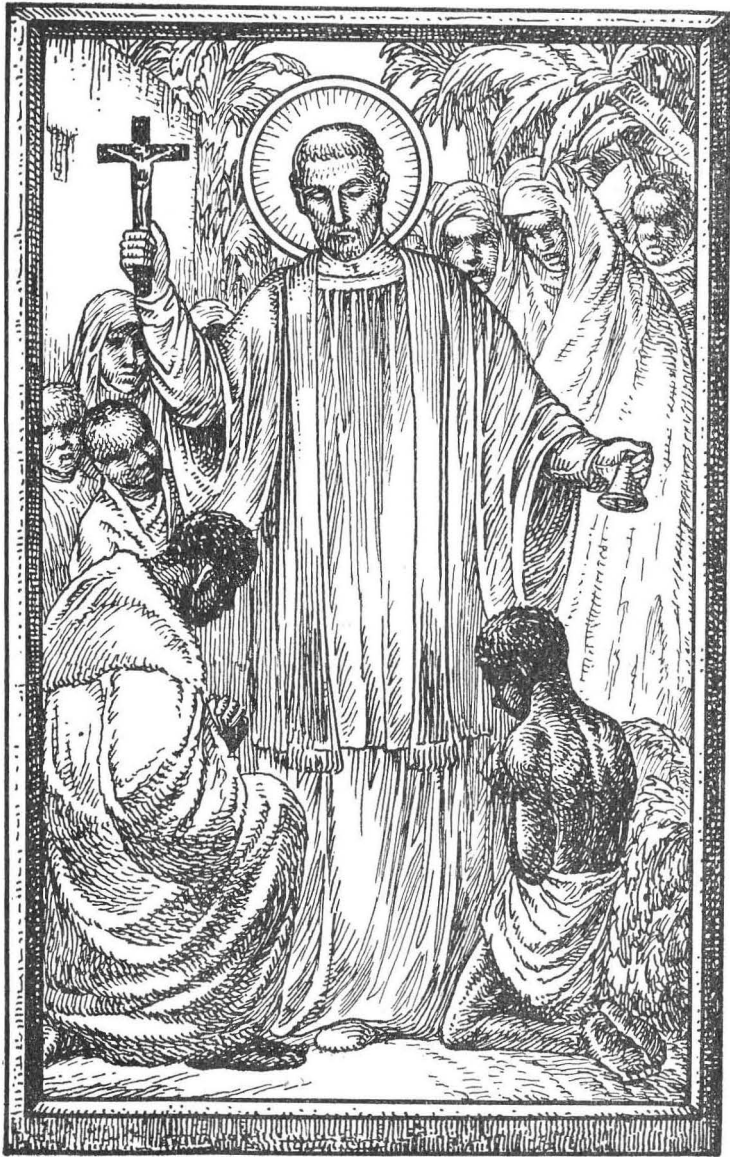
«Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja» — egyszerre felderengett előtte egész eddigi életének és célkitűzéseinek hiábavalósága. Hiúsága szétfoszlott, elolvadt, mint a tavaszi hó, s helyén kigyúlt az egy szükséges keresésének szent lángja. Most már egészen Ignác lelki vezetésére bízta magát.

Igy a fiatal egyetemi tanár szinte észrevétlenül beleke-
rült azoknak az eseményeknek sodrába, melyek kevés idő
mulva a jezsuitarend megalapítására vezettek. 1534 aug.
15-én a montmartre-i Chapelle du Saint Martyre-ban ő is
megfogadta, hogy az evangélium terjesztése végett a Szent-
földre megy, s onnét hazatérve minden erejét és tehetségét
a római pápa rendelkezésére bocsátja. E fogadalmának meg-
felelően 1536 nov. 15-én nyolcadmagával Lotharingián és
Németországon át Velencébe indult. Itt vette fel az egyházi
rend szentségét az arbei püspök kezéből; de első szentmi-
séjét csak negyvennapos visszavonultság és szigorú vezeklés
után merete bemutatni.

Mivel közben kiderült, hogy a szentföldi út terve az
akkor dúló török-velencei háború miatt kivihetetlen, a követ-
kező télre Bolognába vonult és itt minden idejét prédikálás-
sal, gyóntatással és a betegek ápolásával töltötte. Bologná-
ból később Rómába ment, hogy Faber Péter társaságában
átvegye a San Lorenzo in Damaso-templom lelki vezetését.
Itt érte III. János portugál király levele, melyben a király
néhány alkalmas hithirdetőnek Indiába való küldését kérte
Szent Ignációtól. A rendalapító mindjárt Ferencre gondolt, aki
a portugál követ kíséretében útra is kelt Lisszabon felé. Miután
közben III. Pál pápától legátusi kinevezést nyert, 1541 ápr.
7-én de Sousa Alfonz indiai alkirály társaságában elindult
nevezetes útjára, mellyel örök időkre beírta nevét a katolikus
hitterjesztés történetébe. Útja nem volt síma lefolyású, mert
az Indiai-óceánon dühöngő viharok miatt több mint félévig
a nyugatafrikai Mozambikban kellett vesztegelnie. Így India
földjét teljes tizenhárom hónapi vergődés után csak 1542
máj. 6-án érte el.

Itt első dolga volt, hogy alázatosan odaborult Albuquer-
que János goai érsek lábához, bemutatta neki apostoli felha-
talmazását és kijelentette, hogy mindenben az ő utasításaihoz
akarja magát tartani. Az érsek teljes cselekvési szabadságot
engedélyezett neki. Azonnal munkához látott: kis csengetyű-
vel kezében feljárta Goa utcáit és főlészóltotta a szülőket,

Xavéri Szent Ferenc.

hogy engedjék hozzá gyermekeiket hitoktatásra. Mikor aztán már jó sok gyermek volt körötte, elvitte őket a közelben levő Mária-kápolnába és ott magyarázni kezdte a katekizmust és egyben jóviseletre intette őket. Így ment ez napról-napra, hétről-hétre. A gyermekek száma rohamosan emelkedett, s nyomukban a felnőttek is érdeklődni kezdtek a fáradhatatlan tanító oktatásai iránt. Ferenc sietett megragadni a jó alkalmat, s beszédeiben keményen megróttá a bevándorolt portugál lakosság kicsapongásait és a királyi tisztviselők zsarolásait. És szavának csodálatos visszhangja támadt: alig három hónappal megérkezése után már azt jelentette Rómába, hogy annyian jönnek hozzá gyónni, hogy tíz ember munkájával sem tudná valamennyit kielégíteni. Még fontosabb volt, hogy néhány nagylelkű jótevő segítségével még 1542-ben sikerült megnyitnia a goai Szent Pál-kollégiumot, mely a bennszülöttek nyelvét értő hithirdetőket volt hivatva nevelni.

Goából a félsziget délnyugati csücskén fekvő Halászparrtra távozott, melynek lakossága pár évvel előbb a kereszténységre tért ugyan, de megfelelő lelki gondozás hiányában ismét a pogányságba süllyedt vissza. Némi megszakításokkal közel másfél évig időzött a földhöz ragadt primitív halászok között; ezalatt malabári nyelvre fordította a katekizmust, leírta és kívülről megtanlattatta a fontosabb imádságokat, főleg pedig prédikált és keresztelt. Volt nap, mikor egész falut megkeresztelt. Nem csoda, hogy ez az emberfeletti munka megviselte szervezetét. «Karom sokszor befájul a keresztelésbe — írja 1544 jan. 15-én kelt levelében —, torok bereked és nem tudok beszélni, annyiszor el kell ismételnem az imádságokat és annyiszor kell hallgatóim elé állítanom a keresztény ember kötelességeit.» A braminok, a hindu papok természetesen minden módon akadályozni igyekeztek munkáját, s mikor látták, hogy szépszerével nem boldogulnak, gazdag ajándékokkal próbálták elvonulásra bírni.

Ő azonban leleplezte csalásaikat s bálványaikat ledöntötte. Nem kevésbbé bámulatos eredményeket ért el a Halászparrtal szomszédos Travancor tartományban. Itt történt meg először, hogy beszédeit olyan emberek is megértették, akiknek nyelve merőben különbözött az általa használt parav nyelvjárástól. Prédikációival és csodatetteivel rövid idő alatt egész törzseket nyert meg a kereszténységnek. Egyetlen hónapban körülbelül tízezer embert keresztelt meg.

1545-ben Ceylon és Manar szigeteket kereste fel, majd

Mailapuron, a mai Madrason át Malakkába, a távolkelet legromlottabb városába indult. Itt is úgy kezdte, mint Goában: kis csengetyűjével maga köré gyűjtötte a gyermekeket és hangozó szóval felszólította őket: «Imádkozzatok azokért, akik halálos bűnben élnek». Mikor aztán már elég gyermek és felnőtt gyűlt köréje, a meggyőződés ellenállhatatlan erejével szólni kezdett Isten irgalmasságáról és a bűn utálatosságáról. És az eredmény itt sem maradt el; számos keresztény, pogány, sőt zsidó megtért. 1546 elején a Molukki szigetcsoportha ment át, hogy Amboina- és a Moro szigetek újkeresztény lakóit megerősítse hitükben és egyúttal új missziós központokat létesítsen. Ez a cél vezérelte Ternate-szigetre is, ahol többek közt Neachile királynét, három király anyját is sikerült megnyernie a kereszténységnek. Azután ismét Malakkába tért és tovább folytatta abbamaradt művét. Lassankint egészen megváltoztatta a kicsapongásairól hírhedt város arculatát.

Második malakkai időzése alatt hallott Ferenc Japán felfedezéséről is. A hír gyűjtő hatása alatt eltökélte, hogy személyesen viszi meg a messze távolban fekvő országba az evangéliumi jóhírt. Előbb azonban az indiai ügyeket akarta rendezni. Újból visszatért tehát Előindiába, ismételten meglátogatta Goát, Basseint, Cochint, Ceylont és a Halászpártot, s a már meglevő jezsuitakollégiumokat és misszióstelepeket külön indiai provinciában egyesítette, melynek ő lett az első provinciális. Miután így mindent jól elrendezett, 1549 ápr. 14-én Anger Pállal, az első japán kereszténnyel és két szolgájával a mikádó országába indult, hová épen Nagyboldogasszony napján érkezett meg. Első állomása Szatszuma ország kikötője, Kagosima volt. Az ország fejedelme nagy tisztelettel fogadta és teljes szabadságot adott neki az evangélium hirdetésére. Ő azonban előbb fel akart készülni a rája váró nagy feladatra; ezért a szokottnál is többet imádkozott és keményebben sanyargatta magát. Azután Anger segítségével japánra fordította a katekizmus kivonatát, s mikor már valamennyire törte a nyelvet, kidolgozott és szóról-szóra megtanult egy beszédet és ezzel elindult térítő útjára. Eleinte nagyon sok nehézséggel kellett küzdenie: a műveltek kivették beszédéért, a bonzok, a pogány papok pedig minden lehető módon áskálódtak ellene. De idővel mégis megtört a jég: a város lakói közül lassankint mintegy százan megkeresztelkedtek. A bonzok izgatására azonban már a következő évben el kellett hagynia Kagosimát. Ekkor a szomszédos

Firandába ment, s miután itt virágzó hitközségeket alapított, elhatározta, hogy az ország viszonyainak tüzetesebb kipuhatólására egészen Meákóig, a mikádó székvárosáig előrehatol. Mivel a hosszú útra nem volt pénze, úgy segített magán, hogy egy utazó társasághoz szegődött málhahordónak. Meákóban azonban hamarosan meg kellett győződnie, hogy az aratás ideje még messze van. Visszatért tehát Firandába, majd Amanguccsin és Bungon át hazaindult Goába.

De az Úr házáért égő szent buzgósága nem hagyta őt nyugodni. Mivel látta, hogy a japánok életmód, műveltség és vallás tekintetében teljesen a kínaiaktól függenek, elhatározta, hogy Kínán keresztül kísérli meg a «felkelő nap országának» megtérítését. Alig kéthónapi goai tartózkodás után ismét Malakkába hajózott tehát, hogy onnét valamilyen módon megpróbáljon behatolni a «mennyei birodalomba». Sok nehézség leküzdése árán 1552 őszén szerencsésen el is jutott a Makao áttellenében fekvő Szancsán-szigetre, az egyetlen helyre, ahol a kínaiaknak szabad volt az idegenekkel érintkezni. De tervét mégsem tudta megvalósítani, mivel az a kínai ember, akinek a megbeszélés értelmében át kellett volna csempésznie a határon, cserbenhagyta. Közben a kíséretében levő laikus testvér és a portugál hajósok is visszafordultak Malakkába. Így egészen magára maradt. Ebben a teljes elhagyottságban tört rája a halálos betegség. Pap, orvos és betegápoló nélkül, csupán két tehetetlen kínaival az oldalán hánykódott több napon át egy karókból és gallyakból összerakolt nyomorúságos viskóban, míg a könyörületes Isten dec. 2-án meg nem váltotta szenvedéseitől.

Így halt meg az újkor legnagyobb misszionáriusa, aki az apostolok ideje óta talán legtöbbet tett a kereszténység terjesztése érdekében. De nemcsak tevékenységében, de egyéniségében is az apostolokra emlékeztet ő. Rettenhetetlen bátorság, szívós kitartás, nagyszerű szervező képesség, mélységes hit és kifogyhatatlan leleményes emberszeretet jellemezték. Él-t-halt a lelkek üdvösségeért. «Lelkeket, lelkeket adj nekem Uram», ez volt állandó imádsága. A lelkekért mindenre kész volt, és tudott mindenkinek mindene lenni. Elvegyült a katonák közé, barátságosan elbeszélgetett velük arról, ami érdeklí az ilyen embereket, s még kocka-, kártya-, sakkjátékaiknak is megértő résztvevője volt. A nagy bűnösöket külön türelemmel édesgette magához. Csekély penitenciát szabott rájuk, s annál keményebbet vállalt helyettük. Így határtalan bizalmat keltett.

A legmegrögzöttebb bűnösök is előbb-utóbb meghódoltak ennek a fogyhatatlan emberszeretetnek.

Páratlan alázatossága a mintaszerű szerzetes képét varázsolja elének; a párizsi egyetem egykori büszke és nagyralátó tanára szerzeteskorában mindig térdenállva írta előljáróinak szóló leveleit. De még talán alázatosságánál is nagyobb volt Istenbe vetett bizalma, mely soha, még a legnehezebb körülmények közt sem rendült meg. Hűségét azzal jutalmazta az Úr, hogy csodatevő hatalommal tüntette ki, s a nyelvek adományán kívül megadta neki a betegek gyógyításának és a halottak feltámasztásának kegyelmét is. Amerre csak megfordult, mindenütt rendkívüli jelek hirdették jelenlétét. Sőt még holtá után sem szűnt meg csodákat művelni: mikor holttestét 1553 márc. 22-én Malakába hozták, a városzerte dühöngő pestis, mintha csak elvágták volna, egyszerre megszűnt.

Jelenleg az Egyház az összes missziók mennyei patrónusát tiszteli Xavéri Szent Ferenchen.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szofoóniás próféta † K. e. 630 k. Judeában jövendölt Józsiás király idejében, amint a nevét viselő ószövetségi szentkönyv tanúsítja a kis próféták között.

Szent Agrikola vértanu † 250 k. Pannóniában.

December 4.

Aranyszavú Szent Péter egyházdoktor † 450.

A régi történetíró Isten külön kegyét látta abban, hogy mikor Milánó Szent Ambrust kapta püspöknek, Afrika Szent Ágostont, akkor Ravenna, 404 óta a nyugatrómai császárok székvárosa, szintén nem maradt csillag nélkül és kapta — Pétert. Még pedig régi hiedelem szerint csodás módon. Nem is tudja a töretlen hit és a mély életismeret másképp elgondolni: kiváló elüljárót, püspököt csak Isten csodás gondviselése küld.

433-ban meghalt a ravennaiak jámbor püspöke, János, kit szent életeért angyali látványnak (angeloptes) neveztek. Annak rendje és módja szerint újat választottak és követséget küldtek Rómába a pápához: erősítse meg választásukat. Szent Péter székén akkor III. Szent Sixtus ült († 440). Alá-

zatosan elébe terjesztették kérésüket a ravennaiak. De nagy meglepetésükre és fájdmukra a pápa választásukat nem hagyta jóvá. Hanem mikor megpillantotta a küldöttségben a Kornél, imolai püspök kíséretében megjelent Péter diákonust, fölkiáltott: Ez lesz Ravenna érseke és senki más. A ravennaiak tiltakoztak: sohasem esett meg velük, hogy idegent adtak nekik püspökül. Péter is szabódott: ő méltatlan és gyöngö arra, hogy ilyen nagy méltóságot és terhet vállaljon. Most a pápa megmagyarázta különös eljárását: álmában ismételten megjelent neki Szent Péter és Szent Apollináris; Apollinárist a hagyomány szerint Szent Péter apostol keresztelte meg, szentelte föl és küldte Emiliába hirdetni az evangéliumot; ő lett Ravenna első püspöke. A két szent közrefogott egy ismeretlen férfit és értésére adta a pápának: őt kell megtennie Ravenna érsekének. S amint megpillantotta Szixtus a küldöttségben Péter diákonust, nyomban fölismerte benne az idegent, kit álmában bemutatott neki. Mikor a küldöttség ezt meghallotta, megnyugodott, sőt nagy örömré fakadt. Péter pedig Isten kifejezett akarata ellen nem mert tusakodni.

Így kapta Ravenna leghíresebb püspökét és az Egyház egyik főtámaszát abban a hanyatló korban — ne felejtjük, akkor már keleti és nyugati gótok zaklatták Itáliát és megjelentek Attila hunnjai; magának az Egyháznak keblét pedig a Krisztus-tagadó nesztorianizmus és monofizitizmus veszedelmes eretneksége szaggatta.

Péttert a Gondviselés nemcsak odaállította a felelős helyre, hanem gondosan elő is készítette.

406-ban született Ravenna közelében, Imolában, abban a városban, melyet Kasszián dicső vértanúsága (lásd aug. 13.) szentelt meg. Egy-egy ilyen nagy szent és vértanu szinte impregnálta szent életének és vértanúságának helyét. Lehetetlen volt valamire való fogékony ifjúnak nem az ő védő szárnyai alatt, az ő szellemében és tiszteletében felnőni. Mennyi hős elhatározást sugalmazott, hány szentet nevelt Toursi Szent Márton emléke (nov. 11). Péter is Kasszián «házi szolgájának» tekintette magát serdülő kora óta. Amikor csak tehetett, ott időzött a székesegyházban ereklyéi előtt. A szent tanár és vértanu alakja beleégett az ifjú egész valójába. Figyelmes lett reá Szent Kornél, Imola kiváló püspöke, és nem késett őt körébe vonni. Második atyja lett: ő keresztelte, ő nevelte, ő tette meg diákonusnak, s reá bízta a kor

szokása szerint az egyházi vagyont és a szegények gondozását. Ő szentelte püspökké, mikor Szixtus pápa Istentől megvilágosított bölcsesége kijelölte Ravenna érsekévé.

Mikor a császári ház tagjainak, a népnek és az érseki tartományhoz tartozó püspököknek jelenlétében beiktatták méltóságába, azt mondta: «Ma a ravennai egyháznak atyja helyett fia született (utalás a 44. 18 zsoltár szavaira), aki súlyával nem nehezedik majd reá, tekintélyével nem rémíti, indulatával nem ingerli, ridegséggel nem zavarja; hanem hűséges szolgálattal támogatja, éber gondnal biztonságát erősíti, papságát szelíd oktatással rendezi, az idegeneket befogadja, a szülőket segíti, a királynak engedelmeskedik, a hatalmasoknak kezére jár; tiszteletet tanusít Isten öregjei iránt, kegyeséget a szolgálak, szeretetet a testvérek, gyöngédséget a gyerekek iránt; mindenkinek Krisztus által szabadon szolgál)».

Amit beiktatásakor megfogadott, betű szerint beváltotta. Papságát a nagy Szent Ágoston mintájára közös életre fogta, melynek ő volt a lelke és mintaképe. Kormányzó bölcsesége nem késett ennek megteremtteni a szükséges külső föltételét: Hatalmas papi házat épített, s abban élte papságával együtt a regulás közös életet. Általában nagyvonalú építő tevékenységet fejtett ki: Szent András, majd Szent Péter tiszteletére fényes templomot emelt, az egyébként nem épen egészséges fekvésű, vízhiányban szenvedő város mellett egy bőséges forrást foglalt és védett meg kettős fallal és toronnyal. Az akkori társadalmi és gazdasági leromlás következtében napról-napra szaporodó szegényeknek és foglyoknak állandó atyja volt.

Főgondja azonban az evangélium terjesztése volt. Igehirdetésre mindig készen állt. Egy nap háromszor is prédikált. Alig foglalta el érseki székét, erős kézzel megszüntette a visszaéléseket, melyek részint mint pogány maradványok, részint mint a hányatott kor meglazult lelkiismeretének kinövései, részint mint az udvari élet világiasságai rúttották el az ősi ravennai egyháznak tiszteletreméltó arculatát: Eltörölte az újév napján szokásos pogányízű farsangolást, megszüntette a nagybőjtbe becsúszott babonás visszaéléseket, s hadra kelt az ellen a széltében elharapódzott gyakorlat ellen, hogy sokan életük végéig halogatták a keresztséget, hogy a keresztletlenség és remélt bűnbocsánat leple alatt pogány szabadosságban élhessenek.

Ebben a nagyarányú lelkipásztori tevékenységben szent

élete és apostoli lelke mellett főfegyvere volt hatalmas szava, mely valósággal megbűvölte hallgatóit. Fönnmaradt beszédei tömörségükkel, ragyogó nyelvükkel, erejükkel és főként gyakorlati talpraesettséggükkel csakugyan igazolják az «Arany-zavú», görögül Chrysologus jelzót, mellyel már kortársai megtisztelték, elsősorban görögök, kik nagy számmal megfordultak a ravennai udvarban. Péter koronájának nem utolsó gyémántja az a sok megtért, kiket az akkori világ minden tájából a császári udvarban megfordult pogányok közül megnyert a kereszténységnek.

A világegyház évkönyveibe pedig aranybetűkkel beírta nevét akkor, mikor Keleten föltűnt a monofiziták veszedelmes eretnoksége. Eutyches, konstantinápolyi kolostorfőnök azt tanította, hogy Jézus Krisztusban nem két természet van, igaz isteni és igaz emberi, amint a katolikus igazság tanítja, hanem az emberi természetet teljességgel felszívja az isteni, mint a csöpp tejet a tenger. Ennek az eretnokségnek a veszedelme abban van, hogy ha Jézus Krisztus nem igazán ember, akkor nem vagyunk igazán megváltva: hisz az ember Krisztus az, aki «engedelmes volt mindhalálig, még pedig a kereszt haláláig». Meg aztán elvész a megtestesülés titkának nagy vigasztaló, fölszabadító és buzdító ereje, ha Isten Fia nem lett mint egy közülünk, hozzánk hasonló mindenben, kivéve természetesen a bűnt (lásd febr. 9. : Alexandriai Szent Círil).

Péter világos elméje itt nyomban tisztán látott, és hatalmas szava nem késett síkra szállni az igazság mellett. Eutyches hizelgő levélben iparkodott őt megnyerni pártjára. Péter azonnal ellenébe szögezte a katolikus elvet, az újítással szemben a hagyomány elvét: Harminc esztendő elég, hogy emberi pörös ügyek elintéződjenek (elévülés alapján); s az Üdvözítő születése, melyet Isten kimondhatatlannak jelez (lásd Iz. 53, 3), annyi század után még mindig vita tárgya? «Egyébként, fejezi be válaszáat, mindenképen arra buzdítlak tiszteletreméltó testvérem, hogy engedelmes lélekkel vedd, amit Róma pápája írt. Mert Szent Péter, aki a maga székén él és ül, a keresőknek megmutatja a hit igazságát. Én a béke és a hit érdekében ugyanis a római püspökkel való teljes egyetértés nélkül nem avatkozhatom vitás ügyekbe.» Ime így lett Aranyszavú Szent Péter a Kőszál Szent Péternek, az ő főségének és föltétlen hitirányító tekintélyének szócsove. A chalcedoni zsinati atyák, mikor Nagy Szent Leó levelé-

nek hallatára fölkiáltottak: Péter szólott Leó szájával, csak a ravennai aranytrombitának voltak visszhangja.

Tizennyolc éve szolgálta már a ravennai egyházat, mikor egyszerre csak fölkerekedett és elment — haza, Imolába. Isten barátja tudta, hogy földi napjai meg vannak számlálva. Ott akart meghalni, ahonnan dicső életútjára indult: az ő Szent Kassziánjának árnyékában. Megmisézett az oltáránál, fölajánlott neki egy ékes drágaköves aranykoronát, azt a kelyhet és kehelytányért, melyből annyiszor mutatta be a titokzatos szepőlötelen áldozatot és elmondotta előtte utolsó imádságát: «Alázattal kérlek, Boldog Kasszián vértanu, járj közben értem. A te háziszolgád voltam; Kornél, ennek a háznak elüljárója, ebben a templomban nevelt. Innét hozzád térek, lelkemet visszaadom a mindenható Istennek, testemet pedig rád bízom.»

Az imolaiak kegyeletes lélekkel eleget tettek nagy születtük utolsó kívánságának: a főoltár mellett helyezték el ereklyéit — minthogy akkor Attila hun király nyugtalanította lelkét, — egyelőre csak csöndben, öt év múlva nagy ünnepélyességgel. Teste immár ott nyugodhatott az ő Kassziánja mellett, lelke pedig vele együtt az Isten-látó diadalmas egyház dicsőségébe ment.

Ugyanerre a napra esik

Szent Borbála szűz vértanu † 306. A 10. századból való legenda szerint előkelő atya (Nikomédiában) rendkívüli szépségű és eszű lányát féltette a kereszténységtől. Ezért magas tornyot építtetett, azt minden kényelemmel berendezte, és évekre abba zárta lányát. A lány azonban csodálatos módon — nem tudni hogyan — megismerkedett a kereszténységgel s kereszténnyé lett, s egy szép nap ezt megvallotta atyjának, ki előkelő házasságra szólította volt föl. A felbőszült atya először nekiesett lányának, azután följelentette a városbírónak. Itt mint keresztényt a legválogatottabb kínzásoknak vetették alá. Ő azonban csodálatosan kigyógyult sebeiből, sűrű felhők óvták kipellengérezett szemérmességét. Végre is az embertelen atya sajátkezűleg fejezte le. — Borbála a középkorban a legnépszerűbb szentek egyike lett. A bányászok, várak, tornyok, különösen puskaportornyok, tüzérek védőszentje, mint a 14 segítő szent egyikét különösen vihar és tűzvész ellen és kegyelmes halálért hívják segítségül.

Szent Ozmund lásd dec. 22.

December 5.

Fournet Szent András Hubert hitvalló † 1834.

Fournet plébános saját költségén iskoláztatott egy fiút. Amikor aztán ez a szegény diák szeminárista lett, fiatalos tisztulatlan buzgóságában egyszer kipróbálta jötevője élet-szentségét. Leckéztetni kezdte, hogy áhítatgyakorlatai túlzások, önmegtágadásai nevetségesek, jótékonykodása merő fitogtatás. A plébános csendben végighallgatta a fiatal zelótának nem épen kellemes szavait s ezt válaszolta neki: «Kedves fiam, csak most látom, hogy te igazi barátom vagy; ha ismernéd összes hibáimat, még sokkal több szemrehányással illethetnél».

Az életszentségnek legbiztosabb fokmérője az alázatos-ság. Milyen módon vetett szent életének ilyen alapot Fournet plébános?

1752 dec. 6-án született a maillé-i plébánia területén a középfranciaországi Poitiers-től nem messze. Jómódban élő nemesi szülőknek volt utolsóelőtti, kilencedik gyermeke. Tizenhárom éves koráig a vallásos családban nevelődött s a falusi iskolába járt. Akkor a châtellerault-i kollégiumba vittek a középiskolai tanulmányok végzésére. Nem volt tehet-ségtelen fiú, de páratlanul álló szeretetreméltósága nagyfokú pajkossággal és hihetetlen lustasággal párosult. Az intel-mekkel és pirongatásokkal, majd pedig a komoly bünte-tésekkel szemben először közömbös volt, a végén pedig meg-únta, s egy szép nap hazaszökött. Úgy kellett erőszakkal visszavinni a kollégiumba, amelyet csak nagynehezen végzett el. Miután a középiskola felső osztályait Poitiers-ben befe-jezte, 1772 őszén ugyanott beiratkozott a jogra.

A fiatal jogászt nem igen érdekelte a római jog és a Corpus Juris Canonici. Annál szorgalmasabban látogatta a városban lakó rokonait és barátait. Mindenütt szívesen látott vendég volt s közismert «jour-fiú»-vá fejlődött. Sőt egyszer csak az az ötlete támadt, hogy fölcsap katonának. A hirtelen elhatározást gyors tett, a tettet még gyorsabb kiábrándulás követte. Ragyogó uniformisában a szülői házig sem juthatott el: egyik papnagybácsijának komoly föllépése kijózanította, a többit pedig elrendezte a hirtelen megjelent édesanya. A jó asszony férje előtt eltitkolta az egész dolgot, a katonaságnál fia helyébe helyettest fogadott föl s a könnyelmű fiatalembert Poitiers-ben próbálta elhelyezni.

Az anya és fiú irodáról-irodára kilincseltek. De hiábavalók voltak az anyai könnyek, fiának igen rossz volt az írása s minthogy a latin mondás sem volt alkalmazható rá: *Docti male pingunt* (a tudós ember olvashatatlanul ír), egy hivatalba sem vették föl. A régi vendéglátó családok sem segítettek rajta. Mit kezdjen? A szemináriumba nem lenne nehéz bejutnia, de hát mit keresne ő ott?! Nem mintha nem tudna még jó pap is lenni, de erre a megoldásra eddig még soha komolyan nem gondolt! Sőt még csak nem is régen ezt írta: «Éltrevaló fiatalember nem mehet sem papnak, sem szerzetesnek». Önmagát pedig ugyancsak éltrevalónak tartotta! S mégis, mégis: az elhelyezkedési nehézségek a poitiers-i szemináriumba kényszerítették. Isten néha az elhelyezkedési lehetőségek hirtelen csökkentésével is toboroz igen jó munkásokat az ő szöllőjébe. Andrást 1776 végén 24 éves korában pappá szentelték.

Először Haims nevű faluba került káplánnak nagybátyja mellé. Első szentbeszédje kudarcra végződött. Fölment a szószerkekre, de a reámeredő és várakozó szemek zavarba ejtették, s szégyenszemre egyetlen szó nélkül le kellett szállnia. Ez a sikertelenség növelte alázatosságát, de ugyanakkor fölkelte benne az egészséges ambíciót, hogy akármibe kerül is, jó szónokká neveli magát. Mire az itteni két éves és a szülőfalujában töltött három éves káplánkodás után 29 éves korában az utóbbi helyen plébános lett, már jónevű szónokszámba ment.

A kezdő plébános buzgó lelkipásztor volt, s tudott próféta lenni saját hazájában. Sokat törődött a rábízott nyájjal, különösen pedig a szegényekkel. De azért nem tagadta meg önmagában a született nemest. El-ellátogatott a nemesi kúriákra és az úri házakba, elegánsan öltözködött, úri ízlésének megfelelően rendezte be lakását, élvezettel hajtotta ficáncoló lovát, gyakran fogadott vendégeket, akiket mindig gazdagon terített asztal várt. Mindebben nem volt semmi olyan, ami elítélő kritikára vagy megbotránkozásra adhatott volna alapot. Az Úr azonban többre szánta azt, akit olyan különös módon hívott papságra. Lelke legmélyén hangzott is a titokzatos krisztusi szó: *Evezz ki a mélyre, duc in altum!* S a fiatal pap nem keményítette meg a szózáttal szemben a szívét, hanem lassan ráereszkedett az életszentség mélyebb vizeire.

Különösen két eset volt reá nagy hatással. Egyik szent-

beszédjében nagy ékesszólással beszélt a földi javak megvetéséről. A prédikáció után Katalin huga, aki anyjával együtt több evangéliumi szegénységet szeretett volna látni bátyjában, szelíden és tapintatosan fölkérdzte: nem kellene-e nekik is azt tenniök, amiről a beszéd szólt. Ezt a fölkérdézt András nem felejtette el. A másik eset még hathatósabb útjelző volt számára. Egyik nap épen vendégeket várt az ebédlőben. Az asztal ragyogott az ősi családi ezüsttől. Akkor váratlanul egy koldus nyitott be az ebédlőbe. A plébánosnál nem volt egy fillér sem s zavartan mentegődött. A koldus tekintete az asztalra esett s kihívóan kérdezte: «Plébános úrnak nincs pénze? Hát akkor miből telik ilyen terítésre?» András ezeket a szavakat úgy vette, mint magától az Úrtól jövő szemrehányást. Csakhamar új élet kezdődött a maillé-i plébánián.

Értékes bútorait és ezüstműit eladta, s árukat a szegények közt osztotta szét. Vége volt a vendégjárásnak és lakomázásnak. Az asztalra legtöbbször csak főzelék és fekete kenyér került. Nemcsak a fényes jómód, hanem még a kényelem is kiköltözött a plébániáról. A ruházkodás eleganciáját és a beszéd keresett szóvirágait egyszerűség váltotta föl. Szentbeszédeiben nem eregetett többé színes rakétákat, hanem kenyeret kezdett törni az éhezőknek. A francia forradalom az alig 38 éves plébánost már hőslelkű, szentéletű papnak találta.

A papságnak úgynevezett polgári alkotmányára nem esküdött föl. Emiatt kénytelen volt egy fölesküdt papnak átengedni plébániáját. 1792 szeptemberében sok-sok plébánossal együtt vándorbotot vett a kezébe. Spanyolországban a pampelónai egyházmegye Los Arcos nevű városkájában húzódott meg. Segített a lelkipásztorkodásban s életszentségével mindenkinek tiszteletét érdemelte ki. Az ötesztendői számkivetésben sokat szenvedett honvágyban. Hogy azt elűzze, üres óráiban szentbeszédeket készített otthoni hívei számára.

1797 nyarán jobb hírek érkeztek Franciaországból. Fournet azonnal otthon termett. «Mekkora ostobaság! A gillotin állandóan működik, s te kiteszed magad a biztos halálnak!» — kiáltotta rá egyik rokona. «Aki idáig vezetett, megsegít ezentúl is» — válaszolta. S nem csalódott, pedig újra megkezdődött a véres papüldözés. Csak pajtáiban, erdők mélyén és barlangokban találkozhatott híveivel. Nem

egyszer fenyegette a veszedelem, hogy csendörkézre kerül, de mindig szerencsésen megmenekült. Egyszer pl. egy jó-akarató csendőr maga rejtette el egy szalmakazalba, s amikor megérkeztek társai, ő kutatott András után legszorgalmasabban, s azokon a helyeken ütött nagyokat kardjával a szalmára, amelyektől ugyancsak messze rejtőzött az üldözött pap. Máskor meg álruhában épen a tűznél melegedett egyik rokonánál, amikor a szobába betoppantak a zsandárok. A háziasszony azonnal föltalálta magát: nyakonütötte őt és ráförmedt: «Semmirekellő, takarodsz mindjárt az istállóba, s átengeded a helyet az uraknak!?» A csendőrök távozása után az asszony térdenállva kért tőle bocsánatot, ő meg hálás volt a megmentő nyaklevesért, bár az őt jellemző kedélyességgel később is sokszor emlegette: «A derék asszony úgy meglegyintett, hogy csillagokat láttam».

Ezekre a szomorú időkre nyúlik vissza a Szent András-ról vagy a Keresztről nevezett nővérek szerzetének alapítása is. Egy hideg téli éjjel egy csúriben mondotta szentmiséjét. Erre az új katakombai misére megjelent többi közt Bichier des Anges Erzsébet is a vidék egyik falujából. A leány szívesen tette meg éjjel öreg szolgájának kíséretében a három mértföldnyi utat s a mise után örömmel várt öt óra hosszat, csakhogy a hitvalló plébánosnál győnjön. Fournet szeme azonnal fölfedezte benne a kiváltságosabb lelket. Csakhamar komoly életrendet szabott lelki leányának, amely többek közt magában foglalta a leányok nevelését és a szegények gondozását.

A forradalmi idők után a francia katolicizmusra jobb napok virradtak. András is visszakapta plébániáját s minden erejét a hitélet talpraállítására fordította. Nem volt kis dolog plébániáján helyreállítani a vásár- és ünnepnapok megszentelését és az istentisztelet régi rendjét, s rengeteg fáradságába került a meglazult erkölcsök megjavítása. Az újjáépítésnek ebbe az áldozatos munkájába belekapcsolta lelkilányát is. Erzsébet édesanyja halála után (1804) néhányad magával rendszeresen kezdett foglalkozni leányneveléssel és betegápolással. Társnői 1811-ben szerzetbe tömörültek, s szabályaikat Fournet írta meg. Hogy a szépen fejlődő szerzet irányítása és terjesztése terén többet tehessen, 1820-ban búcsút mondott plébániájának s a szerzet anyaházába vonult La Puye-be. Áldásos életét itt fejezte be 1834 május 13-án 82 éves korában. Szemeit Erzsébet nővér zárta le.

Boldoggáavatási pere 1854-ben indult meg s XI. Pius alatt 1926-ban fejeződött be. A keresztrefeszített apostol nevét viselte, a szent kereszt szerzetének volt alapítója; illet, hogy az Úr keresztthalálának jubileumi évében elnyerje a legnagyobb dicsőséget. Csakugyan XI. Pius 1933 jún. 4-én, pünkösd vasárnapján szentté avatta s ünnepét máj. 13-ára tette.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szabbás hitvalló † 532. Kisázsiaiban született (Kappadókia tartományban Cezaréa közelében). Nyolcéves korában lemondott nagy vagyonáról, bazilita lett, különféle kolostorokban fordult meg, majd Jeruzsálmbe ment, itt 483-ban megalapította a nagy szerzetestelepet (laura), mely még ma is az ő nevét viseli. Óriási tekintélyét mindig latbavetette, mikor a szerzetesi fegyelem helyreállításáról és a katolikus igazság megvédéséről volt szó, különösen a monofiziták ellen. Közel százéves korában halt meg.

Szent Kriszpína özvegy vértanu † 304. Előkelő és gazdag nő volt Afrikában; Dioklécian üldözése idején Tebesztében, Numidiában kínzások után lefejezték. Afrikában nagy volt a tisztelete. Szent Ágoston is ismételt nagy dicsérettel említi.

December 6.

Szent Miklós püspök hitvalló † 350 körül.

Szent Miklós ünnepén nagy az öröm a gyereknép között. Nagy szeretet loboghatott ebben a szent püspökben földön jártában, hacsak a reá való távoli emlékezés is ennyi öröm és boldogság forrása. Minden esztendőben megjelenik alakja a gyerekképzlet ragyogó világában, s hozza a cukrot meg a virgácsot, ki mint érdemelte.

Valamikor valósággal itt járt. Ha nem is az egész keresztény világban, de legalább a kisázsiai Myra városában. És ott ült a niceai zsinat püspökei között, Nagy Konstantin császár korában.

Mikor pedig elköltözött ebből a világból, úgy emlékeztek róla, mint az Úristennek egyik nagy szentjéről, ki a Mester példájára «körüljárt jót tévén». Hogy mit tett, ki tudta volna számontartani, írásba foglalni? De nem is kellett. Akik valósággal vele éltek, magukon tapasztalták, el nem felejtették. Nem meséltek róla, hanem ünnepelték. Megszerkesztették liturgiáját. Ünnepelték először azok, akikhez közelebb állott: a keleti egyház hívei. Míg lassan az egész Egy-

házban, a nyugaton is elterjedt híre, neve, nagy szentségének tisztelete.

A második évezred elején jártak már akkor. Messze attól az időtől, mikor még valóságban a földön élt a szent. Azt tudták, hogy itt élt és sok jót tett. Hogy mit, azt ők már nem tapasztalták, a régiektől sem nagyon hallották. Mégis beszéltek róla. Mert hiszen ők is tudták, hogy mi fán terem a segítő keresztény szeretet. Bennük is van abból! Igaz, hogy sokszor nehezen megy ennek a szeretetnek az irányítását követni. Szent Miklósnak ment bukdácsolás nélkül, hiba nélkül. Azért maradt fönn híre, neve!

És beszéltek róla.

Már csecsszopó kisdéd korában az Isten akaratára hajlott. Ami abból is látszik, hogy bőjti napokon csak egyszer szopott. Megnövekedve szívesebben járta a templomokat, mint a cimborák multságait. Szülei elháltával pedig csak azon járt az esze, hogyan fordíthatná dús, nagy örökségét Isten dicsőségére.

Élt Szent Miklós szülővárosában egy nemes ember. Három szép eladólánya volt, és nagy-nagy szegénysége. Hozomány nélkül nem tudta őket férjhez adni. Szegény lányok, már majdnem a romlás útjára tértek, mikor a szent tudomást szerzett sorsukról. Éjszakának idején, titokban bedobott hozzájuk egy zacskó aranyat. Az ember örült a kincsnek, égi adománynak hitte. Hozzáfoghatott már első lánya lakodalmanak a készítéséhez. Következő reggel újabb aranyakat talált a szobába dobva. A harmadik éjszaka már lesbe állt, mert szerette volna tudni, ki ez a nagylelkű adakozó. Észre is vette a szentet, s lába elé borulva köszönte jóságát. Most már mind a három lányát férjhez tudta adni.

Sok jót tett már Miklós, mikor egyszer Myra városában bement a templomba. Épen püspökválasztás volt. A Szentlélek sugallatára egy akaratlanul őt választották meg. Ezután történt már, hogy egy hajó végveszedelemben jutott a viharos tengeren. A hajósok hallottak a myrai püspök nagy szentségéről, fölfohászkodtak tehát: Miklós püspök, Istennek szent szolgája, most mutasd meg hatalmadat! Megjelent erre valaki a hajó orrán, igazított a vitorlákon, köteleken, és a hajó szerencsésen partot ért. Akkor eltűnt az ismeretlen. Mikor a hajósok a templomba mentek hálát adni, ott fedezik föl ismét — Miklós püspök volt az, akit segítségül hívtak.

Máskor pedig három előkelő római urat sodort a vihar

a szent városába. A császár küldöttei voltak. Az egyik tartományban támadt zendülés elfojtására küldte őket a császár. Épen akkor végeztek volna ki három szerencsétlent, akiknek csak az volt a bűnük, hogy a helytartó megkívánta a pénzüket. Szent Miklós, amint meghallotta az esetet, a császári küldöttekkel a vérpadra sietett. Már épen a lefejezéshez készülődött a hóhér. A püspök futva ment hozzá, kivette kezéből a pallost, levette az elítéltekről a köteleket. A helytartó az előkelő vendégekre való tekintettel nem mert semmit sem tenni ellene, hanem még könyörgött is, hogy a császárnak ne jelentsék a dolgot.

Megemlékezett Szent Miklós viselkedéséről a három császári küldött, mikor hasonló helyzetbe került. Szerencsésen elintézték már a lázadást és visszatértek Romába. Nagy kegyben állottak a császárnál. Volt hát irigyük elég. Addig áskálódtak az irigykedők, míg végül a császár elhitte nekik, hogy azok hárman árulást terveznek. Tüstént börtönbe vetette őket, de még a halálos ítéletet is kimondta fölöttük.

Az ártatlanul elítéltek Szent Miklóshoz fohászokdtak reménytelen helyzetükben. A Szent erre megjelent a császárnak egy álomlátásban és megparancsolta neki, hogy még az éjjel bocsássa szabadon az elítélteket; különben megtapasztalná Isten büntető kezét. Konstantin volt a császár, de még akkor nem ismerte Miklós püspököt. Megkeményítette tehát szívét és nem akart az intésre adni. De mégsem tudta kiverni fejéből a látomást. Addig töprengett rajta, hogy végül még azon éjjel elment a helytartóhoz, akire rábízta az ítélet végrehajtását. Ékkor riadt meg csak igazán! A helytartónak is ugyanaz a látomása volt. Megvizsgálták tehát az ügyet és a három embert teljesen ártatlannak találták. Azzal bocsátotta el őket a császár, hogy mondják meg Miklós püspöknek, szüntesse meg haragját és könyörögjön az Úrhoz a birodalomért.

Mikor a szent püspök már nagyon előregedett, betegeskedett és érezte halálát, nagy bizalommal könyörgött a fölséges Istenhez: küldje el hozzá angyalát, hogy a végső harcban mellette álljon. Úgyis történt. Az angyal jelenlétében ajánlotta lelkét a kegyes Istennek és elköltözött e világból a 350. esztendő táján. Myrában temették el hívei márványkoporsóban. Később Itáliába, Bari városába vitték át a csontjait. Akkor találták rá, mikor a törökök földúlták Myrát. Keresztvitézek találták meg és elvitték Itáliába, Bari városába.

Még halóporában is sok csodával dicsőítette meg az Úr Szent Miklós püspököt.

Ugyanerre a napra esik

Szent Deniz és Majorikus vértanuk † 550 k. Deniz előkelő özvegy volt Afrikában. Az ariánus Hunnerik vandal király a katolikusokat üldözte s Denizt is, még serdülő fiával és több társával együtt a város piacán megvesszőztette, majd különféle más kínzásoknak vetette alá. A hős anya imádsággal és biztatással a vértanu koronához segítette zsenge fiát. Majd tulajdon karjaiban vitte haza és temette el. Az akkor elszenvedett kínok őt is vértanuvá avatták.

Paszkuál Szent Péter püspök vértanu † 1300. Mercedárius lett és ennek a fogolykiváltó szerzetnek apátja. Majd jaeni püspök. Egyik vizitációs útjában a mórok elfogták, Granadában börtönbe zárták és kivégezték.

December 7.

Szent Ambrus püspök egyházdoktor † 397.

A 374. évnek egy őszi napján a milánói bazilika falai izgatott tömegek zajgását visszhangozzák. Püspököt választanak. Meghalt Auxencius, ki az ariánus eretnekségnek hódolt, s tudta magát tartani a császárvárossá emelkedett Milánó püspöki székén, jóllehet a nagy katolikus püspökök, mint Poitiers-i Szent Hilárius (jan. 14.) is, folyton óvást emeltek ellene. Most is arról volt szó: ariánus vagy katolikus legyen-e az utódja. A felek olaszos szenvedéllyel csaptak össze. Már-már nyílt harcra került a sor. A hatósági beavatkozás elkerülhetetlennek látszott. Meg is jelent Emilia és Liguria helytartója, az előkelő származású, nagytekintélyű, alig harmincéves Ambrus — rendet teremteni. Amint azonban feltűnik a templomban nemes alakja, egy gyermek elkiáltja magát: Ambrust püspöknek! Minden szem a hang felé fordult, és az előbb még egymást ölő pártok mint egy ember visszhangozták: Ambrust püspöknek! Hiába tiltakozott: hogy ő még csak hitjelölt, hogy nincs egyházi tudományossága, hogy érdemtelen bűnös. Hiába menekült. A nép szava ezúttal csakugyan Isten szava volt, ez elől nem lehetett kitérni. Ambrus fölvette a keresztséget, de hangsúlyozottan katolikus és nem ariánus paptól, s aztán az egyházi előírások szigorú megtartásával fölvette egymás után a rendeket, a nyolcadik napon, dec. 7-én a püspökséget. Ez lett ünnepének is napja.

Ki volt ez a konzul, ki bíróként ment a civódó pártok közé, és egyhangúlag mint püspök került ki? Ki volt az a püspök, ki az Egyháznak abban az időben legerősebb bástyája lett, s mindmáig a nyugati kereszténységnek egyik dicsősége, Jeromossal, Ágostonnal és Nagy Szent Gergelyvel az oszlopos négy nyugati egyházdoktor egyike?

Régi római főnemes családból született Trierben 333-ban. A család már régóta keresztény volt; ősei között szerepelnek előkelő államférfiak és vértanúk. Atyja is kiváló hivatalt viselt: Gallia helytartója volt. De aránylag fiatalon halt meg, s a derék anya három gyermekével Rómába költözött.

A legidősebb, *Marcellina* 353 karácsonyán Libérius pápa kezéből fölvette a szűzek fátyolát (lásd júl. 17.). Ambrus, a legfiatalabb a három testvér közül, végig a leggyöngédebb szeretettel övezte testvéreit. Marcellina később Milánóban tartózkodott a közelében, és biztos, hogy ő gyujtotta föl az ifjúban a szűzi tisztaságnak azt a lángját, mely az érett férfúnak és püspöknek oly kiváló ékessége maradt. Bátyja, *Szatirus* (lásd szept. 17.) nemcsak arcvonásaiban volt hozzája megtévesztésig hasonló, hanem előkelő, önzetlen és áldozatra-kész férfias lelkületben is. Ő volt a püspök «jósággormányzója». S a hű öcs örökre ragyogó emléket állított a korán elhunyt testvérnek: megrázó gyászbeszédben siratja halálát és szárnyaló vigasztaló beszédet mond sírjánál. Mindkettő ránk maradt.

Ambrus a család hagyományaihoz híven az államférfúi pályára lépett. Fényes tehetségei rohamosan fokról-fokra emelték. Alig huszonhat éves korában már Emilia és Liguria helytartója volt, Milánó székhellyel. Ez történt 370-ben. Négy évre rá a nép akaratából ugyanennek a híres, gazdag városnak püspöke.

A népnek jó szeme volt. Ambrusban egyesült a régi rómainak minden erénye a kereszténynek értékeivel. Minden ízében férfiú volt, püspök és szent. Azzal kezdte püspökségét, hogy aranyát, ezüstjét a szegényeknek adta, fekvőségeit pedig az egyháznak — pusztán nénye számára kötött ki évjáradékot. S ő, aki eddig a legjobb módhoz volt szokva, ezentúl teljes szegénységben élt: szombat és vasárnap kivételével mindennap estig böjtölt, püspöksége területén vendégségbe való meghívást nem fogadott el, világi ügyekbe többé nem elegyedett.

De annál erősebben harcolt a császárvárosban egyre

terjedő anyagi önzés és fényűzés ellen. Nem kímélte a világiakat, «kik lovaiknak és kutyáiknak nemzedékfájával dicsekednek», de a szegényekről megfélemedeznek; és ostromozta a proletárokat, kiknek «nincs tunikájuk és holnap falatjuk, de ott tolonganak a kocsmák előtt». A szegényeknek azonban atyja volt. Érdeklükben még a templomi edényeket is eladta, a milánóiaknak nem csekély botránkozására. Ajtaja egész nap nyitva volt, az ügyefogyottak bejelentés nélkül bemehettek; föl is keresték oly tömegesen, hogy a püspöknek csak éjjel maradt ideje imádságra és tanulmányra.

Tanulmányra is. Mert azt is lelkiismereti kötelességének tekintette, hogy elsajátítsa a püspök számára szükséges hittudományi ismereteket; hisz addig csak világi tudományokkal foglalkozott. Egy idős pap vezetése mellett lelkiismeretesen áttanulmányozta főként a nagy görög atyákat; Origenest és a három nagy kappadókiát (Nagy Szent Vazul, Nazianzi és Nisszai Szent Gergely) és szünet nélkül olvasta és elmélkedte a Szentírást. Így fölkészült arra, amit legjelentősebb püspöki hivatásának tekintett: az igehirdetésre. Nap nap mellett fölment milánói székesegyházának szószékére és magyarázta a Szentírást, különös szeretettel az ószövetséget. Ezeket a homiliákat aztán átsímította, és így reánk maradtak. Még most is sugározzák Ambrus szellemét: egyszerűen, de erővel, méltósággal és művészettel hirdetik a gyakorlati keresztény életigazságot. A hívek csüngtek püspökük ajkán. Sőt messze távolról idegenek sereglettek Milánóba: nemcsak Piacenzából és Bolognából, hanem Afrikából, Mauretániából jöttek öt hallgatni. Perzsiából két fejedelem déli egy órától éjtszakai három óráig hallgatta, északról a markomannok királynője Fridigil követségben kért tőle tanítást. Szent Ágoston részben az ő kedvéért ment Milánóba.

Páratlan nagysága éppen abban van, hogy mindenki úgy érezhette, mintha Ambrus egészen az övé volna; és mégis mindig maradt ideje minden ügy számára, főként azok számára, melyek az ősszegyház javát érintették. Ambrus tevékenysége egy jelentős darab annak a kornak a történetéből. Viharokkal terhes egy kor volt az. De ahol vészfelhők gyűltek, vagy csak távoli villódzás remegtette is a látóhatárt, föltűnt Ambrus emberfölötti alakja, fölhangzott hatalmas szava: megvédeni eretnekek ellen a katolikus igazságot, ágaskodó pogányok ellen biztosítani az evangélium birtokát, császárok túlkapásai ellen az Egyház függetlenségét és szuverén szellemi

jogait. Erre képesítette őt az a határtalan szeretet és bizalom, mellyel övezték, és az a föltétlen tekintély, mellyel fölnéztek reá még császárok is. Az ifjú Gracián († 383) és II. Valentinián († 392) atyjuknak tekintették. Viszont ő minden viszontagság közepett és minden átmeneti igazságtalanság dacára ősi római hűséggel kitartott a törvényes császári ház mellett.

Nagy befolyását a pogányság utolsó erőfeszítéseinek elhárítására és a még mindig erős arianizmus legyőzésére használta.

Gracián az ő befolyása alatt 382-ben megvonta a pogány istentisztelettől az addig még mindig élvezett állami támogatást és eltávolította a római szenátusból a volt pogány államvallás utolsó szimbolumát, a győzelem (Victoria) istennőjének szobrát. Háromszor tett kísérletet a szenátusnak még mindig pogány többsége a szobor visszaállítására; Ambrus körültekintése és erélye mind a háromszor megakadályozta.

Az arianizmussal szemben kezdettől fogva sorompóba lépett rendkívüli kormányzó tehetségének és hatalmas egyéniségének egész súlyával. Személyesen megjelent Szirmiumban (Mitrovica) és megakadályozta, hogy az ariánusok Jusztinának, a császárnénak pártfogása alatt eretnek püspököt válasszanak. Általában elérte, hogy az egész tartományban, melyet akkor Illyricumnak neveztek, az arianizmus egyik főfészékében, az eretnekség tüze lassan kiegett. Magában Milánóban már 376-ban minden templom a katolikusok birtokában volt. Jusztina rávette a fiatal császárt, hogy egy kis templomot a város szélén az ariánusoknak követeljen vissza. A kérés méltányosnak látszott és nem jelentett nagy áldozatot. Ambrus azonban elvi kérdésekben hajthatatlan volt. «Azt követelik tőlem: add ki a bazilikát! Én azt felelem: nekem nincs jogom kiadni, és neked császár, nem érdeked követelni. Magánhához nem szabad nyúlnod, és Isten házát, úgy gondolod, elveheted? Istennek azt, ami Istené, a császárnak azt, ami a császáré! A császáré a paloták, a templom a püspöké!» Mikor aztán Jusztina egy nagyobb templomot követelt, zendülés támadt. A nép püspöke mellé állott, a császári katonák körülzárták őket a követelt templomban. Majdnem vér folyt. Ambrus akadályozta meg: «Itt azért vagyunk, hogy imádkozzunk, nem hogy hadakozzunk». De rettenthetetlenül ostromozta a császárnét, «Évát, ki elcsábította a férfit; Jezá-

belt, aki üldözte Illést; Heródiást, ki a keresztelő fejét követeli».

Jusztína kénytelen volt engedni. Sőt mikor fiát, Graciánt, 24 éves korában Lyonban orvul megölték, és a légiók már a bitorló Maximust kiáltották ki császárnak, Jusztína Ambrust kérlelte, vesse közbe magát második fia, Valentinián érdekében: csak ő mentheti meg ingadozó trónját. És Ambrus feledve a szenvedett jogtalanságokat, vállalta a veszedelmes és fáradságos utat Trierbe, a császárgyilkos Maximushoz és körültekintő éleslátó politikájával meggyőztette ennek terveit. Még két ízben vitte őt az uralkodói ház iránti hűsége az Alpokon túl. A második alkalommal az ifjú II. Valentinián hívatta sürgősen atyai barátját és támogatóját: legyen segítése a fenyegető cselszövések ellen és adja föl neki a keresztiséget, melyet csak az ő kezéből akart fölvenni. Azonban Ambrus későn érkezett. Valentinián a hitszegő frank Arbogast nagyravágyásának esett áldozatul huszonegy éves korában. Ambrus már csak holttestét hozhatta haza. Megrázó beszédben búcsúztatta tragikus végű fiatal császárját és megvigasztalta gyászoló testvéreit: ha nem is vette föl a keresztiség szentségét, *vágyban megkeresztelkedett* és megszerezte a mennyei üdvösséget.

Jusztína nem bizonyult érdemesnek Ambrus hűségére. A fortélyos asszony makacsságával harmadszor is követelt templomot az ariánusok számára (386). Ambrus nem tagított: «Nábót nem adta ki atyái örökét, és én kiadjam Krisztus örökét?» Az anyjától befolyásolt császár most azt kívánta, hogy Ambrus nyílt vitába álljon az ariánusokkal, ő majd aztán dönt köztük. Ambrus fölháborodással tiltakozott: «Hol hallottad, ó kegyelmes császár, hogy hit dolgában laikusok ültek törvényt püspök fölött?» Most a császár azt követelte, hagyja el a várost. Ambrus csak annyit felelt: «Nem szokásom megfutamodni és elhagyni nyájamat». Megint a templomba szorul a püspök, körülvéve hű nyájától. Kívül diadalmaszkodni látszik a császár, benn a püspök döntő csapást mér rá: «A császár nincs az Egyház fölött, hanem az Egyházban». Kinn bőszen katonák fegyvere csörög, benn a püspök szól: «Az én fegyverem az én könnyem. Papnak ez a pajzsa és fegyvere. Más ellenállásra nincs módom és hatalmam». És «a jámbor község, írja Szent Ágoston, kitarzott ebben a szent fogságban virrasztva egész éjjel és készen meghalni a püspökével. Akkor Ambrus bevezette a himnusz- és zoltár-

éneklést keleti szokás szerint (a váltakozó módon való éneklést), hogy a nép ne sorvadjon el a bánatban». Ez a szokás onnan elterjedt egész nyugaton, s Ambrus még azzal is előmozdította, hogy maga is készített áhítatot keltő szép himnuszokat. Az ének diadalmas melódiája kizűgött a templomból, és a katonák kezdték együtt zengeni a néppel. A császárné kénytelen volt engedni. Az arianizmusnak ez az utolsó rohama is megtörött Ambrus állhatatosságán.

Ebben a szorongatásban nagy vigasztalása volt, hogy csodálatos módon sikerült megtalálni a város védőszentjeinek, Gerváziusnak és Protáziusnak (lásd jún. 19.) vértől haramatos tetemeit. Beláthatatlan sokaság követte a menetet, mely ünnepélyesen a székesegyházba vitte a drága kincseket. Még nagyobb vigasza volt Ambrusnak és még fényesebb ünnepe az Egyháznak egy évre rá: 387 nagyszombatján Szent Ambrus kezéből fölvette a keresztséget annak a kornak legnagyobb elméje, minden időnek egyik legnagyobb embere: Szent goston (lásd aug. 28).

Mikor Nagy Teodózius még egyszer s utoljára egyesítette hatalmas kezében az egész római birodalmat, Ambrusnak már olyan tekintélye volt, hogy az akkori világ leghatalmasabb embere kegynek vette az ő barátságát. Ambrus szemében azonban annál a megtisztelő barátságnál is több volt a püspöki kötelessége. Kallinikonban, az Eufrátes partján a keresztények a zsidók kihívó magatartásától ingerelve lerombolták a zsinagógát. A császár arra kötelezte őket püspökükkel együtt, hogy újból építsék föl. Ambrus tiltakozott: a császár azt a püspököt az elé a választás elé állítja, hogy hitének vagy megtagadója, vagy vértanuja legyen (a katolikus meggyőződés ugyanis tiltja, hogy hamis, tehát minden nem katolikus istentisztelet előmozdításában közreműködjünk). Amikor a császár nem tágitott, egy szentbeszédben fordult hozzá apostoli bátorsággal, és nem volt hajlandó jelenlétében folytatni a szentmiséjét, míg császári szavát nem adta, hogy visszavonja rendeletét.

Még súlyosabb próbára volt téve Ambrus barátsága és Teodózius keresztény lelkülete két évre rá. 390-ben Szalonikiben egy zendülés alkalmával néhány császári tisztviselőt megöltek. Az amúgy is hirtelen haragú császárt egy udvaronca még tüzelte, és így beleegyezett a szörnyű bosszúba. Színjáték címén a cirkuszba csődítették az embereket, s aztán körülvették katonákkal és néhány óra alatt 7000-t kegyetlenül

kivégeztek, korra, nemre, előéletre való minden tekintet nélkül. Rémület és borzalom futott végig az emberiségen. Ambrusnak vérzett a szíve. Elhagyta Milánót, nehogy így kelljen találkoznia a császárral, és írásban leplezetlenül elébe tárta bűnének nagyságát és a nyilvános vezeklés szükségességét. Mikor pedig a császár teljes díszben meg akart jelenni az istentiszteleten a székesegyházban, a püspök útját állta: Nem szabad neki imádságra emelni azokat a kezeket, melyek még vértől csöpögnek, nem szabad Krisztus vérének vételére nyitni azt az ajkat, mely haragjában annyi ártatlan vért ontott. Teodózius védekezett: Dávid is súlyos bűnt követett el. A püspök kész volt a felelettel: Ha utánoztad a bűnöst,

utánozd a bűnbánót is! Erre megtört a császár. Letett minden fejedelmi díszet, és nyilván, az egész hívő község színe előtt megvallotta és megsiratta bűnét. S azóta nem múlt el nap, hogy ne bánta volna. Ambrus tanácsára pedig törvényt hozott: a halálos ítéleteket ezentúl nem szabad mindjárt végrehajtani, hanem harminc nap múlva megerősítés végett újra a császár elé kell terjeszteni.

Igy viselkedett korának két legnagyobb embere, egy igazi uralkodó és egy igazi püspök. Zavartalan barátságban éltek ezután. Mikor Teodózius 395-ben meghalt, Ambrus hatalmas gyászbeszédben emelt neki méltó emléket.

Két év múlva követte az örökkévalóságba: 397-ben, ápr. 4-én, nagyszombaton adta vissza Teremtőjének nagy lelkét. Olyan volt a halála, amilyen az élete: «Keresztalakban kiterjesztett karokkal, imádkozva várta az utolsó pillanatot, s az Úr testének vétele után adta ki lelkét, hogy már most szent közösségben örvendjen az angyalokkal, kiknek

életét élte a földön.» Így mondja ezt hű diákonusa, Paulínus, aki Szent Ágoston biztatására megírta életét. Az egész Egyház gyászolta. A milánóiak mind, pogányok és zsidók is, tódultak a székesegyházba, ahol föl volt ravatalozva. A keresztésre összegyűlt sok hitjelöltnek megjelent oly határozottan, hogy ujjal mutatták — gyönyörű csillag ragyogott a feje fölött. S ott ragyog a feje fölött szentségének, szellemi nagyságának csillaga nem halványodó fényvel, s írásai mindmáig legékeesebb sugarai.

Ugyanerre a napra esik

Szent Eutichiánus pápa hitvalló † 283. Nyolc éves pápasága alatt az Egyház békét élvezett és nekiizmosodott. Az utolsó pápa, akit a Kallixt-katakomba pápai kriptájában temettek el. A minap megtalálták a sírfömliratát.

December 8.

Szent Romarik hitvalló † 653.

Frank főrangú családból származott és mint II. Theodebert ausztráziai király bizalmas embere fiatalon befolyásra és tekintélyre tett szert. Ő azonban gyermekségétől fogva nagyobb örömet talált Istenben, mint a világban. Életírója szerint elveszettnek tartott minden napot, melyen nem volt alkalma valamilyen jámbor cselekedetet művelni. Különösen a templomok és kolostorok segélyezésében és a szegények gyámolításában mutatta magát serénynek.

Ilyen lelkület mellett természetes, hogy nem érezte jól magát a léha udvari környezetben, hanem mélyebb és bensőségesebb élet után sóvárgott. Így terelődött figyelme a szerzetesi életre. Mielőtt azonban rászánta volna magát, előbb saját szemével akart meggyőződést szerzeni a kolostorok belső világáról. Összebeszélt tehát barátjával, Szent Arnulf-fal, a későbbi metzi püspökkel, hogy együttesen ellátogatnak Szent Honorátus híres lerinumi kolostorába (Saint-Honorat, Cannes átellenében). Már mindent előkészítettek az útra, mikor egy váratlanul jött katasztrófa halomra döntötte tervüket. II. Theodebert király ugyanis harcba keveredett öccsével, II. Theodorik burgundi királlyal és Zülpich mellett megsemmisítő vereséget szenvedett tőle (612). Az ütközet eredményeként Ausztrázia Theodorik kezére került. Ez bosszúból véres üldözést indított mindazok ellen, akik szerencsétlen

sorsú bátyjának bensőbb környezetéhez tartoztak. Aki csak tehette, természetesen menekült a zsarnok haragja elől. Romarik is ezt a megoldást választotta; de csak pusztá életét tudta megmenteni; vagyonára azonnal rátette kezét a kincstár.

Igy a jómódhoz és kényelemhez szokott udvari ember szinte máról-holnapra földönfutó lett. Bujdosásában bő alkalma nyílt az emberi sors forgandóságának és a földi javak hiábavalóságának megismerésére. Különösen jó leckével szolgált neki Aridius lyoni püspökkel való találkozása. A püspök, bár Theodorik királynál és nagyanyjánál, Brunhilda királynénál nagy befolyással rendelkezett, a legridegebben elzárkózott segélykérése elől, sőt valósággal elűzte őt magától. A szegény száműzött szíve csordultig megtelt keserűséggel. De azért nem esett kétségbe. Mikor látta, hogy segítségre nem számíthat, minden bizodalját Istenbe helyezte. A püspöktől jövet egyenesen Szent Márton-templomába tért és ott hosszú, bensőséges imádságban feltárta szívének minden keservét. És lám, amit méltatlan szolgálja megtagadott tőle, azt megadta neki az Úr: alighogy befejezte imádságát, megtudta, hogy a zsarnok Theodorik hirtelen halállal kimúlt, s örökébe nagybátyja, II. Chlotár lépett. Mivel pedig az új uralkodó mindjárt trónralépése után amnesztiát hirdetett az összes száműzötteknek, semmi akadály sem volt többé, hogy ő is hazatérjen, és az udvarban ismét elfoglalja régi helyét (613).

Látszólag tehát minden a régi kerékvágásba tért vissza. De ez csak látszat volt. Romarik nem felejtette el a drága áron szerzett tanulságot és most már komolyan érlelte a világról való lemondás gondolatát. Szent Amátus luxeuili szerzetessel való megismerkedése (I. szept. 13) csak siettetete elhatározásának tettérését. Az ékesszavú szerzetes, akit apátja, Szent Eusztáz prédikálás céljából küldött Ausztráziába, mindjárt első találkozásukkor nagyon mély hatást tett rája. Házába fogadta és kérte, hogy beszéljen neki lelki dolgokról. Amátus siettet megragadni a jó alkalmat, s az előtte fekvő ezüsttátra mutatva így szólt: «Látod ezt az ezüsttálat? Mennyi birtokosa — inkább szolgát, mint urat kellene mondanom — volt már ennek és mennyi lesz még ezután! Hát látod, ez arra figyelmeztet téged, hogy jóelőre készülj fel a dolgaidról való elszámolásra, nehogy aranyod és ezüstöd, melyeket az Irás szava szerint utoljára is megemészt a rozsda, vádlókként lépjenek fel ellened». Romarikot nagyon megrendítették e

szavak. Addig-addig szötte-fonta őket magában, míg végre levonta belőlük a végső következtetést: Habendum kivételével minden birtokát pénzzé tette, árát a szegényeknek osztotta, szolgálit felszabadította, azután Amátus kíséretében Luxeuilbe indult és ott Szent Eusztáz kezéből magára öltötte Szent Kolumbán ruháját. A nagytekintélyű és befolyásos udvari ember egyszerű laikus testvér lett és alázatosságban csakhamar túltett a legrégebbi rendtagokon is. Minél nehezebb és megálázóbb volt valamely munka, annál nagyobb készséggel kapott rajta. Legnagyobb örömét mégis a kertészkedésben találta; naphosszat elbibilődött a fákkal és virágokkal, s közben hangos szoltárszóval dicsőítette az Urat.

Néhány évi luxeuili tartózkodás után mesterével együtt felkerelkedett és utolsó megmaradt birtokára, a Vogesek lábánál elterülő Habendumba költözött át. Itt 620 körül két kolostort alapított: egyet a férfiak, egyet pedig a nők számára. Eredetileg mind a kettőt a Mosel folyó fölött emelkedő magaslaton, az ú. n. szenthegyen építette meg, utóbb azonban a nőket a folyó túlsó partján elterülő lapályra telepítette át. A kolostorok élére, mivel Romarik alázatosságából hallani sem akart róla, kénytelenségből Amátus állott és szent élete példájával mihamar messze földön megbecsülést és tiszteletet szerzett számukra. Különösen a női kolostor népesedett be tüneményes gyorsasággal, úgyhogy egy-két év múlva már meg lehetett benne szervezni az örökimádást. Amátus e célból tizenkettesével hét csoportba osztotta az apácákat s az egyes csoportoknak megparancsolta, hogy váltakozva éjjelnappal szüntelenül zengjék az Úr dicséretét. De a férfikolostor is hamarosan megtelt lakóval. Bizonyosság erre, hogy mikor kevéssel utóbb egy Agrestius nevű nyugtalanvérű szerzetes, Theodorik király egykori jegyzője, szakadást idézett elő benne, nem kevesebb, mint ötven szerzetest el tudott tántorítani Szent Kolumbán regulájától.

Már mind a két kolostor a legszebb fejlődésben volt, mikor Amátus 625-ben jobblétre szenderült. Az új apát megválasztásánál más mint Romarik természetesen nem is kerülhetett szóba. Ő ugyan nagy alázatosságban most is megpróbálta elhárítani, de társai valósággal kényszerítették. Kényszerűségből meghajolt tehát, de szelíd és szeretetreméltó lényét ezentúl sem tagadta meg. Mint apát is inkább szerető és gondos atyja, mint ura és parancsolója volt alattvalóinak. Mindenben maga volt az eleven regula, mely minden írott

betűnél és szépszónál biztosabban eligazította szerzetestestvéreit.

Huszonnyolc esztendeig, közel egy emberöltőn át viselte az apáti méltóságot anélkül, hogy csak egy pillanatra is hűtlenné vált volna a Luxeuilben megismert és megszeretett főnséges eszmékhez. Élete utolsó napjaiban, mikor halálát közelíteni érezte, még egyszer sorba járta valamennyi cellát és minden szerzetesnek, apácának külön-külön a lelkére kötötte, hogy ragaszkodjék tanításaihoz és tartsa mindig szem előtt lelkének üdvösségét. Utána súlyos lázba esett; de azért nem szűnt meg tovább imádkozni és társait jóra inteni. 653 dec. 8-án hajnalban azonban annyira válságosra fordult állapota, hogy hirtelen agonizálni kezdett. Ekkor a körülötte szorongó testvérek egyike, egy áldozópap odakiáltott neki, hogy legalább addig várjon, míg az Oltáriszentséget és az utolsókenet szentségét meghozzák. A szent, mintha csak mély álomból ébredt volna, felnyitotta szemét és teljes öntudata jeléül keresztet vetett magára és a körülötte állókra. Mikor azután a pap megérkezett és ellátta őt az utolsó szentségekkel, boldog mosollyal ajkán örökre jobb hazába tért.

Holttestét utolsó kívánságának megfelelően szeretet mesztere és barátja, Szent Amátus mellé temették, hogy «holtában is annak oldalán nyugodjék, akihez életében elválaszthatatlan szeretet kötelékei fűzték». Kolostora századokkal túlélte halálát és a mellette keletkezett helység, Remiremont (Rimelsburg, Reymersberg, Rumelsberg) révén mindmáig fenntartotta nevét.

Ugyanerre a napra esik

Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepe. Lásd febr. 2. és jan. 11.

* **Tiszteletreméltó Benincasa Orsolya** szűz † 1618. Nápolyban született 1547-ben. Korán árvaságra jutott és két testvérével mintaszerű keresztény életet élt. Ugyancsak korán rendkívüli isteni kegyelmeknek lett kiválasztottja. A nép kezdte fölkeresni és bámulni. Ezért bátyja halála után Sant'Elmo hegyére vonult remeteségbe; s itt óriási befolyásával a Szeplőtelen fogantatás tiszteletére fényes templomot építtetett. 1582-ben belső sugallatra, mint «Isten követe» Rómába ment és nagyszabású reformterveket tárt XIII. Gergely elé. A pápa megvizsgáltatta őt és «isteni» küldetését Néri Szent Fülöppel (máj. 25). A szent két hónapig rendkívül kemény próbának vetette alá: csalónak mondotta, fogságban tartotta, haját leborotváltatta, naponkint exorcizálta, külön büntette

elragadtatásaiért. A próba után azonban ünnepélyesen szentéletűnek jelentette ki és tanuságot tett adományainak természetfölötti eredetéről. Orsolya Fülöp iránti mély hálával és tisztelettel tért vissza remeteségébe. Idővel a Szeplőtelen fogantatás tiszteletének gyakorlására és terjesztésére két theatinus apácázárdát alapított. Nagyarányú reformgondolataival és kiváló egyéniségével Sziénai Szent Katalinhoz hasonlít.

December 9.

Fourier Szent Péter hitvalló † 1640.

Első életrajza 1668-ban jelent meg Augsburgban. «A jó plébános és a tökéletes szerzetes eszményképe» a címe. Három évszázad történeti távlata megerősíti, hogy ez a könyvcím igen jól jellemzi Fourier (Forerius) egyéniségét.

1565 nov. 30-án született Mirecourt városkában az akkor még a német-római birodalomhoz tartozó lotharingiai hercegség területén. Vallásos szüleinek öt gyermeke közül ő volt a legidősebb. 1578-ban alig 13 éves korában Pont-à-Mousson-ba került, ahol az 1572-ben alapított egyetemre járt. A tisztalelkű ifjút tanárai mintadiáknak tartották, társai pedig «szent»-nek nevezgették. 1585 végén a húszéves fiatalember a szülővárosától nem messze fekvő Chamousey-ban belépett az ágostonos kanonokok rendjébe. Egy esztendőre rá ünnepélyes fogadalmat tett, 1589 júniusában pedig Trierben áldozópappá szentelték. Ezután elüljárói óhajára Pont-à-Mousson-ban eredményesen továbbképezte magát s kitüntetéssel végzett tanulmányai alapján 1595-ben hittudományi doktorátust szerzett. Majd két éven át volt Chamousey-ban plébános és a kolostor anyagi ügyeinek intézője.

Az 1597. év nyáreleje nagy fordulót hozott életében. Elüljárói jóvoltából három rendi plébánia között szabadon választhatott. Jól tudta, hogy közöttük a szülőföldjétől félóránnyira fekvő Mattaincourt-ban legszegényebb a javadalom és legelhanyagoltabb a hitélet. Ismeretes volt előtte, hogy ezt a községet a hit körüli bajok miatt «kis Genf»-nek csúfolták, s rendtársai nem szívesen mentek oda. Siralmas állapota őt is ijesztette. Mégis ezt választotta. A mélyebb lelkek szeretnek a következő szabály szerint eljárni: «Ha két út előtt kétség szállja meg az embert, melyikre is lépjen, mindig azt az utat kell választani, amely riaszt: a meghökölés

Fourier Szent Péter.

a kötelesség figyelmeztetője» (Ch. de Foucauld). 1597 júniusában megtörtént a beiktatása.

Apostoli buzgósággal fogott munkájához. A rendes plébánosi teendők mellett hetenkint többször tartott keresztény tanítást a templomban. Egy-egy házban összehívott több családot s közvetlen beszélgetéssel tanította őket a hit igazságaira. Színpadot állított föl s kisgyerekek előadásaival is próbált hatni a szülőkre. Rövid időn belül három vallásos egyesület is virágzott a plébánia területén. Nem telt bele sok idő, s a «kis Genf» lakosait komoly viselkedésükről föl lehetett ismerni a búcsújáró helyeken.

Különös szeretettel foglalkozott a megátalkodott bűnösökkel. Szívesen elment lakásukra s nem sajnálta értük a sok-sok imádságot. Nagyszerű lélekvezető művészete épen ezen a téren aratta legszebb diadalait.

Egyszer pl. egyik nem valami jámbor hívét halálosan megsebeztek. A férfi biztos halál előtt állott, de még halálóságyán is bosszút lihegett s káromolta Istent. A hozzátartozók tehetetlenek voltak; a plébánosért küldtek. Péter bensőséges ima után elment a házhoz s nagy alázattal ült le az ágyhoz. A beteg ránézett az igénytelen és szelíd papra s csak részvétet olvasott le arcáról. Péter szeretettel érdeklődött sebe és fájdalmai iránt. A beteg részletesen elmondott mindent. Amire a végére ért, vele együtt sírt a pap is. De azután egyszer csak megszólalt a bűnös: «Atyám, ha ilyen nagy részvéttel van tettem iránt, amelyen már nem lehet segíteni, akkor vegye hát kezébe lelkemet is...» S meggyónt, megtért s haláláig csak Istenről akart beszélgetni.

Máskor meg egy szomszéd falubeli legény tettelességre vetemedett Péterrel szemben. Tették az volt az oka, hogy egy mattaincourt-i leány a plébános hatása alatt megszakitotta a legénnyel a bűnös viszonyt. Mire néhány hívő a plébános segítségére sietett, a durva támadó már elmenekült. Azonnal utána iramodtak, hogy elbánjanak vele. Fourier nem tudta őket visszatartani. Erre félreverte a harangot. Mindenki a templom felé sietett s az üldözők is visszafordultak. A hívek a templomban tudták meg, hogy nincs tűz, hanem hogy imádkozniok kell egy szerencsétlen bűnösért. Másnap a legény szégyenkezve kért bocsánatot s új életet kezdett.

Sokat törődött a szegényekkel. Aki annyi gyöngédséggel etette télen a fagyoskodó és éhező madárkákat, hogyne gondolt volna a szűkölködőkre! Jövedelmének javarészét

rájuk fordította. Példája híveit is irgalmas szeretetre sarkalta. Mint másban, itt is igen szerencsés ötletek jártak kezére. Egy nagy ünnepen pl., amikor minden valamire való házban jó ebéd készült, arról beszélt híveinek, hogy az Úr Krisztust is meg kell hívni az asztalhoz vendégnek. A mise után pedig kivonult híveivel együtt a templomudvarra, ahol már együtt voltak a község szegényei. «Ime, itt a Krisztus — mondotta —, vendégljétek meg!» Fölszólításának megvolt a teljes sikere.

De a karitatív tevékenységen túl ennek a tanult és nyitott szemű szerzetes plébánosnak nagyobb szabású szociális elgondolásai is voltak. Egyházmegyéje (Toul) egyik 5. századbeli jótékony püspökének, Szent Apernek (szept. 15) tiszteletére egy kölcsönintézetet (Bourse de St. Evre) állított föl. Ez az életrevaló alapítás sok szegény embert, különösen kereskedőt mentett meg az anyagi romlástól. Azonkívül egy takarékpénztár és egy életbiztosító intézet is hirdette nagyszerű gyakorlati érzékét és a nép iránti szeretetét. Mindenre kiterjedő gondoskodásának azonban legkiemelkedőbb megnyilvánulása a pereskedés ellen megindított akciója volt. Az ő hazájában is járta a «Ha per, hadd legyen per» vészese elve, s az apróságokon megindult peres huzavonák nem egy embert és családot forgattak ki vagyonából és emberi mivoltából. Péter jól ismerte Szent Pálnak a pereskedő korintusiakhoz intézett szemrehányásait: «Nincs köztetek egy bölcs ember sem, aki ítéletet tudna mondani testvére dolgában? Egyáltalában már az is hiba nálatok, hogy peres ügyeitek vannak egymással. Miért nem viselitek el inkább az igazságtalanságot? Miért nem tűritek el inkább a károsodást?» A nemzetek apostolának szellemében választott bíróságot szervezett, s ennek ő volt az elnöke. Sok híve lelkének és vagyonának lett ezzel a megmentője. A tervezett nagyobbarányú mozgalomban csak a közben kitért harmincéves háború (1618—48) akadályozta meg.

Mint eszményi plébános egy község számára volt megbecsülhetetlen áldás. A tökéletes szerzetes azonban alkotásai révén kiemelkedik faluja, sőt hazája szűk keretei közül s egyháztörténeti jelentőséghez jut.

Életének legnagyobb alkotása a Miasszonyunkról nevezett ágostonos női kanonokrend alapítása volt. Alig telepedett le plébániáján, egy 21 éves leány, Le Clerc Aliz, segítségért fordult hozzá: néhány társnőjével szerzeteséletet akart kezdeni. Péter már azelőtt is sokat foglalkozott azzal a gon-

dolattal, hogy a leányifjúság nevelését női szerzettel kellene megoldani. Kezébe vette az ügyet. Utánjárásának meg volt az eredménye. Aliz és társnői 1597 karácsonyán az éjféli misére már külön ruhájukban jelenhettek meg s 1598 nyarán a püspök engedélyével megnyithatták az első ingyenes leány elemi iskolát. Ez alig néhány hónapra történt azután, hogy Rómában megnyílt Kalazanci Szent József (aug. 27) első ingyenes piarista iskolája a fiúk számára. A gyorsan terjedő intézménynek Nancy-ban alapított házáat V. Pál pápa 1615-ben szabályszerű ünnepélyes fogadalmas rendháznak ismerte el, a következő évben pedig megengedte, hogy az apácák a szigorú klauzúra ellenére internátust tarthatnak, sőt külső növendékeket is taníthatnak. Ez akkor páratlanul álló eredmény volt. A Szentszék 1628-ban ugyanezt a kedvezményt kiterjesztette az összes házakra. A Fourier szerkesztette szabályzat 1617-ben püspöki, 1733-ban pedig pápai megerősítést kapott. Ennek az ünnepélyes fogadalmas rendnek mintájára később más egyszerű fogadalmas szerzetek is alakultak (pl. a Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővérek).

Még egy másik nagy alkotás fűződik Péter nevéhez. Már 1591 körül megkezdődött szerzetének reformja. Az egész ügy azonban csak akkor vezetett eredményre, amikor a touli püspök őt bízta meg lebonyolításával. Hét kanonok társával 1623 febr. 2-án az ifjúság nevelésére szánt új szerzetnek, az Üdvözítőről nevezett ágostonos kanonokok rendjének vetette meg alapját. Miután a tőle írt szabályzatot nyolc monostor elfogadta, VIII. Orbán pápa 1628 aug. 28-án, Szent Ágoston napján megerősítette a rendet. Az első generálisnak 1632-ben történt halála után Pétert választották meg legfőbb elüljárónak.

Ez a választás azonban igen nehéz helyzetbe sodorta. A harmincéves háború idején a francia kormány beleavatkozott a hercegség ügyeibe, s 1634 októbere óta XIII. Lajos király számára hűségesküt követelt minden világi és egyházi elüljárótól. Lelkiismerete, hazaszeretete, a lotharingiai házhoz való hűséges ragaszkodása nem engedte meg neki az eskü letételét. Egy ideig hazájában bujdosott, aztán pedig sikerült elmenekülnie az akkor Spanyolországhoz tartozó «Szabad Grófság»-ba (Franche-Comté; ma Haute Saône département). Ott Gray-ban telepedett meg. Hazájától távol is a régi buzgósággal munkálkodott a lelkek ügyén s vezette két szerzetét.

Földi zarándoksága önkéntes számkivetésének helyén 1640 dec. 9-én ért véget. Plébániáján temették el. Boldoggá 1730-ban, szentté pedig 1897-ben avatták a tőle alapított női rend 300 éves jubileuma alkalmával.

Férfirendjének jelszava: «Senkinek sem ártani, mindenkinek használni» («Nemini obesse, omnibus prodesse»). Az alapítónak is ez volt a jelszava. De ez egyúttal halála előtti és utáni életének legrövidebb jellemzése. Senkinek sem ártott, sokaknak használt életében és használ mainap is példájával, közbenjárásával és azoknak áldásos tevékenységével, akik benne tisztelik alapító atyjukat.

Ugyanerre a napra esik

Szent Leokádia szűz vértanu † 304. Toledóban került a hóhérok elé Dioklécian üldözése alkalmával. Mikor hallotta Szent Euláliának (dec. 10) és társnőinek állhatatosságát, ő is keményen állta a kínzásokat egészen a vértanu koronáig.

Szent Gorgónia özvegy † 370 k. Nazianzi Szent Gergely (lásd jún. 9) húga. Házasságát elhagyta, három lánynak adott életet s mint hitves és anya a keresztény erények mintaképe volt.

December 10.

Szent Eulália szűz vértanu † 304.

Prudencius, a költő írta meg történetét.

291-ben született és 304 dec. 10-én már vértanuságot szenvedett. A spanyolországi Merida volt szülővárosa és vértanuságának tanuja.

Tizenhároméves gyermekleány. Rózsakoszorút hervadó virágból sohasem tett a fejére. Arany ékszerek múltó ragyogását nem tűrte magán. Anélkül is koszorús a feje; Krisztus övezte a győzelem pálmájával, s az örök világosság tündöklő ragyogásából fonódik köréje glóriola.

Nem hiába nevelkedett a keresztény hitben, mindjárt föllángolt benne a keresztény hősi vér, mikor látta, mint viszik a testvéreket kámpadra, máglyára, börtön sötétjébe. Gyermekek voltak még, de észrevette. Dioklécian üldözése folyt akkor.

Hiába akarta az édesanyja kivonni a szörnyű és mégis lelkesítő benyomások alól, hiába vitte ki egy vidéki birtokára. A leány nem tudott megnyugodni. Gyalázatnak érzi, hogy ő nincs ott a többiek között.

Kilopódzik hát éjnek idején a házból. Nekivág a sötétségnek. Hogy félt máskor tőle! Most megy. Bozót megakasztja, tüske összevérzi. Reggelre mégis Meridában van a pogány bíró előtt.

«Keresztényeket kerestek? kiáltja oda. Itt vagyok én! Bálványaitoknak ellensége vagyok, lábbal taposom őket. Szívem és szám csak az igaz Istent vallja. Izisz, Apolló, Vénusz (hallott róluk mesélni) semmik! Emberképzelet alkotásai. A császár is semmi, mert ilyen isteneket tisztel.»

A bíró kímélni akarja. Hiszen még gyermek. S beszél neki, hogy milyen szép az élet. Gyönyörűségben, mulatásban, az olimpusi istenek boldogságában és mámorában lehet végigélni. Csak nem dobja el magától ezt a szép életet?... Vagy nézze legalább apjának, anyjának őszülő haját, családjának jóhírét!... Egyik sem indítja meg? Hát akkor itt vannak a kőpad, a kard, a máglya, s az arénában az éhes oroszlánok!... De ne még! Ha csak az ujja hegyével érinti az áldozati tömjén egy szemecskéjét, nem lesz bántódása!

Hallgatja a kislány a bíró beszédét, de szóval nem válaszol rá semmit. Hanem szemébe köp a mézes-mázos beszédű, fenyegetőző csábítónak. Azután odaugrik az oltárhoz s lerúgja róla a bálványok tiszteletére égő tömjént.

A hóhérlegények már fogják is. Nincs kegyelem többé. Kajmós vasakkal tépik gyöngé testét. «Nem baj! Lám, kiáltja a vértanu, téged írnak a testemre, Uram. Gyönyörűséggel olvasom az írást, Jézusom: a te győzelmed emlékeit, szent sebeidet hirdetik. Szent nevedet dicséri a kiömlő bíborpiros vér is.»

Mikor látják, hogy nem siránkozik, félreteszik a vasakat. Nem tépik többé a testét. Hanem fáklyákat gyujtanak s úgy égetik. Belekap a láng a hajába. Kúszik egyre följebb. Már az egész feje csupa láng.

S akkor a szájából mintha egy tejfehér galamb szállt volna az égbe: büntelen, tiszta, hófehér lelke.

Elszállt a lélek, lehajlik a fej, összeroskad a test. Nincs szükség már a fáklyára. De nem is tartanak tovább a félvilágért sem: valamennyi hóhérlegény rémülten szalad szét.

A békeességben nyugvó testre ragyogó friss hó hullott az égből. Az Úr gondoskodott temetésről.

Ugyanerre a napra esik

III. Szent Gergely pápa hitvalló † 741. Szír származású volt, a latin és görög nyelvben egyaránt jártas. Abban az időben dühön-

gött Keleten a képromboló Izauri Leó császár. A pápa tízéves uralkodása folyamán ismételten a legerélyesebben óvást emelt az ősi katolikus hit meghamisítása ellen, tüntető pompával az Úr Krisztus, az apostolok, Szűz Mária és más szűzek szobrait állította föl a Szent Péter bazilikában; és nem hátrált akkor sem, mikor a bős császár hajóhadat küldött ellene, melyet azonban az Adriában a viharok tönkretettek. Mikor utóbb Luitprand longobard király a védtelen Róma ellen vonult, a pápa sürgősen Martel Károlynak küldte követ útján Szent Péter sírjának kulcsait és fölkerlte a Szentszék védelmére. Így képviselte rettenthetetlen lélekkel az Egyház ügyét nehéz viharok közt az a pápa, akit a kortársak mint a megtestesült szelídség és irgalmasság példaképét ünnepeltek.

A lorettói ház átvitelének ünnepe. A legenda szerint azt a kis kamrárt, melyben Szűz Mária testet öltött, angyalok vitték át 1291-ben Názáretből először Terzattóba Dalmáciában, azután a szemben fekvő olasz partra és kétszeri helyváltoztatás után letették Lorettóban (1294). A 14. századtól kezdve a leglátogatottabb búcsújáró helyek egyike lett.

December 11.

Szent Damazus pápa hitvalló † 384.

Damazus a 4. század egyik legnagyobb pápája. Olyan időben lépett Szent Péter örökébe, mikor az Egyház már régóta kiállotta az üldözés vérpróbáját, sőt Nagy Konstantin és utána több más jámbor császár oltalma és pártfogása alatt kezdte feledni a hős elődöket és az ősi nagyságot. A régi világ megvetés, önmegtágadás, másvilágiság szelleme hanyatlóban volt; elvilágiasodás, elpuhulás, versengések és civódások léptek a régi bensőség, testvériség és szeretet helyébe. Az Úr Krisztus titokzatos testét pedig tépte, szaggatta az arianizmus eretneksége, mely olyanformán, mint a mai protestantizmus, a fa gyökerére tette a fejszét: tagadta az Úr Krisztus istenségét, a szent kereszténység természetfölötti tanítását és programját. Megalkudott e világ kívánságaival és ízlésével, és ezért meg is nyerte e világ nagyjainak támogatását.

Damazus abban az időben volt pápa (366—384), mikor a niceai zsinat (325) régen elítélte már az ariánus tévedést, de hatalmaskodó császárok, haszonleső nagyok és laza egyházfők még mindenütt görccsösen tartották a hatalmat és nem akarták engedni az egyszer elfoglalt pozíciókat. A hitű

katolikusoknak, s főként a gerinces püspököknek volt mit kiállniok. Libérius pápát is Thrákiába hurcolták számkivetésbe. Damazus, az ő hűséges diákonusa siratta, elkísérte az országhatárig, s Rómába térve, hűségesen képviselte az ő szellemét. Meg is választották utódjának 366-ban. Azonban az a világias szellem, mely a dicső vértanu-kor után Rómában is fölütötte fejét, egy Urzicínus nevű papot állított szembe vele. A viszálykodásoknak se vége, se hossza nem volt, még összetűzésre is került a sor — nagy időket megszegyenítő dolog: Szent Ágnes temploma mellett testvér-vér folyt. Damazus vígasztalhatatlan volt; s hegyibe még bevádolták a császárnál, mintha a vérontásnak ő lett volna az oka. Ügyelbajjal menekült meg a haláltól. Szerencsés megmenekülését Nólai Szent Félix (lásd jan. 14.) közbenjárásának tulajdonította. El is zarándokolt a sírjához.

Amint megszabadult törvénytelen ellenfelétől, egész erejével az arianusok ellen fordult, és élete végéig, körülbelül nyolcvanéves koráig, fáradhatatlanul tartotta egyik zsinatot a másik után, írta határozottsággal és apostoli tekintéllyel teli leveleit a világ minden tájára, támogatta Szent Atanázst és Szent Ambrust, állandó érintkezésben volt Nagy Szent Vazullal és megérte a veszedelmes eretnekségnek összeomlását Keleten és Itáliában.

Közben nem feledkezett el arról, hogy a hanyatló evangéliumi szellemet nem elég rendelkezésekkel és tilalmakkal élesztgetni; hanem újra meg kell nyitni életerejének ősforrásait. Damazus főként kettőt látott ilyent: a Szentírást és a dicső vértanu multat. Igyekezett mindkettőt megnyitni.

Messzetekintő szeme elhatott a Chalkisz sivatagba és megakadt ott egy kemény önsanyargatásban összeaszott remeten: Jeromoson (szept. 30). Ment egyik levél a másik után, míg Jeromos engedett: Követte a kereszténység fejének hívását, «mint magának Szent Péternek szavát». Rómába, az elpuhult világvárosba elvitte a puszták kemény aszkéta szellemét és ennek lelkes híveket szerzett a legmagasabb körökben is. De magával hozta nagy tudományát, fényes elméjét és ragyogó tollát is. Damazus megtette titkárának, és nyilván azt gondolta, amit annyian mások: ő lesz majd az agg Damazus utódja. Isten mást akart, azt, amire éppen Damazus hívta fel Jeromost: van nyelvtudása, tanultsága, jó tolla, ajándékozta meg hát a kereszténységet olyan bibliával, melyet könnyen és szívesen olvas a latin világ. Jeromos még ott,

Damazus oldalán hozzáfogott a nagy munkához, mely azután életének főműve lett. Ha ma az ünnepi szentmisén halljuk az evangélium-éneklést, voltaképen az idestova 1600 év előtt élt öreg Damazus pápa gondosságát kell dicséernünk.

Még nagyobb hálára és kegyeletre kötelezte a keresztény világot a mai napig egy más gondosságával, mely pápasága egész idejére kiterjedt és párhuzamosan folyt más gondjaival.

Már fiatal korában külön kegyelet vonzotta a vértanukhoz. Dicső emléküik összeszövődött úgyszólván gyermekálmaival. Atyja az alsóbb papsághoz tartozott, ú. n. lektor, fölolvásó volt, akinek tisztéhez tartozott a vértanuk emléknapján a hívők gyülekezetében felolvasni haláluk történetét. Ámulatba táguló áhítattal hallgatta és szívta magába a serdülő fiú a keresztény hősiesség emlékeit; ragyogó képük elkísérte még álmába is. És mikor a meglett férfi józan szemével körül nézett a sivár jelenben, feszülő lelke folyton visszajárt a nagy multba, onnan merített bizalmat és erőt küzdelmeihez és szenvedéseihez. Mikor pedig Szent Péter székébe került, nem késett mások számára is, főként a messzebről zárandokló hívők seregei számára is hozzáférhetőkké tenni a keresztény megújulásnak a forrásait.

Amióta ugyanis Nagy Konstantin szabadságot adott az Egyháznak, az ú. n. milánói rendelettel 313-ban, s a hívők a katakombákból, a földalatti folyosó-sírokból kimerészkedtek megint Isten szabad napfényére, egyre-másra emelkedtek a fényes templomok a vértanuk tisztületére; ereklyéik a katakombák sötétségéből oltárok és szentélyek verőfényébe kerültek; az ilyenformán árván maradt sírhelyek pedig lassan feledésbe merültek. A szent pápa már most nekilátott: megnyitatta megint a beomlott bejárásokat, kitágította a folyosókat, lépcsőket csináltatott a híresebb sírokhoz, szelelő és világító nyílásokat nyitattott. A zárandokok megint szabadon járhattak a helyeken, hol minden lépés hősökről és hős időkről beszélt. De a kövek néma nyelvét talán nem mindenki hallja. Ahhoz külön lelki fül kell. A pápa tehát maga készített egyszerű, de szívből jött és szívhez szóló verses föliratokat, s ezeket hű segítője, Filokalus ügyes kézzel, gyönyörű betűkkel márványba véste. A márványlapok odakerültek a katakombák falára, a sírok szájára, s ahonnan a drága ereklyék már hiányoztak, ezek az igénytelen versek beszéltek: «Aki olvasod, tiszteld a szentek sírját; sem nevüket, sem

számukat nem tudta megőrizni a mult». Mégis — ott olvassuk Marcellus pápa, Lőrinc diakonus, Tarzícus akolitus dicsőségét, s olvasták előttünk annyi nemzedéken keresztül mások. Prudencius, a kiváló költő otthagya erdős hazáját, Galliát, lelkes kegyelettel járta a nagy vértanu mult emlékeit, hosszasan elmerengett Damazus versein és addig-addig melengette a kicsiny magot, míg terebélyes fává nem lett: Hatalmas költeményekre hangolták a kegyeletes pápa epigrammái.

Különös meghatódottsággal állunk meg egy fölirata előtt: «Ebben a halomban Istennek szentelt csontok nyugszanak. Itt nyugszik Damazus húga Irén. Krisztusnak szentelte életét, hogy a szent szüzesség igazolja a hajadon érdemeit.» Itt tehát megszólal Damazusban az ember. Megemlékezik még arról, hogy «szeretetük tanuja», az anyja, Laurencia, őreá hagyta a lánykát zálogként, mikor e világból elszállt. Egyebet is alig tudunk Damazus családjáról és ifjúkori életéről, mely ott folyt le a Szent Lőrinc bazilika fényes árnyékában. Régi nagy emberek a történet verőfényébe emelték életfájuk büszke koronáját, lombjuk soknak nyújtott oltalmat, törzsük támaszt, gyümölcsök táplálékot. De gyökerét vajmi kevesen kívánták látni.

Igy él Szent Damazus a mi kegyeletes, hálás emlékezésünkben is, mint a vértanuk trubadurja, s mint a katakombák újraépítője.

Tudjuk a katakombák sorsát. Damazus hozzáférhetőkké tette, de a zarándok-kegyelet nem sokáig keresette föl. 410-ben a gótok rombadöntötték Róma környékét is, a következő bizonytalan időkben tisztos ember nem igen merészkedett azokra a helyekre, hol zsványok, szegénylegények vertek tanyát. A bejáratok beomoltak, s lassan még az emléküik is kiveszett. A középkori zarándokok programján nem szerepeltek a katakombák. 1578-ban szőlőmunkások kutatók, s közben üregre bukkantak. Az elképedt Róma és az ámuló világ előtt akkor újra föltárult a földalatti Róma és kezdett tanúságot tenni az ősi hitről ép akkor, amikor az újítók ennek a hitnek ősiségét kétségbe vonták. Ismét kövek kezdtek beszélni, mikor emberek hallgattak. S előkerültek megint azok a kövek is, melyekre Filokalus mesteri keze rávéste Damazus pápa vértanu-dicsőítő emlékverseit. A Szentek életének olvasója külön hálával emlékezik meg első tiarás életírójuktól és tiszteletük buzgó úttörőjéről.

Ugyanerre a napra esik

Stilíta Szent Dániel hitvalló † 493. Tizenkétéves korában hazájában, a görög Szamothraké közelében kolostorba vonult, apátjával meglátogatta Stilíta Szent Simont (jan. 5.). Itt nagy indítasokat kapott az aszkéta életre. Kb. negyvenéves korában Konstantinápolyba ment, itt kilenc évig egy pogány templom romjai között lakott, majd a város szélén Szent Mihály temploma közelében oszlopot épített, s itt élt 33 évig. Gennádus pátriarka hiába biztatta, hogy hagyja el oszlopát és vegyen tevékeny részt a vallási élet vezetésében. Leó császár új oszlopot építtetett neki, melyet csak egyszer hagyott el: a chalcedoni zsinat határozatai érdekében. Köztiszteletben halt meg 84 éves korában Eufémus pátriarka kezei között. Oszlopa tövében temették el.

* **Nivellesi Boldog Ida** szűz † 1231. Már mint kis lány kiűnt csöndes illedelmességével és bensőséges imádságos életével. Atyja halála után rokonai férjhez akarták adni, ő azonban titkon otthagyta a szülői házat, egy szál ruhában és egy imádságos könyvvel a kezében. Szülővárosa, Nivelles közelében egy falu temploma mellett hét szűz közös életet élt: hozzájuk csatlakozott. Itt is fölűnt nagy igénytelensége, szolgálatkészsége és lelki tisztasága. Tizenhatéves korában belépett Németországban a ciszterci apácák közé. Minthogy németalföldi létére ezek nyelvét nem értette, kizárólag Istennel társalgott. Ez a szent Isten-közösség csodálatos bájjal sugárzott ki egész lényéből. Aki csak közelébe ért, szent vidámságra és tiszta vágyakra hangolódott. Ha valamelyik nővér szomorú volt, Ida melléje ült, szót se szólt, és mégis talpraállította. Ahol szent törekvéseket látott, azoknak örült és biztatta; a bűnök hallatára nem botránkozott, hanem anyai részvételre gerjedt és ezen keresztül segített a bűnösön. A szenvedéseket és alkalmatlanságokat teljesen csöndes lélekkel viselte és szerette, mint az Úr követéit. Isten sok látomással tüntette ki; kivált az Oltáriszentség körül — hisz a «titkos mély Szentség» szeretete vitte őt elsősorban a szerzetbe: ott többször járulhatott szentáldozáshoz, mint abban a korban a világiak között módja lett volna. Egyszer a Szentséget pirosuló napként látta, hét sugara szívébe hatolt és a Szentlélek hét ajándékát oltotta beléje. Egyszer a karácsonyi három misén az ostyában egyre nagyobbodó gyermek Jézust látta; egyszer pedig a teljes Szentháromságot. Annak a boldog kornak gyermeke ő, melyben Szent Bernátok, Szent Ferencek, Szent Gertrudok megnyitották a hívő áhitat számára az utat az Úr Jézus szent Szívéhez és az Oltáriszentséghez.

December 12.

Szent Jodok hitvalló † 669.

1. Dagobert frank király 635-ben követe, Szent Elígius útján szigorúan ráparancsolt Judikael bretagnei kelta fejedelemre, hogy hagyjon fel országa dúlásával, mert máskülönben fegyveres hatalommal fogja őt jobb belátásra kényszeríteni. Judikael nagyon megijedt erre a fenyegetésre s a király megengesztelésére azonnal székhelyére, Clichybe indult. Fogadkozásaival és pazar ajándékaival sikerült is teljesen leszerelnie Dagobert haragját. Lakomára szóló meghívása elől azonban udvariasan kitért; nem akarta beszennyezni magát a kicsapongó, erőszakos és egyházfosztogató fejedelem asztalánál való megjelenéssel. Ezért helyette inkább kancellárjának, Szent Audoinnak vendégszerető házába tért be, hol nemcsak jó ételekkel, hanem lélekifjító jámbor beszélgetésekkel is tartották. Néhány napi ott-tartózkodás elegendő volt hozzá, hogy lélekben egészen megváltozzék. Szíves vendéglátó gazdájától már azzal a titkos gondolattal vált el, hogy odahaza teljesen szakít a világgal. Otthon csakugyan az volt az első dolga, hogy maga elé hívatta öccsét, Jodokot, a miután feltárta előtte szívének titkos vágyát, felszólította őt az uralkodás átvételére.

Jodok (Judok, Udoceus, Josse, Jobst, Jost) nagy megdöbbenéssel értesült bátyja szándékáról. Hiszen ő maga is a lemondás gondolatával foglalkozott és már épen azon a ponton volt, hogy végleg hátat fordít a világnak. Bátyjának váratlan elhatározása tehát úgy hatott rája, mint a derült égből lecsapó villám. Mivel azonban nyíltan nem akart neki ellentmondani, nyolcnapi gondolkodási időt kért tőle; nem azért, mintha csak egy pillanatig is habozott volna, hanem inkább azért, hogy valamilyen alkalmas módot találjon a fenyegető veszedelem elhárítására. Nehéz helyzetében a legjobb helyre: Istenhez fordult világosságért. Judikaeltől egyenesen boldog gyermekkorának színhelyére, a lommailoni kolostorba sietett, odaborult az oltár elé és forró áhítattal felvilágosító kegyelemért esedezett az Úrhoz. És íme, mialatt imádságát végezte, egy kisebb csoport római zarándok érkezett Lommailonba. Jodok Isten ujját látta a dologban; habozás nélkül az idegenekhez csatlakozott tehát és velük együtt útra kelt a kereszténység százszor szent fővárosa felé.

A kis csapat már az északfranciaországi Pikárdia Ponthieu nevű tartományában járt, mikor a vadregényes hegyek és kietlen szakadékok látása szenvedélyes vágyat oltott Jodok lelkébe: itt maradni és szent remeteségben élni le napjait. Hosszú benső tusa után búcsút mondott tehát társainak és Róma helyett a komoran feléje intő hegyeknek irányozta lépteit, hogy alkalmas búvóhelyet keressen köztük. Mielőtt azonban célját elérte volna, találkozott Ponthieu urával, Haimó gróffal, aki mindjárt első beszélgetésre annyira megkedvelte, hogy magához fogadta és idővel legbizalmasabb tanácsadójává tette. Jodok nagy alázatosságában eleinte tiltakozott eredeti szándékának megmésítése ellen; utóbb azonban meghajolt a grófnak többször megismételt okfejtése előtt és belátta, hogy a grófi palotában ép oly híven szolgálhat az Úrnak, mint az erdők vadonában. Nagy buzgósággal vetette tehát magát a teológiai tanulmányokra és nemsokára annyira vitte bennök, hogy a püspök kezéből felvehette az egyházi rend szentségét.

Hetedik esztendeje szolgált már Haimó grófnak mint udvari káplán és tanácsadó, mikor környezetének egyre terhesebbé váló tisztelete újból lánggra lobbantotta lelkében a világból való menekülés vágyát. Haimó egyideig tartóztatta; mikor azonban látta elszántságát, maga segített neki alkalmas helyet keresni. Hosszas kutatás után a Brahik közelében elhúzódó kietlen pusztaságon állapotak meg. Ide vonult Jodok Vurmár nevű tanítványával s ezentúl úgyszólván minden idejét az imádságnak, elmélkedésnek és a Szentírás olvasásának szentelte. Külsőleg is igen szigorú életmódot folytatott és folytonos böjttel, virrasztással és önsanyargatással igyekezett úrrá lenni teste fölött. Egyetlen szórakozása az erdő dalos madaraival és a közeli Authie folyó halaival való enyelgés volt. Idővel annyira magához édesítette e félénk állatokat, hogy később már minden félelem nélkül közeledtek hozzája és ettek tenyeréről.

Idők multával azonban szentünkön is teljesedett az evangéliumi gyertya példázata, melyet nem lehet véka alá rejteni: életszentségének híre, mint a tömjén jó illata a templomot, mihamar betöltötte az egész tájéket. Az emberek tömegesen kezdtek hozzája tódulni, részben, hogy buzgóságán épüljenek, részben hogy ügyes-bajos dolgaikban imádságát és jó tanácsát kérjék. Jodok alázatossága fellázadt e megbecsülés ellen és hogy kivonja magát alóla, a gróf engedé-

lyével felkerekedett s a Runiac, a mostani Villiers St. Josse közelében fekvő lakatlan vidékre bujdosott. Itt is azzal kezdte munkáját, hogy Gallia nagy szentjének, Szent Mártonnak tiszteletére egy kis kápolnát rögtönzött; azután tovább folytatta Brahikban megkezdett életmódját. Itt azonban kemény küzdelmet kellett vívnia: a jónak örök ellensége, a sátán, minden úton-módon, csellel, ravaszsággal és megfélemlítéssel le akarta őt téríteni az Úr útjáról. De erőlködésével csúfos kudarcot vallott. A tizenhárom esztendeig tartó keserves harc végül is a kegyelem és a jóban való állhatatosság diadalával végződött.

E küzdelem elcsitulása után szentünk egy benső hang szózatát követve újból sátort bontott és a közeli rengetegnek egyik állandóan sötét árnyékba temetkezett mély völgyébe húzódott át. Mint Brahikban és Runiacban, itt is templomépítéssel kezdte: az apostolfejedelmek tiszteletére két kis kápolnát rött össze. Már hosszabb ideje ájtatoskodott a százas tölgyek árnyékában, mikor a körülmények találkozása újból összevezérelte őt atyai jóakarójával. Történt ugyanis, hogy Haimó gróf egy vadászat alkalmával épen erre a tájakra vetődött. A félhomályban elvétette az utat, elszakadt társaitól és annyira elvesztette tájékozódó képességét, hogy se jobbra, se balra nem tudott mozdulni. Jodok az éhségtől és szomjuságtól már félig elalélva talált rája. Azonnal kunyhójába vitte és szerető gondos ápolásával rövid néhány nap alatt újból talpra állította. A jámbor gróf azzal viszonzta egykori udvari káplánjának szolgálatát, hogy a két kis kápolna helyén fényes bazilikát emeltetett Szent Márton püspök tiszteletére.

665-ben, élete alkonyán, ismét feltámadt Jodokban a zarándoklás vágya. Mint annyi évvel előbb, megtérése ihlettel teljes napjaiban, most is Szent Péter és Pál apostolok sírját kívánta látni. Most végül valóra is váltotta szándékát. Vitalin pápa nagy szent híréhez illő módon fogadta a messze idegenből jött zarándokot és különös megbecsülése jeléül drága ereklyékkel kedveskedett neki. Jodok mondhatatlan örömmel fogadta az ajándékokat és ájtatossága végeztével nyomban visszaindult hazájába, hogy drága terhét minél előbb méltó helyére, a szemében oly kedves Szent Márton bazilikába vihesse. Hazatérése után még négy évig élt egyre sokasodó tanítványainak és a messze környék népének örömeire és áldására. Élte utolsó szakában számos csoda vont aureolát homlokára.

Áldásos életének 669 december 13-án szakasztotta végét a halál. A környék népe mindjárt halála után szentként kezdte tisztelni. Mióta pedig 977 július 25-én oltárra emelték ereklyéit, Németországba is áterjedt tisztelete.

Ugyanerre a napra esik

Szent Szinézius vértanu † 258. II. Szent Szixtus pápa lektora, buzgó térítő; Valérián császár alatt vértanu.

Szent Ammoniána szűz vértanu és társai † 251. Décius üldözése idején kínzások között is állhatatos maradt. Végre pallos alatt halt meg. A bíró félt, hogy a többi szűz is állhatatosságával megcsúfolja az ő kínvallatását, ezért kínzások nélkül nyomban lefejeztette őket.

December 13.

Szent Luca szűz vértanu † 303.

Luca napja gyakran úgy szerepel a köztudatban, mint babonák, varázslások, boszorkányságok napja. Pedig hát Szent Lucának semmi köze az efféle sötét mesterkedésekhez. Már a neve is (Lucia) világoskodót, fényeskedőt jelent. Ilyennek

ismeri őt el a jó keresztény lélek, mert ilyen is volt valójában. Olajjal teli, égő mécses a kezében: az Urat, a Jegyest várja.

Szirakúza nagy szentje, az Anyaszentegyháznak a misekanonban emlegetett vértanuja. Csupa nemesség, előkelőség, finomság. Ősi patrícius család vére az ereiben. De ennél a vérnél is jobban formálja őt a lelkében élő szent keresztény hit.

Apja meghalt már. Anyja, Eutychia súlyos beteg, vér-folyásban szynlódik. Elzarándokolnak Katániába Szent Ágota

(febr. 5) sírjához. Ismeri őt Luca. Kedves olvasmánya a vértanuk története, azok közül is Szent Ágotáé. Nem hiába olvassa. Már az ő lelke is vértanui lélek.

Most mégis életért, egészségért mennek könyörögni. Az édesanya egészségéért. Már voltak a szent sírjánál, imádkoztak. És akkor látomása volt Lucának. Megjelent előtte Szent Ágota és megszólította: «Luca hugom, miért kérsz te éntőlem olyasmit, amit magad is meg tudsz nyerni anyádnak? Hiszen a te hited is segíthet rajta. Látod, máris meggyógyult. Azért, mert szűzességed által kedves hajlékot készítettél magadban az Úrnak. És amint Krisztus általam tette dicsőségessé Katánia városát, úgy ékesíti majd veled Szirakúzáét».

Igaz volt a látomás.

Mikor magához tért Luca, anyját már egészségben találta. Pedig azelőtt mennyi orvossal próbálkoztak! Most, az Isten szentjénél nem jártak hiába. És nemcsak a teste gyógyult meg a beteg asszonnak, hanem még a hite is. Nem mintha hitetlen lett volna. Nem volt az! De a lánya nélkül mégsem tudott olyan élő hittel imádkozni, hogy megszabaduljon. S mikor most saját magán tapasztalta Luca nagy hitének erejét, megnyílt a szeme. Tudott már mindent egészen élő hittel nézni. Életcélokat és életeszmenyt. Azt is, amit a lánya választott.

Most megértette Luca kérését: Ne kívánja, hogy férjhez menjen, hanem inkább adja ki, amit hozományra szánt; jó lesz a szegényeknek. Sőt még többet is tudott adni Eutychia asszony. Szétosztotta mindenét, hogy ne legyen hiány az áldozatban. Pedig azelőtt más tervei voltak. Már kiszemelt egy fiatalembert a lánya vőlegényéül. Oda is ígérte neki a kezét. Most meg tudta változtatni ezt a régi szándékát. És nem tudta, hogy a katániai látomás második felének teljességét készíti elő.

Mert amint a vőlegényjelölt észrevette, hogy megváltozott a helyzet, nagyon megharagudott. Már a magáénak tartotta a hatalmas vagyont, a szép leányt; s most vége reményeinek. Ment a helytartóhoz s bevádolta Lucát, hogy keresztény.

Pascházius helytartó felvette a panaszt s megidézte Lucát. A tárgyaláson pedig fölszólította, hogy áldozzon az isteneknek. «Én az ég és föld mindenható Teremtőjén kívül nem ismerek más Istent, válaszolta a leány. S neki az a legkedvesebb áldozat, ha valaki az özvegyeket és a sanyarga-

tottakat oltalmába veszi. Én ezt megtettem, mindenemet nekik adtam. Másom már nincs, most hát magamat adom áldozatul az Úrnak.»

Kár volt a pazarlás, jegyzi meg a helytartó. Annyi mihaszna közt elprédálni azt a szép vagyont!

De Luca nem hagyja magát: Jó helyen van a pénze; a bálványimádók a mihasznák. Paszcházius végül is ráparancsol, hogy hallgasson. «Isten igéjének nem szabad elnémulnia, mondja a szent. Én az Úr szolgálója vagyok; s ő megmondotta, hogy Lelke beszél majd híveiből a bíróságok előtt.»

«Az Isten Lelke van benned?» gúnyolódik a helytartó. Majd tesz ő erről! Kiadja a parancsot, hogy a vádlottat egy bűnös házba vezessék. De hiába rendelkezik az igaz Isten hatalmas akarata ellen: a szolgák nem bírják elmozdítani Lucát a tárgyalási teremből. Pedig csak egy gyöngé leány. Varázslás! kiáltják a pogányok. Azután tüzes szurokkal, gyantával, olajjal próbálják elpusztítani. De nem tudnak kárt tenni benne. Erre már olyan hangok hallatszanak a nézők köréből, hogy nagy a keresztények Istene.

Igazuk van. Nagy és erős Isten. Megmutatta eléggé hatalmas segítő kezét. De azután mégis csak elfogadja az áldozatot. Jó szívvel, tiszta szívvel hozza a szent szűz, és mást már nem tud adni, csak az életét, önmagát... Mikor a helytartó elővéteti a kardot, az már fogja Lucát. Átszúrták a nyakát.

Nem halt meg mindjárt. Elhozhatták neki a hívek utolsó útravalóul az Eucharisziát.

A 303. esztendőben adta vissza lelkét az Úrnak. Kialudt a földön fiatal élete, de azóta új szép csillag ragyog a hit egén. És a századok viharában sokan bizalommal tekintenek föl reá, és megsegítve hívják, nemcsak a tengeren vergődő velencei hajósok a ragyogó szép csillagot, Santa Luciát...

Ugyanerre a napra esik

Szent Jodok lásd dec. 12.

Szent Ottilia szűz † 720 k. Atyja Etichó elszászi herceg volt; ő maga két kolostort alapított, az egyik tőle Odilienburg nevet kapott (Hohenburg vára Elszászban) és hosszú századokon keresztül az életszentségnek volt jeles vára. A későbbi legenda azt beszéli, hogy Etichó hercegnek és feleségének, Berezvindának sokáig nem volt gyermeke. Mikor végre hosszú könyörgés után kis lányuk született, nagyon megörültek; azonban mikor kitűnt, hogy vak, a felbőszült atya nem akart többet tudni róla. Idegen szegény asszony

nevelte; majd Balme kolostorába került Burgundiában, 12 éves korában Szent Ehrhard, regensburgi püspök csodás fölhívásra megkeresztelte; azután a szent olajjal megkenete szemét és azt mondta: «Ennek a kenetnek erejében világosság támadjon lelked és tested szemében». Időközben született öccsének közvetítésére haza került. Atyja azonban férjhez akarta adni, Erre koldusruhában elmenekült. Az üldöző atya elől egy hirtelen támadt sziklaüregbe rejtőzött. Idővel atyja megbékült és Hohenburg várát rendelkezésére bocsátotta kolostor számára. Hovatovább 130 szűz gyűlt vezetése alá. Ő a hegy tövében kórházat is építtetett és azóta ideje imádság és betegápolás között oszlott meg. Beteggondozását Isten jeles csodákkal támogatta.

December 14.

Regensburgi Boldog Bertold hitvalló † 1272.

A 13. század hatvanas évei nagyon szomorú viszonyok közt virradtak rá a magyar társadalomra. A tatár hordák által ütött szörnyű sebek nagyjából már behegedtek ugyan, de fájó emlékek még mindig ott sajgott a szívek mélyén. Az azóta lefolyt sok háború, főleg az öreg IV. Béla és fia, István ifjabb király közt kitört pusztító testvérharc csak fokozta a lelkek romlását. Még nagyobb istencsapás volt a sok ezer pogány kún betelepítése, mert ez a garázda nép féktelenkedésével és szabadosságával a magyarság egy részében is megrendítette a keresztény eszményekbe vetett hitet. Afféle félpogányság burjánzott fel nálunk, mely a keresztény külsőségek leple alatt tág kaput nyitott az erkölcsi eldurvulásnak és babonának.

A sok szomorú tünet mellett természetesen nem hiányoztak a vallási és erkölcsi megújulásra való igyekvés jelei; de ezeknek egy része nem a gyógyulásnak, hanem ellenkezőleg újabb betegségnek hirdetője volt. Így 1261-ben nálunk is felütötte fejét a flagelláns vagy önostorozó mozgalom és a köznép jelentékeny részét magával ragadta. Mások nem annyira önmaguk sanyargatásával, mint inkább a gyűlölt zsidók üldözésével akarták bizonyosságát adni buzgóságuknak. Már-már általános vallási és erkölcsi anarchia fenyegetett, mikor egy lángszavú ferences népszónok felemelte hatalmas szavát és két évig (1262—63) tartó fáradhatatlan apostolkodásával ismét helyreállította a lelkek egyensúlyát és ezer meg ezer megtévedt magyart újból visszavezérelt Krisztus igaz egyházába.

Ez a csodálatos hatású szónok Regensburgi Bertold, a német középkor és egyben a ferencrend legnagyobb népszónoka volt, akit kortársai már életében szentként tiszteltek, holta után pedig szent testvér, szent hitszónok és jó hithirdető néven emlegettek. Bertold testvér származásáról és fiatalságáról jóformán semmit sem tudunk; sem családi nevét, sem születése helyét és idejét nem ismerjük. Mindazáltal nagy valószínűséggel állíthatjuk, hogy a 13. század kezdő éveiben és Regensburgban született. Minden bizonnyal itt lépett Szent Ferenc fiai közé is. Hiszen Regensburg már 1221-ben falai közé fogadta Trevisoi József testvért és három társát, akiket a német provincia halhatatlan érdemű megalapítója, Speieri Cézár irányított oda. Neveltetéséről szintén alig tudunk valamit. Augsburgi Dávid testvér, a német misztika első kiváló képviselője, akit régebben ujoncmesterének tartottak, valószínűleg inkább barátja és kísérelője, mint tanítója volt. Hiszen korban midőssze két-három év választotta el tőle. Bizonyosat csak attól az időtől kezdve tudunk róla, mióta nagyarányú népszónoki működését megkezdte.

Először természetesen csak szűkebb hazájában, Bajorországban hallatta szavát, később azonban Németország egyéb részeire is kiterjesztette működését. 1254-ben pl. egészen Speierig és a Rajna vonaláig hatolt, majd innét Élszászon át nagy kitérésekkel Svájcba nyomult. Itt a legkülönbözőbb helyeken prédikált (Aargau, Thurgau, Wil, Zürich, Konstanz, Toggenburg stb.). É ahol csak megfordult, mindenütt csodás hatás kelt nyomában: az erkölcsök észrevehetően javultak, évtizedes haragok és gyűlölségek kialudtak és égbekiáltó igazságtalanságok rendezést nyertek. Pl. egy Sax Albert nevű előkelő lovag az igazságtalanság szigorú büntetéséről szóló prédikáció hatása alatt önként visszadta Wartenstein várát, melyet korábban erőszakkal ragadott el a pfäffersi apátságtól.

Szigorú életmódja és a nevéhez fűződő csodák nimbusza csak fokozta mély lélekismeretről és emberszeretetről tanuskodó, mindig eleven és szemléletes beszédeinek hatását. Hallgatóinak száma oly rohamosan növekedett, hogy később már nem talált elég tágas templomot befogadásukra. A kortársak becslése szerint nem egyszer ötven-, sőt százezer ember sereglett össze meghallgatására. Ezért rendszerint kint a szabadban beszélt. Hogy jobban láthassák és hallhassák, magas faállványt ácsoltak számára; az állvány tetejére azután

egy zászlócskát erősítettek, hogy annak mozgásából mindenki meg tudja ítélni a szél irányát és annak megfelelően válassza meg helyét. A kortárs Salimbene testvér állítása szerint a távolabb állók épen olyan jól meghallották és megértették szavát, mint azok, akik közvetlen közelében ültek vagy álltak. Sőt egyszer egy béres, akit gazdája a prédikáció napján szántani küldött, különös csoda által harcminc mérföldnyi messzeségből is világosan kivette és megjegyezte minden szavát és este híven beszámolt róla álmélgodó gazdájának.

Ilyen hatalmas lobogással égő lángot nem lehet sokáig véka alatt tartani. A pápák hamarosan siettek őt az Egyház egyetemes céljainak szolgálatába fogni. Egymás után adták neki a kényes megbízásokat, melyek majd Kelet-, majd Nyugat-európára szóltak. Így 1252-ben Csehországba, 1257-ben Sziléziába, 1262-ben pedig Magyarországra küldötték az eláradt erkölcsi bajok orvoslására és az itt-ott mutatkozó eretnokség visszaszorítására. 1263-ban IV. Orbán pápa a keresztes hadjárat hirdetésével bízta meg. Bertold nagy örömmel vállalta a hálátlan feladatot és hűséges barátja, Nagy Szent Albert társaságában újból feljárta egész Németországot és Svájcot, sőt Keletfranciaországban is megfordult. Párizsban nem kisebb emberrel, mint Szent Lajos királlyal kötött benső ismeretséget.

A német nyelvterület határain túl természetesen tolmácsok segítségét volt kénytelen igénybe venni. De a lényét áthévítő tüzes meggyőződés és beszédének viharos áradása így is megtette a hatását. Legnagyobb ereje hallgatói igényeinek mélységes átérzése és kielégítésöknek elszánt akarása volt. Beszédeiben a korabeli népszónokok túltengő allegorizálásával és moralizálásával szemben mindig hallgatói konkrét szükségleteire tekintett, s alkalomadtán szívesen kitért dogmatikus kérdésekre is. Legfőbb törekvése hallgatói hitbeli meggyőződésének megerősítése és erkölcsi életének jobbítása volt. Hogy ezen a téren milyen mélyreható eredményeket ért el, meggyőzően mutatja két rendtársának, az angol Rogerius Baconnak és az olasz Salimbenének nyilatkozata. Az előbbi szerint Bertold testvér prédikálásával egymaga nagyobb szolgálatot tett az Egyház ügyének, mint a két nagy kolduló rend összes többi szónokai együttvéve; az utóbbi szerint pedig az apostolok ideje óta senki német nyelven hasonló erővel és eredménnyel nem prédikált, mint ő. De nagyjából ugyanezt mondják a többi korabeli vagy közel

egykorú írók is. A svájci Winterthuri János szerint pl. beszédei alatt akárhányszor megtörtént, hogy megátalkodott, megkérgesedett szívú és bűnben megőszült emberek egyszer csak felugrottak a helyökről, nyíltan bevallották a bűneiket és életük megjavítását ígérték.

Ilyen gazdag aratás után megpihenhetett az «édesszavú testvér», «Isten és az emberek gyönyörűsége» és visszatérhetett oda, ahonnet fényes szónoki pályája kiindult. Bizonyos, hogy utolsó éveit Regensburgban élte le; és pedig nem annyira Isten ígéjének hirdetésében, mint inkább azoknak az erényeknek gyakorlásában, melyeket IV. Orbán pápa 1263 márc. 21-én kelt bullájában olyan nagy dicsérettel emelt ki róla. Szép életének 1272 dec. 14-én szakasztotta végét a boldog halál. Tetemeit a regensburgi ferences templom Szent Onufrius-kápolnájában temették el. Sírköve, mely egy baljában könyvet tartó, jobbával pedig áldást osztó ferences barátot ábrázol, jelenleg a dóm keresztfolyosóján látható. Sírját mindjárt halála után tömegesen kezdték felkeresni jámbor zarándokok. Legbuzgóbb látogatói épen őseink voltak, akik Aventínus bajor krónikás állítása szerint még a 16. század elején is nagy számban zarándokoltak el egykori apostoluknak földi maradványaihoz.

Ugyanerre a napra esik

Szent Spiridion lásd dec. 20.

December 15.

Vercelli Szent Özséb püspök † 371.

Egy régi legenda szerint hithűségéért az ariánusok megkövezték. Ezért vértanunak nevezik. Nem kétséges azonban, hogy természetes halállal halt meg, mégha éveken át rengeteg kellett is szenvednie az ariánus üldözőktől. Püspökké szentelése dec. 15-én történt s hajdan ezen a napon is ünnepele. Jelenleg dec. 16-án van ünnepe.

283 táján született Szardínia szigetén. Szülei keresztények voltak. A keresztiséget azonban úgylátszik csak 309-ben vette föl Özséb (Eusebius) pápa kezéből Rómában, ahol özvegy édesanyja előbb letelepedett. Valószínűleg a pápától kapta nevét is. Akkor már 26 év körül járt. A keresztiségnak ilyen késői fölvétele abban a korban gyakori dolog volt.

A jámbor fiatal férfi a papságra adta magát s Szilveszter pápa alatt (314—35) lektor (olvasó) volt a római egyházban. 345 körül Vercelli városának első püspöke lett Felsőitáliában. Maga I. Gyula pápa (337—52) szentelte püspökké.

Abban az ariánizmustól megfertőzött világban ez a hithű, buzgó és nagytekintélyű püspök csakhamar erőteljesen bekapcsolódott a kor főmétélye elleni küzdelembe.

Amikor 350-ben az ariánuspárti Konstancius egyedulakodóvá lett a római birodalomban, a néhány év óta tartó békét újra harc váltotta föl. Az ariánusok már a Szirmiumban (a mai Mitrovicában) tartott 351-i zsinaton újra elítélték Szent Atanáz (máj. 2) és ellene szegültek a niceai zsinat határozatainak. Az Atanáz-ellenes hajsza azonban csak a 353-i arles-i zsinaton lángolt föl igazában. A császár személyes jelenlétével és fenyegetéseivel elérte itt, hogy a résztvevők az utóbb számkivetéssel büntetett trieri Szent Paulin (aug. 31) kivételével elítélték a hét év óta szabad Atanáz. A zsinat után a Nyugatnak legelszántabb ariánusellenes harcosa, Lucifer, calarisi (ma Cagliari Szardíniában) püspök azt tanácsolta Libérius (352—66) pápának, hogy új zsinatot eszközöljön ki a császártól. A pápa ebben az ügyben csakugyan 354—55 telén elküldte Lucifert harmadmagával a galliai Arles-ban tartózkodó Konstanciushoz. Ugyanakkor azonban külön levélben fölszólította Özsébet, hogy negyediknek csatlakozzék a küldöttséghez s tekintélyével lendítsen az ügyön. A követség sikerrel járt, s a császár 355 tavaszára új zsinatot hívott össze Milánóban.

Özsébet is megjelent a császár, Lucifer és az ariánus püspökök sürgető leveleire. Azonban a katolikus többség dacára a császári jelenlét miatt megismétlődött az arlesi eset: az Árius elleni küzdelem főhősét, Atanáz elítélték. A gerinces magatartást tanúsító püspökökkel szemben a császárpártiak nem riadtak vissza az erőszakoskodásoktól sem. Özsébet pl. tíz napon át nem engedték be a templomba, ahol tanácskoztak. Dénes milánói püspök kezéből óriási zaj között csavarták ki a tollat és a papírlapot, amikor alá akarta írni az Özsébet ajánlotta niceai hitvallást. Azonban minden erőszak meddőnek bizonyult: a vercelli püspök néhány társával hajthatatlan maradt. Nem engedett akkor sem, amikor a zsinat után a császár külön levélben próbálta puhítani. Ennek a zászlóhűségnek csakhamar megjött a díja: Konstancius Özsébet, Lucifert, Szent Dénest, Libérius pápát, a niceai

zsinatnak egyik volt elnökét, a csaknem százéves kordubai Hozíust, és Szent Hiláriust (jan. 13) számkivetésbe küldte. Atanáz Alexandriában csak meneküléssel szabadult meg a haláltól (356).

Özséb számkivetésének első állomása a palesztinai Szkítopolis volt. Követte őt ide néhány papja és diakonusa is. A messze idegen kezdetben főleg egy József nevű emberséges helytartó jóindulatából nem volt elviselhetetlen. Özséb, ha sokat is aggódott a pásztor nélkül maradt nyája miatt, kíséretével együtt mégis külön házban lakott s szabadon érintkezhetett a mindenfelől érkező látogatóival. Többi közt meglátogatta őt Szent Epifánius (máj. 12) is. Különösen kedves meglepetés volt számára, amikor a vercelli egyház nevében Szírus diakonus és Viktorinus exorcista jelentek meg nála. Amikor régóta nem látott hívei leveleit olvasta, saját bevalása szerint úgy érezte magát, mintha az Úr angyala üstökénél fogva őt is hirtelen szeretett hívei közé vitte volna. A jó felsőítálieiak és más katolikus testvérek gondoskodtak arról is, hogy ne kelljen nélkülöznie.

Utóbb azonban helyzete szomorúra fordult. A város ariánus püspöke, Patrofilus felügyelete alá került, s az nemcsak hogy nem fékezte meg hívei szenvedélyes kirobbanásait, hanem úgylátszik még szította is. Így történt, hogy az ariánus csöcselék egy nap megostromolta Özséb lakását, kivonszolta őt szobájából, lehúzta ruháját s szinte meztelenül, hanyatt végig hurcolta az utcákon, s végre is minden emberétől távol börtönbe zárta. Így akarták megtörni s hittagadásra bírni. A 70 éven felüli főpásztor étlen-szomjan állta a szenvedést s csak négy nap mulva, a «Patrofilus börtönőr»-höz benyújtott erélyes óvársra nyerte vissza szabadságát. A jobb érzésű lakosság fáklyákkal vezette vissza lakásába. Azonban három hét mulva újra megisméltődött az előbbi gyászos eset. A fölfegyverzett ariánusok valósággal ledöntötték a ház egyik falát s Özsébet Tegrínus nevű papjával együtt bebörtönözték. Ugyanezt tették kísérete többi tagjával is. Tetejébe a házat teljesen kirabolták. Az újabb hatnapos kínos börtön sem törte meg. Az ariánusoktól ételt nem fogadott el, katolikusk pedig nem engedtek hozzá. Fanatizmusuk megszégyenült, s kénytelenek voltak őt szabadon bocsátani.

Talán ezek a zavarok is hozzájárultak, hogy Palesztinából Kappadóciába vitték a császár emberei. 360-ban meg

már a Nilus felső folyásánál fekvő Thebaiszban ette a számkivetés kenyerét. Onnan is élénk figyelemmel kísérte az ariánizmussal kapcsolatos eseményeket. A 361. esztendő végén végre ütött a szabadulás órája. Konstanciust Julián váltotta föl a trónon, s ő valamennyi száműzött püspöknek megengedte a székhelyére való visszatérést. A hatéves rabság után szabaddá lett Özsébet első útja Szent Atanázhoz vezette Alexandriába. 362-ben részt is vett az Atanáztól tartott nevezetes zsinaton, amely a békiülékenység szellemében a bűnüket bánó ariánus püspököknek az egyházba való visszavételét határozta. A görög jegyzőkönyvet Özséb, talán a latin és a görög egyház egységének kifejezésésképen is, latinul írta alá.

Alexandriából Antióchiába sietett. Ebben az ősi egyházban három évtized óta katolikus és ariánus püspök állott egymással szemben. A bölcs Özséb legalább a katolikusok közt egységet akart teremteni. Fáradozása azonban a kalárisi püspöknek, Lucifernek merev álláspontján hajótörést szenvedett.

363-ban végre viszontláthatta a nyolc év óta árva vercelli híveit. Nyolcvan éves kora ellenére új lendülettel fogott hozzá a munkához. Az egyiptomi szerzetesség megtermékenyítette lelkét s püspöki székhelyén saját házába összegyűjtötte a papságot, hogy vele közös életet éljen. Ebben kezdeményező volt a nyugati egyházban. Szent Ágoston is már az ő nyomdokain haladt. Az ágostonos kanonokok ezért Szent Ágoston mellett őt tekintik alapítójuknak. Emellett összefogott Poitiers-i Hiláriussal s nagy sikerrel térítette az ariánusokat Felsőitaliában. Erre az apostoli munkára különösen azért volt szükség, mert az eretnkség Auxenciusban, Szent Ambrus elődjében hatalmas támaszra talált.

A katolikus hitért vívott jó harc után 371 aug. 1-én az örök béke honába tért életének 88. évében.

Szent Jeromos őt is a «víri illustres», a kiváló irodalmi férfiak közé sorolja, mert latin nyelven átdolgozta Cezareai Özséb (Eusebius) zsoltármagyarázatát. Nincs kizárva, hogy a vercelli egyháznak legértékesebb kincse, a 4. századból való, az evangélium latin szövegét tartalmazó híres kódex az ő kezeírása. Özséb azonban irodalmi munkásság nélkül is korának legillusztrisabb férfiai közé tartoznék, mert «egész életén át Istennek szolgált» (Hilárius).

Ugyanerre a napra esik

Szent Irenéus vértanu és társai † 258, kik számszerint huszonketten Valérián császár üldözése idején vették el a vértanuság koronáját Rómában.

Szent Valér (Valeriánus) püspök hitvalló † 460. Abbenza püspöke volt Afrikában. Genzerik, a vandalok ariánus királya, követelte tőle az egyháza kincseit és edényeit. Mikor ezt állhatatosan megtagadta, Genzerik a nyolcvanéves aggastyánt kiűzte házából és szigorúan meghagyta, hogy senki be ne fogadja. Így a nyílt országúton, szabad ég alatt volt kénytelen megvonni magát, míg állhatossága mennyei jutalmát nem vette.

December 16.

Szent Adelhaid (Etelka) özvegy † 999.

A jelenleg romokban heverő Garda vára az Úr 951-esztendejében még fiatalos éberséggel őrködött a róla elnevezett legnagyobb olasz tó fölött. A várból a kilátás akkor is oly gyönyörű volt, mint ma a romjaiból. De a bájos és derék Adelhaidot (Etelka) nem érdekelte sem a napfényben ragyogó égszín tó, sem az átellenben emelkedő festői partok. Tekintete sokkal távolibb tájak felé révedezett. Hazájából, az Alpokon túli Burgundból várt segítséget. Mert bizony a húszéves özvegy fogoly volt a várban. A kegyetlen Ivreai Berengárnak foglya. S fogsága nem volt könnyű. Különösen a várúr feleségétől, Villától volt sok megalázásban és szenvedésben része. Életírója, Szent Odiló (jan. 1) szerint fogságában «különféle kínokkal ijesztgették, szép haját levágták, gyakran ököllel ütötték, lábbal taposták, végre pedig egyetlen szolgájával együtt sötét börtönbe vetették». Ez a gyalázatos bánásmód világszerte nagy részvétet keltett.

A fogoly fiatalsága ellenére is már sokat élt át. 931-ben született. Atyja, II. Rudolf, Felső-Burgundnak volt a királya, sváb hercegi származású anyját pedig Bertának hívták. Adelhaid hatéves korában vesztette el atyját s tizenhatéves volt, amikor 947-ben az alsó-burgundi királyfi és Itália királya, a tizenhétéves Lotár feleségül vette. Férjében megértő házas-társra talált. Házasságukból Emma nevű lánykájuk született. Boldogságuk azonban alig tartott három évig: Lotár 950-ben hirtelen meghalt Torinóban. Arról suttogtak, hogy Felső-Itália tényleges ura, Berengár őrgróf mérgeztette meg, hogy ő lehes-

sen a király. A nem alaptalan hírek annál kínosabban hatottak, mert csak röviddel előbb Lotár mentette meg az örgróf életét. Bizonyos, hogy Berengár mindjárt a haláleset után fölvette a királyi címet s Adelhaidot össze akarta házasítani Adalbert nevű fiával. Ezzel a tervvel Burgundot akarta távoltartani az olasz földtől. Az özvegy azonban utálattal és önérzettel utasította vissza férje valószínű gyilkosának ajánlatát. De Berengár tovább erőszakoskodott, fogságba ejtette Adelhaidot s azt gondolta, hogy Garda vára majd megtöri.

A várva várt segítség hosszú idő után végre megérkezett. Nem ugyan Konrád testvére burgundi hadainak, hanem a börtönbe csempészett két férfiruhának alakjában. Hiába örködött a várórség, Adelhaid 951 aug. 20-án komornájával együtt egy vízcsatornán át megszökött a várból. Az életveszélyes szabadítást tulajdonképen a királyné hűséges udvari káplánja, Márton pap bonyolította le egy halásznak segítségével. A két nő egy ideig a Garda-tó nádasaiban és a vetésekben bujdosott, míg végre sikerült az üldözők elől Reggióba menekülniök. A város püspöke az elhúnyt Lotár hű párthíve volt s gondoskodott, hogy királyi urának özvegye Azzo lovagnak nem messze fekvő Kanossza nevű várában biztosabb menedéket találjon.

De akármilyen erős is volt a vár, sokáig nem birt volna dacolni Berengár erejével és haragjával. Segítség után kellett nézni. S biztosabb védelmet aligha lehetett volna találni másutt, mint az augsburgi ütközet (955 aug. 10) révén történetünkben is jól ismert tehetséges és tetterős I. Ottó (936—73) német királynál. Szent Matild (márc. 14) fia a királyi hatalom megszilárdításával, északi szláv hódításaival, az elbamenti és dániai térítéseivel és nagyszámú püspökség-alapításaival már akkor megérdemelte az utókortól nyert «Nagy» nevet. S nem volt tőle idegen, hogy jogara alatt egyesítse Itáliát s kezébe kapja a 924 óta szünetelő nyugatrómai császári hatalmat. Adelhaid tehát hozzáfordult védelemért. A lovagias király teljesítette a kérést s 951 szeptemberében már mint «lombard király» intézkedett Páviában. Ottó 39 éves volt akkor és öt év óta özvegy. Megkérte a szépséges királyné kezét, s az 951 októberében «a világ ékességére» (Odilo) férjhez ment hozzá.

A házasság politikai megfontolások alapján jött létre, de csakhamar a legmelegebb bensőség lett csillaga. Boldoggá tett egy ritka képességekkel megáldott férfit és egy hozzá méltó nagy nőt. Emellett Adelhaidnak nagy befolyást biz-

tosított ura fölött. A királyné férje szeretetét szeretettel vizszonezta, nemcsak hű feleség és áldozatos anya, hanem munkatárs is akart lenni s befolyását az Egyház, a birodalom és családja érdekében kamatoztatta.

Adelhaidnak házassága után legelső tette az volt, hogy leróta háláját égi és földi megmentőjével szemben: Kanosszában templomot építtetett, Azzo lovagot pedig grófi rangra emeltette. 953-ban őt és urát Itáliából Németországba szólitotta az aggasztó német helyzet. Részben a páviai házasság lázadásba kergette Ottónak első házasságából született Ludolf nevű fiát. A lázadás rohamosan országossá vált. Adelhaid úgy jelent meg a német földön mint a béke angyala. Hogy a fölkelésnek 954-ben vége lett, az nemcsak Ottó erélyének, hanem fiatal felesége bölcs szelídségének is köszönhető.

A férjet lekötötték az országos gondok, a feleség pedig a családnak élt. Adelhaid élete minden dicsőség, gazdagság és hatalom mellett is olyan volt, mint más anyaké: örömmel ringatta a bölcsőket s fájdalmas könnyeket sírt a kis koporsók fölött. A 952-ben született Henrik fiát egészen korán, a következő évben született Brúnót pedig négyéves korában temette el. 954-ben látott napvilágot Ottó trónörökös s valamivel később jött a világra Matild lánya. E két gyermekén és az első házasságából származó Emmán kívül még két gyermeket nevelt föl: A Berengár-dinasztia bukása (965) után magához vette ősi ellenségének két leányát, s feledve Garda várát anyjuként kezelte őket. Emma lánya később Lotár francia királyhoz ment feleségül, Matild pedig annak a quedlinburgi monostornak lett apátnője, amelyben Szent Matild fejezte be életét.

A gyermeknevelés gondjain kívül egész lelkével támogatta Ottót a különféle alapításoknál, de különösen a clugnykolostorok terjesztésénél. Jótékonykodásáról egy szemtanu ezt írja: «Magam láttam, amint titkon parasztruhába öltözve két kézzel osztogatta az alamizsnát, míg csak bele nem fáradt».

De a 951-es házasságnak világtörténeti jelentősége is van. A történelem tanúsága szerint akkor, amikor Ottó oltárhoz vezette Adelhaidot, frigyre lépett az erőteljes Germánia a szép Itáliával. Ez a frigy pedig megszüntette a pápaság leggyászosabb korszakát, s lehetővé tette a középkor legragyogóbb századait. Ennek és így Adelhaidnak is köszönhető, hogy Ottónak második itáliai útja alkalmával (961—964) föltámadhatott a nyugatrómai császárság, s hogy 962 febr.

2-án őt és Adelhaidot Rómában a pápa megkoronázhatta; hogy Ottó 963-ban az alig 19 éves XII. János letevésével megszabadította az Egyházat egyik legszomorúbb emlékü pápájától s az akkori egyetemes keresztény érdekek nagy hasznára a pápaválasztásra befolyást biztosított a mindenkori császárnak.

A 973 máj. 7-én elhunyt császárt kívánságának megfelelően Adelhaid az ura által alapított magdeburgi székesegyházban temettette el. Magdeburg egyébként is a császárnének kedvelt tartózkodási helye volt az érsekség alapítása (968) óta. Első püspökét t. i., a nagy misszionárius Adalbertet († 981) igen tisztelte s lelki vezetése alatt állott. Férje földi maradványai újabb szálakkal kötötték a városhoz.

II. Ottó (973—83) alatt egy ideig Adelhaid vezette a birodalom kormányzását. A fiatal császár felesége, Teofánó görög császárléány azonban csakhamar az udvarral összefogott ellene. A dolog vége az lett, hogy — amint az már történi szokott, — a császár a feleségének adott igazat s kolostorba akarta küldeni anyját azzal a megokolással, hogy adakozásaiban nem ismer határt. Az anyacsászárné erre 978-ban fájdalommal és keserűséggel elhagyta Németországot s Itálián át testvéréhez, Konrádhoz távozott szülőföldjére. «Germánia gyászolt, Burgundia örült» (Odilo). De Germánia népeinek nyomása alatt Ottó megbánta tettét s a clugny Majolus közvetítésével 980 nov.-ben Páviában megkövette anyját. Az anya mindent elfelejtett, mindent megbocsátott fiának s amikor az 983 dec. 7-én Rómában vérhas következtében meghalt, a legőszintébb fájdalommal siratta.

Fia halála után három évre a legnagyobb nehézségek között özvegyen maradt Emma leánya. Nem tudott rajta segíteni. 991-ben hirtelen meghalt Teofánó, s öneki 60 éves kora ellenére újra a hatalmas birodalom kormánykerékéhez kellett ülnie, hogy tizenegy éves unokáját, III. Ottót (983—1002) helyettesítse. Szerencsés régensége akkor négy évig tartott (991—94).

Élete hátralevő napjait megaranyozták a nagytehetségű fiatal császár vallásos idealizmusa és nagyratörő nemes álmai. A szent kereszténység új hajnalhasadását látta, amikor a pápai trónra lépett rokona, az első német pápa, a 24 éves derék V. Gergely (996—99). Sorba látogatta azokat a helyeket, amelyek érezték valamikor bőkezűségét. Aztán elbúcsúzott jó embereitől s az anyyira szeretett Elszászban a tőle

alapított selzi kolostorba vonult vissza. Mielőtt elköltözött volna az örök béke hazájába, testvérének, Konrádnak 995-ben bekövetkezett halála után, közvetlenül halála előtt értesülnie kellett Matild lányának elhunytáról is. Lelkét 999 dec. 16-án szólította magához az Úr.

Adelheid Németország legnagyobb női közé tartozik. A sok küzdelem, nehézség és fájdalom nem borította föl lelkének egyensúlyát, hanem csak gyarapította bölcsességét és szentségét. Ennek pedig az a magyarázata, hogy egész életén át «biztos szilárdsággal tudott hinni s szilárd biztossággal tudott remélni» (Odilo).

Ugyanerre a napra esik

Szent Anániás, Azariás, Mizael hitvallók † 500 körül K. e. Ez az a három ifjú, kikről Dániel próféta könyvének 2. fejezetében olvassuk, hogy Isten megóvta őket sértetlenül a kemence tüzeiben.

* **Angyalokról nevezett boldog Mária** szűz † 1717. Torinóban született grófi családból. Sarutlan kármelita apáca lett és hétévi rendkívül fájdalmas belső és külső szenvedések tisztítótüzen keresztül nagy kegyelmekhez és nevezetesen misztikai imádságos élethez jutott. Sokáig volt az ujoncok mestere és ismételten házfőnök.

December 17.

Szent Olimpiász özvegy † 408.

404 június 9-én délután szokatlan időben percek alatt zsúfolásig megtelt a konstantinápolyi székesegyház. A főváros népe búcsúzni akart az ő szeretett és aznap számkivetésre ítélt érsekétől. Aranyszájú Szent János (január 27) azonban a népzendülés elkerülése végett nem akart mutatkozni ragaszkodó nyája előtt. Hűséges papságán kívül csak Olimpiással tett kivételt. Miután a sekrestyében érzékeny búcsút vett papjaitól, legszűkebb környezetével elment a keresztelő kápolnába. A fődiakonissza három társnőjével zokogás közt várta lelkiatyját. János atyai szeretettel vigasztalta a fájdalomában lábai elé rogyott lelkilányát. Csak azután indult el feltűnés nélkül lovához és azon a kikötőbe. És számkivetéséből is Olimpiásznak írt legtöbbet (összesen 17 levelet), legmeghittebb lélekkel és legmelegebb részvétellel; előtte tárta föl legőszintebben nagy lelke legmélyét.

Akit ez a kivételesen nagy egyéniség ily ritka kitünte-

tésben részesített, annak ugyancsak kivételesen nagy nőnek kellett lennie. Olimpiász csakugyan az volt.

367 táján született az egyik legelőkelőbb és leggazdagabb konstantinápolyi főúri családból. Atyja, Szeleukus, igen magas állást töltött be; nagyatyja, Ablavius, Nagy Konstantin császár hadügyminisztere (praefectus praetorii) volt, egyik nagynénje meg egyideig a császár egyik fiával, Konstanssal járt jegyben, majd pedig Arsaces örmény király felesége lett. Korán vesztette el szüleit, s egyik rokona, a vallásos-lelkű Teodózia nevelte föl. Származásának előkelőségét még magasabbra emelte komoly jámborsága és adakozó lelkülete, gazdagságával vetekedett feltűnő szépsége és ritka szellemi képessége.

Tizennyolcéves korában (385 táján) feleségül vette Nebrídius, aki egész fiatal kora ellenére Konstantinápoly városának prefektusa volt. Menyegzőjükre a sok püspök között megjelent volna Nazianzi Szent Gergely (máj. 9) is, betegeskedése azonban megakadályozta. Még konstantinápolyi érseksége idejéből jól ismerte Olimpiászt s az esküvőjére írt szép költeményt meg is küldte neki.

A boldog házasság csak rövid ideig tartott. Nebrídius korai halála után a fiatal özvegy megfogadta, hogy nem megy másodszor férjhez, hanem csak Istennek és a szegényeknek él. Elhatározásában akkor is híven kitartott, amikor I. Teodózius császár mindenáron össze akarta házasítani Elpidius nevű rokonával, s amikor néhány éven át erősen korlátozták óriási vagyona fölötti rendelkezésében.

Huszötéves korában nagy változás állott be életében. Nektárius érsek megkapó szertartások között a konstantinápolyi egyház diakonisszájává avatta. Más özvegy csak jóval idősebb korban érhetette el ezt a kitüntetést. Olimpiász boldog volt, hogy segédkezhetett a nők keresztelésénél, hogy résztvehetett a papság közös imádságain s hogy apostolkodhatott. Rendkívüli öröme hatalmas arányú adakozásban is kifejezésre jutott. Avatása napján 10.000 font aranyat és kétszer annyi ezüstöt adományozott az egyháznak s azonkívül ugyanilyen célra ajándékozta összes tráciai, galáciai, kappadóciai és bitiniai birtokait, úgyszintén három konstantinápolyi palotáját. Ugyanakkor elhatározta, hogy a székesegyház mellett a diakonisszák és apácák számára kolostort építtet. Nagyszabású tervét csakhamar megvalósította, s a hatalmas épületben 250 Istennek szentelt nő élhetett az ő anyai vezetése alatt.

A fiatal diakonissza az aszkézis terén rendkívüli dolgokra vállalkozott. Lemondott pl. egyszersmindenkorra a húsevésről s betegség kivételével a fürdő használatáról. Különösen ez az utóbbi egy görög-római főúri nőnél nem volt kis önmegtagadás. A legigénytelenebbül öltözködött s ritka megadással viselte gyakrabban jelentkező gyomor baját.

397-ben az akkor már világhírű Aranyszájú János került az elhunyt Nektárius helyébe a konstantinápolyi érseki székhelybe. A lelkes főpásztor komoly megújodást sürgetett az egész vonalon. Ideális törekvései Olimpiász személyében a legmegértőbb munkatársra találtak. Az új érsek egyre őszintébb nagyrabecsüléssel nézte ennek a derék nőnek odaadó munkáját és önzetlen áldozatkészségét, s nagyon hálás volt hűséges ragaszkodásáért. A szentéletű diakonissza viszont a legteljesebb bizalommal és gyermeki kegyelettel helyezte magát János lelki vezetése alá.

János nem fukarkodott gazdag lelke drága kincseivel. Bölcs és gyöngéd szeretettel vezette Olimpiászt és társnőit a mélyebb lelkiélet ösvényein. De ez a szeretet tárgyilagos volt s nem húnyt szemet a hibák előtt. János hamar észrevette, hogy lelkiállása még mindig tekintélyes vagyonából minden hozzáfordulónak kivétel nélkül nyújt segítséget s így jóhiszeműségében nem mindig a legjobb célokat szolgálja. Hisz nemcsak a szegények és a rászoruló egyházi intézmények kaptak tőle támogatást, nemcsak a fővárosban megforduló idegen szerzetesek, papok és püspökök (pl. Naz. Gergely, Szebaszei Péter, Szent Epifánusz) voltak többnyire az ő vendégei, hanem sok nem épen szegény és nem épen kifogástalan jellemű ember (pl. Teofil alexandriai patriarka) is visszaélt jóságával. Egy nap aztán szóvátette ezt a dolgot lelkiállása előtt. «Dicsérem — mondotta — jószándékosat, azonban bölcsebben kell alamizsnálkodnod. Ha te olyanokat is támogatsz minduntalan, akik erre nem szorulnak, semmi mást nem teszel, mint hogy a tengerbe dobáld vagyonedat. Ellenben ha reám hallgatsz, akkor adományodat mindig a hozzáforduló szükségletéhez méred. Így nagyobb számú igazi szegényen tudsz majd segíteni és Isten is jobban megjutalmazza irtalmas szeretetedet.» Ez a komoly figyelmeztetés természetesen nem esett tövisek közé.

Az értékes lelki vezetést Olimpiász apró szolgálattal szerette volna meghálálni. Lelkiatyja azonban ezekkel szemben igen szigorú volt. Mindössze azt az egyet engedte meg

neki, hogy ő gondoskodhassék élelmezéséről. János t. i. gyomorbeteg ember volt s könnyű ételekre szorult. Lelekilánya leleményes szeretettel igyekezett megfelelni a bizalomnak.

János igazságtalan számkivetése nemcsak fájdalmas csapást jelentett híveire, s főleg Olimpiászra, hanem kíméletlen üldözést is vont maga után. Erre az üldözésre két körülmény adott okot. Először is alig ért ki a nagy száműzött a kikötőbe, székesegyháza sekrestyéjének és keresztelő kápolnájának környékén tűz ütött ki s néhány óra alatt porrá égett az elárvult templom. Fölgyújtásával János híveit gyanúsították s vizsgálatokkal agyonzaklatták őket. A másik ok pedig az

volt, hogy éppen a komolyabb elem nem akarta érsekéül elismerni János törvénytelen utódját, Arzáciust.

Az üldözésből és zaklatásból bőven kijutott Olimpiásznak is.

A főváros prefektusa maga elé idézte. A legelső kérdése az volt, hogy miért gyujtotta föl a székesegyházat. A nagy ősök előkelő sarja méltóságteljesen válaszolt: «A templomgyujtogatás nem tartozik szokásaim közé. Nagy vagyonomat eddig csak templomok építésére fordítottam». «Jól ismerem én már a te szokásaidat», támadta a prefektus. S a bíró egyik elődjének szellemes özvegye a legkiválóbb ügyvéd ügyességével mindjárt készen volt a másik felelettel: «Ha így beszélsz, vedd át velem szemben a vádló szerepét s engeddd át másnak a bírói széket». A prefektus látta, hogy itt csak szép szóval mehet valamire, s azért kérlelni kezdte, ismerje el az új érseket. Olimpiász erre méltósággal óvást emelt az ellen, hogy őt olyan dologban hallgassák ki, amelylyel nem is vádolták, aztán pedig ünnepélyesen kijelentette,

hogy sohasem cselekedhetik lelkiismerete ellen. Akkor hazarendték ugyan, de másnap újra megidéztek, s a prefektus akkor újra elkövetett mindent, hogy Arzácius iránti engedelmességre bírja. A határozott tagadó válasza 200 font arany pénzbüntetésre ítélte s kiutasította a főváros területéről. Olimpiász kénytelen volt kolostora vezetését két rokonnára bízni, s újabb fájdalommal a szívében Nikomédiába ment számkivetésbe.

A törvényszék előtti gerinces magatartása és a számkivetés hősiessége sokakat megerősített a János iránti hűségben. Magát Jánost is nagyon meghatotta. «Ujjongok az örömtől, írja hűséges leányának. Elfelejttem az egyedülletet és a szenvedést. Büszke vagyok lelki nagyságodra és diadalmas viselkedésedre. Az egész fővárosnak védőtornya lettél. Amit cselekedtél, fölséges beszéd; amit elszenvetél, tanítás férfiak és nők számára, hogy ők ugyanolyan férfias bátorsággal szálljanak a küzdő porondra».

Közben egymást érték a nehéz számkivetésből írt levelek. A szent püspök reménykedése, hálája, megnyugvása sugárzott belőlük. Vigasztalta, bátorította, irányította bennük sokat szenvedő leányát. Előkelő tartózkodásuk dacára Olimpiász finom női lelkének nem volt nehéz kiolvasni belőlük, hogy lelkiatya a kietlen távoli vidéken rengeteget szenved testileg-lelkileg. Tőle telhetőleg igyekezett segíteni rajta. Írt és íratott neki gyakran, segítette pénzzel, s még arról is gondoskodott, hogy derék nők különféle orvosságokat küldjenek a távolban is értük imádkozó és szenvedő atyjuknak. Hadd legyen meg Jánosnak legalább az a vigasztalódása, hogy gyermekei közt nemcsak Éva nyomain járó könnyelmű császárnék és intrikaszömvő udvarhölgyek vannak, hanem olyan nők is, akik kegyeletben és hűségben az Úr szolgálóleányának leányai! Sőt Olimpiász még többre is vállalkozott. Minden befolyását latba vetette, minden összeköttetését fölhasználta, hogy véget vessen János számkivetésének vagy legalább is tűrhetőbb tartózkodási helyet eszközöljön ki számára a császári udvarnál. Sajnos, minden fáradozása hajótörést szenvedett. Az érseket még rosszabb helyre akarták hurcolni, útközben azonban 407 szept. 14-én a kiállott fáradalmakba belehalt.

A megdöbbentő eset gyászba borította Konstantinápoly népét és az egész kereszténységet, de legérzékenyebben Olimpiászt érintette. A páratlanul álló tragédiát egy évvel

sem élte túl s 408 júl. 25-én követte megsiratott atyját az örök hazába. Halála nikomédiai számkivetésében történt alig 41 éves korában.

Lelkének legjobb ismerője, Aranyszájú János, ezt írta róla és neki: «Határtalan szomoruságod káros. Helyes dolog, ha magunk bűnei fölött bánkódunk, azonban nincs annak értelme, hogy szerfölött szomorkodjunk mások bűnei miatt. Neked azonban sohasem voltak nagyobb bűneid, s emiatt nincs semmi okod aggodalmaskodni. Mert ámbár asszony voltál, mégis mindig az okos szűzek közé tartoztál. Alamizsnáddal, nagylelkű szenvedésseddel, ételben, alvásban és egyebekben való önmegtagadásoddal, mindenkifölött pedig egyszerű és szerény öltözködésseddel mindig Istenre gondoltál. Ezekben van tulajdonképen az igazi szűzi állapot. S ez határtalanul nagyobb dolog, mint csak maga a szűzesség. Mert hány szűz van, aki elég erős ugyan a szűzesség megőrzésére, de nincs benne elég készség a hiú ruházkodásról való lemondásra». Egyszerű szavak, s mégis milyen lelki nagyság állít itt emléket egy egészen nagy léleknek!

Ugyanerre a napra esik

Szent Lázár hitvalló † 50. Mária és Márta testvére; házát Betániában az Üdvözítő ismételtlen megtisztelte és őt magát barátságával tüntette ki. Rajta vitte végbe legnagyobb csodáját: a négy napja halott Lázárt föltámasztotta, amint Szent János tüzetesen leírja evangéliumának 11. fejezetében. A 11. vagy 12. században keletkezett legenda szerint mint Marseille püspöke halt meg.

Szent Sturmius lásd dec. 18-án.

Szent Vivína szűz † 1170. Előkelő belga család tagja. Rendkívüli szépsége miatt sok kérője akadt; de ő szűzességet fogadott, s hogy megmeneküljön a kérőktől, magányba menekült Brüsszel táján, s itt idővel híressé vált bencés kolostort alapított.

Szent Ignác püspök vértanu (lásd febr. 1.) ereklyéinek átvitele Rómából Antióchiába. Ez alkalommal Aranyszájú Szent János beszélt a néphez.

December 18.

Szent Sturmius hitvalló † 779.

A középkori Németország vallási, szellemi és anyagi műveltségének megalapozásában Szent Bonifác után kedves tanítványát, Szent Sturmiust, a nagyhírű fuldai kolostor megalapítóját és felvirágoztatóját illeti az első hely. Mert ami

keresztény civilizáció német földön virágzott, az hosszú időn át az ő fuldai alapításából sugárzott ki.

Sturmio (Sturmi, Sturm, Sturmio)törzsökös német, bajor családból származott. Szülei már keresztények voltak, s ezért bajorországi tartózkodása alkalmával magát Szent Bonifácot kérték meg gyermekök nevelésének irányítására. A nagy apostol az élénkeszű fiúcskát azonnal magához fogadta, hosszabb időn át környezetében tartotta, majd később rendszeres kiképzés céljából a kevéssel előbb alapított fritzlari kolostorba küldötte. Szent Wigbert apát, maga is Bonifác földije és munkatársa, nagy szeretettel karolta fel a kis jövevényt; bevezette az istenes élet titkaiba és megtanította a jámbor könyvek olvasására. Sturmio minden tekintetben a legszebb reményekre jogosította mesterét. Legjobb bizonyosság erre életírója és később utóda, Eigil apát, aki mélyérzésű, éleselméjű, okosbeszédű, széparcú, komoly megjelenésű, tisztos erkölcsű és feddhetetlen életű ifjúnak mondja őt és azt állítja róla, hogy szeretetreméltóságával, alázatosságával, szelídségével és vidámságával mindenkinek szívét megnyerte. Tanulmányaira az egyházi rend szentségének felvételével tette rá a koronát (740).

Bonifác felszentelése után sietett őt munkába állítani. Magával vitte Hessenbe, melynek lakói akkoriban még túlnyomóan pogányok voltak. Sturmio szívesen követte mesterét, de háromévi veritékes munka után sem tudta teljesen beleélni magát a missziós hivatásba. A szíve mélyén szunynyadó titkos vágy mindegyre a csendes remeteélet felé vonta. Bonifác, mikor megtudta, miről van szó, egy pillanatig sem ellenkezett, sőt még maga biztatta a szentet: «Menj csak a Buchoniának nevezett vadonba és keress ott megtelepedésre alkalmas helyet; hiszen elég hatalmas az Úr, hogy helyet készítsen szolgálóinak a vadonban». Sturmio két társával bátran nekivágott a Fulda folyó mentén elterülő rengeteg erdőségnek, az akkori Buchoniának és háromnapos vándorlás után a mostani Hersfeld környékén állapodott meg. Mivel itt a vidéket alkalmasnak találta a megtelepedésre, társaival azonnal három kis kunyhót hevenyészett és hozzálátott a remeteélet berendezéséhez.

Bonifácnak azonban nem tetszett a választás, mert úgy találta, hogy Hersfeld a vad és kegyetlen szászok közelsége miatt nem nyújt elég biztonságot kedves fiainak. Néhány hét múlva magához rendelte tehát Sturmio-t és meghagyta neki,

hogy beljebb próbáljon magának és társainak alkalmas helyet keresni. Az alázatos szent habozás nélkül követte mestere szavát: társaival együtt felkerekedett és részben hajón, részben gyalogszerrel egészen a Ludera torkolatáig feljárta velük a felső Fulda mellékét. Közben minden hegyet és halmot, minden fenyért és tisztást szemügyre vettek; de hiába, a keresett helyet csak nem találták. Szomorú szívvel visszatértek tehát Hersfeldbe és szigorú böjttel, virrasztással és önsanyargatással igyekeztek Isten felvilágosító kegyelmét kiérdemelni.

A nagy csüggettség közepett Szent Bonifác másodszer is magához hívatta Sturmiust és buzdította, hogy csak kereszen tovább. «Hiszen a hely — mondotta — készen vár benneteket, és az áldott Krisztus, mihelyt jónak látja, kétségkívül megmutatja azt szolgálaink; ne hagyj fel tehát a kereséssel, ellenkezőleg légy meggyőződve, hogy biztosan rá fogsz találni.» Az alázatos tanítvány szót fogadott, és ismét nekivágott az irdatlan vadonnak. Ezúttal azonban egyedül indult. Szamarháton járt és útközben még figyelmesebben fürkészte a vidéket, mint első alkalommal. Ha rákőszöntött az este, letáborozott: számára számára egy kis karámot hevenyészett a vadállatok ellen, maga pedig a szent kereszt jelével homlokán rendszerint kint a szabadban pihent le. Útjában élő emberrel úgyszólván alig találkozott. Egy Mainzba tartó nagyobb szláv csoporton kívül mindössze egy wetterauai ember került eléje, akitől nagyon becses helyi útmutatásokat kapott. Így ment ez napokon keresztül, mígnem a későbbi kolostor helyén megtalálta, amit keresett. A felfedezés kimondhatatlan boldogsággal töltötte el.

Miután kedvére kigyönyörködte magát a vidék szépségében, előbb hersfeldi társaival, majd mesterével tudatta az örvendetes hírt. A szent püspök nagy érdeklődéssel hallgatta végig tanítványa élénk előadását, és mivel úgy látta, hogy a talált hely csakugyan alkalmas szerzetesi megtelepedésre, az őt jellemző gyakorlati érzéssel azonnal hozzálátott a kolostoralapítás előkészítéséhez. Mindenekelőtt a tulajdonjog kérdését akarta tisztázni. Odajárult tehát Karlmann ausztráziai udvarnagynak, Martell Károly nagyobbik fia elé, és a kérdéses terület átengedését kérte tőle. A jámbor fejedelem, aki később maga is montekasszinói szerzetes lett, készségesen teljesítette a nagytekintélyű főpap kérését, és a négy világtáj irányában négy-négyezer lépésnyi távolságon belül minden őt illető

tulajdonjogról lemondott. Sőt nagyobb biztonság kedvéért a szomszédos birtokosokat is hasonló nyilatkozatra kötelezte.

Sturmius 744 márc. 12-én nyolcadmagával birtokba vette a kihalált területet és haladéktalanul hozzáfogott a legnélkülözhetetlenebb épületek megépítéséhez. Két hónappal később maga Szent Bonifác is megjelent temérdek munkás és mesterember kíséretében. A munka olyan rohamosan haladt előre, hogy a szerzetesi együttélést még az alapkövetétel esztendejében meg lehetett kezdeni. A kolostor élére természetesen Sturmius került, aki apáti minőségében eleitől kezdve különös gondot fordított rá, hogy Szent Benedek szabályzatát eredeti tisztaságában megtarthassa. Hogy ezt annál jobban megtehesse, 747-ben harmadmagával Olaszországba ment az ottani nevezetesebb apátságok, főleg a montekasszinói apátság életének és intézményeinek tanulmányozására. Egy egész esztendőt töltött az olasz félszigeten és ezalatt tökéletesen beleélte magát a bencés regula szellemébe. Hazatérése után csak annál nagyobb buzgalommal igyekezett kolostorát az életszentség és a szerzetesi fegyelem virágos kertjévé alakítani. Ebben a törekvésében mindig készséges támaszra talált Szent Bonifácban, aki olasz újtjáról való hazaérkezése után ezekkel a szavakkal bocsátotta el őt: «Menj és igyekezzél az új fuldai kolostort azoknak a szerzeteseknek szellemében igazgatni, kiknek életét most megismerted».

Az új apátság a két szent szerető gondja alatt hamarosan felvirágzott, és mint a szerzetesi fegyelem, buzgóság és ernyedetlen munka iskolája messze vidéken ismertté lett. Felvirágzása főleg a germán térítés ügyének vált javára, mert falai közül már Szent Bonifác életében nagy számmal kerültek ki lelkes misszionáriusok, akik egész életüket a német törzsek megtérítésének és civilizálásának szentelték. Idővel azonban az öröm borába keserű ürömcseppek is vegyültek. Különösen sok keserűségre adott okot Szent Bonifác utódjának, Szent Lul mainzi érseknek megokolatlan tusakodása a kolostor függetlensége ellen. E jámbor életű főpap ugyanis Zakariás pápa 751-ben kelt nagy kiváltságlevele ellenére mindenáron a saját joghatósága alá akarta kényszeríteni a már is nagyjelentőségű apátságot. Az ebből támadt zavart fokozta, hogy magában a kolostorban is szakadás támadt: két lazaerkölcsű szerzetes Kis Pippin király előtt felségsértéssel vádolta Sturmiust. A király készpénznek vette a ráfogást és anélkül, hogy a vád

alaposságáról meggyőződést szerzett volna, 763-ban a normandiai Jumièges-be száműzte a szentéletű apátot.

Lul érsek sietett kiaknázni a kedvező helyzetet és egy bizonyos Márk nevű szerzetes személyében a maga akaratának készséges eszközét ültette az apáti székbe. De Sturmius hívei nem hagyták annyiban a dolgot; Márkot elűzték és elhatározták, hogy szeretett apátjuk kiszabadítása céljából tetteletileg Pippin elé járulnak. Sturmius azonban még idejekorán értesült a tervről és a nyilvános botrány elkerülése céljából rábeszélte barátait, hogy egyelőre elégedjenek meg egy maguk közül való ideiglenes apát választásával. Így is történt. A választás épen a szent legkedvesebb tanítványára, Prezzoldra esett, aki aztán több évig közmegelegedésre vezette az ügyeket.

Közben Pippin király is jó belátásra tért. Mikor tüzetesebben megvizsgálta az esetet, rájött, hogy alaposan félrevetették. 766 májusában magához kérette tehát Sturmium, ünnepélyesen kibékült vele és megengedte neki, hogy visszatérjen régi állásába. A szent hazatérése után ismét nagy erővel látott hozzá félbemaradt műve folytatásához: egyrészt jelentékenyen kibővítette a kolostort és a templomot, másrészt a szükséges vízierő biztosítására megásatta a ma is meglevő Sturmius-csatornát. Emellett kifelé is jelentős szerepet vitt. Így Nagy Károly megbízásából több ízben követséget vezetett Tasziló bajor herceghez. Még fontosabb szerepet töltött be a szász misszióban. 772-ben Eresburgnál ő hirdette először az evangéliumot és szász földön ő építette az első keresztény templomot. Ettől kezdve úgyszólván minden idejét és erejét a szászok megtérítésének szentelte. A nyakas nép rendszeresen megismétlődő felkelései ugyan többször menekülésre kényszerítették, de ő szívós kitartással mindannyiszor elülről kezdte munkáját. A 778. évi nagy zendülés leverése után is így tett. De a sok munka ekkorra felemésztette testi erejét. 779 végén annyira megromlott egészségi állapota, hogy a király kénytelen volt őt saját orvosa, Wintar kíséretében hazaküldeni Fuldába. Itt érte utól a halál 779 dec. 17-én.

Haláloságán mélyen megszorodott tanítványai előle mennyei közbenjárásáért esedeztek. «Atyánk, mondták, tudjuk, hogy te most az Úrhoz készülsz és bevonulsz az örök életbe. Kérünk tehát, kegyeskedjél megemlékezni rólunk és ott túl ne feledkezzél el értünk, tanítványaidért imádkozni; mert tudván tudjuk, mily hasznos dolog nekünk, hogy ilyen

hathatós pártfogót küldhetünk magunk előtt.» Mire ő így felelt: «Mutassátok rá méltóknak magatokat és életemekben, erkölcsitekben igyekezzetek olyanok lenni, hogy a meghallgatás reményével imádkozhassam értetek; ebben az esetben szívesen megteszem, amit kértek». Eigil szerint ezek voltak az utolsó szavai. A nagyérdemű apát szenttéavatása csak századokkal később, az 1139. évi második lateráni zsinaton következett be. Hamvai szeretett mesterével, Szent Bonifácéval együtt ma is a fuldai dómban nyugsznak.

Ugyanerre a napra esik

Szent Rúfus és Zózimus hitvallók † 70 k. Azok közül valók, kik Makedóniában a zsidók és görögök között megvetették az evangélium alapjait, amint Szent Polikárp (lásd jan. 26.) is dicsérelőleg említi a filippiekhez írt levelében.

* **Szent Dezső** hitvalló † 700 k. Szent Vaning fia, mint bencés szerzetes Fontanelle-ben Franciaországban az erények mintaképe lett.

December 19.

Boldog V. Orbán pápa hitvalló † 1370.

1362 szept. 22-én húsz bíboros ült össze Avignonban, hogy megválassza a tíz nappal előtte elhunyt VI. Ince pápa utódját. Legnagyobb meglepődésükre mindjárt az első szavazásnál 15 szavazattal megválasztották Roger Hugó bíborost, akit komolyan senki sem tartott alkalmasnak a legmagasabb egyházi méltóságra. A kínos helyzet azzal oldódott meg, hogy a megválasztott nem fogadta el a választást. Hosszú tanakodás és sok meddő szavazás után végre szept. 28-án egyhangúlag Grimoard Vilmos bencés apát személyében állapodtak meg. A marseille-i Szent Viktor-monostor apátja szentéletű, tudós, népszerű, egyházkormányzati tapasztalattal rendelkező és a diplomáciában jártas ember volt. Megválasztása idején is épen még VI. Ince megbízásából követi minőségben útban volt Nápoly felé. Azonnal titkok futárok indultak érte.

A megválasztott 1310 körül született Grisac nevű várkastélyban. Atyja, Grimoard Vilmos lovag, a délfancia Lozère-ban Mende város közelében öt falunak volt az ura. Anyja szintén előkelő családból származott, s Montferrand Amfelizának hívták. A keresztvíz alá rokona, Szent Elzeár (szept. 17)

tartotta. A vallásos családnak vallásos fia 12 éves korában fölvette a papi hajkoronát s elment Montpellier-be, majd Toulouse-ba tanulni. Egész fiatalon elvégezte a világi jogot s a chirac-i bencés perjelségben novícusnak jelentkezett. Ujonc éve után a marseille-i Szent Viktor-apátságban letette fogadalmát. Utána Franciaország leghíresebb egyetemeit (Toulouse, Montpellier, Párizs) járta s tanult a pápai Avignonban is. Közben pappá szentelték, sőt 1342-ben elnyerte a doktori címet is. Mint doktor először Montpellier-ben, azután pedig Avignonban lett az egyházjog egyetemi tanára. Jogi ismeretei révén csakhamar belekerült az egyházkormányzatba. Először szerzetes létére püspöki helytartó volt két egyházmegyében is. Ezután VI. Kelemen 1352-ben kinevezte a középfraanciaországi Auxerre-ben apátnak s 1361-ben VI. Ince ugyanilyen minőségben áthelyezte Marseille-ba. A két pápa igen nagyra becsülte őt. Így 1352-ben VI. Kelemen bizalmából Milánó zsarnok urával, az egyházi állam birtokaira éhes Visconti Barnabással egyezkedett, az 1354., 1360. és 1362. években meg VI. Ince megbízásából követségben járt Itáliában.

Vilmost a Róma mellett fekvő Corneto kikötőjében meglepetésszerűen érte megválasztásának híre. Azonnal hajóra szállt, okt. 28-án Marseille-ba érkezett s 31-én már be is vonult Avignonba. Még aznap V. Orbán néven átvette a világegyház kormányzatát. Minthogy még csak áldozópap volt, nov. 6-án püspökké szentelték s mindjárt utána megkoronázták. Azonban az új pápa hallani sem akart a bíborosoknak, fejedelmeknek és főpapoknak ilyenkor szokásos lovas fölvonulásáról. Ezzel is jelezte, hogy igénytelen egyszerűség a programja.

Pápa korában is folytatta az askéta és tudós bencés egyszerű és fegyelmezett életét. Egész uralkodása alatt hűségesen kitartott szerzetesi ruhája mellett. Korán kelt. Szinte aggályos pontossággal mindennap szentmiséje előtt töredelmesen meggyónt s gyónása helyén térdenállva hosszan imádkozott. Miséje és reggelije után breviáriumozott. Azután egész délelőtt kihallgatásokat tartott s fáradhatatlanul intézte az egyházkormányzat folyó ügyeit. Egyszerű ebédje alatt szeretettel elbeszélgetett környezetével s egy atyának gondoskodásával érdeklődött udvari embereinek legapróbb dolgai iránt is. A kötelező böjtökön kívül is sokat böjtölt. Az ebéd utáni rövid sziesztát követte a személyes futár-küldés. Ez-

után következett a napnak az áhítatgyakorlatok után legkedvesebb foglalkozása: visszavonult a könyvtárába. Este felé újra breviáriumoszott, majd kardinálisai és papjai társaságában szívesen sétálgatott a tőle megnagyobbított szép kertben. Csengetyűszóra bevonult lakosztályába, hogy elköltse vacsoráját s elbeszélgessen olvasmányairól és a világegyház sok-sok ügyéről-bajáról. Miután környezetével együtt közösen zsolozsmázott még, nyugovóra tért. Mindig bencés-reverendájában s mindig kemény deszkán aludt.

Amilyen igénytelen volt egyéni életében, annyira bőkezű másokkal és intézményekkel szemben. Átalakította a pápai palotát s rengeteget áldozott Avignonnak fallal való megerősítésére a kóborló bandák ellen. Renováltatta és gazdag ajándékokkal halmozta el a Szent Viktor-apátságot és a chirac-i perjelséget. Sokat törődött szűkebb hazájával: Mende városa új székesegyházat, szülőfaluja templomot és hidat kapott tőle. Egyéb nem kisszámú templomépítéseivel és fejedelmi adományaival nem egyszer zavarba ejtette pénzügyi intézőit. Pl. csak az az egyáltalán nem reális vállalkozása, hogy a francia délvidék garázdálkodó bandáit hitetlenek elleni sereggé alakíttassa át, 200.000 aranykoronának megfelelő összegbe került. De áldozatos szeretetének különös tárgyai voltak az egyetemek és az egyetemi hallgatók. Jelenléteknél is alapításairól nem is szólva, amikor 1361-ben a pestis és a bandák tönkretették a tőle annyira kedvelt és «a tudományok mosolygó kertjének» nevezett MontPELLIERT, a volt tanítvány és tanár szeretetével sietett az «Alma Mater» segítségére s két kollégiumot (az egyiket orvosnövendékek számára!) alapított. Bőkezűségére és szeretetére jellemző, hogy a Szent Benedek-kollégium építése alkalmával 60 régi házat kellett kisajátítani és lerombolni, s az építést Rómába való utazása előtt, az 1367. év három első hónapjában személyesen őrizte ellen. Kereken 1400 diákot járatott saját költségén egyetemre. E jótékonykodásával szemben fölmerült aggodalmaskodásokra így válaszolt: «Az az óhajom, hogy az Egyházban minél több legyen a tanult ember. Megengedem, hogy azokból, akiket támogatok és segélyezek, nem esznek mind egyháziak. Sokan közülük a világban maradnak s családtyák lesznek. Nem baj! Akármilyen állapotban legyenek is, mégha kézi munkával is kell foglalkozniok, tanulmányaik mindig hasznukra válnak».

Bátran nyúlt hozzá az avignoni pápai kúriának, ennek

«a konkollyal benőtt szántó»-nak (Szent Birgitta) megreformálásához s a javadalomhalmozás megszüntetéséhez. A nagy olasz költő, Petrarca († 1374) egyáltalán nem lelkesedett az avignoni pápákért. Orbánnak ilyen irányú intézkedéseiben azonban új hajnalhasadást látott. «Szentséges Atya, írta a pápának, örömmel hallom, hogy saját egyházaikba küldte vissza a kúriát ellepő prelátusokat. Nagyon, de nagyon jól tette. Mert hát nem veszedelmes dolog-e s nem vezet-e hajótörésre, ha a hajósok otthagyják az evezőket és a vitorlák köteleit s mind odasereglenek a hajó orrára és zavarják a kormányost? Szentséged megfékezte a javadalmak mohó keresését s rászorította a telhetetleneket, hogy elégedjenek meg eggyel.»

Orbánnak legnagyobb tette azonban Rómába való visszatérése volt. A derék IV. Károly császár 1365 tavaszán ennek érdekében ellátogatott Avignonban. Ennek az évnek őszén a pápa marseille-i volt apátsága templomszentelésekor a nagy lelkesedés láttára már ilyen hangon beszélt: «Ha semmi más indítékom nem volna a Rómába és Itália földjére való menésre, mint hogy fölszítsam a hívek lelkesedését, az is teljesen elegendő lenne az elhatározáshoz». A végleges döntést érlelte Petrarcanak az «árva Róma» nevében való kéréselése, Birgitta (okt. 8) hívása, a bandák által veszélyeztetett avignoni közbiztonság és a kiváló Albornoz bíboros által a pápai államban megteremtett rend. 1366 őszén közismertté vált a pápa elhatározása. A párizsi udvar megdöbben s mindent elkövetett a terv megváltoztatása érdekében. A javarészt francia bíborosok sehogysem akartak megválni a Rhône gyönyörű völgyétől. Még a hajóraszállás előtt is azzal fenyegetődztek, hogy magára hagyják a pápát. Orbán azonban hajthatatlan maradt, s a visszatérésben lelkiismereti kérdést látott. 1367 máj. 19-én Marseille-ban hajóra szállt s jún. 3-án Cornetoban kikötött. Albornoz fogadta s Viterbó várába kíserte. A Rómába való diadalmas bevonulás leírhatatlan lelkesedés között történt okt. 16-án. A pápa egyenesen a Szent Péterbe vonult s nagy meghatottsággal borult le az apostolfejedelemnek közel 70 éve árva sírja előtt.

Az Örökvárosban új élet kezdődött. Vallási megújodásról lehetett beszélni s a rómaiaknak egymás után nagy élményekben volt részük. 1368 tavaszán nagy ünnepséggel fogadták Péter ciprusi királyt, aki néhány év előtt a pápa lelkes támogatásával hőiesen küzdött a szentföld visszafoglalásáért. Ugyanennek az évnek okt. 21-én a nyaralásról

hazatérő pápa IV. Károly császár kíséretében vonult be székhelyére. A római nép könnyes szemmel nézte, mint vezeti a jámbor pápa lovát az avignoni fogság megszűnése miatt annyira boldog császár. 1369 ápr. 15-én Orbán ünnepélyes keretek közt szentté avatta keresztatyját, Sabran Elzeárt. Okt. 18-án pedig újra nagy esemény köszöntött rá a városra: a konstantinápolyi császár, Paleologus János a Szentlélek templomában visszatért az Egyházba. Ebben az időben Petrarcának ezt írta egyik barátja: «Ha Rómában lenne s látná, hogyan emelkednek fáradhatatlan kezek által templomok a régi romokból, tudom, nagyon örülne. Lelkének kegyelete áldaná azt az embert, aki újraépítette a Lateránt s restauráltatta a Szent-Pétert s fölrázta álmából az egész várost». Minden mellett szól, hogy az avignoni fogság ütötte nagy sebet az Egyház testén Orbán meggyógyítja.

Sajnos, a szép remények csakhamar szertefoszlottak. 1370 tavaszán lázadás tört ki Perugiában. A lázadókkal szövetkeztek a rómaiak is, s az egész mozgalmat szította a milánói kényúr. Nyilvánvalóvá lett, hogy Viscontival szemben az 1364. évi békekötéskor indokoltabb lett volna Albornoz bíboroskeménykező, mint Orbán melegszívű politikája. A pápa nem érezte magát biztonságban Rómában. Albornoz akkor már halott volt († 1367 aug. 22). A 25 bíboros közül 19-en franciák voltak s azok hazakíváncsoztak. A pápa úgy érezte, hogy közvetíteni kell a hadban álló Anglia és Franciaország között. Minden könyörgés ellenére 1370 szept. 5-én hajóra szállt. A 44 gályából álló hajóraj szept. 16-án Marseille-ba érkezett s nyolc nap múlva a pápa már újra Avignonba volt.

Mielőtt elindult volna Rómából, Szent Birgitta megfenyegette közeli halállal. A jövendölés teljesedett. Orbán dec. 19-én hosszú betegeskedés után csendesesen elhunyt. Nem a fényes pápai palotában halt meg. Nagy alázatosságában súlyos betegsége alatt átvitette magát testvére egyszerű lakására s ott vett búcsút az érdemekben gazdag élettől. Halála után mindjárt szentként kezdték tisztelni. Meg is indult a hivatalos szentéavatási eljárás, de a nyugati egyházszakadás zűrzavaros idejében abban maradt. IX. Pius pápa halála után 500 évre 1870-ben kifejezetten is engedélyezte a boldognak kijáró tiszteletet.

Ugyanerre a napra esik

Szent Nemézius vértanu † 250. Alexandriában, Décius üldözése idején mint az Úr Jézus Krisztust két lator között végezték ki.

I. Szent Anasztáz pápa hitvalló † 401. Nólai Szent Paulin és Szent Jeromos barátja, aki ezt írja róla: Róma nem érdemelte meg, hogy sokáig bírja (mindössze másfél évig volt pápa); nehogy a földkerekségnek ilyen kiváló főpap alatt vétessék feje. T. i. nem sokkal a halála után történt, hogy a gótok szörnyű módon földúlták Rómát.

December 20.

Szent Ozmund püspök hitvalló † 1099.

Az angol egyháznak a 11. század utolsó harmadában három szentéletű és nagytudományú főpap adott díszet és jelentőséget: Boldog Lafrank, Szent Ozmund és Szent Anzelm. Mindhárman germán vérből eredtek, de a latin kultúra emlőin nőttek nagygyá, mindhárman idegen földről jöttek Angliába, de megtelepedésük után teljesen azonosították magukat új hazájuk érdekeivel, s végül mindhárman a szorosán vett egyházi viszonyok javításán túl politikai és társadalmi téren is jelentős tevékenységet fejtettek ki. Annak az egyetemes vallás-erkölcsi reformmunkának voltak ők buzgó folytatói, melyet száz évvel előbb Szent Dunsztán canterbury-i érsek (máj. 19) kezdeményezett.

A három nagy reformátor közül a legváltozatosabb életpályát Szent Ozmund futotta meg. Ősi normann családból származott, mely azonban a normandiai honalapítás óta eltelt ötnegyzed század alatt egészen elfranciásodott. Atyja, Séez grófja, a roueni fejedelmi udvar legelőkelőbb tagjai közé tartozott és már csak ezen a címen is nagy gondot fordított rá, hogy címének és birtokainak leendő örököse megfelelő nevelésben részesüljön. A legkitűnőbb mestereket adta melléje, kiknek vezetése alatt az élénkeszű fiúcska rövid idő alatt meglepő irodalmi, bölcséleti és teológiai jártasságra tett szert. Emellett nagy eredménnyel gyakorolta magát a zenében is. A keresztény erényekkel még a szülői házban barátkozott meg. Különösen az alamizsnálkodásban mutatta magát nagy-lelkűnek; mikor atyja halála után átvette a séezi grófság igazgatását, rengeteg jövedelmének túlnyomó részét az egyházaknak és a szegényeknek juttatta.

Mikor Vilmos herceg 1066-ban fényes lovagsereg élén Anglia meghódítására indult, Ozmund is csatlakozott s vitéz karjával és bölcs tanácsával hathatósan támogatta urát. A nagy hódító azzal viszonzta hűségét szolgálatait, hogy Dorset

gróffjává, majd tanácsadójává és kancellárjává tette. A jámbor és tanult gróf nagy gonddal és lelkiismeretességgel járt el hivatalában s főleg azon igyekezett, hogy a megüresedett egyházi, politikai és katonai állásokra lehetőleg méltó egyéneket neveztesen ki.

Már közel tíz esztendeje viselte az országkormányzás terhét, mikor váratlanul mélyreható változás állott be életében. Vilmos király ugyanis éles szemével jókor észrevette, hogy jámbor kancellárja jobban vonzódik az egyházi ügyekhez, mint a világ ügyes-bajos dolgaihoz. Ez a felfedezés épen kapóra jött neki. Mert Hódító Vilmos erőszakos jelleme és nyers természete ellenére finom érzékkel rendelkezett az Egyház valódi érdekei iránt, s talán valamennyi uralkodó kortársánál jobban tudta méltányolni a VII. Gergelytől kezdeményezett nagyszabású reformmozgalmat. Trónjának megszilárdítása után nagy buzgalommal látott tehát hozzá az angol egyház bajainak orvoslásához. Ehhez azonban megfelelő munkatársakra volt szüksége. Ilyenekre pedig a bennszülött angolszász papság és szerzetesség köréből nem számíthatott; nemcsak azért nem, mert a hódítás áthághatatlan szakadékot vágott a győző normannok és a legyőzött angolszászok közé, hanem azért sem, mert az angolszász papság a Szent Dunsztán halálára következett évtizedek vad harcaiban és politikai zavaraiiban mélyen aláhanyatlott. Kénytelen volt tehát idegen munkaerők után nézni. Legnagyobb számmal természetesen szűkebb hazájából, Normandiából hívta be a megüresedett egyházi állások betöltéséhez és a kolostorok benépesítéséhez szükséges egyházi férfiakat. Az egyik egykorú francia krónikásnál feljegyezve találjuk, hogy csupán 1068-ban több mint száz normandiai bencés szerzetes és apát érkezett Angliába.

Ilyen körülmények közt érthető, hogy a király örömmel szemlélte kancellárjának egyházas hajlamait. Hogy végleg az egyházi szolgálatra utalja, 1078-ban a Hermann püspök halálával megüresedett salisbury-i egyházmegye élére állította. Ozmund nagy örömmel, de egyúttal mély lelki szorongással is fogadta váratlan kinevezését; nagy alázatosságában ugyanis méltatlannak érezte magát. Mégis meghajolt királyának akarata előtt s miután áldozópappá, majd nyomban utána püspökké szenteltette magát, átvette elárvult egyházmegyéjének igazgatását. Mint püspök igen nagy és sokoldalú tevékenységet fejtett ki. Mindenekelőtt befejezte az elődje idejében megkezdett székesegyház építését. Teljes tizenöt esz-

tendeig dolgozott a nagy művön s mikor végre 1092-ben elkészült vele, országra szóló fényes ünnepség keretében tartotta meg a felszentelést. De a befejezés fölött érzett örömebe már öt nap mulva keserű ürmö gyűlt: egy lecsapó villám néhány perc alatt lángba borította a templom tetőzetét és tornyait. Ozmund azonban nem esett kétségbe. A romok eltakarítása után azonnal újból munkához látott és nem nyugodott addig, míg régi fényébe és szépségébe vissza nem állította székesegyházát.

A templom mellett másik szemefénye az iskola volt. Kanonokjait, kiknek száma ebben az időben harminchat volt, váltig buzdította, hogy a papi zsolozsma ájtatos végzésén túl a tudományokban is igyekezzenek kitűnni. Ugyanezért szívesen látta a más egyházmegyéből jött tudós papokat is, megélhetést biztosított nekik, és hogy még jobban egyházmegyéjéhez láncolja őket, nagy anyagi áldozattal tekintélyes könyvtárt rendeztetett be számukra. Ettől kezdve ő maga is itt időzött legszívesebben; együtt tanult, olvasgatott kanonokaival, sőt ha ideje engedte, örömet vállalkozott egy-egy régi kézirat lemásolására és illusztrálására is. Idővel egész tudós műhely alakult körülötte, mely a salisbury-i egyházmegye határain túl is érezte jótékony hatását.

De még talán székesegyházánál és iskolájánál is jobban szíven selte Ozmund az istentisztelet ügyét. Ezen a téren legfőbb feladatának a liturgia egységesítését tekintette. Liturgia tekintetében ugyanis hivatalbalépésekor valóságos anarchiát talált. Úgyszólván minden templomban más szertartás szerint végezték az istentiszteletet. Hosszú és érett megfontolás után gyökeres reformra szánta el magát: külön liturgikus könyvet szerkesztett (*Liber ordinalis* vagy *Consuetudinarium Ecclesiae*), s ebben a roueni egyházmegyében dívó szokásokat véve alapul, egységes istentiszteleti rendet állapított meg. Könyve már néhány évtized mulva egész Angliában, sőt Írországbán és Skóciában is alkalmazásra talált és egészen a hitújítás idejéig alapjául szolgált az angol egyház liturgiájának.

A szent püspök azonban nemcsak nagyszabású alkotásaival, hanem egyéni életével is hatott korára. Anyagi érdekeket hajhászó kortársai főleg önzetlenségéért tisztelték; mert bár az egyház javaira féltékenyen vigyázott, a maga számára soha semmiféle anyagi hasznot nem keresett, sem el nem fogadott. Híveinek inkább lelkiatyja és pásztorja, mint ura és parancsolója akart lenni. Nem fáradt bele a prédikálásba és

gyóntatásba, a szomorúak vigasztalásába és a szegények gyámolításába. Kortársai külön érdeméül emelik ki, hogy vigasztalását még a szerencsétlen halálraftéltektől sem vonta meg és püspök létére akárhányszor maga kísérte őket a vesztőhelyre.

Politikai tekintetben mindig a békének volt híve. Túl-ságos békeszeretete azonban egyszer súlyos lelkiismereti konfliktusba döntötte. Mikor ugyanis a zsarnok II. Vilmos király a rockinghami gyűlésen éles összeütközésbe került az egyház jogaiért élni-halni kész Szent Anzelm canterbury-i érsekkel, a szolgálalkú püspökökkel ő is a király mellé állott. De lelkiismerete csakhamar felemelte tiltakozó szavát és nem hagyott neki békét mindaddig, míg őszinte bocsánatkéréssel ki nem engesztelte a méltatlanul megbántott érseket. Ettől kezdve a két szentet a legbensőbb barátság fűzte egymáshoz, melyet csak szentünknek 1099 december 4-én hosszas szenvedés után bekövetkezett halála szakított meg. Ozmundot a magyar történelemben nagy nevet szerzett III. Kallixt pápa avatta szentté 1456-ban.

Ugyanerre a napra esik

Szent Filogónius püspök hitvalló † 323. Ügyvéd volt Antióchiában, azonban 318-ban Isten sugallatára a község püspökké tette meg. Mint ilyen erélyesen állást foglalt az ép akkor terjedő arianizmussal szemben, és Licinius császár alatt börtönt szenvedett a hitben való állhatatosságáért.

Szent Domonkos hitvalló † 1073. Szegény szülőknek volt gyermeke és eleinte mint pásztor kereste kenyerét spanyol földön. Jámorsága és könnyű felfogása azonban megnyitották számára az egyházi pályát. Pap lett, majd benediktinus. Mint Silos apátja Kasztíliaiban megreformálta apátságát és föltűnő csodákkal ismertté és tiszteltté tette nevét. Még halála után is csodás közbenjárásával 300 embert szabadított ki a mórok fogságából. Közbenjárásáért hálából tőle kapta nevét a dominikánusok alapítója is.

December 21.

Szent Tamás apostol † 67 után.

A Mester a Jordánon túli vidéken járt. Ott, ahol azelőtt János keresztelt. Meg akarták kövezni Jeruzsálemben; de még nem érkezett el az ő órája, és nem adta magát a zsidók kezére. Pár hét...azután majd beteljesedik, ami mondván van felőle.

Most még körülötte van a tizenkettő. Bizalmas, édes közelségben. És emlékeznek az elsők, hogy először itt látták meg, itt indultak utána. A nép meg emlegeti, hogy mégis csak igaza volt Jánosnak, Zakariás fiának. Igazán az Isten Báránya ez. Az anyák gyermekeiket hozzák, s a Mester megáldja őket. Csupa szeretet, megértés, békesség, boldogság minden. Nem kell hozzá kincs, városi cifraság. Elég, hogy köztük a Krisztus.

Nem tart sokáig. Hírnök jön Betániából: Lázár beteg. Mi lesz most? Szereti a Mester, bizonytalán látni akarja még... És ott vannak a zsidók!

Két nap aggodó várakozás. Akkor megmondja az Úr, mit akar: «Menjünk ismét Judeába». Csendesen, nyugodtan mondja, de akik hallják és szeretik, megremegnek a szóra. Zsongó méhkas, amint tárgyalják az ügyet. «Rabbi! most akartak téged a zsidók megkövezni, és ismét oda mégy?» Az Úr lezárja a vitát: «Lázár meghalt; és örülök tiértetek, hogy nem voltam ottan, hogy majd higgyetek. De menjünk hozzája».

Lekonyult fejjel hallgatnak erre, míg Tamás, ki kettősnek mondatik, meg nem szólal: «Menjünk mi is, hogy meghaljunk veled».

Szent Tamás apostol.

Most mutatja be őt az evangélista, most a harmadik esztendő végén. Előbb csak a névsorban említi a többi tizenkettővel együtt. De hát az *Úr Jézus Krisztus* evangéliumát írja. Persze embersorsok is kapcsolódnak ehhez a Krisztushoz, az Emberfiához. Azért jött, hogy mindent magához vonzzon. Tamást is vonzotta, ezt a nagyon emberi galileai halászt, aki most is a halálra gondol, Mestere halálára. Láta ő a jeleket, hallotta Péter vallomását, és az ő szívéből is szólt: «Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia». De mégis mintha az ütközéseket, az emberi veszedelmeket érezné jobban. Azt, hogy ellenségei vannak az Úrnak, akik halálra keresik. És náluk a hatalom.

Azonban ez a nagyon emberi aggodalom is még inkább Krisztushoz kapcsolja. Vele akar menni, hogy együtt haljon meg. Fogadkozás... emberi... Mi lesz belőle, mikor majd «megverik a pásztort»?! Tamás is elszéled, mint a többi. De talán akkor érzi legjobban, hogy mennyire a Krisztusé, mennyire hozzáért lelkének minden rostjával. Épen mert annyira forrongó, kialakulatlan, tapogatózó. Csak vele lenni,

tőle el nem szakadni! Akkor sem, ha itt vannak a zsidók halálos gyűlöletükkel. És akkor sem, ha itt van a saját ingadozó szíve.

Hogy hallgatja, amint az utolsó vacsorán búcsúzik az Úr! «Ne nyugtalankodjék szívetek. Higgyetek Istenben, én bennem is higgyetek. Atyám házában sok lakóhely van... Megyek helyet készíteni számotokra. És ha már elmentem és helyet készítettem nektek, ismét eljövök és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek. És ahova én megyek, tudjátok, az utat is tudjátok.» A Mester lát, mert fölülről jött, fölfelé néz. Tamás még lenn van, nem tud tájékozódni. «Uram, mondja, nem tudjuk, hová megy; miképpen tudhatnók az utat?» *Most* még nem tudja.

És mégis tudja.

Mert hogy mi lesz, azt nem érti. Hogy hová megy az Úr, mit csinálnak vele a zsidók, hogyan végződik a velük való megütközés, hol az Atya háza: mindezt nem tudja. De azt igen, amit tovább hall a Mestertől: «Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jut az Atyához másképp, mint énáltalam». *Ezt* tudja Tamás és az életét teszi rá.

Azért olyan keserű, mikor elveszik tőle Krisztusát. Látja a fára szögezve, halálraválva. Oda van az Élet! Honnét merítsen most az ő lelke? Hol talál útra és vezérlő, fényeskedő igazságra?... Nem tudta még akkor, hogy ott a fán győzte meg Krisztus a halált. S mikor a többiek már boldog izgalomban tárgyalják, hogy megjelent Magdolnának, meg az emmauszi két tanítványnak, azután az apostoloknak, addig Tamásról ki tudja, merre jár? Szomorú reménytelenségében még a régi bizalmas társakat sem bírja talán elviselni. Hogy azok már látták a Mestert a húsvétvasárnap dicsőségében? Föltámadott?... Neki ugyan beszélhetnek! Neki nem elég a *mások* látása, még a magáé sem. «Hacsak nem látom az ő kezén a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem bocsátom, és kezemet az ő oldalába nem teszem, én nem hiszem.» Tamás meg akarja tapogatni, mert különben annak a rettenetes halálnak az emlékéet nem tudja kiverni a fejéből. *Most* csak azt érzi, vége mindennek. Mert neki mindene volt az Úr.

De épen mert mindene volt a Krisztus, azért érezhető még ezen a tamáskodásán keresztül is, hogy mennyire sír utána a lelke. Ha még egyszer láthatná!... Ha igaz lenne, amit a többiek beszélnek!

És meglátta.

Nyolc nap multa ismét együtt voltak a tanítványok. És Tamás is velük. Akkor eljött Jézus. A zárt ajtón jött át. Megállt a közepén és szólott hozzájuk: «Békesség nektek!» Azután Tamáshoz is szólt: «Tedd ide ujjadat, és nézd kezedemet; és nyujtsd ki kezedet, és tedd az én oldalamra, és ne légy hitetlen, hanem hívő».

Minden szó sebet üt az apostol lelkén. Hogy is tudott ő hitetlen lenni? Hogyan gondolhatta, hogy a Krisztust el lehet venni, örökre sírba lehet zárni? . . . És minden szó gyógyító balzsam; mert a Mester szájából szól, őt bizonyítja: itt van, él. Van hát, aki fölemeljen, tartson, erőt adjon.

Odaborul elébe. S elmondja vallomását, súlyos tanubizonyosságát: «Én Uram, és én Istenem!»

Az ingadozások, tapogatódzások ideje elmúlt. Tamás is kész apostol. Azzá érlelődött az első találkozások lelkesedésében, a nagypéntek gyötrelmeiben, kétségeiben és a hűsvét dicsőséges ragyogásában; de mindig a Krisztus közelében. Most csak a Szentlélek pünkösdi megpecsételése, indítása kell, hogy teljesedésbe menjen mindaz, amire így nevelődött. Jön is az a Lélek és küldi Tamást, hogy vigye győzelmes hitét azokhoz, akik nem láttak, de mégis szomjasak az igazságra, utat keresnek, s a halálon keresztül is a diadalmas élet kell nekik.

Hogyan járt ebben a küldetésben Tamás, és hogy mi lett apostolkodásának a vége, azt röviden összefoglalja a mai Martirologium: «Kalaminában (India) volt Szent Tamás apostol vértanúsága. Hirdette az evangéliumot a pártusoknál, azután Indiába ment. Mikor itt már sok népet térített a kereszténységre, az egyik király lándzsával agyonszuratta. Földi maradványai először Edesszába jutottak, innen később Ortónába (Itália) vitték».

Ugyanerre a napra esik

Szent Themisztoklész vértanu † 250. Ázsiában, Lykiában, Mira városa közelében juhász volt. A Décjus-féle üldözés idején rajta kerestek egy Dioszkúrus nevű embert, aki kereszténynek volt följelentve. Ő nem árulta el, hanem maga jelentkezett kereszténynek, mire a helytartó elé hurcolták és válogatott kínok között kivégezték.

Szent Tamás.

December 22.

Szent Spiridion püspök hitvalló † 349 körül.

Életének első fele még az üldözött, vértanui Egyház korába esik. Maga is szenvedett a keresztény hitért Maximinus császár üldözése alatt. Később, Nagy Konstantin idejében már a szabadságra jutott Egyházat látta és vezette. Mert akkor már Ciprus szigetén, Tremithunt városában érsek volt. Életének jó részét mint egyszerű hívő élte. S épen egyszerű, de mélységes erős hite tette alkalmassá arra, hogy az igényteleneknek, lelkiszegényeknek, a sokaknak pásztora legyen.

Szegény pásztoremerként kezdte. Azonban már akkor értett hozzá, hogy az embereket is visszaterelje a tisztességes útra — tyúkpörökben és kecskeügyekben elakad a szegény, hányan elakadnak az ilyenekben!

Tolvajok jártak nála egyik éjtszaka. El akartak hajtani az istállóból egypár kecskét. Szegénylegények szegényke ügye! De nem bírtak tovább menni a zsákmánnyal. Valami csodálatos hatalom mintha a földbe gyökereztetten volna a lábukat. Reggelre egészen odavoltak a rémülettől. Míg végre jött Spiridion utánanézni a jószágnak. Ott álltak előtte a rablók nagy remegve. Nem esett nekik vasvillával, még cifra káromkodással sem, hanem imádkozott egy kicsit magában, hogy bocsásson meg nekik az Úristen s engedje odábbállni szegényeket. Sőt a végén annyira ment szánalmában, hogy nekik adott egy kecskét: «Ne legyen hiába a sok fáradság, meg az egész rémületben töltött éjtszaka» mondta nekik.

Nagyon sok hasonló esetet beszélnek még róla.

Kecskéket adott el. A vevő azután hozzácsapott a kiakudottakhoz még egyet. Ezért nem fizetett semmit. A szent megbízott az emberekben; most sem számolt utána. A vevő mégis meg volt akadva azzal az egy kecskével. A többi szépen ment, ez meg minduntalan visszaszökött, ha pedig megfogta, keservesen mekegett. Még a vállára is hiába vette föl, összebökdöste a szarvával, meg is harapta. Mikor a szent látja a nagy erőlködést, megkérdi szelíden: «Talán nem fizettél érte?» Szégyenszemre be kellett vallania a vevőnek a hamis-ságot és kifizetnie a kecske árát.

Közben meg is házasodott Szent Spiridion. Gyermekei is voltak. Nevelte őket Isten félelmében. Egy idő múlva azután annyira elterjedt szent életének meg csodatételeinek

híre, hogy megválasztották Tremithunt érsekévé. Akkor már meghalt a felesége. Különbén is egy ideje testvérként éltek egymás mellett.

Érsek létére megtartotta előbbi egyszerűségét és jószívűségét. Mikor hivatala megengedte, szívesen dolgozott a szántóföldeken és mindig rendelkezésére állt a szegény embereknek ügyes-bajos dolgaikban. Nem nagyon számolta a pénzt. Ha jött valaki kölcsönkérni, csak azt mondta neki: ott van, vegyen belőle. Mikor pedig hozták vissza az adósságot: tegye csak oda a többihez. Persze, most is akadt, aki visszaélt a bizalommal. Úgy sem néz utána! Az egyik adós is jóval kevesebbet tett vissza, mint ami járt volna. Nemsokára ismét megszorult s jött segítségért. Az érsek most is küldte: vegyél, tudod hol van. De bizony nem volt a szokott helyen egy garas sem. «Csodálatos! álmélkodik az érsek. Te vagy az egyetlen, aki semmit sem talál. Gondolkozz csak egy kicsit, fiam! Talán nem fizetted vissza becsülettel a multkorit?» Nem kellett sokáig törnie a fejét a kölcsönkérőnek. Eszébe jutott: hogy hát valóban, mintha maradt volna valami hátrálék.

Volt Spiridionnak egy leánya, Iréne. Ez vezette a háztartást. Idővel azután meghalt. Nagy ijedten állított be akkor egy asszony a szenthez. Mert átadott Irénének megőrzésre valami drágaságot s most félt, hogy nem kapja vissza. Nem is találták az egész házban. Sok hiábavaló keresgélés után végre kiment az érsek a leánya sírjához és megkérdezte: «Lányom, hová tetted azt a rádbízott drágaságot?» És a halott leány válaszolt; szépen megmondta, hol keressék. Meg is lett a mondott helyen a dolog. Visszament erre Spiridion a sírhoz és beszólt: «Most már aludj békében leányom a föltámadásig».

De nemcsak kis emberek kis ügyeit, kapzsiságait, aggódásait tudta elintézni, hanem a bölcsek nehéz problémáit is. Pogányokét és keresztényekét, akik még nem találtak rá az igazságra, vagy a sok csűrés-csavarásban eltévedtek tőle. S azért tudta, mert egész egyszerűen a szintiszta evangéliumi, a hamisság nélküli katolikus hitet vallotta.

Mikor a niceai zsinaton már nagyon benne voltak a szóvitákban, s az ariánusok egyes dialektikájukkal mindenre találtak kifogást és ellenérvet, akkor szólásra jelentkezett Spiridion. A katolikus érzsűek megrökönyödtek a vállalkozásra. Tudták róla, hogy ortodox érzsű, de azt is, hogy nem járt tudós iskolákba. Előre félték a kudarcotól. Az

egyszerű, tanulatlan szent azonban várakozásuk ellenére mégis a legnagyobb hatással beszélt. Makacs ariánusok is belátták tévedésüket. Az egyik kijelentette: «Most már meg vagyok győzve a katolikus igazság felől». Pedig Spiridion semmi különöset nem beszélt, csak az igazságot mondta kertelés nélkül, egyszerűen. Amint a meggyőzött ellenfél is megállapította: «Míg szavak körül folyt a harc, tudtam a módját a szóval való ellenállásnak. Mikor azonban egyszerűen az isteni igazságot és erőt állították velem szembe, nem szégyenlem elismerni, hogy legyőztek».

Nagy Konstantin császár is tisztelője lett a szentnek. A legenda szerint Spiridion meggyógyította a császárt valami súlyos betegségből. Jutalmul nagy összeg aranypénzt kapott volna. Nem fogadta el. S mikor mindenáron rá akarták kényszeríteni, kiosztotta az ajándékot az udvari emberek között. Erre mondta a császár: «Nem csodálom, hogy ez az ember olyan nagy csodákat tesz: hiszen semmibe vesz minden földi kincset».

Hosszú, áldásos élet után a 349. esztendő táján szólította magához az Úr ezt a kedves szolgáját.

Ugyanerre a napra esik

Szent Flavián vértanu † 362. Előkelő római lovag, Szent Dafróza vértanu férje s Bibiána és Demétria szűz vértanuk atyja. Valamikor Róma városparancsnoka volt. Egyik hivatali utódja, Aproniánus Hitehagyó Julián császár idején elfogatta, óriási vagyont elkobozta, őt megkínozta, tüzes vassal bélyeget süttetett arcára és számkivetésbe küldte Toszkánába. Itt nemsokára behalt sebeibe.

Szent Zénó vértanu † 304. Nikomédiában Dioklécián császár katonája volt. Mikor a császár a pogány Cérés istennőnek áldozott, ő megvetésének adott kifejezést. Ezért megkínozták, majd lefejezték.

December 23.

Szent Szervulus hitvalló † 590 körül.

A pápák, császárok és királyok mellől a szentek seregében nem hiányozhatnak a koldusok sem. S nemcsak az újkorszak dicsekedhetik a koldus Labre Szent Benedekkel (ápr. 16), hanem az ókornak is megvan a maga koldus szentje: Szervulus.

Nem kisebb ember örökítette meg emlékét, mint Nagy Szent Gergely pápa (márc. 12). Szervulus a legnagyobb valószínűség szerint a pápa trónralépésének évében, vagyis

590-ben halt meg, s Gergely előbb sokszor láthatta őt az ősi Szent Kelemen-bazilika előcsarnokában. S amikor Szent Péter e kiváló örököse pápasága legtöbb idejét ágyban volt kénytelen tölteni, életének utolsó hat éve alatt pedig köszvénye miatt egyáltalán nem tudott fölkelni, hányszor eleve-
nedhetett meg előtte e széplelkű, de nyomorék testű koldusnak alakja? Bizonyos, hogy a szent koldus élete és halála mélyen belemarkolt a nagy pápa lelkébe s műveiben két ízben is örök emléket állított neki.

Az egyik homiliájában így emlékezik meg róla:

«A Szent Kelemen-bazilikába vezető csarnokban látni lehetett egy Szervulus nevű embert. Sokan közületek ugyanúgy ismerték őt, mint jómagam. Javakban szegény volt, érdemekben azonban annál gazdagabb. A hosszú betegség valósággal megemésztette testét. Hiszen zsenge gyermekkortól kezdve élete végéig teljes bénaságban kellett feküdnie az ágyban! És sokat mondtam-e azzal, hogy nem bírt fölállni? Egyáltalán nem! Soha még csak felülni sem tudott fekvőhelyén, soha nem volt képes szájához emelni kezét, soha nem bírt egyik oldalról a másikra fordulni. Édesanyja és testvére gondozták.

Amit alamizsnaképen kapott másoktól, azt hozzátartozói útján a szegények közt osztotta szét.

Sohasem tanult meg olvasni. A Szentírás könyveit azonban mégis megvette magának s azokból jámbor emberekkel és a nála megszállt jövevényekkel állandóan olvastatott föl magának. Így történhetett, hogy az egész Szentírásban igen jártas volt, noha — mint említettem — a betűket egyáltalán nem ismerte.

Szenvedései közepett is mindig hálás szívvel gondolt az Úrra, s himnuszokkal és dicsőítő énekekkel szentelte meg éjjeleit és nappalait.

Végre is külső tagjairól a belső részekre terjedt át a betegség s megérkezett annak is az ideje, hogy türelme elnyerje az örök jutalmat. Amikor már egész közel érezte magát a halálhoz, kérte a zarándokokat és a lakásán megszállt embereket, hogy álljanak föl s vele együtt zsoltárzen-
gés között várják be kimulását. A haldokló velük együtt énekelte a zsoltárokat.

Egyszer csak félbeszakította őket az énekben s erős hangon így kiáltott föl: «Maradjatok csendben! Nem halljátok-e, mily dicsőítő énekek hangzanak az égből?»

S miközben lelki füleivel figyelte a szíve mélyén hallott énekeket, jámbor lelke elvált a testtől. A lélek távozása után oly illatok áradtak szerte, hogy az összes jelenlevők kimondhatatlan édességgel teltek el, s erősen meg voltak győződve, hogy az elköltözött lelke a hallott ének szárnyán az égbe szállt.

Egyik most is élő szerzetestestvérünk ott volt halálánál. Könnyek közt szokta elmondani, hogy amíg csak el nem temették, mindnyájan érezték azokat az áradó illatokat.

Ime, ilyen módon búcsúzott az élettől, aki egész életében nagylelkűen viselte a szenvedéseket! Az Úr szavai szerint a jó föld türelem által jó gyümölcsöt terem, vagyis a szenvedés ekéjével fölszántott lélek az örök jutalom aratásában részesül.

S mit szólunk majd, ha egykor viszontlátjuk ezt a Szer-vulust, akit a hosszú betegség gúzsba kötött ugyan, de nem akadályozott meg a jócselekedetekben? Gondolkozzatok ezen, kedves testvéreim, s úgy buzduljatok a jóra, hogy a más-világon részetek legyen azoknak a jó embereknek boldogságában, akiknek példája nyomán jártatok a földön.»

Ugyanerre a napra esik

Szent Viktória szűz vértanu † 249. A kissé fölékesített későbbi életírás szerint Viktória előkelő keresztény szülők gyermeke volt Tivoliban Róma mellett. A jámbor lány szűzességben akart élni, mégis engedett szülői rábeszélésének, és házassági ígéretet tett egy Eugénius (Jenő) nevű előkelő pogány ifjúnak abban a reményben, hogy sikerül majd megtérítenie. Anatólia nevű barát-néja azonban, aki fényes házasságot utasított vissza, újból annyira fölszította benne a szűzesség szeretetét, hogy már most hallani sem akart házasságról. Hiábavaló volt vőlegényének előbb ígérgé-tése, azután fenyegetőzése és koplaltatása. Állhatatos maradt egészen a vértanuságig, még akkor is, mikor tulajdon vőlegénye meg-vádolta a városparancsnok előtt, hogy keresztény.

December 24.

Ádám és Éva.

Ma, karácsony böjtjén ünnepli az Egyház az ősszülőket. Az Üdvözítő születésének előnapján emlékezik meg azokról, kik miatt lett az emberiség nagy esése, és az esés után az Istenember által új fölemelése.

Emlékük odaállít bennünket a lét titokzatos kapuja elé :

mikor a sötétségben és az ürben elhangzott a teremtő Isten mindenható szava: Legyen — legyen világosság, legyen égbolt csillagokkal, nappal és holddal; legyen levegő madarakkal, víz halakkal és föld növényekkel és állatokkal. És miután így elkészült a ház, megjött a lakója. Miután teljesedett a «legyen» komor szava, Isten bensőségebb hangot ütött meg. Mondotta Isten: Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra. És megteremtette Isten az embert; a maga képére teremtette, férfivá és nővé.

A maga képére teremtette. Szellem az Isten; értelme és hatalmas akarata végtül-végig átjárja és kormányozza azt a világot, melyet alkotott, úgyhogy a teremtett világon mint valami transzpárensen keresztül sugárzik az ő fölsége és szelleme. *Ilyennek* teremtette az embert: testet formált a földből és abba belelehelte az élet leheletét, a szellemi lelket, s így lett az első ember élő lényvé — arra hivatva, hogy lelke átsugározzon és uralkodjék a testén, és uralkodjék az őt körülvevő világon. Ezért adott neki értelmet, melyet még semmi szenvedély és hamis tanítás el nem homályosított; hadd ismerje meg általa ezt a gyönyörű világot és azt ami benne van; adjon nevet állatainak és növényeinek, hegyeinek és folyóinak; vegyen jegyzékbe mindent, amit Isten neki birtokul szánt, ismerje meg és ismerje el mindenekfölött a Teremtőjét. Adott neki aztán akaratot, melyet szenvedély, lázadás és kudarc még ki nem kezdett; hadd uralkodjék testének indulatain és az erdők vadjain, hadd tudjon győzelmesen szembeszállni bajjal és halállal.

Szép volt az első ember, amint kikerült Isten teremtő kezéből: érintetlen, üde, ép és egészséges, mint az első virág és az első hajnal. Megakadhatott rajta az angyalok szeme, de megakadt rajta Istennek is a szeme; nagy alkotó szeretetében méltónak találta, hogy gyermekévé fogadja, és kiöntötte rája kegyének legnagyobb ajándékát, a megszentelő kegyelmet. Most már Ádám szemtől-szemben, gyermekként és barátként állhatott és járhatott Istennel, és Isten az ő atyai szeretetének zálogául paradicsommá tette az őt körülvevő világot: állat és növény, föld és víz mosolyogta Isten szeretetét és békességét; háborúság és halál, szenvedély és szenvedés száműzve volt abból a boldog hazából.

Igy teremtette Isten az embert a maga képére.

Ezt a képét azonban mintegy kettős kiadásban teremtette: *férfivá és nővé*. Merthogy nem jó az embernek egye-

dül lenni; hanem szüksége van hozzá hasonló segítőtársra: társra, aki kiegészíti az ő keménységét gyöngédséggel, kifelé húzó tettvágyát bensőséggel és otthoniassággal; társra, aki segítője abban a titokzatos föladatban, melyet Isten mindjárt e teremtés után reábizott: Növekedjete és sokasodjatok és töltsétek be a földet.

Isten tehát mély álmod bocsátott Ádámra, kivette szíve tájáról egyik csontját, és abból formált újból testet — hogy a férfiú kegyetlen önzésben el ne felejtse és el ne taszítsa azt, aki szívéből nőtt ki — és abba a testbe lelket lehelt, miként Ádámba, és fölékesítette ugyanazokkal a kegyelmekkel. És Ádám, ki az állatok között nem talált magához hasonlót, a gorillák és orángutánok között sem, nyomban ráismert: Ez most csont az én csontomból és hús az én húsemból. Ezért az ember majd elhagyja atyját és anyját és ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egygyé. Így adta neki Isten tudtúl a nagy titkot, a házasságot, melyről Szent Pál (Ef. 5) azt mondja, hogy ez Krisztusnak és az ő Egyházának viszonyát jelképezi és hordozza.

Ádám elnevezte feleségét Évának, azaz Életnek, mint-hogy minden élők anyja, miként ő minden ember atyja. Mindazt a jót, amit Isten az ősszüloknak adott, kegyelmet és paradicsomot, az ő ivadékuknak is szánta fölséges örökségül. De ezt a nagy drága örökséget csak úgy akarta folyósítani, ha Ádám hűségesebnek bizonyul a próbában. Istennek ugyanis az eszes teremtményekkel szemben az az elgondolása, hogy amit ajándékol szánt nekik, azt maguk is megszolgálják. Ezért próbára tette az angyalokat is, és ezért próbára tesz most is minden meglett embert. Így is kívánja ezt az eszes teremtmény méltósága. A próba mindig az Isten iránti hódolat és egedelmesség körül forog.

Ősszüloinknél a próba abban állt, hogy a jó és gonosz tudásának titokzatos fájáról nem volt szabad enniök, mert hát nem mindegy, honnan és milyen tudást szakaszt az ember. Van tudás, mely épít, és van tudás, mely pusztít. A fölfuvalkodott, pusztító tudástól tiltotta el Isten az embert. A kigyó képébe rejtőző Gonoszlélek csábítására mégis ennek útjára lépett. A csábító igen nagy ravaszággal járt el. Először is Évához fordult; hisz a nő természetből könnyebben befolyásolható. Azután pedig kétséget támasztott Isten szavával szemben. Isten az ő tilalmát azzal nyomatékozta, hogy ha esznek a tiltott gyümölcsből, halál fiai. A sátán azt sugal-

mazta: Nem haltok meg. S a látszat neki adott igazat: a halál nem következett be rögtön. Majd fölkelte hiúságát és kíváncsiságát: Lesztek mint az istenek, jót és gonoszot tudók. S végül mozgásba hozta érzékeit: Évával megláttatta, hogy a gyümölcs szemre szép és evésre jó. És evett belőle, és férjének adott, és az is evett.

Akkor kinyílt a szemük. Nyomban meglátták, mit műveltek; csakugyan megismerték a jó és gonosz különbségét, de a tulajdon nagy kárukon. Isten nem késett az ítéletével, mely megjelölte a nőnek is, a férfinak is jövő sorsát. A nő a férfi hatalma, sőt sokszor hatalmaskodása alá kerül, és anyai hivatása keresztté lesz: fájdalomban szüli majd gyermekeit. A férfi pedig a természet büszke urából szolga lesz: A föld nem paradicsom immár, hanem tövist és bojtortjánt terem; neki arca verejtékével kell keresnie kenyerét és ott lebeg fölőtte a halál végzete: porból lettél és porrá léssz. Azonban mindennél keservesebb, hogy vége az Isten barátságának és a kegyelemnek, az ő számukra és utódaik számára: Isten kiűzi őket közelségének és barátságának zálogából, a paradicsomból. A föld ezután nem Isten kegyelmes szeretetét mosolyogja, hanem azt a lázadást zúgja vissza rájuk, mely bennük morajlik Istennel szemben.

De Isten nem tagadja meg önmagát. Nem suhint le büntető karja anélkül, hogy irgalmas keze ne nyúljon a magábaszálló bűnös után. Hisz az összülok bűnében több volt a gyarlóság és gyerekes tapasztalatlanság, mint a megfontolt gonoszság. Alig hogy elkövették a bűnt, észbekaptak és keserves bánatra fakadtak; bujtak Isten elől: érezték, hogy immár nem méltók a barátságára; betakarták mezítlenségüket: fölismerték, hogy vége az eredeti gyermeki ártatlanságnak; és amint Isten kérdőre vonta, megvallották bűnüket. Tehát megtettek mindent, amit Isten megkíván avégből, hogy megbocsássa a bűnt.

És Isten ítéletének egén kigyulladt a megkegyelmezés és megváltás hajnalcsillaga már, amikor a kigyó képébe öltözött Gonoszlélekre kimondta az ítéletet: Ellenkezést vetek közötted és ez asszony között, a te ivadékod és az ő ivadéka között; te sarka után kapsz, de ő fejedet tiporja szét. A sárkánytipró asszonyivadék a teljes Szentírás tanúsága szerint az Úr Jézus Krisztus, aki elvette a világ bűneit, és hatalmat adott azoknak ismét Isten fiaivá lenni, kik hisznek ő benne. Az elsők, kikre ennek a hajnali csillagnak megváltó sugara

esett, az ősszülők voltak. «A bölcsesség által menekedtek meg, Uram, kik neked kezdettől fogva kedvesek voltak! Ez óvta meg azt, kit Isten először formált, a földkerekség atyját, mikor még csak ő volt megteremtve; ez vezette ki őt vétkéből» (Bölcs. 9, 19 — 10, 2).

Az örök Kegyelem küldöttje, a bölcsesség megmentette az ősszülőket a bűn legrettenetesebb következményétől, az örök haláltól, de nem az ideig való büntetésektől. Ami sors a paradicsomon kívül várt rájuk, bőségesen megmutatta nekik, mennyire szomorú valóság volt bukásuk, és mennyire nem üres fenyegetés Isten büntető ítélete. Megláthatták ezt mindjárt első gyermekeiken, kiket Éva fájdalommal a világra szült: Kain öccsének, Ábelnek vérével szennyezte be az addig szűzi földet, és az a vér bosszúért kiáltott föl az égre. Ádám és Éva hosszú kort értek, mint az ósatyák általában, és még megérték, hogy nemcsak Kain utódjai, hanem a jámbor Set ivadéka is egyre inkább elrugaskodtak Istentől és kihívták Istennek első nagy történeti ítéletét, a vízözönt. A bűn, melyet ősszülőink engedetlensége hozott a világra, megkezdte gyászos útját a történelemben; és nekik még volt módjuk, tettük e szomorú gyümölcseinek színe előtt egyre mélyülő bánattal várni és a jobb lelkekkel megsóvároggni a Megváltót.

A Megváltónak ez a szent vágya és reménye az egyetlen nagy érték, ami a büszke nagy örökségből megmaradt utódaik számára. Istenfiúság, kegyelem, paradicsom, halhatatlanság — mind elúszott az egy ősbűnnek árján. De az a komoly bűnbánat és Megváltó-várás, melyet Ádám hűséges ivadéka hagyott, elég ahhoz, hogy fiúi kegyelettel és hálával nézzünk föl ősszülőinkre. Ha kísértve volnánk szemrehányással illetni őket, hogy eltékozták a drága mennyei örökséget, azt sem szabad felejtenünk, amire a szentatyák figyelmeztettek: az ő helyükben mi sem viselkedtünk volna különben.

Illik tehát, hogy miként Noe kegyeletes fiai, Sem és Jáfet, elfordult tekintettel vessünk takarót azoknak lelki mezítelenségére, kik szülőink és őseink, kik közvetlenül Isten kezéből kerültek ki, és kikben felelősség és gyarlóság, kegyelem, bűn és bűnhődés szálai oly tragikus csomóba futnak.

És most, szent karácsony vigiliáján illik arra is ráeszmélnünk, hogy Ádám és Éva ősszülői és előképei lettek annak a második Ádámnak, aki nem földi, hanem mennyei ember, és több mint ember, és annak a második Évának, akin a bűn erőt nem vett, és aki engedelmségével oly föl-

ségesen jóvátette az első Éva engedetlenségét. Amit az első Ádám elvesztett számunkra, azt a második, az Úr Jézus Krisztus hasonlíthatatlanul fölségesebben visszaszerezte nekünk; s ő rajta és szeplőtelen szent Anyján keresztül megbékült és tisztelő lélekkel tudunk vissza- és föltekinteni ős-szülőinkre, Ádámra és Évára.

Ugyanerre a napra esik

Szent Delfin püspök hitvalló † 403. Mint Bordeaux püspöke fáradhatatlan volt az eretnekségek visszaszorításában és az egyházi élet föllendítésében. Állandó levelezésben állt Szent Ambrussal és Nólai Szent Paulinnal (jún. 22), akit főként ő birt rá, hogy lemondjon hatalmas vagyonáról és visszavonuljon a világtól.

Szent Irmína szűz † 708. I. Dagobert frank király leánya volt és jegyben járt Herman gróffal. Völegényének halála után apáca lett; Trier mellett bencés kolostort alapított, ennek apátnője lett; buzgósága, alázata és szelidsége a közületet mintaszerűvé tette. Mikor Szent Villibrord (nov. 7), közbenjárására kolostorában megszűnt egy súlyos járvány, az echnernachi kolostor alapításához segítette hozzá a szent hittérítőt.

December 25.

Boldog Frà Angelico hitvalló † 1455.

Fegyverek zajában született s a kezdődő reneszánsznak gazdagságát és élvezetet hajszoló pogány világa környezte.

Ő maga azonban a lélek békéjét tartotta a legértékesebb kincsnek. Ez a béke nála hitéből, szegénység-szeretetéből és anyagi tisztaságából fakadt. Az Angyali Testvér (= Frà Angelico) elnevezést is elsősorban ezért a lelkiületéért és termé-

szetfölötti derűt lehellő festményeiért kapta. Szent Domonkos hú fia volt, s rendjének ősi programja szerint a béke evangéliumát hirdette. De nem szóval, nem tollal, hanem ecsettel. A lelki béke festője volt. Rendje régi idő óta a Beato (= boldog) névvel tiszteli, szűkebb hazájának népáhítata pedig ünnepét jan 8-án üli meg.

Valószínűleg 1387-ben született Vicchio mellett a Mugello völgyében, ugyanazon a Firenzétől északra fekvő festői vidéken, amely száz évvel előtte Dante korának legnagyobb festőjével, Giottoval († 1335) ajándékozta meg az emberiséget. Atyjának Péter, neki pedig Guidó volt a neve, s így Guidó (becézve: Guidolino) di Pietrónak, Péterfi (Petőfi) Guidónak hívták. Tizenöt éves lehetett, amikor Firenzébe került festészetet tanulni. Iskoláját, mestereit nem ismerjük. Nincs kizárva, hogy Benedek bátyjával együtt a miniatűr-festészetet tanulta. A két testvér korán került Boldog Dominici János (jún. 10) prédikációinak hatása alá. Ez a kiváló domonkos rengeteget fáradozott Firenze vallásos életének és Szienai Szent Katalin (ápr. 30) nyomán rendjének megújításán és igen sok fiatal embert toborzott Szent Domonkos zászlaja alá. Ezek közé tartozott Guidolino is, aki 1407-ben, húszéves korában bátyjával egyetemben a Firenzével tőzsomszédos Fiezőléban fölvette a domonkosok hófehér ruháját.

A fiezőlei rendház a szigorított domonkosoké volt, s csak egy éve keletkezett Dominici buzgóságából. Guidó mindjárt a beöltözés után a kortonai novíciátusba került, ahonnan csak egy év múlva, fogadalma után tért vissza az anyaházba. Ettől kezdve a rendi szokásnak megfelelően Frà Giovanni da Fiesole (Fiezőlei János testvér) lett a neve.

A fiezőlei tartózkodás ezúttal nem tartott sokáig. János testvérnek 14—15 rendtársával együtt már a következő évben vándorbotot kellett fogni. A pizai zsinat (1409) a szomorú emlékü nyugati egyházzsakadásnak azzal akart véget vetni, hogy az avignoni és a törvényes római pápa, XII. Gergely (1406—15) mellé harmadikat választott. A fiezőlei domonkosok már csak azért is a római pápa hűségén maradtak, mert rendi reformmozgalmuk vezére, Dominici közben XII. Gergelynek legbefolyásosabb bizalmi embere, sőt bíborosa lett. Minthogy pedig a firenzei köztársaság a pizai pápához állott, a fiezőlei domonkosok tanácsosnak látták éjnek idején a köztársaság területéről a folignói rendházba menekülni.

Folignóban, a szép Umbria kellős közepében tanulta a

fiatal Frà Giovanni a hét szabad művészetet, tanulmányozta a Szentírást és Aquinói Szent Tamásnak akkor már közkeletű nagy Summáját. Tanulmányainak ideje alatt bizony jobbára pihent az ecset. Öt év múlva (1414) a pestis Kortonába kényszerítette a menekülteket, s valószínűleg ott szentelték áldozópappá Jánost. Ekkor újra elővehette ecsetjét.

A kis szerzetescsapatot 1418-ban az a nagy öröm érte, hogy visszatérhetett Fiezőléba. A konstanzi zsinaton t. i. XII. Gergely épen Dominici rábeszélésére lemondott a pápai trónról, a pizai és az avignoni pápákat pedig letették, s az egész kereszténység legnagyobb öröme V. Márton (1417—31) személyében új pápát választottak. Dominici élvezte az új pápa bizalmát is (az ő követségében halt meg 1419-ben Budán), és így annak segítségével sikerült is testvérei számára a kilenc év óta árva anyaházukat visszaszerezni.

A visszatérés fordulópontot jelentett János életében. Amilyen buzgón végezte szerzetespapi teendőit, olyan szent lelkesedéssel fogott hozzá templomuknak és a kis kolostornak festményekkel való díszítéséhez. Emellett lassan egyre szélesebb körökből kapta megrendeléseit. Amire ennek a fiezőlei tartózkodásnak végére ért, freskói és oltárképei révén az egykorú krónika szavai szerint közismert volt «életének szentsége és csodálatos ecsetjének ügyessége». Abból a korból való pl. a Szent Szűz koronázása c. oltárképe (jelenleg a párizsi Louvreban). Első életrajzírója, a híres Vasari († 1574) gyakran elment a fiezőlei templomba megcsodálni ezt a képet. Valahányszor újra látta, mindig «páratlan öröm és édesség» ömlött el szívéen, és sohasem nézte meg anélkül, hogy valami újat ne vett volna észre rajta, és sohasem tudott vele betelni. «Azt mondhatná az ember, írja, hogy az ég boldog szellemei nem lehetnének különbek, ha csakugyan lenne testük. Nemcsak hogy valamennyi szent valósággal él a képen, hanem az embernek azt kell mondania, hogy a képet egy megdicsőült szentnek vagy angyalnak a keze festette.»

De amit Vasari elmondott az előbbi képről, az ráillik egész festészetére. A szép természetre a zsolnárosnak, Szent Ferencnek és Giottónak szemével nézett, s Dantéval a természetet Isten leányának, a művészetet pedig az ő unokájának tekintette. Sohasem festett mást, mint vallásos témát. Sohasem nyúlt ecsetjéhez anélkül, hogy előbb ne imádkozott volna, s az Úr Krisztus és a Szent Szűz arcát csak térdén állva merte, a megfeszített Üdvözítőt pedig csak könnyhul-

latás közt bírta festeni. Érintkezésében csupa egyszerűség és szívósság volt. «Nagyon szerény és nagyon egyszerű ember», «jóságos atya» — mondogatták róla rendi testvérei. Ő meg viszont, amikor csak tehetett, szeretettel örökítette meg rendjének megdicsőült nagyjait (Domonkos, Aquinói Tamás, Veronai Péter, Sziennai Katalin) és élő tagjait. Melegen elbeszélgetett mindenki vel s dicsőségének legmagasabb fokán is úgy alkalmazkodott a szigorú rendi szabályokhoz, mint a novíciátusból kikerült növendék. Ha valaki nála akart képet rendelni, azonnal a priorhoz küldte. Ha a hizelgők arról beszéltek neki, hogy művészetével ilyen meg olyan magas méltóságot nyerhetne el, ezt mondogatta: «Nem akarok én semmi más méltóságot, csak elkerülni a poklot és elnyerni a paradicsomot». S festészetével az emberekben is ezt a «nagyraagyást» akarta belevarázsolni.

Az 1436. év eleje hatalmas föladat elé állította. Rendje IV. Jenő pápa (1431—47) kegyéből megkapta a firenzei San Marco templomát és kolostorát. A templom restaurálásra szorult, s a kolostort újra kellett építeni. Medici Cosimo fejedelmi bőkezűségéből Michelozzo híres építész vezetése mellett ez meg is történt. A festés azonban Frà Angelicora várt. A feladatot hat évi munkával megoldotta. Kb. 40 képpel díszítette föl a templomot és a kolostorközöshelyiségeit, folyosóit és celláit. A múzeumma átalakított San Marcóban remekművei ma is a lélek békéjét és boldog derűjét árasztják a látogatóra. (A zarándok Jézus, amint két domonkos fogadja, A keresztrefeszítés, A kereszttről való levétel, Az angyali üdvözlet, Urunk színéváltozása, Madonna a szentekkel, Az apostolok áldozása stb.).

Az 1445. esztendő újabb fordulót hozott számára. IV. Jenő, aki sokat fáradt az utolsó évtizedek háboruszkodásai miatt romokban heverő Róma helyreállításán és szépítésén, s aki őt Firenzéből jól ismerte, az Örökvárosba szólította. A Santa Maria sopra Minervában lakott rendtársainál s a Vatikánban a 16. században lerombolt Szentségi-kápolnát festette. A későbbi hagyomány szerint a pápa annyira becsülte, hogy művészetéért firenzei érseknek akarta megtenni, s csak az ő alázatos tiltakozása után és az ő ajánlatára nevezte ki erre az állásra a domonkosrend egyik dicsőségét, Szent Antonint (máj. 10). IV. Jenő utódja, az első igazi ú. n. reneszánsz pápa, a jámborlelkű V. Miklós (1447—55) alatt befejezte az említett kápolnát s hozzáfogott a pápa dolgozószobájának fes-

téséhez. Ez az utóbbi a mai napig fönmaradt a Vatikánban, mint Szent István és Lőrinc kápolnája. A nagy pápa talán még elődjénél is jobban becsülte a szerzetes-művészt. Munkájáért évi 200 aranyat fizetett, olyan tiszteletdíjat, aminőt egyetlen más festő sem kapott akkor sehol a világon. Az Egyház fejének és az igénytelen szerzetesnek egymáshoz való viszonya igen barátságos volt. Erre utal egy fönmaradt anekdota. Egyizben a pápa ebédre hívta Frà Angelicot. A szigorú fölfogású szerzetes bájos naívsággal és közvetlenséggel azt válaszolta, hogy a meghívást csak priorjának engedélyével fogadhatná el...

Akkori római tartózkodását csak 1447 nyarán szakította félbe, amikor az orvietói dóm «új kápolnája»-nak mennyezetére festette Krisztust, mint a világ bíróját az apostolokkal.

Valószínűleg az 1450-i jubileumi év vége felé elhagyta Rómát, s a fiezólei rendházba vonult, amelyhez jogilag akkor is tartozott. Benedek bátyja akkor már két év óta halott volt. Bánatát enyhítette rendtársainak bizalma, akik őt a tőle annyira szeretett fiezólei ház priorjává választották. Elüljáróságának ideje alatt nem igen tudott nagyobb műbe fogni. Priorságának letelte után valószínűleg még Konstantinápoly elestének szomorú évében (1453) újra Rómába ment s tovább dolgozott a Vatikánban.

Életének utolsó éveiről semmit sem tudunk. 1455-ben, 67 éves korában minden valószínűség szerint márc. 18-án elszállt a lelke az égi hazába, amelynek szépségét csodálatos színeivel annyiszor vászonra, falra varázsolta. A Maria sopra Minerva-templomában temették el, nem messze a tőle annyira tisztelt Szienai Szent Katalintól. Sírfölriratát egy régi, de nem valószínű hagyomány szerint maga a sír szélén álló V. Miklós († 1455 márc. 24) írta. «Uram, Krisztusom — mondja a fölrirat —, ne azért dicsőítsen a világ, hogy új Apellesként (Apelles a görögök legnagyobb festője volt) támadtam, hanem azért, hogy minden keresetemet szegényeidnek adtam; mert vannak cselekedetek, amelyeknek a földön, s vannak cselekedetek, amelyeknek az égben van értékük.»

Frà Angelico művészi cselekedetei nagy értékek a földön s nagy értékek az Úristen szemében az égben. Hisz a nagy művész ezekkel ugyanúgy készítette maga számára az örök életet, mint alamizsnálkodásával és egyéb erényeivel, s ugyanúgy hirdette a béke evangéliumát, mint rendalapítója beszédeivel, és legnagyobb rendtársa, Szent Tamás, írásaival.

Ugyanerre a napra esik

Karácsony ünnepe, vagyis «a mi Urunk Jézus Krisztus születése test szerint» (lásd Máté 1—3. Luk. 1—2).

Szent Anasztázia lásd okt. 28.

December 26.

Szent István első vértanu † 34 körül.

Tisztelete mindjárt halála után kezdődött s a 4. század óta ünnepéről is van tudomásunk. S amióta csak ismeretes ez az ünnep, mindig december 26-án van.

De hogyan került a vértanuk királyának, az Úr Jézus Krisztusnak születésnapja és első vértanujának ünnepe egymás mellé? Erre a kérdésre a kronológia nem tud válaszolni. Hisz nem biztos, hogy az Úr földi születése dec. 25-én történt s nem valószínű, hogy István égi születése dec. 26-ra esik. A misztikus és kegyeletes elgondolás azonban megadja az egymásután magyarázatát. «Miért nő a karminpiros barátszefű a napos lejtőkön? Az a helye. S miért nő a betlehemí barlang lejtőjén a vérpiros vértanuság, a jászol mellett Szent István véres pálmája? Az a helye; az a köves, sziklás, meredek part. Krisztus szelleme erőben nyilatkozik meg; barlangjánál őrt a vértanuság áll» (Prohászka).

Az 5. század elejéről való szír Martirológium a Krisztus előtti idők emlékére szentelt nov 26. és dec. 24. közti időre nem teszi egy szentnek ünnepét sem: mert Krisztus nélkül nincs szentség és nincsenek szentek. Szerinte Krisztus misztikus testének tagjai, a szentek csak a főnek ünnepe után következnek s az első nem lehet más, mint az, aki legelőször követte az Urat a mennyeknek országába: Szent István.

Születési idejére nézve nincsenek adataink. Szent Pállal egyidejűleg Kr. u. 3 körül születhetett. Görög neve (stefanos = koszorú), műveltsége és működése kétségtelenné teszi, hogy hellenista, azaz arám nyelv helyett görögül beszélő zsidó családból származott. Hittudományi tanultsága és szentírásmagyarázatának iránya az alexandriai hellenista zsidók, különösen Philo által naggyá fejlesztett tudományosságban gyökerezik. Ezért lehetséges, hogy Egyiptom volt a hazája, vagy hogy Alexandriában tanult. A 4. századból eredő hagyomány a 72 tanítvány egyikének tartja.

Életére vonatkozólag az első biztos adatunk diákonussá

való választása. Ettől az időponttól kezdve egészen vértanúságáig pontosan tájékoztat életéről az Apostolok Cselekedeteinek 6. és 7. fejezete.

Az Úr mennybemenetele után egy-két évre a jeruzsálemi keresztény egyházközség igen meggyarapodott. A hívek számának szaporodásával bajok keletkeztek a jótékonykodás körül. A hellenisták zúgolódni is kezdtek az arám nyelvű zsidó-keresztények ellen, hogy özvegyeiket elhanyagolják a «mindennapi kiszolgálásnál». A tizenkét apostol erre egybe-hívta a híveket. «Nem volna rendjén, mondták, hogy az asztaloknál szolgáljunk s közben elhanyagoljuk az Isten igéjét. Azért, testvérek, szemeljetez ki magatok közül hét jószívű, Szentlélekkel és bölcseséggel teljes férfiút s bizzuk rájuk ezt a foglalatosságot. Mi meg majd könyörgéssel és az ige szolgálatával foglalkozunk.» A híveknek tetszett ez az indítvány, s megválasztották a hét férfiút, s az apostolok «imádság közben rájuk tették kezüket». A hét között a legelső István volt. Az Írás megjegyzi róla, hogy «eltöltötte őt a hit és a Szentlélek».

Az Apostolok Cselekedetei nem nevezik a hét férfiút diákonusoknak, szolgálatukat azonban a «diakonia» és a «diakonein» görög szavakkal jelölik. A szent hagyomány ezért teljes joggal bennük látta a legrégebbi egyházak 7—7 diákonusának őseit. Eszerint István volt az első diákonusok feje.

Munkája azonban nem merült ki az özvegy-, illetve szegénygondozásban. Segített az apostoloknak az igehirdetésben is. «Telve volt kegyelemmel és erővel és nagy csodákat művelt a nép között.» A jeruzsálemi hellenista zsinagógákban tömörült zsidók nem jó szemmel nézték ezt a működését s némelyek közülük vitába is szálltak vele. Azonban gyöngéknek bizonyultak s «nem tudtak helytállni a bölcsesség és Lélek előtt, aki szólott» belőle.

Vereségük bosszúra sarkalta őket. Embereket küldtek ki titokban, s azok azt híresztelték, «hogy hallották őt, amint káromló szavakat mondott Mózesre és az Istenre». Ennél nagyobb vádakat nem is terjeszthettek volna róla. Sikertelenül is fölizgatniok ellene nemcsak az egyszerű népet, hanem a nép véneit és az írástudókat is. A fölizgatott tömeg elfogta Istvánt s a szinédrium, a főtanács elé állította.

A legfőbb zsidó bíróság annak rendje és módja szerint a tanuk kihallgatásával kezdte a tárgyalást. A hamis tanuk

ilyeneket vallottak: «Ez az ember minduntalan a szent hely és a törvény ellen beszél. Hallottuk ugyanis őt, mikor azt hangoztatta, hogy: ez a Názáreti Jézus majd lerontja ama helyet s megmásvítja a hagyományokat, melyeket Mózes hagyott ránk». István hallgatta a tanuvallomásokat. A főtanács bíráinak szűrős szeme a 30 év körüli diákonusra volt szegezve. Az ő arcán azonban félelem helyett nyugalom és méltóság ömlött el, s rajta természetfölötti ragyogás látszott. «Olyannak látták orcáját, mint egy angyalét», jegyzi meg az 1rás.

A tanuk vallomása után a bíróság elnöke, a főpap, Istvánt szólította föl védekezésének előterjesztésére. Ő hosszabb beszédbe fogott. Vázolta benne a zsidó nép történetének főbb mozzanatait s ezzel kapcsolatban cáfolta az ellene fölhozott vádakot. A beszédet kemény szavakkal fejezte be: «Ti keménynyakúak, körülmételetlen szívűek és fülűek! Ti mindenkor ellenálltok a Szentléleknek, amiként atyáitok, úgy ti is. Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? Igen, megölték őket, kik az Igaznak eljövételéről jövendöltek, akinek ti most árulói és gyilkosai lettetek, ti, akik angyalok szolgálatával vettétek a törvényt, de meg nem tartottátok».

Fölháborodás és fogcsikorgatás volt szavaira a visszhang. István azonban akkor is nyugodt maradt. Szentlélekkel eltelve tekintett föl az égre, látta Isten dicsőségét és Istennek jobbjára felöl az Úr Jézust úgy, amint azt a halál előtt álló Úr magáról a főtanács előtt hirdette (Luk. 22, 69). Látomását el is mondta. A főtanács tagjai ezt már nem bírták elviselni. Kiáltoztak, bedugták a fülüket s minden törvényes alakiség mellőzésével népítéletbe fogtak. A vádlottat kihurcolták a városból s ott valószínűleg az északi várfalon kívül a Damaszkuszi kapu közelében megkövezték. István a szörnyű népítélet alatt imádkozott és mondotta: «Úr Jézus, vedd magadhoz lelke-met». Majd térdre esett s még akkor is fennhangon gyilkosaiért könyörgött: «Uram, ne tulajdonítsd ezt nekik bűnül». Ez után az imádsága után «elaludt az Úrban».

István volt az első, aki Jézus Krisztus hitéért vértanúságot szenvedett. Méltóképen lépett Urának nyomaiba s hősi magatartásával a világ végéig eszménykép marad a keresztény vértanuk számára. Halála 34 körül következett be. Istenfélő barátai gondoskodtak illő eltemetéséről s igen-igen megsiratták (Ap. Csel. 8, 2). Lucián áldozópap, aki 415-ben Jeruzsálem mellett Kafar-Gamalában megtalálta ereklyéit

(I. aug. 3), e férfiak közé sorolja a kiváló Gamáliei írástudót is.

Az első keresztény vértanúság megindította az első üldözést Palesztinában. Tarsusi Saul a leghevesebben üldözte a keresztényeket. S alig alvadt meg István vére a damaszkuszi kapu mentén, Saul elindult a damaszkuszi úton Palesztinán túlra (I. jan. 25). Az úton lehetetlen volt nem gondolnia a vértanura. Jól ismerte. Hiszen némelyek a tarsusiaknak jeruzsálemi zsinagógájából vitában is álltak vele. Láta bátor magatartását s megkövezésénél is jelen volt. Sőt az első kövezők, a hamis tanúk ruháikat «lábához tették le» s ő «egyértett az ő megöletésében» (Ap. Csel. 7, 58. 60). Hallotta imáját. De Damaszkuszba menet is csak gyűlölettel tudott rá gondolni. Amire azonban a város elé ért, másképp látott mindent. Amikor pedig megtérése után három évre Jeruzsálembé tért vissza (37 körül), töredelmesen sóhajtott fel az Úrhoz: «Mikor pedig Istvánnak, a te tanudnak vérét ontották, ott álltam, helyesltem és őriztem gyilkosainak ruháit» (Ap. Csel. 22, 20). Sőt ezután mintha István Pálnak eszményképe lett volna. Ő is a hellenista zsidóknak prédikált legelőször, zsinagógákban vitázott velük, beszédeiben István történeti módszert használta, gondolatait terjesztette. István hitére gondolhatott akkor is, amikor a diakonوسok legjelentősebb tulajdonsága gyanánt azt jelölte meg, hogy «tisztá lelkiismerettel őrzik magukban a hit titkát» (Tim. I. 3, 9). Röviddel vértanúsága előtt pedig utolsó levelének majdnem utolsó mondata István vértanu utolsó imájára emlékeztet: «Mindenkiben cserben hagyott, ne tudassék be nekik» (Tim. II. 4, 16).

Ősi hagyomány a kereszténységben, hogy Saul megtérését István imája eszközölte ki, hogy a nemzetek apostolát az Egyház számára az első vértanu szerezte.

Ugyanerre a napra esik

Szent Dénes pápa hitvalló † 268. Görög származású római prezbiter volt, mikor 259-ben Szent Péter örökébe került. Nagy körültekintéssel, határozottsággal, de egyben atyai szelídséggel vigyázott a hit tisztaságára, főként az akkoriban jelentkező Szentháromság-tagadó eretnekekkel szemben. Ebben az ügyben Alexandriai Szent Dénessel is nevezetes levelezése volt. Mikor a kappadókiai Cezáreát a barbárok kirabolták és földülták, vigasztaló levelet és segítséget küldött nekik. Mindenütt nagy tiszteletet szerzett Szent Péter székének.

December 27.

Szent János apostol † 100 körül.

Utolsó jeruzsálemi útjára indult az Úr Jézus Krisztus. Abban az időben volt ez, mikor a tanítványok megkérdezték tőle: Mester, most állítod-e vissza Izrael országát? És akkor hozzá járult Szalómé, Zebedeus fiainak anyja fiaival együtt «imádván őt és kérvén tőle valamit». Imádvá, térdén állva közeledik hozzá. A Nagy Király elé így kell járulni. És ő annak ismeri. A fiai beszéltek róla. Két szép fia, Jakab és János. Hogy sugárzott arcuk az örömtől, mikor a Jordán mellől visszatérve az első hírt hozták: Megtaláltuk a Messiást, Jézust Názáretből! Azután ő maga is látta: hatalmasnak a cselekedetben és a beszédben. S a szava nyomán, a tettei nyomán éled a reménység: visszaáll még Izrael országa!

Hogy milyen lesz?... Beszélt arról az Úr, de még sok mindennek kellett történnie, hogy egészen megértsék a beszédét, kivált hogy egy édesanya megértse, akinek két fia is ott van annak a várva várt Messiásnak a legközelében.

Szívesen adta őket. Nem bánta, hogy otthagyták a hálót; csak menjenek. És már csak arra gondolt minduntalan, hogy nemsokára áll majd az új ország királyi trónusa Dávid városában. S az ő fiai ott lesznek! Most, most, mikor közeledik a döntő pillanat, még ajánlani akarja őket.

Embernyi ember mind a kettő. János is, a kisebbik. Alig nőtt ki ugyan a gyereksorból, mikor utána ment az Úrnak, de azért már úgy emlegetik, mint a «mennydörgés fiát». Tüzes ifjúi hévvel buzgólkodik az ország érdekében. Ha a Mester nem mérsékli, tüzet kérne az égből a szamariai városokra, ahol nem fogadták be őket, mikor küldetésben jártak; és rátámad arra, aki nem jár Jézussal, mégis Jézus nevében akar ördögöt űzni.

☩ Az anyjuknak csak fiak, akik pártfogásra szorulnak. Azért megy most is Szalómé az Úrhoz. Mit kérhet ugyan?... «Mondd, hogy ez az én két fiam egyik jobboldon, másik baloldalon üljön országodban». Természetes, hogy ezen jár az esze, ezt kéri.

A fiúk tán restelkednek egy kicsit, hogy az anyjuk így elővezeti őket; de azért reménykedve is várják a választ. Elnézi őket az Úr. Jánost is, a szeretett tanítványt... «Nem tudjátok, mit kértek. Meg tudjátok-e inni a poharat, melyet

én inni fogok?» «Meg tudjuk» válaszolják, és harcokra gondolnak, mint amilyen talán a Makkabeusoké volt, vagy Dávidé a filiszteusok ellen. Tudnak ők kardot is húzni, vérüket ontani, életüket adni! Rájuk számíthat az Úr.

Pedig hát mennyire másféle lesz az a harc! Most még nem is sejtik. A Mester már tudja, hogy azt is becsülettel végig küzdik, ha eljön az ideje. «Az én poharamat ugyan inni fogjátok; de jobb vagy bal oldalamon ülni, nem az én dolgom, hogy megadjam nektek, hanem akiknek Atyám készítette.»

A többiek pedig, a tanítványok, bosszankodnak a két testvérrre. Valami ígéretfélét olvasnak ki a Mester szavaiból. Hát velük mi lesz? Ők nem voltak ott eddig? Nem lesznek ott ezután?... Ők is ott lesznek. De rájuk fér egy kis oktatás arról az országról, amire vágyakoznak: «Tudjátok, hogy a népek fejedelmei uralkodnak rajtuk, és nagyjaik hatalmat gyakorolnak fölöttük. Nem úgy lesz tiköztetek; hanem aki közületek nagyobb akar lenni, legyen a ti cselédetek, és aki első akar lenni köztetek, az lesz a ti szolgátok». És jelzi tovább a maga harcát. Ha ezt meglátják, *akkor* értenek, s ők is úgy csinálják: «Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és *váltásul adja életét sokakért*».

Nemsokára meglátták.

Elérkezett a kovásztalanok napja, amelyen le kellett ölni a húsvéti bárányt. Elküldte akkor az Úr Pétert és Jánost: «Menjetek, készítsétek el nekem a húsvéti bárányt». Útba is igazította őket, hogy rátaláljanak a házra.

Elkészítették.

János ott ül az Úr mellett; a szíve felől. Ő érzi legjobban, hogy «szerette övéit, mindvégig szerette őket». A véget is érzi már. Szólni keveset szól. Most a búcsúzó Krisztus beszél. Őt nézi, s lelkébe vésődik kitörülhetetlenül minden szava, minden mozdulata: amint felővezve, kendőt kötve maga elé, sorra mossa a tanítványok lábát... s amint Júdásnak a falatot nyújtja a tálból. Látja, hogyan viselkednek a többiek. Látja Péter megrökönyödését: «Uram, te mosod az én lábamat?» Es Júdást, mikor a falat vétele elmegy, hogy idejében befejezhesse az árulást. János már tudja róla. Megkérdezte csöndesen a Mestert. Neki megmondta.

És ott áll a kereszt alatt. Nem fogadkozott, mégis ott van. A többiek nincsenek, szétszaladtak. Hallgatja az utolsó ígéket. A kín és gyötrellem tengeréből törnek elő, mikor a haldokló elsőhajtja őket. És nem felejtí el, hogy ott is

bocsánatot ad a jobb latornak, hogy szomjúhozik lázas haláltusájában és hogy végrendeletét teszi: «Asszony, íme a te fiad... Fiú, íme a te anyád».

S azután... beteljesedett.

Mikor pedig fölvirradt a húsvét reggele s az asszonyok híreket hoznak a sírtól, Péterrel együtt siet utánanézni a dolognak. Előre szalad, hogy hamarabb érjen. Benéz a sírba, látja a gyolcsokat. Bemenni nem mer. Megérkezik Péter. Bemegy, körülnéz. János utána... Látott és hitt.

Az üres sír után hitte a Föltámadottat is. Együtt evett velük és szólott sok mindent az Isten országáról. Most már értették.

Ott volt a Galileai tengernél. Ismét kivetették a hálót... s ekkor megjelent Jézus. János ismeri föl elsőnek. S hallja itt a Péternek mondott szót: «Legeltesd az én juhaimat» s azt is, hogy milyen halállal fogja megdicsőíteni az Istent. A maga sorsát is hallja: «Akarom, hogy ő így maradjon».

Úgy is maradt.

Az első időkben a jeruzsálemi egyházban tevékenykedett. Szent Pál úgy keresi fel őt is, mint az Egyház egyik «oszlopát». Később, Szűz Mária halála után, Kisásziába ment és kevés megszakítással Efezusban élt. Domiciánus császár elfogatta és forró olajjal telt hordóba dobatta, s mikor onnan sértetlenül került ki, Patmosz szigetére számúzta. Késő öregkorában, mikor prédikálni már nem tudott, csak azt hangoztatta híveinek: «Fiacskáim, szeressétek egymást». S mikor hívei kezdték únni, s számonkérték: «Miért mindig ezt az egyet hajtogatod nekünk?» Ő azt felelte: «Mert így hallottam az Úrtól és mert, ha egymagában van is, elég».

Közben nőnek körülötte az apostoltanítványok, akik a 2. század egyházát kapcsolják az elsőéhez, ahhoz, amelyben még ottjártak és tanítottak, akik látták az Urat. János az utolsó közülük. Régen elköltözött a többi. Utolsónak maradván itt e földön, annál inkább hangoztatja bizonyágtételét: «Ami kezdettől fogva volt, amit hallottunk, amit szemünkkel láttunk, amit néztünk és kezünk tapintott az életnek Igéjéről — mert az élet megjelent — és mi láttuk és bizonyágot teszünk róla». (Ján. I. 1, 1 kk.)

És néz vissza több mint két emberöltőre s megírja Evangéliumát. Maga körül pedig összefogja, óvja, inti a kilencvenes évek keresztényeit látogatásaival, leveleivel. És néz előre a kifürkészhetetlen századokba, ezredекbe, a végtelen-

Szent János.

ségbe s az Apokalipszisben megírja az Istenország jövődő sorsát, küzdelmeit, örök reményeit. Mindezt írja: «hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és hogy hívén, életetek legyen az ő nevében».

Csendes halállal halt meg a 100. esztendő táján.

Ugyanerre a napra esik

Szent Tódor és Teofanész hitvallók † 845 k. Testvérek voltak és együtt léptek be a Jeruzsálem melletti Szent Szabbás kolostorba. Tódort rendtársai Konstantinápolyba küldték, hogy Örmény Leó császárt bírja reá képromboló rendeleteinek visszavonására. Azonban Dadogó Mihály császár őt és bátyját ismételten megvesszőztette; sőt később még gúnyverseket is tetovíroztak a képrombolók az arcukra. Ezért mindkettő a «Graptos», «írással jelzett» melléknevet kapta. Tódor végre is Szíriában számkivítésben belehalt a kínzásokba 841—43 között. Bátyját, Teofanészt, a katolikus érzésű Teodóra császárné niceai érsekké nevezte ki, s mint ilyen halt meg nagy tiszteletben.

Szent Nikáretész szűz † 420 k. Nikomédiában született előkelő családból. Különféle csapások között sem szűnt meg kiténni az irtalmasság cselekedeteiben és a szüzesség megtartásában. Utóbb Konstantinápolyba került. Itt Aranyszájú Szent János anyjira bicsülte, hogy a szűzek fölötti főséget akarta rábízni. De az ő alázatossága ezt elhárította. Mikor Szent Jánost száműzték, ő is elhagyta Konstantinápolyt. Azóta nyoma veszett életének. — Sok élet így torkollik bele ismeretlenül az örökkévalóságba.

December 28.

Del Bufalo Boldog Gáspár hitvalló † 1837.

Korán horgad, ami kampónak készül (Früh krümmt sich, was ein Haken werden will) — tartja a nép bölcsesége. Ez azt is mondja, hogy a nagy ember vonásait nem nehéz fölfedezni a gyermekarcon.

Tíz-tizenkétéves lehetett Gáspár, amikor a nagyböjt idején a kor szigorú gyakorlata szerint csak estefelé akart ételt venni magához. Hiába mondta neki édesanyja, hogy őt még nem kötelezi a böjti törvény, ő a legkomolyabban kijelentette: «Elég idős vagyok arra, hogy bünt kövessek el: miért ne legyen elegendő korom a böjtre?!» S minden lebeszélés ellenére böjtölt, s amit megvont magától, elvitte a szegényeknek. Ez történt tizenkétéves korában. De öt éves alig mult, mikor Szent Alajos példájára kezdte magát ostromozni, vezeklőinget öltött, s fadarabokat rejtett ágyába. El-

halványult, ha egyetlen szót hallott, s két napig nem lehetett szavát venni azután, hogy először találkozott megrögzött bűnössel.

Rómában született 1786-ban Háromkirályok ünnepén (jan. 6) s ezért a Gáspár névre keresztelték. Mélyen vallásos szülők gyermeke volt. Azok közé az ugyancsak sokak közé tartozik, akik zsenge gyermekkorban oltárt állítanak otthon s végigcsinálnak benne minden templomi szertartást, és azok közé a kevesek közé, akik a gyerekjátékok elhagyása után is kitartanak a papi hivatás mellett. A jezsuitáknak híres római kollégiumában tanult s tanulmányai csak megerősítették hivatásában. Szeretett ábrándozni arról, hogy mint hit-hirdető a pogányok közé megy majd s meghal hitéért. Amikor azonban nem bírta elérni azt a vágyát, hogy szerzetes lehessen, világi papnak ment. 1808 márciusában diákonussá szentelték s utána mindjárt 22 éves korában kanonok lett a római Szent Márk-bazilikával kapcsolatos társaskáptalanban. Pappászentelése ugyanabban az évben július utolsó napján történt.

A kezdő lendületével fogott hozzá a lelkipásztori munkához. Élénk tevékenységet fejtett ki a Szent Galláról nevezett szeretetház szegényeinek érdekében, sokat fáradozott a Santa Maria in Via templomában az éjjeli imaórákért s buzgón apostolkodott a papság nevelését előmozdító Szent Pál Apostol Egyesületben. De különös odaadással a Szent Vér tiszteletét terjesztette. Igen nagy volt az öröme, amikor egyik kanonoktársának segítségére lehetett a Szent Miklós-templomban a Drágalátos Vér tiszteletére 1808 dec. 8-án alapított társulat létrehozásában. Ez a társulat rövid időn belül a Szent Vér tiszteletének egyik legjelentősebb szervévé nőtte ki magát. Gáspár a lelkipásztorkodás egyéb területein is, különösen az igehirdetésből bőségesen kivette a részét.

Az 1809. évben Róma és a pápai állam súlyos megpróbáltatásoknak lett színterévé. A hatalom tetőfokán álló Napoleon megszállta az egész pápai államot s 1809 május 17 én a bécsi Schönbrunnban kelt elhatározásával VII. Pius (1800—1823) pápát megfosztotta világi hatalmától. Amikor a pápa részéről erre a vakmerő lépésre a támadók kiközösítése lett a felelet, az elbizakodott császár júl. 5—6 közötti éjjel fogságba hurcoltatta az Egyház fejét. Sőt a következő évben már engedelmességi eskü letételét követelte a pápai állam papságától. A papok legnagyobb része ezt megtagadta.

A császár fölháborodásában erre azt az utasítást adta ki, hogy az ellenállókat meg kell büntetni, sőt hogy a «leggonoszabbakat» egyenesen Korzika szigetének legkietlenebb vidékére kell deportálni. Körülbelül 200 papot ért akkor a számkivetésnek nehéz sorsa.

A «leggonoszabbak» közé tartozott a fiatal Del Bufalo kanonok is. Amikor fölszólították a hűségeskü letételére, a következő klasszikus tömörségű választ adta: «Nem tudom, nem tartozom, nem akarom letenni». Magatartásáért elhurcolták Rómából s több helyütt fogságban tartották. Gerincességéért kirótták rá a legnagyobb büntetést is: a korzikai számkivetést. Az ítélet végrehajtására azonban nem került a sor, mert Napoleon sógora, Murat Joakim király nem sokkal Napoleon bukása előtt megkegyelmezett neki.

Napoleon bukása (1814) meghozta a fogságba ejtett pápának és Gáspárnak is a szabadságát. A négyéves fogság csak megerősítette a hitvalló papot a szentszékhez való hűségében. Alig tért vissza Rómába, újult erővel kezdte meg közép Olaszország különböző helyein azt a 22 évi nagy-sikerű missziós munkát, amely a «szabadkőművesek pörölye» nevét szerezte meg neki. Egy ilyen missziós út alkalmával 1814 okt. végén a Spoleto melletti Gianóban prédikált. Ott egy teljesen elhagyott kolostorra és templomra lett figyelem. Akkor merült föl lelkében először a gondolat, hogy ezeket egyszerű missziósházzá lehetne átalakítani, ahol ő letelepedhetne néhány hasonló gondolkozású társával. Az első gondolatokat hosszú, komoly megfontolások követték, s a terv magának VII. Piusnak tetszésével is találkozott. Del Bufalo erre 1815 júl. 20-án lemondott kanonoki javadalmáról s még abban az évben aug. 15-én néhány világi pappal közös életet kezdett az említett kolostorban. Ezzel megvetette a Legdrágább Vérről nevezett misszionáriusok (szangvinisták, bufalinik) kongregációjának alapját.

Ez a társaság népmissziók tartására és az értünk ontott drága Vér tisztelésének előmozdítására alakult, fogadalmak nélkül. Egy ideig a kezdet szokásos nehézségeivel volt kénytelen küzdeni. Különösebb lendületre akkor kapott, amikor VII. Pius Gáspárt bízta meg a pápai államban a népmissziók vezetésével s 1821-ben ugyanott egyszerre öt házat alapított fiai számára. A pápa ezzel indította meg a briganti-világ ellen a komoly küzdelmet. Nem is bízhatta volna jobb kezekre ennek az akkor ugyancsak meggyült kelevénynek gyógyítá-

sát! Gáspár kiváló ékesszólása és meleg szeretete még a legmegrögzöttebb banditákat is kicsalta rejtekhelyeikről a missziós beszédekre, majd pedig a gyóntatószékbe. Joggal nevezték őt «a béke angyalának». Apostoli tevékenykedése közben összeütközése támadt a pápai hivatalnokokkal, s ezek befeketítették XII. Leó (1823—29) előtt. A pápa azonban hamar meggyőződött a vádak alaptalanságáról, és azután annyira értékelte Gáspárt, hogy Braziliába akarta küldeni pápai követnek. Az igénytelen misszionárius ezt a kitüntetéset, mint annyi mást, alázatosan, de a legnagyobb határozottsággal elhárította magától.

Saját társulatán kívül még egy intézmény létesítésében volt neki jelentős szerepe. Ő alapította De Mattias Máriával († 1866) egyetemben a Szentvér-imádó apácák egyszerű fogadalmas szerzetét. Ez a kongregáció az Úr drága vérének tisztelére és a leányifjúság nevelésére alakult.

Gáspár nem érte már meg társulatának végleges szentszéki megerősítését (1841) és egyik szép elgondolásának azt a nagy diadalát, hogy IX. Pius pápa 1849-ben a római forradalom megszűnésének emlékére az egész Egyházra kiterjesztette a mi Urunk Jézus Krisztus drágalátos vérének ünnepét (most júl. 1., régebben júl. első vasárnapja), amely addig csak az ő társulatának volt engedélyezve.

Hosszú és türelmes szenvedés után az Úr 1837-ben Aprószentek ünnepén (dec. 28) szólította magához életének 52. évében. Halála után két évre már megtörténtek az első lépések boldoggáavatása érdekében. A boldoggáavatás Rómában és környékén, főleg pedig az amerikai németek közt elterjedt fiainak és leányainak legnagyobb öröme 1904 dec. 18-án történt.

Ugyanerre a napra esik

Aprószentek ünnepe: azok a betlehemi kisdedek, kik az Úr Jézus Krisztusért elsőnek ontották ártatlan vérüket (Máté 2). Harca még képtelenek voltak koruk miatt, de győzelemre már képesek (Szent Ciprián).

Lerini Szent Antal hitvalló † 525 k. Pannóniában született és nyolcéves korában elvesztette atyját. Most nagybátyjához, a konstanzi püspökhöz került. Mikor pappá akarták szentelni, az Alpokba menekült. Itt két remetét talált, s velük élte a magányban a kemény önsanyargatás és imádság életét. Ezért rengeteg ember fölkereste. Újra menekült: a híres lerinumi kolostorban húzódott meg. Halála után is sok csoda hirdette szent Istenbarátságát.

December 29.

Becket Szent Tamás vértanu † 1170.

VIII. Henrik, az angol hitújítás szomorú emlékü megindítója hatalmi örületében különös lépésre ragadtatta magát: 1538 ápr. 24-én forma szerint megidézte a negyedfélszáz évvel korábban meggyilkolt Becket Tamás canterbury-i érseket, hogy számot adjon tetteiről. Mivel pedig a szent a megidézésnek természetesen nem tett eleget, a beszámíthatóság határán túljáró király harminc nap múlva annak rendje és módja szerint lefolytatta ellene a bírói eljárást: lázadás, macacosság és felségárulás címén halálra íteltette s az ítélet végrehajtásaként elrendelte ereklyéinek megégetését, a sírján levő drágaságok és ékszerek elkobzását s mindennemű emlékének, képének és szobrának megsemmisítését.

Becket Tamás, aki így kétszer esett a királyi zsarnokságnak áldozatul, a középkori angol egyház legdicsebb vértanuja, aki férfiass helytállásával és elvességével nagyobb szolgálatot tett az Egyház ügyének, mint egy légió egyházjogász. Angliai normann családból származott. Atyja, Gilbert, gazdag londoni kereskedő, anyja, Matild, pedig szaracén emir lánya volt, aki a monda szerint romantikus körülmények közt került össze férjével: Hazájában, Keleten megismerkedett a délceg keresztves vitézzel, aki kész volt hitveseként magával vinni hazájába. Azonban hirtelen haza kellett utaznia, s menyasszonya nem tudott az európaiak nyelvén mást, mint két szót: London és Gilbert. Az előbbivel eljutott Londonba, az utóbbival addig járta a város utcáit, amíg el nem jutott vőlegényéhez.

Ebből a normann-szaracén házasságból született Tamás 1118 dec. 21-én. Mivel már kicsiny korában kiváló szellemi képességeket árult el, szülei nagyon gondos nevelésben részesítették. Előbb odahaza, Mertonban és Oxfordban iskoláztatták, majd Párizsba küldték magasabb tanulmányokra. Innét hazatérve Tamás először egy gazdag rokonának, majd Theobald canterbury-i érseknek a szolgálatába lépett. Ebben az utóbbi minőségében gyors egymásutánban beverley-i prépost és canterbury-i fődiákonus lett. Bizalmi állásának mintaszerűen megfelelt; ura megbízásából két ízben (1143., 1152.) is ellátogatott Rómába és a legkényesebb feladatokat is közmegelegedésre oldotta meg. Az agg primás azzal jutalmazta

hűségét, hogy megengedte neki, hogy egyházbjogi tanulmányainak befejezésére egyidőre Bolognába és Auxerre-be távozzék.

Második tanulmányútja után a kevéssel előbb megválasztott II. Henrik király lordkancellárrá nevezte ki és egyúttal megbízta Henrik fiának nevelésével. Így a fiatal pap egy csapásra Anglia első embere lett. Helyzetébe tüneményes gyorsasággal beletalálta magát. Nagylábon élt, szerette a fényt és a pompát és szinte fejedelmi udvarral vette körül magát. Ha lóháton, kezében sólyommal vadászatra indult, vagy ha jobbában lándzsával harcra készült, mindig száz lovagból álló fényes kíséret járt nyomában. Állásából kifolyólag teljesen a király bizalmi emberének érezte magát és több ízben szigorú hangon figyelmeztette a főpapokat és bárókat esküjükre, hogy a király életét, becsületét és méltóságát életökkel is meg kell védelmeznüök. A király jogait egyben-másban kész volt az egyház jogait is feláldozni. Magánéletében azonban már ekkor kitünt erkölcsének tisztaságával, aszkétikus erénygyakorlataival és a szegények iránti bőkezűségével.

II. Henrik feltétlen bizalommal viseltetett ügyes kancellárja iránt. Szentül hitte, hogy az ő segítségével könnyen keresztül tudja majd vinni tervét, mellyel a korona jogainak az egyházra való kiterjesztését célozta. Mikor tehát az agg Theobald érsek 1161-ben meghalt, mindjárt megpendítette előtte a gondolatot. «Neked, mondotta, canterbury-i érsekké kell lenned.» Tamás azonban gazdag selyemöltözetére mutatva így válaszolt: «Szép szent az, akire ilyen fontos állást rá akarsz ruházni. Különben, ha komoly a dolog, akkor nekem minden eszközt fel kell használnom megválasztatásom elhárítására; mert ha én érsek lennék, nem maradhatnánk tovább is jóbarátok. Te ugyanis olyan dolgokat követelnél tőlem, amiket én mint érsek nem engedhetnék meg, s barátság helyett gyűlölet uralkodnék köztünk». A király azonban tréfára vette kancellárja prófétai szavait s megválasztása érdekében erős nyomást gyakorolt a canterbury-i káptalanra. A kanonokok többsége természetesen meghajolt a királyi akarat előtt, bár Tamásban egyelőre nem tudott mást látni, mint vadászt, harcost és világít. A szent azonban a bekövetkezendő veszedelmek előérzetében sokáig vonakodott elfogadni a választást és csak a pápai követ, Henrik pisai püspök sürgetésére hagyott fel ellenállásával. Mivel eddig csak

diákonus volt, 1162 jún. 3-án áldozópappá, a következő nap pedig püspökké szenteltette magát.

A felszentelés olyan gyökeres változást idézett elő Tamás életében, mely szinte páratlan a szentek történetében. A nagy világi szinte egyik napról a másikra szigorú aszkétává alakult át. A világi szórakozások helyébe szent komolyság, tanulás, imádság, önsanyargatás és ostorozás léptek s a fényes lovagi kíséretet a szegények és betegek elesett társasága váltotta fel. De talán még nagyobb változás állott be a szent politikai felfogásában. A kancellári tisztról mindjárt felszentelése után önként lemondott és ezentúl az Egyház jogainak megvédését tekintette legfontosabb feladatának.

Henrik egyre nagyobb elkedvetlenedéssel szemlélte egykori barátjának az ő számára megfoghatatlan elváltozását. Már néhány hónappal később egyik normann alattvalója kiközösítésének hírére így kiáltott fel: «Köztem és az érsek közt vége mindennek». A nyílt összeütközés küszöbön állt. A király a papi és világi törvénykezés kérdésében már az 1163 október 1-i westminsteri gyűlésen élesen szembe került az egyházi állásponttal. Az addigi szokásjoggal szemben ugyanis azt követelte, hogy a nyilvános bűntényt elkövető papokat először egyházi, azután pedig világi bíróság elé állítsák, míg Tamás és a püspökök az egyházi bíróság kizárólagos illetékességének fenntartása mellett szállottak síkra. Henriket annyira felingerelte a váratlan ellenállás, hogy haragtól szikrázó szemekkel és köszönés nélkül távozott a gyülekezetből. Később részint ígéretekkel, részint megfélemlítéssel mégis sikerült a maga részére vonnia az egész püspöki kart. Tamás egyszer csak azon vette észre magát, hogy egészen egyedül áll; hozzá környezetében mindenki azt hangoztatta, hogy a pápa is békét akar és engedelmességet vár tőle. Nem maradt tehát más választása, mint alávetni magát az «ország hagyományos szokásainak».

E «hagyományos szokások» összegyűjtésére és rendszerbefoglalására az 1164 jan. 26-án megnyílt clarendoni országgyűlés vállalkozott. A gyűlés azonban messze túllépte hatáskörét és egész sereg olyan határozatot hozott, mely a legnagyobb mértékben sérelmes volt az egyházra. Így pl. a megüresedett egyházi méltóságok betöltésébe messzemenő jogot biztosított az uralkodónak, a papok külföldi utazását királyi engedélytől tette függővé, a Rómába való föllebbezést egészen megtiltotta, a kiközösítés és az egyházi tilalom

kimondását királyi beleegyezéshez kötötte stb. A püspökök eleinte zúgolódtak a sérelmes határozatok ellen, de mikor arra került a sor, a végzést valamennyien megerősítették függő pecsétjükkel. A primás ellenben gondolkodási időt kért, hogy ilyen fontos tárgyat még egyszer meghányjon-vessen magában. De határozatlanságát csakhamar megbánta; Canterburybe érve szigorú vezeklésnek vetette magát alája és az egész esetről részletes beszámolót küldött a pápának. III. Sándor pápa szívesen megadta neki a kért felmentést s egyúttal határozottan elutasította a clarendoni végzések megerősítését.

A király most már elhatározta, hogy bármi úton-módon tönkre teszi egykori barátját. Az 1164 okt. 8-i northamptoni nagy nemzeti zsinaton maga lépett fel ellene panaszosként. Fényes védekezése ellenére a szolgálalkú bírák ötszáz fontnyi bírság megfizetésére kötelezték az ártatlan főpapot. Másnap Henrik újabb ötszáz fontot követelt tőle egy régebbi ajándéka fejében, melyet azonban most hirtelen kölcsönnek minősített át. Harmadnap újabb hazug ürügyön már negyven-ezer márkát kívánt. Tamást a sok izgalom és a bánat ágyba döntötte; a király pedig eskü alatt kijelentette: «Vagy én nem leszek többé király, vagy ő megszűnik érsek lenni». Ilyen előzmények után virradt fel október 13-a, az ítélethozatal napja. A szegény primás minden emberi segítségtől megfosztva és egyedül Istenben bízva lépte át a törvényszéki terem küszöbét. Itt először a gyáva püspökök támadtak rája. «Egykor, mondották, primásunk voltál, de többé nem vagy az, mert a királyi hagyomány ellen kifejtett ellenállásoddal megszegted a király iránti hűséget. Mi tehát árulónak és esküszegőnek nyilvánítunk téged és elszakadunk tőled és fellebbezünk a pápához, aki elé im ezennel megidézünk». Ezalatt a mellékteremben összegyűlt bárók börtönbüntetésben egyeztek meg. Mikor azonban Leicester gróf nevökben ki akarta hirdetni az ítéletet, Tamás nagy méltósággal fellelkedett és ünnepélyesen a következő kijelentést tette: «Ti gyermekeim vagytok Istenben, és sem a jog, sem az ész nem jogosít fel benneteket arra, hogy atyátok felett ítélkezzetek. Azért elvetem törvényszékteket, és a viszály eldöntését a pápára bízom. Hozzá fellebbezek s a katolikus Egyház és az apostoli szék védelme alatt távozom innét». Ezután mit sem törődve a rája szórt szidalmakkal és az utána dobott szalmacsomókkal, felemelt fővel távozott a teremből. Mivel

azonban egy pillanatig sem érezte magát biztonságban, Keresztély testvér néven álrühában még azon éjjel tengerre szállott és hosszú viharos hajózás után nov. 3-án Flandriában partra szállott.

Henrik ekkor nyíltan árulónak nyilvánította a menekülő főpapot és megtorlásként valamennyi rokonát, még az öregeket, nőket és gyermekeket is számkivetésbe küldötte; előbb azonban kötelezte őket, hogy mindannyian az érsek elé járulnak és részletesen elmondják neki miatta kiállott szenvedéseik történetét. Másrészt minden követ megmozdított, hogy VII. Lajos francia királyt előkelő vendégének kiutasítására bírja. Lajos azonban megvetéssel utasította el magától a nemtelen ajánlatot. III. Sándor pápa szintén sietett védelmébe venni az egyház jogainak elszánt harcosát; újból megerősítette őt primási méltóságában s ideiglenes tartózkodási helyül a pontigny-i cisztercita kolostort jelölte ki számára. Innét azonban később, mikor Henrik az angol ciszterciták kiutasításával fenyegetőzött, önként távozott és a francia Sensban vont a meg magát.

A számkivetés közel hat esztendeig tartott. Ennyi időbe tellett, míg a pápának és a francia királynak sikerült valamennyire megengesztelni Henrik adáz haragját. Az ünnepélyes kibékülés 1170 július 22-én ment végbe a Freiteville melletti síkon. A király teljes bűnfeledést és javulást ígért. Egy ideig valóban ügylátszott, mintha egykori kancellárja iránt érzett régi szeretete újból fellángolt volna. De a kíséretében levő sok ármányszövő csakhamar munkába lépett és ismét eltöltötte lelkét bizalmatlansággal. Tamásnak már néhány hét múlva tapasztalnia kellett, hogy a király kibékülése nem volt őszinte. Mindazáltal ügye igazságában bízva december 1-én mégis hazaindult. Otthon nagy lelkesedéssel fogadták; a nép ujjongva tódult eléje és virágokkal hintette be útját. De az öröm nem sokáig tartott. Érsekségét teljesen feldulva és felforgatva találta; hozzá a király fenyegetve követelte tőle a pápa által felfüggesztett yorki érsek, londoni és salisbury-i püspökök feloldozását. Ő kijelentette, hogy ez nem áll hatalmában, mivel a kiközösítést a pápa mondotta ki. Karácsony napján pedig felment a szószékre és átkot mondott mindazokra, akik egyenetlenséget szítanak közte és a király közt. Erre az érdekelt püspökök azonnal a bayeux-i királyi udvarba siettek és Tamás eljárását lázadásnak tüntették fel. Henrik haragja vadul fellángolt, szeme villogott, arc-

színe elváltozott, kezét összecsapta és féktelen dühében így kiáltott fel: «Mit, ez a kamasz, aki egy sánta gebén jött udvaromba, felemeli lábát, hogy engem megrugjon? Hát ezek között a gyávák között, akik kenyeremet fogyasztják, nincs egy se, aki megszabadítana ettől a nyugtalan vérű paptól?»

E meggondolatlan szavak hallatára négy udvari lovag (Reginald Fitz Urse, Tracy Vilmos, Moreville Hugó és Britó Richard) azonnal összebeszélt és késedelem nélkül hajóra szállott, hogy a kívánt szolgálatot megtegye a királynak. December 29-én délután léptek az érsek szobájába és fenyegetve követelték tőle a kiközösített főpapok feloldozását. Tamás azonban félelem nélkül kijelentette: «A yorki érseket a pápa közönsítette ki és egyedül ő oldhatja fel; a többi püspököt feloldom, míhelyt a szokásos esküt leteszi. Hasztalan fenyegettek engem. Ha Anglia minden kardja fejem fölött függ is, akkor sem félemlíthettek meg; az Istenért vívott harcra mindig készen találtok». E szavak hallatára a lovagok eltávoztak, hogy fegyvereket hozzanak és nemsokára lehetett hallani, hogy baltáikkal betörték az udvari kaput.

Tamás ezalatt a templomba ment vecsernyére. Mikor azonban barátai be akarták zárni a kapukat, ő megtiltotta nekik: Isten templomát nem szabad elsáncolni mint valami várat. Visszautasította azt az ajánlatot is, hogy a kriptában rejtőzzék el, hanem szilárd léptekkel felment a kórusba. Ekkor a lovagok kivont karddal benyomultak a templomba és fennszóval kiáltozni kezdtek: «Hol az érsek, hol az áruló?» «Itt vagyok, én az érsek, de nem az áruló, felelte Tamás szilárdan, mit akartok Isten házában fegyveresen?» «Oldd fel a püspököket, különben meg kell halnod». «Én nem oldhatom fel őket, mondotta újból, míg elégtételt nem nyujtanak. Különben kész vagyok Uramért meghalni, hogy az Egyház véremmel ismét visszanyerje szabadságát és békéjét.» Erre az orgyilkosok rárontottak és ott az Úr szent oltára előtt levágták. Utolsó szavai ezek voltak: «Uram, kezeidbe ajánlom lelkemet».

III. Sándor pápa már három év múlva, 1173 március 12-én szentté avatta az Egyház jogainak rendíthetetlen védőjét, aki életét adta meggyőződéséért. Henrik király pedig kénytelen volt megalázni magát és a clarendoni határozatok visszavonásán felül elzarándokolni ártatlan áldozatának csodákkal megdicősített sírjához. Tamás különösen az északi országokban: Angliában, Dániában, Svéd- és Norvégországban az egész középkoron át igen nagy tiszteletben állott.

Ugyanerre a napra esik

Szent Dávid király † 972 K. e. Életét, bűneit és bűnbánatát leírják a Királyok könyvei I. 16—III. 2.

Szent Trofimusz vértanu † 70 k. Szent Pál utitársa utolsó jeruzsálemi útjában (Ap. Csel. 20, 5 ; 21, 29). Rómában szenvedett vértanúságot.

December 30.

Ifjabb Szent Melánia özvegy † 439.

Nagyanyja idősebb Melánia volt, ki 372-ben felejtethetetlen meglepetést szerzett előkelő családjának s a gyönyörökbe merült császári Rómának: Mikor 22 éves korában özvegy-ségre jutott, 6 éves egyetlen kis fiát, mint Szent Paulinus is írja róla, letépte kebléről s az Üdvözítő ölébe helyezte — Istenre bízta nevelését. Majd finom ruháit a vezeklők kötösével cserélte föl, kivonult elhúnyt férjének, Valérius Maximusnak pompás palotájából és Jeruzsálembe költözött, hol bűnbánó, önsanyargató életet kezdett. Istenben élő szent magányát csak egyszer szakította meg; 30 évvel azután, hogy Rómát elhagyta. Hírét vette ugyanis, hogy fiának, Valérius Publicolának egyetlen gyermeke, az ifjabb Melánia szeretné életét teljes elvonultságban Istennek szentelni, de atyja hajthatatlan ellenáll. Visszatért tehát rövid időre övéi közé, hogy unokáját szándékában megerősítse s ha lehet, fia szívét is Istenhez fordítsa.

Ekkor az ifjabb Melánia már a végső harcokat vívta hivatásáért. Szinte gyermekségétől fogva forró vonzalmat érzett a szűztiszta vezeklő élet iránt. Mivel azonban a Valérius-család utolsó sarja volt és rengeteg vagyon egyetlen örököse, atyja megmásíthatatlan akarátának alávetette magát és férjhez ment egy távoli rokonához, az ugyanolyan előkelő és gazdag Piniánushoz. Mivel Piniánus is jólelkű és istenfélő volt, Melánia bizalommal közölte vele a szűzi megtartóztatás után való vágyakozását és esedezve kérte beleegyezését. A válasz, melyet kapott, nem volt ugyan egészen kedvező, de Melánia belenyugodhatott. «Légy türelemmel, míg két gyermekünk születik, kire vagyonunkat hagyhatjuk; azután, ha Isten is úgy akarja, mind a ketten lemondunk a világról». A két gyermek megszületett. Az első egy kis leány volt; a második koraszülött fiú, kinek egy napos kis élete

halálos veszedelmet hozott az édesanyjára. Piniánus Szent Lőrinc vértanu sírjához ment élet-halál közt lebegő feleségéért imádkozni. Melánia üzenetet küldött utána: «Igérd meg Istennek, hogy ezentúl mindketten megtartóztatásban fogunk élni; majd megtapasztalod azután Krisztus csodás hatalmát!» Piniánus meghozta a kért áldozatot és felesége életét kapta vissza érte. Nem sokkal később első gyermekük is meghalt és vigasztalan szomorúság borult a családra. Abban a lelki állapotban atya sem vette rossz néven, hogy Melánia a világgal minden érintkezést megszakított s nagyon egyszerűen öltözködött. Arról pedig csak Isten tudott, hogy Piniánus nem volt már férje, hanem testvére.

Hivatásának útján az új állomást új szenvedés árán kellett elérnie Melániának. 404-ben meghalt atya. Az atyát és leányát rajongó szeretet fűzte egymáshoz, s ezért Melánia szívét atya halála kimondhatatlan fájdalommal töltötte el. Azonban Valérius Publicola merőben világias gondolkozásával folyton gátat vetett Melánia hősi törekvéseinek. S ezért Melánia keservesen megsíratta ugyan földi atya elvesztését, de egyúttal úgy érezte, hogy szabad út nyílt meg már most előtte a tárt karokkal váró mennyei Atya felé. A szép és életerős, tehetséges és művelt, bájos és mindig vidám Melánia, kit úgy neveltek mint egy királykisasszonyt, ki kedvence és gyönyörűsége volt családjának, lemondott a világról és minden pompájáról. Kiköltözött a Mons Coeliuson épült palotából, melyhez nem volt hasonló Rómában. Követte anyja, Albina és férje, Piniánus. Ekkor Melánia 21 éves volt és Piniánus 24.

A városon kívül, az appiai úton levő villájukban telepedtek meg. Lelki megtisztulás céljából szigorú önsanyargatásra fogták magukat és egyik szentéletű rokonuk példájára ötnapos böjtöket tartottak. Azonban csakhamar azt kellett tapasztalniok, hogy jó módhoz szokott testük nem bírja a hosszú böjtölést s így vállalkozásuk erejüket föltülmúlja. Melánia ekkor így szólt Piniánushoz: «Lehetetlen olyan elkényeztetett embereknek, mint mi vagyunk, egyszerre ilyen kemény testi sanyargatást végeznünk. Kezdjük az irgalmasság cselekedeteivel.» Lelkiéletüknek ez az irányváltozása az utasok és a rabságban levők iránti irgalmasság gyakorlásában nyilvánult meg. Házukat megnyitották a Rómába jövő idegenek számára; valóságos zarándokházzá tették, hol főképen az Örökvárosba zarándokló püspökök és papok kaptak szállást

és ellátást. Ezen a címen sok előkelő és tudós egyházi személy fordult meg Melánia házában, kiknek jelenlétét arra használta fel, hogy lelkiekben és a szent tudományokban gyarapodjék. Majd észbe vették Szent Ágoston intelmét: «Az urak legyenek atyák és házuk népét vezessék Istenhez, vagyis szoktassák rabszolgáikat vallásos és erkölcsös életre», és a mérhetetlen földbirtokaikon levő rabszolgákra fordították könyörületes szeretetüket. Igaz hitre és jó erkölcsökre tanították, emberhez illő életmódra igyekeztek szoktatni őket; évről-évre sok ezernek, az egyik évben egyszerre nyolcezernek adták vissza szabadságát s vagy rendelkezésükre bocsátották a független élet kezdésére szükséges anyagi eszközöket, vagy ha megfelelőbb volt, jóérezsű keresztény urak birtokán helyezték el őket; akiket pedig a lelkiéletre fogékonyak és az istenszolgálatra alkalmasoknak tapasztaltak, azok számára kolostorokat alapítottak. Melánia valósággal a rabszolgák anyja és tanítója lett.

Ennek a szerető emberszolgálatban és imádságos bensőségben eltöltött időszaknak véget vetett a gótoknak Rómával szemben tanúsított egyre fenyegetőbb magatartása. Melániát féltő aggodás szállta meg, hogy betörés esetén a vad gót katonák bántalmazni fogják a hozzája szegődött és lelki vezetése alatt élő szüzeket. Ezért két régi eszméjének megvalósítására gondolt, hogy t. i. vagyonát kiosztja az egyházaknak és szegényeknek, azután pedig több előkelő római nő, köztük nagyanyja példáját követve Jeruzsálembe költözik. A Valérius-családnak a szó igazi értelmében mérhetetlen vagyona volt, s ez most mind Melániának az egyetlen örökösnek szabad rendelkezésére állott. A városban a Mons Coeliuson levő palota, melynek megfizetésére maga a császári család sem rendelkezett elegendő pénzzel, és az appiai úton fekvő villa, a Valériusok földi paradicsoma, csak kis része volt az óriási vagyonnak. Hatalmas földbirtokaik terültek el a Pó völgyében, Apúliában és Campaniában, Itálián kívül Sziciliában, Galliában, Hispaniában, Britanniában, s végül az afrikai partokon, melyeknek évi jövedelme meghaladta a 120.000 font aranyat. Erre a rengeteg vagyona vonatkoztatta Melánia az Úr Jézus szavait: Add el, amid van, és oszd a szegényeknek! Eladta, a nélkülözők és az egyházak közt szétosztotta s mikor a gót csapatok 410-ben Itáliát szelvében-hosszában fosztogatták, a Valériusok vagyonának tekintélyes részét a Pó vidékétől Sziciliáig Melániának jótékony kezei már jó-

val előbb a rablóknak hozzá nem férhető égi kincstárba hordták össze. Ekkor Melánia háznépével már Messzinában volt, hol palotája ablakából szorongó szívvel nézte a szomszédos itáliai partokon füstölő romokat.

Az itáliai birtokok eladása és szétosztogatása után az afrikai javak kerültek sorra. Melánia Messzinából áthajózott Afrikába, hol életszentségének és bőkezű adakozásainak messze terjedt híre megelőzte és meleg fogadtatást biztosított számára. Az egyházak tárt karokkal várták és mindegyik forrón kívánta magának azt a szerencsét, hogy Melánia övéivel körében telepedjék meg. Hosszabb-rövidebb látogatások után, melyeket a különböző püspöki székhelyeken tett, Tagasztét választotta lakóhelyül, mivel egyrészt a csendes kis vidéki várost alkalmasnak ítélte az elvonult, bensőséges életre; másrészt pedig remélte, hogy a Szentírásban járatos tudós Alypius püspöktől majd sokat tanulhat. A szíves vendégszeretetet és lelki gyarapodást, melyben a tagasztei egyház részesítette, utóbb azzal viszonzta, hogy legnagyobb afrikai földbirtokát a nagyon szegény tagasztei püspökségnek adományozta.

Útjuk következő állomása Alexandria volt. Itt nem sok időt töltöttek. Minél közelebb értek végső céljukhoz, annál kevésbé volt nyugtuk-maradásuk. Áhítatuk a vágy türelmetlen szárnyán vitte őket Jeruzsálem felé. Végre ott voltak! Az Úr Jézus sírja közvetlen közelében telepedtek meg, mivel szívük legforróbb áhítata ide kötötte őket. Melánia és anyja Albína a nők, Piniánus pedig a férfiak számára rendelt zárándokházban vett szállást. Melánia a szent helyek közelségétől ihletve új lendülettel és fokozott igyekezettel folytatta azt a munkás, vezeklő és imádságos életet, melyet megszokott 130 felszabadított rabszolganő számára alapított afrikai kolostorában. Évenként négyszer végigolvasta a Szentírást; szorgalmasan hallgatta tudós egyházi férfiak tanításait; állandó olvasmányai voltak a latin és görög szentírásmagyarázók munkái. Testét szigorú fegyelemben tartotta; naponként csak két órát aludt; szombat és vasárnap kivételével minden nap böjtölt. Idejének egy részét arra használta fel, hogy gondos szép írásával régi kéziratokat másolt, melyek eladási árát szegények és szerzetesek ruházására és táplálására fordította. Mindenki szeme elől rejtőzve az egész napot cellájában töltötte, hogy annál közelebb legyen Istenhez és meleg bensőségben érintkezzék vele. Csak este jött elő, mikor a szerzetesek az Úr menny-

bemenetelének bazilikájából eltávoztak és az ajtókat bezárták. Azokban a magányos csendes órákban, mikor már senki sem virrasztott, a zárt templomajtó előtt földre borulva átímádkozta az éjtszakát, mint Krisztus Király földi palotájának hűségesejjele óre. Az egyetlen emberi hang, mely még akkor is folytatta az imádás hódolatát, mikor már minden ajak elnémult!

Mialatt Melánia Sziciliából Jeruzsálembe ért, Hispániában békésebb viszonyok álltak elő és lehetővé vált ottani tekintélyes birtokainak értékesítése is, amit egykori megbízható rabszolgája kedvezően intézett el. Ez a pénz tanulmányútra és jótékonyásra volt szánva. Az volt ugyanis Melánia szándéka, hogy Egyiptomba megy, végiglátogatja a remeteségeket, adományaival enyhíti inséges helyzetüket és közben eltanulja szent életmódjukat. Anyját pedig megkérte, hogy míg ő férjével távollesz, építsen számára faragatlan fából cellát az Olajfákhegyén. Az egyiptomi útról sok jámbor okulással tért vissza. A cella is készen várta. Vízkereszt ünnepe után ide vonult vissza és megkezdte azt az életet, melyet a puszták remetéitől eltanult; amennyire testben élő ember számára lehetséges, teljesen elszakadva a földtől, hűsvétig teljes egyedülletben elmélkedett a mennyei dolgokról.

A Jeruzsálemben történt megtelepedés óta 14 év telt el, mikor 431-ben meghalt Albína, ki erényeivel sok épülést szerzett a szent helyeken alakult népes szerzetes telepnek. Melánia sírva borult anyja áldott holttestére és hálás meghatottsággal gondolt arra a kimondhatatlan nagy alázatosságra és áldozatra, mellyel anyja az ő nyomaiban járt. Rómától Jeruzsálemig, a Mons Coeliuson díszeskedő pompás palotától az Olajfákhegyén vert kemény hajlékig. Albína Melániának nemcsak anyja, hanem legjobb tanítványa, önfeláldozó támasza és lelkes bámulója is volt. Az Olajfákhegyén annak a cellának a szomszédságában lelt nyugvóhelyet, melyet egyiptomi távolléte alatt Melánia számára építtetett. Melánia anyja sírját liliomokkal, liliomos lelkekkel ékesítette fel, amennyiben elhunyt anyja emlékére sírja közelében női kolostort épített, melybe kilencven veszélyezett vagy a bűnből kimentett leányt vett fel. Mindennel ellátta őket s viszonzásul tiszta életet kívánt tőlük. «Kiszolgáljak beneteket mint szolgálóleány és semmiben sem szenvedtek hiányt. Csak férfiakhoz ne közelgedjete!» Lauzus gazdag konstantinápolyi úr bőkezűség-

Ifjabb Szent Melánia.

ből még fürdőt is rendezett be számukra, kiknek anyja és testvére, alapítónője és nevelője volt egy személyben. Énnél az alapításnál való közreműködése volt az utolsó szolgálat, melyet Piniánus Melániának tett. Mielőtt ugyanis elérkezett volna Albína halálának első évfordulója, Piniánus meghalt. Az Olajfákhegyének azon a helyén, hol a szent hagyomány szerint az Úr Jézus az utolsó ítéletről beszélt apostolainak, Melánia buzgóságából röviddel előbb épült egy Apostoleumnak nevezett kis kápolna. Ebben temette el Piniánust, ide hozta át anyját is s önmaga számára új cellát épített a kápolnácska falába.

Mint szerettei földi maradványainak hűségese őrzője, két vagy három évig maradt Melánia az Apostoleumban. Idejét drága két halottjéért való imádság és önsanyargatás, valamint a női kolostor vezetése foglalta le. Közben új alapítás gondolata érlelődött meg lelkében. Két régi bazilika állott az Olajfákhegyén, az Úr mennybemenetelének és vér-verejtékes haláltusájának színhelyén. Száz évvel előbb Nagy Konstantin és anyja Szent Ilona építették, abban az időben azonban nagyon elhanyagolt állapotban voltak. Nem volt papjuk, ki gondozza, még kevésbé papság a zsolozsma végzésére. Melánia eltökélte, hogy férfi kolostort alapít, melynek szerzetesei a két bazilikában végzik majd a nappali és éjjeli istentiszteletet s szeretteiért is imádkoznak. A terv készen volt, csak pénz kellett hozzá. S íme, egy napon nagy összeg pénzt adott át egy jámbor ember Melániának. Egy év sem kellett, és már ott állott a mennybemenetel-bazilikája mellett az új kolostor, és éjjel-nappal zengett a zsolozsma.

Élete végére két kitüntető nagy örömet tartogatotta Gondviselés Melániának. Anyai nagybátyja Voluziánus 436-ban mint a nyugati császár követe a keleti császári udvarban, Konstantinápolyban tartózkodott. Melániát látni kívánta s levélben magához hívta. Melánia nem habozott vállalni a hosszú téli út fáradalmait és veszedelmeit; remélte, hogy találkozásuk jó hatással lehet pogány nagybátyja lelkére. Az isteni Gondviselés úgy rendelte, hogy Voluziánust súlyos betegen találta, s Melánia lett az Isten eszköze, hogy Voluziánus mint keresztény halt meg. Ez a nagy öröm annyira elfoglalta a lelkét, hogy észre sem vette azt a megkülönböztetett figyelmet és tiszteletet, melyet ott tartózkodása alatt maga a császári udvar tanusított iránta. A következő év húsvétjára érkezett vissza Jeruzsálembe. Szerzetesei nagy

örömmel fogadták; maga pedig gyönyörűséggel látta, hogy távolléte alatt fegyelműkben és buzgóságukban nem esett kár. A másik öröm Eudokia császárné látogatása volt, ki a Szentföld látogatására jött és sok időt töltött Melánia kolostoraiban.

439-ben Melánia lement Betlehembe, hogy a szent karácsony estét unokahúga, a szentéletű Paula társaságában töltsse. Szentáldozás után ezzel búcsúzott el tőle: «Imádkozzál értem, Kedvesem, mivel a karácsonyi ünnepeket ezentúl nélkülem fogod ünnepelni. Utam rövidesen végére ér». Másnap, Szent István vértanu ünnepén szokás szerint felolvasta a kórusban a szent vértanuságának történetét a Szentírásból. Mikor az olvasás végére ért, megáldotta leányait: «Isten tartson meg jó egészségben és áldjon meg benneteket. Ami engem illet, nem olvasom többé a mai szent leckét nektek. Hív az Isten, és vágyódom bevonulni az örök nyugalomba». Ekkor még teljesen egészséges volt. Mire az éjjeli istentisztelet ideje elérkezett, lázba esett. A betegség egyre súlyosabb lett, s öt nap múlva elközelgett utolsó órája. Az orvosok mindent megtettek megmentésére, ő pedig szelíd mosollyal nézte a hiábavaló fáradságot: «Ha ez a nap lealkonyodik, hív az Isten. Szót hallottam bensőmben, mely így szólt: bármit tesznek is, nem ér semmit, mivel üzenet ment érted. Minek hiába erőlködni? Az ember nem állhat ellen Istennek». Felvirradt a vasárnap, Melánia kedves napja. Házipapja misét mondott, de zokogástól fuldokló szavait Melánia nem érthette. Maga figyelmezteti: «Hangosabban, Atyám, hogy a miseimát követni tudjam». Szentmise után megáldozott. Este Juvenális püspök kezéből az nap harmadszor vette az Oltáriszentséget, s mikor a szent test vétele után az akkori idők szokása szerint a püspök kezét megcsókolta és ajka ament mondott, ugyanabban a pillanatban lelke mennyei Jegyesével örökre egyesült.

Geronius, Melánia házi papja és életírója, sokszor ismétli mint Melánia egész életének alapjellegét: «Isten az ő szolgálójának, Melániának minden kívánságát teljesítette». Ennek a rendkívüli nagy kegyelemnek az volt a forrása, hogy Melánia viszont mindenben Isten tetszését kívánta és kereste.

Ugyanerre a napra esik

* **Valfré Boldog Sebestyén** hitvalló lásd jan. 30.

December 31.

I. Szent Szilveszter pápa hitvalló † 335.

Szent Szilveszter pápa a naptárban és az egyháztörténelemben egyaránt különleges helyet foglal el. A naptárban, mint a polgári év utolsó napjának védőszentje, az ő és új esztendő határmezején áll s mintegy magasabb harmóniába fogja össze a mult kudarcain kelt busongásunkat és a jövőbe vetett reménységünket. Nagyjából ugyanilyen helyet foglal el az egyháztörténelemben is. Ő a kereszténység történetének boldog Józsuéja, kinek az üldözések véres századai után megadatott nemcsak meglátni, hanem birtokba is venni a szebb és biztatóbb jövő ígéretföldjét. Míg ugyanis ifjúsága az üldözések legvéresebb éveivel esett össze, addig alkotó férfikora a keresztény szabadság tavaszodásának időszakában jutott kifejtőzésre.

Talán épen ez a korszaknyitó jelentősége okozta, hogy a legenda korán körülszötte alakját és idővel olyan sűrű hálót font köréje, hogy ma már nem könnyű kihámozni belőle az igazságot. Így már az 5. században neki tulajdonították Nagy Konstantin császár megkeresztelését és a belpoklosságtól való megtisztítását. Azután azt állították róla, hogy Traján császár fürdőjében 275 püspök részvételével nagy zsinatot tartott és hogy egy rettentő sárkányt, melyet azelőtt a Vestaszűzek búzalisztáldozatokkal tartottak, a fórum egyik barlangjába rekesztett. Azt is beszélték, hogy mikor a császár anyja, Szent Ilona császárné hosszú keleti tartózkodása eredményeként a zsidó vallás felé kezdett hajolni, Szilveszter a császár jelenlétében 141 tudós rabbi-val vitába ereszkedett és a napnál világosabban kimutatta a keresztény igazságot. A legenda szerint a vita legdöntőbb bizonyítéka egy különös csoda volt: a pápa pusztán szavának erejével életre keltett egy hatalmas bikát, melyet előbb az egyik rabbi ugyancsak szavának erejével halálra sujtott.

Mindez azonban sok más apró történettel együtt, melyet a későbbi századok dús képzelete hímezett a szent pápa tiszteletreméltó alakjára, a mesék országába tartozik. Történetileg bizonyos, hogy Szilveszter mint római püspök nagy tevékenységet fejtett ki a keresztény eszmék érdekében.

Törzsökös római családból származott. Szülei, Rufinus és Jusza mindketten jámbor és istenfélő keresztények vol-

tak s ezért gyermeköket is Krisztus igaz harcosává igyekeztek nevelni. Mivel azonban Rufinus korán elhalt, Jusza később egy Cyrinus (Quirinus) nevű tudós és szentéletű papra bízta fiának szellemi és lelki gondozását. A tehetséges és tanulni vágyó gyermek a hozzáértő mester keze alatt meglepően gyors haladást tett a tudományokban és a jámborságban egyaránt. Tanulmányai bevégeztével az egyházi pályára lépett s miután Szent Marcellin pápa (296—304) kezéből felvette az egyházi rend szentségét, nagy buzgalommal vetette magát a papi hivatásából következő feladatok végzésére. Különösen nagy szolgálatot teljesített a szomorú emlékű diokléciáni üldözés idején (303—305), mely legnagyobb erővel Keleten dühöngött ugyan, de Rómában is tömérdek áldozatot kívánt. A lelkes ifjú levita rendületlen kitartással állott szorongatott hittestvérei mellett; vigasztalta, bátorította és állhatatosságra buzdította őket. Közben ő maga is több ízben életveszedelembe került, de Isten megóvta minden nagyobb bajtól. Talán ekkor történt, hogy hosszabb-rövidebb időre a Soracte-hegy egyik rejtett barlangjában vonta meg magát.

Az üldözés idején tanusított hősies magatartása olyan nagy becsületet szerzett Szilveszternek, hogy amikor 314-ben, Szent Miltiadész pápa halála után utódjának megválasztására került a sor, az egész római nép és papság figyelme ő feléje fordult. Trónralépésekor az egyház, legalább a birodalom nyugati felében, már meglehetősen szabadságnak örvendett. Akkor már több mint egy esztendeje mult, hogy Nagy Konstantin a pogány Maxencius seregén aratott fényes diadala emlékéül szabad vallásgyakorlatot engedélyezett keresztény alattvalóinak és azóta is lázas buzgalommal dolgozott Róma külsejének kereszténnyé formálásán. Pazar bőkezűségéből épen akkoriban indult meg a vatikáni Szent Péter-és a lateráni Megváltó-bazilikák építése. De ugyancsak az ő bőkezűségét hirdeti a szent kereszt befogadására szánt Basilica Sessoriana vagy későbbi ismertebb nevén Santa Croce in Gerusalemme, úgyszintén a Szent Péter és Marcellin-bazilika és talán a falakon kívüli Szent Ágnes-templom építése. Az építésen kívül fejedelmi módon gondoskodott a templomok belső felszereléséről is; továbbá roppant birtokadományokkal és alapítványokkal századokra biztosította fenntartásukat.

Szilveszter természetesen minden tőle telhető módon

iparkodott kezére jární a császári mecénásnak, sőt versenyre kelt vele az építkezésben. Pl. a Priscilla-katakomba fölötti bazilikát, mely később hamvait is magába fogadta, ő építette. De valószínűleg az ő érdeme a fórumon levő Maria antica építése is, melyet csak az újabb ásatások tártak napvilágra. E nagyszabású építkezések felavatásával kapcsolatban szabályozta a templomszentelés liturgiáját is és kimondta, hogy ezentúl a szentmise bemutatásánál csak kőből készült oltárt szabad használni. E tekintetben csak a lateráni bazilikával a «város és a földkerekség összes templomainak anyjával és fejével» tett kivételt. Itt ugyanis továbbra is meghagyta azt a ládaformájú, kivájt faoltárt, melyet Szent Péter apostol és utódai használtak, de kimondotta, hogy ezentúl a római pápán kívül senki sem misézhet rajta.

Az öröm és siker mellett bőven kijutott Szilveszternek a szenvedésből és megpróbáltatásból is. Különösen sok gondot és szorongást okozott neki az egyház egységének megóvása. Egyidőben két veszedelmes eretnecség ellen is kellett küzdenie, melyek mindegyike Afrikából indult ki. A Donátus kartágói álpüspökről elnevezett donatista felekezet rajongásával, okatlan szigorúságával és durva személyeskedésével már Szent Miltiadész pápa idejében súlyos zavarokat idézett elő. A zavarok a 313. évi lateráni zsinat után is folytatódtak és lassankint egész Afrikára átharapóztak. Szilveszter Konstantin császár szövetségében minden lehető megtett a szakadás megszüntetésére. De a donatisták az arlesi zsinat (314), a karthágói megbeszélés (315) és a milánói tanácskozás (316) ellenére tovább támadták a katolikusokat. Nem használt velők szemben a kímélet és elnézés politikája sem, melyet a császár magasabb államérdekekre való hivatkozással kezdeményezett. A veszedelmes eretnecség még közel száz esztendeig tudta magát tartani és csak Szent Ágoston pörölycsapásai alatt omlott össze.

Arányainál és kihatásainál fogva még veszedelmesebb volt az az eretnecség, melyet Árius alexandriai pap kezdeményezett. Nagy Konstantin eszközlésére 325-ben a bitíniai Niceában összeült az első egyetemes zsinat, hogy végleg állást foglaljon Árius ellen. Szilveszter, akit méltóságánál fogva az elnöklés joga illetett volna, hajlott korára való tekintettel személyesen nem jelent meg a zsinaton, hanem Hózius kordovai püspökkel, továbbá Vitus és Vince római papokkal képviseltette magát. A zsinat ünnepélyesen kár-

hoztatta Árius tanítását. Mivel azonban később politikai és hatalmi érdekek is vegyültek a kérdésbe, és Konstantin nem támogatta teljes őszinteséggel a pápát, kielégítő eredményt nem sikerült elérni. A lelkes pápának élte fogytáig küzdenie kellett az ariánus konkoly terjedése ellen.

A császárnak a donatizmus és arianizmus kérdésében tanusított magatartása világosan megmutatta, hogy a császársággal való szövetkezés nem mindenben előnyös az egyházra. Nagy Konstantin ugyanis elsősorban a saját hatalmi érdekeit tekintette s ezért nem egyszer olyan intézkedésekre ragadtatta magát, melyek az egyház szempontjából határozottan ártalmasak voltak. Nagy megkönnyebbedést jelentett tehát, hogy 330-ban végleg elhagyta Rómát és Bizáncba, a mai Konstantinápolyba tette át székhelyét, mert így Krisztus földi helytartója megszabadult a világi hatalom kényelmetlen és kicsinyes beavatkozásaitól. Szilveszter még öt évig élvezhette az Egyháznak ezt a nagyobb szabadságát. Meghalt 335 január 30-án. Tetemeit egyelőre a Priscilla-katakombában helyezték el; I. Pál pápa azonban 761-ben a szent elődje tiszteletére alapított San Silvestro in capite nevű kolostorba vitette át őket.

Ugyanerre a napra esik

Ifjabb Szent Melánia lásd dec. 30.

«És másutt sok más vértanunak, hitvallónak és szent szűznek ünnepe» (martirologium).

Deo gratias !

IRODALOM.

A szentekre vonatkozó mai tudásunkról és irodalmunkról legmegbízhatóbban tájékoztat: *Lexikon für Theologie und Kirche* (Herder kiadása). Az összes szentekre vonatkozó életrajzi fődadatokat tartalmazzák a Hagi lexikonok; köztük ma a legjobbak: *J. Baudot*; *Dictionnaire d'hagiographie* Paris 1925; *The book of the Saints* London 1921 (kiadták a Ramsgate-i bencések.) *Fr. Doyé*: *Heilige u. Seelige der röm.-kath. Kirche*, 1930.

A szentek életét forrásszerűen földolgozzák az ú. n. *bollandisták*; belga jezsuiták az egyházi naptár szerint közlik és értékelik az összes szentekre vonatkozó forrásokat. Az első kötet 1643-ban jelent meg. Jelenleg eljutott a 64. (folió) kötetig, nov. 10-ig. Minden komolyabb újabb életrajz vagy «Szentek élete» elsősorban innen merít.

Az egyes szentekről szóló tüzetesebb modern életrajzokat felsorolja a *Lexikon für Theologie und Kirche*.

Magyarul írtak: *Alajos*: Rosty K.; *Ágoston*: Vallomások ford. Vass J.; *Rodriguez Sz. Alfonzról*: Hausherr-Hörl; *Páduai Sz. Antal*: Pálffy E.; *Szent Benedek*: Szalay J.; *Don Bosco*: Lemoyne-Ádám; *Szent Bernát*: Piszter J.; *Szent Erzsébet*: Horn; *Assisi Sz. Ferenc*: Balanyi Gy.; *Jeromos Ferenc*: Laczika F.; *Régiszi Ferenc*: Vianney-Laczika; *Szalézi Ferenc*: Ackermann K.; *Xavéri Ferenc*: Greff-Hübner; *Chantal Franciska*: Bougaud; *Loyola Ignác*: Jablonkay G.; *Capistrano Sz. János*: Bölcsey Ö.; *Berchmans János*: Höver; *Eudes János*: Ackermann K.; *Istenes János*: del Pozo; *Kinga*: Puskásy P.; *Klára*: Pálffy E.; *Alacoque Margit*: Bougaud; *Szent László*, *Szent István*, *Szent Gellért*: Karácsonyi J.; *Boldog Margit*: Bőle K.; *Monika*: Bougaud; *Paskál*: Pálffy E.; *Kanizius Péter*: Braunsberger; *Fourier Péter*: Bonnard; *Aquinoi Tamás*: Goyau-Paluscsák; *Teréz*: Ernő atya; *Páli Vince*: Bougaud; *Jean de Vianney*: Trochu Fr.

Sorozatos Szentek élete: *H. Joly és A. Pérulé*: *Les Saints*; Paris; eddig 112 kötet. *Szentek országa* (Szent István-Társ.) eddig 21 kötet. *Védőszentjeink* (Győr).

AZ EGYHÁZ TÖRTÉNETE A SZENTEK ÉLETÉNEK TÜKRÉBEN.

I. A keresztény ókor.

1. Az egyház terjedése az üldözések közepett. 1—313.

Bibliai személyek: Joákim 1, 290; 3, 210; Anna 3, 113; Szűz Mária 1, 128; József 1, 283; Zakariás és Erzsébet 4, 161; Ker. János 2, 331; Mária Szalóme 4, 101; Mária, Kleofás felesége 2, 34; napkeleti királyok 1, 33; Mária Magdolna 3, 94; Márta 3, 124; Lázár 4, 352; Veronika 1, 140; Longinus 1, 272; Arimáтеai József 1, 279. *Apostolok:* Mátyás 1, 104; Fülöp 2, 117; Jakab ifj. 2, 119; Barnabás 2, 281; Péter 2, 349; Pál 2, 355; Jakab id. 3, 105; Bertalan 3, 244; Máté 3, 368; Simon 4, 121; Judás Tádé 4, 122; András 4, 275; Tamás 4, 365; János 4, 388. *Evangelisták:* Márk 2, 89; Lukács 4, 81. *Tanítványok és apostoltanítványok:* Timoteus 1, 90; Ananiás 1, 95; Kornél 1, 133; Titus 1, 143; Arisztion 1, 198; Papiás 1, 198; Anianus 2, 94; Tichikus 2, 110; Evódus 2, 142; Aquila és Priscilla 3, 34; Fébé 3, 295; Kleofás 3, 390; Filemon 4, 245; Rufus 4, 248; Szosztenés 4, 271; Rufus és Zózinus 4, 357; Trohimus 4, 402. *Diákonusok:* Nikánor 1, 47; Fülöp 1, 268; Prochor 2, 34; István 4, 387.

Egyházi írók: Ignác 1, 124; Polikárp 1, 96; Papiás 1, 198; Jusztin 2, 48; Irén 2, 346; Teofil 4, 125; Hegezippus 2, 26; Hippolitus 4, 63; Ciprián 3, 344; Nagy Dénes 4, 283; Csodatevő Gergely 4, 218; Pettaui Viktorin 4, 146.

Vértanúk. Nérő uralkodása alatt (54—68): Anasztázia és Bazilissza 2, 55; Hermagorás 3, 50; Arisztark 3, 156. *Vezpazián u. a. (69—79):* Filemon 4, 245. *Tilus u. a. (79—81):* Linus 3, 380; Areopagita Dénes 4, 41. *Domicián u. a. (81—96):* Onézimus 1, 180; Kilit 2, 97; Anaklétus 3, 54; Epafras 3, 86. *Traján u. a. (98—117):* Dániel 1, 24; Ignác 1, 124; Simon 1, 184; Eudócia 1, 224; Domnius 2, 42; névtelen vt. 2. 38; Sándor 2, 129; Domitilla 2, 146; Evariszt 4, 114; Kelemen 4, 245. *Hadrián u. a. (117—38):* Fausztinus és Jovita 1, 176; Balbina 1, 322; Getulius és társai 2, 281; Ákos 2, 328; Szimforóza és fiai 3, 38; Fides, Spes és Charitas 3, 140; Szabina 3, 275; Euszták és társai 3, 364. *Antoninus Pius u. a. (138—61):* Teleszfórus 1, 33; Higinus 1, 50; Polikárp 1, 96; Felicitas és fiai 3, 40; 4, 249; Pius 3,

45; Ptolomeus 4, 88. *Márk Aurél u. a. (161—80)*: Szepeuzippus, Eleuzippus és Meleuzippus 1, 69; Jusztin 2, 48; Karpus, Papilus és Agatoniké 2, 48; Epipódius és Sándor 2, 81; Vitális és Valéria 2, 106; lyoni vértanuk 2, 246; scili vértanuk 3, 51; Szimforián 3, 237. *Commodus u. a. (180—93)*: Apollónius 2, 63. *Septimius Severus u. a. (193—211)*: Perpetua és Felicitás 1, 236; Leonidás 2, 146; Gyárfás és Protáz 2, 316; Apollináris 3, 101; Viktor 3, 121. *Alexander Severus u. a. (222—35)*: Tibor, Valérián és Maximus 2, 52; Orbán 2, 216; Potamiéna, Szerénus és társaik 2, 348; Cecília 4, 241. *Décius u. a. (249—51)*: Fábján 1, 79; Felician 1, 92; Babilás 1, 92; Ágota 1, 140; Apollónia 1, 157; Nesztor 1, 212; Julián 1, 216; Konon 1, 235; Sándor 1, 252; Ákos 1, 319; Zsófia 2, 116; Izidor 2, 178; András 2, 178; Venancius 2, 189; Pergentinus és Laurentinus 2, 256; Kristóf 3, 110; *Hét alvó* 3, 117; Flóra és társai 3, 135; Lucián és Marcján 4, 114; Mózes 4, 260; Agríkola 4, 295; Ammoniana és társai 4, 333; Nemézius 4, 361; Themisztoklész 4, 368; Viktória 4, 374. *Valerian és Gallienus u. a. (253—268)*: Arkádus 1, 52; Lucius 1, 233; I. István 3, 146; II. Sixtus, Felicissimus és Agapitus 3, 162; Lőrinc 3, 179; Tarczicus 3, 215; Fehér csapat 3, 244; Prótus és Jácint 3, 329; Kornél 3, 340; Ciprián 3, 344; Szinézius 4, 33; Anasztázia 4, 124; Szaturnin 4, 275; Bibiána 4, 288; Aurélia 4, 288; Iréneus és társai 4, 343. *Aurelián u. a. (270—75)*: Piroska 1, 73; Márius, Márta és Abakum 1, 75; Bálint 1, 173; Kónon és fia 2, 232; Félix 2, 236; Margit 3, 90. *Dioklecián u. a. (284—305)*: Makra 1, 35; Julián és Bazilissza 1, 41; Marciana 1, 45; Sebestyén 1, 76; Neofitus 1, 79; Ágnes 1, 79; Vince 1, 83; Emerenciána 1, 82; Kelemen 1, 90; Dorottyá 1, 145; Eulália 1, 172; Bálint 1, 174; Juliána 1, 180; Kleonikus, Eutrópius és Baziliszku 1, 229; Filemon és Apollónius 1, 247; Matróna 1, 272; Pankrácius 1, 287; Irén 1, 301; Dula 1, 303; Montánus és Maxima 1, 306; Emmánuel 1, 307; Augusztá 1, 317; Kornélia 1, 322; Teodózia 2, 12; Agapé, Kiónia és Iréné 2, 12; Dömötör 2, 34; Ardálion 2, 52; Lambert 2, 58; Antónia 2, 70; György 2, 85; Teodóra és Didimus 2, 106; Timót és Maura 2, 127; Flórián 2, 133; Pelágia 2, 133, 275; Pongrác 2, 161; Bonifác 2, 174; Theodotus 2, 186; Gyula 2, 226; Pamflus 2, 243; Quirinus 2, 259; Aquilina 2, 294; Vítus 2, 301; Julitta és Quirikus 2, 304; Marcján és Nikander 2, 310; Marcelin és Márk 2, 310; Albán 2, 328; Febrónia 2, 337; Márk és Mucián 3, 13; Jácint 3, 73; Platón 3, 98; Krisztina 3, 105; Pantaleon 3, 113; Hermolaus 3, 117; Abdon és Szennen 3, 129; Julitta 3, 129; Firmus 3, 136; Afra 3, 159; Jusztus és Pásztor 3, 160; Ciriákus és társai 3, 173; Tiburcius 3, 188; Zsuzsanna 3, 188; Euplius 3, 194; Kasszián 3, 194; Ipoly 3, 197; Napoleon 3, 207; Diomedes 3, 210; Mamás 3, 214; Agapitus 3, 216; Klaudius, Asztérius és Neon 3, 241; Genézius 3, 249; Sze-

kundus 3, 257; Bazilissza 3, 295; Regina 3, 313; Gorgónius, Doroteus és Péter 3, 321; Eufémia 3, 351; Metód 3, 360; Január 3, 364; Móric 3, 377; Szózius 3, 381; Ciprián és Jusztina 3, 395; Kozma és Damján 3, 399; Fides 4, 28; Gereon 4, 46; Tarachus és társai 4, 50; Maximilián 4, 54; Jusztus 4, 84; Orsolya és társai 4, 97; Krizantus és Dária 4, 110; Pettauí Vikorin 4, 146; Négy megkoronázott 4, 170; Ménasz 4, 175; Tivadar 4, 179; Vitális és Agrikola 4, 156; Román és Barulás 4, 228; Barlaám 4, 235; Lukrécia 4, 249; Alexandriai Katalin 4, 257; Luca 4, 333; Kriszпина 4, 304; Leokádia 4, 323; Eulália 4, 323; Zénó 4, 372; *Galérius és Maximinus Daja u. a (305—313)*; Marcellin és testvérei 1, 20; Gordius 1, 24; Lucían 1, 35; Klérus 1, 37; Marcel 1, 64; Dániel és társai 1, 181; Zoé 3, 20; Klaudius, Nikosztratus és társaik 3, 31; Fauszta 3, 367; Félix és társai 4, 106; Péter 4, 263; Borbála 4, 299.

Hítvallók, szűzek és özvegyek: Apollináris 1, 41; Bódog 1, 57; Valér 1, 117; alexandriai névtelen betegápoló szentek 1, 220; Poncius 1, 248; Hegezippus 2, 26; Dénes 2, 30; Ampelles 2, 175; Pudens 2, 194; Quadratus 2, 223; Petronella 2, 241; Cecil 2, 256; Irén 2, 346; Pantérius 3, 31; Szilás 3, 54; Heraklás 3, 60; Praxedis 3, 93; Lidia 3, 150; Teonás 3, 241; Eutichiánus 3, 314; Kalixtus 4, 63; Aberkion 4, 101; Piérius 4, 156; Dénes 4, 387.

2. *A nagy egyházatyák kora. 313—430.*

Vértanúk. 1. *A római birodalomban.* Dafróza 1, 27; Tigrius és Eutrópius 1, 52; Balázs 1, 135; Tódor 1, 146; szebasztei negyven vt. 1, 251; Ankirai Vazul 1, 297; János és Pál 2, 240; Dorotheus 2, 263; Domicius 3, 20; II. Félix 3, 124; Antonin 3, 293; Flávián 4, 372. 2. *A nyugali gótoknál:* Szabbás 2, 42; Titus 3, 210. 3. *Perzsiában.* Jónás és Barakiz 1, 314; Benjamin 1, 322; Simon 2, 78; Tarbula 2, 79; Izsák 2, 178; Fókás 3, 371; Vagdalt Jakab 4, 267.

Egyházi írók és egyházatyák: Hilárius 1, 55; Aranyszájú János 1, 99; Pacíanus 1, 251; Jeruzsálemi Círil 1, 280; Atanáz 2, 122; Názianzi Gergely 2, 150; Epifánus 2, 164; Milévei Optátus 2, 259; Efrém 2, 311; Nagy Vazul 2, 294; Nólai Paulin 2, 325; Alipius 3, 203; Ágoston 3, 264; Jeromos 3, 408; Sinai Nilus 4, 195; Ambrus 4, 307; Damazus 4, 325; Vercelli Özséb 4, 339.

Pápák és püspökök: Bálint 1, 37; Nikétás 1, 37; Péter 1, 45; Honorátus 1, 64; Valér 1, 113; Melécius 1, 169; Ábrahám 1, 176; Sándor 1, 203; Porfirius 1, 209; I. Ince 1, 262; 3, 117; Szerápcion 1, 294; Gyula 2, 45; Teotimus 2, 74; Szervác 2, 170; Aurél 2, 301; Heliodor 3, 14; Jakab 3, 65; Eusztáchius 3, 70; Libórius 3, 102; Viktricius 3, 167; Sándor 3, 271; Trieri Paulin 3, 285; Pafnucius 3, 329; Mauricius 3, 337; Gergely 3, 413;

Jusztus 4, 63; Gaudencius 4, 110; Márton 4, 184; Amfilóchiusz 4, 249; Sziriciusz 4, 263; Miklós 4, 304; Anasztáz 4, 362; Filogónius 4, 365; Szpiridion 4, 370; Delfin 4, 379; Szilveszter 4, 410.

Remetéik és szerzetesek: Makáriusz ifj. 1, 15; id. 1, 17; Nilammon 1, 35; Tivadar 1, 37; Palemon 1, 51; Remete Pál 1, 58; Sándor 1, 61; Izidor 1, 64; Remete Antal 1, 65; Julián 1, 69; Együgyű Pál 1, 244; 2, 7; Ábrahám és Mária 1, 275; Remete János 1, 309; Márk 2, 24; Afrátés 2, 27; Egyiptomi Mária 2, 27; Tivadar 2, 74; Pachómiusz 2, 171; Onofriusz 2, 287; Etiópiai Mózes 2, 314; József 2, 321; Pámbó 3, 387; Ámon 4, 21; Hilá里昂 4, 92; Malkus 4, 97.

Hitvallók, szűzek és özvegyek: Szinklétika 1, 33; Gláfiira 1, 54; Makrina 1, 57; Blezilla 1, 86; Paula 1, 94; Marcella 1, 123; Spanyol Paula 1, 191; Cezáriusz 1, 209; Eufrázia 1, 265; Lea 1, 297; Monika 2, 129; Baziliusz és Emmelia 2, 236; Elek 3, 21; Makrina 3, 41; Marcellina 3, 73; Ilona 3, 216; Gammachius 3, 280; Szatirus 3, 356; Eustóchiusz 4, 114; Frumencius 4, 120; Gorgónia 4, 323; Olimpiász 4, 347; Nikaretész 4, 392.

3. *A christologiai eretnokségek kora és a germán térítések kezdete. 430—604.*

Vértanúk: Salvius 1, 50; Dezső 1, 166; Flávián 1, 185; Konstantin 1, 257; Liberátus és hitvese 1, 297; afrikai vértanúk 2, 21; Hermenegild 2, 45; Zsigmond 2, 121; Júlia 2, 205; Aureus 2, 304; Laurián 3, 17; Eugénius 3, 55; Liberátus és társai 3, 213; Placidus és társai 4, 21; Deniz és Majorikus 4, 307.

Egyházi írók: Alexandriai Ciril 1, 155; Leander 1, 213; Proszper 2, 235; Aranyszavú Péter 2, 295; Arleszi Cezáriusz 3, 271.

Pápák és püspökök: Fulgencius 1, 15; Gergely 1, 28; Melánius 1, 35; Marcellin 1, 45; Quodvultdeus 1, 188; Dávid 1, 223; Nagy Gergely 1, 257; III. Sixtus 1, 314; Perpetuus 2, 30; Nagy Leó 2, 38; Mamertus 2, 160; János 2, 226; Ágoston 2, 226; Medárd 2, 272; Arbogast 3, 94; Magnerik 3, 110; Sámson 3, 121; Lupusz 3, 125; Germán 3, 135; Szalvius 3, 323; Remig 4, 4; Geláziusz 4, 241; Dániel 4, 249; Valér 4, 343.

Remetéik és szerzetesek: Oszlopos Simon id. 1, 28; Teodóziusz 1, 47; Mór 1, 61; Kunyhós János 1, 162; Fintán 1, 181; Román 1, 217; Gerázimus 1, 233; Benedek 1, 290; Zósimus 2, 18; Hozzpicus 2, 203; Lerini Vince 2, 212; Ábrahám 2, 301; Goár 3, 25; Doroteusz 3, 163; Poimén 3, 263; Oszlopos Simon ifj. 3, 296; Eleutériusz 3, 307; Hallgató János 3, 361; Gál 4, 59; Lénárd 4, 166; Szabbás 4, 304; Stilita Dániel 4, 329; Lerini Antal 4, 395.

Hittérítők: Szeverin 1, 38; Fridolin 1, 238; Patrik 1, 276; Brágai Márton 1, 290; Kolumba 2, 276; Palládiusz 3, 25.

Királyok és királynék: Guntrám 1, 314; Guntlaus 1, 316; Klotild 2, 252; Radegundisz 3, 198; Elezbár 4, 121.

Hitvallók szüzek és özvegyek: Genovéva 1, 20; Emiliana 1, 33; Fruzsina 1, 45; Honorata 1, 51; Ida 1, 61; B. Margit 1, 90; Brigida 1, 126; Skolasztika 1, 157; Kamilla 1, 230; Mária 2, 12; Monegund 3, 11; Pulchéria 3, 325; Galla 4, 23; Pelágia 4, 37; Szilvia 4, 149; Szervulus 4, 372; Melánia ifj. 4, 402.

II. A középkor.

1. Az egyház elhelyezkedése a germánok közt 604—800.

Vértanúk: Anasztáz 1, 86; Anasztáz 1, 183; Maviméni Péter 1, 194; Dezső 2, 205; Bonifác 2, 260; Szalvius 2, 338; Kilián, Kálmán és István 3, 34; Porkárius és társai 3, 194; Trudbert 3, 294; Lambert 3, 356; Leodegár 4, 9; Ewald-testvérek 4, 14; Márton 4, 191; Paternus 4, 195.

Egyházi írók: Ildefonz 1, 90; Damaszkusi János 1, 307; Sevillai Izidor 2, 15; Tiszteletreméltó Béda 2, 223; Krétai András 4, 92.

Pápák és püspökök: Rigobert 1, 28; Agató 1, 47; Szalvius 1, 50; Szulpicius 1, 68; Alamizsnás János 1, 87; Barbátus 1, 188; Eukérius 1, 189; Ceadda 1, 226; Szofrónius 1, 256; Zakariás 1, 272; Kuthbert 1, 290; Urzmár 2, 69; II. Leó 2, 348; Arnulf 3, 78; Farkas 3, 288; Korbinián 3, 318; Amátus 3, 334; Tódor 3, 364; Emmerán 3, 377; Paulinus 4, 47; Vilfrid 4, 54; Beverley János 4, 107; Hubert 4, 149; Deusdedit 4, 175; György 4, 192; Kunibert 4, 195; Miklós 4, 199; III. Gergely 4, 324.

Remelék és szerzetesek: Benedek 1, 53; Baldomér 1, 215; Attala 1, 254; Coemgen 2, 256; Aldhelm 3, 45; Vulmár 3, 90; Guthlake 3, 121; Maximus 3, 197; Fiákrius 3, 280; Bertin 3, 304; Amátus 3, 337; Ermenfrid 3, 391; Pirmin 4, 149; Kolumbán 4, 241; Jodok 4, 330; Dezső 4, 357.

Hittérítők: Erhard 1, 41; Szuitbert 1, 223; Volfrám 1, 290; Rupert 1, 309; Valerik 2, 6; Bonifác 2, 260; Vilibáld 3, 11; Aidán 3, 304; Burkhart 4, 63; Villibrord 4, 166; Villeshád 4, 175; Jusztus 4, 184; Eligius 4, 279; Sturmius 4, 352.

Királyok és királynék: Ethelbert 1, 206; Richárd 1, 151; Oszvald 3, 160; Szebba 3, 275; Batildisz 1, 99.

Hitvallók, szüzek és özvegyek: Valburga 1, 178; B. Pipin 1, 194; Gertrud 1, 279; Valdetrud 2, 34; Richtrudisz 2, 164; Ediltrud 2, 328; Berta 3, 14; Edilburga 3, 31; Amalberga 3, 40; Arnold 3, 78; Lióba 3, 377; Hiltrud 3, 399; Bávó 4, 3; Aranka 4, 20; Vendel 4, 92; Vinfrida 4, 148; Romarik 4, 314; Ottilia 4, 335; Irmin 4, 379.

2. *Az erjedés kora (800—1073).*

Vértanúk. Adorján 1, 233; Eulógius 1, 254; Euthimius 1, 256; Elfeg 2, 69; Adalbert 2, 81; Benedek 2, 121; Guibonáta 2, 126; Szolongia 2, 157; Szancius 2, 263; Eszkil 2, 287; Bonifác 2, 316; Pelágus 2, 341; Laura 2, 348; Godoléva 3, 25; Uguzó 3, 50; Frigyes 3, 78; Aurea 3, 86; Olaf 3, 90; Aurél és Natália 3, 110; György, Félix és Lilióza 3, 113; Leovigild és Kristóf 3, 227; Gellért 3, 381; Vencel 3, 400; Kálmán 4, 58; Brunó 4, 72; Ódön 4, 238; Flóra 4, 257.

Pápák és püspökök: Antal 1, 169; Oszvald 1, 186; Tarázius 1, 206; Pál 1, 244; Nikéforus 1, 262; Heribert 1, 272; Örményországi Gergely 1, 276; Makárius 2, 37; IX. Leó 2, 64; Gott-hard 2, 133; Dunsztán 2, 190; III. Leó 2, 287; Adolf 2, 310; Ulrik 3, 16; Adorján 3, 34; Swithin 3, 65; IV. Leó 3, 156; Ignác 4, 104; Bernward 4, 111; Wolfgang 4, 133; Konrád 4, 261; Virgil 4, 267.

Szerzetesek és remeték: Odiló 1, 13; Urzeolus Péter 1, 47; Meinrád 1, 83; Romuald 1, 146; Anáni Benedek 1, 169; Antonin 1, 175; Szigfrid 1, 178; Teofánés 1, 262; Aldemár 1, 300; Vazul ifj. 1, 306; Guidó 1, 319; Nikétás 2, 15; Plátó 2, 17; Notker 2, 21; Paszkázius Radbert 2, 98; Mentthoni Bernát 2, 305; Teobald 3, 6; Gualberti János 3, 45; András 3, 71; Nilus 3, 391; Günther 4, 41; Páncélos Domonkos 4, 63; Studioni Tódor 4, 190; Fintán 4, 210; Odó 4, 223; Domonkos 4, 365; Tódor és Teofánész 4, 392.

Hittérítők: Anzgár 1, 133; Ludger 1, 303; Adalbert 2, 81; Ciril és Metód 3, 26; Brunó 4, 72; Wolfgang 4, 133.

Királyok és királynék. Nagy Károly 1, 113; Kunigunda 1, 227; Matild 1, 265; Aquitániai Vilmos 2, 229; Olga 2, 335; II. Henrik 3, 61; Olaf 3, 90; Vladimir 3, 105; István 3, 222; Veneel 3, 400; Eduárd 4, 55; Adelhaid 4, 343.

Hittudós: Damiáni Péter 1, 198.

Hitoallók, szüzek és özvegyek: Adelhaid 1, 143; Rica 2, 203; Emma 2, 255; Anasztázia 3, 203; Ida 3, 300; Guidó 3, 338; Edit 3, 351; Meinolf 4, 24; Imre 4, 156.

3. *A pápaság fénykora. 1073—1303.*

Vértanúk: Berárd, Péter, Othó, Akkurzius és Adjutus 1, 64; Kanut 1, 73; Magyarországi B. Pál és 90 társa 1, 160; Veronai Péter 2, 106; Szaniszló 2, 146; Erik 2, 188; Szádok 2, 216; Engelbert 4, 162; Szerápion 4, 204; Paszkuál Péter 4, 307; Becket Tamás 4, 396.

Pápák és püspökök: Vilmos 1, 47; X. Gergely 1, 47; Szabás 1, 57; Vulsztán 1, 75; Adolf 1, 166; B. Kadlubek Vince 1,

268; Hugó 2, 3; Richárd 2, 15; Tarantáziai Péter 2, 182; Morónei Péter 2, 193; Chartresi Ivó 2, 198; VII. Gergely 2, 213; Vilmos 2, 274; Bennó 2, 305; Ottó 3, 6; B. XI. Benedek 3, 31; B. III. Jenő 3, 34; B. II. Orbán 3, 122; Altmann 3, 173; Lajos 3, 221; III. Viktor 3, 351; Kantilup Tamás 4, 6; Malakiás 4, 142; Canterbury-i Ódön 4, 217; Ozmund 4, 362.

Hittudósok: Aquinói Tamás 1, 239; Anzelm 2, 75; Tiszteletreméltó Lafrank 3, 14; Bonaventura 3, 55; Bernát 3, 250; Nagy Albert 4, 204.

Rendalapítók és szerzetesek: Ernő 1, 53; Gottfrid 1, 53; B. Őzséb 1, 69; Pennaforti Rajmond 1, 89; Nolaszkói Péter 1, 121; Gilbert 1, 140, 230; Mathai János 1, 151; B. Tüzes Péter 1, 154; a szervitarend 7 alapítója 1, 166; B. Jordán 1, 172; B. János 1, 203; B. Trejai Péter 1, 268; Ottó 1, 298; Hermann József 2, 24; Aibert 2, 27; Gonzalesz Péter 2, 52; István 2, 58; Assisi B. Egyed 2, 85; Hugó 2, 110; Róbert 2, 111; Bernát 2, 150; Stock Simon 2, 182; Godrik 2, 199; Norbert 2, 264; Róbert 2, 271; Pádúai Antal 2, 288; Vilmos 2, 337; Spanyolországi B. János 2, 337; Ulrik 3, 40; B. Csezló 3, 71; Domonkos 3, 150; Albert 3, 167; Jácint 3, 210; Benizzi Fülöp 3, 238; Teodorik 3, 241; Születetlen Rajmond 3, 281; Assisi Ferenc 4, 14; B. Jó János 4, 114; B. Regensburgi Bertold 4, 336.

Királyok és Királynék: Eleonóra 1, 194; Gizella 2, 142; Ferdinánd 2, 233; Margit 2, 277; Jolánta 2, 298; László 2, 341; Kunigunda 3, 61; Blanka 3, 185; Lajos 3, 245; Hedvig 4, 72; Erzsébet 4, 229; Lipót 4, 271.

Hilvallók, szüzek és özvegyek: B. Izabella 1, 28; Jutta 1, 54; Henrik 1, 64; B. Margit 1, 105; Kortonai Margit 1, 194; Arató János 1, 203; Jó Károly 1, 224; B. Ágnes 1, 239; Viterbói Róza 1, 248; B. Juliána 2, 21; Vilmos 2, 24; Mechtildisz 2, 34; B. Ida 2, 48; Hidverő Benedek 2, 52; B. Herluka 2, 61; Zita 2, 70; Hildegund 2, 74; Albert 2, 147; Izidor 2, 157; B. Emilián 2, 194; Ivó 2, 194; Vilmos 2, 207; Ludgárd 2, 302; Rajner 2, 311; Schönaui Erzsébet 2, 314; B. Mária 3, 331; Aladár 3, 355; Nevolon 3, 117; Kremesz 3, 163; Klára 3, 119; B. Gertrud 3, 197; Rozália 3, 299; Hildegárd 3, 351; Cervellói Mária 3, 364; Montemirelli János 3, 407; Ida 4, 146; Ensellini B. Ilona 4, 149; Homobonusz 4, 199; Gertrud 4, 211; B. Szalóme 4, 222; Nivelles Ida 4, 329; Vivina 4, 352.

4. A középkori intézmények bomlásának kora. 1303—1453.

Vértanu: Nepomuk János 2, 178.

Főpapok: Korzini András 1, 137; Luxemburgi Péter 3, 20; B. Gazotti Ágoston 3, 146; B. V. Orbán 4, 357.

Szerzetesek és remeték: B. Odorik 1, 57; Suzó Henrik 1, 117;

B. Piacenzai Konrád 1, 189; B. Csáky Mór 1, 314; Ferreri Vince 2, 18; Sziennai Bernardin 2, 194; Pizai Péter 2, 246; Kolombini János 3, 125; B. Vernahegyi János 3, 185; B. Tolomei Bernát 3, 233; B. Armengol Péter 3, 288; Tolentinoi Miklós 3, 321.

Fejedelmi személyek: B. Hedvig 1, 220; Izabella 3, 31.

Hitvallók: Folignoi B. Antal 2, 171; Izabellai B. Henrik 2, 281; Rókus 3, 208; Eleazár 3, 395; Bonavita 1, 227.

Szűzek és özvegyek: Folignoi Angela 1, 24; Oringa 1, 47; Kolet 1, 239; Római Franciska 1, 248; Svéd Katalin 1, 294; Rimini Klára 1, 300; Mallyai Mária 1, 314; B. Urzulina 2, 27; B. Lidvina 2, 55; Montepulcianoi Ágnes 2, 74; Sziennai Katalin 2, 111; Magyarországi B. Erzsébet 2, 138; B. Janka 2, 165; Norwichi B. Juliána 2, 175; Humilitás 2, 203; Jean d'Acre 2, 305; Falkonieri Juliána 2, 314; Kölni B. Juliána 2, 216; Klára 3, 214; Notburga 3, 321; Brigitta 4, 32; Reutei Erzsébet 4, 204.

III. Az újkor.

1. *A vallásújítás és az egyházi reform kora. 1453—1648.*

a) *A reneszánsz és humanizmus kora. 1453—1517.*

Papok és szerzetesek. Vértanúk: Rivoli B. András 3, 276; Arbues Péter 3, 341. *Hitvallók:* B. Báthory László 1, 216; Kapisztránói János 1, 310; Paulai Ferenc 2, 7; Antonin 2, 153; Szahanguni János 2, 284; Della Chiesa B. Antal 3, 121; B. Kempis Tamás 3, 249; Justiniani Lőrinc 3, 300; Modenai B. Márk 4, 81; Alkantari Péter 4, 84; Kenti János 4, 89; Didák 4, 138; Della Marka Jakab 4, 271; Fra Angelico 4, 379. *Világiak: Vértanú:* B. András 2, 33. *Hitvallók:* Kázmér 1, 230; B. Flüi Miklós 1, 293; B. Amádé 1, 319; B. János 2, 335; B. Bernát 3, 65. *Szűzek és özvegyek:* Veronika 1, 51; Bolognai Katalin 2, 129; Rita 2, 205; Szerafina 3, 318; Genuai Katalin 3, 344.

b) *A vallásújítás kora. 1517—1563.*

Vértanúk: B. János 2, 205; B. More Tamás 3, 25. *Rend-alapítók:* Istenes János 1, 244; Zaccaria Antal Mária 3, 17; Emiliáni Jeromos 3, 86; Loyolai Ignác 3, 129; Kajetán 3, 164. *Hitvallók:* B. Fáber Péter 3, 168; Villanovai Tamás 3, 372. *Szűzek és özvegyek:* B. Ludovika 1, 123; Merici Angela 2, 237.

c) *Az egyházi reform kora. 1563—1648.*

Vértanúk: Artur 1, 37; 26 japán vt. 1, 143; Sigmaringeni Fidél 2, 85; tiszteletreméltó Rigby János 2, 325; gorkumi vértanúk 3, 38; B. Ruzska Miklós 3, 293; kassai vértanúk 3, 308; Freitas B. Luca 3, 325; B. Spinola Károly 3, 330; 205 japán vt. 3, 330; Jozafát 4, 200.

Főpapok: V. Pius 2, 134; Tiribius 1, 298; Sauli Sándor 4, 50; Borromeo Károly 4, 149. *Hittudósok:* Szalézi Ferenc 1, 113; Kanizius Péter 2, 98; Bellarmin Róbert 2, 165. *Rendalaptírók és szerzetesek:* Fogantatásról nevezett János 1, 176; Leonisszai József 1, 222; Fekete Benedek 2, 18; B. Bus Cézár 2, 55; Baylon Paszkál 2, 182; Kantalicei Félix 2, 189; Néri Fülöp 2, 216; Caracciolo Ferenc 2, 256; Régis Ferenc 2, 305; Alajos 2, 321; Kamil 3, 74; Brindizi Lőrinc 3, 98; Solano Ferenc 3, 102; Berchmans János 3, 233; Kal. Sz. József 3, 258; Ancina B. János Juvenális 3, 284; B. Leonárdi János 4, 38; Bertrán Lajos 4, 47; Borgia Ferenc 4, 42; Szerafin 4, 51; Avellino András 4, 179; Rodriguez Alfonz 4, 130; Kosztká Szaniszló 4, 195; Keresztes János 4, 249; Xavéri Ferenc 4, 288; Fourier Péter 4, 318. *Szűzek és özvegyek:* Hiacinta 1, 146; Ricci Katalin 1, 169; Megtestesülésről nevezett B. Mária 2, 63; Pazzi Magdolna 2, 230; Garcias Anna 2, 268; Germána 2, 301; Escobar B. Marina 3, 34; B. Tomázó Teréz 3, 150; Chantal Janka Franciska 3, 227; Limai Róza 3, 276; Nagy Teréz 4, 64; Tiszteletreméltó Benincasa Orsolya 4, 317.

2. *A felvilágosodás kora. 1648—1789.*

Vértanu: B. Britto János 1, 166. *Hittudós:* Liguori Alfonz 3, 140. *Papok és szerzetesek:* Keresztes Pál 2, 103; Jeromosi Ferenc 2, 160; De la Salle János 2, 175; Viterbói B. Kriszpin 2, 208; Pirotti B. Mária Pompilius 3, 66; Páli Vince 3, 78; Eudes János 3, 217; Galuzzi B. Ferenc 3, 313; Klavér Péter 3, 313; Kupertinói József 3, 357; Pozádasz B. Ferenc 3, 368; Pacifikus 4, 28; Majella Gellért 4, 76; B. Angelus 4, 129; Baldinucci B. Antal 4, 169; Portomauricioi Lénárd 4, 263. *Világiak:* Oriol József 1, 298; Labre József Benedek 2, 58. *Szűzek és özvegyek:* B. Kreszcencia 2, 31; Veronika 3, 38; Alacoque Margit 4, 76; B. Stefánia 4, 102; Armella 4, 104; Angyalokról nevezett B. Mária 3, 347.

3. *A liberalizmus és szocializmus kora. 1789—*

Mária Franciska † 1791. 4, 28; Dulau B. János vt. és társai † 1792. 3, 288; B. Julia † 1816. 2, 30; Hofbauer Kelemen Mária † 1820. 1, 268; Fournet András Hubert † 1834. 4, 300; Del Bufalo B. Gáspár † 1837. 4, 392; Taigi B. Anna Mária † 1837. 3, 3; Postel Mária Magdolna † 1846. 3, 66; Vianney János † 1859. 3, 173; Gábor † 1862. 1, 216; Barat Magdolna Zsófia † 1865. 2, 208; Eymard B. Péter † 1868. 3, 140; Chappuis B. Mária Szalézia † 1875. 3, 173; Soubirous Bernadette † 1879. 1, 162; B. Don Boskó János † 1888. 2, 94; Liziói Teréz † 1897. 4, 9; Szent Szivről nevezett B. Mária † 1899. 2, 275; Szentháromságról nevezett B. Erzsébet † 1906. 4, 179.

TARTALOM.

	Lap		Lap
Abakum	I. 75	Alajos	II. 321
Abdiás	IV. 235	Alamizsnás János	I. 87
Abdon	III. 129	Albán	II. 328
Ábel	I. 20	Albert	II. 147, III. 167
Aberkiosz	IV. 101	Albert, Nagy	IV. 204
Ábrahám I. 176, 290, II. 301,	IV. 41	Albin	I. 222
Ábrám	I. 275	Alcantarai Péter	IV. 84
Adalbert	II. 81	Aldemár	I. 300
Ádám	IV. 374	Aldhelm	III. 45
Adél	I. 304	Alexander	II. 250
Adelhaid	I. 143, IV. 343	Alexandra	II. 188
Adjútus	I. 64	Alexandriai Ciril	I. 155
Adolf	I. 166, II. 310	Alexandriai Dénes IV. 222,	283
Adorján	I. 233	Alexandriai Katalin	IV. 257
Aelred	I. 38	Alexandriai névtelenek I.	220
Afra	III. 159	Alexius	III. 21
Afrátés	II. 27	Alfonz, Liguori	III. 140
Afrikai vértanuk	II. 21	Alfonz, Rodriguez IV. 130,	137
Agapé	II. 12	Alipius	III. 203
Agapítus	III. 216	Altmann	III. 173
Agápius	III. 365	Alvó szentek	III. 117
Agató	I. 47	Amadé	I. 319
Agatoniké	II. 48	Amalberga	III. 40
Aggeus	III. 16	Amália	III. 40
Aglája	II. 174	Amancius	III. 39
Ágnes	I. 79, 239	Amandus	IV. 4
Ágnes, Montepulcianói II.	74	Amátus	III. 334, 337
Ágoston	II. 226, III. 264	Ambrus	IV. 307
Ágoston, Gazotti	III. 146	Amfilochius	IV. 249
Ágota	I. 140	Ammoniana	IV. 333
Agrikola	IV. 156, 295	Ámon	IV. 21
Aibert	II. 27	Ámosz	I. 322
Aidán	III. 304	Ampelles	II. 175
Akkarzius	I. 64	Anaklétus	III. 54
Ákos	I. 319, II. 328	Anániás	I. 95, IV. 347
Alacoque Margit	IV. 76	Anasztáz I. 86, 183, IV.	362
Aladár	I. 178, 189, II. 355	Anasztázia I. 254, II. 55,	IV. 124, 384

	Lap		Lap
Ancina János	III. 284	Arbogast	III. 94
András	II. 178, 233, III. 71, IV. 275	Arbues Péter	III. 341, 356
András, Avellino	IV. 179	Ardalion	II. 52
András, Fournet	IV. 300	Areopagita Dénes	IV. 41
András, Korzini	I. 137	Arimateai József	I. 279
András, Krétai	IV. 92	Arisztark	III. 155
Angéla, Folignói	I. 24	Arisztid	III. 284
Angéla, Merici	II. 237	Arisztion	I. 198
Angelus	IV. 128	Árkádus	I. 52
Aniáni Benedek	I. 169	Arlesi Cezárius	III. 263, 271
Aniánus	II. 94	Armella	IV. 104
Angyalokról nev. Mária	IV. 347	Armengol Péter	III. 288
Ankítai Vazul	I. 297	Arnold	III. 78
Anna	III. 113, 288	Arnulf	III. 78
Anna, Garcias	II. 268	Áron	III. 6
Anna, Taigi	III. 3	Artur	I. 37
Antal	I. 169	Asszisi Egyed	II. 85
Antal, Balducci	IV. 169	Asszisi Ferenc	III. 355, IV. 14
Antal, Della Chiesa	III. 121	Asztérius	III. 241
Antal, Folignói	II. 171	Atanáz	II. 122
Antal, Leríni	IV. 395	Atanázia	III. 203
Antal, Pádúai	II. 288	Attala	I. 254
Antal, Remete	I. 65	Attalus	II. 248
Antal, Rivoli	III. 276	Audifax	I. 75
Antal, Zaccaria	III. 17	Augusztá	I. 317
Antióchiai Ignác	I. 124	Aurea	III. 86, IV. 21
Antióchiai Teofil	IV. 125	Aurél	II. 301, III. 110, 117
Antónia	II. 70, 294	Aurélia	IV. 288
Antonin I.	175, II. 153, III. 293	Aureus	II. 304
Anzelm	II. 75	Avellino András	IV. 179
Anzgár	I. 133	Azariás	IV. 347
Apollináris	I. 41, III. 101	Babilás	I. 92
Apollónia	I. 157	Balázs	I. 135
Apollónius	I. 247, II. 63	Balbina	I. 322
Apostolok oszlása	III. 66	Baldinucci Antal	IV. 169
Aprószentek	IV. 395	Baldomer	I. 215
Aquila	III. 34	Bálint	I. 37, 173, 174
Aquilína	II. 294	Barakiz	I. 314
Aquilínus	III. 51	Barat Magdolna Zsófia	II. 208
Aquinói Tamás	I. 239		II. 216
Aquitániai Vilmos	II. 229	Barbátus	I. 188
Aranka	IV. 21	Barcelóniai Eulália	I. 169, 172
Aranyszájú János	I. 99, III. 340	Barlaám	IV. 235
Aranyszavú Péter	IV. 295	Barnabás	II. 281
Arató János	I. 203	Barulás	IV. 228

	Lap		Lap
Báthory László	I. 216	Bolognai Katalin	I. 251, II. 129
Batildisz	I. 99	Bonaventura	III. 55
Bávó	IV. 3	Bonavita	I. 227
Baylon Paszkál	II. 182	Bonfilius	I. 167
Bazilissza	I. 41, II. 55, III. 295	Bonifác	II. 174, 260, 316
Baziliszkus	I. 229	Borbála	IV. 299
Bazilius	II. 236	Borgia Ferenc	IV. 42
Becket Tamás	IV. 396	Borromeo Károly	IV. 149
Béda	II. 223	Boszkó János	II. 94
Béla	II. 81	Brágai Márton	I. 290
Bellarmin Róbert	II. 165	Brigida	I. 126, IV. 32
Benedek	I. 53, 167, 290, III. 31, 72	Brigitta	IV. 32
Benedek, Anáni	I. 169	Brindizi Lőrinc	III. 98
Benedek, Antella	I. 167	Britto János	I. 166
Benedek, Fekete	II. 18	Brúnó	IV. 24, 72
Benedek, Hídverő	II. 52	Brúnó-Bonifác	I. 149
Benedek, Labre	II. 58	Burkhard	IV. 63
Benincasa Orsolya	IV. 317	Bus Cézár	II. 55
Benizzi Fülöp	III. 238	Búzaszentelő	II. 92
Benjámin	I. 322	Cafasso János	II. 95
Benő	I. 322	Canterbury-i Ödön	IV. 217
Bennó	II. 305	Caracciolo Ferenc	II. 256
Berárd	I. 64	Caritas	III. 140
Berardus	II. 289	Ceadda	I. 226
Berchmans, János	III. 191, 233	Cecil	II. 256
Bernadette, Soubirous	I. 162	Cecília	IV. 241
Bernardin, Szienai	II. 194	Cervellói Mária	III. 364
Bernát	II. 150, III. 65, 227, 250	Cézár, Bus	II. 55
Bernát, Mentthoni	II. 305	Cezárius	I. 209
Bernát, Tolomei	III. 233	Cezárius, Arlesi	III. 263, 271
Bernward	IV. 111, 238	Chad	I. 226
Berta	III. 14	Chantal Franciska	III. 227
Bertalan	I, 167, III. 244	Chartresi Ivó	II. 198
Bertin	III. 304	Ciprián	III. 344, 395
Bertold, Regensburgi	IV. 336	Ciriakus	III. 173
Bertrand Lajos	IV. 41, 47	Ciril	III. 26
Beverley János	IV. 107	Ciril, Alexandriai	I. 155
Bibiána	IV. 288	Ciril, Jeruzsálemi	I. 280
Biblis	II. 249	Cittinus	III. 51
Birgitta	IV. 32	Coemgen	II. 256
Blandína	II. 248	Colette	I. 239
Blanka	III. 185	Colombière Kolos	IV. 80
Blezilla	I. 86	Csáky Mór	I. 287
Bódog	I. 57, II. 236, III. 124	Cseszlauz	III. 71
Boldizsár	I. 34	Cseszló	III. 71

	Lap		Lap
Csodatevő Gergely	IV. 218	Ebba	IV. 239
Cuthbert	I. 290	Ede	I. 283
Dafróza	I. 27	Edilburga	III. 31
Damaszkuszi János	I. 307	Ediltrúd	II. 328
Damazus	IV. 325	Edit	III. 351
Damján	III. 399	Eduárd I. 283, II. 226,	IV. 55
Damjáni Péter	I. 198	Efrém	II. 311
Dániel I. 24, 31, 181,	III. 93	Egyed, Asszisi	II. 85
	IV. 249	Egyiptomi Mária	II. 27
Dániel, Stilita	IV. 329	Együgyű Pál	I. 244, II. 7
Dária	IV. 110	Elek I. 166, 167, 183,	III. 21, 73
Dávid	I. 223, IV. 402	Eleonóra	I. 194
De la Salle János	II. 175	Eleuthér	II. 273
Del Bufalo Gáspár	IV. 392	Eleuthérius	II. 355, III. 307
Delfin	IV. 379	Eleuzippus	I. 69
Delfina	III. 396	Elezbáz	IV. 121
Della Chiesa Antal	III. 121	Elfeg	II. 69, III. 157
Della Marka Jakab	IV. 271	Eligius	IV. 279
Demetria	I. 27	Elizeus	II. 297
Dénes II. 24, 30, 161,	IV. 387	Ella	I. 162
Dénes, Alexandriai	IV. 222	Elzeár	III. 395
	283	Emerenciána	I. 82, 89
Dénes, Areopagita	IV. 41	Emil	II. 230
Déniz	IV. 307	Emilián	II. 194
Deusdedit	IV. 175	Emiliána	I. 33
Dezső I. 166, II. 205,	IV. 357	Emiliáni Jeromos	III. 86
Didák	IV. 138, 199	Emma	II. 69, 355
Didimus	II. 106	Emmánuel	I. 307
Diomédés	III. 210	Emmélia	II. 236
Domicius	III. 20	Emmerám	III. 377
Dominici János	IV. 380	Engelbert	IV. 162, 169
Domitilla	II. 146	Enselmini Ilona	IV. 149
Domnius	II. 42	Epafrás	III. 86
Domonkos	III. 150, IV. 365	Epagatus Vetius	II. 247
Domonkos, Páncélos	IV. 63	Epifanius	II. 164
Donáta	III. 51	Epipódius	II. 81
Donátus	IV. 23	Epolónius	I. 92
Don Boszko János	II. 94	Erhard	I. 41
Doroteus	II. 263, III. 163	Erik	II. 189
	321	Ermenfrid	III. 391
Dorottya	I. 145	Ernö	I. 53
Dörmötör	II. 34	Erzsébet	IV. 161, 179, 229
Dúla	I. 303	Erzsébet, Magyarországi	II. 138
Dulau János	III. 288	Erzsébet, Portugáliai	III. 31
Dunsztán	II. 190	Erzsébet, Reutei	IV. 204
		Erzsébet, Schönaui	II. 314

	Lap		Lap
Escobar Marina... ..	III. 34	Farkas	III. 125, 288, IV. 133
Eszkil... ..	II. 287	Fauszta	III. 367
Eszter... ..	II. 212	Fausztin	I. 176
Etelbert... ..	I. 206	Fausztusz	IV. 23
Etelburga... ..	III. 305	Fébé	III. 295
Etelka... ..	I. 143, IV. 343	Febrónia	II. 337
Etelvold... ..	III. 140, 156	Fehér csapat	III. 244
Ethelfrid... ..	III. 160	Fekete Benedek	II. 18
Étiópiai Mózes... ..	II. 314	Felicián	I. 92
Eudes János... ..	III. 271	Felicitas	I. 236, 244, III. 40
Eudócia... ..	I. 224		IV. 249
Eufémia... ..	III. 351	Félix	I. 57, II. 236, III. 51, 113
Eufrázia... ..	I. 265, II. 188		124, 287, IV. 106
Eufrázia, Pelletier... ..	III. 221	Félix, Kantalicei	II. 189
Eufrózina... ..	I. 15, 45	Félix, Valois	IV. 235
Eugendus... ..	I. 217	Ferdinánd	II. 233
Eugénius... ..	III. 40, 54	Ferenc, Asszisi	III. 355, IV. 14
Eukérius... ..	I. 189	Ferenc, Borgia	IV. 42
Eulália... ..	IV. 323	Ferenc, Caracciolo	II. 256
Eulália, Barcelonai	I. 169, 172	Ferenc, Galuzzi	III. 313
Eulógius... ..	I. 254	Ferenc, Jeromosi	II. 160
Euplius... ..	III. 194	Ferenc, Paulai	II. 7
Euszébius... ..	II. 245	Ferenc, Pozádasz	III. 368
Eusztáchiusz... ..	III. 70	Ferenc, Régis	II. 305
Euszták... ..	III. 364	Ferenc, Szalézi	I. 113
Eusztóchium	III. 403, IV. 114	Ferenc, Szolánói	III. 61, 102
Euthimius... ..	I. 256	Ferenc, Xavéri	IV. 288
Eutichiánus... ..	IV. 314	Ferreri Vince	II. 18
Eutichus... ..	IV. 22	Fiákrius	III. 280
Eutimius... ..	I. 235	Fidél, Sigmaringeni	II. 85
Eutrópiusz... ..	I. 52, 229	Fides	III. 140, IV. 28
Éva... ..	IV. 374	Filemon	I. 247, IV. 245
Evariszt... ..	IV. 114	Filogónius	IV. 365
Evódius... ..	II. 142	Fintán	I. 181, IV. 210
Ewald... ..	IV. 14	Firmátus	IV. 23
Exupériusz... ..	III. 377	Firmus	III. 136
Eymard Péter... ..	III. 140	Flávia	IV. 22
Ezdrás... ..	III. 54	Flavián	I. 185, IV. 372
Ezekiel... ..	II. 37	Flóra	III. 125, IV. 257
		Florentina	II. 321
Fáber Péter... ..	III. 168	Flórián	II. 133
Fábián... ..	I. 79	Flűi Miklós	I. 293
Faina... ..	II. 188	Fogyókváltó Mária	III. 387
Fakundói János... ..	II. 284	Fókás	III. 371
Falkonieri Juliána... ..	II. 314	Folignói Angela	I. 24
Fáni... ..	III. 233	Folignói Antal	II. 171

	Lap		Lap
Fourrier Péter	III. 31, IV. 318	Germána	II. 301
Fournet András	IV. 300	Gertrud	I. 279, III. 197, IV. 211
Fra Angelico	IV. 379	Gervázius	II. 316
Franciska, Chantal	III. 227	Getúlius	II. 281
Franciska, Római	I. 248	Gilbert	I. 140, 230
Freitas Luca	III. 325	Gizella	II. 142
Fridolin	I. 238	Glaflra	I. 54
Frigyes	I. 230, III. 78	Goár	III. 25
Frumencius	IV. 120	Godoléva	III. 25
Fruzsina	I. 15, 45	Godrik	II. 199
Fulgencius	I. 15	Godwin	II. 200
Fülöp	II. 117, 205, 268	Gónius	III. 273
Fülöp, Benizzi	III. 238	Gonzálesz Péter	II. 52
Fülöp, Néri	II. 216	Gordius	I. 24
Gábor	I, 216, 299	Gorgónia	IV. 323
Gabriella	I. 162	Gorgónius	III. 321
Gál	IV. 59, 76	Gorkumi vértanuk	III. 38
Galla	IV. 23	Gottfrid	I. 53
Galuzzi Ferenc	III. 313	Gotthárd	II. 133
Gammachius	III. 280	Grodecz Menyhért	III. 309
Garcias Anna	II. 268	Gualbert János	III. 45
Gáspár	I. 34	Guibonáta	II. 126
Gáspár, Del Bufalo	IV. 392	Guidó	I. 319, III. 334, 338
Gaudencius	IV. 110	Gunda	I. 227
Gazotti Ágoston	III. 146	Guntár	IV. 41
Gedeon	III. 288	Guntlausz	I. 316
Gelázius	IV. 241	Guntrám	I. 314
Gellért	I, 167, III. 381	Guthlake	III. 121
Gellért, Majella	IV. 76	Günter	IV. 41
Generosa	III. 51	Gyárfás	II. 316
Genézius	III. 249	György	I. 192, II. 85, 89, III. 113
Genovéva	I. 20	Győzelmes Boldogasszony	IV. 31
Génuai Katalin	III. 344	Gyöző	III. 121, 351
Gerázimus	I. 233	Gyula	II. 45, 226
Geréb	I. 272	Gyümölcsoltó Boldogasszony	I. 303
Gereon	IV. 46	Habakuk	I. 61
Gergely	I. 28, 47, II. 213, III. 413, IV. 324	Hackeborni Mechtildisz	II. 34, IV. 212
Gergely, Csodatevő	IV. 218	Hadrián	III. 34
Gergely, Nagy	I. 257	Hajnalka	III. 86
Gergely, Nazianzi	II. 150	Hallgató János	III. 361
Gergely, Nisszai	I. 251	Halottak napja	IV. 146
Gergely, Örményországi	I. 276		
Gergely, Utrechti	I. 304		
Germán	II. 164, III. 135		

	Lap		Lap
Három királyok	I. 33	Imre	IV. 156
Havas Boldogasszony	III. 159	Ince	I. 262, III. 117
Hedvig ... I. 220, IV.	72, 81	Ipoly	IV. 63
Hegezippus	II. 26	Irén	I. 301, II. 346
Heliodor	III. 14	Irené	II. 12, 21
Henriette	I. 276	Irenéus	IV. 343
Henrik ... I. 64, III.	54, 61	Irma	I. 307
Henrik, Szúzo	I. 117	Irmina	IV. 379
Henrik, Trevizói ...	II. 281	Istenanyaság	I. 157
Heraklás	III. 60	Istenes János	I. 244
Heribert	I. 272	István II. 58, III. 34,	146, 222
Herluka	II. 61	293, IV.	384
Hermagorás	III. 50	István, Pongrácz ...	III. 309
Herman	I. 53	István föltalálása ...	III. 149
Herman József	II. 24	Iván	II. 331
Hermenegild	II. 45	Ivó	II. 194
Hermolaus	III. 117	Ivó, Chartresi	II. 198
Hét alvó szent	III. 117	Izabella	I. 28
Hiacinta	I. 146	Izabella, Portugáliai ...	III. 31
Hidverő Benedek ...	II. 52	Izajás	III. 25
Higinus	I. 50	Izidor ... I. 64, II.	157, 178
Hiláron	IV. 92	Izidor, Pelúziumi ...	I. 156
Hilárius	I. 55, 219	Izidor, Szevillai ...	II. 15
Hildegárd	III. 351	Izsák	II. 178
Hildegund	II. 74	Jácint ... III. 71, 73,	210, 329
Hiltrúd	III. 399	Jakab ... II. 117, III.	65, 105
Hippolitus	IV. 63	Jakab, Della Marka ...	IV. 271
Hofbauer Kelemen ...	I. 268	Jakab, Vagdalt	IV. 267
Homobonusz	IV. 199	Janka II. 142, 165, 305,	III. 214
Honoráta	I. 51	Janka, Chantal	III. 227
Honorátus	I. 64	János I. 167, 176, 203,	II. 205
Hospicius	II. 203	226, 335, 340, IV.	388
Hubert	IV. 149	János, Alamizsnás ...	I. 87
Hugó ... II. 3, 110, IV.	267	János, Ancína	III. 284
Humilitás	II. 203	János, Aranyszájú I. 99,	III. 340
Huszonhat japán vértanu	I. 143	János, Arató	I. 203
Ida I. 61, II. 48, III. 300,	IV. 146	János, Avilai	I. 246
Ida, Nivellesi	IV. 329	János, Berchmans III.	197, 233
Ignác	IV. 104, 352	János, Beverley	IV. 107
Ignác, Antióchiai ...	I. 124	János, Bonagiunta ...	I. 167
Ignác, Loyolai	III. 129	János, Britto	I. 166
Ildefonz	I. 90, 177	János, Cafasso	II. 95
Illés	III. 90	János, Damaszkusi ...	I. 307
Ilona	III. 216	János, De la Salle ...	II. 175
Ilona, Enselmini ...	IV. 149	János, Dominici	IV. 380

	Lap		Lap
János, Don Boszko ...	II. 94	Jolánta ...	II. 298
János, Dulau ...	III. 288	Jónás ...	I. 314, III. 371
János, Eudes ...	III. 217	Jordán ...	I. 172
János, Fakundói ...	II. 284	Jovíta ...	I. 176
János, Gualbert ...	III. 45	Jozafát ...	IV. 200
János, Hallgató ...	III. 361	József ...	I. 283, II. 321
János, Istenes ...	I. 244	József, Arimateai ...	I. 279
János, Jó ...	IV. 104	József, Herman ...	II. 24
János, Kapisztránói ...	I. 310	József, Kalazanci ...	III. 258
	IV. 104	József, Kupertinói ...	III. 357
János, Kenti ...	IV. 89	József, Leonisszai ...	I. 140, 221
János, Keresztelő ...	II. 331	József, Oriol ...	I. 298
János, Keresztes ...	IV. 249	Józsue ...	III. 288
János, Kolombini ...	III. 125, 136	Júdás ...	IV. 122
János, Kunyhós ...	I. 61, 62	Julia ...	II. 30, 205
János, Lajtorjás ...	I. 317	Julián ...	I. 41, 69, 216
János, Leonardí ...	IV. 38	Juliána ...	I. 180, II. 21
János, Lodi ...	I. 201	Juliána, Falkonieri ...	II. 314
János, Mathai ...	I. 151	Juliána, Norvichi ...	II. 175
János, Montemirelli ...	III. 407	Juliánus ...	III. 40
János, Nepomuki ...	II. 178	Julitta ...	II. 188, 304, III. 129
János, Olajbafótt ...	II. 142	Justiniáni Lőrinc ...	III. 300
János, Remete ...	I. 309	Jusztin ...	II. 48, III. 40
János, Rigby ...	II. 325	Jusztína ...	III. 395
János, Spanyolországi ...	II. 337	Jusztus ...	III. 160, IV. 63, 84, 184
János, Szahaguni ...	II. 284	Jutta ...	I. 54, III. 352
János, Vernahegyi ...	III. 185		
János, Vianney ...	III. 173	Kadlubek Vince ...	I. 268
Január ...	III. 364	Kajetán ...	III. 164
Januaria ...	III. 51	Kájus ...	IV. 21
Japán vértanúk ...	I. 143, III. 330	Kalazanci József ...	III. 258
Jeanne d'Arc ...	II. 237, 305	Kalixtus ...	IV. 63
Jenő ...	III. 34, 54	Kálmán ...	III. 34, IV. 58
Jeremiás ...	II. 121	Kamil, Lelliszi ...	III. 74
Jeromos ...	III. 408, IV. 100	Kamilla ...	I. 230, III. 117
Jeromos, Emiliáni ...	III. 86	Kandidus ...	III. 377
Jeromosi Ferenc ...	II. 160	Kanizius Péter ...	II. 98
Jeruzsálemi Ciril ...	I. 280	Kantalicei Félix ...	II. 189
Jó János ...	IV. 104	Kantilup Tamás ...	IV. 6
Jó Károly ...	I. 224	Kanut ...	I. 73
Joakim ...	I. 290, III. 210	Kapisztránói János I. ...	I. 310, IV. 104
Jób ...	II. 157	Karácsony ...	IV. 384
Jobboldali Iator ...	I. 303	Kármelhegyi Boldogaszony ...	III. 70
Jodok ...	IV. 330, 335	Károly, Borromeo ...	IV. 149
Joél ...	III. 54	Károly, Jó ...	I. 224
Johanna ...	II. 165		

	Lap		Lap
Károly, Nagy	I. 113	Kolumbán	IV. 241
Károly, Spinola	III. 330	Konon	I. 235, II. 232
Karpus	II. 48	Konrád	IV. 261
Kassai vértanuk	III. 308	Konrád, Piacenzai	I. 189
Kasszián	III. 194	Konstancius	IV. 278
Kasztórius	IV. 170	Konstantin	I. 257
Katalin, Alexandriai	IV. 257	Korbinián	III. 318
Katalin, Bolognai	I. 251	Kornél	I. 133, III. 340, 351
	II. 129	Kornelia	I. 322
Katalin, Génuai	III. 344	Kortónai Margit	I. 194
Katalin, Ricci	I. 169	Korzini András	I. 137
Katalin, Svéd	I. 294	Kosztka Szaniszló	III. 207
Katalin, Szienai	II. 111		IV. 195
Kázmér	I. 230, 297, II. 58	Kozma	III. 399
Kelemen	I. 90, IV. 245	Kölni Krisztína	II. 316
Kelemen, Hofbauer	I. 268	Kőrösy Márk	III. 308
Kempis Tamás	III. 249	Kremesz	III. 163
Kenti János	IV. 89	Kremonai Özséb	I. 235
Kereszt főlmagasztaltatása		Krescencia	II. 31
	III. 340	Kreszcencius	III. 40
Keresztelő János	II. 331	Krétai András	IV. 92
Keresztelő János fővétele	III. 275	Krispin, Viterbói	II. 208
Keresztes János	IV. 249	Kristóf	III. 110, 227
Keresztes Pál	II. 103	Kriszpína	IV. 304
Két névtelen szerzetes	I. 268	Kriszpus	IV. 21
Kétszázöt japán vértanu	III. 330	Krisztiana	I. 47
Kilián	III. 34	Krisztina	III. 105
Kilit	II. 97	Krisztina, Kölni	II. 316
Kinga	I. 227, III. 61, 105	Krisztus Vérének ünnepe	III. 6
Kiónia	II. 12	Krizantus	IV. 110
Kisasszony napja	III. 318	Kunibert	IV. 195
Klára	III. 189, 214	Kunigunda	I. 227, III. 61, 105
Klára, Rimini	I. 300	Kunyhós János	I. 61, 62
Klaudia	II. 188	Kupertinói József	III. 357
Klaudius	III. 31, 241, IV. 170	Kutbert	I. 290
Kláver Péter	III. 313		
Kleofás	III. 390	Labre Benedek	II. 58
Kleónikus	I. 229	Lactantius	III. 51
Klérus	I. 37	Lajos	III. 221, 245
Klotild	II. 252, 294	Lajos, Bertrand	IV. 41, 47
Kolet	I. 239	Lajtorjás János	I. 317
Kolman	IV. 58	Lambert	II. 58, III. 356
Kolombini János	III. 125, 136	Lanfrank	III. 14
Kolos	IV. 175	Largus	III. 173
Kolos, Colombière	IV. 80	László	I. 216, II. 341
Kolumba	II. 276	Lator, jobboldali	I. 303

	Lap		Lap
Laura	II. 348	Ludger	I. 303
Laurentinus	II. 256	Ludmilla	III. 400
Laurián	III. 17	Ludovika	I. 123
Lázár	IV. 352	Lujza	II. 277
Lea	I. 297	Lukács	IV. 81
Leander	I. 213	Lukrécia	II. 271, IV. 249
Lelliszi Kamil	III. 74	Lupicinius	I. 217
Lénárd	IV. 166	Lúpusz	III. 125, 288
Lénárd, Portomauriciói	IV. 263	Luxemburgi Péter	III. 20
Leó II. 64, 287, 348,	III. 73	Lyoni vértanuk	II. 246
Leó, Nagy	II. 38		
Leodegár	IV. 8	Magdeburgi Mechtildisz	IV. 212
Leokádia	IV. 323	Magdolna, Barat	II. 208
Leokrícia	I. 256	Magdolna, Pazzi	II. 230
Leonardi János	IV. 38	Magnerik	III. 110
Leonisszai József	I. 140, 221	Magyarok Nagyasszonya	IV. 37
Leonidas	II. 146	Magyarországi Erzsébet	II. 138
Leovigild	III. 227	Magyarországi Pál	I. 160
Lerini Antal	IV. 395	Majella Gellért	IV. 76
Lerini Vince	II. 212	Majolus	II. 160
Liberátus	I. 297, III. 213	Majorikus	IV. 307
Libórius	III. 102	Makárius I. 15, 61, II.	37, 128
Lídia	III. 150	Makkabeusok	III. 137
Lidvina	II. 55	Makra	I. 35
Liguori Alfonz	II. 140	Makrina	I. 57, III. 41, 86
Lilióza	III. 113	Malakiás	I. 57, IV. 142, 149
Limai Róza	III. 276	Malkus	IV. 97
Linus	III. 380	Mallyai Mária	I. 314
Ljóba	III. 377, 403	Mamás	III. 214
Lipót	IV. 210, 271	Mamertus	II. 160
Liziói Teréz	IV. 9	Manetti	III. 227
Lodi János	I. 201	Marcel	I. 64
Longínus	I. 272	Marcellin I. 20, 45, 76, II.	310
Lóránt	III. 185	Marcella	I. 123
Lorettói ház átvitele	IV. 325	Marcellina	III. 73
Lourdesi jelenés	I. 162	Marcián	II. 310, IV. 114
Loyolai Ignác	III. 129	Marciána	I. 45
Lőrinc	III. 179	Margit	I. 90, 105, II. 277 III. 90, 257
Lőrinc, Brindizi	III. 98	Margit, Kortonai	I. 194
Lőrinc, Justiniani	III. 300	Mária I. 128, 255, 275, II.	34
Luca	IV. 333		63, 331, 355
Luca, Freitas	III. 325	Margit, Alacoque	IV. 76
Lúcián	I. 35, IV. 114	Mária, Angyalokról ne-	
Lucina	II. 361	vezett	IV. 347
Lucius	I. 233, III. 50	Mária, Cervellói	III. 364
Ludgárd	II. 302		

	Lap		Lap
Mária, Egyiptomi	II. 27	Mechtildisz, Magde-	
Mária, Fogolykiváltó	III. 387	burgi	IV. 212
Mária, Franciska	IV. 28	Medárd	II. 272
Mária, Kleofás	II. 34	Megkoronázott vértá-	
Mária, Magdolna	III. 94	nuk	IV. 170
Mária, Mallyai	I. 314	Meinolf	IV. 24
Mária, Postel	III. 66	Meinrád	I. 83
Mária, Szalézia	IV. 31	Melánia	I. 38, IV. 402, 413
Mária, Szalóme	IV. 101	Melánius	I. 35
Mária, Taigi	III. 3	Melécius	I. 169
Mária, Vischering	II. 275	Meleuzippus	I. 69
Mária bemutatása	IV. 241	Melitho	I. 253
Mária eljegyzése	I. 89	Melkiás	I. 50
Mária hét fájdalma	III. 344	Ménasz	IV. 175, 190
Mária Isten-anyasága	I. 157	Menthoni Bernát	II. 305
Mária nevenapja	III. 334	Menyhért	I. 34
Marína, Escobar	III. 34	Menyhért, Grodecz	III. 309
Márius	I. 75	Merici Angela	II. 237
Márk	I. 76, II. 24, 89, 310, III. 13	Metód	III. 26, 360
Márk, Kőrösy	III. 308	Mihály	II. 149, III. 403
Márk, Modenai	IV. 81	Mikeás	I. 61
Márta	I. 75, III. 117, 124	Miklós	IV. 199, 304
Márton	IV. 191	Miklós, Fíüi	I. 293
Márton, Bragai	I. 290	Miklós, Ruzska	III. 293
Márton, Toursi	IV. 184	Miklós, Tolentinói	III. 321
Martinus	II. 248	Miksa	IV. 54
Massa candida	III. 244	Milevei Optátus	II. 259
Máté	III. 368	Mindszentek	IV. 141
Mathai János	I. 151	Mizael	IV. 347
Matild	I. 265	Modenai Márk	IV. 81
Matróna	I. 272, II. 188	Modonnok	I. 224
Maturus	II. 250	Monegund	III. 11
Mátyás	I. 204	Monika	II. 129
Maura	II. 127	Montánus	I. 306
Mauricius	III. 377	Montemirelli János	III. 407
Mauront	III. 336	Montepulcianói Ágnes	II. 74
Maurilius	III. 337	Mór	I. 61, III. 337
Mavimeni Péter	I. 144	Mór, Csáky	I. 287
Maxima	I. 306	More Tamás	III. 25
Maximián	II. 124	Móric	III. 377
Maximilián	IV. 54	Morónei Péter	II. 193
Maximín	III. 285, 286	Mózes	III. 299, IV. 260
Maximus	II. 52, III. 197	Mózes, Etiópiai	II. 314
Mechtildisz, Hacke-		Mucián	III. 13
borni	II. 34, IV. 212	Múza	II. 12

	Lap		Lap
Nagy Albert	IV. 204	Nolaszkói Péter	I. 121
Nagyboldogasszony	III. 207	Nonna	III. 160
Nagy Gergely	I. 257	Norbert	II. 264
Nagy Károly	I. 113	Norwichi Juliána	II. 175
Nagy Leó	II. 38	Notburga	III. 296
Nagy Terézia	IV. 64	Notker	II. 21
Nagy Vazul	II. 294		
Nahum	IV. 282	Odiló	I. 13
Namátus	II. 205	Odó	IV. 223
Napoleon	III. 207	Odorik	I. 57
Nárcisz	IV. 127	Olaf	III. 90, 125
Nartzalus	III. 51	Olajbafótt János	II. 142
Natália	III. 110, 117, IV. 282	Olga	II. 325
Naziánzi Gergely	II. 150	Olimpiász	IV. 347
Négy megkoronázott vértanu	IV. 170	Olvasó ünnepe	IV. 31
Negyvenkét szerzetes vértanu	I. 53	Onézimus	I. 180
Negyven szebaszei vértanu	I. 251	Onufrus	II. 287
Nemezis	III. 40	Optátus, Milevei	II. 259
Nemézius	IV. 361	Orbán I. 92, II. 216, III. 122, IV. 357	
Nemofitus	I. 79	Oringa	I. 47
Neon	III. 241	Oriol József	I. 298
Nepomuki János	II. 178	Orsolya	IV. 97
Néri Fülöp	II. 216	Orsolya, Benincasa	IV. 317
Nesztor	I. 212	Oszlopos Simon I. 28, III. 296	
Nevolon	III. 117	Oszvald I. 186, 221, III. 160	
Névtelen alexandriai szentek	I. 220	Othó	I. 64
Névtelen két szerz.	I. 268	Ottília	I, 41, IV. 335
Névtelen vértanuk I, 20,	II. 38	Ottó	I. 298, III. 6
Nicéforus	I. 262	Ozeás	III. 16
Nikánor	I. 47	Ozmund	IV. 299, 362
Nikander	II. 310		
Nikáretész	IV. 392	Ödön	IV. 238
Nikétás	I. 37	Ödön, Canterbury-i	IV. 217
Nikitás	II. 15	Örményországi Gergely	I. 276
Nikosztrátusz I. 77, III. 31, IV. 170		Őrzőangyalok	IV. 8
Nilammon	I. 35	Őzséb I. 69, 79, III. 202, IV. 339	
Nilus	III. 391	Őzséb, Kremonai	I. 235
Nilus, Sínai	IV. 195		
Nivellesi Ida	IV. 329	Paciánus	I. 251
Nisszai Gergely	I. 251	Pacifik	III. 387, IV. 28
Nólai Paulin	II. 325	Pachómius	II. 171
		Páduai Antal	II. 288
		Pafnúcius	III. 329
		Pál	I. 93, 244, II. 340, 355
		Pál, Együgyű	I. 244, II. 7

	Lap		Lap
Pál, Keresztes	II. 103	Péter, Kláver	III. 313
Pál, Magyarországi	I. 160	Péter, Luxemburgi	III. 20
Pál, Remete	I. 58	Péter, Mavimeni	I. 194
Palemon	I. 51, II. 172	Péter, Morónei	II. 193
Páli Vince	III. 78	Péter, Nolaszói	I. 121
Palládus	III. 25	Péter, Paszkuai	IV. 307
Pambó	III. 6, 387	Péter, Pizai	II. 246
Pamfilus	II. 243	Péter, Tarantáziai	II. 147
Páncélos Domonkos	IV. 63	Péter, Trejai	I. 268
Pankárus	I. 287	Péter, Tüzes	I. 154
Pantaleon	III. 113	Péter, Urzeolus	I. 47
Panténus	III. 31	Péter, Vasas	III. 140
Papias	I. 198	Péter, Veronai	II. 106
Papilus	II. 48	Péter antiochiai széke	I. 198
Paszkál, Baylon	II. 182	Péter római széke	I. 72
Paszkázius Radbert	II. 98	Petronella	II. 241
Paszkuai Péter	IV. 307	Pettaui Viktorin	IV. 146
Pásztor	III. 160	Photínus	II. 249
Paternus	IV. 195	Piacenzai Konrád	I. 189
Patrik	I. 276	Piérius	IV. 156
Paula	I. 94	Pipin	I. 194
Paula, Spanyol	I. 191	Piroska	I. 72
Paulai Ferenc	II. 7	Pirotti Pompilius	III. 66
Paulin, Nólai	II. 325	Pirmin	IV. 149
Paulin, Trieri	III. 284, 285	Pius	II. 134, III. 45
Paulinus	IV. 47	Pizai Péter	II. 246
Pazzi Magdolna	II. 230	Placidus	III. 364
Pelágia	II. 133, 275, IV. 37	Placidus	IV. 21
Pelágus	II. 341	Plátó	II. 17
Pelletier, Eufrázia	III. 221	Platón	III. 98
Pennafori Raymond	I. 89	Poimén	III. 263
Pergentinus	II. 256	Polikárp	I. 96
Perpetua	I. 236, 244, III. 155	Pompilius, Pirotti	III. 66
Perpetuus	II. 30	Poncius	I. 248
Péter	I. 45, 64, II. 58, 61, 349 III. 321, IV. 263	Pongrác	II. 161
Péter, Alcantarai	IV. 84	Pongrácz István	III. 309
Péter, Aranyzavú	IV. 265	Pontikus	II. 251
Péter, Arbues	III. 341, 356	Porciunkula	III. 146
Péter, Armengol	III. 288	Porfiriusz	I. 209, II. 245
Péter, Damjáni	I. 198	Porkárus	III. 194
Péter, Eymard	III. 140	Portomauriciói Lénárd	IV. 263
Péter, Fáber	III. 168	Portugáliai Erzsébet	III. 31
Péter, Fourrier	III. 31, IV. 318	Portugáliai Izabella	III. 31
Péter, Gonzálesz	II. 52	Postel Mária	III. 66
Péter, Kanizius	II. 98	Potamiéna	II. 348
		Pozádasz Ferenc	III. 368

	Lap		Lap
Praxedis	III. 93	Római Franciska	I. 248
Prilidiánus	I. 92	Román	I. 217, IV. 228
Primitív	III. 40	Romarik	IV. 314
Priszilla	III. 34	Romuáld	I. 146
Prochor	II. 34	Róza, Limai	III. 276
Proszper	II. 335	Róza, Viterbói	I. 248
Protáz	II. 316	Rozália	III. 299
Prótus	III. 329	Rudolf	I. 201
Ptolomeus	IV. 88	Rufus	IV. 241, 357
Pudenciána	II. 194	Rupert	I. 309
Púdens	II. 194	Ruszka Miklós	III. 293
Pulchéria	III. 325		
Quadratus	II. 223	Salamon	III. 403
Quirikus	II. 304	Sámson	III. 121
Quírinus	II. 259	Sámuel	III. 227
Quodvultdeus	I. 188	Sanctus	II. 248
		Sándor I. 61, 213, 282, 306, II. 81, 129,	III. 271
Radbert, Paszkázius	II. 98	Sándor, Sauli	IV. 50
Radegundisz	III. 197, 198	Sára	I. 75
Ráfael	IV. 106	Sarlós Boldogasszony	III. 11
Rajmond, Pennaforti	I. 89	Sauli Sándor	IV. 50
Rajmond, Születetlen	III. 281	Schönaui Erzsébet	II. 314
Rajner	II. 311	Scili vértanuk	III. 51, 73
Rebeka	I. 251	Sebestyén	I. 76
Regensburgi Bertold	IV. 336	Sebestyén, Valfré	IV. 409
Regina	III. 313	Secunda	III. 51
Régis Ferenc	II. 305	Segítő szentek	I. 137
Remete Antal	I. 65	Sigmaringeni Fidé	II. 85
Remete János	I. 309	Simeon	IV. 37
Remete Pál	I. 58	Simon I. 184, II. 78,	IV. 121
Remig	IV. 4	Simon, Oszlopos I. 28,	III. 296
Reutei Erzsébet	IV. 204	Simon, Stock	II. 182
Rica	II. 203	Sinai Nilus	IV. 195
Ricci Katalin	I. 169	Skolasztika	I. 157
Richárd	I. 151, II. 15	Soubirous Bernadette	I. 162
Richtrúdisz	II. 164	Spanyolországi János	II. 337
Rigby János	II. 325	Spanyol Paula	I. 191
Rigobert	I. 28	Spes	III. 140
Rimini Klára	I. 300	Speratus	III. 51
Rita	II. 205	Spinola Károly	III. 330
Rivoli Antal	III. 276	Spiridion	IV. 339, 370
Róbert	II. 81, 111, 271	Stefána	IV. 102, 133
Róbert, Bellarmin	II. 165	Stilita Dániel	IV. 329
Rodríguez Alfonz	IV. 130, 137	Stock Simon	II. 182
Rókus	III. 208	Sturmíus	IV. 352

	Lap		Lap
Svéd Katalin	I. 294	Sziricius	IV. 263
Swithin	III. 65	Szixtus	I. 314, III. 162
Szabbás	I. 57, II. 42, IV. 304		180
Szabína	III. 275	Szmaragdus	III. 173
Szádok	II. 126	Szofóniás	IV. 295
Szahaguni János	II. 284	Szofrónius	I. 256
Szalézi Ferenc	I. 113	Szolánói Ferenc	III. 61, 102
Szalóme	IV. 222	Szolongia	II. 157
Szalvius	I. 50, II. 338, III. 325	Szórád	III. 71
Szaniszló	II. 146	Szosztenés	IV. 271
Szaniszló, Kosztka	III. 207	Szózius	III. 381
	IV. 195	Szpeuzippus	I. 69
Szatirus	III. 356	Sztakteus	III. 40
Szaturnin	IV. 275	Szuítbert	I. 223
Szancius	II. 263	Szulpicius	IV. 68
Szebasztei negyven vértanu	I. 251	Szúzó Henrik	I. 117
Szebba	III. 275	Születetlen Rajmond	III. 281
Szekundus	III. 257	Szűz Mária	I. 128
Szemproniánus	IV. 170	Szűz Mária eljegyzése	I. 89
Szennen	III. 129	Szűz Mária Isten-anya-sága	I. 157
Szentjobb feltalálása	II. 237	Taigi Mária	III. 3
Szentkereszt feltalálása	II. 128	Tamás	IV. 365
Szent Olvasó	IV. 31	Tamás, Aquinói	I. 239
Szeplőtlen fogantatás	IV. 317	Tamás, Becket	IV. 396
Szeptemberi vértanuk	III. 288	Tamás, Kantilup	IV. 6
Szerafin	IV. 51	Tamás, Kempis	III. 249
Szerafina	III. 318	Tamás, More	III. 25
Szerápcion	I. 294, IV. 204	Tamás, Villanovai	III. 372
Szerénus	II. 348	Tarachus	IV. 50
Szervác	II. 170	Tarantáziai Péter	II. 147
Szervita rendalapítók	I. 166	Tarázius	I. 206
Szervulus	IV. 372	Tarbula	II. 79
Szeverin	I. 38	Tarzičius	III. 214
Szevillai Izidor	II. 15	Tekla	I. 179, III. 380
Szienai Bernardin	II. 194	Tekuza	II. 188
Szienai Katalin	II. 111	Teleszfórus	I. 33
Szigfrid	I. 178	Temisztoklész	IV. 368
Szilárd	I. 257	Teobald	III. 6
Szilás	III. 54	Teodóra	II. 106, 116
Szilveszter	IV. 410	Teodorik	III. 241
Szilvia	IV. 149	Teodotus	II. 186
Szimforián	III. 237	Teodózia	II. 12
Szimforóza	III. 38, 78	Teodózius	I. 47
Szinézius	IV. 333	Teodulf	II. 245
Szinklétika	I. 33		

	Lap		Lap
Teofanész ... I. 262, IV.	392	Vagdalt Jakab... ..	IV. 267
Teofil	IV. 58	Valburga... ..	I. 178
Teofil, Antiochiai... ..	IV. 125	Valdestrúd... ..	II. 34
Teonás	III. 241	Valens	II. 187
Teopiszta	III. 365	Valér	I. 113, 117
Teopisztus	III. 365	Valéria	II. 106
Teotimus	II. 74	Valerían	II. 52, IV. 243
Teréz, Liziói	IV. 9	Valerik	II. 6
Teréz, Nagy	IV. 64	Valfré Sebestyén... ..	IV. 409
Teréz, Tomázo	III. 150	Valois Félix	IV. 235
Tibor II. 52, III. 188,	IV. 243	Vasas Péter	III. 140
Tiburcius	III. 188	Vazul	I. 306, II. 236
Tichikus	II. 110	Vazul, Ankirai	I. 297
Tigris	I. 52	Vazul, Nagy... ..	II. 294
Timót	II. 127	Venancius	II. 189
Timóteus... ..	I. 90	Vencel	III. 400
Titus	I. 143, III. 210	Vendel	IV. 92
Tivadar I. 37, II. 74,	IV. 179	Vercelli Özseb	IV. 339
Töbiás	III. 334	Vernahegyi János... ..	III. 185
Tódor I. 146, III. 364,	IV. 107	Veronai Péter	II. 106
	179, 190, 392	Veronika I. 51, 54, 140,	III. 38
Tolentinói Miklós ...	III. 321	Vértanuk, Afrikaiak ...	II. 21
Tolomei Bernát	III. 233	Vértanuk, Névtelenek	II. 38
Tomázo Teréz	III. 150	Vestia... ..	III. 51
Toursi Márton	IV. 184	Vetius Epagatus... ..	II. 247
Több névtelen vértanu	I. 20	Veturius	III. 51
Trejai Péter	I. 268	Vianney János	III. 173
Trevizói Henrik... ..	II. 281	Viktor	III. 121, 351
Trieri Paulin	III. 284, 285	Viktória	IV. 374
Trofimusz	IV. 402	Viktorin, Pettau... ..	IV. 146
Trudbert	III. 294	Viktorinus	IV. 22
Turibius	I. 298	Viktriciusz	III. 167
Tüzes Péter	I. 154	Vilfrid	IV. 54
Ubalduz	II. 182	Vilmos I. 47, II. 24, 207,	274, 337
Ugoccino Ricovero ...	I. 167	Vilmos, Aquitániai ...	II. 229
Uguzó... ..	III. 50	Vilibald	III. 11, 31
Ulfi	IV. 33	Villanovai Tamás	III. 372
Ulrik	III. 16, 40	Villehád	IV. 175
Ultán	III. 336	Villibrord	IV. 166
Urunk színeváltozása... ..	III. 162	Vince	I. 83
Urzeolus Péter	I. 47	Vince, Ferreri	II. 18
Urmár	II. 69	Vince, Kadlubek	I. 268
Urzulina	II. 27	Vince, Lerini... ..	II. 212
Utrechti Gergely... ..	I. 304	Vince, Páli	III. 78
		Vinfrida	IV. 148
		Virgil	IV. 267

	Lap		Lap
Vischering Mária	II. 275	Wilibald	I. 179
Vitális	II. 106, IV. 156	Wolfgang	IV. 133
Viterbói Krispin	II. 208		
Viterbói Róza	I. 248	Xavéri Ferenc	IV. 288
Vitus	II. 301		
Vivína	IV. 352	Zaccaria Antal	III. 17
Vladimir	III. 105	Zakariás I. 272, III, 307, IV.	161
Volfrám	I. 290	Zénó	IV. 372
Vulmár	III. 90	Zita	II. 70, 103
Vulsztán	I. 75	Zoé	I. 77, III. 20
Vunibald	III. 12	Zozimus	II. 18, 28, IV. 357
		Zsigmond	II. 121, 126
Walburga	I. 178	Zsófia	II. 116, 178, III. 413
Wikterp	II. 62	Zsófia, Barat	II. 216
Wilfrid	II. 329	Zsuzsanna	III. 188

